O POVESTE INCREDIBILĂ ȘI ADEVĂRATĂ

ACUM ÎNTR-O ECRANIZARE DE EXCEPȚIE

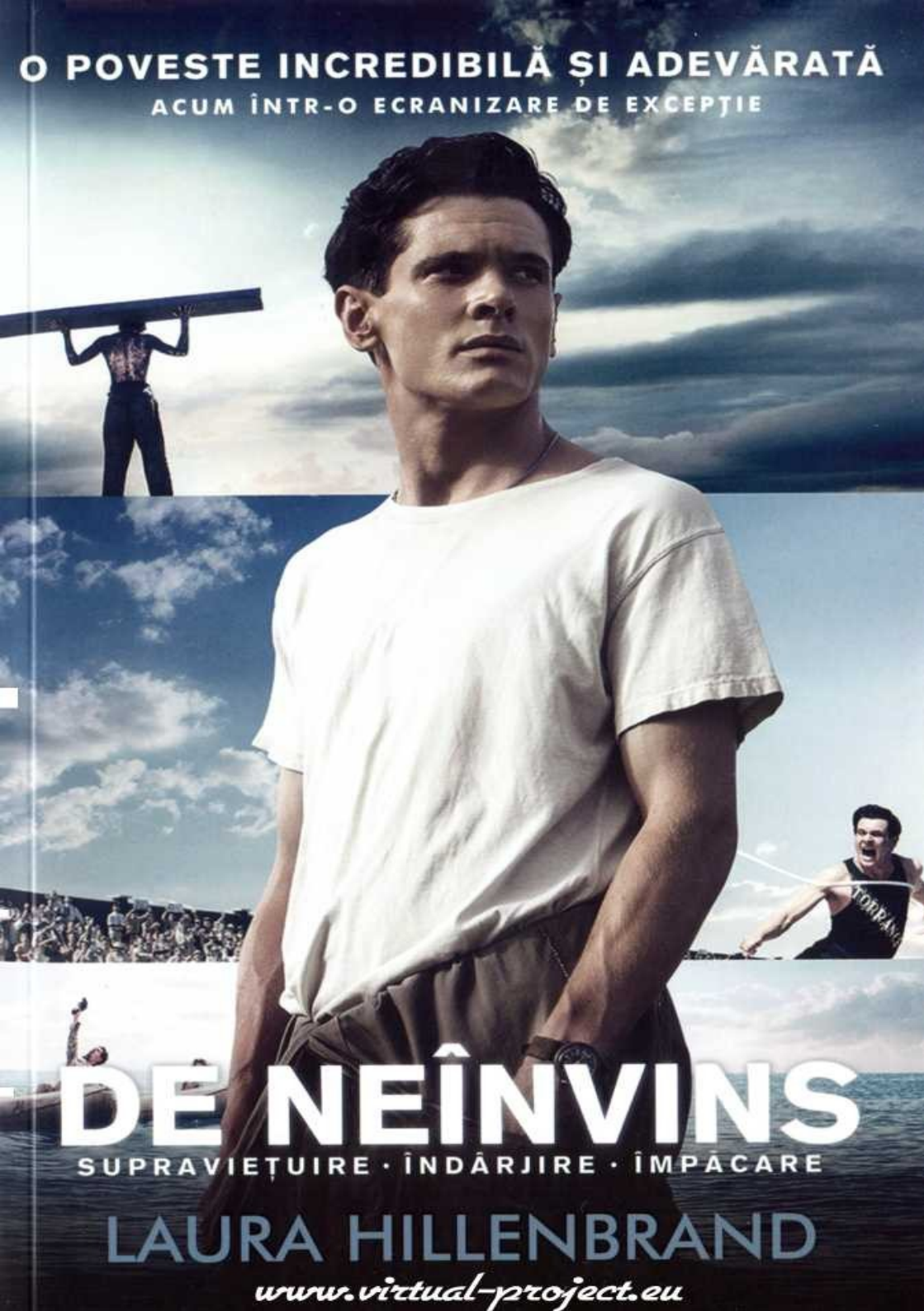

DE NEÎNVINS

SUPRAVIEȚUIRE · ÎNDÂRJIRE · ÎMPĂCARE

LAURA HILLENBRAND

www.virtual-project.eu

LAURA HILLENBRAND

DE NEÎNVINS

SUPRAVIEŢUIRE · ÎNDÂRJIRE · ÎMPĂCARE

Original: *UNBROKEN: A WWII Story of Survival, Resilience, and Redemption*

2010 by Laura Hillenbrand

Traducere de Roxana Claudia Olteanu, Roland Schenn, Tomas Ritner

Prefaţă de Irina-Margareta Nistor

virtual-project.eu

EDITURA: CORINT

2015

ISBN 978-606-8623-61-0

LAURA HILLENBRAND este autoarea a două cărţi ajunse pe prima poziţie în topul cu bestselleruri din New *York Times,* şi anume *De neînvins* şi *Seabiscuit: An American Legend,* care a fost nominalizată pentru Premiul National Books Critics Circle, a câştigat premiile Book Sense Book of the Year şi William Hill Sports Book of the Year, a ajuns în 15 topuri cu cele mai bune cărţi ale anului şi a inspirat filmul *Cursa secolului,* nominalizat la 7 premii Oscar, inclusiv pentru „Cel mai bun film”. Laura Hillenbrand este consultant pentru filmul artistic realizat de Universal Pictures pe baza cărţii *De neînvins,* iar articolul „A Sudden Illness”, publicat de ea în revista *New Yorker,* a obţinut premiul National Magazine 2004. A mai publicat în *The New York Times, Vanity Fair, The Washington Post* şi *Los Angeles Times.* Împreună cu actorul Gary Sinise, a pus bazele fundaţiei caritabile Operation Internaţional Children, care asigură rechizite şcolare pentru copii prin intermediul soldaţilor americani.

Pentru cei răniţi şi pentru cei pierduţi

„Ce-ţi rămâne cel mai adânc întipărit în minte şi pentru cel mai mult timp? Fricile stranii, bătăliile grele sau groaznicele asalturi, ce rămâne mai mult?”

Walt Whitman, „The Wound-Dresser”

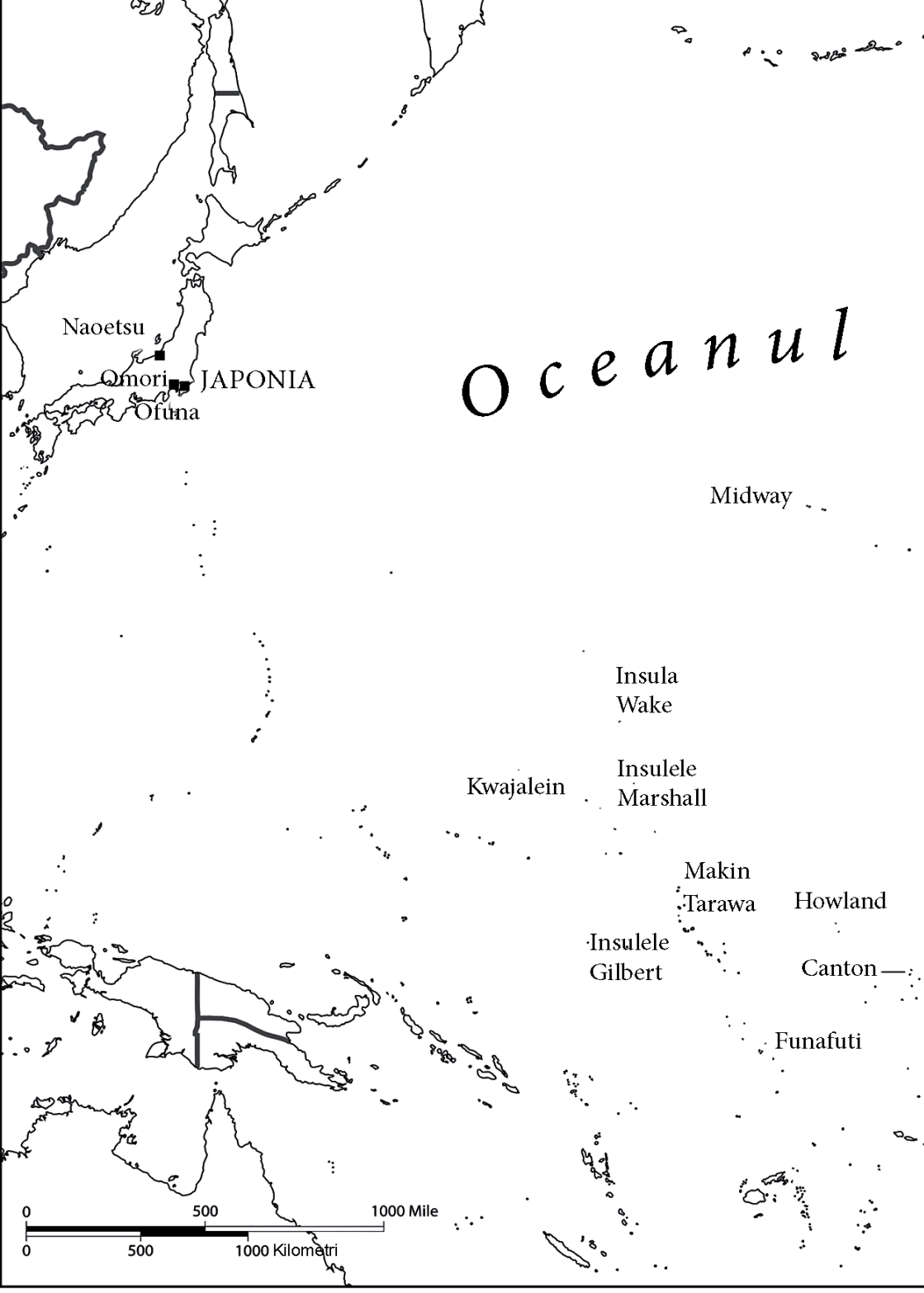
Naoetsu
Omori
JAPONIA
Ofuna
Oceanul
Midway
Insula
Wake
Insulele
Marshall
Kwajalein
Makin
Tarawa
Howland
Insulele
Gilbert
Canton
Funafuti
0
500
1000 Mile
0
500
1000 Kilometri

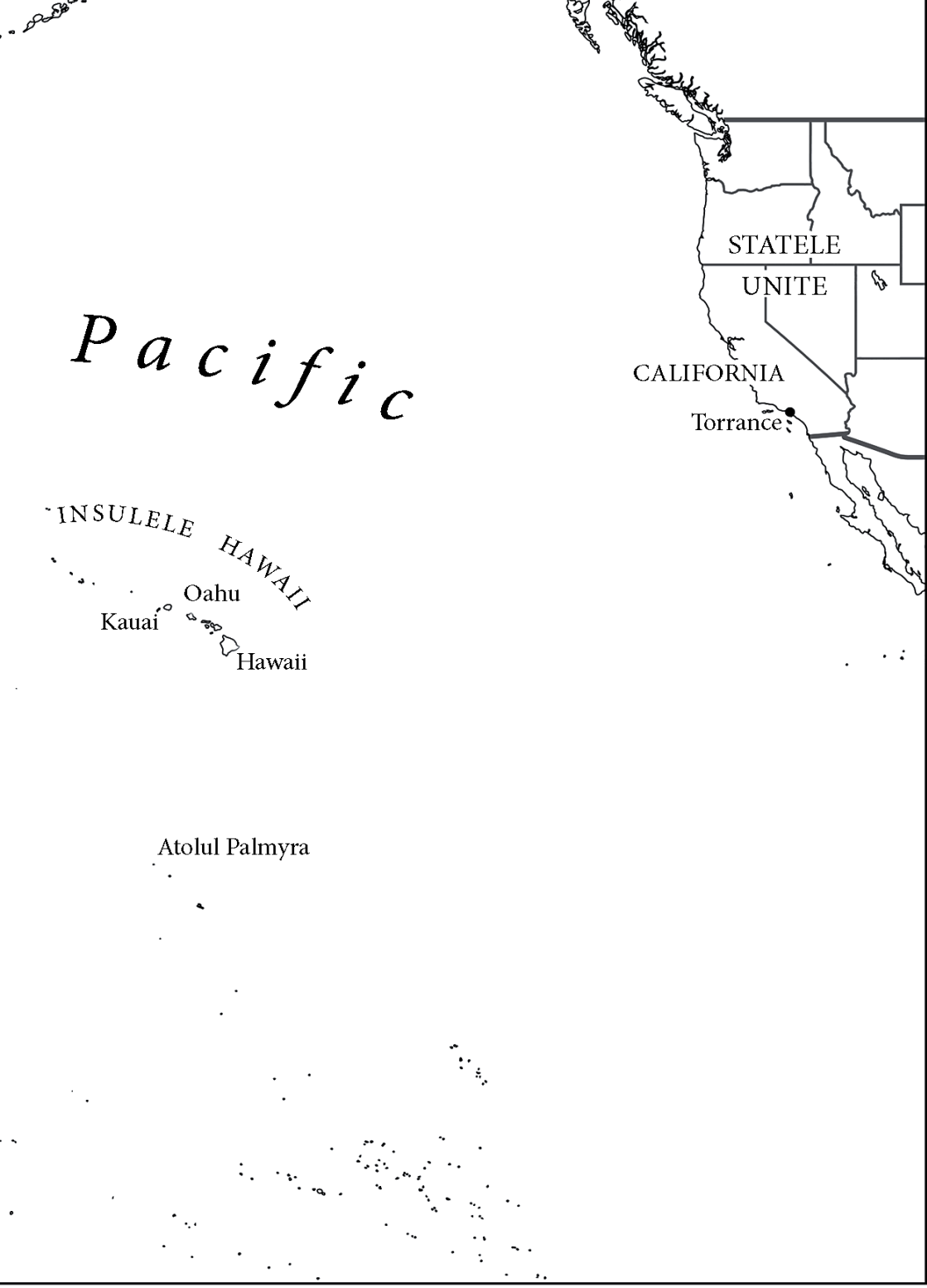
Pacific
STATELE
UNITE
CALIFORNIA
Torrance
INSULELE HAWAII
Oahu
Kauai
Hawaii
Atolul Palmyra

NOTĂ ŞI ABREVIERI

Toate scrisorile semnate de Louis Zamperini sau adresate lui ori membrilor familiei sale, precum şi jurnalele provin din documentele lui Louis Zamperini, cu excepţia cazurilor când este menţionată altă sursă.

Toată corespondenţa dintre membrii familiei Phillips, precum şi memoriile nepublicate ale lui Kelsey Phillips, *A Life Story,* provin din documentele lui Karen Loomis.

Toate interviurile au fost realizate de autoare, cu excepţia cazurilor când este menţionată altă sursă. Întrucât există în jur de 75 de interviuri cu Louis Zamperini, în citarea acestora nu s-a mai făcut trimitere la dată.

AAFLA – Amateur Athletic Foundation of Los Angeles (Fundaţia de Atletism Amator din Los Angeles)

AFHRA – Air Force Historical Research Agency (Agenţia de Cercetare a Istoriei din cadrul Forţelor Aeriene)

BGEA – Billy Graham Evangelistic Association (Asociaţia Evanghelică Billy Graham)

FMP – fără menţionarea publicaţiei

HIA – Hoover Institution Archives (Institutul Arhivelor Hoover)

NHC – Naval Historical Center (Centrul de Istorie Navală)

NYT – New York Times

RAOOH – Records of Allied Operational and Occupation Headquarters (Evidenţele Cartierului General al Forţelor Aliate de Operaţiuni şi Ocupaţie)

RG – Record Group (Evidenţe de grup)

SCAP – Supreme Commander of Allied Powers (Comandamentul Suprem al Forţelor Aliate)

Cuvânt-înainte

Povestea unui bărbat extraordinar este spusă de o femeie formidabilă: Laura Hillenbrand, care şi-a făcut mâna mai întâi cu articole strălucite, în reviste de marcă, iar apoi a trecut la romane de nonficţiune. I-a mai fost ecranizat un volum – *Seabiscuit: An American Legend/ Cursa secolului*, istoria unui cal de hipodrom – devenit o peliculă nominalizată la Premiile Academiei Americane în 2003, şi la care strecoară o aluzie în cartea de faţă, atunci când îl citează pe antrenorul lui Louis, care spune mândru: „Singurul alergător care l-ar putea întrece ar fi Seabiscuit.” În 2010, autoarea revine la lumea sportului cu *Unbroken: A World War II Story of Survival, Resilience and Redemption/ De neînvins,* biografia mai mult sau mai puţin romanţată a unui erou nu numai de război, ci şi olimpic: Louis Zamperini. Destinul lui i s-a părut scriitoarei relativ similar cu al ei – o bătălie, doar că nu pentru un titlu ori pentru supravieţuire, ci cu o boală care o ţine prizonieră în propria ei casă: sindromul de oboseală cronică.

Soarta lui excepţională a fascinat-o şi pe Angelina Jolie, o altă luptătoare cu maladiile, iar ea l-a transformat pe Louis Zamperini într-un personaj al marelui ecran, care a cucerit toată suflarea cinefilă încă de la apariţia trailerului. Născut în 1917, în California, fiu al unor emigranţi italieni, Zamperini participă la Jocurile Olimpice de la Berlin din 1936 şi apoi se înrolează în armată, în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial. Avionul lui se prăbuşeşte în Pacific, unde pluteşte în derivă într-o barcă, vreme de 47 de zile, până ce e capturat de către japonezi şi trimis într-un lagăr de prizonieri. Angelina citeşte iniţial cartea, care se pare că o traumatizează teribil, şi decide că e un subiect pe care îl vede deja în imagini cinematice, chiar dacă o enervează faptul că lumea continuă să se mire când o femeie, şi actriţă pe deasupra, ajunge regizor. Coincidenţa a făcut ca Zamperini să-i fie chiar vecin, prin urmare l-a putut face părtaş la proiectul ei, până în luna iulie 2014, când veteranul s-a stins, la 97 de ani, fără să mai apuce să

ajungă la premieră. Avea, însă, să-i dea un sfat, pe care ea îl va urma întru totul, pentru că dintr-odată această epopee îi devenise foarte dragă: „Important e ca spectatorii să nu creadă că sunt extraordinar, ci să descopere că am făcut ce am făcut, eu, un tip oarecare şi cu multe cusururi, astfel încât să îşi dea seama că şi ei ar fi în stare de toate astea.”

Poate că lecţia cea mai de preţ a lui Louis către cei care îl descoperă citind cartea sau văzând filmul este că, deşi a trecut prin chinuri îngrozitoare, care dovedesc ferocitatea oamenilor deveniţi torţionari, indiferent în ce loc de pe planeta asta s-ar afla, el găseşte puterea să se ridice şi să ierte toate umilinţele şi suferinţele fizice abominabile, asemenea celor care au zăcut ani întregi în închisorile comuniste, au cunoscut fenomenul Piteşti, au fost torturaţi în gulag sau de khmerii roşii. Ca de fiecare dată, credinţa pare a fi unica salvare în momentele de disperare fără margini.

Cronicile cărţii sunt elogioase, iar experienţa de ziaristă cu un indubitabil har şi cea de povestitoare neîntrecută o transformă pe Laura Hillenbrand într-o scriitoare originală şi talentată, pasionată de puzzle-uri, totul îndemnând la lectură fără răgaz, atmosfera părând că prinde viaţă, că auzi dialogurile, dar şi zgomotele, ca o ilustraţie sonoră perfectă, trăind până şi senzaţii olfactive şi tactile, care duc la o empatie absolută. Detaliile sunt adesea unice şi nu obosesc şi nici nu plictisesc. N-ai deloc tendinţa să sari paragrafe, ci, dimpotrivă, te obişnuieşti cu amănuntele abil strecurate, pe care le-ai vrea omniprezente, pentru că ele duc la nuanţări, în tuşe fine. Înseşi subsolurile sunt un filigran de informaţii, extrem de utile şi care la rândul lor întregesc tabloul seriozităţii abordării şi a documentaţiei fabuloase.

Ideea că lotul olimpic ajungea în capitala Germaniei, pornind de la New York, cu vaporul, e o găselniţă care duce la o cascadă de mărunţişuri, pe care le întregeşte uneori şi cu fotografii ce stau mărturie. Până şi lista unui meniu complet şi apetisant e bine-venită pentru că mai adaugă o dimensiune relatărilor: cea gustativă. Jocurile Olimpice, la care în tribună s-a aflat Adolf Hitler, sunt legate de obicei

de controversatul documentar al genialei Leni Rifenstahl, fiind privite mai puţin din unghiul participanţilor, în cazul dat, al celui care voia să întreacă toate recordurile, visând la aurul de la Tokio din 1940.

În 1941, Zamperini încearcă să intre în trupele de aviaţie. Până să primească răspunsul, face figuraţie în celebrul *They Died with Their Boots On/Au căzut la datorie,* în regia lui Raoul Walsh, cu Errol Flynn şi Olivia de Havilland, despre viaţa generalului Custer, de la intrarea sa la West Point, celebra academie militară, în 1857, până la moartea lui în bătălia de la Little Big Horn (1876), din timpul Războiului Civil american. Ca să nu rateze bonusul plecând mai devreme, mănâncă ciocolată cu nemiluita, cât să fie respins de comisia medicală din pricina glicemiei. Peste câteva zile repetă analiza şi este acceptat, reuşind astfel să-şi termine colaborarea cinematografică. Culmea, odată ajuns pe atolul Palmyra, Louis va vedea proiecţia filmului, împreună cu prietenii lui, la cinematograf!

Şi de aici începe o nouă călătorie, în timp, în lumea relativ închisă a armatei de altădată, de unde s-au mai păstrat câteva imagini-mărturie, inclusiv misteriosul *Sicriu zburător* ori *Super Man,* aparatul care a survolat Pacificul cu bombe la bord. O lecţie de demnitate va fi supravieţuirea sa într-un lagăr de exterminare japonez, în care cruzimea era fără margini, bariera lingvistică aproape de netrecut şi, în mod surprinzător, exista din când în când câte un gest de inimaginabilă generozitate, deşi avem să aflăm că gardienii miloşi erau aspru pedepsiţi, cu tăişul săbiei!

Prin contrast, codul militar de luptă al celor din Ţara Soarelui Răsare era neînduplecat. Încă din copilărie li se inducea convingerea că să ajungi prizonier este o ruşine atât de mare, încât e preferabil să mori decât să-ţi dezonorezi numele familiei. În felul acesta este oarecum mai lesne de decodificat conceptul de kamikaze.

Pe de altă parte, rudele deznădăjduite şi, în egală măsură, pline de speranţă ale lui Louis sunt descrise foarte convingător şi colorat, în prezentarea frontului… de acasă. Însuşi legendarul producător şi regizor hollywoodian Cecil B. DeMille a venit la familia Zamperini, atunci când s-a

crezut că a murit Louis, cu intenţia de a filma un interviu care să fie un omagiu pentru marele atlet american.

Un rol important în Al Doilea Război Mondial, mai spre finalul său, avea să-l aibă radioul (chiar dacă adesea transmisiile erau bruiate), inclusiv prin mesajele de propagandă prin care inamicii încercau să desfiinţeze credibilitatea guvernului american, mai cu seamă când Crucea Roşie declara moartea vreunui soldat, care era însă ţinut în viaţă, dar tratat oribil, în vreun lagăr disciplinar. În plus, paradoxal şi de necrezut, toate pachetele cu ajutoare trimise de această organizaţie caritabilă erau însuşite, fără scrupule, de personalul japonez. Totodată, vom pricepe mai bine ce însemna să devii prizonier pentru propagandă, care erau avantajele, dar şi ce se întâmpla dacă refuzai, ori că, de fapt, cel mai greu de suportat nu erau bătăile, ci foamea şi o boală de care lumea aproape că a uitat: beri-beri. Cu urmări neurologice şi psihiatrice, provenită din lipsa vitaminei B1, ea putea duce la encefalită gravă şi uneori la amnezii, dureri cumplite în membre şi aritmii, sărmanul Louis ajungând la aproape 30 şi ceva de kilograme, jumătate din greutatea lui iniţială. De remarcat nişte date statistice precise: în Japonia fuseseră cam 132.000 de prizonieri de război, din SUA, Marea Britanie, Canada, Noua Zeelandă, Olanda şi Australia, dintre care mai mult de un sfert au pierit în urma unor atrocităţi greu de reprodus, în experimente medicale sau chiar acte de canibalism. După acest calvar, sigur că momentul cel mai înduioşător a fost cel al regăsirii, precedat de o telegramă care avea să se păstreze: „MULŢUMESC LUI DUMNEZEU CĂ A SOSIT ZIUA CEA MARE. BUN VENIT ACASĂ, FIULE!” Mesajul era reluat şi pe glazura unui tort, care a însoţit cadourile de Crăciun şi de aniversări ce se adunaseră în cei trei ani de zile şi aşteptau să fie deschise. Au urmat poze şi o nuntă, nu chiar ca-n filmele de Oscar, dar cu o încărcătură afectivă mult mai serioasă, cu Cynthia, cea care îl văzuse pentru prima dată într-un jurnal de actualităţi, la cinema, unde o dusese mama ei, tot la Errol Flynn, dar în *Robin Hood.*

În 1984, Louis va purta Torţa Olimpică la Los Angeles, iar în 1998 acceptă să o facă şi la Nagano, în Japonia, nu

departe de fostul loc de detenţie. La 70 de ani descoperă skateboardul, iar la 90 de ani încă se caţără în copaci, cu drujba la purtător, şi uimeşte când afirmă senin: „Când Dumnezeu va dori, mă va lua.”

Irina-Margareta Nistor

Prefaţă

În orice parte se uita, nu vedea decât apă. Era sfârşitul lui iunie, în 1943. Undeva, pe întinderea nesfârşită a Oceanului Pacific, Louie Zamperini, ofiţer-bombardier din Forţele Armate Aeriene[1] şi atlet olimpic, zăcea într-o mică ambarcaţiune care plutea în derivă spre vest. Prăvălit lângă el se afla un sergent, unul dintre mitraliorii din avion. Într-o altă ambarcaţiune, legată de prima, stătea un alt membru al echipajului, cu fruntea tăiată în zigzag de o rană adâncă. Trupurile lor, arse de soare şi pătate cu vopsea galbenă de la bărci, ajunseseră ca nişte schelete. Rechinii se mişcau leneş în cercuri pe lângă ei, frecându-se cu spatele de bărci şi aşteptând.

Bărbaţii pluteau în derivă de douăzeci şi şapte de zile. Purtaţi de un curent ecuatorial, merseseră aşa cel puţin o mie de mile în mijlocul apelor controlate de japonezi. Bărcile începuseră să se topească, transformându-se într-un fel de jeleu care împrăştia un miros acru de arsură. Trupurile bărbaţilor erau pline de răni provocate de sare, iar buzele lor erau atât de umflate, încât se lipeau de nas şi bărbie. Toată ziua stăteau cu ochii fixaţi pe cer, cântând *White Christmas* şi aiurând despre mâncare. Nu-i mai căuta nimeni de acum. Erau singuri pe o rază de 160 de milioane de kilometri pătraţi de ocean.

Cu o lună în urmă, Zamperini, în vârstă de 26 de ani, era unul dintre cei mai buni alergători din lume şi mulţi credeau că va fi primul care va reuşi să alerge o milă în patru minute[2], cea mai râvnită performanţă din sport. Acum,

---

[1] „42nd Bombardment Squadron: Addendum to Squadron History”, 11 septembrie 1945, *AFHRA*, Maxwell, Baza Forţelor Aeriene, Alabama; Louis Zamperini, interviu telefonic; Robert Trumbull, „Zamperini, Olympic Miler, Is Safe After Epic Ordeal”, *NYT,* 5 septembrie 1945.

[2] Charlie Paddock, „Sportorials”, articol de ziar, aprilie 1938, din albumul cu tăieturi din ziare al lui Zamperini, FMP; George Davis, „For Sake of Sport”, *Los Angeles Evening Herald and Express,* articol nedatat din 1938, din albumul lui Zamperini; George Davis, „Cunningham Predicts Zamperini Next Mile Champ”, articol nedatat din albumul lui Zamperini, FMP; Paul Scheffels, „4 Minute Mile Run Is Closer”, *Modesto*

trupul lui de olimpic pierduse mai bine de patruzeci şi cinci de kilograme, iar picioarele lui celebre nu mai puteau nici să-i susţină greutatea. Toată lumea, în afară de familia lui, îl considera mort.

În acea dimineaţă, a celei de-a douăzeci şi şaptea zile, bărbaţii au auzit un fel de zăngănit îndepărtat şi înfundat. Orice aviator ştia ce înseamnă asta: pistoane. Ochii lor au zărit o sclipire pe cer – un avion, mult deasupra lor. Zamperini a tras două rachete de semnalizare şi a aruncat în apă un praf colorat, care a înconjurat bărcile cu un cerc portocaliu intens. Avionul a continuat să zboare şi a dispărut încet. Bărbaţii s-au pleoştit. Apoi sunetul s-a auzit din nou şi avionul a intrat iarăşi în raza privirii lor. Echipajul aflat la bord îi văzuse.

Cu braţele osoase şi cu pielea îngălbenită, naufragiaţii au început să fluture din mâini şi să strige cu glasul subţiat de sete. Avionul a coborât mai jos şi a alunecat pe lângă bărci. Zamperini a văzut siluetele aviatorilor, conturate cu negru pe cerul albastru.

S-a auzit un huruit oribil. Apa şi bărcile de pe ea păreau că fierb. Era puşca-mitralieră. Nu era un avion american de salvare. Era un bombardier japonez.

Bărbaţii s-au aruncat în apă şi s-au ascuns sub bărci, încordându-se instinctiv când gloanţele au găurit cauciucul bărcilor, trasând linii efervescente în apă, chiar în faţa lor. Tirul de gloanţe şi-a continuat pârâitul, auzindu-se ca un fâsâit atunci când gloanţele ratau ţinta. Bărbaţii s-au urcat anevoie înapoi în ambarcaţiunea care mai era puţin umflată. Bombardierul s-a lăsat într-o parte şi a venit din nou spre ei. Când şi-a îndreptat poziţia, Zamperini a văzut ţeava puştii-mitralieră îndreptată spre ei.

Zamperini s-a uitat spre tovarăşii lui. Erau mult prea slăbiţi ca să sară din nou în apă. În timp ce ei zăceau pe fundul bărcii, acoperindu-şi capul cu mâinile, el a sărit în apă, singur.

Undeva sub el, rechinii se săturaseră să mai aştepte. Şi-au arcuit trupurile în apă şi au înotat spre bărbatul care stătea ascuns sub barcă.

Bee, California, 14 februarie 1940.

PARTEA ÎNTÂI

Capitolul 1

Revoluţie de unul singur

În întunericul de dinaintea zorilor zilei de 26 august 1929, în dormitorul din spate al unei căsuţe din Torrance, California, un băiat se ridica în capul oaselor şi asculta. De afară se auzea un zgomot care devenea din ce în ce mai puternic. Era un vuiet enorm, greu, care sugera ceva colosal, ca o ruptură groaznică de nori. Venea chiar de deasupra casei. Băiatul a coborât repede din pat şi s-a repezit în jos pe trepte, a dat de perete uşa din spate şi a păşit în grabă pe gazon. Grădina părea din altă lume, învăluită într-un întuneric ciudat şi înfiorată de zgomote. Băiatul a stat aşa în iarbă, alături de fratele său, cu capul dat pe spate, vrăjit.

Cerul dispăruse cu totul. Un obiect căruia îi vedea numai conturul şi care ocupa un arc masiv de spaţiu stătea suspendat deasupra casei. Era mai lung decât două terenuri şi jumătate de fotbal şi înalt cât un oraş. Astupa toate stelele.

Ceea ce vedeau era dirijabilul german *Graf Zeppelin.*[1]

[1] Douglas Botting, *Dr. Eckener's Dream Machine: The Great Zeppelin and the Dawn of Air Travel,* Henry Holt, New York, 2001, pp. 146-188; „Zeppelin Shatters Record", *Salt Lake Tribune,* 11 august 1929; „Zeppelin at L.A.", *Modesto News-Herald,* 26 august 1929; „Zep to Sail Tonight for N. Y" *San Mateo Times,* 26 august 1929; „Graf Zeppelin Bids Adieu and Soars Homeward", *Chillicothe Constitution-Tribune,* 8 august 1929; Louis Zamperini, interviu telefonic; Peter Zamperini, interviu telefonic, 2 martie 2006; Rick C. Wilson, „Eckener Follows Lindbergh Trail on Homeward Trip", *Daily Northwestern,* Oshkosh, Wisconsin, 8 august 1929; W.W. Chaplin, „Graf Zeppelin on Long Trail around World", *Jefferson City Post-Tribune,* 8 august 1929; „Big German Zep Starts World Tour", *Moberly Monitor-Index,* Missouri, 8 august 1929; „Zep's Ocean Hop Starts în Midweek", *Salt Lake Tribune,* 20 august 1929; Karl H. Von Wiegand, „Graf Zeppelin Rides Typhoon Trail to Port", *Salt Lake Tribune,* 20 august 1929; Miles H. Vaughn, „Graf Zeppelin Scotes Great Hit with Orient", *Billings Gazette,* 28 august 1929; „In the Spotlight of Today's News", *Waterloo Evening Courier,* Iowa, 26 august 1929; „Mikado of Japan to Receive «Graf» Voyagers at Tea", *Waterloo*

Lung de aproape 244 m şi înalt de 34 m, era cea mai mare maşină zburătoare construită vreodată. Mai luxoasă decât cel mai elegant avion, plutind fără nicio problemă pe distanţe uriaşe, construit la o scală care îi lăsa pe privitori muţi de uimire, aceasta era, în vara lui 1929, minunea lumii.

Aeronava mai avea trei zile până la încheierea unei realizări de senzaţie: înconjurul lumii. Călătoria începuse pe 7 august, atunci când zepelinul a fost eliberat din chingi la Lakehurst, în New Jersey, apoi s-a ridicat cu un fâşâit lung şi lent şi a pornit spre Manhattan. Pe Fifth Avenue, în vara aceea se pregătea să înceapă demolarea hotelului Waldorf-Astoria, pentru a face loc unui zgârie-nori de proporţii nemaiîntâlnite, Empire State Building. La Stadionul Yankee, în Bronx, jucătorii îmbrăcau pentru prima dată echipamente care purtau numere; Lou Gehrig avea numărul 4, Babe Ruth, care se apropia de lovitura cu numărul 500, purta numărul 3. Pe Wall Street, preţul acţiunilor se îndrepta rapid către cel mai mare nivel atins vreodată.

După o alunecare uşoară în jurul Statuii Libertăţii, zepelinul s-a îndreptat spre nord şi a pornit spre Atlantic. După un timp, sub el s-a ivit din nou uscatul: Franţa, Elveţia, Germania. Nava a trecut pe deasupra Nürnbergului, unde politicianul extremist Adolf Hitler, al cărui Partid Nazist tocmai câştigase alegerile în 1928, ţinea un discurs agresiv despre infanticidul selectiv.[1] Apoi a zburat spre est, la Frankfurt, unde o evreică pe nume Edith Frank avea grijă de fiica ei nou-născută, pe nume Anne. În zborul spre nord-est, zepelinul a trecut pe deasupra Rusiei. Ţăranii siberieni, care trăiau atât de izolaţi încât nu văzuseră vreodată nici măcar un tren, au căzut în genunchi la vederea lui.

Pe 19 august, în timp ce vreo patru milioane de japonezi îşi fluturau batistele şi strigau *„Banzai!”,* zepelinul a făcut turul oraşului Tokyo şi a aterizat pe un câmp din apropiere. Patru zile mai târziu, în timp ce se intonau imnurile

---

Evening Courier, Iowa, 20 august 1929; „Stars Playing Hide and Seek with Zeppelin”, *Salt Lake Tribune,* 15 august 1929.

[1] David Welch, *Hitler: Profile of a Dictator,* Routledge, Londra, 1998, p. 80.

naţionale german şi japonez, zepelinul s-a ridicat pe curentul unui taifun care l-a răsucit deasupra Pacificului cu o viteză ameţitoare, îndreptându-l spre America. Pasagerii care priveau pe geamuri nu au văzut decât umbra aeronavei, care venea după ei printre nori „ca un rechin uriaş care înota alături”[1]. Când norii s-au risipit, pasagerii chiar au putut să zărească nişte creaturi gigantice învârtindu-se în apele mării şi care păreau nişte monştri.[2]

Pe 25 august, zepelinul a ajuns la San Francisco. După ce a fost aclamat pe coasta Californiei, a alunecat spre apus, în întuneric şi tăcere, toată noaptea. Încet ca o adiere, a trecut şi peste Torrance, unde singurii privitori au fost câteva suflete somnoroase, printre care şi băiatul în pijama aflat în spatele casei sale de pe Gramercy Avenue.

Stând în picioare sub aeronavă, cu picioarele goale în iarbă, băiatul părea transfigurat. Totul era – ar fi spus el ulterior – „înfricoşător de frumos”[3]. Simţea huruitul motorului de la maşinărie care spinteca aerul, dar nu putea să-i vadă învelişul argintiu, arcuirile maiestuoase, nici coada de peşte. Vedea numai întunecimea spaţiului pe care îl ocupa. Nu era ca o mare prezenţă, ci ca o mare absenţă, un ocean geometric de întuneric ce părea să înghită până şi cerul.

Numele băiatului era Louis Silvie Zamperini. Fiu al unor imigranţi italieni, venise pe lume în Olean, New York, pe 26 ianuarie 1917, cântărind la naştere cinci kilograme şi două sute de grame şi având un păr negru şi aspru ca sârma ghimpată. Tatăl lui, Anthony, se întreţinea singur încă de la 14 ani; mai întâi fusese miner şi boxer, apoi muncitor în construcţii. Mama, Louise, era o frumuseţe minionă şi copilăroasă, care avea 16 ani atunci când se căsătorise şi optsprezece atunci când îl născuse pe Louie. În casa lor, unde se vorbea numai italieneşte, Louise şi Anthony îşi alintau copilul „Toots”.[4]

---

[1] Botting, *op. cit.* p. 180.
[2] *Ibidem.,* p. 181.
[3] Louis Zamperini, interviu telefonic.
[4] Peter Zamperini, interviuri telefonice, 19 şi 22 octombrie 2004.

Din clipa în care a început să meargă, Louie nu a mai suportat nicio îngrădire. Fraţii lui îşi amintesc de el bântuind în toate părţile, escaladând flora, fauna şi mobila din jur. Cum îl aşeza Louise într-un scaun şi îi spunea să stea cuminte, el dispărea. În afară de momentele în care îl ţinea strâns în braţe, de cele mai multe ori nu avea nici cea mai vagă idee pe unde se află băieţelul ei curios.

În 1919, când căzuse la pat cu pneumonie, Louie, care avea 2 ani, s-a suit pe fereastra camerei lui, a coborât un etaj şi a plecat pe stradă gol puşcă, urmărit de un poliţist şi de o mulţime de oameni care îl priveau cu uimire. Curând după aceea, la sfatul pediatrului, Louise şi Anthony s-au hotărât să se mute cu copiii într-un oraş cu clima mai caldă, în California. La puţin timp după ce trenul a plecat din Grand Central Station, Louie a luat-o la goană, a fugit prin tot trenul şi a căzut din ultimul vagon. Stând lângă mama lui înnebunită, în timp ce trenul dădea înapoi ca să-l găsească pe băiatul pierdut, Pete, fratele mai mare al lui Louie, l-a zărit pe acesta urcându-se pe terasament cu o seninătate netulburată. Strâns la pieptul mamei sale, Louie a zâmbit. „Ştiam eu că ai să vii după mine”, a zis el în italiană.[1]

În California, Anthony a găsit o slujbă ca electrician la căile ferate şi a cumpărat un petic de pământ de 2.000 m^2 la marginea oraşului Torrance, care avea o populaţie de 1.800 de oameni. El şi Louise au meşterit singuri o coşmelie cu o cameră, fără apă curentă, cu o latrină în spate şi un acoperiş prin care ploua aşa de rău, încât trebuiau să ţină pe pat găleţi de apă. Neavând nicio încuietoare în afară de un cârlig, Louise obişnuia să stea lângă uşă pe o ladă din lemn, cu un sucitor în mână, gata să crape capul oricărui răufăcător care i-ar fi pus în pericol copiii.

[1] Art Rosenbaum, „Zamperini Cheated Death Nine Times”, *San Francisco Chronicle Sporting Green*, 3 martie 1940; Maxwell Stiles, „Fire Threatened Career Of Zamperini as Child”, *Los Angeles Examiner,* nedatat, 1938; Peter Zamperini, interviu telefonic, 22 octombrie 2004; Louis Zamperini, interviuri telefonice, 25, 27 octombrie 2004; Sylvia Flammer, interviuri telefonice, 25, 27 octombrie 2004; Louis Zamperini, interviu luat de George Hodak, Hollywood, California, iunie 1988, AAFLA.

Acolo, şi mai târziu pe Gramercy Avenue, unde s-au stabilit un an mai târziu, Louise a izbutit să-i ţină la distanţă pe răufăcători, dar nu a reuşit să-l ţină aproape pe Louie. Era cât pe ce să i-l calce o rablă de maşină în timp ce făcea concurs de alergare pe o stradă supraaglomerată. La 5 ani, a început să fumeze şi, în drum spre grădiniţă, aduna chiştoace de ţigară aruncate pe jos. A început să bea într-o noapte, pe când avea 8 ani; s-a ascuns sub masa din sufragerie, a şterpelit paharele de acolo şi le-a scurs pe toate, apoi s-a împleticit afară şi a căzut într-o tufă de trandafiri.

Într-o zi, Louise a descoperit că băiatului îi intrase în picior un băţ de bambus; în altă zi, a trebuit să-l roage pe un vecin să-i coasă la loc degetul de la picior care fusese sfâşiat. Când Louie a venit acasă plin de ulei după ce escaladase o platformă petrolieră şi căzuse într-un puţ cu ulei, unde era cât pe ce să se înece, a fost nevoie de patru litri de terebentină şi ore întregi de frecat pentru ca tatăl, Anthony, să-şi recunoască fiul din nou.

Obsedat să depăşească toate graniţele, Louie era nepotolit. Pe măsură ce mintea lui neobişnuit de isteaţă se dezvolta, isprăvile mărunte nu-l mai mulţumeau. În Torrance se născuse băiatul care putea să facă de unul singur o revoluţie.

Dacă era ceva comestibil, Louie îl şterpelea. Se furişa pe alei cu un colac de sârme în buzunar, cu care spărgea încuietorile. Gospodinele care ieşeau afară din bucătărie descopereau la întoarcere că le dispăruse mâncarea pentru cină. Dacă s-ar fi uitat pe geamurile din spate, locuitorii din zonă ar fi putut să vadă un băiat cu picioare lungi fugind pe alee cu o tavă de prăjituri în mână. Când o familie din zonă nu l-a trecut pe Louie pe lista de invitaţi pentru o petrecere, el a intrat în casa lor, l-a păcălit pe câinele familiei cu un os şi le-a golit răcitorul. De la o altă petrecere a plecat cu un butoi întreg de bere. Când a descoperit că la brutăria Meinzer rafturile de răcire erau situate chiar lângă uşa din spate, s-a apucat să meşterească la uşă, a furat plăcinte pe care le-a mâncat până s-a săturat, iar restul le-a păstrat ca

muniţie pentru viitoare asedii. Când o bandă rivală de hoţi a preluat ştafeta, el şi-a întrerupt furtişagurile până când hoţii au fost prinşi, iar proprietarii brutăriei şi-au diminuat iarăşi vigilenţa. Apoi le-a ordonat prietenilor lui să jefuiască din nou brutăria.

Se poate observa că toate poveştile lui Louie despre copilăria sa, indiferent de conţinut, se încheie de obicei cu aceleaşi cuvinte: „Şi după aia am fugit mâncând pământul.” De multe ori era alergat de oamenii pe care îi jefuia; au existat cel puţin două situaţii în care era cât pe ce să fie împuşcat. Pentru ca poliţia – care venea adeseori să-l cerceteze – să nu găsească asupra lui prea multe dovezi, îşi construise ascunzători prin oraş, inclusiv un fel de grotă cu trei niveluri pe care o săpase într-o pădure din apropiere. Sub tribunele de la liceul din Torrance, Pete a găsit odată o carafă de vin furată, pe care Louie o ascunsese acolo. Era plină de furnici ameţite de băutură.

În holul teatrului din Torrance, Louie a blocat cu hârtie igienică fanta pentru monede a telefonului. Apoi venea regulat şi scotea cu sârmă monedele adunate înăuntru, agăţa hârtia şi îşi umplea pumnul de mărunţiş. Negustorul de fier vechi n-ar fi bănuit niciodată că puştiul italian care zâmbea tot timpul şi care venea adesea să-i vândă braţe pline de bucăţi de cupru furase bucăţile respective chiar de la el, cu o noapte în urmă. Fiindcă odată, când se luase la bătaie cu un inamic la circ, descoperise că adulţii sunt în stare să le dea copiilor un bănuţ numai ca să înceteze cearta, Louie a făcut un pact cu inamicul şi apoi au început să facă turul circului luându-se la harţă în faţa străinilor.

Ca să se răzbune pe un vatman care nu oprise tramvaiul să-l ia şi pe el, Louie a uns şinele tramvaiului. Când o profesoară l-a pus să stea la colţ fiindcă scuipase biluţe de hârtie, el i-a înţepat cauciucurile de la maşină cu scobitori. După ce a reuşit să atingă un record statal la aprinderea focului prin frecare, într-un concurs de cercetaşi, şi-a depăşit propriul record înmuind iasca în gazolină şi amestecând-o cu măciulii de chibrit, fapt care a provocat o mică explozie. A furat tubul de la filtrul de cafea al unui vecin, şi-a făcut într-un copac un post de lunetist, a

burduşit tubul cu boabe de piper roz şi a pus pe fugă toate fetele din cartier.

Opera lui cea mai măreaţă a devenit legendă. Într-o noapte, târziu, Louie s-a căţărat pe turla unei biserici baptiste, a înfăşurat clopotul cu corzi de pian pe care le-a legat de un copac din apropiere şi aşa a pus pe jar poliţia, pompierii şi tot oraşul Torrance cu un dăngănit de clopote aparent spontan. Populaţia mai credulă din oraş a văzut în asta un semn de la Dumnezeu.

Un singur lucru îl speria. Atunci când era aproape adolescent, s-a întâmplat ca un pilot să aterizeze în apropiere de Torrance şi l-a luat pe băiat la o plimbare cu avionul. Te-ai fi aşteptat ca un băiat atât de agitat să fie încântat de o asemenea experienţă, dar viteza şi înălţimea l-au îngrozit. Din ziua aceea, nu a vrut să mai aibă nimic de-a face cu avioanele.

Cu o astfel de copilărie, în care şi-a desăvârşit vicleşugurile, Louie nu a reuşit să facă doar răutăţi. S-a modelat şi ca adult. Fiind atât de încrezător în inteligenţa, isteţimea şi curajul lui, care erau suficiente pentru a-l ajuta să scape din orice situaţie delicată, era aproape incapabil să se simtă vreodată descurajat. Când istoria îl va duce pe front, optimismul acesta neclintit va deveni nota lui definitorie.

Louie era mai mic cu douăzeci de luni decât fratele lui, iar acesta părea să fie exact opusul lui. Pete Zamperini era frumos, popular, aranjat impecabil, politicos cu cei în vârstă şi protector cu cei mici, fin şi delicat cu fetele şi dăruit cu o înţelepciune nativă, încât şi părinţii lui îi cereau sfatul atunci când aveau o decizie mai dificilă în faţă. Îi ţinea mamei scaunul atunci când aceasta se aşeza la masă, la şapte se ducea la culcare, punea ceasul deşteptător sub pernă ca să nu-l trezească pe Louie, care dormea cu el în pat. Se trezea în timpul nopţii la două şi jumătate şi distribuia ziare timp de trei ore, după care toţi banii câştigaţi îi depunea la bancă, lucru care avea să-l coste şi ultimul bănuţ atunci când va izbucni criza financiară. Avea o voce frumoasă şi obiceiul galant de a purta la el ace cu

gămălie prinse la manşetele pantalonilor, pentru cazul în care partenerei lui de dans i s-ar fi desfăcut rochia pe undeva. Odată chiar a salvat o fată de la înec. Pete emana în jur o autoritate neagresivă, dar puternică, ceea ce făcea ca toată lumea care stătea de vorbă cu el să îi adopte opinia. Chiar şi Louie, care îşi făcuse un crez din a nu da ascultare nimănui, făcea cum spunea Pete.

Louie îl idolatriza pe Pete, care avea grijă de el şi de surorile mai mici, Sylvia şi Virginia, cu o protecţie paternă. Dar Louie se simţea eclipsat de fratele său şi niciodată nu asculta până la capăt ce i se spunea. Sylvia îşi va aminti cum mama lor îi spunea lui Louie cu ochii în lacrimi că i-ar plăcea să semene mai mult cu Pete. Cel mai tare îl supăra faptul că reputaţia lui Pete era mai degrabă un mit. Deşi Pete lua note doar ceva mai bune decât Louie, care obţinea cele mai mici note din clasă, directorul îl considera un elev de nota 10. În noaptea cu clopotele care au bătut miraculos în Torrance, dacă ar fi existat o lanternă bine direcţionată, s-ar fi văzut şi picioarele lui Pete atârnând în copac alături de ale lui Louie. Iar Louie nu era singurul băiat din familia Zamperini care putea fi văzut alergând pe alei cu mâncare furată din vecini. Însă niciodată nu i-a trecut cuiva prin cap să-l bănuiască pe Pete de ceva rău. „Pete nu a fost prins niciodată”, va povesti Sylvia. „Louie era prins mereu”[1].

Louie nu semăna în nicio privinţă cu ceilalţi copii. Era un băiat firav, iar în primii ani petrecuţi în Torrance plămânii îi erau încă afectaţi de pneumonia din trecut, aşa încât la întrecerile organizate la picnicuri putea să-l bată orice fată din oraş. Trăsăturile lui, care mai târziu aveau să fie armonioase, se dezvoltau în ritm diferit, ceea ce îi dădea o înfăţişare parcă desenată prost. Urechile stăteau depărtate de cap ca nişte tocuri de pistol, iar deasupra lor se iţea o claie de păr negru, de care se simţea foarte umilit. O ataca periodic cu fierul încins al mătuşii Margie, o acoperea în fiecare seară cu un ciorap de mătase şi o năclăia aşa de tare cu ulei de măsline, încât toate muştele se ţineau după el până la şcoală. Însă totul era în zadar.

[1] Sylvia Flammer, interviu telefonic, 25 octombrie 2004.

Apoi mai era şi naţionalitatea lui.[2] În Torrance, la începutul anilor ’20, italienii erau atât de prost văzuţi, încât, atunci când familia Zamperini s-a mutat acolo, vecinii au depus o petiţie la consiliul local să-i izgonească. Louie, care ştia doar câteva boabe de engleză până să ajungă la şcoală, nu-şi putea ascunde pedigriul. La grădiniţă a reuşit să supravieţuiască, fiindcă nu prea vorbea, dar când a intrat în clasa I şi a trântit la un moment dat un *„Brutte bastarde!”* unui alt copil, profesorii s-au prins. I-au agravat suferinţa, retrogradându-l într-o clasă cu elevi mai mici decât el.

La şcoală a fost ţinta batjocurii. Bătăuşii, atraşi de ciudăţenia lui şi sperând să-l provoace să înjure în italiană, îl bombardau cu pietre, îl şicanau, îi dădeau pumni şi îl loveau cu picioarele. A încercat să le cumpere îndurarea cu prânzul lui, dar ei îl băteau şi aşa, lăsându-l plin de sânge. Putea să pună capăt acestor bătăi fugind de ei sau plângând, numai că el nu voia să facă nici una, nici alta. „Puteai să-l omori în bătaie”, spune Sylvia, „dar el n-ar fi spus nici pâs şi nici n-ar fi plâns.”[2] Îşi punea pur şi simplu mâinile în dreptul feţei şi încasa totul cu stoicism.

Pe măsură ce se apropiau anii adolescenţei, Louie s-a schimbat dramatic. Distant şi neprietenos, a început să bântuie pe la marginile oraşului Torrance, având doar relaţii superficiale cu câţiva băieţi neciopliţi care îl considerau căpetenia lor. A devenit misofob şi nu suporta să se apropie nimeni de mâncarea lui. Deşi putea să fie şi amabil, de cele mai multe ori era certăreţ şi încăpăţânat. Se prefăcea dur, dar în adâncul sufletului suferea. Copiii care se duceau la petreceri îl vedeau dând târcoale pe afară, dar fără să aibă vreodată curaj să intre.

Pentru că era frustrat de incapacitatea lui de a se apăra, a început să studieze problema. Tatăl lui l-a învăţat să lovească un sac de box şi i-a confecţionat nişte gantere din două cutii de cafea prinse de o ţeavă. Prima dată când s-a repezit din nou un bătăuş la el, Louie s-a apărat cu stânga,

[2] Pete Zamperini, interviu telefonic, 15 octombrie 2004.
[2] Sylvia Flammer, interviu telefonic, 25 octombrie 2004.

iar cu dreapta l-a lovit pe atacator direct în gură. Băiatul a început să urle, cu dinţii sparţi, şi a luat-o la fugă. Louie n-avea să uite niciodată senzaţia de plutire pe care a simţit-o atunci pe drumul spre casă.

Cu timpul, temperamentul lui Louie a devenit mai sălbatic, agitaţia nu i s-a potolit şi mintea i s-a ascuţit mai mult. A bătut o fată. A îmbrâncit un profesor. A aruncat cu roşii stricate într-un poliţist. Copiii care veneau în contact cu el se alegeau cu buzele umflate, iar bătăuşii se învăţaseră să nu se mai ia de el. Odată a dat peste Pete în grădina din faţa casei, aşezat în poziţie de luptă cu un alt băiat. Amândoi stăteau cu pumnii strânşi în dreptul bărbiei şi aşteptau ca celălalt să lovească. „Louie nu mai avea stare", îşi aminteşte Pete. „Stătea acolo şi ţipa: «Loveşte-l, Pete! Loveşte-l, Pete!» Eu însă aşteptam şi, dintr-odată, Louie se întoarce şi îl loveşte pe tip în burtă. Apoi *o ia la fugă!*"[1]

Anthony Zamperini ajunsese la capătul răbdării.[2] Poliţia părea să fie mereu pe veranda lui, încercând să-l pună la punct pe Louie. Mai erau şi vecinii, de la care trebuia să-şi ceară scuze, plus pagubele, care trebuiau plătite cu bani pe care Anthony nu-şi permitea să-i irosească. Îl adora pe băiat, dar, exasperat, tatăl îi administra frecvent bătăi zdravene. Odată, când l-a prins pe Louie încercând să iasă pe fereastră în toiul nopţii, i-a dat un picior în fund atât de tare, încât l-a ridicat pe Louie de la pământ. Louie a suportat pedeapsa într-o tăcere fără lacrimi, apoi a făcut din nou lucrul pentru care fusese pedepsit, doar ca să arate că poate.

Mama, Louise, adoptase o altă tactică. Louie era copia ei fidelă, până şi ochii lui erau la fel de albaştri şi de vii ca ai ei. Şi ea, dacă era provocată, reacţiona; când măcelarul îi tăia carnea prost, ea se ducea la el cu tigaia în mână. Îi plăceau farsele; odată a acoperit cu glazură o cutie de carton şi i-a oferit-o unui vecin ca tort pentru ziua lui, iar

[1] Peter Zamperini, interviu telefonic, 17 octombrie 2004.

[2] Peter Zamperini, interviu telefonic, 15 octombrie 2004; Louis Zamperini, interviuri telefonice; Sylvia Flammer, interviuri telefonice, 25, 27 octombrie 2004.

acesta a rămas cu cuţitul înfipt în carton. Când Pete i-a spus că-şi ia uleiul de ricin numai dacă primeşte o cutie de bomboane, ea a fost de acord, a stat să-l vadă cum bea uleiul, după care i-a înmânat o cutie goală de bomboane. „Ai spus o cutie, scumpule”, i-a zis ea zâmbind. „N-am decât o cutie goală.”[1] Louise înţelegea neliniştea fiului ei. Odată, de Halloween, s-a îmbrăcat în haine de băiat şi a colindat cartierul împreună cu Louie şi Pete. O gaşcă de copii, care credeau că este unul dintre şmecherii cartierului, au atacat-o şi au vrut să-i buzunărească pantalonii. Mica Louise Zamperini, mamă a patru copii, era în plină încăierare când poliţiştii au ridicat-o pentru tulburarea liniştii publice.

Dându-şi seama că, pedepsindu-l pe Louie, nu face decât să-l stârnească mai tare, Louise a preferat un drum mai ocolit pentru modelarea băiatului. Şi-a căutat un informator şi i-a mituit pe colegii de clasă ai lui Louie cu plăcintă făcută de ea, până a găsit un băiat cuminţel, pe nume Hugh; slăbiciunea acestuia pentru dulciuri a însemnat distrugerea lui Louie. Dintr-odată, Louise ştia totul despre Louie, iar copiii ajunseseră să se întrebe dacă nu cumva ea începuse să aibă puteri paranormale. Convins că Sylvia era iscoada mamei, Louie a refuzat să mai stea lângă ea la masă şi mânca singur, într-o solitudine plină de dispreţ, pe uşa lăsată a cuptorului. La un moment dat s-a înfuriat atât de tare pe ea, încât a alergat-o prin tot cartierul. Ea l-a întrecut la fugă pentru singura dată în viaţa ei şi s-a închis în atelierul tatălui lor. Louie a încercat s-o scoată de acolo, strecurându-şi înăuntru şarpele, animalul lui de companie, o reptilă de aproape un metru. Atunci Sylvia s-a încuiat în maşina familiei şi nu a mai ieşit de acolo toată după-amiaza. „Era o chestiune de viaţă şi de moarte”[2], avea să-şi amintească ea peste 74 de ani.

Cu toate eforturile întreprinse, Louise nu a putut să-l schimbe pe Louie. Fiul ei fugea de acasă şi hoinărea prin San Diego zile întregi, dormind sub poduri. A încercat să călărească un bou pe o păşune, s-a prins de crengile unui

[1] Peter Zamperini, interviu telefonic, 22 octombrie 2004.
[2] Sylvia Flammer, interviu telefonic, 25 octombrie 2004.

copac în cădere şi a şchiopătat până acasă cu genunchiul sfârtecat, înfăşurat într-o batistă. Douăzeci şi şapte de copci nu au fost suficiente pentru a-l potoli. A pocnit atât de tare un copil, încât i-a spart nasul. S-a suit pe un alt băiat şi i-a îndesat şerveţele de hârtie în gură. Părinţii le interziceau copiilor să stea prin preajma lui. Un fermier, înfuriat de furtişagurile lui Louie, şi-a încărcat puşca cu granule de sare şi l-a împuşcat în spate. Louie l-a bătut altă dată pe un copil într-un asemenea hal, lăsându-l inconştient într-un şanţ, încât şi el s-a temut că l-a omorât. Când Louise a văzut sângele de pe pumnii lui Louie, a izbucnit în lacrimi.[1]

În vremea când se pregătea să intre la liceul din Torrance, Louie nu mai era un copil neastâmpărat, ci mai degrabă un tânăr periculos. Liceul trebuia să fie ultima treaptă a educaţiei sale. Nu existau bani pentru facultate; salariul lui Anthony se cheltuia înainte de sfârşitul săptămânii, obligând-o pe Louise să improvizeze mâncăruri din vinete, lapte, pâine veche, ciuperci sălbatice şi iepuri pe care Louie şi Pete îi împuşcau pe câmp.[2] Cu note proaste şi fără nicio aptitudine, Louie nu avea nicio şansă să obţină vreo bursă. Era puţin probabil să obţină chiar şi o slujbă. Venise mare criză economică, iar rata şomajului se apropia de 25%[3] Louie nu avea cu adevărat nicio ambiţie. Dacă îl întreba cineva ce vrea să se facă, răspunsul lui era „cowboy”.

În anii ’30, America era obsedată de pseudoştiinţa eugeniei[4] şi de promisiunile acesteia de a întări rasa umană

[1] Peter Zamperini, interviuri telefonice, 15, 17, 19, 22 octombrie 2004; Louis Zamperini, interviuri telefonice; Sylvia Flammer, interviuri telefonice 25, 27 octombrie 2004, 2 martie 2006.

[2] Peter Zamperini, interviu telefonic, 22 octombrie 2004.

[3] Biroul de Recensământ al Statelor Unite, Departamentul de Comerţ al SUA, http://www.census.gov/rochi/www/fun i.html#1900 (accesat în 7 septembrie 2009).

[4] Paul Lombardo, „Eugenie Sterilization Laws”, Dolan DNA Learning Center, Cold Spring Harbor Laboratory, http://www.eugenicsarchive.org (accesat în 13 aprilie 2006); Paul Lombardo, interviu prin e-mail, 13 aprilie 2006; Edwin Black, „Eugenics and the Nazis – the California Connection”, *San Francisco Chronicle,* 9 noiembrie 2003; Anthony Platt, „The Frightening Agenda of the American Eugenics Movement”,

prin eliminarea genelor „nepotrivite”. Lângă cei „slabi la minte”, nebuni şi criminali erau aşezaţi orfanii, femeile care făceau sex în afara căsătoriei (ceea ce era considerat a fi semnul unei boli mintale), persoanele cu dizabilităţi, săracii, oamenii fără casă, epilepticii, onaniştii, orbii şi surzii, alcoolicii şi fetele ale căror organe genitale depăşeau o anumită mărime. Unii eugenişti propovăduiau eutanasierea, iar în spitalele de boli mintale acest lucru era pus în practică pe tăcute, pacienţii murind din cauza „neglijenţei letale” sau a crimei propriu-zise. La un spital de boli mintale din Illinois, noii pacienţi erau hrăniţi cu lapte care provenea de la vaci infestate de tuberculoză, în speranţa că nedoriţii vor pieri în acest fel.[1] Patru din zece pacienţi au murit astfel. O propunere mai populară a eugeniştilor era sterilizarea forţată, aplicată unei serii de suflete amărâte care, din cauza unor greşeli de comportament sau a ghinionului, căzuseră în mâna guvernelor de stat. Pe la 1930, când Louie devenea adolescent, California se afla sub stăpânirea eugeniştilor, care aveau să reuşească în cele din urmă să sterilizeze circa douăzeci de mii de oameni.

Când Louie era adolescent, un eveniment petrecut în Torrance a adus această realitate crudă şi la el acasă. Un copil din cartier a fost declarat slab la minte. A fost imediat instituţionalizat. L-au salvat cu greu de la sterilizare eforturile disperate ale părinţilor săi, sprijiniţi de vecinii lor din Torrance.[2] Meditat de fraţii lui Louie, acest copil a început să ia la şcoală numai note de 10. Louie, care se aflase întotdeauna doar la un pas de şcoala de corecţie sau de puşcărie, fiind un scandalagiu notoriu, un elev repetent şi un italian dubios, era exact genul de persoană pe care eugeniştii voiau s-o eradicheze. Aşa că Louie a înţeles dintr-odată riscurile pe care le avea de înfruntat, iar acest lucru l-a zguduit din temelii.

Se transformase într-o persoană despre care ştia şi

---

afirmaţii rostite în faţa Comitetului Juridic al Senatului California, 24 iunie 2003.

[1] Edwin Black, „Eugenics and the Nazis - the California Connection”, *San Francisco Chronicle, 9* noiembrie 2003.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic.

singur că nu îl reprezintă cu adevărat. A început, ezitant, să încerce să lege alt gen de relaţii cu ceilalţi. A frecat podeaua de la bucătărie ca să-i facă o surpriză mamei, dar aceasta a presupus că gestul fusese făcut de Pete. Când tatăl lui era plecat din oraş, a reparat maşina familiei, un Marmon Roosevelt Straight-8. A început să facă biscuiţi de casă şi să-i ofere în dar; când mama lui, iritată de deranjul din bucătărie, l-a izgonit de acolo, el a continuat să-şi pregătească biscuiţii acasă la un vecin. Avea o „inimă mare”, va declara Pete. „Louie ar fi fost în stare să ofere orice, chiar şi ce nu îi aparţinea.”[1]

Toate încercările sale de a îndrepta lucrurile s-au terminat prost. S-a izolat de ceilalţi, citind romanele lui Zane Grey şi visându-se unul dintre personajele de acolo, un om cu un cal, la graniţă, rupt de restul lumii. Colinda cinematografele în căutare de westernuri, fără să mai fie atent la conflictul filmului, fiindcă era prea absorbit de cadrele prezentate. Uneori îşi scotea aşternuturile afară noaptea, ca să doarmă singur. În alte nopţi rămânea treaz, cu ochii la afişele lui cu cowboy-ul Tom Mix şi calul său minunat, simţindu-se prins ca într-o capcană din care nu se putea elibera.

Din dormitorul lui aflat în spatele casei se auzeau trecând trenurile.[2] Întins în pat, lângă fratele lui adormit, le asculta zgomotul puternic şi profund: mai întâi slab, apoi mai tare, din nou mai slab, apoi fluierul ascuţit al sirenei, după care nu se mai auzea nimic. Zgomotul ăsta îi făcea pielea de găină. Pierdut în nostalgii, Louie se şi vedea în tren, trecând printr-o ţară pe care nu putea s-o vadă, făcându-se tot mai mic şi mai îndepărtat, până când, în cele din urmă, dispărea.

[1] Peter Zamperini, interviu telefonic, 17 octombrie 2004.
[2] Louis Zamperini, interviu telefonic.

Capitolul 2

Fugea mâncând pământul

Reabilitarea lui Louie Zamperini a început în 1931, cu o cheie. Pe atunci avea 14 ani şi se afla într-un magazin cu articole de fierărie când a auzit pe cineva spunând că, dacă bagi o cheie oarecare într-o broască, există o şansă de unu la cincizeci ca acea cheie să se potrivească. N-a reuşit să descuie vreo uşă, până când a încercat cheia de acasă la încuietoarea sălii de sport de la liceul din Torrance. Când a început sezonul de baschet, s-a observat o discrepanţă inexplicabilă între numărul de bilete de 10 centi vândute şi numărul considerabil de copii aflaţi în tribune. Spre sfârşitul anului 1931, cineva s-a prins, iar Louie a fost dus la biroul directorului pentru a mia oară. În California, copiii născuţi iarna încep şcoala în ianuarie, aşa că Louie trebuia să treacă în clasa a IX-a. Directorul l-a pedepsit, interzicându-i participarea la competiţii sportive şi activităţi sociale. Pe Louie, care nu participase niciodată la nimic, acest lucru l-a lăsat indiferent.

Când Pete a aflat ce s-a întâmplat, s-a dus direct la biroul directorului. Deşi mama lui nu ştia nici acum prea multă engleză, a luat-o şi pe ea, ca să-i confere greutate pledoariei sale. I-a spus directorului că Louie avea nevoie de atenţie, dar că el nu o căuta niciodată sub formă de laude, ci de pedepse. Dacă Louie ar fi fost apreciat pentru o faptă bună, toată viaţa lui s-ar schimba, a susţinut Pete. Aşa că l-a rugat pe director să-i permită lui Louie să facă un sport. Cum directorul a refuzat, Pete l-a întrebat dacă s-ar putea resemna cu gândul că a asistat nepăsător la ratarea lui Louie. Era un lucru foarte îndrăzneţ ca un puşti de 16 ani să-i spună aşa ceva unui director de şcoală, însă Pete era singurul băiat din Torrance care îşi permitea să facă acest lucru – şi, mai ales, s-o facă atât de convingător. Aşa că Louie a devenit eligibil pentru competiţia de atletism din

1932.[1]

Pete avea planuri mari pentru Louie. În 1931-1932 Pete se afla în ultimul său an de şcoală; urma să termine liceul cu zece scrisori de recomandare pentru universitate, dintre care trei pentru baschet şi trei pentru baseball. Însă pista îi adusese patru dintre recomandări, primite în urma realizării recordului pe şcoală la proba de o jumătate de milă, iar recordul său de 5,06 secunde la o milă era marea lui realizare.[2] Uitându-se la viteza cu care fugea Louie când voia să scape de cineva, Pete a ştiut că se află în faţa unui talent nativ.

După cum s-a dovedit mai târziu, nu Pete a fost acela care l-a adus pe pistă pe Louie pentru prima dată. Ci slăbiciunea lui Louie pentru fete. În februarie, fetele de clasa a IX-a au organizat o echipă de atletism pentru o competiţie între clase; întrucât în clasa lor se aflau numai patru băieţi, Louie părea că este singurul care poate să alerge satisfăcător. Fetele şi-au pus toate farmecele la bătaie, iar Louie s-a trezit pe pistă desculţ, pentru cursa de 600 de metri. Când a început toată lumea să alerge, a fugit şi el, avântându-se cu coatele în lături şi rămânând mult în urmă. A ieşit ultimul şi a auzit în jurul lui chicoteli. Umilit şi respirând greu, a fugit de pe pistă direct sub tribună, să se ascundă. Antrenorul a bombănit ceva despre cum acest copil ar trebui să se afle în altă parte decât pe pista de alergare. „Este fratele meu”, a replicat Pete.[3]

Din ziua aceea, Pete s-a pus pe capul fratelui său, obligându-l să se antreneze, după care l-a târât iar pe pista de alergare pentru o altă întrecere. Stimulat de copiii care strigau în tribune, Louie a reuşit să facă suficient efort pentru a-l întrece pe unul dintre rivali şi a terminat pe locul

---

[1] Peter Zamperini, interviu telefonic, 17 octombrie 2004; Louis Zamperini, interviuri telefonice.

[2] „Track Stars Graduate”, articol de ziar din 1934, din albumul lui Zamperini, FMP; „Pete Zamperini Sets Record”, articol nedatat din 1934, din albumul lui Zamperini, FMP; „Pete Zamperini Goes to USC”, articol nedatat din 1934, din albumul lui Zamperini, FMP.

[3] Peter Zamperini, interviu telefonic, 17 octombrie 2004; Louis Zamperini, interviuri telefonice; Louis Zamperini, interviu luat de George Hodak, Hollywood, California, iunie 1988, AAFLA.

3. Nu-i plăceau alergările deloc, dar aplauzele din tribune erau îmbătătoare, iar gândul că ar mai putea să se bucure de ele era destul de atrăgător ca să-l facă mai docil. Pete îl împingea zilnic de la spate să se antreneze şi mergea cu bicicleta în urma lui, stimulându-l cu lovituri de băţ.[1] Louie şi-a târât picioarele, s-a plâns că-l doare burta şi s-a oprit la primul semn de oboseală. Pete l-a obligat să se ridice şi să continue. Iar fratele său a început să câştige. La sfârşitul sezonului a fost primul copil din Torrance care s-a calificat în finala pe oraş. A terminat al cincilea.

Pete avusese dreptate în legătură cu talentul fratelui său. Dar pentru Louie antrenamentele nu erau decât o constrângere. Noaptea asculta sirenele trenurilor care treceau, iar într-o bună zi din anul 1932 n-a mai putut suporta.

Totul a pornit de la o sarcină pe care i-o impusese tatăl său. Louie s-a încăpăţânat să refuze, aşa că s-a stârnit o ceartă, după care băiatul şi-a aruncat câteva haine într-o geantă şi s-a repezit să iasă pe uşa din faţă. Părinţii l-au somat să rămână acasă; însă Louie nu putea fi convins. După ce a ieşit afară, mama lui a dat fuga la bucătărie, de unde a ieşit cu un sandvici înfăşurat în hârtie cerată. Louie l-a îndesat în geantă şi a plecat. La jumătatea aleii, cineva l-a strigat. Era tatăl lui, cu faţa posomorâtă, care ţinea în mâna întinsă o hârtie de 2 dolari. Era o sumă mare pentru un om ai cărui bani nu ajungeau de la un salariu la altul. Louie a luat banii şi a plecat.

A mai găsit un prieten care să plece cu el şi, împreună cu acesta, au făcut autostopul până la Los Angeles, unde au spart o maşină şi au dormit în ea. A doua zi au sărit într-un tren, s-au urcat pe acoperişul unui vagon şi au pornit spre nord.

Călătoria a fost un coşmar. Băieţii s-au blocat la un moment dat într-un vagon de marfă unde era atât de cald, încât erau disperaţi să scape mai repede de acolo. Louie a

[1] Louis Zamperini, interviuri telefonice; Maxwell Stiles, „Switch Help Troy Star Learn to Run”, articol din ziar nedatat din 1937, din documentele lui Zamperini, FMP.

găsit o bară de fier pe jos, s-a suit pe umerii prietenului său, a deschis o gură de aerisire pe unde s-a strecurat afară, l-a ajutat şi pe prietenul său să iasă, şi din toată operaţiunea asta s-a ales cu o tăietură urâtă. Apoi au fost descoperiţi de paznicul trenului, care, ameninţându-i cu arma, i-a forţat să sară din trenul aflat în mişcare. După mai multe zile de mers pe jos, fugăriţi prin livezi şi magazine alimentare de unde încercau să fure mâncare, au poposit într-un depou, murdari, plini de vânătăi, arşi de soare şi uzi până la piele, împărţind o conservă de fasole furată. S-a auzit huruitul unui tren care trecea pe lângă ei. Louie a ridicat capul. „Am văzut [...] feţe de masă albe şi frumoase, pahare de cristal aşezate pe ele şi mâncare, oameni care râdeau, se simţeau bine şi mâncau”, avea să povestească el mai târziu. „Iar eu [stăteam acolo] tremurând şi mâncând dintr-o conservă mizerabilă de fasole.” Şi-a adus aminte de banii din mâna tatălui, de frica din ochii mamei atunci când îi dăduse sandviciul. S-a ridicat şi a pornit înapoi spre casă.

Când a intrat pe uşă, Louise l-a luat în braţe, i-a cercetat rănile, l-a dus la bucătărie şi i-a dat o prăjitură. Când a sosit şi Anthony acasă, l-a măsurat din cap până-n picioare, apoi s-a afundat în fotoliu cu faţa relaxată de uşurare. După cină, Louie s-a dus sus, s-a lăsat să cadă în pat şi i-a declarat lui Pete în şoaptă că se predă.

În vara lui 1932, Louie aproape că nu a mai făcut altceva decât să alerge. La invitaţia unui prieten, s-a dus la o cabană aflată în Rezervaţia Indienilor Cahuilla, în deşertul înalt din sudul Californiei.[1] În fiecare dimineaţă se trezea la răsăritul soarelui, îşi lua puşca şi începea să alerge printre tufele de salvie. Alerga pe dealuri, în sus şi-n jos, pe nisipul deşertului, prin văi. A alergat după cai sălbatici, ţâşnind în mijlocul turmei învârtejite şi încercând zadarnic să apuce de coamă un cal ca să urce pe el. A înotat într-un râu cu apă sulfuroasă, urmărit de la distanţă de indiencele Cahuilla care îşi spălau rufele pe stânci şi le întindeau acolo să se usuce. În fuga lui, pe drumul de întoarcere spre cabană, împuşca un iepure pentru cină. În fiecare seară se suia pe

[1] Louis Zamperini, interviuri telefonice.

acoperişul cabanei şi se întindea acolo, citind romanele lui Zane Grey. Când soarele scăpăta şi nu mai distingea literele pe foaie, rămânea cu privirile pierdute în depărtări, copleşit de frumuseţea peisajului, uitându-se cum cenuşiul se transformă în violet înainte ca întunericul să unească cerul cu pământul. Dimineaţa se trezea devreme şi începea din nou să alerge. Nu fugea de ceva sau spre ceva, nici pentru cineva sau ca să-i facă în ciudă cuiva; alerga fiindcă aşa voia corpul lui. Agitaţia, nesiguranţa şi nevoia de a se opune dispăruseră. Nu simţea decât pace.

S-a întors acasă cu o adevărată manie a alergării. Toate eforturile canalizate altădată în slujba furtişagurilor se concentrau acum pe alergare. Urmând instrucţiunile lui Pete, distribuia *Torrance Herald* din fugă, parcurgea tot în fugă drumul dintre casă şi şcoală sau dintre plajă şi casă. Rareori mergea pe trotuar, prefera să intre pe peluzele vecinilor ca să sară peste gardurile vii. A renunţat la băutură şi la ţigări. Ca să-şi mărească forţa plămânilor, fugea până la piscina publică din Redondo Beach, plonja la fund, se prindea cu mâinile de ţeava de drenaj şi stătea o vreme acolo, din ce în ce mai mult cu fiecare scufundare. În cele din urmă a ajuns la performanţa de a rămâne sub apă 3 minute şi 45 de secunde. Mereu săreau oamenii după el să-l salveze.[1]

Louie şi-a găsit şi un model în viaţă. În anii ’30, atletismul era la modă, iar performerii de elită erau cunoscuţi de toată lumea. Printre ei se număra Glenn Cunningham, de la Kansas University, alergător în cursa de o milă.[2] În copilărie, Cunningham supravieţuise unei explozii de la şcoală, în urma căreia fratele lui a murit, iar el a suferit arsuri grave pe picioare şi pe piept. Abia după o lună şi jumătate a

[1] Louis Zamperini, interviuri telefonice; Peter Zamperini, interviu telefonic, 17 octombrie 2004; Louis Zamperini, interviu luat de George Hodak, Hollywood, California, iunie 1988, AAFLA; Virginia Bowersox Weitzel, interviu telefonic, 19 februarie 2005.

[2] Mark D. Hersey, „Cunningham Calls It a Career”, KU Connection, 8 aprilie 2002, http://www.kuconnection.org/april2002/people_Glenn.asp (accesat în 7 iunie 2006); Paul J. Kiell, *American Miler: The Life and Times of Glenn Cunningham,* Breakaway Books, Hallcottsville, New York, 2006, pp. 21-149.

reuşit să stea în fund şi a mai trecut încă mult timp până să se poată ridica în picioare. Fiindcă nu putea să-şi ţină picioarele drepte, a învăţat să meargă sprijinit de un scaun, cu picioarele încă fragile. A învăţat apoi să meargă agăţat de coada măgarului din gospodărie, iar în cele din urmă, ţinându-se de coada unui cal mai blând, pe nume Paint, a început să alerge, lucru care la început îi provoca dureri atroce. După câţiva ani participa la curse de alergare, dobora recorduri şi îşi depăşea competitorii chiar şi cu o lungime de pistă. În 1932, modestul şi liniştitul Cunningham, cu picioarele şi spatele pline de cicatrici, devenise o senzaţie naţională, iar în curând avea să fie proclamat drept cel mai mare alergător în cursa de o milă din istoria Americii. Louie avea un erou.

În toamna anului 1932, Pete a început cursurile la Compton, un colegiu gratuit, unde a devenit alergător-vedetă.[1] Aproape în fiecare după-amiază făcea naveta înapoi acasă pentru a-l antrena pe Louie, alergând alături de el, învăţându-l cum să-şi ţină coatele şi alte strategii. Louie avea un mare avantaj biomecanic prin şoldurile lui, care se roteau în timp ce alerga; când un picior era în faţă, şoldul respectiv se ducea în faţă cu el, ceea ce îi conferea lui Louie un fuleu excepţional de eficient, de doi metri lungime.[2] După ce l-a văzut cum aleargă, căţărată pe gardul liceului din Torrance, majoreta Toots Bowersox nu a avut nevoie decât de un singur cuvânt pentru a-l descrie: „Uşooor!”[3] Pete s-a gândit că sprinturile la care participase până atunci Louie erau prea scurte. Ar trebui să fie alergător în cursa de o milă, la fel ca Glenn Cunningham.

În ianuarie 1933, Louie a intrat în clasa a X-a. Cum renunţase la purtarea distantă şi necioplită, a fost primit cu braţele deschise de o mulţime de colegi prietenoşi. Ei l-au invitat să iasă la un cârnat la chioşcul Kellow’s Hamburg Stand, unde Louie a cântat împreună cu ei la ukulele şi a jucat fotbal cu un prosop făcut ghem, concursuri care se

[1] Peter Zamperini, interviu telefonic, 19 octombrie 2004; Louis Zamperini, interviuri telefonice.
[2] Peter Zamperini, interviu telefonic, 17 octombrie 2004.
[3] Virginia Bowersox Weitzel, interviu telefonic, 19 februarie 2005.

terminau invariabil cu îndesarea unei majorete într-o pubelă de gunoi.[1] Profitând de această popularitate neaşteptată, Louie a candidat la şefia clasei şi a câştigat, împrumutând discursul pe care îl folosise Pete la Compton pentru câştigarea alegerilor. Dar cel mai grozav lucru a fost că fetele au început dintr-odată să-l considere fermecător. Aflat singur pe stradă în ziua când împlinea 16 ani, Louie a fost prins la înghesuială de o gaşcă întreagă de majorete vesele. Una s-a aşezat pe el, iar celelalte i-au dat şaisprezece lovituri la fund, plus încă una, ca să crească.

În februarie, când a început sezonul competiţiilor şcolare, Louie a avut ocazia să testeze eficienţa antrenamentelor sale. Transformarea a fost uluitoare. Îmbrăcat într-un şort negru de mătase, pe care i-l făcuse mama lui, el a concurat şi a câştigat cursa de 800 de metri, doborând recordul şcolii, pe care îl deţinea şi Pete, cu mai bine de 2 secunde. O săptămână mai târziu, i-a depăşit pe toţi alergătorii din cursa de o milă, oprind cronometrul la 5:03, cu 3 secunde mai puţin decât recordul lui Pete. La o altă competiţie, a terminat mila în 4 minute şi 58 de secunde. Trei săptămâni mai târziu, a stabilit un record statal, de 4 minute şi 50,6 secunde. La începutul lui aprilie, ajunsese la 4 minute şi 46 de secunde, iar la sfârşitul lui aprilie înregistra 4 şi 42.[2] „Doamne! Doamne Dumnezeule!”, titra un ziar local. „Băiatul ăsta poate să zboare? Da, asta face băiatul ăsta, Zamperini!”[3]

Louie a participat la câte o cursă de o milă aproape în fiecare săptămână, terminând sezonul neînvins şi fără să fi întâmpinat vreo problemă din partea competitorilor. Când n-a mai avut pe cine să bată la liceu, l-a întrecut pe Pete şi pe alţi treisprezece alergători de la colegiu în cursa de două mile de la Compton.[4] Deşi nu avea decât 16 ani şi nu se pregătise deloc pentru această cursă, a câştigat cu un avans de mai bine de 45 m distanţă. Apoi şi-a încercat

[1] Ibidem.

[2] „Louie «Iron Man» Zamperini”, articol nedatat din 1934, din documentele lui Peter Zamperini, FMP.

[3] „Sport Winks”, 10 martie 1933, din albumul lui Zamperini, FMP.

[4] „Crack Miler of Torrance Takes Distance Event”, 28 octombrie 1933, din albumul lui Zamperini, FMP.

norocul la două mile în întrecerea naţională din sudul Californiei, organizată de UCLA.[1] A alergat fără niciun efort, nici nu-şi simţea picioarele atingând pământul, a preluat conducerea şi a tras tare mai departe. Pe la jumătatea cursei, se afla la vreo 200 de metri în faţa celorlalţi, iar observatorii au început să facă pronosticuri legate de momentul în care băiatul cu şort negru avea să clacheze. Louie nu a clacat. După ce a trecut în zbor de linia de sosire, stabilind un nou record al cursei, s-a uitat în urmă, de-a lungul pistei. Nu se zărea nici măcar un singur alergător. Louie a câştigase cu un avans de peste 400 de metri.

Simţea că leşină, dar nu de epuizare. Ci pentru că acum îşi dădea seama cine era.

[1] „Iron Man Zamperini Wins”, *Torrance Herald,* 16 decembrie 1933; Peter Zamperini, interviu telefonic, 15 octombrie 2004; Louis Zamperini, interviuri telefonice.

Capitolul 3

Tornada din Torrance

Se întâmpla în fiecare sâmbătă. Se ducea pe pistă, se încălzea, se aşeza pe burtă în iarba din mijlocul stadionului, apoi se apropia de linia de start, aştepta pocnetul pistolului şi începea să fugă. Pete se plimba nervos pe iarbă, verificându-şi cronometrul, încurajându-l şi dându-i sfaturi. Când Pete dădea semnalul, Louie îşi întindea lungile lui picioare, iar competitorii lui se risipeau şi rămâneau în urmă, cum spunea un reporter, „amarnic de demoralizaţi şi dezamăgiţi”[1]. Louie trecea parcă în zbor peste linia de finiş, Pete îl întâmpina acolo, iar puştii din tribune îl aclamau şi dansau. Apoi veneau fetele dornice de autografe, sosind în valuri, urma drumul spre casă, sărutările mamei şi fotografiile făcute pe peluza din faţa casei cu trofeul în mână. Louie a câştigat atât de multe ceasuri de mână, încât a început să le împartă în stânga şi-n dreapta prin tot oraşul. Afla constant de existenţa câte unui alt băiat de aur, promovat agresiv şi despre care se spunea că îl va întrece, dar Louie îl spulbera imediat. Una dintre aceste victime, scria un reporter, fusese prezentată cu surle şi trâmbiţe drept „băiatul care nici nu ştie cât de tare poate să alerge. Sâmbătă a aflat.”[2]

Momentul suprem de glorie liceeană a lui Louie a venit în 1934, la Campionatul de Atletism din sudul Californiei.[3] Alergând într-o cursă la care participau cei mai buni atleţi de liceu din istorie, Louie i-a întrecut pe toţi şi a încheiat mila cu un timp de 4:21,3, depăşind cu mai bine de 2 secunde recordul naţional al liceelor, care fusese stabilit în timpul Primului Război Mondial.[4*] Principalul său rival din acea cursă s-a forţat atât de tare încercând să-l ajungă din

[1] Articol din 1934, din albumul lui Zamperini, FMP.

[2] Ibidem.

[3] „Zamperini Runs Mile in 4m 21 3/5”, *Los Angeles Times,* 24 mai 1934; Peter Zamperini, interviu telefonic, 15 octombrie 2004; Louis Zamperini, interviuri telefonice.

urmă, încât a fost luat cu targa de pe pistă. Când Louie s-a prăbuşit în braţele lui Pete, a simţit o urmă de regret. Se simţea prea odihnit. Dacă ar fi alergat mai repede pe ultima turnantă, spunea el, ar fi putut obţine un timp mai bun, 4 minute şi 18 secunde. Un reporter a prezis că recordul lui Louie va rămâne în picioare vreme de 20 de ani. A rezistat doar 19.

Odinioară băiatul rău al oraşului, Louie devenise acum un superstar, iar Torrance l-a iertat pentru toate. Când se antrena, oamenii se aliniau la gardul pistei şi strigau: „Hai, Iron Man!" Paginile ziarelor *Los Angeles Times* şi *Examiner* erau pline de poveşti despre copilul-minune, pe care *Times* îl numea „Furtuna din Torrance" şi practic toată lumea îi spunea acum „Tornada din Torrance".[1] După unele declaraţii, poveştile despre Louie erau aducătoare de venituri atât de mari, încât *Torrance Herald* a plătit o asigurare de 50.000 de dolari pentru picioarele lui.[2] Locuitorii din Torrance puneau mână de la mână să meargă

---

[4] Jon Hendershott, editor asociat, *Track and Field News,* interviu prin e-mail, 6 mai 2009; „Zamperini Runs Mile in 4m 21 3/5", *Los Angeles Times,* 24 mai 1934; „Mercersburg's Great Trio", *Fort Wayne Daily News,* 3 iunie 1916; Bert Dahlgren, „Reedley's Bob Seaman Is Pushed to National Mile Record of 4:21", *Fresno Bee-Republican,* 30 mai 1953; „Dobbs Seeks World Mile Record", *Oakland Tribune,* 3 mai 1929.

* Timpul obţinut de Louie a fost numit impropriu „record mondial interşcolar". Nu exista în mod oficial niciun record la nivel de licee. Surse mai târzii vor consemna recordul la 4:21,2, dar toate sursele din 1934 vorbesc de 4:21,3. Din cauza faptului că organizaţiile au standarde diferite de omologare a recordurilor, nu se ştie prea sigur ce record a bătut Louie, dar, potrivit ziarelor vremii, deţinătorul recordului anterior ar fi fost Ed Shields, care a obţinut 4:23,6 în 1916. În 1925, Chesley Unruh a fost cronometrat cu 4:20,5, dar acest timp nu a fost verificat oficial. Şi Cunningham a fost creditat cu un record, dar timpul obţinut de el în 1930, şi anume 4 minute şi 24,7 secunde, a fost mult mai slab decât acelea ale lui Unruh şi Shields. Recordul lui Louie a fost doborât în 1953 de Bob Seaman (notele cu asterisc aparţin editorului american).

[1] „Louis Zamperini of Torrance", *Los Angeles Times,* 31 decembrie 1934.

[2] Peter Zamperini, interviu telefonic, 10 iulie 2006; Louis Zamperini, interviuri telefonice.

mai mulţi într-o maşină la cursele lui şi umpleau de fiecare dată tribunele. Stânjenit de toată zarva asta, Louie i-a rugat pe părinţii lui să nu vină la curse. Însă mama tot venea, strecurându-se până aproape de pistă şi urmărindu-l prin gard, dar competiţia ca atare o tulbura atât de tare, încât trebuia să-şi acopere ochii.

Nu cu mult timp în urmă, aspiraţiile băiatului se limitau la ce bucătărie să mai jefuiască. Acum avea un ţel nebunesc şi ambiţios: Jocurile Olimpice de la Berlin, din 1936. Printre probele de la Olimpiadă nu se afla şi proba de o milă, aşa că alergătorii acestei probe participau la cea de 1.500 de metri, cu 110 metri mai scurtă decât mila. Era o probă pentru atleţi cu experienţă; cei mai buni alergători de o milă ai epocii aveau în jur de 20 de ani sau ceva mai mult.[1]* În 1934, favorit la Jocurile Olimpice era Glenn Cunningham, care stabilise recordul mondial în cursa de o milă cu un timp de 4 minute şi 6,8 secunde, la doar câteva săptămâni după ce Louie stabilise recordul naţional la licee. Cunningham alerga din clasa a IV-a, iar la Jocurile Olimpice din 1936 se apropia de 27 de ani. Nu avea să scoată cel mai bun timp al său decât patru ani mai târziu. Cât despre Louie, în 1936 avea doar cinci ani de experienţă la vârsta de doar 19 ani.

Însă era deja cel mai rapid alergător în cursa de o milă din istoria Americii şi evoluase atât de rapid, încât în doi ani şi-a îmbunătăţit propriul timp cu 24 de secunde. Recordul lui la o milă, obţinut la 17 ani, era cu trei secunde şi jumătate mai bun decât acela pe care îl obţinuse Cunningham când avea 20 de ani.[2] Până şi comentatorii sportivi mai sceptici începuseră să creadă că Louie era capabil să spulbere precedentul record; după ce Louie a câştigat toate cursele de seniori ale sezonului, încrederea lor a crescut. Louie credea că este capabil s-o facă, la fel şi Pete. Louie îşi dorea mai mult decât orice altceva să alerge

[1] Charlie Paddock, „Spikes”, articol nedatat din 1938, din albumul lui Zamperini, FMP.

[2] „History of the Record for the Mile Run”, InfoPlease, www.infoplease.com (accesat în 9 iulie 2004); Kiell, pp. 99-126, 266-267.

la Berlin.

În decembrie 1935, Louie a absolvit liceul; câteva săptămâni mai târziu, intra în noul an cu gândul doar la Berlin. Calificările pentru Jocurile Olimpice aveau loc la New York, în iulie, iar Comitetul Olimpic îşi selecta participanţii în urma unei serii de probe. Louie avea şapte luni la dispoziţie pentru a se antrena ca să intre în lot. Între timp, trebuia să se gândească şi ce decizie să ia în privinţa numeroaselor burse şcolare pentru facultate care i se oferiseră. Pete obţinuse o bursă la University of Southern California, unde ajunsese în topul celor mai buni alergători în cursa de o milă. El l-a sfătuit pe Louie să accepte bursa USC, dar să amâne intrarea la facultate până la toamnă, pentru a avea timp să se antreneze. Aşa se face că Louie s-a mutat în casa frăţiei lui Pete şi, îndrumat de acesta, a început să se antreneze din greu. Oră de oră, zi după zi, trăia şi respira doar proba de 1.500 de metri de la Berlin.

În primăvară, a început să-şi dea seama că nu va reuşi. Deşi devenea tot mai rapid în fiecare zi, nu putea să-şi forţeze trupul să se perfecţioneze suficient de rapid pentru a-i ajunge din urmă, într-o singură vară, pe rivalii lui mai în vârstă. Era, pur şi simplu, prea tânăr. A simţit că i se frânge inima.

*

În mai, Louie răsfoia un ziar, când a văzut un articol despre Compton Open, o competiţie prestigioasă care urma să aibă loc pe 22 mai la Los Angeles Coliseum.[1] Capul de afiş al probei de 5.000 de metri – adică 3 mile şi 188 iarzi – era Norman Bright, un profesor în vârstă de 26 de ani. Bright stabilise recordul la proba de două mile în 1935 şi era al doilea cel mai rapid alergător la 5.000 de metri, după legendarul Don Lash, de 23 de ani, maşina de spulberat recorduri de la Indiana University. America urma să trimită la Berlin trei atleţi pentru cursa de 5.000 de metri, iar Lash şi Bright erau consideraţi ca şi calificaţi. Pete l-a convins pe

[1] Peter Zamperini, interviu telefonic, 15 octombrie 2004; Louis Zamperini, interviuri telefonice; Louis Zamperini, interviu luat de George Hodak, Hollywood, California, iunie 1988, AAFLA.

Louie să se înscrie la Compton Open şi să-şi încerce picioarele şi pe distanţe mai lungi. „Dacă reuşeşti să te ţii după Norman Bright”, i-a spus el, „intri în lotul olimpic.”[1]

Ideea i s-a părut provocatoare. Mila avea patru lungimi de pistă, pe când proba de 5.000 de metri avea peste douăsprezece, ceea ce Louie avea să numească „cincisprezece minute în camera de tortură”[2], depăşind cu mult distanţa cu care se obişnuise. Doar de două ori mai concurase la probe mai lungi de o milă, iar proba de 5.000 de metri, ca şi cea de o milă, era dominată de atleţi mult mai în vârstă. Avea doar două săptămâni la dispoziţie pentru a se pregăti pentru Compton şi, cu precalificările din iulie pentru olimpiadă, mai avea două luni ca să devină cel mai tânăr alergător de elită al Americii la 5.000 de metri.[3] Dar nu avea nimic de pierdut. S-a antrenat atât de intens, încât şi-a jupuit toată pielea de pe degetul de la un picior, umplându-şi şoseta de sânge.

Cursa, susţinută în faţa a zece mii de fani, a fost incendiară. Louie şi Bright au plecat în acelaşi timp, lăsându-i pe ceilalţi mult în urmă. De fiecare dată când unul dintre ei prelua conducerea, celălalt trecea ca din puşcă pe lângă el, iar mulţimea ovaţiona entuziasmată. Au ajuns la ultima lungime de pistă unul lângă altul, Bright în interior, Louie în exterior. În faţa lor, un alergător întârziat pe nume John Casey, era gata să fie depăşit. Oficialii i-au făcut semn lui Casey, care a încercat să se dea la o parte, dar Bright şi Louie l-au ajuns din urmă înainte ca acesta să apuce să elibereze culoarul. Bright s-a înghesuit prin interior, dar Louie a trebuit să se deplaseze la dreapta ca să treacă de Casey. Zăpăcit, Casey s-a tras şi el spre dreapta, forţându-l pe Louie să iasă şi mai mult în exterior. Louie a accelerat ca să-l depăşească, dar şi Casey a făcut la fel, împingându-l pe Louie tot mai aproape de tribună. În cele din urmă, Louie a făcut o jumătate de pas spre interior, şi-a pierdut echilibrul

[1] Peter Zamperini, interviu telefonic, 15 octombrie 2004.

[2] Louis Zamperini, scrisoare către Louise Zamperini, 14 iulie 1936.

[3] Articole nedatate din albumul lui Zamperini, FMP; Peter Zamperini, interviu telefonic, 19 octombrie 2004; Louis Zamperini, interviuri telefonice; Louis Zamperini, interviu luat de George Hodak, Hollywood, California, iunie 1988, AAFLA.

şi s-a sprijinit cu o mână în pământ. Bright avea acum un avantaj de mai mulţi metri, după cum i se părea lui Pete. Louie s-a repezit după el, micşorând rapid distanţa. Cu mulţimea toată urlând în delir, Louie l-a ajuns din urmă pe Bright la linia de sosire. A întârziat doar o clipă: Bright a câştigat la o fracţiune de secundă. El şi Louie au făcut cea mai rapidă cursă de 5.000 de metri din America anului 1936. Visul olimpic al lui Louie a început iar să prindă viaţă.

Pe 13 iunie, Louie a mai făcut un pas spre calificările olimpice la 5.000 de metri, numai că rana de la deget s-a deschis iar. Nu a putut să se antreneze pentru ultima cursă de calificare, lucru care l-a costat.[1] Bright l-a învins pe Louie la patru metri distanţă, dar Louie nu s-a făcut de râs, fiindcă a obţinut al treilea cel mai bun timp din America la 5.000 de metri din 1936. A fost invitat să participe la calificările pentru Olimpiadă.[2]

În noaptea de 3 iulie 1936, locuitorii oraşului Torrance s-au strâns să-l petreacă pe Louie până la gară, în drumul său până la New York. I-au făcut cadou un portofel burduşit cu bani de drum, un bilet de tren, haine noi, o trusă de bărbierit şi o valiză inscripţionată cu cuvintele TORNADA DIN TORRANCE. De teamă că valiza aceea îl va face să pară arogant, Louie a pus-o jenat deoparte, apoi a lipit bandă adezivă peste poreclă şi s-a urcat în tren. Potrivit jurnalului său, tot drumul nu a făcut altceva decât să intre în vorbă cu toate fetele drăguţe pe care le-a văzut, care au fost în număr de cinci între Chicago şi Ohio.

Când uşile trenului s-au deschis la New York, Louie a crezut că a ajuns în infern. Intrase în cea mai fierbinte vară care a fost vreodată în America, New Yorkul fiind unul dintre oraşele cele mai afectate de caniculă.[3] În 1936, aerul

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.
[2] Louis Zamperini, interviu telefonic.
[3] Janet Fisher, Centrul Climatic Regional de Nord-Est, Cornell University, interviu prin e-mail, 7 iulie 2006; dr. Keith Heidorn, „How Hot Can It Get? The Great Heat Wave of 1936”, The Weather Doctor, http://www.islandnet.com/weather/almanac/arc2006/almo6jul.htm (accesat în 1 mai 2006); Janet Wall, Centrul Naţional de Date Climatice,

condiţionat era o raritate şi exista doar în câteva teatre sau magazine, aşa că era aproape imposibil să scapi de căldură. În săptămâna aceea, în care au fost înregistrate şi cele mai fierbinţi trei zile din istorie, canicula avea să ucidă în jur de 3.000 de americani. În Manhattan, unde s-au înregistrat 41,1°C, au murit 40 de oameni.

Louie şi Norman Bright au plătit pe din două o cameră la Lincoln Hotel. Ca toţi sportivii, trebuiau să se antreneze, în ciuda caniculei. Transpirau abundent zi şi noapte, se antrenau în soare, nu puteau să doarmă în camerele sufocante de hotel sau de la YMCA, nu aveau poftă de mâncare, practic toţi atleţii slăbeau enorm. După unele declaraţii, în acea perioadă nu a existat vreun sportiv care să nu fi slăbit cel puţin patru kilograme. Unul a fost atât de disperat să scape de căldură, încât a preferat să doarmă într-un cinematograf, cumpărându-şi bilete la toate filmele şi dormind în timpul reprezentaţiilor. Louie se simţea la fel de groaznic precum ceilalţi. Deshidratat cronic, încerca să bea cât mai multe lichide; după o alergare în cursa de 800 de metri la temperatura de 41°C, a băut opt sucuri de portocale şi un sfert de bere. În fiecare noapte, profitând de răcoare, se plimba aproape zece kilometri.[1] A scăzut rapid în greutate.

Titlurile ziarele apărute în ajunul competiţiei l-au iritat. Don Lash era considerat de neînvins, după ce câştigase titlul NCAA (Liga Naţională de Atletism Universitar) la 5.000 de metri pentru a treia oară, stabilise recordul mondial în proba de două mile şi un record naţional la proba de 10.000 de metri, iar pe Bright îl întrecuse de mai multe ori, ultima

---

interviu prin e-mail, 7 iulie 2006; Louis Zamperini, interviuri telefonice; „Cooler Weather in the East Is Delayed Again”, *Daily Messenger,* Canandaigua, New York, 13 iulie 1936; William F. McIrath, „Heat Wave Deaths Pass 3.000 Mark”, *Dunkirk Evening Observer,* New York, 15 iulie 1936; dr. James LuValle, intervievat de George Hodak, Palo Alto, California, iunie 1988, AAFLA; Malcolm W. Metcalf, intervievat de George A. Hodak, Claremont, California, februarie 1988, AAFLA; Archie F. Williams, intervievat de George A. Hodak, Santa Rosa, California, iunie 1988, AAFLA; Kenneth Griffin, intervievat de George Hodak, Carlsbad, California, august 1988, AAFLA.

[1] Louis Zamperini, scrisoare către Peter Zamperini, 10 iulie 1936.

dată cu un avans de 130 de metri. Bright era amintit doar în treacăt, într-o serie de cinci atleţi. Louie nu era menţionat deloc.[1] La fel ca ceilalţi, şi Louie era intimidat de Lash; numai primii trei sportivi aveau să plece la Berlin, iar el credea că poate să se numere printre ei. „Dacă aş mai avea putere după atâta căldură”, îi scria el lui Pete, „l-aş bate pe Bright şi l-aş face să tremure de frică pe Lash.”[2]

În noaptea de dinaintea cursei, Louie a stat întins în pat, fără să poată dormi în camera sufocantă de hotel. Se gândea la toţi oamenii care ar fi dezamăgiţi dacă ar eşua.

A doua zi dimineaţă, Louie şi Bright au plecat împreună de la hotel. Calificările se ţineau pe un stadion nou din Randall’s Island, la confluenţa râurilor East şi Harlem. În oraş erau în jur de 32°C, însă, după călătoria cu feribotul, au constatat că pe stadion era mult mai cald, probabil cu mult peste 41°. Pista era plină de sportivi care leşinau şi erau duşi pe targă la spital. Louie s-a aşezat pe jos şi a aşteptat începerea cursei sub soarele năucitor, care, avea să spună el, „m-a terminat”[3].

În sfârşit, li s-a spus să se alinieze la start. Pistolul a pocnit, sportivii s-au avântat şi cursa a început. Lash a trecut la conducere, cu Bright aflat strâns în urma lui. Louie a rămas în spate şi grupul s-a aşezat pentru alergarea lungă.[4]

---

[1] Alan Gould, „Two New Records Fall Before Indianas Lash”, *Burlighton Daily Times-News*, Carolina de Nord, 4 iulie 1936; Alan Gould, „Lash Tops U.S. Distance Stars on Trail of First Olympic Title”, *Kingston Daily Freeman,* New York, 27 iunie 1936.

[2] Louis Zamperini, scrisoare către Peter Zamperini, iulie 1936.

[3] „Runner Tells”, *Torrance Herald,* 3 septembrie 1936.

[4] „Local Boy Runs Dead Heat”, *Los Angeles Times,* 12 iulie 1936; Bob Lewllyn, articol fără titlu, *Torrance Herald,* iulie 1936; „Twenty Californians”, articol nedatat din albumul lui Zamperini, FMP; Louis Zamperini, interviu acordat lui George Hodak, Hollywood, California, iunie 1988, AAFLA; „Stars Fall in Games but Negro Contingent Shines”, *Helena Daily Independent,* 13 iulie 1936; George Kirksey, „Records Fall, Champions Beaten in Bitter Finals for American Games Team”, *Olean Times-Herald,* New York, 13 iulie 1936; Henry McLemore, „America Sends Strongest Team to the Olympics”, *Dunkirk Evening Observer,* New York, 15 iulie 1936; George T. Davis, „Zamperini Had Confidence in Ability”, *Los Angeles Evening Herald and Express,* 11 iulie 1936; „Torrance Tornado in Dead Heat”, *Torrance Herald,* 16 iulie 1936; Peter

În partea cealaltă a continentului, o mulţime de locuitori din oraşul Torrance stăteau înghesuiţi în jurul aparatului de radio din casa Zamperini. Erau în agonie. Cursa în care alerga Louie începuse, dar comentatorul de la radio nu mai termina cu proba de înot. Pete era atât de furios, încât era gata să zdrobească aparatul de radio cu picioarele. În sfârşit, crainicul a început să prezinte poziţiile alergătorilor de la 5.000 de metri, dar pe Louie nu l-a amintit. Nemaisuportând tensiunea, Louise a plecat la bucătărie, să nu mai audă.

Alergătorii au făcut şapte, opt, nouă tururi de stadion. Lash şi Bright conduceau plutonul. Louie se chinuia la mijlocul plutonului, aşteptând momentul să se desprindă. Căldura era sufocantă. Un alergător a căzut la pământ, iar ceilalţi au trebuit să sară peste el. Apoi a mai căzut unul, au sărit şi peste acesta. Louie simţea cum încep să îi ardă picioarele; crampoanele de la pantofii de sport conduceau fierbinţeala pistei în sus pe picioare. Picioarele lui Norman Bright ardeau mai tare decât ale altora. Cu dureri groaznice, a călcat alături de pistă şi şi-a răsucit glezna, a fost cât pe ce să cadă pe spate. Părea că acest moment reprezintă sfârşitul cursei pentru el. Rămăsese mult în urma lui Lash. Când Louie şi restul plutonului l-au ajuns din urmă, n-a mai putut să accelereze. Dar a continuat să alerge.

Când sportivii au intrat pe ultima turnantă, Lash şi-a permis un respiro, ajuns chiar în spatele colegului său de echipă din Indiana, Tom Deckard. Mult în spatele lui, Louie era acum gata să pornească. Ieşind pe exterior, a început să accelereze. Distanţa dintre el şi Lash s-a micşorat, ajungând la doar unul sau doi metri. Uitându-se la capul săltăreţ al puternicului Don Lash, Louie s-a simţit intimidat. Multă vreme a ezitat. Apoi, când a văzut în faţă ultima cotitură, parcă s-a trezit din somn. A întins pasul cât a putut de mult.

Alergând pe pista cotită, Louie a nimerit lângă Lash tocmai când acesta a schimbat direcţia spre dreapta ca să-l depăşească pe Deckard. Louie era astfel forţat să treacă pe al treilea culoar, pierzând aşadar teren preţios. Lăsându-l în

---

Zamperini, scrisoare către Louis Zamperini, 19 iulie 1936.

urmă pe Deckard, Louie şi Lash au intrat în linie dreaptă umăr la umăr. Când mai erau cam 100 de metri, niciunul nu a mai fost în stare să accelereze.

Cu capetele pe spate, cu plămânii pompând precipitat, Louie şi Lash goneau spre linia de sosire. La câţiva metri de finiş, Lash a început să încetinească, rămânând la acelaşi nivel cu Louie. Cei doi sportivi, care, de epuizare, îşi simţeau picioarele ca de cauciuc, au zburat prin faţa arbitrilor într-un final atât de strâns, încât Louie spunea mai târziu că „niciun fir de păr nu puteai să pui între noi”[1].

Vocea crainicului a răsunat în sufrageria din Torrance. Zamperini, a spus acesta, a câştigat!

În picioare la bucătărie, Louise i-a auzit pe oamenii adunaţi în camera de alături începând să strige. Afară claxoanele urlau, uşa de la intrare s-a dat de perete şi vecinii au dat buzna în casă. Înconjurată de o gaşcă de vecini care se bucurau isteric în jurul ei, Louise a vărsat lacrimi de fericire. Anthony a scos dopul unei sticle de vin şi a început să umple paharele cântând şi toastând, radiind „ca un măgar mâncând un cactus”[2], după expresia unui petrecăreţ. O clipă mai târziu, pe calea undelor s-a auzit vocea lui Louie, salutându-i pe cei din Torrance.

Însă crainicul greşise. Arbitrii au decis că Lash, nu Zamperini, a câştigat cursa. Deckard ieşise pe locul trei. Crainicul şi-a corectat în scurt timp greşeala, dar acest lucru nu a putut să ştirbească sărbătoarea din Torrance. Băiatul lor intrase în lotul olimpic!

La câteva minute după cursă, Louie stătea sub duşul rece. Simţea acut înţepăturile arsurilor din picioare, fix în locul unde se aflaseră crampoanele. După ce s-a uscat, s-a cântărit. Pierduse un kilogram şi jumătate prin transpiraţie. S-a uitat în oglindă şi a văzut acolo reflectându-se o imagine fantomatică.

În celălalt colţ al camerei, Norman Bright zăcea pe o bancă, fixând cu privirea glezna scrântită, sprijinită pe

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic, 10 iulie 2006.
[2] Telegrama domnului şi doamnei J.O. Bishop către Louis Zamperini, 14 iulie 1936.

genunchiul celuilalt picior.[1] Membrul rănit îl ardea la fel de tare ca celălalt, iar pielea se jupuise de pe carne. Terminase al cincilea, la două locuri distanţă de lotul olimpic.[2*]

Până seara, Louie a primit vreo 125 de telegrame. Oraşul Torrance a înnebunit, spunea într-una din ele. Orăşelul a luat-o razna, spunea alta. A primit o telegramă chiar şi de la Departamentul de Poliţie, probabil uşurat acum că alţii îl urmăresc pe Louie.[3]

În noaptea aceea, Louie a citit toate ediţiile de seară ale ziarelor, în care erau publicate fotografii de la finalul cursei. În unele părea că este la egalitate cu Lash, în altele părea să se afle în faţa lui. Pe pista de alergare a fost sigur de victorie. Primii trei mergeau la Olimpiadă, dar asta nu îl făcea pe Louie să se simtă mai puţin nedreptăţit.

În timp ce Louie studia ziarele, arbitrii revedeau fotografii şi o filmare a cursei de 5.000 de metri. Mai târziu, Louie a trimis acasă o telegramă cu noutăţi: ARBITRII AU DECIS EGALITATE. PLEC MIERCURI LA PRÂNZ LA BERLIN. O SĂ FUG MAI TARE LA BERLIN.

Când Sylvia s-a întors de la serviciu a doua zi, casa era plină de oameni veniţi să-i felicite şi de reporteri. Sora de 12 ani a lui Louie, Virginia, ţinea în braţe unul dintre trofeele fratelui său şi le spunea reporterilor că are de gând să fie următoarea mare alergătoare din familia Zamperini. Anthony plecase la clubul Kiwanis împreună cu instructorul

---

[1] „Louie Says He Won”, *Torrance Herald,* 16 iulie 1936; Louis Zamperini, interviu telefonic.

[2] Georgie Bright Kunkel, „My Brother Was a Long Distance Runner”, *West Seattle Herald*, 21 august 2008.

* Bright nu va mai avea ocazia să încerce să intre în lot, dar va alerga toată viaţa, obţinând recorduri de seniori până la o vârstă înaintată. În cele din urmă a orbit, dar a continuat să alerge, ghidându-se după o frânghie ţinută de altcineva. „Singura problemă era că ghizii nu puteau să alerge la fel de bine ca fratele meu, nici chiar atunci când ajunsese la 70 de ani”, scria sora lui, Georgie Bright Kunkel. „Pe la 80 de ani, nepoţii se plimbau împreună cu el în jurul centrului de îngrijire, iar el cronometra plimbarea.”

[3] Louis Zamperini, scrisoare către Peter Zamperini, 14 iulie 1936; albumul lui Zamperini; *Torrance Herald,* articol nedatat din albumul lui Zamperini, FMP.

de cercetaşi al lui Louie şi a rămas acolo până la patru dimineaţa, închinând în cinstea fiului său. Pete s-a dus prin oraş, să primească bătăi admirative pe umăr şi felicitări. „Sunt mai fericit ca niciodată”, îi scria el lui Louie. „Trebuie să umblu descheiat la cămaşă, fiindcă nu-mi mai încape în ea pieptul umflat de mândrie.”[1]

Louie Zamperini mergea în Germania pentru a participa la Olimpiadă, într-o probă pe care nu o alergase decât de patru ori. Era cel mai tânăr alergător de cursă lungă ce reuşise vreodată să facă parte din lot.[2]

[1] Peter Zamperini, scrisoare către Louis Zamperini, 19 iulie 1936.
[2] Bob Lewllyn, articol fără titlu, *Torrance Herald,* iulie 1936.

Capitolul 4

Jefuirea Germaniei

Nici nu trecuse bine de Statuia Libertăţii vaporul de lux *Manhattan,* care ducea în 1936 lotul olimpic al Statelor Unite spre Germania, şi Louie începuse deja să fure tot felul de lucruri. În apărarea lui, putem spune că nu era singurul care făcea asta.[1] Conştient de faptul că era o tânără speranţă aflată în compania unor zeităţi experimentate din atletism, precum Jesse Owens şi Glenn Cunnigham, Louie a încercat să-şi reprime impulsurile copilăreşti şi şi-a lăsat mustaţă.[2] Dar în curând a observat că practic toată lumea de pe vas „colecţiona suveniruri", şterpelind prosoape, scrumiere sau orice lucru care putea fi sustras rapid. „Nu aveau nicio dovadă împotriva mea", va spune el mai târziu. „Eu eram maestru la furat."[3] Mustaţa a fost abandonată. Vaporul şi-a continuat călătoria, jefuit în linişte de Louie şi ceilalţi tâlhari.

Toţi se luptau să găsească un loc unde să se antreneze.[4] Gimnaştii îşi montaseră aparatele, dar legănările vaporului îi făceau să cadă întruna. Jucătorii de baschet făceau într-adevăr pase pe punte, dar vântul le trimitea mingile direct în Atlantic. Scrimerii se împleticeau peste tot. Cei din sporturile nautice au descoperit că apa sărată din mica piscină care se afla pe navă se legăna puternic înainte şi înapoi, acum având o adâncime de o jumătate de metru, iar în clipa următoare atingând doi metri, cu valuri atât de

[1] Louis Zamperini, interviu acordat lui George Hodak, Hollywood, California, iunie 1988, AAFLA.

[2] Louis Zamperini, jurnal olimpic, însemnarea din 22 iulie 1936.

[3] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[4] Iris Cummings Critchell, interviu telefonic, 29 septembrie 2005; Iris Cummings Critchell, interviu acordat lui George A. Hodak, Claremont, California, mai 1988, AAFLA; Velma Dunn Ploessel, interviu acordat lui George A. Hodak, Downey, California, iulie 1988, AAFLA; Herbert H. Wildman, interviu acordat lui George A. Hodak, Marina del Rey, California, octombrie 1987, AAFLA; Arthur O. Mollner, interviu acordat lui George A. Hodak, Westlake Village, California, mai 1988, AAFLA.

mari, încât poloiştii se trezeau făcând surfing fără placă. Fiecare alunecare a vaporului rostogolea pe punte toată apa, cu înotători cu tot, aşa că antrenorii îi legau pe aceştia cu funii de perete. Situaţia le era nefavorabilă şi alergătorilor. Louie a descoperit că singura variantă de antrenament pe care o avea era să alerge pe puntea de la clasa I, ocolind scaunele pe care stăteau tolănite stele de cinema sau alţi atleţi. Când valurile erau mari, alergătorii se dezechilibrau şi se împleticeau când într-o parte, când într-alta. Louie era nevoit să se mişte atât de încet, încât mergea în acelaşi timp cu maratonistul care se târa lângă el.

Pentru un adolescent din epoca Recesiunii, obişnuit să aibă la micul dejun numai lapte şi pâine şi care luase masa la restaurant doar de două ori în viaţa lui[1*], *Manhattan* era un paradis. Când se trezeau, atleţii sorbeau cacao şi se înfruptau din platourile cu produse de patiserie. La nouă, în sala de mese se serveau fripturi şi ouă. Urmau apoi pauza de cafea, prânzul, ceaiul şi cina, una după alta. Între mese, o simplă apăsare pe sonerie îl chema pe chelner, care îţi aducea tot ce-ţi poftea inima, iar noaptea târziu atleţii făceau raiduri prin bucătărie.[2] Tot vânturându-se pe puntea de la clasa I, Louie a descoperit o mică fereastră pe unde, în mod magic, apăreau întruna doze de bere. Aşa că a început să le facă să dispară, la fel de magic. Când răul de mare subţia numărul celor care luau prânzul, rămâneau pe masă mai multe deserturi, iar Louie, care se ţinea bine pe picioare, nu lăsa nimic să se piardă. Capacitatea lui de a mânca devenise legendară. Amintindu-şi de un episod în

[1] Louis Zamperini, jurnal olimpic; Louis Zamperini, interviu telefonic.

* Louie îşi va aminti mai târziu că a mâncat la restaurant doar o dată, atunci când nişte prieteni de familie i-au luat un sandvici de la o autoservire, dar, potrivit jurnalului său olimpic, după proba de 5.000 de metri un fan i-a oferit o cină într-un zgârie-nori din Manhattan. Masa a costat 7 dolari; pentru Louie, care până atunci plătise pentru mesele lui între 65 de cenţi şi 1,35 dolari, această sumă părea exorbitantă, îşi nota minuţios preţurile în jurnal.

[2]Louis Zamperini, interviu acordat lui George Hodak, Hollywood, California, iunie 1988, AAFLA; Archie F. Williams, interviu acordat lui George A. Hodak, Santa Rosa, California, iunie 1988, AAFLA.

care vaporul a trebuit să facă o oprire neprogramată pentru a-şi completa stocul de produse de patiserie, alergătorul James LuValle spunea în glumă: „Desigur, acest lucru i se datora în mare parte lui Lou Zamperini.”[1] Louie obişnuia să stea lângă masivul jucător de golf Jack Torrance, care avea un apetit neobişnuit de redus. Atunci când Torrance nu putea să-şi termine porţia, Louie se repezea la farfuria lui ca un vultur.

În seara de 17 iulie, Louie a venit de la masă atât de impresionat de cât mâncase, încât a consemnat acest lucru pe dosul unei scrisori:

1 pintă de suc de ananas
2 castroane cu supă de vită
2 salate cu sardine
5 rulouri
2 pahare mari de lapte
4 murături dulci
2 farfurii de pui
2 porţii de cartofi dulci
2 cuburi de unt
3 porţii de îngheţată cu napolitană
3 prăjituri Angel Food
700 gr. de cireşe
1 măr
1 portocală
1 pahar de apă cu gheaţă[2]

„Cea mai bogată masă pe care am luat-o în viaţa mea”, scria el, „şi nu-mi vine să cred că am putut să mănânc atât, dar am mâncat... Nu ştiu unde au putut să intre toate astea.”

Avea să afle în curând. La scurtă vreme după debarcarea în Hamburg, un medic a observat că mulţi dintre sportivi se îngrăşaseră. Un aruncător la suliţă luase în greutate

[1] Dr. James LuValle, interviu acordat lui George Hodak, Palo Alto, California, iunie 1988, AAFLA.
[2] Jack Coleman, scrisoare către Louis Zamperini, cu lista şi comentariile notate pe spate.

aproape patru kilograme în cinci zile. Mai mulţi luptători, boxeri şi halterofili mâncaseră atât de mult, încât îşi depăşiseră categoria, iar unii nu au mai putut să concureze. Don Lash se îngrăşase cu patru kilograme şi jumătate. Louie i-a întrecut pe toţi, recuperându-şi kilogramele pe care le pierduse la New York şi adăugând altele în plus. Când s-a dat jos de pe *Manhattan,* era mai greu cu cinci kilograme şi jumătate decât în urmă cu nouă zile.[1]

Pe 24 iulie, atleţii s-au înghesuit de pe vapor într-un tren, s-au oprit la Frankfurt pentru o cină festivă, apoi s-au îmbarcat din nou în tren, având la ei o grămadă de pahare preţioase luate de la gazdele lor.[2] Germanii au venit după tren, au percheziţionat bagajele, şi-au repatriat paharele şi i-au trimis pe americani mai departe spre Berlin. Acolo, trenul a fost năpădit de tineri cu foarfeci în mână care scandau: *„Wo ist Jesse? Wo ist Jesse?"*[3] Când Owens a păşit în faţă, gloata l-a înconjurat şi a început să taie bucăţele din hainele lui. Owens a reuşit să scape urcându-se din nou în tren.

Atleţii au fost conduşi la Satul Olimpic, o capodoperă arhitecturală creată de Wolfgang Fürstner, căpitan în Wehrmacht.[4] Într-un peisaj plăcut cu pâlcuri de fagi, lacuri şi luminişuri, se aflau 140 de căsuţe, un magazin, o frizerie, un oficiu poştal, un cabinet stomatologic, o saună, un spital, săli de antrenament şi cantine. La sediul oficial al Satului Olimpic era expusă o nouă tehnologie, numită televiziune. Pe potecile din pădure hălăduiau o mulţime de animale

---

[1] Kenneth Griffin, interviu acordat lui George Hodak, Carlsbad, California, august 1988, AAFLA; Louis Zamperini, jurnal olimpic; „First Light Workouts", articol din albumul lui Zamperini, 23 iulie 1936, FMP; Malcolm W. Metcalf, interviu acordat lui George A. Hodak, Claremont, California, februarie 1988, AAFLA.

[2] Joanna de Tuscan Harding, interviu acordat lui George A. Hodak, Hollywood Hills, California, aprilie 1988, AAFLA.

[3] Dr. James LuValle, interviu acordat lui George Hodak, Palo Alto, California, iunie 1988, AAFLA.

[4] Arvo Vercamer, Jason Pipes, „The 1936 Olympic Games in Germany", www.feldgrau.com (accesat în 19 iulie 2006); Richard Mandell, *The Nazi Olympics,* Urbana, University of Illinois Press, pp. 88-92, 138; Louis Zamperini, interviu acordat lui George Hodak, Hollywood, California, iunie 1988, AAFLA.

aduse pentru popularea parcului. Atleţii japonezi erau atraşi în mod special de căprioare, pe care le hrăneau atât de des, încât germanii le-au retras cu discreţie din parc.[1] Un englez mucalit s-a întrebat cu voce tare unde sunt berzele. A doua zi, peste două sute de berze au apărut acolo.[2]

Louie a fost cazat într-o căsuţă împreună cu mai mulţi sportivi, printre care şi Owens. Marele sprinter se purta cu el părinteşte; Louie l-a răsplătit subtilizându-i cartonaşul pe care scria NU DERANJAŢI, lăsându-l pe bietul Owens la mila vânătorilor de autografe.[3] Louie înota în lacuri, mânca scandaloase cantităţi de mâncare şi socializa. Punctul de atracţie al satului era lotul japonezilor, a căror tradiţie de oferire a cadourilor i-a transformat în Moş Crăciunul colectiv al Jocurilor.

Pe 1 august, Louie şi ceilalţi olimpici au mers în Berlin ca să participe la ceremonia de deschidere.[4] Tot ce vedeau în jur sugera o putere în ascensiune. Peste tot erau lipite afişe naziste. Aproape o treime din populaţia masculină purta uniformă militară, ba chiar şi mulţi copii. Unităţi militare făceau instrucţie în văzul lumii şi, cu toate că Tratatul de la Versailles interzicea avioanele cu propulsie, măreţia crescândă a Luftwaffe era etalată ostentativ pe un aerodrom, unde planoarele plonjau deasupra capetelor turiştilor şi tineretului nazist.[5] Autobuzele aveau puşti-mitralieră montate pe capotă şi şasiuri care puteau fi transformate în şenile. Oraşul era impecabil de curat. Nici măcar în urma cailor de la trăsuri nu rămânea vreo murdărie, fiindcă imediat apăreau măturători de stradă în uniformă care curăţau totul. Din Berlin dispăruseră ţiganii şi studenţii evrei – ţiganii fuseseră duşi în lagăre, iar studenţilor evrei le era interzis să iasă din campusul

[1] „Sports Parade”, *Los Angeles Examiner,* 30 iulie 1936.
[2] Arvo Vercamer, Jason Pipes, „The 1936 Olympic Games in Germany”, www. feldgrau.com (accesat în 19 iulie 2006).
[3] Dr. James LuValle, interviu acordat lui George Hodak, Palo Alto, California, iunie 1988, AAFLA.
[4] Richard Mandell, *The Nazi Olympics,* pp. 139-143; Herbert H. Wildman, interviu acordat lui George A. Hodak, Marina del Rey, California, octombrie 1987, AAFLA.
[5] Iris Cummings Critchell, interviu telefonic, 29 septembrie 2005.

Universităţii din Berlin –, rămânând doar „arienii” zâmbitori.[1] Unicul semn de discordie era vitrina spartă a magazinelor evreieşti.

Autobuzele au mers spre stadionul olimpic. Atleţii au participat la o paradă a naţiunilor şi au defilat sub privirile publicului, într-un spectacol răsunător care a culminat cu eliberarea a 20.000 de porumbei.[2] Pe când păsările panicate zburau confuz în cercuri deasupra stadionului, tunurile au început să tragă, ceea ce a făcut ca porumbeii să se uşureze peste sportivi. La fiecare detunătură, păsările îşi dădeau drumul. Louie stătea în poziţie de drepţi, zguduit de hohote de râs.

Progresase în patru competiţii suficient de mult ca să-l învingă pe Lash, dar ştia că nu avea nicio şansă de a câştiga o medalie olimpică. Nu numai din cauza faptului că ieşise din formă după lunga perioadă de lenevealã de pe vapor, ci şi fiindcă acum era aproape durduliu de la atâta mâncare, atât din călătoria pe ocean, cât şi din satul de vacanţă. Puţine naţiuni dominaseră proba de 5.000 de metri ca Finlanda, care obţinuse aurul în 1912, 1924, 1928 şi 1932. Lauri Lehtinen, care câştigase medalia de aur în 1932, participa şi în acest an, alături de colegii lui extraordinari de echipă, Gunnar Höckert şi Ilmari Salminen. Când Louie îi vedea cum se antrenează, nota un reporter, făcea ochii cât cepele.[3] Era prea tânăr şi prea necopt ca să-i bată pe finlandezi, o ştia prea bine. Va veni şi ziua lui, credea el, peste patru ani, la cursa de 1.500.

În ultimele zile de dinaintea seriei lui de calificare, Louie s-a dus la stadion şi l-a văzut pe Owens cum îşi spulberă concurenţa la 100 de metri şi pe Cunnigham doborând recordul mondial la 1.500 de metri, dar pierzând în faţa neozeelandezului Jack Lovelock. Atmosfera era bizară. De câte ori intra Hitler, mulţimea sărea în picioare şi executa

[1] „The Facade of Hospitability”, Muzeul Holocaustului din SUA, www.ushm.org/museum/exhibit/online/olympics/zcdo62.htm (accesat în 16 iunie 2005).

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic; Iris Cummings Critchell, interviu telefonic, 29 septembrie 2005; Richard Mandell, *The Nazi Olympics,* p.145.

[3] „Sport Shorts”, articol nedata din albumul lui Zamperini, FMP.

salutul nazist. La fiecare victorie a unui atlet străin se intona o versiune scurtă a imnului naţional respectiv. Când câştiga un sportiv german, pe stadion răsunau pe rând toate strofele din *Deutschland über Alles,* iar spectatorii strigau neîntrerupt *„Sieg heil!”* cu braţul întins. După mărturia înotătoarei Iris Cummings, naţionalismul acesta servil era pentru americani un caraghioslâc, dar nu şi pentru germani.[1] Soldaţi din Gestapo patrulau pe stadion, cu ochii la public. O nemţoaică de lângă Cummings nu voia să salute. S-a ascuns între Iris şi mama ei, şoptind: „Nu-i lăsaţi să mă vadă! Nu-i lăsaţi să mă vadă!”[2]

Pe 4 august erau programate trei runde de calificări pentru cursa de 5.000 de metri.[3] Louie a nimerit în a treia şi cea mai grea, alături de Lehtinen. Primii cinci din cursă se calificau în finală. În prima rundă, Lash a ieşit al treilea. În a doua rundă, Tom Deckard, celălalt american, a ratat calificarea. Louie s-a chinuit greu în cea de-a treia rundă, simţindu-se gras şi cu picioare de plumb. De-abia a reuşit să iasă al cincilea, aproape de linia de sosire. Era, scria el în jurnal, „obosit ca naiba”[4]. Avea trei zile să se pregătească pentru finală.

În timp ce aştepta concursul, a sosit o scrisoare de la Pete. Înăuntru erau două cărţi de joc, un as şi un joker. Pe joker, Pete scrisese: „Ce o să fii tu? Joker, care este un alt fel de a spune «fund de măgar», sau CEL MAI BUN – asul de pică? Cel mai tare dintre cei mai tari. Cea mai grozavă carte de pe masă. Alege!” Pe as scrisese: „Să te vedem luându-i pe sus pe cei mai tari. Dacă jokerul nu te atrage, aruncă-l şi păstrează-l pe ăsta, ca să-ţi poarte noroc. Pete.”

Pe 7 august, Louie stătea trântit cu faţa în jos pe iarba stadionului olimpic, pregătindu-se pentru finala cursei de 5.000 de metri. Peste 100.000 de spectatori se aflau de jur

[1] Iris Cummings Critchell, interviu telefonic, 29 septembrie 2005; Iris Cummings Critchell, interviu acordat lui George A. Hodak, Claremont, California, mai 1988, AAFLA.

[2] Iris Cummings Critchell, interviu telefonic, 29 septembrie 2005.

[3] „Owens in New Record”, *Los Angeles Evening Herald and Express*, 4 august 1936; „Zamperini Is In”, *Torrance Herald,* 6 august 1936.

[4] Louis Zamperini, jurnal olimpic, însemnarea din 4 august 1936.

împrejurul pistei. Louie era îngrozit. Şi-a înfundat faţa în iarbă, a tras aer adânc în piept, încercând să-şi potolească tremurul nervos. Când a sosit timpul, s-a ridicat, s-a îndreptat spre linia de start, s-a aplecat în faţă şi a aşteptat. Hârtia cu numărul lui de concurs, 751, îi flutura pe piept.

La auzul pocnetului de pistol, trupul său, electrizat de energia nervoasă, voia să se repeadă înainte, dar Louie a făcut efortul conştient să se tempereze, ştiind că are mult de alergat. Pe când ceilalţi alergători au început în viteză, el şi-a menţinut pasul mic, fără să-i ia în seamă pe cei care impuneau ritmul. Lash a ieşit în faţă, cu o troică de finlandezi în urma lui. Louie s-a mutat pe stânga şi s-a aşezat în cel de-al doilea grup de urmăritori.

Turele de stadion treceau una după alta. Lash se afla încă la conducere, cu finlandezii suflându-i în ceafă. Louie continua să alerge în al doilea grup. A început să simtă un miros greţos în nări. S-a uitat în jur şi a văzut că mirosul venea de la un sportiv care alerga în faţa lui, cu părul năclăit într-o pomadă puturoasă. Simţind o uşoară stare de greaţă, Louie a încetinit ritmul şi s-a tras puţin într-o parte, până când mirosul a dispărut. Lash şi finlandezii deja nu se mai vedeau; ar fi vrut să plece după ei, dar îşi simţea corpul înţepenit. Când plutonul alergătorilor s-a subţiat şi s-a întins într-un şir lung, spart pe alocuri, Louie a rămas al doisprezecelea. În urma lui nu mai erau decât trei concurenţi.[1]

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; „Finn Star Wins 5.000 Meter Title”, *Waterloo Daily Courier,* 7 august 1936; „Archie Williams Wins 400 Meter Title”, *Galveston Daily News,* 8 august 1936; „Sweep în Sprints”, *Emporia Gazette,* 7 august 1936; „First American”, articol nedatat din albumul lui Zamperini, FMP; „Three Americans”, articol nedatat din albumul lui Zamperini, FMP; „Brown Skies”, *Los Angeles Times,* 8 august 1936; „Sports Parade”, *Los Angeles Times,* 14 august 1936; Stuart Cameron, „Finland Wins Clean Sweep în Distance Running by Taking 5.000-Meter Finals”, *Dunkirk Evening Observer,* New York, 7 august 1936; „Olympic Games Results”, *Reno Evening Gazette,* 7 august 1936; „Archie Williams Wins 400 Meter Final”, *Chester Times,* Pennsylvania, 7 august 1936; „Williams Victory Gives U.S. Olympic Dash Sweep”, *Syracuse Herald,* New York, 7 august 1936; „Dusky Archie: United States Athletes Take One, Two, Three Lead în Olympics Decathlon”, *San Antonio Express,* 8 august 1936.

În faţă, finlandezii începuseră să forţeze şi îl înconjuraseră pe Lash din toate părţile, împingându-l de la spate. Lash a reuşit să-şi menţină poziţia. Dar la a opta turnantă, Salminen şi-a încordat coatele şi l-a lovit în piept pe Lash. Acesta s-a chircit brusc, vizibil îndurerat. Finlandezii i-au luat-o înainte. Au intrat în a unsprezecea turnantă în grup strâns, hotărâţi să ia toate medaliile. Apoi, pentru o fracţiune de secundă, s-au apropiat prea tare unii de alţii. Piciorul lui Salminen i-a retezat piciorul lui Höckert. Acesta s-a dezechilibrat, iar Salminen a căzut rău pe pistă. S-a ridicat, ameţit, şi a continuat să alerge. Dar cursa era pierdută pentru el, ca şi pentru Lash.

Louie nu a văzut nimic din toate acestea. A trecut pe lângă demoralizatul Lash, dar asta nu a însemnat mare lucru pentru el. Era obosit. Finlandezii se vedeau mici de la distanţa aceea, mult prea departe pentru a fi ajunşi din urmă. S-a trezit că se gândeşte la Pete, la ceea ce îi spusese odată, cu ani în urmă, când stăteau amândoi întinşi în pat: o viaţă de glorie merită o clipă de durere. Aşa că Louie şi-a spus: „Să-i dăm drumul!”

Apropiindu-se de linia de sosire a penultimei ture, Louie şi-a fixat privirea pe capul lucios al sportivului pomădat, care alerga în faţa unui pluton mai mare de sportivi. A început să accelereze dramatic. Pe turnantă şi în linie dreaptă, Louie a forţat, a tras de picioare şi le-a întins, cu crampoanele scurmând pista, ameţit de viteză. Unul după altul, alergătorii îi apăreau în faţa ochilor şi apoi se pierdeau în spate. „Tot ce am avut”, va spune Louie, „am dat.”

Când a trecut de ultima turnantă, Höckert deja câştigase, cu Lehtinen în urma lui. Louie nu se uita la ei. El urmărea capul acela sclipitor, care se afla tot departe. A auzit cum începe să crească un vuiet din mulţime şi şi-a dat seama că spectatorii au remarcat cursa lui şi îl încurajează. Chiar şi Hitler, care trăia cursa alături de alergători, îl privea.[1] Louie a continuat să fugă, în minte răsunându-i cuvintele lui Pete şi simţindu-şi tot trupul arzând. Capul lucios era departe,

[1] „Cunningham”, *Los Angeles Times,* 8 august 1936.

apoi tot mai aproape. După aceea, se vedea atât de aproape, încât Louie a început să simtă iar mirosul pomadei. Cu ultimele puteri, s-a aruncat peste linia de sosire. Reuşise să recupereze în ultimul tur de pistă 50 de metri şi să-şi depăşească cel mai bun timp al lui cu mai bine de 8 secunde. Timpul cu care a încheiat cursa, 4:46,8, era cel mai bun pe care îl scosese în 1936 un american la cursa de 5.000 de metri, cu aproape 12 secunde mai puţin decât cel mai bun timp al lui Lash în acel an. A ratat la mustaţă locul 7.

Pe când se îndoia gâfâind, cu picioarele extenuate, se mira el însuşi de forţa pe care şi-o descoperise. I se păruse că a fost foarte, foarte rapid. Doi arbitri şi-au holbat ochii la cronometrele cu care îi măsuraseră timpul în care alergase ultimul tur. Ambele aparate arătau fix acelaşi timp.

În anii ’30, pentru alergătorii de cursă lungă era o raritate să parcurgi ultimul tur într-un minut. Această regulă se păstra chiar şi la alergarea de o milă, care era mai scurtă: cei mai buni timpi pentru ultima milă înregistraţi vreodată în cele mai rapide curse erau 61,2, 58,9, respectiv 59,1 secunde. Nu existase în aceste trei performanţe istorice niciun timp mai bun decât 58,9. În proba de 5.000 de metri, mult mai lungă decât cea de 3 mile, era o performanţă extraordinară să scoţi mai puţin de 70 de secunde în ultima tură. La Olimpiada din 1932, Lehtinen, pe ultima tură din proba de 5.000 de metri pe care a câştigat-o, a reuşit să scoată 69,2 secunde.[1]

Louie îşi alergase ultima tură în 56 de secunde.

*

După ce a făcut un duş, Louie a urcat în tribună. Îl vedea în apropiere pe Adolf Hitler, care stătea în tribuna oficială, alături de cei din anturajul său. Cineva i-a arătat un bărbat cu aspect cadaveric de lângă Hitler şi i-a spus că este Joseph Goebbels, ministrul însărcinat de Hitler cu propaganda. Louie nu auzise în viaţa lui de el. Şi-a scos aparatul de fotografiat şi s-a dus la Goebbels, rugându-l să-i

[1] „Cunningham”, *Los Angeles Times,* 8 august 1936.

facă o poză cu Führerul. Goebbels l-a întrebat cum îl cheamă şi la ce competiţie a participat, apoi a luat aparatul de fotografiat, s-a îndepărtat, a făcut o fotografie, a vorbit ceva cu Hitler, s-a întors şi i-a spus lui Louie că Führer-ul vrea să-l vadă.

Louie a fost condus în tribuna oficială. Hitler s-a aplecat peste balustradă, i-a zâmbit şi i-a întins mâna. Louie, în picioare sub tribună, a trebuit să se întindă mult ca să ajungă la el. De-abia şi-au atins degetele. Hitler a spus ceva în germană. Un interpret a tradus: „A, tu eşti băiatul cu finalul rapid.”[1]

Fericit de performanţă, pe Louie îl mânca pielea să facă un chef. Sperase să fie acompaniat de Glenn Cunnigham, dar eroul lui s-a dovedit a fi prea matur pentru el. În lipsă de altceva, a găsit un tovarăş suficient de iresponsabil, şi-a pus costumul de olimpic şi s-au dus în Berlin. Cei doi petrecăreţi au colindat barurile, au fluierat după fete, au ţipat *„Heil Hitler!”* la toţi cei îmbrăcaţi în uniformă şi au furat orice chestie nemţească pe care au putut pune mâna. La un automat au descoperit berea germană. Doza era de un litru, aşa că lui Louie i-a luat o grămadă de timp s-o termine. Tot sporovăind, au plecat în plimbare, apoi s-au întors să mai ia un litru, care a mers mai repede decât primul.

În plimbarea lor prin Berlin, au ajuns peste drum de Cancelaria Reich-ului. În faţa ei a oprit o maşină şi din ea a coborât Hitler, care a intrat înăuntru. Studiind clădirea, Louie a descoperit un mic steag nazist care atârna lângă uşă. Ar fi fost un suvenir minunat şi părea şi uşor de luat. Steagul nu avea cine ştie ce semnificaţie simbolică pentru el, ca de altfel nici pentru majoritatea americanilor în vara anului 1936. Louie avea în cap numai pofta de a fura ceva, iar în burtă – doi litri convingători de bere germană.

Doi gardieni patrulau pe platforma din faţa Cancelariei. Urmărindu-le patrularea, Louie a observat că, la fiecare trecere, exista un moment în care ambii gardieni stăteau cu

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; Louis Zamperini, interviu acordat lui George Hodak, Hollywood, California, iunie 1988, AAFLA

spatele la steag. Când soldaţii s-au întors, Louie a fugit spre ţintă, însă şi-a dat seama chiar în momentul acela că steagul era aşezat mult prea sus ca să îl poată ajunge. A început să sară, încercând să-l agaţe de un colţ. Era aşa de absorbit de ceea ce făcea, încât a uitat de gardieni, care au venit în fugă spre el, ţipând. Cu o ultimă săritură, Louie a prins steagul de un colţ şi a căzut cu tot cu el, apoi s-a ridicat şi a pornit într-o fugă nebună.[1]

A auzit un poc! În spatele lui. Unul dintre gardieni se ţinea după el şi, cu arma îndreptată spre cer, striga *„Halten Sie!”* Măcar atâta lucru a înţeles şi Louie. S-a oprit. Gardianul l-a apucat de umăr, l-a întors spre el, i-a observat costumul olimpic şi a avut o ezitare. L-a întrebat cum îl cheamă. Singurul lucru pe care îl ştia Louie despre nazişti era antisemitismul, aşa că, atunci când şi-a rostit numele, a făcut-o într-o manieră exagerat de italienizată, accentuând *r*-ul, va spune el mai târziu, „cam vreo două minute”.

Gardienii s-au sfătuit, au intrat în clădire şi au ieşit împreună cu o persoană care părea mai importantă decât ei. Germanul nou-sosit l-a întrebat de ce furase steagul. Louie, minţind cu toată gura, a răspuns că voia ceva care să-i amintească de perioada frumoasă petrecută în superba Germanie. Nemţii i-au dat steagul şi l-au lăsat să plece.

Când presa a aflat de aventura sa, reporterii au început să fabuleze masiv. Louie „luase cu asalt palatul lui Hitler”, ca să fure steagul pe sub ploaia de gloanţe „care-i şuierau pe la urechi”. După ce a sărit „de la cinci metri şi jumătate”, a luat-o la goană, urmărit de „două coloane” de gardieni înarmaţi, care au sărit pe el şi l-au bătut. Chiar în momentul în care un german era gata să-i zdrobească ţeasta cu patul puştii, comandantul-şef al armatei a oprit atacul, iar Louie a reuşit să-l convingă pe general să-i cruţe viaţa. Într-una dintre versiuni, Hitler însuşi i-a permis să

[1] „Zamperini Stormed Hitler’s Palace – Lived!”, articol nedatat din documentele lui Zamperini, FMP; „Bombardier Zamperini Seeks Return Trip to Germany”, articol din documentele lui Zamperini, 13 august 1942, FMP; „Zamp Will Try Again”, articol din documentele lui Zamperini, 13 august 1942, FMP; Louis Zamperini, interviu telefonic; Louis Zamperini, interviu acordat lui George Hodak, Hollywood, California, iunie 1988, AAFLA.

păstreze steagul. În alta, Louie ascunsese atât de isteţ steagul, încât nu au putut să-l găsească. Şi toate acestea, spunea povestea, pentru a câştiga inima unei fete.

Pe 11 august, Louie şi-a împachetat lucrurile, steagul şi o droaie de alte lucruri teutonice furate şi şi-a părăsit camera din Satul Olimpic. Jocurile erau pe sfârşite şi alergătorii plecau mai devreme, ca să participe la competiţii din Anglia şi Scoţia. Câteva zile mai târziu, artificiile încheiau răsunător competiţia mondială. Spectacolul lui Hitler se desfăşurase ireproşabil. Lumea întreagă avea numai cuvinte de laudă.

Baschetbalistul american Frank Lubin a mai zăbovit câteva zile la Berlin. Gazdele lui germane l-au invitat să ia cina în oraş, aşa că au pornit pe străzi în căutarea unui restaurant. Privirea lui Lubin a fost atrasă de un local drăguţ, dar când a propus să meargă acolo, gazdele lui au refuzat: deasupra ferestrelor era desenată steaua lui David.[1] Dacă erau văzuţi acolo, i-au spus ei, „ar putea fi periculos pentru noi”. Grupul a găsit un restaurant simpatic, apoi au vizitat un bazin de înot deschis publicului. Când au intrat, Lubin a văzut un afiş pe care scria JUDEN VERBOTEN. Afişul nu se aflase acolo în timpul Jocurilor Olimpice.[2] Peste tot în Berlin apăreau din nou afişe de genul acesta, iar ziarul nazist virulent antisemit *Der Stürmer,* care nu se văzuse pe nicăieri în timpul Olimpiadei, acum se afla din nou pe tarabe. Lubin câştigase la Berlin o medalie de aur, dar când a plecat de acolo s-a simţit uşurat. Ceva groaznic se pregătea să înceapă.

Satul olimpic nu a rămas gol prea mult timp. Căsuţele au devenit barăci militare. Odată cu încheierea Olimpiadei şi a utilităţii sale pentru propaganda deşănţată, designerul satului olimpic, căpitanul Fürstner, a aflat că va fi mătrăşit din Wehrmacht fiindcă era evreu. S-a sinucis. La mai puţin

[1] Frank J. Lubin, interviu acordat lui George A. Hodak, Glendale, California, mai 1988, AAFLA.

[2] „The Facade of Hospitability”, Muzeul Holocaustului din SUA, www.ushm.org/museum/exhibit/online/olympics/detail.php?content-facade_hospitality_ more&lang=en (accesat în 29 aprilie 2010).

de 30 de kilometri distanţă, în orăşelul Oranienburg, în lagărul de concentrare Sachsenhausen erau aduşi primii prizonieri.[1]

În seara de 2 septembrie, când a ajuns în Torrance, Louie a fost instalat pe un tron aşezat pe platforma unui camion şi purtat la paradă până la un depozit, unde 400 de oameni l-au aclamat, acompaniaţi de o orchestră, de fluiere şi sirene de fabrică.[2] Louie a strâns mâini şi a zâmbit pentru fotografii. „Nu numai că am început prea încet", le spunea el, „ci am alergat prea încet."[3]

Pe drumul spre casă, Louie s-a gândit la viitorul care i se aşternea înainte. Participarea la proba de 5.000 de metri la Olimpiadă, când avea doar 19 ani şi numai patru concursuri în palmares, fusese o nebunie frumoasă. Participarea la Olimpiada din 1940, la proba de 1.500 de metri, când va avea 23 de ani şi o altă experienţă, însemna cu totul altceva.[4] Aceleaşi gânduri îi umpleau mintea şi lui Pete. Louie putea să câştige aurul în 1940, amândoi fraţii ştiau acest lucru.

Cu câteva săptămâni înainte, oficialii anunţaseră oraşul care urma să găzduiască Olimpiada din 1940. Louie îşi croia acum visurile pentru oraşul Tokyo, din Japonia.[5]

---

[1] Ibidem.

[2] „Zamperini Home" *Torrance Herald,* 3 septembrie 1936; „Invalid Woman", *Torrance Herald,* articol nedatat din albumul lui Zamperini; „Olympic Games Hero", *Torrance Herald,* 3 septembrie 1936; „Runner Tells", *Torrance Herald,* 3 septembrie 1936; „Cheering Mass", *Torrance Herald,* 4 septembrie 1936; Louis Zamperini, interviu telefonic; Louis Zamperini, interviu acordat lui George Hodak, Hollywood, California, iunie 1988, AAFLA.

[3] „Cheering Mass", *Torrance Herald,* 4 septembrie 1936.

[4] „Runner Tells", *Torrance Herald,* 3 septembrie 1936; Louis Zamperini, interviu telefonic; Peter Zamperini, interviuri telefonice, 15, 17, 19, 22 octombrie 2004.

[5] „Tokyo Prepares", articol din albumul lui Zamperini, 1 august 1936, FMP.

Capitolul 5

În război

La University of Southern California, Louie s-a trezit într-un campus plin cu atleţi de primă mână. Dimineaţa şi-o petrecea la ore, iar după-amiaza se antrena cu prietenul său cel mai bun, Payton Jordan.[1] Un sprinter excepţional de rapid la calificările din 1936, Jordan stătuse cu ochii doar la spatele lui Jesse Owens şi, la fel ca Louie, îşi propusese să câştige aurul la Tokio. Seara, Louie, Jordan şi coechipierii lor se înghesuiau în Fordul din ’31 pe care îl avea Louie şi plecau la Torrance pentru spaghetele Louisei Zamperini, ajungând să se considere atât de apropiaţi de familie, încât Sylvia l-a găsit odată pe un săritor în înălţime dormind în patul ei.[2] În timpul liber, Louie participa neinvitat la diverse nunţi, făcea figuraţie în filme şi îi sâcâia pe colegii de cămin cu farse, punând mâncare de pisici în loc de şuncă şi hidroxid de magneziu în loc de lapte.[3] Îşi căuta iubite prin orice mijloace, o dată a reuşit chiar să seducă o frumuseţe de fată după ce s-a repezit în maşina ei şi a pretins că a fost accidentat de ea.

În pauze, Louie, Jordan şi prietenii lor se adunau lângă clădirea administraţiei şi stăteau la taclale pe soclul statuii lui Tommy Trojan, simbolul universităţii. Câteodată li se alătura şi un emigrant japonez, dichisit îmbrăcat, care dădea târcoale grupului. Numele lui era Kunichi James Sasaki.[4] I se spunea „Jimmie”, venise în America în anii

[1] Payton Jordan, interviuri telefonice, 13, 16 august 2004.

[2] Sylvia Flammer, interviuri telefonice, 25, 27 octombrie 2004.

[3] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[4] Louis Zamperini, interviu telefonic; Payton Jordan, interviuri telefonice, 13, 16 august 2004; Bruce Gamble, *Black Sheep One: The Life of Gregory „Pappy” Boyington,* Presidio, Novato, California, 2.000, p. 323; dosarele lui Kunichi Sasaki şi James Kunichi Sasaki de la RG 331, RAOOH, WWII, 1907-1966, SCAP, secţia legală din Divizia Administrativă şi Divizia de Procuratură, NACP: Kunichi Sasaki, Isamu Sato, Kazuo Akane, 1945-1948, Rapoarte de cercetare şi interogatorii; Nakakichi Asoma *et al.*, procesul, probele, apelul şi documentele de

adolescenţei târzii şi se stabilise la Palo Alto, unde a trebuit să îndure umilinţa socială de a merge ca adult la şcoala elementară. Niciunul dintre prietenii lui Louie nu ştia ce studiază Sasaki la USC, însă toţi îşi amintesc de prezenţa lui tăcută şi anodină; nu vorbea aproape deloc, doar zâmbea în permanenţă.[1]

Sasaki era un fan înfocat al alergărilor şi a ţinut foarte mult să îl cunoască pe Louie. Iar acesta era impresionat în mod special de educaţia lui Sasaki; înainte de a veni la USC, spunea Jimmie, obţinuse diplome la Harvard, Princeton şi Yale. Având în comun pasiunea pentru sport şi muzică, cei doi au devenit buni prieteni.

Louie şi Jimmie mai aveau ceva în comun. În decursul prieteniei lor, Louie a aflat că Jimmie mergea în fiecare zi la Torrance. L-a întrebat dacă locuia acolo, iar acesta i-a spus că nu. I-a explicat că era îngrijorat de sărăcia japonezilor de acasă şi se ducea la Torrance pentru a le ţine prelegeri japonezilor de acolo despre trecutul lor, îndemnându-i să trimită în Japonia bani, foiţe de staniol de la pachetele de ţigări sau gumă de mestecat, ca să-i ajute pe cei săraci. Louie îl admira pe prietenul său pentru efortul depus, dar i se părea ciudat că acesta făcea zilnic drumul până la Torrance, având în vedere numărul mic de japonezi care locuiau acolo.

Jimmie Sasaki nu era ceea ce declarase. Nu fusese niciodată la Harvard, Yale sau Princeton. Prietenii lui credeau că are vreo 30 de ani; de fapt, împlinea aproape 40. Avea o soţie şi două fiice, cu toate că nici Louie, nici prietenii lui nu ştiau de existenţa lor. Deşi petrecea o grămadă de timp în campus şi îi făcuse pe toţi să creadă că este student, nu era. Absolvise USC cu vreo zece ani în urmă, cu o diplomă în ştiinţe politice. Nici Louie şi nici altcineva nu ştia că încercarea lui Jimmie de a trece drept student era de fapt o înşelătorie bine pusă la punct.

---

graţiere; Nakakichi Asoma *et al.,* 1945-1952, Dosarul 201 Prizonieri de Război, 1945-1952, Acuzaţii şi precizări, 1945-1948.

[1] Arhivele Harvard, Yale, Princeton, USC; verificat pe Degreecheck.com, aprilie 2007.

În echipa de atletism a USC, Louie era o forţă. Cu gândul la victoria de la Tokio, din 1940, el dobora record după record la mai multe probe de distanţă, zdrobindu-şi concurenţa, ca de obicei, cu un mare avans, ba o dată chiar la o distanţă de 100 de metri. În primăvara lui 1938, timpul pe care îl scotea la o milă era de 4 minute şi 13,7 secunde, cu doar 7 secunde mai mult decât recordul mondial, care era de 4 minute şi 6,4 secunde.[1] Antrenorul lui prevedea că Louie va doborî acest record.[2] Singurul alergător care îl putea învinge pe Louie, spunea antrenorul, era Seabiscuit.[3]

Într-o după-amiază din 1938, Glenn Cunningham stătea în vestiarul din Los Angeles Coliseum, vorbind cu reporterii după câştigarea unei curse. „Iată-l pe viitorul campion la o milă", a spus el, arătând în cealaltă parte a încăperii. „Când se va concentra pe proba aceasta, va fi de neînvins." Reporterii s-au întors să vadă la cine se uita Cunningham. Era Louie, care roşise până în vârful urechilor.[4]

În anii '30, experţii în alergări începuseră să vorbească despre posibilitatea terminării cursei de o milă în maximum 4 minute. Cei mai mulţi comentatori, printre care şi Cunningham, nu credeau în această posibilitate. În 1935, când recordul lui Cunningham, de 4 minute şi 6,7 secunde, părea imbatabil, cuvântul oamenilor de ştiinţă avea mare greutate. Celebrul antrenor de atletism Brutus Hamilton, studiind date despre limitele structurale ale fiinţei umane adunate de nişte matematicieni finlandezi, a scris un articol pentru revista *Amateur Athlete* în care declara că era imposibil să se obţină 4 minute la cursa de o milă. Cea mai

[1] George Davis, „Fresno Relays Are Next", articol nedatat din albumul lui Zamperini, FMP; „Zamperini Stars", *Los Angeles Examiner,* 8 mai 1938; „Zamperini, Day Smash Meet Marks", articol nedatat din 1938 din albumul lui Zamperini, FMP.

[2] Lee Bastajian, „Trojans Meet Stanford", articol nedatat din primăvara anului 1938, din albumul lui Zamperini, FMP.

[3] Louis Zamperini, interviu telefonic. [Fiind un cal de talie mică, părea puţin probabil ca Seabiscuit să devină campion. Totuşi, a devenit o legendă şi un simbol al speranţei pentru americanii din anii Recesiunii. Numele acestui cal dă titlul unui roman scris de autoarea cărţii de faţă (n. tr.)].

[4] George Davis, „Cunningham Predicts Zamperini Next Mile Champ", articol nedatat din 1938, din albumul lui Zamperini, FMP.

rapidă fiinţă umană, scria el, nu poate face o milă în mai puţin de 4 minute şi 1,6 secunde.[1]

Pete nu era de acord. După Olimpiadă, el rămăsese cu certitudinea că Louie are capacitatea de a alerga mila în 4 minute. Louie nu fusese niciodată de acord cu asta, dar în primăvara anului 1938 a început să-şi reconsidere poziţia. Antrenorul îi interzisese să alerge în pantă, din convingerea greşită, dar des întâlnită, că genul acesta de alergare îi face rău inimii. Numai că Louie nu a ţinut cont de avertismentele lui. În luna mai a acelui an, noapte de noapte, el sărea gardul de la Coliseum, ateriza pe stadion şi alerga pe trepte până când îi amorţeau picioarele.[2] În iunie, corpul lui fremăta de energie, capabil de o viteză şi o putere pe care nu-şi amintea să le fi avut vreodată. A început să creadă că Pete avea dreptate. Şi nu era singurul care gândea aşa. Alţi comentatori sportivi, printre care şi Charlie Paddock, campion olimpic la sprint, publicau articole în care afirmau că Louie poate să fie primul alergător care să termine cursa în maximum 4 minute. Şi Cunningham s-a răzgândit. Credea că finalizarea cursei în 4 minute ar putea fi obţinută de Louie. I-a declarat unui reporter că Zamperini are mai multe şanse decât el să obţină cele 4 minute.[3]

În iunie 1938, Louie a ajuns la Minneapolis, la campionatul NCAA, ţintind spre cele 4 minute.[4] Debordând

---

[1] Brutus Hamilton, *Amateur Athlete,* februarie 1935.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic; Louis Zamperini, interviu acordat lui George Hodak, Hollywood, California, iunie 1988, AAFLA.

[3] Charlie Paddock, „Sportorials”, articol nedatat din aprilie 1938, din albumul lui Zamperini, FMP; George Davis, „For Sake of Sport”, *Los Angeles Evening Herald and Express,* articol nedatat din 1938, din albumul lui Zamperini; George Davis, „Cunnigham Predicts Zamperini Next Mile Champ”, articol nedatat din albumul lui Zamperini, FMP; „History of the Record for the Mile Run”, *Infoplease,* www.infoplease.com (accesat în 9 iulie 2004); Paul Scheffels, „4 Minute Mile Run Is Closer”, *Modesto Bee,* California, 14 februarie 1940.

[4] Louis Zamperini, interviu telefonic; Payton Jordan, interviuri telefonice 13, 16 august 2004; „Zamperini Record Mile Beats Fenske”, *Minnesota Journal,* 18 iunie 1938; Charles Johnson, „Zamperini Sets Mark”, *Star Nighthawk,* 18 iunie 1938; „Mile Record Smashed at Collegiate Meet”, *Minneapolis Tribune,* 18 iunie 1938; Louis Zamperini, interviu acordat lui George Hodak, Hollywood, California, iunie 1988, AAFLA.

de nerăbdare, nu mai contenea să le spună celorlalţi sportivi despre noul lui stil de antrenament, despre strategiile lui de abordare a cursei şi despre cât de rapid poate să fie. S-a răspândit vestea despre pregătirea lui pentru o performanţă ieşită din comun. În noaptea de dinaintea cursei, un antrenor din Notre Dame a ciocănit la uşa camerei sale de hotel, cu o expresie gravă pe faţă. I-a spus lui Louie că antrenorii rivalilor săi s-au aliat şi îşi instruiesc alergătorii să-şi ascută săbiile şi să-l măcelărească. Louie nu a luat în serios avertismentul, fiind sigur că nimeni nu ar face aşa ceva deliberat.[1]

Se înşela. Pe la jumătatea cursei, chiar în momentul în care se pregătea să preia conducerea, mai mulţi alergători s-au instalat lângă el, blocându-i ieşirea. Louie a încercat să se elibereze, dar nu a putut să treacă de sportivi. Pe neaşteptate, atletul de lângă el a virat la dreapta, l-a călcat pe picior, înţepându-l pe Louie în deget cu crampoanele. În clipa următoare, atletul din faţă a început să-şi arunce picioarele înapoi, izbindu-i gambele. Un al treilea i-a tras un cot puternic în piept, încât i-a fracturat o coastă. Mulţimea a rămas fără respiraţie.[2]

Plin de sânge şi cu dureri mari, Louie era prins în capcană. A parcurs un tur şi jumătate de stadion în grupul strâns de atleţi, incapabil să se elibereze, înaintând cu paşi mici ca să nu intre în alergătorul din faţa lui. În sfârşit, când se apropia de ultima turnantă, a observat o mică fisură în grupul compact. A dat buzna pe acolo, a trecut în zbor pe lângă liderul cursei şi, cu pantoful de sport sfâşiat, cu fluierele picioarelor pline de sânge şi cu pieptul străbătut de durere, a câştigat detaşat.

A încetinit şi s-a oprit, plin de amărăciune şi frustrare. Când antrenorul l-a întrebat ce timp crede că a obţinut, Louie i-a răspuns că cel mult 4 minute şi 20 de secunde.

Timpul cursei s-a afişat pe tabelă. Din tribune s-a auzit deodată un strigăt de uimire. Louie alergase o milă în 4

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; Payton Jordan, interviuri telefonice, 13, 16 august 2004; Louis Zamperini, interviu acordat lui George Hodak, Hollywood, California, iunie 1988, AAFLA.

[2] Payton Jordan, interviuri telefonice, 13, 16 august 2004.

minute şi 8,3 secunde. Era cel mai bun timp obţinut vreodată la NCAA şi al cincilea cel mai bun timp din istorie la o milă în aer liber. Louie ratase recordul mondial cu doar 1,9 secunde. Recordul lui nu avea să fie doborât la NCAA timp de cincisprezece ani.

Peste câteva săptămâni, Japonia şi-a retras oferta de a găzdui Jocurile Olimpice din 1940, care au fost relocate în Finlanda.[1] Adaptându-şi aspiraţiile de la Tokio la Helsinki, Louie a mers mai departe. A câştigat toate concursurile la care a participat în sezonul universitar din 1939. În primele luni ale anului 1940, într-o serie de competiţii de sală desfăşurate în estul ţării, în care a concurat alături de cei mai buni alergători din America, a fost de-a dreptul magnific: a obţinut două locuri 2 şi a fost de două ori aproape de locul 4, l-a învins în două rânduri pe Cunningham şi a devenit pe zi ce trecea mai rapid.[2] În februarie, la Boston Garden, a obţinut 4:08,2, cu o şesime de secundă mai puţin decât cea mai rapidă milă din istorie alergată în sală.[3*] Două săptămâni mai târziu, la Madison Square Garden, a reuşit să obţină 4:07,9, prins din urmă chiar la linia de sosire de marele Chuck Fenske, al cărui timp a egalat recordul mondial de sală. Cu doar câteva luni înainte de Olimpiadă, Louie se afla la apogeul formei sale.

---

[1]Relman Morin, „Japan Abandons Olympics Plans”, *Appleton Post-Crescent,* Wisconsin, 14 iulie 1938; „Finland Okays Olympic Games”, *Lowell Sun,* Massachusetts, 19 iulie 1938.

[2] „Fenske Outruns Zamperini by Three Yards”, *Fresno Bee,* 18 februarie 1940; „Fenske Again Beats Best U.S. Milers”, *Oakland Tribune,* 18 februarie 1940; „Fenske’s Brilliant Millrose Victory Stamps Him «King of Milers»”, *Nebraska State Journal,* Lincoln, 5 februarie 1940; Paul Scheffels, „4 Minute Mile Run Is Closer”, *Modesto Bee,* California, 14 februarie 1940.

[3] Jon Hendershott, editor asociat, *Track and Field News,* interviu prin e-mail, 6 mai 2009; Wally Donovan, *A History of Indoor Track and Field,* Edward Jules Co., El Cajon, California, 1976, p. 294; „History of the Record for the Mile Run”, *Infoplease,* www.infoplease.com (accesat în 9 iulie 2004).

* Întrucât pistele de alergare din sală sunt mai scurte decât acelea de pe stadion, obligându-i pe sportivi să facă mai multe cotituri pentru aceeaşi distanţă, recordurile de sală sunt mai mici decât celelalte. În 1940, recordul la o milă obţinut în aer liber a fost mai bun cu o secundă decât acela obţinut la sală.

În timp ce Louie trecea ca fulgerul prin facultate, departe, istoria începea să se schimbe radical. În Europa, Hitler făcea planuri de cucerire a continentului. În Asia, liderii Japoniei aveau strategii de aceeaşi anvergură. Cu resurse naturale sărace, cu un comerţ paralizat de preţuri mari şi cerere mică, Japonia făcea mari eforturi să susţină o populaţie în creştere.[1] Cu ochii la resursele bogate ale vecinilor, liderii japonezi întrezăreau perspectiva unei independenţe economice şi ceva în plus. În miezul identităţii japoneze stătea convingerea că Japonia avea dreptul divin de a-i stăpâni pe toţi asiaticii, pe care îi considerau, inevitabil, inferiori. „În lume există rase superioare şi rase inferioare", spunea omul politic japonez Nakajima Chikuhei în 1940, „şi este datoria sacră a rasei conducătoare să îndrume şi să lumineze rasele inferioare." Japonezii, mai spunea el, sunt „unica rasă superioară din lume".[2] Puşi în mişcare de necesitate şi destin, liderii japonezi şi-au făcut planuri să „sădească sângele rasei lui Yamamoto japonez" pe pământul popoarelor vecine.[3] Trebuiau să subjuge întregul Orient Îndepărtat.

Guvernul japonez, dominat de armată, se pregătea de multă vreme pentru această cucerire. Decenii la rând, el reuşise să consolideze o forţă armată terestră şi marină puternică, sofisticată din punct de vedere tehnologic, şi, printr-un sistem cazon de educaţie, care îi instruia agresiv şi intensiv pe copii pentru destinul imperial al naţiunii, îşi pregătise poporul pentru război.[4] În fine, prin îndoctrinare intensă, bătăi şi desensibilizare, armata japoneză cultiva şi preţuia un comportament extrem de brutal în rândul

[1] David James, *The Rise and Fall of the Japanese Empire,* George Allen and Unwin, Londra, 1951, pp. 6-17, 119-127, 168, 173; Iris Chang, *The Rape of Nanking: The Forgotten Holocaust of World War II,* Penguin Books, Londra, 1998, pp. 25-38.

[2] John W. Dower, *War Without Mercy: Race and Power in the Pacific War,* Pantheon Books, New York, 1993, p. 217.

[3] *Ibid.,* p. 277.

[4] Iris Chang, *The Rape of Nanking The Forgotten Holocaust of World War II,* pp. 29-32, 57; James Bradley, *Flying Boys,* Little, Brown, New York, 2003, pp. 34-36.

soldaţilor săi. „Violenţa a fost încărcată cu o semnificaţie divină”, scria istoricul japonez Iris Chang. „Armata japoneză imperială a făcut din violenţă un imperativ cultural, la fel de puternic precum acela care i-a pus în mişcare pe europeni în timpul cruciadelor şi al Inchiziţiei Spaniole.”[1] Chang citează discursul unui general japonez din 1933: „Fiecare glonte trebuie încărcat aşa cum vrea imperiul, iar la capătul fiecărei baionete trebuie să se afle virtutea naţională.” În 1931 s-a realizat primul pas, prin invadarea provinciei chineze Manciuria şi instalarea în zonă a unui guvern-marionetă cumplit de opresiv. Era doar începutul.

La sfârşitul anilor ’30, atât Germania, cât şi Japonia erau gata să se pună în mişcare. Prima care a lovit a fost Japonia, în 1937, când şi-a trimis trupele să invadeze restul Chinei. Doi ani mai târziu, Hitler a invadat Polonia. America, izolaţionistă de multă vreme, s-a trezit atrasă în ambele conflicte: în Europa, aliaţii ei stăteau în calea planurilor lui Hitler; în Pacific, vechiul ei aliat, China, era răvăşit de japonezi, iar teritoriile pe care le deţinea în Hawaii, Wake, Guam şi Midway, ca şi dominaţia asupra Filipinelor erau ameninţate. Lumea întreagă ajunsese la marginea catastrofei.

Într-o zi neagră de aprilie a anului 1940, când Louie s-a întors la bungalow-ul lui, tot campusul USC vuia: Hitler declanşase aşa-numitul „blitzkrieg” în Europa, urmase apoi replica aliaţilor săi sovietici, după care pe tot continentul explodase un război total. Finlanda, ţara stabilită drept gazdă a Olimpiadei, se afla în agonie. Stadionul olimpic din Helsinki fusese distrus aproape complet de bombardamentul sovietic.[2] Gunnar Höckert, cel care îl învinsese pe Louie şi câştigase aurul pentru Finlanda la 5.000 de metri în Berlin, era mort, ucis în timp ce îşi apăra ţara.[3*] Jocurile Olimpice fuseseră anulate.

---

[1] Iris Chang, *The Rape of Nanking: The Forgotten Holocaust of World War II,* p. 218.

[2] Lon Jones, „War Cheats Trojans: Olympic Chances Lost”, *Los Angeles Examiner,* 28 februarie 1940.

[3] „Lauri Lehtinen”, All Experts, http://en.allexperts.com/e/l/la/lauri_lehtinen.htm (accesat în 11 septembrie 2009).

Louie plutea în derivă. Se îmbolnăvise; mai întâi a făcut o toxiinfecţie alimentară, apoi pleurezie. Viteza l-a părăsit, pierdea cursă după cursă. Când s-a încheiat semestrul de primăvară la USC, şi-a luat inelul de absolvire şi a părăsit campusul. Mai avea de procurat numai câteva credite până la obţinerea diplomei, dar avea la dispoziţie tot anul 1941 ca să le ia şi pe acelea. S-a angajat ca sudor la Lockheed Air Corporation şi şi-a plâns olimpiada pierdută.

În timpul verii lui 1940, pe când Louie lucra, America aluneca în război. În Europa, la Dunkerque, Hitler îi respinsese în larg pe britanici şi pe aliaţii lor. În Pacific, Japonia făcea ravagii în China şi pătrundea în Indochina. În încercarea de a opri Japonia, preşedintele Franklin Roosevelt a impus din ce în ce mai multe embargouri asupra unor materiale precum fierul vechi şi combustibilii pentru aviaţie. În lunile următoare, avea să pună sub embargou şi petrolul, să îngheţe posesiunile japoneze din America, pentru ca, în final, să interzică definitiv comerţul cu această ţară. Însă Japonia mergea înainte.

Lockheed se reorientase în funcţie de război, producând acum aeronave pentru trupele de aviaţie şi Forţele Aeriene Regale ale britanicilor. Din hangarul unde lucra, Louie vedea avioanele de vânătoare P-38 zburând pe deasupra capului său. Avioanele îi dădeau un sentiment de nelinişte încă din copilărie, de când făcuse acea călătorie prin aer, dar P-38 parcă îi dădea un imbold. În septembrie, când Congresul a adoptat o lege a recrutării, încă mai simţea acel impuls. Cei care se înrolau voluntar aveau posibilitatea de a-şi alege arma înainte de a fi recrutaţi. La începutul anului 1941, Louie s-a înrolat în trupele de aviaţie.[1*]

---

* Coechipierul lui Höckert, Lauri Lehtinen, campionul olimpic din 1932 în proba de 5.000 de metri, i-a oferit medalia de aur unui soldat finlandez, în onoarea lui Höckert.

[1] Kiell, *op. cit.,* pp. 320-321; Georgie Bright Kunkel, „My Brother Was a Long Distance Runner”, *West Seattle Herald,* 21 august 2008.

* Mulţi dintre marii alergători s-au înrolat. Când Norman Bright a încercat s-o facă, a fost respins din cauza pulsului său alarmant de lent, consecinţă a condiţiei sale fizice deosebite. A rezolvat problema alergând trei mile, după care a intrat direct în biroul de recrutare.

Trimis la Colegiul de Aeronautică Hancock din Santa Maria, în California, Louie a descoperit că a pilota un avion nu este la fel de simplu ca a-l privi de la sol. Era agitat şi sâcâit de răul de înălţime.[1] Aşa că a ieşit din trupele de aviaţie, a semnat nişte hârtii pe care nu s-a sinchisit să le citească şi şi-a luat o slujbă de Figurant. Era pe platou, lucrând la filmul *Au căzut la datorie,* care îi avea în distribuţie pe Errol Flynn şi Olivia de Havilland, când a venit o scrisoare pentru el. Fusese recrutat.

Data la care trebuia să se prezinte pica înainte de terminarea filmului cu Flynn, iar Louie voia să rămână până la sfârşit ca să câştige bonusul acordat celor care stăteau până la ultimele filmări. Chiar înainte de controlul medical pentru recrutare, a mâncat o groază de ciocolată; din cauza nivelului ridicat al glicemiei, cauzat de consumul de dulciuri, a fost respins de comisia medicală.[2] I s-a ordonat să revină peste câteva zile, ca să repete controlul, aşa că el s-a întors pe platou şi a reuşit să câştige bonusul. Apoi, pe 29 septembrie, s-a înrolat.

Când a terminat instructajul de bază, a avut parte de o surpriză neplăcută. Cum nu citise hârtiile pe care le semnase când părăsise serviciul din trupele de aviaţie, nici nu bănuia că în ele scria că îşi ia angajamentul să se întoarcă tot acolo pentru serviciul militar. În noiembrie 1941, a ajuns la Ellington Field, în Houston, Texas. Armata voia să-l facă bombardier.

În toamna aceea, când Louie se pregătea să devină aviator, o scrisoare urgentă a aterizat pe biroul lui J. Edgar Hoover, directorul de la FBI. Scrisoarea venea de la un general de brigadă din Departamentul de Război, Divizia Serviciilor de Informaţii Militare. În ea se spunea că un

---

Cunningham a vrut să intre la Marină, dar cei din comisia de recrutare, văzându-i picioarele pline de cicatrici groteşti, au considerat că este prea schilodit ca să poată intra în serviciul militar. Când a intrat cineva în cameră şi i-a rostit numele, şi-au dat seama cine e şi l-au înscris imediat pe listă.

[1] Louis Zamperini, scrisoare către Virginia Zamperini, 10 aprilie 1941; Louis Zamperini, interviu telefonic.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic.

informator credibil îi avertizase pe oficialii din armată că o persoană din California, despre care se credea că lucrează pentru o organizaţie japoneză aparent inofensivă, era de fapt angajat al Marinei japoneze şi avea misiunea de a strânge bani pentru război.[1] Superiorii japonezi din Marină îl transferaseră de curând la Washington D.C. spunea informatorul, ca să îşi continue misiunea. După spusele informatorului, persoana era cunoscută ca „domnul Sasaki”. Era Jimmie, prietenul lui Louie.

Dosarele cu raportul informatorului care s-au păstrat nu conţin detalii despre presupusele activităţi ale lui Sasaki, însă, potrivit unor însemnări ulterioare, notate de un căpitan de la poliţia din Torrance, Sasaki făcea vizite frecvente pe un câmp aflat în apropiere de o centrală electrică, mai jos de bulevardul Torrance.[2] Acolo el a construit un transmiţător radio foarte puternic, pe care îl folosea ca să livreze informaţii guvernului japonez. Dacă presupunerea era corectă, acest lucru ar explica drumurile misterioase pe care le făcea Sasaki în Torrance. Se părea că bunul prieten al lui Louie era spion.

Într-adevăr, Sasaki se mutase la Washington D.C. din cauza slujbei sale în Marina japoneză. Lucra la Ambasada Japoniei şi locuia într-un bloc de apartamente foarte popular printre congresmeni. Se făcuse cunoscut în elita din Washington, amestecându-se printre legislatori la cocteilurile care se dădeau în blocul unde locuia, jucând golf la Clubul Marinei, socializând cu ofiţeri de poliţie şi cu oficiali din Departamentul de Stat şi oferindu-se să-i ducă acasă cu maşina după petreceri. Însă nu este clar în beneficiul cărei ţări spiona el; la o petrecere, i-a oferit unui congresmen informaţii secrete despre construirea

[1] Corespondenţa lui J. Edgar Hoover cu generalul de brigadă Sherman Miles, octombrie-noiembrie 1941, FBI, obţinută de la Departamentul Militar, Comandamentul Serviciilor Militare şi de Securitate ale Statelor Unite, Freedom of Information/ Privacy Office, Fort George G. Meade, Maryland.

[2] Notele căpitanului Ernie Ashton, agent de poliţie în Torrance, scrise pe pagina care se referă la Sasaki din exemplarul său al autobiografiei lui Zamperini din 1956, *Devil at My Heels.*

aeronavelor japoneze.[1]

Scrisoarea de la FBI a declanşat alarma. Hoover, suficient de îngrijorat încât să vrea să-l informeze pe Secretarul de Stat, a ordonat cercetarea imediată a lui Sasaki.

La puţin timp după răsăritul soarelui, într-o duminică din decembrie, un pilot zbura cu un mic avion deasupra Pacificului.[2] Sub el, apa întunecată era brăzdată de linii albe: valurile care se izbeau de coasta nordică a insulei Oahu. Avionul zbura în aerul sclipitor al dimineţii hawaiiene.

Oahu începea să se trezească. Pe Hickam Field, soldaţii spălau o maşină. Pe Hula Lane, o familie se pregătea pentru slujba de duminică. La clubul ofiţerilor din Wheeler Field, domnii încheiau un joc de poker. Pe Ewa Mooring Mast Field, un sergent de la serviciul tehnic se uita prin lentilele aparatului său de fotografiat la fiul lui de 3 ani. Puţini apucaseră să ajungă la sala de mese. Mai erau încă destui care dormeau în cabinele lor de pe navele de război, legănate de valuri în port. La bordul navei *USS Arizona,* un ofiţer se pregătea să se echipeze pentru un meci de baseball din Campionatul Flotei Statelor Unite. Pe punte, soldaţii se apucaseră să ridice steagurile şi o formaţie intona imnul naţional, cum era tradiţia în fiecare dimineaţă de duminică.[3]

---

[1] Dosarele lui Kunichi Sasaki şi James Kunichi Sasaki de la RG 331, RAOOH, WWII, 1907-1966, SCAP, Secţia Penală din Divizia Administrativă şi Divizia de Procuratură, NACP: Kunichi Sasaki, Isamu Sato, Kazuo Akane, 1945-1948, Rapoarte de cercetare şi interogatorii; Nakakichi Asoma *et al.,* procesul, probele, apelul şi documentele de graţiere; Nakakichi Asoma *et al,* 1945-1952, Dosarul 201 Prizonieri de Război, 1945-1952, Acuzaţii şi precizări 1945-1948.

[2] Mitsuo Fuchida, Masatake Okumyia, *Midway: The Battle That Doomed Japan,* Bluejack Books, 2001.

[3] William Cleveland, editor, *Grey Geese Calling,* American Publishing, Askov, 1981, p. 203; Stetson Conn, Rose Engelman, Byron Fairchild, *United States Army in World War II: Guarding the United States and Its Outposts,* Centrul de Istorie Militară, Armata SUA, Washington, D.C., 1964, p. 191; Clive Howard, Joe Whitley, *One Damn Island After Another: The Saga of the Seventh,* University of North Carolina Press, Chapel Hill, 1946, p. 25; Robert Cressman, J. Michael Wenger, „Infamous Day", seria comemorativă *Marines in WWII,* http://www.nps.gov/archive/wapa/indepth/extContent/usmc/pcn-190-

Sus, mult deasupra lor, pilotul a numărat opt nave de război, efectivul complet al flotei din Pacific. Jos, pe pământ, se vedea un strat uşor de ceaţă.

Pilotul se numea Mitsuo Fuchida. A ridicat cupola de plexiglas a cabinei şi a tras două rachete verzi în aer, apoi i-a ordonat operatorului radio să lanseze semnalul de luptă. În spatele lui Fuchida au apărut 180 de avioane japoneze, toate îndreptându-se către Oahu.[1*] Pe puntea navei *Arizona,* soldaţii au ridicat deodată capul spre cer.

În barăci, unul dintre soldaţii care se distrau bătându-se cu perne a căzut brusc pe podea. Era mort; în gâtul lui se vedea o gaură de aproape opt centimetri.[2] Prietenul lui a dat fuga la geam şi a văzut clădirea de vizavi sărind în sus, apoi prăbuşindu-se la pământ. Un bombardier care planase spre ea o lovise în plin. Pe aripile lui erau desenate cercuri roşii.

*

Pete Zamperini se afla acasă la un prieten în acea dimineaţă; jucau cărţi şi se pregăteau să plece la o partidă de golf. În spatele lui, sfârâitul gofrelor din tigaie se amesteca cu vorbăria de la radio. O voce gravă a întrerupt transmisiunea. Jucătorii au lăsat jos cărţile.

În Texas, Louie era la cinematograf, în permisia de sfârşit de săptămână. Sala era plină de soldaţi care aveau câteva zile libere după nesfârşitele runde de instrucţie care alcătuiau viaţa soldatului în timp de pace. La jumătatea spectacolului, ecranul s-a făcut alb. Imediat după aceea, s-a aprins lumina în sală şi un bărbat a urcat în grabă pe scenă. O fi vreun incendiu? se întreba Louie.

Toţi soldaţii trebuie să se întoarcă imediat la bază, le-a spus bărbatul. Japonia a atacat Pearl Harbor.

003116-00/sec3.htm (accesat în 10 septembrie 2009).

[1] „Timeline Pearl Harbor", Comemorarea Pearl Harbor, http://my.execpc.com/-dschaaf/mainmenu.html (accesat în 29 aprilie 2010).

* Au fost 183 de avioane în primul dintre cele două valuri de atac, dar două dintre ele au fost distruse la decolare.

[2] William Cleveland, *op. cit.,* p. 203.

Louie îşi va aminti multă vreme cum a rămas încremenit, cu ochii lărgiţi de uimire şi cu mintea blocată. America intra în război. Apoi şi-a luat şapca şi a ieşit în fugă din clădire.[3]

[3] Luis Zamperini, interviu telefonic; Peter Zamperini, interviu telefonic, 19 octombrie, 2004.

PARTEA A DOUA

Capitolul 6

Sicriul zburător

Pe când avioanele japoneze zburau deasupra insulei Oahu, la vreo 3.000 km spre vest, câţiva infanterişti din Marină luau micul dejun într-un cort dezordonat din atolul Wake. Extrem de mic, fără rezerve proprii de apă, Wake ar fi fost un atol absolut inutil dacă nu ar fi avut un avantaj enorm: poziţia din largul Pacificului, care făcea din el locul ideal pentru o bază aeriană. Aşa se face că acest atol devenise acum căminul unui fugar şi al unui număr de aproape cinci sute de soldaţi americani plictisiţi, majoritatea făcând parte din Marină. În afară de alimentarea ocazională a avioanelor de la Pan American World Airways, nimic interesant nu se întâmpla aici. Dar în acea dimineaţă de decembrie, chiar în clipa în care soldaţii au început să-şi mănânce clătitele, s-a auzit urletul sirenei care anunţa raiduri aeriene.[1] Până la prânz, cerul se umpluse de bombardiere japoneze, clădirile explodau şi soldaţii speriaţi care se aflau pe cei 8 km de coral s-au trezit în faţa celui de-Al Doilea Război Mondial.

În dimineaţa aceea, întregul Pacific era prins în aceeaşi poveste. În mai puţin de două ore petrecute deasupra bazei de la Pearl Harbor, japonezii reuşiseră să afecteze grav flota americană şi să ucidă peste 2.400 de oameni. Aproape simultan, au atacat Thailanda, Shanghai, Malaezia, Filipine, Guam, Midway şi Wake. Atacul japonezilor începuse din prima zi cu o violenţă năucitoare.

În America, invazia era aşteptată din clipă în clipă. La mai puţin de o oră după bombardamentul lansat de japonezi în Hawaii, în golful San Francisco s-au plasat mine. La Washington, ministrul Apărării Naţionale, Fiorello La Guardia, patrula pe străzile oraşului într-o maşină de poliţie, strigând la megafon „Calm!”[2]. La Casa Albă, Eleanor Roosevelt s-a grăbit să-i trimită fiicei sale, Anna, o

[1] Ken Marvin, interviu telefonic, 31 ianuarie 2005.

scrisoare, implorând-o să plece cu copiii de pe Coasta de Vest.[1] Un majordom l-a auzit pe preşedinte întrebându-se ce va face dacă trupele japoneze ar ajunge la Chicago.[2] În acest timp, puţin mai sus de Massachusetts Avenue, fumul se ridica din coşurile ambasadei Japoniei, unde lucra Jimmie Sasaki. Angajaţii dădeau foc documentelor din ambasadă. Pe trotuar, mulţimea privea tăcută.[3]

În noaptea de 7 spre 8 decembrie, în San Francisco au fost patru alarme antiaeriene. La 4 dimineaţa, ofiţerii alergau îngroziţi prin barăcile de la şcoala de aviaţie Sheppard Field, în Texas, urlând că vin avioanele japoneze şi ordonându-le cadeţilor să iasă afară şi să se trântească la pământ. În zilele care au urmat, de-a lungul coastei californiene au fost săpate tranşee, iar şcolile din Oakland au fost închise. De la New Jersey până în Alaska, rezervoarele, podurile, tunelurile, fabricile şi cheiurile au fost puse sub pază. În Kearney, Nebraska, cetăţenii erau învăţaţi cum să stingă bombele incendiare cu furtunul de apă din grădină. În toată America, de la casa izolată a fermierului până la Casa Albă, au fost agăţate la geamuri draperii groase. Circulau zvonuri şocante: Kansas City urma să fie atacat. San Francisco fusese bombardat. Japonezii cuceriseră Canalul Panama.[4]

Japonia mărşăluia triumfător pe întregul glob. Pe 10 decembrie, a invadat Filipine şi a cucerit Guam. A doua zi, a

---

[2] William Manchester, *The Glory and the Dream: A Narrative History of America, 1932-1972,* Bantam Books, New York, 1974, p. 258.

[1] Doris Kearns Goodwin, *No Ordinary Time: Franklin and Eleanor Roosevelt - the Home Front in World War II,* Simon and Schuster, New York, 1994, p. 289.

[2] *Ibidem,* p. 290.

[3] „Japanese Embassy Burns Official Papers", *Wiscounsin State Journal,* Madison, 8 decembrie 1941; Manchester, *op. cit.,* p. 258.

[4] Carl Nolte, „Pearl Harbor Was a Close Thing for the City in 1941 ", *San Francisco Chronicle,* 7 decembrie 2006; Stanley Pillsbury, interviu telefonic, 25 august 2004; „Entire City Put on War Footing", *New York Times,* 8 decembrie 1941; „US Cities Prove They Can Swing into Action", *Wisconsin State Journal,* Madison, 8 decembrie 1941; Adam Fjell, „«A Day That Will Live in Infamy»: Buffalo County and the Attack on Pearl Harbor", *Buffalo Tales,* noiembrie-decembrie 2002, vol. 25, nr. 6; Goodwin, *op. cit.,* pp. 295-296.

invadat Burma; peste câteva zile cucerea insula britanică Borneo, iar de Crăciun – Hong Kongul; în ianuarie au urmat Borneo de Nord, Rabaul, Manila şi baza americană din Filipine. Britanicii fuseseră goniţi din Malaezia şi cedaseră Singapore în 70 de zile.

Un singur obstacol întâmpinase Japonia: insula Wake, despre care credea că va fi o pradă uşoară, nu se lăsa. Trei zile la rând, japonezii au bombardat şi mitraliat atolul. Pe 11 decembrie, o forţă imensă, alcătuită din 11 distrugătoare şi crucişătoare uşoare, a încercat să o invadeze. Micul grup de apărători de pe insulă a reuşit să-i respingă, a scufundat două distrugătoare şi a avariat alte 9 nave, a doborât două bombardiere şi i-a forţat pe japonezi să abandoneze atacul şi să înregistreze prima lor înfrângere în acest război. Abia pe 23 decembrie au reuşit japonezii să pună mâna pe Wake şi să-i captureze pe soldaţi. În timp ce la americani au fost înregistraţi 52 de morţi, se estimează că japonezii au pierdut 1.153 de soldaţi.[1]

Vreme de mai multe zile, ostaticii au fost ţinuţi sub cerul liber, tremurând de frig noaptea, topindu-se de cald ziua, cântând colinde de Crăciun ca să se îmbărbăteze.[2] Iniţial, au fost pregătiţi pentru execuţie, dar, după intervenţia unui ofiţer japonez, cei mai mulţi au fost îmbarcaţi pe vapor şi duşi în Japonia sau în China ocupată, fiind primii americani care au ocupat lagărele de prizonieri japoneze. Fără ca America să ştie ceva, pe Wake au fost ţinuţi 98 de ostatici. Japonezii aveau să-i transforme în sclavi.

Cu toate că Louie era foarte amărât pentru că fusese nevoit să intre iar în trupele de aviaţie, până la urmă şi-a dat seama că nu era chiar atât de rău. La instruirea de la Ellington Field, din Texas, apoi la Şcoala Militară de Zbor din Midland, el a obţinut un punctaj excelent la testări.[3]

[1] Locotenent-colonel R. D. Heinl Jr., USMC, *The Defense of Wake, Marines in World War II: Historical Monograph,* Secţia Istorie din Divizia Centrală de Informaţii Publice, US Marine Corps, 1947.

[2] Ken Marvin, interviu telefonic, 31 ianuarie 2005.

[3] Certificat de competenţă eliberat de Air Force Preflight School (bombardier, navigator), Ellington Field, din documentele lui Louis Zamperini.

Zborul era de obicei drept şi echilibrat, aşa că răul de înălţime nu mai constituia o problemă. Cea mai tare chestie era că femeile îi considerau irezistibili pe băieţii în uniforme de aviatori. Într-o după-amiază, când se plimba prin oraş, o maşină decapotabilă plină cu blonde a oprit lângă el, l-au tras înăuntru şi au plecat în goană la o petrecere. Când s-a întâmplat la fel şi a doua oară, a început să-şi dea seama că viaţa lui se îndreaptă într-o direcţie cât se poate de bună.

Louie era instruit să folosească două feluri de dispozitive de ochire. Pe vremea aceea, armata experimenta tactici de bombardament greu cu ajutorul bombardierelor în picaj. La instruirea pentru bombardamentul în picaj, i se punea în faţă o ţintă portabilă, care valora un dolar şi care era făcută dintr-o farfurie de aluminiu de care atârna o greutate, fixată pe un băţ.[1] Pentru zborurile drepte avea un dispozitiv Norden, adică un computer analogic extrem de sofisticat, care costa 8.000 de dolari, adică de două ori mai mult decât o casă obişnuită din America.[2] La bombardamentele în zbor drept, cu dispozitivul Norden, Louie trebuia să repereze ţinta, să calculeze şi să introducă în computer date despre viteză, altitudine, vânt şi alţi factori. Apoi, dispozitivul prelua comanda avionului, se înscria pe un traseu precis către ţintă, calcula unghiul de cădere şi lansa bomba la momentul optim. Imediat ce bombele erau lansate, Louie trebuia să strige „Bombele au plecat!”, iar pilotul prelua din nou comanda avionului. Dispozitivele Norden erau atât de secrete, încât erau păstrate în hangare păzite şi transportate sub escortă armată, iar soldaţilor li se interzicea să facă fotografii sau să scrie despre ele.[3] Dacă avionul lui s-ar fi prăbuşit, Louie avea datoria să distrugă

[1] Stanley Pillsbury, interviu telefonic, 23 august 2005.

[2] „The Year 1942”, *The People History,* http://www.thepeoplehistory.com/1942.html (accesat la 11 septembrie 2009); „The Norden M-1 Bomb sight”, *Plane Crazy,* http://www.plane-crazy.net/lonks/nord.htm (accesat la 11 septembrie 2009).

[3] William Darron, Asociaţia Istorică a Trupelor de Aviaţie ale Armatei, Oradell, New Jersey, interviu şi demonstraţie cu dispozitivul prin amabilitatea lui Robert Grenz, 2004; Louis Zamperini, interviu telefonic; „Bombardiers Information File”, Departamentul de Război, Army Air Forces, martie 1945.

mai întâi dispozitivul cu pistolul lui Colt 45, pentru ca acesta să nu ajungă în mâna inamicului, şi abia pe urmă să încerce să se salveze.

În august 1942, Louie a absolvit Midland, de unde a ieşit cu gradul de sublocotenent. A sărit în Cadillacul prietenului său şi a plecat în California, să-şi ia rămas-bun de la familie înainte de a intra în ultima etapă de instrucţie până la plecarea în război. Pete, care era acum ofiţer debutant, comandant al unei nave staţionate în San Diego, a venit acasă şi el să-l vadă pe Louie.

În după-amiaza zilei de 19 august, familia Zamperini s-a adunat pe treptele casei pentru o ultimă fotografie. Louie şi Pete, strălucitori în uniformele lor de gală, s-au aşezat pe treapta de jos, cu mama lor, care părea foarte mică pe lângă ei. Louise era gata să izbucnească în plâns. Soarele de august îi venea drept în faţă, iar ea şi Louie strângeau din ochi şi se uitau uşor într-o parte faţă de obiectiv, ca şi cum nu mai vedeau nimic de atâta strălucire.

Louie a plecat la gară cu maşina, împreună cu tatăl său. Peronul era plin de tineri în uniformă şi de părinţi care plângeau, se strângeau în braţe şi îşi luau rămas-bun. Când Louie şi-a îmbrăţişat tatăl, l-a simţit cum tremură.

Când trenul s-a pus în mişcare, Louie s-a uitat pe geam. Tatăl lui stătea cu mâna în aer şi cu un zâmbet descurajat pe chip. Louie s-a întrebat dacă avea să-l mai vadă vreodată.

Trenul l-a purtat până la vârtejul permanent de nisip care se numea Ephrata, în Washington, unde se afla o bază aeriană construită pe fundul secat al unui lac.[1] Acest lac îşi propusese să îngroape baza aeriană, oamenii şi toate avioanele în nisip – şi se pare că reuşea. Aerul era încărcat de praf, iar soldaţii avansau printr-un strat de nisip adânc de aproape o jumătate de metru. Hainele se umpleau instantaneu de praf atunci când erau scoase din raniţă, iar mâncarea, pe care soldaţii o consumau afară, stând pe jos, era şi ea impregnată cu nisip. Echipajele de la sol, care

[1] Sam Britt Jr., *The Long Rangers, a Diary of the 307th Bombardment Group,* Reprint Company, Baton Rouge, 1990, pp. 4-5.

trebuiau să înlocuiască 24 de motoare îmbâcsite de praf în 21 de zile, ajunseseră să pulverizeze ulei pe pistă ca praful să nu se mai ridice. Soldaţilor le era întotdeauna greu să dea praful jos de pe ei: apa caldă se termina mult prea repede şi, cum intendenţa nu le dădea cremă de ras, toţi aveau nişte bărbi neîngrijite şi pline de praf.

La puţină vreme după sosirea lui, când privea transpirat şi disperat peisajul dezolant al bazei, Louie a văzut venind spre el un sublocotenent pătrăţos, care i s-a prezentat drept Russell Allen Phillips, pilotul cu care avea să zboare.[1]

Născut la Greencastle, Indiana, în 1916, Phillips abia împlinise 26 de ani. Crescuse într-o familie profund religioasă din La Porte, Indiana, unde tatăl său era pastor metodist. În copilărie fusese atât de tăcut, încât adulţii îl considerau timid, însă el păstra ascuns în sine un anumit curaj. Se strecura prin împrejurimi încărcat cu pungi de făină şi lansa atacuri de gherilă asupra parbrizelor maşinilor care treceau pe stradă, iar într-un weekend de Memorial Day s-a ascuns în portbagajul unei maşini ca să poată intra pe terenul de la Indy 500. A studiat apoi la Purdue University, unde a obţinut licenţa în silvicultură şi conservare. La ROTC, Şcoala de Instrucţie a Ofiţerilor în Rezervă, superiorul lui, un căpitan, spunea despre el că este „cel mai nepregătit şi mai şleampăt soldat” pe care îl văzuse vreodată. Fără să ia în seamă declaraţia căpitanului, Phillips s-a înrolat în trupele de aviaţie, unde s-a dovedit a fi un aviator înnăscut. Acasă i se spunea „Allen”; la unitate i se spunea „Phillips”.

Primul lucru pe care oamenii îl observau de regulă la Phillips era că până atunci nu îl observaseră. Era atât de retras, încât putea să stea mult timp într-o încăpere până să bage cineva de seamă că se află acolo. Era mititel, cu picioare scurte. Unii soldaţi îl numeau „Vârtejul nisipului” deoarece, explica un pilot, „avea fundul foarte aproape de

[1] Karen Loomis, interviu telefonic, 17 noiembrie 2004; Monroe Bormann, interviu telefonic, 7 iunie 2005; Phoebe Bormann, interviu telefonic, 7 iunie 2005; Louis Zamperini, interviu telefonic; Jesse Stay, interviuri telefonice, 23 iulie 2004, 16 martie 2005; Kelsey Phillips, *A Life Story,* memorii nepublicate.

pământ”.[1] Din motive rămase necunoscute, pantalonii lui aveau un crac vizibil mai scurt decât celălalt. Avea o figură drăguţă, plăcută şi copilăroasă care trecea neobservată. Şi acest lucru contribuia probabil la invizibilitatea lui, dar aportul cel mai important îl avea tăcerea. Phillips era un bărbat prietenos şi, judecând după scrisorile sale, un bun orator, însă prefera să tacă. Puteai să-l laşi în mijlocul unei găşti vorbăreţe la o petrecere, iar la sfârşitul serii putea pleca de acolo fără să fi scos un cuvânt. Oamenii purtau conversaţii lungi cu el şi abia târziu îşi dădeau seama că nu rostise nicio vorbă.

Dacă avea şi el o limită a răbdării, atunci aceasta nu a fost niciodată atinsă. Trecea imperturbabil peste orice ordin inexplicabil venit de la superiorii lui, peste orice prostie făcută de inferiorii lui şi peste orice personalitate iritantă cu care se putea confrunta în viaţa de ofiţer. Trata cu mult calm şi cu o toleranţă flexibilă orice comportament agresiv. În situaţii de criză, avea să afle Louie, Phillips îşi păstra sângele rece.

Phillips avea o singură pasiune care îl consuma. Când a intrat la facultate, tatăl lui luase în primire o altă parohie, la Terre Haute. Sora lui Phillips i-a făcut cunoştinţă cu o fată din corul bisericii, o studentă pe nume Cecile Perry, căreia i se spunea Cecy.[2] Avea părul roşcat, faţa rotundă, era optimistă, isteaţă şi avea un motan pe nume Chopper. Se pregătea să devină profesoară. La balul de absolvire din Terre Haute, Allen a sărutat-o pe Cecy. Era îndrăgostit până peste cap, la fel şi ea.

În seara de sâmbătă din luna noiembrie a anului 1941, când a plecat la baza aeriană, Phillips şi-a petrecut ultimele cinci minute în gara din Indianapolis cu Cecy. După război, i-a promis el, se vor căsători. Îi păstra fotografia în valiză şi îi trimitea scrisori de dragoste de mai multe ori pe săptămână. Când a împlinit 21 de ani, i-a trimis solda lui şi

[1] Jesse Stay, interviu telefonic, 23 iulie 2004,16 martie 2005.

[2] Karen Loomis, interviu telefonic, 17 noiembrie 2004; Monroe Bormann, interviu telefonic, 7 iunie 2005; Phoebe Bormann, interviu telefonic, 7 iunie 2005; scrisorile lui Russell Phillips către Cecy Perry, 1941-1943.

i-a spus să-şi cumpere un inel de logodnă. În curând, inelul lui Allen împodobea degetul lui Cecy.[1]

În iunie 1942, imediat după absolvire, Cecy s-a dus la Phoenix să-l vadă pe Allen primind brevetul de pilot. Îndrăgostiţi la nebunie, cei doi s-au gândit să fugă chiar atunci ca să se căsătorească, dar apoi s-au răzgândit şi au stabilit să se cunune în locul unde va fi repartizat el pentru următoarea etapă de instrucţie şi să se stabilească acolo până va fi lăsat la vatră. Locul repartiţiei a fost Ephrata, iar când Phillips a văzut cum arată, i-a venit să-şi dea pumni în cap. „Aş fi preferat de o mie de ori să ne fi căsătorit când eram în Phoenix”, i-a scris el, „dar nu pot să-ţi cer să vii aici + să locuieşti într-o groapă de gunoi ca Ephrata”[2]. Şi-au amânat din nou nunta. Instrucţia lui Allen urma să se încheie în toamnă. Apoi, sperau ei, mai aveau încă o şansă de a se vedea înainte să plece la război.

În Ephrata, Louie şi Phillips s-au împrietenit imediat. Phillips se simţea bine în compania bonomului şi vorbăreţului Louie, iar acestuia îi plăcea tăcerea echilibrată a lui Phillips şi îl considera cea mai amabilă persoană pe care o întâlnise vreodată. Nu s-au certat nici măcar o dată şi erau aproape de nedespărţit. Phillips îi striga pe Louie „Zamp”, iar Louie îi spunea lui Phillips „Phil”.

Echipajul bombardierului pe care urma să zboare Phil s-a completat în curând. Pe post de inginer şi mitralior la turelă a fost repartizat Stanley Pillsbury, un băiat de 22 de ani care, până să fie recrutat, se ocupase de ferma familiei din Maine. Celălalt inginer era Clarence Douglas, originar din Virginia; el trebuia să manevreze una dintre cele două mitraliere lateral de la mijlocul bombardierului, aşezate în spatele aripilor. Navigator şi mitralior la botul avionului avea să fie Robert Mitchell, fiul unui profesor din Illinois. Tiny Frank Glassman, cu părul lui creţ, era copia fidelă a lui Harpo Marx. El avea să fie operatorul radio al echipajului şi, mai târziu, mitraliorul de la burta avionului. Fiindcă Frank provenea din Chicago, colegii l-au numit „Gangsterul”. Ray Lambert, din Maryland, avea în sarcină mitraliera din

[1] Russell Phillips, scrisori către Cecy Perry, 11, 21 martie 1942.
[2] Russell Phillips, scrisoare către Cecy Perry, vara lui 1942.

coadă. Băiatul cu lipici la fete din echipaj era Harry Brooks, operator radio şi mitralior de mijloc, frumos şi vesel, originar din Michigan. Copilotul era George Moznette Jr.[1] Deoarece copiloţii se roteau de la avion la avion până să ajungă piloţi, Moznette nu va rămâne tot timpul alături de echipaj, dar s-a împrietenit repede cu Phil şi Louie.

Moznette, Mitchell, Phil şi Louie erau ofiţeri; ceilalţi erau soldaţi. Niciunul nu era căsătorit, dar Harry Brooks, ca şi Phil, avea o relaţie stabilă acasă. Fata se numea Jeannette şi, înainte de război, ea şi Harry îşi fixaseră nunta pentru 8 mai 1943.[2]

Bărbaţilor li s-au dat jachete groase din piele de oaie şi haine de lână, au fost adunaţi şi fotografiaţi. Aveau să fie echipajul cu numărul 8 din cele nouă ale Escadrilei de Bombardiere 372 din Corpul 307 de Bombardiere, Air Force 7. Nu le mai trebuia decât un avion.

Louie spera să fie repartizat pe un B-17, Fortăreaţa Zburătoare. Era genul de avion lângă care îi place oricărui bărbat să fie văzut: frumos, masculin, înarmat, agil, sigur, zvelt şi practic indestructibil. Avionul pe care nimeni nu şi-l dorea era noul bombardier B-24 Liberator, construit de Consolidated Aircraft.[3] Pe hârtie, era comparabil, în linii mari, cu B-17, faţă de care avea însă un mare avantaj. Graţie rezervoarelor auxiliare şi formei zvelte şi ultraeficiente a aripilor sale Davis, putea să zboare efectiv o zi întreagă, o calitate decisivă în teatrele de război din ce în ce mai întinse ale celui de-Al Doilea Război Mondial.

---

[1] Stanley Pillsbury, interviu telefonic, 25 august 2004, 9 martie 2005, 18 augut 2006; Charles McMurtry, „Liberator, Hit 594 Times, Wings Home Safely", *Richmond News Leader,* 14 mai 1943.

[2] „Sergt. H. V. Brooks Served in the Pacific", articol nedatat din albumul lui Phillips, FMP.

[3] Charlie Tilghman, pilot pe B-24, la momentul comemorativ al Air Force, interviu telefonic, 14 februarie 2007; Consolidated Aircraft, *Flight Manual: B-24D Airplane* (1942), *Flight Manual for B-24 Liberator,* seria de manuale Aircraft, Aviation Publications, Appleton, Wisconsin, 1977; Martin Bowman, *Combat Legend: B-24 Liberator,* Airlife, Shrewsbury, Anglia, 2003; Frederick A. Johnsen, *B-24 Liberator, Rugged but Right,* McGraw-Hill, New York, 1999; Fiske Hanley II, interviu telefonic, 30 iulie 2004; Byron Kinney, interviu prin e-mail, 26 aprilie 2007.

Butucănos, pătrăţos şi masiv, B-24 era un copil pe care numai o mamă mioapă îl putea iubi. Băieţii din echipaj îl botezaseră pe Liberatorul de la Consolidated cu o grămadă de porecle, precum „Cărămida zburătoare”, „Marfarul zburător”, „Ramolitul constipat”. Cabina era chinuitor de strâmtă, obligându-l pe pilot să stea nas în nas cu copilotul în misiuni de câte 16 ore. Dacă îşi întindea gâtul peste panoul de control al avionului, mare cât un munte, pilotul nu vedea altceva decât botul aparatului său. Manevrarea bombelor pe pasarela îngustă de 23 cm se dovedea extrem de dificilă, mai ales când erau turbulenţe; un pas greşit şi puteai să cazi în cală, care, fiind făcută dintr-un aluminiu subţire, nu ar fi putut susţine greutatea unui om.

Manevrele de pistă se dovedeau o adevărată aventură. Roţile unui B-24 nu erau prevăzute cu un mecanism de direcţie, aşa că pilotul trebuia să păcălească avionul alimentând alternativ motoarele laterale, când pe unul, când pe altul, şi apăsând alternativ frâna din stânga şi din dreapta, una dintre ele dovedindu-se întotdeauna mai sensibilă decât cealaltă. Acest lucru transformase pista într-un spectacol cu avioane împiedicate, care mai devreme sau mai târziu ajungeau toate să vireze spre locuri în care piloţii nu avuseseră niciodată intenţia să le ducă şi de unde trebuiau adeseori să fie dezgropate cu ajutorul lopeţilor.

Pilotul Byron Kinney scria la un moment dat că prima oară când a urcat în carlinga unui B-24, „aveam impresia că stau pe verandă şi pilotez o casă”[1]. Toată lumea cunoştea acest sentiment. Liberator era unul dintre cele mai grele avioane din lume; modelul D, aflat atunci în fabricaţie, cântărea aproape 33 de tone, cu încărcătură cu tot. Pilotarea lui era ca lupta cu un urs, iar piloţii erau epuizaţi şi aveau dureri musculare după un asemenea zbor. Întrucât piloţii manevrau de obicei manşa cu stânga, în timp ce cu mâna dreaptă executau celelalte comenzi, cei de pe B-24 erau recunoscuţi imediat dacă nu purtau cămaşă, fiindcă braţul stâng avea muşchii mult mai bine conturaţi decât braţul drept.[2] Avionul era atât de greoi, încât era dificil să zbori în formaţie strânsă, lucru esenţial în respingerea unui

[1] Byron Kinney, interviu prin e-mail, 26 aprilie 2007.

atac. O uşoară dezechilibrare generată de turbulenţe sau de deplasarea unui membru al echipajului prin cală era suficientă pentru a devia cursul unui astfel de avion.

B-24 avea şi o grămadă de probleme mecanice. Dacă unul dintre cele patru motoare ar fi cedat, continuarea zborului constituia o adevărată provocare; de obicei, două motoare avariate reprezentau o situaţie de urgenţă. La scurt timp după introducerea lui B-24 în circulaţie, au apărut mai multe incidente în care coada avionului s-a desprins în timpul zborului.[1] Şi, cu toate că războiul de-abia începuse, avionul avea deja reputaţia că este mult prea fragil, mai ales în zona aripilor subţiri, care ar fi putut oricând să se desfacă în focul luptei. Unii dintre soldaţii din Ephrata considerau că B-24 este o capcană letală.

După o aşteptare lungă, avioanele escadrilei 372 au sosit la Ephrata. Echipajul lui Phil a ieşit afară şi a scrutat orizontul. Chiar şi de la distanţa aceea, nu aveai cum să nu recunoşti avionul după siluetă. În mijlocul bombănelilor generale, Louie a auzit o voce puternică: „E Sicriul Zburător.”[2]

Li s-a repartizat un B-24D care părea la fel ca toate celelalte. În următoarele trei luni – august şi septembrie în Ephrata şi octombrie în Sioux City –, practic au locuit în el. Au zburat în formaţie, au luat în vizor ţinte remorcate de alte avioane, au simulat lupte aeriene şi au bombardat din picaj. Într-o zi au zburat atât de jos peste Iowa, încât elicele au stârnit vârtejuri de nisip care au jupuit vopseaua de pe burta avionului şi i-au rănit picioarele lui Pillsbury, care stătea deasupra trapei deschise de lângă coadă pentru a fotografia momentul în care bombele false lansate de ei cădeau în plasa ţintelor. În toate aceste zboruri, Louie stătea cocoţat în „sera” protejată de geamuri de la botul avionului, bombardând ţintele. După puţin timp a aflat şi comandamentul de vitejia escadrilei; fermieri înfuriaţi s-au plâns de faptul că bombele de 137 de kilograme ale

[2] Stephen E. Ambrose, *The Wild Blue: The Men and Boys Who Flew the B-24s over Germany,* Simon and Schuster, New York, 2001, p. 77.
[1] Johnsen, *op. cit.,* p. 28.
[2] Louis Zamperini, interviu telefonic.

echipajului 372 au strivit o magazie şi o biată vacă.[1]

Prima spaimă a echipajului lui Phil a fost trăită la Ephrata. Într-un zbor de antrenament, au avut probleme cu transmisia radio şi s-au rătăcit, au zburat orbeşte ore în şir şi au ajuns să aterizeze aproape de miezul nopţii în Spokane, la o distanţă considerabilă faţă de destinaţia stabilită. Au fost daţi dispăruţi şi toate echipajele de aviaţie de pe Coasta de Vest i-au căutat trei ore şi jumătate. Când Phil a coborât din avion la Spokane, s-a ales cu o săpunealã zdravănă de la un colonel. Când au ajuns înapoi la Ephrata, a mai primit una, de data aceasta la dublu, de la un colonel şi de la un maior. „M-am mai maturizat puţin în noaptea aia, crede-mă, iubito”, îi scria el lui Cecy.[2]

Panica era întru totul justificată, deoarece accidentele erau frecvente şi mortale. Înainte de a începe pregătirea ca ofiţer-bombardier, Louie primise o scrisoare de la un prieten care se iniţia în aviaţie.

> Presupun că ai citit despre recrutul şi instructorul care au murit săptămâna trecută. Bieţii oameni n-au avut nicio şansă. Avionul a început să piardă viteză când a întors ca să se înscrie pe pista de aterizare. Aparatul s-a învârtit o dată şi s-a izbit efectiv de pământ... Izbitura asta i-a făcut bucăţi pe cei doi. Centura de siguranţă l-a tăiat în două pe instructor. Toată partea zdrobită a avionului era mânjită de ziceai că luase cineva trei oale de roşii cu biscuiţi şi le aruncase pe pereţi (sânge şi carne). Erau făcuţi bucăţi, s-au uitat la ei şi nici măcar nu au putut să-i identifice.[3]

Exact genul de relatări care umpleau scrisorile viitorilor piloţi din toată ţara. Erorile de pilotaj sau de navigare, defecţiunile tehnice sau ghinionul ucideau militari cu o

[1] Stanley Pillsbury, interviuri telefonice, 25 august 2004, 9 martie 2005, 18 august 2006.

[2] Russell Allen Phillips, scrisoare către Cecy Perry, august sau septembrie 1942.

[3] E.C. Williams, scrisoare către Louis Zamperini, 1 iulie 1941.

frecvenţă impresionantă. În Army Air Force, sau AAF[1]*, s-au înregistrat în timpul războiului 52.651 de accidente de aviaţie pe teritoriul SUA, în urma cărora au murit 14.903 de oameni. Deşi probabil că o parte din aceste accidente s-au întâmplat în patrulările de coastă sau alte misiuni, se poate presupune că cei mai mulţi dintre cei ucişi erau recruţi care piereau înainte de a vedea cum arată un teatru de luptă. În cele trei luni cât s-a antrenat echipajul lui Phil, în ţară s-au petrecut 3.041 de accidente cu avioane ale AAF – peste 33 pe zi –, în care au murit în medie 9 oameni pe zi. În lunile următoare, statisticile care depăşeau 500 de morţi nu mai constituiau o noutate. În august 1943, în SUA au murit 590 de aviatori, o medie de 19 pe zi.[2]

Louie, Phil şi echipajul lor au început să vadă moartea cu ochii lor. În iulie, un prieten apropiat al lui Phil a murit într-un B-24, chiar după ce acesta luase masa cu el. În altă zi, echipajul lui Phil a petrecut o dimineaţă ploioasă alături de un alt echipaj, în sala de şedinţe, aşteptând să înceapă zborul. Cele două echipaje au mers la avioane, dar, în ultima clipă, echipajul lui Phil a primit ordin să se întoarcă. Celălalt echipaj a decolat, a zburat vreo 3 kilometri şi s-a prăbuşit, accident în care pilotul şi navigatorul au murit. În octombrie, la Sioux City, un alt bombardier din grupul lor a căzut pe un câmp; au murit doi oameni.[3] Când a aflat că presa a relatat accidentul fără să menţioneze numele celor morţi, Phil a ieşit în fugă dintr-o şedinţă ca să dea de veste familiei sale că nu se afla în acel avion.[4]

Corpul de aviaţie făcea tot ce putea să-i înveţe pe oameni cum să supravieţuiască în urma unui accident. Oamenii erau instruiţi să-şi pregătească avionul pentru aterizare forţată şi să se echipeze corespunzător ca să supravieţuiască după impact. Fiecărui soldat i se fixase o poziţie în avion în caz de prăbuşire, iar în cazul lui Louie

[1] * În iunie 1941, trupele de aviaţie au devenit un serviciu subordonat faţă de Army Air Force. A rămas ca organizaţie de luptă separată în armată până în 1947.

[2] A*rmy Air Forces Statistical Digest, World War II,* Biroul de control statistic, decembrie 1945, tabelele 213, 214.

[3] Russell Allen Phillips, scrisoare către Cecy Perry, octombrie 1942.

[4] Russell Allen Phillips, scrisoare către Cecy Perry, 7 octombrie 1942.

această poziţie era lângă fereastra de la mijlocul avionului, sub aripa dreaptă. Se făceau şi simulări de evacuare, sărind din avioane aflate la sol. Unii trebuiau să se rostogolească pe platforma de manevrare a bombelor şi să se arunce prin trapa de lansare; alţii trebuiau să-şi dea drumul de la fereastra de sub aripă, întrebând-se ce şanse ar avea să scape fără să fie tăiaţi în două de cârma dublă, care se afla chiar în spatele ferestrei atunci când vor sări din avionul aflat în mişcare. Au mai fost învăţaţi să aterizeze de urgenţă sau să facă o amerizare controlată.[1] Phil învăţa conştiincios, dar i se părea că ideea amerizării unui bombardier uriaş este „cam stupidă”. Filmele care li se proiectau la cursuri îi alimentau îndoielile; în toate aceste filme, amerizarea îl făcea praf pe B-24.[2]

Antrenamentele erau un coşmar, aşa că nu-i de mirare că au transformat echipajul lui Phil. Nu toţi vor scăpa cu viaţă, însă aceia care vor supravieţui vor avea ocazia să vorbească despre norocul pe care l-au avut să lupte alături de oameni atât de buni. Lucrau împreună extrem de bine şi, judecând după punctajul pe care îl obţineau la antrenamente, în toată escadrila nu exista un echipaj mai priceput la sinistra manevrare a bombelor şi a gloanţelor. Cele mai frumoase omagii de la membrii supravieţuitori ai echipajului şi de la alţi soldaţi i-au fost aduse lui Phil. Bombardierele B-24 erau construite pentru piloţi înalţi şi, cu toate că Phil avea nevoie de o pernă pe scaun ca să poată ajunge cu picioarele la pedale şi cu ochii peste bord, se pare că îşi făcea treaba excelent. Louie i-a declarat unui reporter că Phil era „un pilot al naibii de bun”[3].

Bombardierul B-24 care îi fusese repartizat echipajului lui Phil avea o personalitate proprie.[4] Printr-una dintre valve i se prelingea combustibil în cala bombelor, lucru care i-a

---

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; Consolidated Vultee Aircraft Corporation, Service Departament, *Emergency Procedure: B-24 Airplane,* Consolidated Vultee Aircraft Corporation, San Diego, 1944, pp. 21-25.

[2] Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997.

[3] „Son of Pickett «Sky Pilot» Pilots Bomber Over Wake I”, articol nedatat din albumul lui Phillips, FMP.

creat lui Pillsbury obiceiul de a se plimba nervos prin avion, adulmecând aerul. Mai avea o valvă defectă, prin care circula combustibilul şi pe care Pillsbury şi Douglas trebuiau s-o fixeze cu mare îndemânare, pentru că altfel rămânea desfăcută şi încetinea motorul sau declanşa o explozie asurzitoare. Pe indicatorul de combustibil te puteai baza până când rezervoarele erau aproape goale, fiindcă atunci începea să arate că avionul câştiga combustibil ca prin farmec. Din motive pe care numai avionul le cunoştea, unul dintre motoare era mai însetat decât celelalte, aşa că rezervoarele trebuiau verificate permanent.

Cu timpul, îndoielile soldaţilor în legătură cu Liberator s-au risipit. În sute de ore de antrenament intens, avionul lor nu i-a dezamăgit niciodată. Cu toată urâţenia şi bizareriile lui, era totuşi un aparat nobil, durabil şi rezistent. Şi echipajul de la sol credea la fel şi se ocupa de avionul lui Phil cu afecţiune, ducându-i grija când se afla în aer. Când se întorcea, îl lua în primire cu uşurare, certându-i pe membrii echipajului pentru orice zgârietură. Alţi aviatori îl numeau „marfarul zburător”, dar Phil şi Louie nu erau deloc de acord cu ei. Pentru Louie, acest avion era „căminul nostru”.

Când se aflau la sol, membrii echipajului beau împreună, înotau în lacurile din zonă şi făceau plimbări în împrejurimile oraşelor Ephrata şi Sioux City. În acesta din urmă, Louie a descoperit că soldaţii care făceau serviciul la sol şi care ajunseseră în oraş înaintea lor le convingeau pe domnişoarele din zonă că insignele lor sunt de ofiţeri. În timp ce Louie se străduia să îndrepte această greşeală, Phil făcea de serviciu la biroul de operaţiuni. La un moment dat, într-o noapte a visat ceva tulburător. Se făcea că se întorcea acasă din război şi descoperea că Cecy îl părăsise.[1]

Pe la mijlocul lunii octombrie a anului 1942, într-o după-amiază de sâmbătă, membrii echipajului 372 au primit

[4] Stanley Pillsbury, interviu telefonic, 25 august 2004, 9 martie 2005, 18 august 2006; Louis Zamperini, interviu telefonic; Russell Allen Phillips, interviu la televiziune, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997.

[1] Russell Allen Phillips, scrisoare către Cecy Perry, 15 august 1942.

ordin să-şi facă bagajele. Instrucţia lor se încheiase şi urmau să fie trimişi la Hamilton Field, în California, de unde trebuiau să plece mai departe. Phil era distrus: Cecy tocmai se pregătea să vină să-l vadă. Trei zile dacă ar mai fi rămas, s-ar fi întâlnit.[1] Pe 20 octombrie, echipajul a părăsit Iowa în zbor.

La Hamilton Field, un pictor se îndrepta spre avioane ca să picteze pe fiecare dintre ele un nume şi un desen reprezentativ. Botezarea bombardierelor era o tradiţie veche. Multe echipaje de pe B-24 născoceau nume haioase şi isteţe, cum ar fi „E Pluribus Aluminum”, „Axis Grinder”, „The Bad Penny” sau „Bombs Nip On”. Destul de multe purtau nume neruşinat de obscene şi aveau pictate pe fuzelaj femei îmbrăcate sumar sau de-a dreptul goale. Unul arăta un marinar care fugea în jurul fuzelajului după o fată dezbrăcată. Se numea „Willie Maker”. Louie şi-a făcut şi o fotografie în care zâmbea cu gura până la urechi sub unul dintre aceste exemplare vulgare.[2]

Avionul lui Phil avea şi el nevoie de un nume, însă nimeni nu avea vreo idee. După război, supravieţuitorii aveau să facă afirmaţii contradictorii în legătură cu persoana care a găsit numele avionului, dar o scrisoare pe care Phil a trimis-o în toamna aceea certifică faptul că George Moznette, copilotul, a venit cu ideea să-l numească *„Super Man”.*[3] Numele le-a plăcut tuturor, aşa că acesta a fost scris pe botul avionului, alături de imaginea supereroului cu o bombă într-o mână şi o mitralieră în cealaltă. Louie nu a apreciat prea mult desenul – în fotografie, mitraliera semăna cu o lopată –, dar lui Phil i-a plăcut foarte mult. Membrii echipajului vorbeau despre avion la feminin, spunându-i „ea”. Phil a insistat să-i convingă de faptul că avionul lui era bărbat din cap până-n picioare.[4]

Se începuse pregătirea militarilor pentru luptă, dar nu li

[1] Russell Allen Phillips, scrisoare către Cecy Perry, 2 noiembrie 1942.

[2] „Warpaint Photo Album”, Something About Everything Military, http://www.jcs-group.com/military/war1941aaf/warpaint1.html (accesat la 26 septembrie 2009).

[3] Russell Allen Phillips, scrisoare către Kelsey Phillips, 13 februarie 1943.

[4] Russell Allen Phillips, scrisoare către Cecy Perry, 25 martie 1943.

se spusese încă unde vor opera. Judecând după echipamentul gros pe care îl primiseră, Louie s-a gândit că vor fi trimişi în Insulele Aleutine, în Alaska, întrucât acestea fuseseră invadate de japonezi cu câteva luni în urmă. A fost fericit să afle că se înşală: urmau să fie trimişi în Hawaii. În seara de 24 octombrie, Louie a sunat acasă pentru a-şi lua rămas-bun înainte de a pleca în misiune. L-a ratat pe Pete, care a sosit în vizită acasă la doar câteva minute după ce Louie a închis telefonul.

La puţin timp după ce a vorbit cu fiul ei mai mic, Louise şi-a scos hârtiile pe care obişnuia să facă lista cu felicitările de Crăciun care trebuiau trimise. După plecarea lui Louie, ea scrisese pe una dintre aceste hârtii data şi câteva cuvinte despre plecarea fiului ei. De data aceasta, şi-a notat că a primit telefon de la Louie. Aceste două notiţe au fost primele dintr-un jurnal de război pe care avea să-l ţină Louise.

Înainte de a pleca de la Hamilton Field, Louie a expediat prin poştă un mic pachet pentru mama lui. Când Louise l-a deschis, a găsit înăuntru o insignă cu aripi de aviator. În fiecare dimineaţă, indiferent ce ar fi avut de făcut în ziua aceea, Louise îşi punea insigna la rochie. Seara o scotea de la rochie şi o prindea la cămaşa de noapte.

Pe 2 noiembrie 1942, echipajul lui Phil a urcat la bordul lui *Super Man* şi a început pregătirile de plecare pe front. Urmau să meargă chiar în mijlocul unei lupte disperate. Noul imperiu al Japoniei se întindea acum pe mai bine de 8.000 km de la nord la sud, de la înzăpezitele Aleutine până la Java şi mai departe, la sute de kilometri în sudul Ecuatorului. De la vest la est, imperiul se întindea pe aproape 10.000 de km, de la graniţa cu India până la insulele Gilbert şi Marshall din mijlocul Pacificului. De altfel, practic întregul Pacific fusese luat în stăpânire de Japonia, începând de deasupra Australiei şi până la vest de meridianul de 180°.[1] Doar câteva insule dinspre est scăpaseră, printre care Hawaii, Midway, Canton, Funafuti şi

[1] *West Point Atlas for the Second World War, Asia and the Pacific,* Harta 22.

un mic colţ de rai numit Atolul Palmyra. Din aceste avanposturi trebuiau soldaţii AAF să încerce să cucerească Pacificul, „de la o insulă nenorocită la alta”, aşa cum se spunea.

În ziua aceea, *Super Man* a zburat pentru prima oară deasupra Pacificului. Echipajul trebuia să ajungă pe Hickam Field, în insula Oahu, unde începuse războiul pentru America în urmă cu unsprezece luni şi unde avea să înceapă războiul şi pentru ei în scurtă vreme. Pământul Californiei a pierit în zare, apoi nu s-a mai zărit nimic altceva decât întinderea oceanului. Începând din această zi şi până la victorie sau la înfrângere, până când vor fi transferaţi, eliberaţi, capturaţi sau ucişi, Pacificul va fi mereu sub ei şi în jurul lor. Nisipul de pe fundul lui era deja plin de avioane de război doborâte şi de fantomele soldaţilor morţi. În fiecare zi din acest lung şi crunt război li se vor alătura mulţi alţii.

Capitolul 7

„A sosit vremea, băieţi!”

Oahu încă mai suferea după atacul japonez.[1] Inamicul găurise drumurile atât de tare, încât autorităţile nu reuşiseră nici până acum să le repare, iar şoferii din partea locului făceau slalomuri printre cratere. Şi acum mai erau ciuruite acoperişurile barăcilor din Hickam Field, astfel încât, atunci când ploua, militarii din aviaţie erau muraţi până la piele. Insula se afla în alertă permanentă de teama raidurilor aeriene sau a unei invazii şi era atât de bine camuflată, încât, scria un militar de la sol în jurnalul său, „nu se vede decât o treime din ceea ce este cu adevărat acolo”[2]. În fiecare noapte, insula dispărea; la toate ferestrele se trăgeau draperii întunecate, toate maşinile aveau farurile acoperite, iar patrulele de camuflaj impuneau reguli atât de stricte, încât nimeni nu avea voie să aprindă nici măcar un chibrit. Soldaţilor li se ordonase să poarte în permanenţă la centură măştile de gaze. Ca să ajungă la valurile lor iubite, surferii trebuiau să se strecoare pe sub sârma ghimpată care se întindea pe toată lungimea plajei Waikiki.

Echipajul 372 a fost trimis la Kahuku, o bază militară situată pe malul mării, la poalele unui lanţ muntos de pe coasta nordică. Louie şi Phil, care aveau să fie în curând promovaţi la gradul de locotenent-major, au fost repartizaţi în barăci împreună cu Mitchell, Moznette, încă 12 tineri ofiţeri şi o hoardă de ţânţari.[3] „Omori unul”, scria Phil, „şi apar alţi zece la înmormântarea lui”[4]. Pe dinafară, clădirea era chiar pitorească; înăuntru, scria Phil, arăta „de parcă o

[1] Stanley Pillsbury, interviu telefonic, 25 august 2004, 9 martie 2005, 18 august 2006; Cleveland, *op. cit.,* p. 158.
[2] Cleveland, *op. cit.,* p. 158.
[3] Jesse Stay, *Twenty Nine Months in the Pacific,* memorii nepublicate.
[4] Russell Allen Phillips, scrisoare către Kelsey Phillips, 8 decembrie 1942.

duzină de porci murdari din Missouri s-au tăvălit pe acolo”[1]. Petrecerile nesfârşite nu îmbunătăţeau cu nimic situaţia. După o băută lungă, până la 4 dimineaţa, şi o bătaie în apă la care au participat toţi cei 16 ofiţeri, Phil s-a trezit cu arsuri ciudate la coate şi genunchi.[2] În altă noapte, când Louie şi Phil se băteau pe o bere, au nimerit în paravanul subţire care separa o cameră de alta. Paravanul a căzut, iar Phil şi Louie au continuat să se lupte împingându-se şi nu s-au oprit până nu au mai căzut încă două paravane. Când colonelul William Matheny, comandantul Grupei de bombardieri 307, a văzut dezastrul, a mormăit ceva din care s-a înţeles că acolo trebuie să fi fost implicat Zamperini.[3]

Viaţa în baracă avea şi un avantaj. Baia era tapetată cu postere cu fete, o adevărată Capelă Sixtină a pornografiei. Phil a rămas cu gura căscată când a văzut-o, minunându-se de libidoul obsedat şi frustrat al aviatorilor care reuşiseră să creeze aşa ceva. Aici, în palatul pornografiei, el era tare departe de casa parohială părintească din Indiana.[4]

Toţi erau nerăbdători să dea piept cu inamicul, însă deocamdată nu mergeau niciunde. În locul luptelor, participau la cursuri nesfârşite, la antrenamente nesfârşite, şi, după ce Moznette a fost transferat la un alt echipaj, au mai existat ceva noutăţi datorate repartizării temporare a altor copiloţi. În cele din urmă, Charleton Hugh Cuppernell, originar din Long Beach, California, s-a alăturat echipajului ca înlocuitor al lui Moznette. Un fost jucător de fotbal isteţ şi student în pregătire pentru facultatea de drept, zdravăn ca un taur, Cuppernell se înţelegea bine cu toată lumea, aruncând vorbe de duh printre dinţii în care ţinea strâns un trabuc mozolit.

Când s-au ridicat prima dată deasupra arhipelagului Hawaii, au aflat cu surprindere că echipamentul de iarnă nu le fusese repartizat din greşeală. Chiar şi la tropice, la peste

[1] Russell Allen Phillips, scrisoare către Cecy Perry, 2 aprilie 1943.
[2] Russell Allen Phillips, scrisoare către Cecy Perry, 12 mai 1943.
[3] Louis Zamperini, interviu telefonic.
[4] Russell Allen Phillips, scrisoare către Cecy Perry, 29 decembrie 1943.

3.000 în putea să fie un frig tăios şi, câteodată, geamurile de la carlinga bombardierului îngheţau.[1] Numai puntea din faţă era încălzită, aşa că cei care stăteau în spate tremurau chiar şi în jachetele îmblănite, cu cizme vătuite şi uneori cu costume încălzite electric. Personalul de la sol folosea bombardierele pe post de răcitoare, ascunzând prin avion sticle cu suc pe care le recuperau după misiune reci ca gheaţa.

Antrenându-se de obicei deasupra insulei Kauai, soldaţii şi-au descoperit talentul. Deşi au avut şi câteva eşecuri – Phil l-a băgat o dată pe *Super Man* drept într-un stâlp de telefonie –, la tragerile aeriene nimereau ţinta cam de trei ori mai bine decât celelalte echipaje.[2] Punctajul obţinut de Louie la bombardament era uluitor.[3] Într-un exerciţiu de bombardament în picaj, a nimerit ţinta chiar în mijloc de 7 ori din 9 încercări. Pentru el, cel mai greu era să îi suporte pe ofiţerii aroganţi şi detestaţi de toată lumea, care le supravegheau zborurile şi despicau firul în patru. Odată, în timpul unui zbor de rutină, când unul dintre motoarele de pe *Super Man* a cedat, Phil a întors avionul şi a aterizat pe Kahuku, pentru ca în clipa următoare să fie interpelat de un ofiţer furios, care venise în goană cu jeepul la ei şi le-a ordonat să se ridice din nou. Louie s-a arătat de acord să zboare cu trei motoare cu condiţia ca locotenentul să vină cu ei, dar acesta s-a răzgândit brusc.

Când nu se antrenau, trupele plecau în patrule aeriene deasupra oceanului, survolând câte o fâşie de apă timp de zece ore pe zi în căutarea inamicului.[4] Era o activitate extrem de plictisitoare. Louie îşi omora timpul dormind pe masa de navigare a lui Mitchell şi luând lecţii de zbor de la Phil. Câteodată, în timpul unor asemenea zboruri, se întindea în spatele cabinei, citea romane de Ellery Queen şi îi mânca nervii lui Douglas, care până la urmă se sătura să sară mereu peste picioarele lui lungi şi îl ataca cu

[1] Cleveland, *op. cit.,* p. 103.
[2] Russell Allen Phillips, scrisoare către Cecy Perry, 27 martie 1943.
[3] Louis Zamperini, jurnal de război, 20, 30 ianuarie, 2 februarie, 21 martie 1943.
[4] Stanley Pillsbury, interviu telefonic, 27 august 2004; Louis Zamperini, jurnal de război, 14 martie 1943; Louis Zamperini, interviu telefonic.

stingătorul de incendiu. O dată, mitraliorii erau atât de plictisiţi, încât au început să tragă în balene. Phil a urlat la ei să înceteze, iar balenele au înotat mai departe, nevătămate. Gloanţele, s-a văzut atunci, aveau o viteză letală numai câţiva metri sub apă. La un moment dat, această descoperire avea să le fie de mare folos.

Într-o dimineaţă în care patrulau apele, echipajul lui Phil a trecut pe deasupra unui submarin american care stătea placid la suprafaţă, iar echipajul se plimba agale pe punte. Louie a emis de trei ori semnalul de identificare, dar oamenii de pe submarin l-au ignorat. Louie şi Phil s-au hotărât „să-i sperie de să le zboare fulgii”. Pe când Louie a deschis uşa de la trapa bombelor, Phil a lăsat în picaj avionul peste submarin. „Retragerea de pe punte a fost atât de rapidă, încât ziceai că au fost absorbiţi de submarin”, scria Louie în jurnalul său. „I-am dat căpitanului un 4 pentru identificare, dar şi un 10 cu felicitări pentru scufundare rapidă.”[1]

Monotonia patrulărilor pe apă făcea ca farsele să fie inevitabile.[2] Când un ofiţer de la sol a comentat nemulţumit că aviatorii sunt mai bine plătiţi, echipajul l-a invitat să piloteze avionul cu ei. În timpul zborului, l-au aşezat în scaunul copilotului, în timp ce Louie s-a ascuns sub masa navigatorului, chiar lângă lanţurile care legau manşa de panourile de control. Când ofiţerul a apucat manşa, Louie a început să scuture lanţurile, ceea ce a făcut ca avionul să se repeadă când în sus, când în jos. Ofiţerul a intrat în panică, Louie şi-a ţinut râsul, iar Phil a păstrat o mină perfect impasibilă. Ofiţerul nu s-a mai plâns după aceea de remuneraţia aviatorilor.

Louie se mândrea în special cu două episoade din activitatea lui de farseur, ambele bazate pe folosirea gumei de mestecat. După ce Cuppernell şi Phil i-au şterpelit berea, Louie a căutat să se răzbune; s-a strecurat la bordul lui *Super Man* şi a înfundat cu gumă de mestecat „ţeava de pipi” din carlingă – un tub prin care se evacua urina. În timpul zborului din ziua aceea, chemarea naturii a fost

[1] Louis Zamperini, jurnal, 14 martie 1943.
[2] Louis Zamperini, interviu telefonic.

urmată de umplerea inexplicabilă a ţevii, turbulenţe şi cel puţin un om ud. Louie a trebuit să se ascundă în Honolulu timp de două zile ca să scape de represalii. Într-o altă zi, ca să fie chit cu Phil şi Cuppernell, care îi furau în mod regulat guma de mestecat, Louie a înlocuit guma cu nişte pastile laxative. Chiar înainte de o lungă zi de patrulare, Cuppernell şi Phil au furat fiecare câte trei bucăţi, de trei ori doza standard. Când *Super Man* a zburat în dimineaţa aceea deasupra Pacificului, Louie a privit cu încântare cum pilotul şi copilotul, chinuiţi rău, dădeau fuga pe rând în spatele avionului, strigând să pregătească cineva sacul de toaletă. La o ultimă tură, Cuppernell a constatat că toţi sacii fuseseră folosiţi. Fiindcă nu mai avea în ce să facă, şi-a dat pantalonii jos şi şi-a scos posteriorul pe fereastra de la mijlocul avionului, în timp ce patru oameni din echipaj îl ţineau să nu cadă în gol. Când echipa de la sol a văzut rezultatele, împrăştiate pe toată coada lui *Super Man,* s-a înfuriat. „Ziceai că e o pictură abstractă”, avea să povestească Louie mai târziu.

Remediul pe care îl găsise Phil pentru plictiseală era întrecerea cu alte avioane. La sfârşitul fiecărei zile de patrulare, îşi sincroniza întoarcerea spre Oahu cu un alt pilot. Unul zbura deasupra insulei cu roţile ridicate, ca să demonstreze cât de jos poate zbura fără să julească avionul, apoi îl provoca pe celălalt să zboare şi mai jos. Phil s-a repezit cu *Super Man* atât de jos, încât putea să se uite pe ferestrele de la primul etaj al clădirilor. Era o manevră „destul de curajoasă”, aprecia el.[1]

Pentru fiecare zi petrecută în aer, echipajul primea o zi liberă. Jucau poker, împărţeau bunătăţile trimise de Cecy, se duceau la film. Louie făcea ture în jurul pistei ca să-şi păstreze corpul într-o formă de sportiv olimpic. Pe plaja de la Kahuku, el şi Phil şi-au umflat saltelele gonflabile şi s-au avântat în valuri, cât pe ce să se înece. Hoinărind pe insulă în maşini împrumutate, au descoperit mai multe aerodromuri, dar când s-au apropiat, au văzut că şi

[1] Russel Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997.

avioanele, şi echipamentul erau false, făcute din placaj, o şmecherie bine gândită, menită să păcălească avioanele de recunoaştere japoneze. Iar în Honolulu au descoperit minunea: localul lui P.Y. Chong, unde se servea mâncare bună şi unde cu 2,5 dolari primeai o friptură groasă cât un braţ de om şi mare cât capul. Louie nu a văzut pe cineva să-şi termine friptura la Chong.

Pentru ofiţerii din echipaj, paradisul era clubul ofiţerilor de pe coasta nordică, unde existau terenuri de tenis, fete drăguţe, foarte tinere, şi whisky cu bere. Când echipajul obţinea la trageri cel mai bun punctaj din toată escadrila, Louie îi răsplătea pe soldaţi oferindu-le insigna lui de ofiţer şi ajutându-i să intre pe furiş în club. Odată, chiar după ce Louie a început să danseze cu o fată, colonelul Matheny s-a aşezat la masa lor şi a început să stea de vorbă cu temătorul Clarence Douglas, care se dădea drept sublocotenent. Când Louie în sfârşit s-a eliberat, a dat fuga să-l salveze pe Douglas, iar colonelul, care nu bănuia nimic, s-a ridicat şi i-a spus că Douglas este un tip al naibii de cumsecade.[1]

Într-o zi, Louie l-a văzut pe ringul de dans al clubului pe locotenentul care le ordonase să zboare cu trei motoare. A şterpelit de la bucătărie o pungă cu făină, a recrutat o fată şi a început să danseze în preajma locotenentului, aruncând câte puţină faină pe gulerul acestuia ori de câte ori se apropia de el. După o oră în care a tot făcut acest lucru, întregul club era cu ochii pe el. În sfârşit, Louie a luat un pahar cu apă, a dansat cu el în mână până la victima lui, i-a vărsat apa pe cămaşă, apoi şi-a luat tălpăşiţa. Locotenentul s-a întors surprins, cu spatele plin de aluat moale. Fără să-l prindă pe făptaş, s-a năpustit afară pe uşă, iar Louie s-a întors în club să primească laudele. „Au rămas mai multe fete pentru noi”, a comentat el.

Noiembrie a trecut şi s-a făcut decembrie, iar echipajul nu văzuse încă vreun japonez. În Guadalcanal se duceau lupte grele, aşa că cei de aici se simţeau excluşi, frustraţi şi foarte interesaţi de luptă. Ori de câte ori ajungea la ei un B-

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; Lous Zamperini, jurnal de război, noiembrie 1942 – mai 1943.

17 care venea din război, Louie şi prietenii lui se duceau la aerodrom să se holbeze la el. La prima vedere, toate avioanele păreau neatinse. Apoi un aviator le-a arătat o gaură de glonţ în fuzelaj. „La naiba!”, va spune Louie mai târziu. „Ni se făcuse părul măciucă.”

Când rămăseseră doar trei zile până la Crăciun, a venit în sfârşit vremea şi pentru echipajul lor. Li s-a ordonat, lor şi altor 25 de echipaje, să-şi pregătească haine pentru trei zile şi să se prezinte la avion. Când a ajuns la *Super Man,* Louie a descoperit că acesta fusese dotat cu două rezervoare auxiliare şi cu bombe de 272 kg. Judecând după rezervoarele auxiliare, destinaţia lor părea să fie „o lungă excursie undeva”. În loc de dispozitivul Norden, Louie a primit ţinta de mână, ceea ce însemna, probabil, că vor face bombardamente în picaj.[1] Echipajului i s-a înmânat un pachet în care se aflau instrucţiunile, cu ordin să nu-l deschidă decât în aer.

La 5 minute după decolarea lui *Super Man,* echipajul a desigilat plicul cu ordinele şi a aflat că trebuie să se îndrepte spre Midway. Când au aterizat acolo, 8 ore mai târziu, au fost întâmpinaţi cu o ladă de Budweiser şi o veste foarte importantă: japonezii îşi construiseră o bază militară pe atolul Wake. Prin cel mai mare raid pus la cale până atunci în războiul din Pacific, AAF voia să distrugă această bază militară.

În după-amiaza următoare, echipajul a fost chemat în sala de şedinţe – de fapt sala de festivităţi a unităţii, decorată cu fâşii de beteală şi serpentine de Crăciun. Vor ataca Wake la noapte, cu bombardamente din picaj. Misiunea va dura 16 ore fără pauză, cea mai lungă campanie aeriană care fusese efectuată vreodată. Acest lucru solicita la maximum bombardierele B-24. Chiar şi cu

[1] Bombardamentul în picaj era destul de neobişnuit şi se practica rareori în cazul bombardierelor de dimensiuni mari. Dar în raidul de Crăciun din 1942 de la Wake, toate echipajele de pe B-24, inclusiv al lui Zamperini, au folosit tehnica bombardării din picaj, aşa cum a confirmat atât dl. Zamperini, cât şi ziariştii care au însoţit raidul.

rezervoarele suplimentare, erau la limită cu combustibilul.[2]

Înaintea zborului, Louie s-a dus pe pistă. Echipajele de la sol pregăteau avioanele, îndepărtând orice gram în plus care i-ar fi îngreunat avionul şi vopsindu-i burta şi aripile în negru, ca să nu poată fi văzute pe cerul nopţii. Când a ajuns la *Super Man,* Louie s-a urcat în cală, unde bombele erau pregătite. În cinstea colegului său de facultate, Payton Jordan, care tocmai se căsătorise cu iubita lui din liceu, Louie a scrijelit „Marge şi Payton Jordan" pe una dintre bombe.

Pe 23 decembrie 1942, la ora 4.00 după-amiaza, din Midway s-au ridicat 26 de bombardiere B-24, încărcate cu aproape 277 tone de combustibil şi 34 tone de armament. *Super Man* se afla spre coada formaţiunii. Avioanele au zburat spre Wake toată după-amiaza şi seara. Soarele a apus, iar avioanele au zburat la lumina palidă a lunii şi a stelelor.

La 11.00, când avionul se afla la circa 240 km de Wake, Phil a stins luminile exterioare ale avionului. Norii au înconjurat avionul. Bombardierele trebuiau să se apropie de atol în formaţie, însă cu norii dimprejur şi cu luminile stinse, piloţii nu puteau să-şi vadă colegii. Nu puteau nici să rişte deconspirarea folosind radioul, aşa că fiecare pilot a mers de capul lui mai departe. Aviatorii îşi întindeau gâtul să

[2] Louis Zamperini, jurnal de război, 22-25 decembrie 1943; Stanley Pillsbury, interviu telefonic, 25, 27 august, 2004, 9 martie 2005, 18 august 2006; Louis Zamperini, interviu telefonic; Jesse Stay, interviu telefonic, 23 iulie 2004, 16 martie 2005; „Son of Pickett «Sky Pilot» Pilots Bomber over Wake I", articol nedatat din albumul lui Phillips, FMP; Walter Clausen, articol nedatat din albumul lui Phillips FMP; „Delphi Flyer Is Given Medal for Pacific Bombing", articol nedatat din albumul lui Phillips, FMP; „Former La Porte Youth Helps to Bomb Wake Isle", articol nedatat din albumul lui Phillips, FMP; „Fledgings, Raid on Wake Token of Things to Come", *Berkshire Evening Eagle,* 2 ianuarie 1943; *St. Louis Globe,* articol nedatat din albumul lui Phillips; „Their Raid on Wake Biggest of Year", *Mansfield News-Journal,* 2 ianuarie 1943; „Tells of Raid on Wake Island", *Mansfield News-Journal,* 2 ianuarie 1943; „Nobody Scared in Raid on Wake Island, Ace Says", *Ada Evening News,* 2 ianuarie 1943; Walter Clausen, „Hawaii Fliers Get Jap Planes in Wake Raid", articol nedatat din albumul lui Phillips, FMP; Britt, *op. cit.,* p. 12; Jesse Stay, *Twenty-nine Months in the Pacific,* memorii nepublicate.

scruteze întunericul şi să vadă umbrele slabe ale celorlalte avioane, pentru a evita o coliziune. Wake era acum foarte aproape, dar ei nu vedeau nimic. Stând cocoţat în turela de sus din *Super Man,* Stanley Pillsbury se întreba dacă va scăpa viu din această misiune. În cabina de jos, Louie simţea un freamăt în tot corpul, aceeaşi senzaţie pe care o avea înaintea curselor. În faţa lor, Wake dormea.

Fix la miezul nopţii, colonelul Matheny, care pilota avionul din fruntea formaţiei, poreclit *Dumbo the Avenger*[1*], a spart tăcerea.

— A sosit vremea, băieţi!

Matheny a înclinat în jos botul lui *Dumbo* şi a străpuns plafonul de nori. Acolo, sub ei, se afla Wake, trei insule înguste aşezate una lângă alta în jurul unei lagune. Pe când copilotul anunţa cu voce tare viteza şi altitudinea, Matheny şi-a îndreptat avionul spre un şir de clădiri de pe Peacock Point, punctul cel mai sudic al atolului. De o parte şi de alta a avionului lui Matheny, bombardierele B-24 coborau în formaţie. Când a atins altitudinea de bombardament, Matheny a ridicat botul avionului şi a urlat la ofiţerul-bombardier:

— Când ai de gând să dai drumul la explozibilul ăla?

— A plecat, domnule!

Chiar în clipa aceea, clădirile de pe Peacock Point au sărit în aer. Trecuseră 45 de secunde după miezul nopţii.

Matheny şi-a ridicat avionul şi s-a uitat în jos. Peacock Point era în flăcări, lovit de bombele lui *Dumbo* şi ale celorlalte avioane care îl flancau. Matheny ştia că avusese noroc; îi prinsese pe japonezi dormind, neapucând să pună în funcţiune bateriile antiaeriene. În timp ce Matheny îşi întorcea avionul spre Midway, bombardierele B-24 coborau în picaj spre Wake în valuri. Japonezii au dat fuga la arme.

Sus, în *Super Man,* care se afla în spate şi deasupra avionului lui Matheny, Louie a văzut în nori raze late şi agitate de lumină. A acţionat valva de control de la cala bombelor, iar uşile trapei s-au deschis hârâind. A fixat butonul pe poziţia „Select”, a apăsat comutatorul de la

[1] „Dumbo Răzbunătorul” (n.red.).

bombe şi a setat dispozitivul. Ordinele lui Phil erau să coboare în picaj până la 1.200 m şi apoi să arunce bombele, dar, când a ajuns la acea altitudine, a constatat că era tot înconjurat de nori. Ţinta lui Louie era pista de aterizare, numai că nu putea s-o vadă. Phil a lăsat avionul şi mai jos, zburând cu o viteză ameţitoare. Brusc, la 760 m, *Super Man* a ieşit din nori, iar Wake li s-a înfăţişat întins sub ei, neaşteptat şi strălucitor.

Pillsbury nu va uita niciodată ce a văzut atunci. „Parcă ne-am fi uitat la o furtună de stele”, îşi va aminti el. Insulele, ascunse în întuneric cu numai o clipă în urmă, erau acum o vâlvătaie strălucitoare. Numeroase flăcări infernale din care ieşea fum negru consumau combustibilul din rezervoarele de pe atol. Peste tot în jurul lor, bombele colegilor loveau ţintele, ridicând în aer pălării de foc. Lumina de la reflectoarele de pe sol dansa în jurul lor, reflectându-se în nori şi apoi din nou pe pământ, dând la iveală o mulţime de japonezi care alergau confuzi în toate părţile, îmbrăcaţi doar în *fundoshi.* Ceea ce nu ştia Pillsbury – şi nici vreun alt aviator – era că printre soldaţii aflaţi sub bombardament în noaptea aceea se aflau şi cei 98 de americani care fuseseră capturaţi şi transformaţi în sclavi de către japonezi.

Mitraliorii de la mijlocul şi de la coada avionului trăgeau în jos şi, pe rând, toate reflectoarele au fost distruse. Lui Pillsbury i se părea că „toate mitralierele din lume” trăgeau acum în aer. Antiaeriana a început să trimită proiectile deasupra avioanelor, iar acestea explodau, trimiţând în jos o ploaie de şrapnele. Trasoare trimise în schimburile de focuri de sus şi de jos brăzdau cerul cu lumini galbene, verzi şi roşii. Strălucirea culorilor care se desfăşurau în faţa ochilor lui îi amintea lui Pillsbury de Crăciun. Apoi şi-a adus aminte. Trecuseră de meridianul de 180° şi era trecut de miezul nopţii. *Chiar era Crăciunul!*

Phil a tras cu greu manşa lui *Super Man* şi l-a scos din picaj. Când avionul s-a echilibrat, Louie a observat lumina din coada unui Zero[1*] care alerga pe pistă de la nord la sud. A început să urmărească lumina, sperând să-l nimerească

[1] Mitsubishi A6M Zero, avion de vânătoare japonez.

înainte de a decola. Undeva sub el, foarte aproape, a explodat ceva, iar *Super Man* s-a zguduit. Un proiectil a explodat lângă aripa stângă, altul lângă coada avionului. Louie a văzut trasoarele care zburau în linie dreaptă lângă avion. A dat drumul unei bombe deasupra capătului sudic al pistei, a numărat două secunde, apoi a mai aruncat încă cinci bombe deasupra unor buncăre şi avioane parcate în apropierea pistei.

Eliberat de 1.400 kg de bombe, *Super Man* a luat uşor în altitudine. Louie a urlat „Bombele au plecat!”, iar Phil a întors avionul spre stânga într-un viraj strâns, prin ploaia de proiectile antiaeriene. Louie s-a uitat în jos. Cele cinci bombe căzuseră pe buncăre şi avioane într-o ploaie de foc. Ratase cu puţin avionul Zero. Bombele căzuseră chiar în spatele lui, luminând pista. Phil l-a îndreptat pe *Super Man* spre Midway. Wake era acum o mare de foc şi de oameni care fugeau.

Echipajul era agitat, plin de adrenalină. În aer se aflau mai multe avioane Zero, dar în întuneric nimeni nu-şi putea da seama unde se aflau mai exact. Undeva, în galaxia aceea de avioane, un Zero a deschis focul asupra unui bombardier, iar acesta a ripostat. Avionul Zero a dispărut. Pillsbury s-a uitat într-o parte şi a văzut lumina galbenă a trasoarelor venind direct spre ei. Un B-24 îi confundase cu un avion inamic şi trăgea asupra lor. Phil l-a văzut în acelaşi timp cu Pillsbury şi a schimbat direcţia avionului. Atacul asupra lor a încetat.

Uşile de la cala bombelor rămăseseră blocate în poziţia deschis. Motoarele hârâiau, dar nu puteau să le închidă. Louie s-a căţărat înapoi în cală şi a privit. Când Phil forţase avionul să iasă din picaj, imensa forţă gravitaţională dislocase rezervoarele auxiliare suficient de mult încât să blocheze uşile. Nu se putea face nimic. Cu trapa deschisă frecându-se de aer, avionul consuma mult mai mult combustibil decât de obicei. Dat fiind că şi aşa misiunea solicita la maximum rezervele de combustibil ale avionului, această veste nu era deloc bună.

Oamenii din echipaj nu aveau altceva de făcut decât să

aştepte şi să spere. Şi-au împărţit suc de ananas şi sandviciuri cu friptură de vită. Louie era epuizat, atât din cauza luptei, cât şi din pricina trepidaţiilor neîntrerupte ale avionului. Privea pe geam fără ţintă, somnoros, spre stelele care se zăreau câteodată printre nori.

La 120 km de Wake, unul dintre oameni s-a uitat în urmă. Încă se mai vedea insula în flăcări.

*

Când s-a luminat deasupra Pacificului, generalul de brigadă Howard K. Ramey stătea în picioare lângă pista din Midway, scrutând norii în aşteptarea bombardierelor sale. Chipul îi era încruntat. La 60 m deasupra Pacificului plutea un val de ceaţă şi ploua. În anumite zone, vizibilitatea era doar de câţiva metri. Să găseşti minusculul şi platul Midway pe ceaţa asta era extrem de dificil. Şi se mai punea şi problema dacă bombardierele aveau destul combustibil pentru a ajunge acasă.

A apărut un avion, apoi altul şi altul. Au aterizat unul după altul, toate cu foarte puţin combustibil, unul dintre ele cu un motor mort. *Super Man* nu se vedea.

Acolo, în ceaţă, Phil trebuie să se fi uitat la indicatorul de combustibil şi a ştiut că are probleme. Cu trapa deschisă de la cala bombelor şi cu vântul urlând prin fuzelajul avionului, consumase aproape tot combustibilul. Rezervorul era aproape gol. Nu ştia dacă va putea găsi Midway şi nu avea destul combustibil pentru a face mai multe încercări de aterizare. În sfârşit, pe la 8 dimineaţa, a zărit prin ceaţă Midway. În clipa următoare, unul dintre motoarele lui *Super Man* a început să hârâie şi apoi a murit.

Phil ştia că celelalte motoare vor ceda şi ele în curând. A continuat să piloteze avionul cu ochii la pistă, direct spre ea. Motoarele încă mergeau. Phil l-a coborât pe *Super Man* şi a atins pista. Chiar în momentul în care se pregătea să iasă de pe pistă, a murit şi al doilea motor; până a ajuns la hangar, au murit şi celelalte două. Dacă ar mai fi avut numai puţin de mers, *Super Man* ar fi căzut în ocean.

Generalul Ramey a alergat la toate bombardierele şi i-a felicitat pe oameni în gura mare. Echipajul epuizat al lui

Super Man s-a dat jos din avion şi a picat în mijlocul unei mulţimi de puşcaşi marini, care aşteptaseră un an să se răzbune pe japonezi pentru ceea ce le făcuseră camarazilor lor la Wake. Marinarii împărţeau shoturi şi îi sărbătoreau pe aviatori.

Misiunea fusese un succes impresionant. Toate avioanele se întorseseră nevătămate. O singură bombă îşi ratase ţinta, nimerind în apă, la 6 m de mal. Baza militară japoneză fusese grav afectată – după unele aprecieri, se pare că jumătate din oameni au murit –, iar America avusese ocazia să demonstreze valoarea şi puterea bombardierelor B-24. Şi, cu toate că soldaţii nu ştiau asta, toţi captivii americani supravieţuiseră.

Echipajul lui Phil şi-a petrecut toată ziua în ploaie, uitându-se la albatroşii care făceau tentative – caraghios de stângace – de a ateriza pe pista inundată. A doua zi, dis-de-dimineaţă, *Super Man* i-a dus înapoi la Kahuku. Louie şi-a petrecut Revelionul la o petrecere împreună cu Moznette şi cu ofiţerul-bombardier al acestuia, James Carringer Jr., şi nu s-a lăsat dus înapoi în palatul pornografiei până la 4.30 dimineaţa.[1] Şi-a revenit câteva ore mai târziu, când amiralul Chester Nimitz le-a oferit piloţilor de la Wake distincţia *Flying Cross,* iar membrilor echipajului – câte o *Air Medal.*

Vestea despre raid s-a împrăştiat rapid. Toată lumea îi considera pe soldaţi nişte eroi. Presa vorbea despre cadoul de Crăciun pe care l-au făcut americanii aliaţilor. OŢELUL UMPLE ŞOSETELE JAPONEZILOR, titra un ziar.[2] În Tokio, crainicii aveau o altă variantă. Ei anunţau că americanii, când s-au lovit de apărarea antiaeriană, „au fugit îngroziţi”.[3] În *Honolulu Advertiser,* Louie a găsit un desen care ilustra rolul său în bombardamentul de la Wake. L-a decupat cu foarfeca şi l-a băgat în portofel.

La începutul lui 1943, după succesul de la Wake, soldaţii erau foarte încrezători în propriile forţe. Totul fusese atât de uşor! Un amiral a prezis că japonezii ar putea fi terminaţi

[1] Louis Zamperini, jurnal de război, 1 ianuarie 1943.
[2] Articol nedatat din albumul lui Phillips, FMP.
[3] „Tells of Raid on Wake Island”, *Mansfield News-Journal,* 2 ianuarie 1943.

într-un an[1], iar Phil îi auzea pe soldaţi vorbind despre întoarcerea acasă. „După mine”, îi scria el mamei sale, „este puţin cam prematur”[2].

[1] „U.S. Can Take Care of Japan, Halsey Thinks”, *Ada Evening News,* 2 ianuarie 1943.

[2] Russell Allen Phillips, scrisoare către Kelsey Phillips, 31 decembrie 1942.

Capitolul 8

„Numai chiloţii mei ştiu ce frică mi-a fost”

Era devreme în dimineaţa de 8 ianuarie 1943, nici nu răsărise soarele. George Moznette şi James Carringer, care petrecuseră cu Louie de Revelion, s-au alăturat echipajului lor pe aerodromul de pe malul oceanului, la Barking Sands, pe insula Kauai, pregătiţi să zboare în fruntea unei formaţiuni de trei avioane deasupra bazei de la Pearl Harbor, într-un zbor de antrenament. Pilot era maiorul Jonathan Coxwell, unul dintre cei mai buni prieteni ai lui Phil.

După ce s-a urcat la bordul avionului, Coxwell a încercat să comunice cu turnul de control, dar legătura radio se stricase. A pornit pe pistă cu avionul, a decolat, s-a ridicat deasupra plajei şi a intrat în întuneric. Celelalte două avioane au decolat după el. S-au întors ceva mai târziu în dimineaţa aceea. Avionul lui Coxwell nu a mai apărut. Nimeni nu l-a mai văzut după decolare.

La şedinţa de la ora 8, Louie a aflat că avionul lui Coxwell era dat dispărut.[1] În dimineaţa aceea, echipajul lui Phil avea programate exerciţii de tragere în largul coastelor de la Barking Sands, aşa că mai înainte de asta s-au dus pe plajă, în căutarea vreunui semn de la prietenii lor. Unul dintre ei a văzut plutind în valuri o filă de cec în valoare de 400 de dolari pe numele lui Moznette.

Echipajul lui *Super Man* se afla la 4.500 m în aer când dispărutul B-24 a fost găsit pe fundul oceanului, nu departe de mal. Toţi cei zece oameni din echipaj erau morţi.

Coxwell de-abia se desprinsese de la sol. Se ridicase, făcuse o manevră de întoarcere şi se izbise de apele oceanului. Mai mulţi membri ai echipajului au supravieţuit

[1] Louis Zamperini, jurnal, 8-10 ianuarie 1943; Raport despre echipaj dispărut nr. 16218, Departamentul de Studii Istorice al Air Force, Bolling AFB, Washington, D.C.; Russell Allen Phillips, scrisoare către Kelsey Phillips, 13 februarie 1943.

prăbuşirii şi au încercat să înoate spre ţărm, dar i-au găsit rechinii. Erau „efectiv rupţi în bucăţi”, scria Louie în jurnalul său. Cinci dintre ei, printre care şi Moznette, locuiseră împreună cu Louie şi Phil în palatul pornografiei. Carringer tocmai fusese avansat la gradul de locotenent-major, dar a murit înainte de a afla acest lucru. Au fost îngropaţi într-un cimitir din Honolulu, alături de oamenii ucişi la Pearl Harbor.[1]

Louie era zguduit. Se afla în Hawaii de numai două luni şi fuseseră ucişi o grămadă de oameni din grupul lui de bombardieri, printre care şi un sfert dintre soldaţii care stăteau în baraca lui.[2]

Primele pierderi au fost înregistrate la zborul dinspre San Francisco, atunci când un B-24 a dispărut pur şi simplu. Această soartă era din păcate banală; între 1943 şi 1945, în jur de 400 de echipaje AAF au dispărut pe drumul spre destinaţia pe care o aveau. A urmat apoi un avion care a luat foc şi s-a prăbuşit la Kahuku, omorând patru oameni.[3] Un alt avion s-a lovit de un munte. Un bombardier a fost nevoit să aterizeze forţat după ce îşi pierduse toate cele patru motoare, omorând doi oameni. La un alt bombardier, un mecanic nepriceput care transporta combustibil pe aripile avionului a vărsat kerosen pe pasarela calei destinate bombelor. Când trapa calei s-a deschis, a provocat o scânteie care a dus la explozia avionului. Trei oameni au supravieţuit, printre care şi un pasager care ţinea din întâmplare mâna pe o paraşută în momentul în care suflul exploziei l-a aruncat din avion. După raidul de la Wake, un avion a fost trimis să fotografieze daunele produse, dar a fost doborât de apărarea antiaeriană. Echipajul a trimis un ultim mesaj – „Nu putem s-o facem” –, după care nu s-a mai auzit nimic. Apoi a venit prăbuşirea lui Coxwell.

Astfel de pierderi, dintre care numai una a fost cauzată

[1] Comisia Monumentelor de Luptă Americane.
[2] *Army Air Force Statistical Digest,* Tabel nr. 64; Louis Zamperini, jurnal, 17 decembrie 1942, 9 ianuarie 1943; Britt, *op. cit.,* pp. 10, 13.
[3] *Army Air Forces Statistical Digest,* Tabel 100,161.

de inamic, nu erau deloc anormale. În cel de-Al Doilea Război Mondial, 35.933 de avioane AAF au fost pierdute în luptă sau în accidente. Surpriza acestei rate de pierdere este că numai un mic procent din avioanele ghinioniste au căzut în luptă. În 1943, în zona teatrelor de război din Pacific, acolo unde activa echipajul lui Phil, pentru fiecare avion căzut în luptă au existat şase distruse în accidente. Cu timpul, pierderile de război au crescut, dar nu au depăşit niciodată pierderile cauzate de accidente.

Cum se duceau avioanele, aşa se duceau şi oamenii. Din cadrul trupelor de aviaţie, 35.946 de oameni au murit în afara frontului, cei mai mulţi în prăbuşiri accidentale.[1*] Chiar şi în luptă, se pare că aviatorii aveau mai multe şanse să moară din cauza unui accident decât în timpul luptelor. Un raport publicat de o comisie medicală AAF arată că în Regimentul 15 AAF, 70% dintre soldaţii înregistraţi ca decedaţi în acţiune între 1 noiembrie 1943 şi 25 mai 1945 au murit de fapt în accidente aviatice înregistrate în timpul operaţiunilor, şi nu ca urmare a acţiunii inamicului.[2]

În multe cazuri, problema o constituiau avioanele, în parte din cauză că reprezentau o tehnologie nouă şi în parte pentru că erau folosite atât de intens, încât erau

---

[1] *Army Battle Casualties and Nonbattle Deaths in World War II: Final Report, 7 December 1946,* Department of the Army, Statistical and Accounting Branch, Office of the Adjutant General, p. 7; *Preventive Medicine in World War II,* vol. IV, *Communicable Diseases,* Biroul de Sănătate, Departamentul Militar, Washington, D.C., 1958, Tabel 1.

* Armata nu a separat după cauze decesele survenite în afara luptei, însă cifrele arată destul de clar că majoritatea au fost cauzate de prăbuşiri accidentale. În primul rând, în numărul celor care nu şi-au pierdut viaţa în luptă nu au fost incluşi cei închişi, capturaţi sau socotiţi dispăruţi. De asemenea, bolile pot fi eliminate drept o cauză importantă a morţii: având în vedere că la nivelul întregii armate, inclusiv infanteria care lupta prin jungla plină de malarie, 15.779 de militari au murit din cauza bolilor, este evident că în trupele de aviaţie procentul celor morţi din cauza vreunei boli a fost nesemnificativ. În sfârşit, dacă avem în vedere că pe tot cuprinsul ţării au fost înregistrate 15.000 de accidente de aviaţie, această cifră uriaşă sugerează că şi numărul de morţi trebuie să fi fost foarte mare.

[2] Mae Mill Link, Hubert A. Coleman, *Medical Support of Army Air Forces in World War II,* Biroul de Sănătate, USAF, Washington, D.C., 1955, p. 516.

condamnate la prăbuşire. Numai în ianuarie 1943, Louie a consemnat în jurnalul său zece probleme mecanice serioase la *Super Man* şi la alte avioane pe care a zburat, printre care două situaţii de cedare a motorului în timpul zborului, o scurgere de combustibil, probleme cu presiunea uleiului şi aterizare cu trenul blocat – din fericire, blocat în afară. Odată, frânele lui *Super Man* s-au defectat la aterizare. Când Phil a reuşit să oprească în sfârşit avionul, acesta se afla la un metru de capătul pistei. Dincolo de capăt îl aştepta oceanul.

Şi vremea făcea victime. Furtunile reduceau vizibilitatea la zero, ceea ce era o problemă foarte mare pentru piloţii care trebuiau să nimerească nişte insule minuscule sau să se strecoare printre munţi, acolo unde erau amplasate mai multe piste din Hawaii. Bombardierele B-24 erau greu de manevrat chiar şi pe vreme bună; în timpul unor furtuni tropicale, avionul nu putea fi controlat nici dacă pilotul şi copilotul îşi uneau forţele. De două ori într-o săptămână, *Super Man* a zburat prin nişte furtuni care izbeau atât de violent avionul, încât Phil a pierdut controlul. Odată, avionul a fost împins de colo-colo timp de zece minute, ceea ce l-a paralizat pe copilotul temporar, iar Phil a trebuit să-l cheme pe Louie să-i ia locul.[1]

Într-o zi, după patrularea de rutină pe ocean, când Phil a deviat de la traseu avionul ca să evite o furtună, Cuppernell l-a întrebat dacă are curaj să zboare cu *Super Man.* „Pot să zbor cu avionul ăsta oriunde”, a spus Phil şi a întors avionul în mijlocul furtunii. *Super Man* a fost imediat înghiţit de nori, iar Phil n-a mai văzut nimic. Ploaia bătea pe avion, vântul îl împingea într-o parte şi-n alta, după care a început să salte ca o balenă uriaşă, silindu-i pe oameni să se agaţe de orice obiect bine prins în nituri. Când au intrat în furtună, se aflau la 300 în altitudine. Acum avionul se zgâlţâia atât de tare, încât nici nu puteau să se uite la altimetru, nu aveau niciun pic de vizibilitate, aşa că nu ştiau nici unde se află oceanul. Când avionul intra în picaj, oamenii se luau în braţe, pregătiţi să se prăbuşească. Oahu

[1] Louis Zamperini, jurnal, ianuarie 1943; Stanley Pillsbury, interviu telefonic, 18 august 2006.

se afla în faţa lor înainte de a intra în furtună, dar acum nu aveau idee unde putea să fie. Phil şi-a încleştat mâna pe manşă. Sudoarea îi scălda faţa. Pillsbury şi-a strâns chingile de la paraşută.

Zguduit la panoul lui de radio, Harry Brooks a reuşit să prindă un semnal de la o staţie radio din Hawaii. Avionul era dotat cu o busolă radio care îi permitea lui Harry să determine direcţia din care venea semnalul. Phil a manevrat cu greu avionul şi l-a îndreptat în direcţia semnalului. Au ieşit din furtună, au găsit aerodromul şi au aterizat. Phil era terminat, cu cămaşa udă leoarcă pe el.

Şi pistele dădeau dureri de cap. Multe insule erau atât de scurte, încât inginerii trebuiau să prelungească unul dintre capete cu corali pentru ca pista să aibă lungimea potrivită. Chiar şi aşa, de cele mai multe ori pista rămânea prea scurtă. După misiunile lungi, avioanele care se întorceau în grup aveau atât de puţin combustibil rămas, încât niciunul dintre ele nu putea să aştepte în aer până aterizau celelalte, aşa că aterizau simultan, iar pilotul din fruntea formaţiei punea roţile pe pistă cam spre capătul acesteia, ca să le permită şi celorlalte avioane să aterizeze în acelaşi timp cu el. Atât de multe avioane ieşiseră de pe pista de pe Funafuti şi intraseră în ocean, încât echipajele de la sol au adus acolo un buldozer echipat cu cabluri de tractare. Îl ţineau parcat lângă apă.[1]

Bombardierele B-24 echipate cu bombe aveau nevoie de cel puţin 1.200 m ca să decoleze, iar pistele de pe insulă, care de multe ori erau mărginite de palmieri, reprezentau o adevărată provocare. „Decolarea a fost cu emoţii”, scria sergentul Frank Rosynek după o decolare cu avionul supraîncărcat. „Şase dintre noi a trebuit să stăm în picioare pe grinda îngustă dintre uşile de la cala bombelor, cu mâinile întinse pe cele două rezervoare suplimentare. Mirosul de kerosen cu cifră octanică mare era aproape toxic. Avionul s-a târât o veşnicie pe pistă. Prin crăpăturile de la cala bombelor vedeam coralii îndesaţi pe pistă, iar noi stăteam pe grindă, cu labele picioarelor aşezate una în faţa celeilalte. S-a auzit un „HÂÂŞŞŞ!”, iar prin crăpături, de o

[1] Frank Rosynek, interviu prin e-mail, 15 iunie 2005.

parte şi de alta, au intrat frunze de palmier!... Numai chiloţii mei ştiu ce frică mi-a fost."[1]

Printre cauzele accidentelor se număra şi eroarea umană. Piloţii îşi izbeau avioanele unul de altul, în aer sau pe uscat. În bombardierul B-24, faimos pentru scurgerile de combustibil, oamenii şi-au aprins ţigara şi au aruncat avionul în aer. La unul dintre zboruri, când motorul cu numărul 3 al lui *Super Man* s-a oprit, Pillsbury l-a găsit pe copilotul temporar stând nepăsător cu piciorul pe butonul de pornire al motorului, pe care îl apăsase pe poziţia „Închis".[2] Odată, i s-a cerut lui Louie să zboare cu un echipaj al cărui ofiţer-bombardier era bolnav. Însă nici Louie nu se simţea prea bine în acea zi, aşa că echipajul a găsit pe altcineva. În timpul zborului, turnul de control l-a avertizat pe pilot că se îndreaptă către un munte. Pilotul a replicat că l-a văzut, după care a zburat direct în el.[3] Cel mai ciudat incident s-a întâmplat când pilotul unui bombardier a ridicat brusc avionul la un zbor de antrenament. Ca să nu cadă, un om din avion s-a apucat din greşeală de mânerul care elibera barca de salvare. Barca gonflabilă a sărit din plafon şi s-a înfăşurat pe stabilizatorul avionului. Pilotul, care abia mai putea controla avionul, le-a ordonat oamenilor să sară. El şi copilotul au reuşit cumva să aterizeze şi toată lumea a scăpat cu viaţă.[4]

Nu în ultimul rând, şi navigarea se realiza în condiţii extrem de grele. Navigatorii, care făceau calcule de trigonometrie sferică extraordinar de complicate, bazate pe datele pe care trebuiau să le colecteze de la o mulţime de aparate, bâjbâiau deasupra kilometrilor de ocean fără niciun reper, în direcţia unor ţinte sau destinaţii care noaptea erau complet invizibile, adesea mici de numai câţiva metri şi plate, greu de depistat la orizont. În ciuda numeroaselor instrumente, procedura putea fi amuzant de primitivă. „Atunci când fac o calibrare de sextant", scria navigatorul John Weller, „trebuie să deschid trapa de

[1] Frank Rosynek, *Not Everybody Wore Wings,* memorii nepublicate.
[2] Stanley Pillsbury, interviu telefonic, 18 august 2006.
[3] Louis Zamperini, interviuri telefonice.
[4] Britt, *op. cit.,* p. 13.

evacuare a avionului şi să stau în picioare pe masa mea şi a operatorului radio, iar el mă ţine de picioare ca să nu fiu tras afară de curenţii de aer.” Noaptea, navigatorii apelau câteodată la orientarea după stele, conducându-şi oamenii deasupra Pacificului prin mijloace nu cu mult diferite de acelea ale străvechilor corăbieri polinezieni. Când era înnorat, până şi asta era imposibil.[1]

Având în vedere că nu era nevoie decât de o infimă abatere de la curs pentru ca un avion să rateze o insulă, este uimitor cum reuşeau echipajele să-şi nimerească destinaţia. Multe nu au reuşit. Martin Cohn, un ofiţer de artilerie de pe Oahu, s-a întâmplat să fie în biroul radarului când un avion rătăcit, care nu avea radar, încerca să găsească insula. „Am stat acolo şi ne-am uitat, pur şi simplu, cum avionul trece pe lângă insulă şi nu se mai întoarce”, avea să povestească el. „Îl vedeam pe radar. Te face să te simţi groaznic. Viaţa nu valorează prea mult pe timp de război.”[2]

Riscurile zborului creşteau considerabil în timpul unei lupte. Din aer veneau avioanele japoneze de luptă, dintre care cel mai grozav era rapidul şi agilul Zero, care domina cerul în prima parte a războiului. Piloţii de pe Zero ciuruiau bombardierele cu foc de mitralieră şi proiectile de 20 mm, care aveau o imensă forţă de distrugere şi care făceau găuri mari în ţintă. Când aceste atacuri eşuau, unii piloţi de pe Zero intrau cu avioanele în bombardier, în stil kamikaze; un B-24 s-a întors o dată la bază cu un Zero atârnat de aripă.[3] De jos venea focul tras de apărarea antiaeriană, inclusiv de tunuri ale căror proiectile explodau în schije de metal ascuţite ca nişte lame şi care tăiau efectiv avionul. Ca să poată scăpa de tirul antiaerianei şi de aviaţia inamică, piloţii bombardierelor trebuiau să schimbe permanent direcţia şi altitudinea. Dar când se lansau bombele, nu pilotul, ci dispozitivul Norden dirija avionul,

[1] John Weller, interviu prin e-mail, 21 septembrie 2006; John Weller, *The History and Flight Log, Jeter Crew,* memorii nepublicate.
[2] Martin Cohn, interviu telefonic, 10 august 2005.
[3] Cleveland, *op. cit.,* p. 103.

aşa că orice manevră de evitare era imposibilă. La apropierea de ţintă, B-24 se afla sub controlul acestui dispozitiv într-un interval care varia între trei şi cinci minute; dispozitivele japoneze de ochire aveau nevoie de mai puţin de 60 de secunde pentru a stabili poziţia bombardierului. Cifrele îi favorizau pe japonezi.[1]

În luptă, un bombardier reprezenta un risc şi pentru celelalte bombardiere. Pentru a se feri de atacurile avioanelor de luptă şi pentru a lovi ţinte înguste de pe insule, avioanele trebuiau să se înghesuie unul în altul. În haosul luptei, ajungeau să se ciocnească, trăgeau unul în celălalt sau mai rău. Într-un incident, trei bombardiere B-24 care aveau misiunea de a bombarda un port au zburat în formaţie strânsă printr-un canion îngust, la 15 m deasupra solului, sub tirul intens al artileriei. Când s-au lăsat deasupra portului, vârful aripii din dreapta de la avionul pilotat de locotenentul Robert Strong a lovit fereastra de la cabina avionului aflat în dreapta lui, condus de locotenentul Robinson. Din cauza coliziunii, avionul lui Strong a început să se rotească spre stânga, ajungând sub avionul lui Robinson tocmai în momentul în care acesta dădea drumul unei bombe de 453 kg. Bomba s-a prăbuşit peste avionul lui Strong şi, cu toate că nu a explodat, i-a perforat fuzelajul cu o gaură de aproape 2 m^2, după care a rămas blocată în spatele mitraliorilor de la mijloc. Bombardierul lui Strong aproape că s-a rupt în două, iar paraşuta bombei s-a deschis, târând avionul în jos.[2] Membrii echipajului au tăiat paraşuta şi au încercat să împingă bomba afară din avion, dar nu puteau s-o urnească, aşa că şi-au demontat mitralierele şi le-au folosit ca pe nişte răngi pentru a o înlătura. În timp ce Strong încerca să ducă acasă avionul aproape rupt în două, aparatului a început să-i fluture coada, iar în fuzelaj s-a produs o crăpătură uriaşă. Deşi părea imposibil, Strong a reuşit să parcurgă cu Liberatorul său distanţa de 1.300 km până la bază şi să efectueze o aterizare reuşită. Când Jesse Stay, un pilot din escadrila lui

[1] Louies Zamperini, jurnal, 1 martie 1943.

[2] Jesse Stay, interviuri telefonice, 23 iulie 2004, 16 martie 2005; Cleveland, *op. cit.,* pp. 130, 137, 181-182.

Louie, s-a dus să vadă avionul, aproape că i-a smuls coada cu mâna.

Riscurile luptei dădeau naştere unor statistici macabre. În Al Doilea Război Mondial, 52.173 de oameni din AAF au murit în luptă.[1] Potrivit lui Stay, care avea să devină comandantul escadrilei, aviatorii care încercau să-şi facă datoria în cele patruzeci de misiuni de luptă care alcătuiau programul complet al unui echipaj de zbor în Pacific aveau 50% şanse să fie ucişi.[2*]

Dacă reuşeau să scape de răni sau de moarte în timpul luptei, aviatorii nu puteau încă spera să se întoarcă acasă vii şi nevătămaţi, căci îi mai pândea un pericol. În timpul războiului, mii de aviatori au dispărut, unii în timpul misiunilor de luptă, alţii în zboruri de rutină. Mulţi au fost înghiţiţi de ocean. Unii au supravieţuit, dar s-au pierdut în apă sau pe insule. Iar alţii au fost capturaţi. Neputând să-i găsească, armata îi declara dispăruţi. Dacă nu erau găsiţi în 13 luni, erau declaraţi morţi.

*

În cele mai multe cazuri, avioanele lovite din Pacific ajungeau în apă, fie prin amerizare controlată, fie prin prăbuşire.[3] După o prăbuşire, era puţin probabil ca membrii echipajului să supravieţuiască, dar amerizarea oferea mai multe şanse, în funcţie de bombardier. B-17 şi vărul său proaspăt lansat, uriaşul B-29, aveau aripi largi şi joase, care alcătuiau împreună cu fuzelajul o suprafaţă relativ plată, cu şanse să plutească pe apă. În aceste avioane, trapa de la cala bombelor era ferm ancorată de fuzelaj şi nu se deschidea la contactul cu apa, ceea ce îi permitea avionului să rămână la suprafaţă. Primul B-29 care a amerizat nu numai că a rămas la suprafaţă, dar a doua zi a ajuns intact

[1] *Army Battle Casualties,* p. 7.

[2] Jesse Stay, interviuri telefonice, 23 iulie 2004, 16 martie 2005.

* Când Louie şi Phil au fost lăsaţi la vatră, programul complet era de treizeci de misiuni. Mai târziu, numărul misiunilor a fost mărit.

[3] W.F. Craven, J.L. Cate, *The Army Air Forces in World War II,* vol. XII, *Services Around the World,* University of Chicago, Chicago, 1966, p. 482.

pe o plajă din Oceanul Indian. Însă lucrurile stăteau altfel cu B-24. Aripile lui erau înguste şi montate sus pe fuzelaj, iar trapa firavă de la cala bombelor era uşor ieşită în afară faţă de burta avionului. În cele mai multe amerizări, trapele de la B-24 se rupeau la contactul cu apa şi avionul se făcea bucăţi. Mai puţin de un sfert din avioanele B-17 care au amerizat au fost distruse, în timp ce un studiu asupra amerizărilor făcute de B-24 arată că două treimi din avioane au fost distruse şi un sfert dintre oamenii din avion au murit.[1]

Pentru supravieţuitorii prăbuşirii unui B-24, evacuarea rapidă era crucială. Neavând fuzelajele etanşeizate, bombardierele Liberator se scufundau instantaneu; un aviator îşi aminteşte că a văzut bombardierul cu care amerizase scufundându-se atât de repede, încât luminile lui mai funcţionau când era deja mult sub suprafaţa apei. Fiecare om primea o vestă de salvare „Mae West”[2*], însă, pentru că unii soldaţi furau cartuşele de dioxid de carbon din veste ca să-şi carbonateze băutura, unele veste nu se umflau. Bărcile de salvare se scoteau manual: din interiorul avionului, membrii echipajului trebuiau să tragă de un mâner înainte de amerizare sau de prăbuşire; din afara avionului ajuns pe apă, puteau să se caţere pe aripi ca să tragă de mâner. Odată eliberate, bărcile se umflau automat.

Supravieţuitorii trebuiau să ajungă imediat la bărci. Mai târziu, aviatorii aveau să povestească despre cum rechinii apăreau aproape imediat ce avionul atingea apa. În 1943, locotenentul de marină Art Reading, colegul lui Louie din echipa de atletism a USC, a rămas inconştient după amerizarea avionului său de două persoane. În timp ce avionul se scufunda, navigatorul lui Reading, Everett Almond, l-a scos pe acesta afară, a umflat vestele Mae West şi a început să-i dea palme lui Reading. Când acesta şi-a revenit, Almond a început să-l tragă după el spre cea

[1] Johnsen, *op. cit.,* p. 29.

[2] Era numită „Mae West” deoarece îi conferea purtătorului un bust proeminent. În anii ’70, personalul de serviciu i-a actualizat porecla, botezând-o „Dolly Parton”.

mai apropiată insulă, aflată la vreo 30 km. Curând au început să le dea târcoale rechinii. Unul s-a strecurat printre ei, l-a apucat pe Almond de picior, s-a scufundat, trăgându-i sub apă pe amândoi. După aceea i-a dat drumul, iar cei doi oameni au ieşit la suprafaţă într-o mare de sânge. Se părea că piciorul lui Almond fusese smuls. El i-a dat lui Reading şi vesta lui, după care s-a lăsat să se scufunde. În următoarele 18 ore, Reading a plutit de unul singur, lovind cu binoclul şi cu picioarele rechinii din jurul lui ca să-i gonească. Când a fost găsit de o barcă de salvare, avea picioarele sfâşiate şi bărbia tăiată de înotătoarea unui rechin, dar, mulţumită lui Almond, era în viaţă. Almond, care a murit la 21 de ani, a fost medaliat post-mortem pentru eroism.[1*]

Toţi auzeau poveşti precum a lui Reading şi toţi vedeau din avion cum înoată rechinii sub ei. Groaza de rechini era atât de mare, încât cei mai mulţi dintre oameni, atunci când aveau de ales între a zbura cu un avion lovit încercând o amerizare de urgenţă şi a sări din avion, preferau să rişte cu amerizarea, chiar şi atunci când era vorba de un B-24. Cel puţin aşa rămâneau aproape de bărcile de salvare.

Armata se ocupa serios de căutarea supravieţuitorilor din avioanele prăbuşite sau amerizate, dar, pe întinderea imensă a teatrului de război care era Pacificul, şansele de a-i salva erau extrem de scăzute. Mare parte din avioanele lovite nu trimiteau semnale de pericol şi, de cele mai multe ori, nimeni nu ştia dacă un avion s-a prăbuşit până când nu trecea timpul estimat pentru întoarcerea la bază, ceea ce putea însemna chiar şi 16 ore de la prăbuşire. Dacă absenţa nu era remarcată până la căderea nopţii, trebuia să fie aşteptată dimineaţa pentru începerea căutării pe calea aerului.[2] În tot acest timp, oamenii din bărci se luptau cu durerea provocată de răni şi cu frigul şi pluteau în derivă

[1] John Henry, „Flier Wins 18-Hour Fight with Sharks”, *San Antonio Light,* 11 iulie 1943.

* Două relatări ale acestui episod, care au fost publicate, îl identifică eronat pe Reading ca fiind cel mâncat de rechini. Reportajele din presă în care au apărut interviurile lui Reading confirmă că era vorba de Almond.

departe de locul prăbuşirii.

Pentru salvatori era foarte dificil să-şi dea seama unde să-i caute pe supravieţuitori. Pentru a păstra liniştea pe undele radio, multe echipaje nici nu-şi comunicau poziţia în timpul zborului, aşa că echipa de căutare nu putea decât să urmeze traseul pe care presupunea că l-ar fi urmat în mod normal avionul căzut. Însă avioanele căzute zburau adesea pe distanţe uriaşe şi era foarte probabil să fi deviat la un moment dat de la cursul stabilit. După căderea avionului, bărcile erau purtate de vânt şi de curenţii oceanici zeci de kilometri pe zi. Din acest motiv, aria de căutare ajungea adesea să acopere mii de kilometri pătraţi. Cu cât bărcile pluteau mai mult timp, cu atât se îndepărtau mai mult, iar şansele de salvare scădeau.

Cel mai trist lucru era că, atunci când salvatorii erau destul de norocoşi să ajungă aproape de barcă, exista posibilitatea să nu o observe. Bărcile cu care erau dotate avioanele mici aveau dimensiunea unei cădiţe de baie; cele pentru avioane mari erau lungi cât înălţimea unui om. Cu toate că avioanele de căutare zburau în general la numai 300 m deasupra nivelului apei, chiar şi de la această înălţime o barcă putea fi uşor confundată cu spuma valurilor sau cu o sclipire de lumină. În zilele noroase nu se vedea nimic. Multe avioane folosite la căutări aveau o viteză de croazieră atât de mare, încât oamenii care se uitau pe geam abia aveau timp să zărească ceva sub ei.

La mijlocul anului 1944, ca reacţie la rezultatele dezamăgitoare ale căutărilor din Pacific, AAF a implementat un sistem de salvare îmbunătăţit. Echipamentele de salvare erau dotate cu transmiţător radio şi cu provizii mai consistente, bărcile puteau fi dirijate să se menţină pe traseul avioanelor militare, iar de căutări se ocupau escadroane speciale de salvare, echipate cu hidroavioane. Aceste îmbunătăţiri au sporit şansele de găsire a supravieţuitorilor, însă chiar şi după introducerea lor cei mai mulţi dintre oamenii prăbuşiţi nu au fost găsiţi. Potrivit

[2] „Air Sea Rescue 1941-1952”, USAF Historical Division, Air University, august 1954, pp. 66-99; Departamentul de Studii Istorice al Air Force, Bolling AFB, Washington, D.C.

unor rapoarte ale comisiei medicale de la Far East Air Force, au fost găsiţi mai puţin de 30 dintre oamenii ale căror avioane au fost date dispărute între iulie 1944 şi februarie 1945. Chiar şi atunci când era cunoscută poziţia avionului, nu au fost salvaţi mai mult de 46. În unele luni, tabloul era şi mai sumbru. În ianuarie 1945, doar 21 din 167 de oameni din escadrila 21 au fost salvaţi – adică numai 13%.

Oricât de negre ar fi fost statisticile spre sfârşitul războiului, pentru soldaţii căzuţi până la mijlocul lui 1944 a fost şi mai rău. Zburând înainte ca sistemul de căutare şi salvare să fie modernizat, ei s-au aflat în situaţia de a se lovi de proasta organizare a căutărilor, de lipsa de echipament a bărcilor de salvare şi de procedurile ineficiente. Toţi cei din echipajul lui Phil ştiau că, dacă avionul va cădea, şansele lor de a fi găsiţi erau minime.

Salvarea improbabilă şi rata ameţitoare a prăbuşirilor accidentale alcătuiau o ecuaţie înfiorătoare. Avioanele de căutare aveau mai multe şanse să se prăbuşească ele însele decât să-i găsească pe aceia pe care îi căutau. Într-o anumită perioadă, la Eastern Air Command jumătate din avioanele de salvare de la Catalina s-au prăbuşit încercând să amerizeze.[1] Se pare că pentru fiecare om salvat mureau mai mulţi oameni care ar fi trebuit să-l salveze, mai ales în primii ani ai războiului.

Cu fiecare zi care trecea în aşteptarea echipajelor de salvatori, viitorul oamenilor din barca de salvare era tot mai sumbru. Proviziile din ambarcaţiune ţineau cel mult câteva zile. Foamea, setea şi expunerea la condiţiile meteo – soare arzător în timpul zilei, frig noaptea – îi epuizau înfricoşător de repede pe supravieţuitori. Unii mureau în câteva zile. Alţii îşi pierdeau minţile. În septembrie 1942, un B-17 s-a prăbuşit în Pacific; nouă oameni au supravieţuit înghesuiţi într-o barcă.[2] După câteva zile, unul dintre ei a murit, iar ceilalţi înnebuniseră. Doi auzeau muzică şi lătrat de câini. Unul era convins că un avion al Marinei militare le împinge

[1] Craven, Cate, *op. cit.,* p. 493.
[2] Cleveland, *op. cit.,* p. 237.

barca de la spate. Alţi doi se certau pe o ladă imaginară de bere. Unul arunca înjurături spre cerul pe care îl vedea plin de bombardiere. Când, în halucinaţia lui, a văzut o barcă, s-a aruncat în apă şi s-a înecat, în ziua a şasea, când a trecut pe lângă ei un avion, cei din barcă au început să dezbată dacă era sau nu un avion adevărat. În a şaptea zi, când au fost salvaţi, erau atât de slăbiţi, încât nici măcar nu puteau să facă semne cu mâna.

Au existat şi deznodăminte mai teribile decât acesta. În februarie 1942, a fost găsită o plută din lemn legănându-se în derivă în apropiere de Insula Crăciunului, în Oceanul Indian. În barcă se afla cadavrul unui bărbat, aşezat într-un sicriu care părea să fi fost încropit pe plută. Salopeta albastră a bărbatului stătuse atât de mult în soare, încât acum materialul era alb. Lângă el se afla un pantof care nu îi aparţinea.[1] Nimeni nu a putut să afle cine fusese bărbatul şi de unde venea.

Dintre toate ororile cu care se confruntau oamenii care se prăbuşeau cu avionul, cel mai mult îi înspăimânta capturarea de către japonezi. Această frică îşi avea originea într-un eveniment petrecut în primele luni din 1937, când Japonia invada China. Soldaţii japonezi încercuiseră oraşul Nanjing, luând ostatici peste o jumătate de milion de civili şi 90.000 de soldaţi chinezi. Soldaţii s-au predat şi, după ce li s-a promis că vor fi lăsaţi în viaţă, au acceptat prizonieratul. Apoi ofiţerii japonezi au emis un ordin scris care prevedea: TOŢI PRIZONIERII DE RĂZBOI VOR FI EXECUTAŢI.

A urmat nebunia, imposibil de înţeles şi de relatat: şase săptămâni de omoruri sălbatice. Mii de prizonieri de război au fost decapitaţi, mitraliaţi, ucişi cu baioneta sau arşi de vii. Apoi japonezii şi-au îndreptat atenţia către civili, luându-se la întrecere în omoruri, violând zeci de mii de persoane, mutilându-le şi crucificându-le sau asmuţind câinii pe ele. Soldaţii japonezi s-au fotografiat lângă cadavre hăcuite, capete tăiate sau femei legate pentru a fi violate. Presa japoneză scria articole despre concursurile de omor ca şi

[1]Katharina Chase, „Unraveling a WWII Mystery”, *Defence,* noiembrie-decembrie 2006.

cum ar fi vorbit despre punctaje obţinute la baseball şi lăuda eroismul competitorilor. Istoricii estimează că soldaţii japonezi au ucis între 200.000 şi 430.000 de chinezi, dintre care 90.000 erau prizonieri de război, în ceea ce avea să fie cunoscut drept „Masacrul de la Nanjing”.[1]

Toţi aviatorii americani auziseră de Nanjing, iar de atunci Japonia nu făcuse decât să repete acest precedent. Printre oamenii din escadrila lui Louie circula un zvon despre atolul Kwajalein, în Insulele Marshall, care era teritoriu japonez. Se spunea că pe Kwajalein erau ucişi prizonierii de război. Oamenii îi spuneau „Insula Execuţiei”.[2] Această reputaţie pe care o aveau japonezii a fost şi explicaţia faptului că, atunci când un B-24 a fost lovit de forţele japoneze şi era clar că va cădea fără scăpare pe teritoriul lor, un singur membru din echipaj a ales să se paraşuteze. Restul au fost atât de îngroziţi de perspectiva prizonieratului, încât au preferat să moară în avionul prăbuşit.[3]

*

Pentru aviatori, era imposibil să nu ia în seamă riscurile. Morţii nu erau doar nişte cifre pe o hârtie. Erau colegii lor de cameră, tovarăşii de chef, echipajul care zburase alături de ei cu o clipă în urmă. Oamenii nu dispăreau unul câte unul. Se golea câte un sfert de baracă odată. Rareori se făceau înmormântări, întrucât rareori existau trupuri care să fie înmormântate. Oameni dispăreau, pur şi simplu, şi cu asta, basta.

Aviatorii evitau să vorbească despre moarte, dar, în sinea lor, mulţi erau măcinaţi de frică. Un om din escadrila lui Louie avea episoade frecvente de hemoragii nazale provocate de stres. Un altul a trebuit să fie lăsat la vatră pentru că, din cauza spaimei, în aer îngheţa pur şi simplu. Pilotul Joe Deasy îşi aminteşte de un aviator chinuit care a

[1] Chang, *op. cit.,* pp. 4-104; Yuki Tanka, *Hidden Horrors: Japanese War Crimes in World War II,* Westview, Boulder, 1996, p. 80.
[2] Louis Zamperini, interviuri telefonice.
[3] John Fitzgerald, jurnal din prizonierat, documente personale ale lui John Fitzgerald, Departamentul Arhivelor Operaţionale, NHC, Washington, D.C.

venit la el cu o întrebare: dacă un membru al echipajului o ia razna în timpul misiunii, ceilalţi membri ai echipajului îl vor împuşca? Omul era atât de agitat, încât, în timp ce vorbea, şi-a descărcat din greşeală arma în pământ.[1]

Unii oameni erau siguri că vor muri; alţii refuzau să vadă realitatea. Pentru Louie şi Phil, era imposibil să eviţi adevărul. După doar două luni şi o singură misiune de luptă, cinci dintre prietenii lor erau deja morţi, iar ei înşişi trecuseră de mai multe ori pe lângă moarte. Camera lor şi răcitorul, care le rămăseseră de la prietenii ale căror trupuri zăceau acum pe fundul Pacificului, le aminteau mereu de asta.

Înainte de a pleca din Statele Unite, Louie primise o Biblie cu copertă kaki. A încercat să citească din ea, cu speranţa că îl va mai linişti, dar simţea că nimic din ceea ce era scris acolo nu are niciun sens, aşa că a abandonat-o. A preferat să asculte muzică clasică la fonograful său. Adesea îl lăsa pe Phil întins pe pat, scriindu-i lui Cecy scrisori pe o cutie întoarsă cu fundul în sus, pe post de masă, iar el se ducea să-şi domolească neliniştile alergând pe un traseu lung de o milă, măsurat de el în nisipul de lângă pistă. Sau încerca să se pregătească pentru situaţiile critice. S-a dus la atelierul de reparaţii şi a tăiat o bucată groasă de tablă pe care a dus-o în *Super Man* şi a aşezat-o sub locul lui din carlingă, în speranţa că îl va proteja de proiectilele trase de la sol. A luat lecţii de supravieţuire în sălbăticie şi de îngrijire a rănilor şi a descoperit un curs ţinut de un bătrân hawaiian, care dădea sfaturi despre cum poţi să te aperi de rechini – să ţii ochii larg deschişi şi dinţii rânjiţi, să-ţi încordezi braţul ca la fotbal american şi să pocneşti rechinul în nas.

Şi, la fel ca toată lumea, Phil şi Louie îşi înecau amarul în băutură. După câteva beri, zicea Louie, puteai să uiţi pentru o vreme de prietenii morţi. Soldaţii aveau o raţie de patru beri pe săptămână, dar toţi găseau metode să-şi suplimenteze porţia. Alcoolul era pentru Louie ca alunele pentru veveriţe: consuma cât voia, atunci când îl găsea, şi restul îl ascundea. La antrenamente îşi ascundea proviziile în sticle de cremă de ras. Mai târziu a trecut la borcane de

[1] John Joseph Deasy, interviu telefonic, 4 aprilie 2005.

maioneză şi sticle de ketchup. A ascuns o sticlă cu un fel de rachiu din partea locului, care se numea *Five Island Gin* („ginul celor cinci insule”) şi care era poreclit *Five Ulcer Gin* („ginul celor cinci ulcere”) în geanta pentru masca de gaze a radiofonistului Harry Brooks. Când un ofiţer de la Poliţia Militară a lovit şoldul lui Brooks ca să vadă dacă are masca la el, sticla s-a spart şi a udat piciorul acestuia. Probabil că a fost mai bine aşa. Louie observase că îi cădea părul de pe piept atunci când consuma respectiva băutură. Mai târziu, a descoperit că Five Island Gin era folosit de multe ori ca diluant pentru vopsea. După aceea, s-a mulţumit doar cu berea.[1]

Ca toţi aviatorii, şi Phil se gândea la posibilitatea morţii, dar el avea de purtat o povară suplimentară. Fiind pilot, era deplin conştient că o greşeală de-a lui însemna moartea a opt oameni. A început să poarte două talismane.[2] Unul era o brăţară pe care i-o dăduse Cecy. Având ferma convingere că îl protejează, nu ar fi zburat niciodată fără ea. Celălalt talisman era un dolar de argint, care i se auzea mereu zornăind în buzunar. În ziua în care avea să fugă, în sfârşit, în lume cu Cecy, îl va folosi ca bacşiş pentru portar. „Când o să vin acasă”, îi scria el lui Cecy, „o să ne ascundem undeva unde să nu ne găsească nimeni”.[3]

La începutul anului 1943, când oamenii mureau unul după altul, fiecare soldat avea felul lui de a supravieţui. La un moment dat, în existenţa lor s-a născut un ritual. Dacă unul dintre ei nu se mai întorcea, ceilalţi îi deschideau cufărul, îi luau băutura şi o beau în cinstea lui. Într-un război fără funeralii, era cel mai bun lucru pe care puteau să-l facă.[4]

---

[1] Louis Zamperini, interviuri telefonice; Louis Zamperini, jurnal, începutul anului 1943; Russell Allen Phillips, scrisori către Cecy, primăvara lui 1943.

[2] Russell Allen Phillips, scrisori către Cecy, 20 august 1942, 25 martie 1943.

[3] Russell Allen Phillips, scrisoare către Cecy, 10 martie 1943.

[4] Louis Zamperini, interviuri telefonice.

Capitolul 9

Cinci sute nouăzeci şi patru de găuri

În februarie 1943, în timpul unei deplasări pe insula ecuatorială Canton, echipajul de pe *Super Man* s-a întâlnit pentru prima dată cu rechinii explozivi. Canton era un purgatoriu agitat în formă de cotlet de porc, alcătuită în mare parte din corali şi vegetaţie joasă, lipită de pământ de parcă ar fi încercat să fugă de căldură. Pe toată insula exista un singur copac. Apele din jurul insulei colcăiau de rechini care rămâneau captivi în lagună la reflux. Neavând ce face, soldaţii de pe insulă se distrau atârnând gunoaie în vârful unor beţe pe care le legănau deasupra lagunei. Când rechinii se repezeau la momeală cu gura căscată, soldaţii le aruncau grenade în gură şi se uitau cum explodează.[1]

Echipajul de pe *Super Man* fusese trimis pe Canton pentru două misiuni în insulele Gilbert, pe deasupra unor teritorii ocupate de japonezi, Makin şi Tarawa.[2] La prima misiune, avionul care conducea escadrila a greşit direcţia şi oamenii s-au trezit deasupra insulei Howland, aceea unde voia să ajungă Amelia Earhart în urmă cu şase ani, când a fost dată dispărută.[3] Au văzut pista găurită din Howland – cartea de vizită a japonezilor. După ce şi-au corectat traseul şi au găsit insula Makin, Louie nu a putut să vadă ţinta din cauza norilor. Au zburat de trei ori în jurul insulei fără a avea noroc, drept care colonelul lor le-a ordonat să dea drumul bombelor unde o fi şi să plece. Printr-o spărtură în plafonul de nori, Louie a văzut un şir de hangare şi, chicotind încântat, a trimis peste ele 14 tone de bombe

[1] Louis Zamperini, interviuri telefonice.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic; Louis Zamperini, jurnal, 17, 20 februarie 1943; Stanley Pillsbury, interviuri telefonice, 25 august 2004, 9 martie 2005,18 august 2006, 23 ianuarie, 21 aprilie 2007.

[3] Pionieră în aviaţie, Amelia Earhart a fost prima femeie aviator care a traversat Oceanul Atlantic; în timpul unui zbor în care voia să facă înconjurul lumii, ea a dispărut în Oceanul Pacific, în apropiere de insula Howland (n.tr.).

demolatoare. Hangarele au sărit în aer, iar echipajul a izbucnit în urale.

Două zile mai târziu, oamenii au zburat înapoi la Gilbert ca să fotografieze insula, având cu ei şase fotografi. Au bombardat mai multe insule şi au făcut poze. Fiindcă *Super Man* avea botul avariat în urma unei lovituri primite de la apărarea antiaeriană, s-au întors la Canton. La vreo 500 km de casă, inginerul Douglas a făcut o descoperire. După ce fuseseră zgâlţâite bine, capricioasele aparate de măsurare a combustibilului instalate pe *Super Man* rămăseseră fixate acum pe o poziţie foarte joasă. Douglas a anunţat că, în condiţiile actuale de zbor, nu aveau cum să ajungă la Canton.

Phil a micşorat turaţia elicelor cât de mult a putut şi a înclinat avionul, astfel încât să ajungă la motor şi ultima picătură de combustibil. Echipajul a aruncat din avion aproape toate obiectele care nu erau fixate cu nituri şi toţi cei cincisprezece membri s-au aşezat în partea din faţă a avionului, crezând că aşa vor contribui la îmbunătăţirea vitezei. Ştiind că au şanse slabe să ajungă la Canton, s-au gândit să aterizeze pe Howland, dar apoi şi-au amintit că pista de acolo era făcută praf. Au luat în calcul şi amerizarea în apropiere de Howland, dar se punea problema rechinilor. În final, s-au pus de acord să încerce totuşi să ajungă la Canton.

Înghesuiţi în partea din faţă a avionului, oamenii nu aveau altceva de făcut decât să aştepte. Soarele a apus. Louie privea întunericul de sub el şi se întreba cum ar fi să se prăbuşească. Indicatorul de combustibil s-a mişcat în jos; toţi aşteptau să audă motoarele horcăind. În sfârşit, când indicatorul se afla la limita inferioară absolută, Phil a zărit o lumină de reflector proiectându-se pe cer şi luminile pistei punctând întunericul de dedesubt. Dându-şi seama că era prea sus, Phil a coborât avionul atât de brusc, încât Pillsbury a fost săltat în aer şi a rămas suspendat o clipă, înainte de a cădea înapoi.

Când *Super Man* punea roţile pe pista din Canton, coada se afla mai jos decât fusese în zbor, ceea ce a făcut ca ultimele picături de combustibil să se retragă. O clipă mai

târziu, un motor s-a oprit.

La două săptămâni după acest episod, oamenii au avut ocazia să vadă ce i-ar fi aşteptat dacă ar fi amerizat. Un B-25 care plecase de pe Oahu a transmis prin radio că stă prost cu combustibilul, apoi a amuţit. *Super Man* a fost desemnat să pornească în căutarea lui. După o oră şi jumătate de patrulare, Louie a zărit un vălătuc de fum cenuşiu. Două bărci rapide de salvare au plecat din Catalina. *Super Man* a pornit după ele.

Când au ajuns la locul prăbuşirii, oamenii au fost şocaţi de ce au văzut. Două bărci de salvare în care se aflau cei cinci membri ai echipajului B-25 pluteau printre rămăşiţele avionului. În jurul lor, oceanul colcăia de sute de rechini, dintre care unii păreau să aibă vreo şase metri lungime. Tăind cercuri agitate în apele din jurul oamenilor, creaturile păreau gata să răstoarne bărcile.[1]

Salvatorii din Catalina au ajuns la oameni înaintea rechinilor, iar cei de pe B-25 i-au răsplătit în noaptea aceea cu băutură. Dar episodul acesta i-a făcut pe cei de pe *Super Man* să-i privească altfel pe aruncătorii de grenade din Canton. Mai târziu, într-un alt zbor, când au văzut nişte rechini hărţuind un grup de şase balene, au coborât în picaj spre apă şi au început să tragă în rechini. După aceea s-au simţit vinovaţi. În zborurile care au urmat, când mai vedeau rechini, îi lăsau în pace.[2]

Nauru era o limbă de uscat, 12 km^2 de nisip în mijlocul Pacificului, la vreo 4.000 km sud-vest de Hawaii. Era genul de loc în care lumea n-ar fi avut ce căuta dacă n-ar fi existat cele 50.000 de tone de fosfat de înaltă calitate care se aflau sub tălpile băştinaşilor cu fuste de frunze. Un ingredient de bază pentru îngrăşăminte şi muniţie, fosfatul fusese descoperit în 1.900 şi, de atunci, insula găzduia o întreagă comunitate de afacerişti europeni şi muncitori

[1] Stanley Pillsbury, interviuri telefonice, 25, 27 august 2004, 9 martie 2005, 18 august 2006, 23 ianuarie, 21 aprilie 2007; Louis Zamperini, interviu telefonic; Louis Zamperini, jurnal, 5 martie 1943; Russell Allen Phillips, scrisoare către Kelsey Phillips, 5 martie 1943.

[2] Louis Zamperini, jurnal, 3 aprilie 1943.

chinezi care lucrau în minele de pe insulă. Când a început războiul, Nauru a devenit un trofeu extrem de râvnit.[1]

Japonia a capturat Nauru în august 1942, i-a luat prizonieri pe europenii care nu fugiseră încă şi i-a obligat pe băştinaşi şi chinezi să excaveze în continuare fosfatul şi să construiască o pistă de aterizare. Şi-au impus autoritatea cu sabia, pedepsind cu decapitarea infracţiunile banale, cum ar fi furtul unui dovleac. Când pista de aterizare a fost terminată, Japonia avea o resursă bogată de fosfat şi o bază militară ideală pentru atacuri aeriene.

Pe 17 aprilie, la întoarcerea dintr-o patrulare, Louie a fost convocat la o şedinţă. America voia să treacă la cucerirea insulei Nauru într-o manieră grandioasă, trimiţându-l pe *Super Man* şi alte 22 de bombardiere pentru a ataca minele de fosfat. În noaptea aceea, niciun om din escadrilă nu a dormit. Au plecat cu puţin înainte de miezul nopţii, au alimentat la Canton şi au zburat spre Funafuti, un mic atol de unde trebuiau să lanseze atacul. Au găsit atolul plin de ziarişti aduşi acolo de armată ca să scrie despre acest raid.

La una dintre şedinţe au fost instruiţi să bombardeze Nauru de la 2.400 m, altitudine care i-a uimit pe Louie şi pe ceilalţi. Chiar în săptămâna care trecuse ei făcuseră simulări de luptă între 2.400 şi 3.000 m, iar posibilitatea de a fi măcelăriţi de apărarea antiaeriană de la altitudinea aceea îi speriase pe toţi.[2] „Sperăm numai”, scrisese Louie în jurnalul său cu două zile mai înainte, „să nu bombardăm atât de jos în lupta reală.”[3] Pillsbury nu-şi mai putea scoate din minte ceea ce spusese ofiţerul la şedinţă. Aveau să îi aştepte acolo cel puţin 10 avioane Zero. Văzuse la Wake un

[1] Jack D. Haden, „Nauru: A Middle Ground During World War II”, *Raportul Pacific 97,* Pacific Islands Development Program/East-West Center for Pacific Islands Studies/University of Hawaii at Manoa, http://166.122.164.43/archive/2000/ april/04-03-19.htm (accesat la 13 septembrie 2009); Jane Resture, „Nauru: A Short History”, http://www.janeresture.com/nauru_history/index.htm (accesat la 13 septembrie 2009); Britt, *op. cit.,* p. 34.

[2] Stanley Pillsbury, interviuri telefonice, 25, 27 august 2004, 9 martie 2005, 18 august 2006, 23 ianuarie, 21 aprilie 2007; Louis Zamperini, interviu telefonic; Louis Zamperini, jurnal, 17, 19 aprilie 1943.

[3] Louis Zamperini, jurnal, 15 aprilie 1943.

Zero de la distanţă, dar nu fuseseră până acum atacaţi de vreunul. Gândul la atacul unui Zero îl neliniştea. Perspectiva a 10 sau 12 avioane Zero îl înfricoşa de moarte.

A doua zi, înainte de răsăritul soarelui, oamenii au pornit spre *Super Man.* Alături de ei se afla şi locotenentul Donald Nelson. Nu făcea parte din echipaj, dar ceruse să i se alăture ca să asiste la luptă. La ora 5 dimineaţa, *Super Man* se afla deja în aer.

Zburând în zig-zaguri spre vest, ca să păstreze secret locul de unde veneau, avioanele au avut nevoie de şase ore şi jumătate pentru a ajunge la Nauru. Nimeni nu vorbea. *Super Man* se afla în fruntea escadrilei de bombardiere şi zbura flancat de alte două avioane. Soarele răsărise, iar avioanele zburau pe cerul senin al dimineţii. Japonezii puteau foarte bine să-i vadă venind.

În jurul orei 11.20, navigatorul Mitchell a rupt tăcerea. Peste 15 minute ajungeau deasupra insulei. În carlingă, Louie zărea deja la orizont fâşia de pământ plată. Jos, în apă, se vedea o umbră neagră. Era un submarin american, pregătit să-i adune pe supravieţuitori în cazul în care bombardierele ar fi fost doborâte. *Super Man* a trecut pe deasupra lui şi s-a apropiat de Nauru. Louie a simţit că-l trec fiorii.

Era o tăcere ireală. Primele 9 avioane, în frunte cu *Super Man,* au traversat insula fără să întâmpine vreo piedică. Aerul era nemişcat, iar avionul zbura lin. Phil a cedat controlul dispozitivului Norden. Prima ţintă a lui *Super Man,* o aglomerare de avioane şi clădiri de lângă pistă, intrase în vizor. Louie a luat la ţintă spatele strălucitor al avioanelor.

Şi apoi cutremur. Cerul a devenit o furie de culori, sunete şi mişcare. Tirul antiaerienei şuiera, trasând linii de fum deasupra avioanelor, care explodau apoi într-un nor negru, împrăştiind schije. Şrapnelele zburau peste tot, loveau de jos şi plouau de sus. Când dispozitivul Norden prelua controlul, Phil nu putea să facă nimic.

Ceva a lovit în aripă bombardierul din stânga lui *Super Man,* pilotat de locotenentul John Jacobs. Avionul a căzut de parcă s-ar fi scufundat. Aproape în acelaşi timp a fost lovit

şi avionul din dreapta lui *Super Man.* La doar câteva sute de metri mai încolo, Pillsbury s-a uitat cum bombardierul şovăie, cade şi dispare sub aripa lui *Super Man.* Pillsbury putea să-i vadă şi pe oamenii din avion şi i-a trecut prin minte, ca un fulger, gândul că oamenii aceia vor muri. *Super Man* era singur acum.

Louie se concentra în continuare sub el, încercând să ţintească avioanele parcate. În timp ce lucra, a auzit un „Bang!" asurzitor şi a simţit o zgâlţâială teribilă. O bună parte din profundorul drept al lui *Super Man,* o bucată de mărimea unei mese, a fost spulberată. Louie a pierdut ţinta. Când a încercat s-o găsească din nou, un proiectil a lovit cala bombelor, făcând o spărtură mare în ea, iar avionul s-a zgâlţâit iar.

În sfârşit, Louie şi-a găsit ţinta; primele bombe au căzut răsucindu-se şi au lovit obiectivul. Apoi *Super Man* a trecut peste un grup de barăci cu acoperiş roşu şi o baterie de antiaeriană, obiectivele cu numerele 2 şi 3 pentru Louie. El a fixat ţinta şi s-a uitat cum bombele lovesc clădirile şi bateria. Mai avea o bombă de rezervă. La nord de pistă, a văzut o magazie şi a luat-o în vizor. Bomba a fost lansată şi Louie a strigat „Bombele au plecat!", apoi a răsucit mânerul de închidere a calei. În carlingă, beculeţul care anunţa lansarea bombei a început să licărească şi Phil a preluat controlul avionului. În acest timp, în spatele şi dedesubtul avionului s-a văzut izbucnind o lumină albă şi o sferă de foc. Louie trăsese la întâmplare şi nimerise ţinta perfectă. Magazia era un depozit de combustibil şi fusese lovită în plin. La turela de sus, Pillsbury s-a aplecat înapoi şi a văzut un nor imens de fum care se ridica în sus.

Nu era timp de sărbătorit: dintr-odată, s-au trezit înconjuraţi de avioane Zero. Louie a numărat 9, care zburau în jurul bombardierelor, cu mitralierele aruncând foc. Curajul şi precizia piloţilor japonezi i-a uimit pe oamenii din bombardiere. Avioanele Zero zburau direct spre bombardiere, trăgând neîncetat, se strecurau printre avioane aflate la doar câţiva metri distanţă unul de altul. Au trecut atât de aproape, încât Louie a putut să vadă bine feţele piloţilor. Trăgând cu furie, mitraliorii din bombardiere

încercau să doboare avioanele Zero. Tragerea se făcea în orb, peste tot zburau gloanţe. Un bombardier a primit 17 lovituri de la avioanele colege – sau poate chiar de la propria mitralieră de mijloc.

Bombardierele lovite au început să rămână în urmă, iar avioanele Zero nu au lăsat să le scape ocazia. Un bombardier era hărţuit de patru avioane Zero şi un biplan. Mitraliorii lui au reuşit să doboare un Zero înainte ca pilotul să găsească un nor în care să se ascundă, scăpând în acest fel de urmăritori. Jos, locotenentul Jacobs, pierdutul flanc drept al lui Phil, se afla încă în aer; avionul lui se chinuia să zboare cu trei motoare şi fără partea dreaptă a direcţiei, înconjurat de avioane Zero. Mitraliorii lui au reuşit să doboare un Zero. Thor Hamrin, pilotul bombardierului B-24 botezat „Jab în the Ass", a văzut chinul lui Jacobs. A întors avionul şi a micşorat viteza, îndreptându-şi tirul asupra avioanelor Zero. Avioanele s-au retras, iar Jacobs a zburat flancat de Hamrin.[1]

[1] Stanley Pillsbury, interviuri telefonice, 25, 27 august 2004, 9 martie 2005, 18 august 2006, 23 ianuarie, 21 aprilie 2007; Louis Zamperini, interviu telefonic; Louis Zamperini, jurnal, 20-22 aprilie 1943 şi note; Charles McMurtry, „Liberator, Hit 594 Times, Wings Home Safely", *Richmond News Leader,* 14 mai 1943; „Catonsville Air Gunner Has 95 Raids to Credit", articol nedatat din albumul lui Phillips, FMP; Russell Allen Phillips, scrisoare către Cecy Perry, 1 mai 1943; „Shapleigh Youth, Injured, Credited with Downing Zero", articol nedatat din documentele lui Stanley Pillsbury, FMP; Cleveland, *op. cit.,* pp. 237, 349-350; Howard, Whitley, *op. cit.*, pp. 137-138; Charles P. Arnot, „Bombardier Zamperini Saves Lives in Shell-Riddled Plane", *Oakland Tribune,* 4 mai 1943; Charles P. Arnot, „Japanese Phosphate Plants are Blown Up", *Honolulu Advertiser,* 1 mai 1943; „Gen. Landon, Bomber Commander, Tells the Story of Nauru Attack", 5 mai 1943, din documentele lui Louis Zamperini, FMP; „Two Southland Officers Classified as Heroes în South Pacific Dispatches", *Long Beach Press-Telegram,* 4 mai 1943; Charles P. Arnot „Lt. Phillips on another «Thriller»", 4 mai 1943, din albumul lui Phillips, FMP; „Brave Flying Son of Pickett Chaplain Bears Charmed Life", mai 1943, articol din albumul lui Phillips, FMP; „Yank Pilot, Son of Pickett Chaplain, Saves Crewmen", articol nedatat din albumul lui Phillips, FMP; Charles P. Arnot, „Lieut. Phillips Escapes Death on Pacific Raid", articol nedatat din albumul lui Phillips, FMP; „His Toughest Fight: Lou Zamperini, Former Track Star, Aids Five Wounded as Plane Limps Home", articol nedatat din albumul lui Phillips, FMP; Charles P. Arnot, „Track Star în Heroic Role", articol nedatat din albumul lui Phillips, FMP;

Primele bombardiere, urmărite de Zero, s-au îndreptat spre întinsul oceanului. Cu avioanele de luptă avariate şi o bună parte din arme distruse, baza japoneză rămânea vulnerabilă. Ultimele B-24 din escadrilă au intrat în acţiune, zburând prin norii de fum ca să arunce o ploaie de bombe asupra fabricii de fosfat. În ultimul avion care a ajuns deasupra insulei, un reporter îşi ducea la ochi binoclul. A văzut „o masă de foc şi de fum, ca un vulcan”, un bombardier japonez în flăcări, câteva focuri răzleţe trase de antiaeriană, dar nici măcar singur un om.[2]

Phil şi Cuppernell l-au dus pe *Super Man* cu toată viteza înainte, spre casă. Avionul era avariat grav şi avea tendinţa de a se duce în sus şi pe spate. Răspundea greu la comenzi şi nu voia să întoarcă, aşa că piloţii aveau nevoie de toate forţele lor pentru a-l menţine drept. Trei avioane Zero se învârteau în jurul lui, scuipând o ploaie de gloanţe şi de proiectile. Mitraliorii, îngropaţi în tuburi goale şi fierbinţi de gloanţe, au ripostat: Mitchell în faţă, Pillsbury la turela de sus, Glassman la burtă, Lambert în coadă şi Brooks cu Douglas stând expuşi la fereastra largă şi deschisă de la mijloc. Louie, care se afla tot în carlingă, vedea cum gloanţele lor străpung fuzelajul avioanelor Zero, însă fără a le opri. Prin *Super Man* treceau gloanţe din toate părţile. În orice parte a avionului, puteai vedea cerul şi marea prin găurile din învelişul său. Cu fiecare clipă care trecea, găurile se înmulţeau. Chiar când Louie se pregătea să iasă din carlingă, a văzut un Zero venind în picaj drept spre botul lui *Super Man.* Mitchell şi pilotul de pe Zero au început să tragă în acelaşi timp. Louie şi Mitchell au simţit gloanţele

---

Charles P. Arnot, „Raid on Nauru Told în Detail by Eyewitness”, articol nedatat din albumul lui Phillips, FMP; „Lou Zamperini Plays Great Role on Bombing Trip”, articol nedatat din albumul lui Phillips, FMP; Louis Zamperini, interviu acordat lui George Hodak, Hollywood, California, iunie 1988, AAFLA; Charles P. Arnot, „Zamperini, S.C. Track Star, in Epic Air Adventure”, *Los Angeles Herald Express,* 4 mai 1943; Charles P. Arnot, „Track Star Zamperini Hero in Jap Air Fight”, *Los Angeles Herald Express,* 4 mai 1943.

[2] Charles P. Arnot, „Raid on Nauru Told in Detail by Eyewitness”, articol nedatat din albumul lui Phillips, FMP.

vâjâindu-le pe la urechi; unul a trecut pe lângă braţul lui Mitchell, iar altul – aproape de faţa lui Louie. O rafală de gloanţe a vâjâit pe lângă ei şi a nimerit cablurile de alimentare ale turelei, iar aceasta s-a blocat. În aceeaşi clipă, Louie a văzut smucitura pilotului de pe Zero. Mitchell îl lovise. Preţ de încă o clipă, Zero şi-a continuat plonjeul către botul lui *Super Man.* Apoi greutatea pilotului căzut pe manşă a împins avionul în jos, făcându-l să dispară sub bombardier. Avionul de vânătoare a coborât în viteză şi a căzut în ocean, aproape de coasta insulei.

Louie a rotit cu mâna turela care nu mai funcţiona, iar Mitchell s-a dus în spate. Mitraliorii continuau să tragă, aşa că *Super Man* trepida în continuare. Mai erau două avioane Zero pe lângă el.

În turela de sus, cu faţa spre coada avionului, Stanley Pillsbury avea o armă fioroasă, o mitralieră dublă de calibru 50. Fiecare dintre cele două mitraliere putea să tragă 800 de rafale pe minut, iar gloanţele zburau cu o viteză de 900 m/s.[1] Mitralierele lui Pillsbury puteau omorî un om aflat la 6 km distanţă şi puteau doborî un Zero dacă li se oferea ocazia. Numai că avioanele Zero stăteau sub el, deci Pillsbury nu le putea ajunge. Simţea cum gloanţele străpung burta lui *Super Man*, dar el nu vedea decât aripile avionului. Uitându-se la cel mai apropiat Zero, Pillsbury se gândea: „Dacă ar urca mai sus, aş putea să-l dobor.”[2]

A aşteptat. Avionul mugea şi se zgâlţâia, mitraliorii trăgeau, avioanele Zero îi loveau de jos, iar Pillsbury aştepta. Apoi Louie a văzut un Zero care s-a ridicat pe partea dreaptă. Pillsbury nu îl văzuse. Şi-a dat seama de prezenţa lui când a auzit un „Bang! Bang! Bang!” asurzitor şi a simţit că totul se răstoarnă şi se dezintegrează, împreună cu o durere atroce.

Avionul Zero ciuruise toată partea dreaptă a lui *Super Man* cu proiectile. Prima rafală a lovit lângă coada avionului, făcându-l să se încline mult într-o parte. Un şrapnel a sfâşiat coapsa şi piciorul mitraliorului din coadă,

[1] „Pistol Packin’ Warplanes”, *Popular Mechanics,* aprilie 1944, p. 2.
[2] Stanley Pillsbury, interviu telefonic, 26 august 2004.

Ray Lambert, care stătea în lateral pe când *Super Man* îşi continua zborul. Înclinarea avionului l-a salvat; o *rafală* de proiectile a lovit exact în locul în care se aflase capul lui cu o secundă în urmă şi a explodat atât de aproape, încât i s-au spart ochelarii de protecţie. În faţă, ploaia de şrapnele i-a lovit pe Brooks şi Douglas, mitraliorii de la mijloc. În turela de jos, două schije i-au intrat lui Glassman în spate, dar acesta era atât de plin de adrenalină, încât nu a simţit nimic. O altă rafală l-a lovit pe pasager, pe Nelson. În sfârşit, o ultimă rafală a nimerit peretele turelei, dezintegrându-l în urma impactului şi umplând piciorul lui Pillsbury de schije de la talpă până la genunchi. Jumătate din membrii echipajului şi toţi mitraliorii fuseseră loviţi. *Super Man* se lăsa nebuneşte într-o parte şi o clipă a părut că este pe cale să intre în vrie. Phil şi Cuppernell şi-au încleştat mâinile pe manşă ca să-l echilibreze. Atârnat de mitralieră, cu piciorul plin de schije, gata să zboare din scaun din cauza rotaţiei avionului, Pillsbury a urlat singurul cuvânt care i-a trecut prin minte: „Au!”[1]

Louie a auzit ţipătul cuiva. După ce a reuşit să îndrepte avionul, Phil a strigat la el să se ducă să vadă cât de gravă era situaţia. Louie s-a căţărat în turela din faţă. Primul lucru pe care l-a văzut a fost trupul lui Harry Brooks căzut în cala bombelor, pe pasarelă. Trapa de la cală era larg deschisă, iar Brooks atârna de la mijloc în jos de pe pasarelă, ţinându-se cu o mână de ea în timp ce un picior i se legăna în gol; sub el nu erau decât aer şi ocean. Avea ochii holbaţi de groază şi partea superioară a corpului era scăldată în sânge. A ridicat o mână spre Louie, cu o expresie rugătoare pe chip.

Louie l-a apucat pe Brooks de încheieturile mâinilor şi l-a aşezat în fund. Brooks s-a aplecat în faţă, iar Louie a văzut găurile care îi ciuruiseră jacheta. Şi în păr avea sânge.

L-a târât pe Brooks în cabina avionului şi l-a aşezat într-un colţ. Brooks leşinase. Louie a găsit o pernă şi a pus-o sub el, apoi s-a întors în cala bombelor. Îşi amintea sigur că închisese trapa şi nu înţelegea de ce acum era deschisă.

[1] Ibidem.

Apoi a văzut de ce: în perete se zărea o tăietură lungă, iar un lichid violet era împrăştiat peste tot. Cablurile hidraulice, care controlau închiderea uşilor, fuseseră retezate. Fără aceste cabluri, Phil nu putea să controleze angrenajul de aterizare şi nici flapsurile, care aveau rolul de a micşora viteza avionului la aterizare. Şi fără cabluri hidraulice nu aveau nici frâne.

Louie a închis cu mâna trapa de la cală. S-a uitat în spate şi i-a văzut acolo pe Douglas, Lambert şi Nelson, întinşi la pământ şi însângeraţi. Douglas şi Lambert bâjbâiau cu mâinile pe podea, încercând să-şi găsească mitralierele. Nelson nu mişca. Fusese împuşcat în stomac.

Louie a urlat spre cei din cabină, cerând ajutor. Phil i-a răspuns ţipând că pierde controlul asupra avionului şi că are nevoie de Cuppernell. Louie i-a spus că este o situaţie disperată. Phil s-a înfipt cu toată puterea în manşă, iar Cuppernell s-a ridicat, i-a văzut pe oamenii din spate şi a rupt-o la fugă. A găsit morfină, antibiotice, măşti de oxigen şi pansamente şi s-a aplecat la fiecare om în parte. Louie a îngenuncheat lângă Brooks, care era tot inconştient. Pipăind capul mitraliorului, a descoperit două găuri în ceafă. În spate avea patru răni mari. Louie i-a legat lui Brooks masca de oxigen pe faţă şi i-a bandajat capul. În timp ce îl îngrijea pe Brooks, s-a gândit la starea avionului. Mitraliorii de la mijloc, din faţă şi din coadă erau scoşi din luptă, avionul era găurit ca naiba, Phil se afla singur la manşă, reuşind cu greu să ţină avionul în aer, iar avioanele Zero erau tot acolo. „Dacă mai trec o dată pe lângă noi, o să ne doboare”, s-a gândit el.[1]

Louie era aplecat deasupra lui Brooks când a simţit ceva gâdilându-l pe umăr, ceva care picura. S-a uitat în sus şi l-a văzut pe Pillsbury în turelă. Sângele curgea nestăvilit din piciorul lui. Louie a dat fuga la el.

Pillsbury era tot în scaunul lui, cu faţa într-o parte, ţinându-şi strâns mitraliera şi scrutând cerul. Era alb ca un mort. Piciorul se bălăngănea sub el, cracul de la pantalon atârna în fâşii, iar gheata era făcută praf. Lângă el, în peretele avionului se vedea o gaură zimţată de forma

[1] Louis Zamperini, jurnal, aprilie 1943, note.

statului Texas şi mare cât o minge gonflabilă. Turela era plină de găuri, iar pe jos se aflau bucăţele zornăitoare de metal din motorul turelei.

Louie a început să-i îngrijească rănile lui Pillsbury. Acesta se uita în toate părţile, fără să-l bage în seamă. Ştia că avioanele Zero aveau să se întoarcă pentru a-i omorî pe toţi, iar el trebuia să le observe când vor veni. Presiunea momentului împinsese durerea undeva departe.

Deodată, un fâsâit, o mişcare ascendentă, neagră, foarte aproape, o siluetă gri, lucioasă, un cerc roşu. Pillsbury a urlat ceva ininteligibil, iar Louie i-a dat drumul la picior exact în momentul în care acesta a lovit rotorul de viteză al turelei. Turela a prins viaţă, răsucindu-l pe Pillsbury cu 90°.

Avionul Zero a ajuns în punctul maxim al arcului de zbor, s-a îndreptat şi a gonit drept spre *Super Man.* Pillsbury era îngrozit. Într-o clipă avea să vină sfârşitul, doar cu un mic gest – degetul apăsat pe trăgaci al pilotului de pe Zero –, şi *Super Man* avea să poarte zece oameni în Pacific. Pillsbury putea chiar să-l vadă pe pilotul care îi va curma viaţa, fiindcă soarele tropical îi lumina faţa şi eşarfa albă din jurul gâtului. Pillsbury s-a gândit: „Trebuie să-l omor pe individul ăsta.”[1]

Pillsbury a tras adânc aer în piept şi a apăsat pe trăgaci. A văzut trasoarele zburând din gura mitralierei sale şi făcând ţăndări cabina avionului. Parbrizul a zburat, iar pilotul a căzut în faţă.

Lovitura fatală nu a mai ajuns la *Super Man.* Pilotul de pe Zero, văzând turela de sus sfărâmată şi niciun om la ferestrele de la mijloc, cu siguranţă şi-a imaginat că toţi mitraliorii sunt morţi. Aşteptase prea mult timp.

Avionul Zero s-a prăbuşit răsucindu-se ca o pasăre rănită. Pillsbury era sigur că pilotul a murit înainte ca avionul să se lovească de luciul apei.

Ultimul Zero a venit pe dedesubt, apoi s-a clătinat şi a căzut, îl doborâse Clarence Douglas, în picioare la mitraliera lui, cu coapsa, pieptul şi umărul făcute praf.

În ocean, sub ei, oamenii de pe submarin se uitau la avioanele ce cădeau în apă. Avioanele Zero se prăbuşeau

[1] Stanley Pillsbury, interviu telefonic, 26 august 2004.

unul câte unul, iar bombardierele continuau să zboare. Mai târziu, echipajul submarinului va raporta că niciun Zero nu s-a mai întors pe Nauru. Se crede că acest raid şi altele ulterioare i-au împiedicat pe japonezi să scoată de pe insulă chiar şi o singură încărcătură de fosfat.[1]

*

Durerea care în timpul schimbului de focuri fusese atât de departe l-a copleşit în cele din urmă pe Pillsbury. Louie a deblocat scaunul de la turelă, iar mitraliorul i-a căzut în braţe. Louie l-a aşezat uşor pe podea, alături de Brooks. A apucat gheata lui Pillsbury şi a încercat s-o scoată cât mai uşor. Pillsbury răcnea din toate puterile. Gheata a ieşit din picior. Degetul mare al lui Pillsbury nu mai exista; rămăsese în gheată. Următorul deget se mai ţinea într-o fâşie de piele, iar din celelalte degete lipseau mai multe bucăţi. În glezna lui erau înfipte atât de multe şrapnele, încât arăta ca o pernuţă cu ace. Louie s-a gândit că era imposibil să i se salveze piciorul. L-a bandajat pe Pillsbury, i-a făcut o injecţie cu morfină, l-a pus să înghită un antibiotic şi apoi s-a grăbit spre cabină, să vadă dacă puteau salva avionul.

Super Man era pe moarte. Phil nu îl putea întoarce într-o parte sau alta cu comenzile obişnuite, iar avionul trăgea atât de tare în sus, gata să se răstoarne, încât Phil nu putea să-l ţină nici cu amândouă mâinile. Îşi urcase picioarele pe manşă şi se împingea în ea cât putea de tare. Avionul se cabra mereu în sus, pe punctul de a atinge viteza critică. Sărea în sus şi-n jos ca un delfin.

Oamenii care puteau să umble alergau prin avion să evalueze situaţia. Pericolul în care se aflau era evident pentru toată lumea. Profundorul din dreapta era complet nefuncţional, o mare bucată din el fiind smulsă şi cablurile retezate. Cablurile de la elevatoare, care controlau tangajul avionului, erau grav avariate. La fel şi cablurile care îi permiteau pilotului ajustarea poziţiei avionului – orientarea lui în aer – şi reduceau efortul necesar pentru manevrarea aparatului. Combustibilul se scurgea pe podea sub turela

[1] Jane Resture, *op.cit.*

de sus. Nimeni nu ştia care este starea trenului de aterizare; întrucât tot avionul părea perforat, era de aşteptat ca şi roţile să fi fost atinse. Cala bombelor se scălda în lichid hidraulic.

Phil făcea tot ce putea. A redus motoarele de pe o parte, creând o diferenţă de putere care a silit avionul să întoarcă. Zborul la viteză mare atenua balansarea şi micşora riscul de răsturnare. Dacă Phil reuşea să împingă tare manşa cu picioarele, ar fi putut să împiedice avionul să se răsucească. Cineva a reuşit să blocheze ţeava de lângă Pillsbury, prin care se scurgea combustibilul. Louie a luat o sârmă de armare a bombelor şi a legat laolaltă cele două cabluri rupte, de la direcţie şi de la elevator. Acest lucru nu aducea o îmbunătăţire imediată a situaţiei, dar putea să fie de folos în cazul în care ar fi cedat şi cablurile de la profundorul de pe partea stângă.

Funafuti se afla la cinci ore distanţă. Dacă *Super Man* ar fi reuşit să-i ducă până acolo, trebuiau să aterizeze fără să poată controla hidraulic trenul de aterizare, flapsurile sau frânele. Ar fi putut să lase trenul jos şi să întindă flapsurile cu pompa de mână, dar pentru frânele hidraulice nu exista o alternativă manuală. Fără bombe şi cu prea puţin combustibil în rezervor, avionul cântărea cam 18 tone. Un B-24 fără frâne, în special unul care venea „înfierbântat” – peste viteza standard de aterizare, în jur de 145-178 km/h[1] – avea nevoie de cel puţin 3 km ca să se oprească.[2] Pista din Funafuti avea doar 200 m. La capătul ei se aflau stâncile şi oceanul.

Orele treceau. *Super Man* se zgâlţâia şi trăgea greu. Louie şi Cuppernell mergeau de la un rănit la altul. Pillsbury zăcea pe jos, cu ochii la piciorul care sângera.[3] Mitchell stătea aplecat peste masa lui de navigare, iar Phil se lupta cu avionul. Douglas şchiopăta prin avion, cu un aer de suferinţă profundă, cu umărul şi braţul „făcute praf”, avea

[1] Charlie Tilghman, pilot pe B-24, Memorialul Air Force, interviu telefonic, 14 februarie 2007; *B-24 Liberator Pilot Training Manual.*
[2] Ibidem.
[3] Stanley Pillsbury. interviu telefonic, 26 august 2004; Louis Zamperini, interviu telefonic; Louis Zamperini, jurnal, 20-22 aprilie 1943, note.

să scrie Pillsbury.[1] Brooks zăcea lângă Pillsbury, iar sângele îi gâlgâia în gât, ceea ce îl făcea să horcăie când respira. Lui Pillsbury i se părea insuportabil zgomotul acela. O dată sau de două ori, când Louie îngenunchease în faţa lui, Brooks a deschis ochii şi a şoptit ceva. Louie şi-a apropiat urechea de buzele lui, dar nu a putut să înţeleagă. Apoi Brooks şi-a pierdut iar cunoştinţa. Toţi s-au gândit că era mai mult ca sigur că va muri. Nimeni nu vorbea despre asta.

Era de aşteptat – toţi ştiau asta – că se vor prăbuşi la aterizare, dacă nu cumva înainte. Indiferent de ceea ce gândea fiecare, niciunul nu spunea nimic.

Lumina zilei începuse să pălească atunci când s-au zărit în depărtare palmierii de pe Funafuti. Phil a început să coboare avionul către pistă. Zburau mult prea repede. Cineva din echipaj s-a dus şi a deschis trapa de la cala bombelor, iar avionul, din cauza frecării mai mari cu aerul, a început să încetinească. Douglas s-a dus la pompa cu care se putea acţiona trenul de aterizare şi care se afla exact sub turela de sus. Era nevoie de două mâini ca s-o acţionezi – una pentru a împinge valva şi una pentru manevrarea pompei –, dar avea nişte dureri atât de mari, încât nu era în stare să-şi ţină ridicată nici măcar o mână mai mult de câteva secunde. Pillsbury nu putea să stea în picioare, dar s-a întins cât a putut şi a ajuns la selectorul valvei. Împreună au reuşit să scoată trenul de aterizare, în timp ce Louie se uita atent prin geamul lateral în speranţa că va vedea indicatorul galben care arăta fixarea dispozitivului. Indicatorul a apărut. Mitchell şi Louie au lăsat apoi flapsurile.[2]

Louie a luat coarda paraşutei, s-a dus la fiecare rănit şi i-a înfăşurat coarda peste mijloc, după care a prins-o de anumite părţi fixe din avion. Lui Nelson nu a putut să i-o treacă peste mijloc, fiindcă rana era tocmai acolo, aşa că i-a înfăşurat-o pe sub braţe. Nu a înnodat corzile, de teamă că vor lua foc. A luat capetele corzii şi i le-a dat fiecărui om

[1] Stanley Pillsbury, interviu telefonic, 26 august 2004.
[2] *Flight Manual: B-24D,* pp. 71-75.

în mână, astfel ca fiecare să se poată elibera din ea mai repede.

Rămânea problema opririi avionului. Lui Louie i-a venit o idee. Ce-ar fi dacă ar lega două paraşute de spatele avionului, le-ar scoate pe ferestrele laterale la aterizare şi apoi le-ar lăsa să acţioneze? Nu mai încercase nimeni vreodată să oprească un bombardier în acest fel. Nu erau prea multe şanse să funcţioneze, dar altă variantă nu aveau.[1] Louie şi Douglas au plasat câte o paraşută la fiecare fereastră de la mijloc şi le-au legat de cadrul pe care era fixată mitraliera. Douglas s-a dus la locul lui, iar Louie a rămas între cele două ferestre, cu corzile paraşutelor în mâini.

Super Man se lăsa spre Funafuti. Jos, ziariştii şi oamenii din celelalte echipaje stăteau în picioare, privind sosirea avionului avariat. *Super Man* cobora tot mai jos. Chiar înainte de a pune roţile pe pistă, Pillsbury s-a uitat la vitezometru. Indica 177 km/h. Pentru un avion fără frâne, era prea mult.

Preţ de o clipă, a părut să fie o aterizare perfectă. Roţile au atins pista atât de lin, încât Louie a reuşit să rămână în picioare. Apoi a urmat o smucitură violentă. Se adeverea temerea lor de mai devreme: cauciucul stâng era spart. Avionul a făcut un viraj abrupt la stânga, îndreptându-se spre două bombardiere parcate. Cuppernell a călcat frâna din dreapta, din obişnuinţă, evident, nu pentru că avea vreo speranţă. Rămăsese totuşi suficient de puţin lichid hidraulic cât să-i salveze. *Super Man* s-a învârtit în loc şi s-a oprit din clătinat departe de avioane. Louie era tot în spate, strângând în mâini corzile paraşutelor. Nu fusese nevoie să le folosească.[2*]

---

[1] Stanley Pillsbury, interviu telefonic, 26 august 2004; Louis Zamperini, interviu telefonic, Louis Zamperini, jurnal, aprilie 1943, note.

[2] Cleveland, *op. cit.,* pp. 183, 464; 11th Bomb Group (H), *The Grey Geese,* Turner Publishing, Paducah, Kentucky, 1996, p. 73.

* Opt luni mai târziu, Charlie Pratte avea să fie primul pilot care a oprit un B-24 cu ajutorul paraşutelor. Bombardierul său, botezat *Belle of Texas,* fusese lovit deasupra insulelor Marshall şi nu mai avea frâne, fapt care îl punea pe Pratte în situaţia de a încerca să aterizeze pe o

Douglas s-a săltat până la trapa de sus, a ieşit pe jumătate prin deschizătură şi şi-a ridicat braţul rănit în sus, cu celălalt braţ făcând o cruce, semnalul că aveau răniţi la bord. Louie a sărit şi el din cala bombelor şi a făcut acelaşi semn. Pe aerodrom s-a creat învălmăşeală şi, în câteva secunde, avionul era plin de militari. Louie stătea deoparte şi se uita la avionul lui distrus. Mai târziu, echipele de la sol vor număra găurile din fuzelajul lui *Super Man,* încercuindu-le cu cretă, ca să nu le numere de două ori. Erau 594 de găuri.[1] Toate bombardierele care fuseseră la Nauru reuşiseră să vină înapoi şi fiecare dintre ele fusese avariat, dar niciunul atât de grav ca acesta.

Brooks a fost aşezat pe targă, pus într-un jeep şi dus la infirmeria rudimentară a bazei, cu o singură cameră. Avea hemoragie cranianã.

Pe Pillsbury l-au dus la barăci, în aşteptarea tratamentului. Zăcea acolo de vreo oră când a venit la el un doctor şi l-a întrebat dacă îl cunoaşte pe Harry Brooks. Pillsbury a spus că da. „N-a reuşit să supravieţuiască”, i-a spus doctorul.[2]

Harold Brooks, sergent la serviciul tehnic, a murit cu o săptămână înainte de a împlini 23 de ani. A trecut o săptămână până când vestea a ajuns la mama lui văduvă, Edna, pe Western Avenue 511 ½, în Clarksville, Michigan. În cealaltă parte a oraşului, pe Harley Road, vestea ajungea şi la logodnica lui, Jeannette Burtscher. Tânărul murise cu nouă zile înainte de data la care, înainte să plece la război, plănuiseră să se căsătorească.[3]

---

pistă prea scurtă pentru un bombardier. Mai rău, Pratte mâncase ouă stricate şi a vomitat întruna în timpul zborului. Atingând pista la o viteză explozivă de 225 km/h, Pratte le-a ordonat oamenilor din echipaj să deschidă trei paraşute. Cu paraşutele deschise în spatele lui, avionul a trecut de capătul pistei, a intrat pe plajă şi s-a oprit chiar pe malul oceanului. Pratte şi oamenii lui au primit distincţii speciale.

[1] Charlie McMurtry, sursa citată.

[2] Stanley Pillsbury, interviu telefonic, 9 martie 2005.

[3] „Sergt. H.V. Brooks Served in Pacific”, articol nedatat din albumul lui Phillips, FMP.

Capitolul 10

Blestematele alea şase

La căderea nopţii, în Funafuti, echipele de la sol reparau bombardierele avariate. După ce peticeau găurile şi reparau defecţiunile mecanice, avioanele erau încărcate cu combustibil şi înarmate cu câte şase bombe de câte 277 kg, pregătite pentru atacul asupra insulei Tarawa de a doua zi. *Super Man,* care se afla tot în locul în care se oprise la aterizarea aceea răsucită, cu fuzelajul ciuruit ca sita, nu participa la atac. Probabil că nu avea să mai zboare vreodată.

Extenuat după misiune şi după orele petrecute la infirmerie ca să dea ajutor, Louie s-a dus spre pâlcul de cocotieri unde câteva corturi ţineau loc de barăci. A intrat în cortul său şi s-a aruncat pe patul pliant, lângă Phil. Ziariştii stăteau într-un cort de alături. La infirmerie, Stanley Pillsbury zăcea pe pat cu piciorul sângerând şi atârnând în afara patului. Alături de el, ceilalţi răniţi de pe *Super Man* încercau să doarmă. S-a lăsat întunericul şi s-a făcut linişte.

Pe la 3 dimineaţa, Louie s-a trezit într-un zumzet înfundat, care se auzea când mai tare, când mai încet. Era un avion de dimensiuni mici, care apărea şi dispărea pe deasupra insulei. Gândindu-se că era probabil un echipaj pierdut în nori, Louie a rămas în pat, ascultând atent, cu speranţa că rătăciţii îşi vor găsi drumul. Într-un târziu, zgomotul nu s-a mai auzit.

Până să adoarmă din nou, Louie a auzit hârâitul puternic al unui motor de avion de mari dimensiuni. Apoi, în capătul nordic al atolului s-a auzit un „Bum!”. A început să urle o sirenă şi din depărtare s-au auzit focuri de armă. În clipa următoare, un ofiţer de marină a trecut pe lângă corturile aviatorilor, strigând „Raid aerian! Raid aerian!” Zumzetul pe care îl auzise Louie nu provenea de la un avion american rătăcit. Probabil că fusese un avion de recunoaştere, care

conducea bombardiere japoneze. Funafuti era atacat.[1]

Aviatorii şi ziariştii, inclusiv Louie şi Phil, şi-au tras repede ghetele în picioarele, au ieşit în grabă din corturi şi s-au oprit, unii ţipând, alţii învârtindu-se panicaţi. Pe Funafuti nu exista niciun adăpost antiaerian. Din capătul atolului, exploziile urmau în succesiune rapidă, din ce în ce mai puternice şi mai aproape de ei. Pământul se cutremura.

„M-am uitat în jur şi mi-am spus: «La naiba! Unde o să ne băgăm?»”, îşi va aminti pilotul Joe Deasy.[2] Singurul adăpost pe care l-a găsit a fost o groapă micuţă, săpată într-un lăstăriş de cocotieri, unde s-au băgat aproape toţi oamenii care erau lângă el. Herman Scearce, operatorul radio al lui Deasy, s-a aruncat într-un şanţ de lângă un camion de artilerie, împreună cu alţi cinci colegi de echipă. Pilotul Jesse Stay a sărit într-o altă groapă din apropiere. Trei oameni s-au târât sub camionul de la artilerie, un altul s-a aruncat în groapa de gunoi. Un om a fugit spre capătul atolului şi s-a aruncat în ocean, cu toate că nu ştia să înoate.[3] Alţi soldaţi, neavând unde să se ducă, s-au aşezat în genunchi şi au început să-şi sape gropi în nisip cu căştile. În timp ce săpa prin întuneric şi bombele se auzeau tot mai aproape, un soldat îi înjura în gura mare pe jigodiile de generali care lăsaseră atolul fără adăposturi.

Zeci de băştinaşi se înghesuiseră într-o biserică mare, construită de misionari, care se afla într-un luminiş. Dându-şi seama că biserica cea albă era perfect vizibilă pe fondul întunecatului atol, un infanterist de la marină, pe nume

---

[1] Stanley Pillsbury, interviuri telefonice, 25, 27 august 2004, 9 martie 2005, 18 august 2006, 23 ianuarie, 21 aprilie 2007; Louis Zamperini, interviu telefonic; Louis Zamperini, jurnal, 21-23 aprilie 1943; John Joseph Deasy, interviu telefonic, 4 aprilie 2005; Lester Herman Scearce Jr., interviu telefonic, 11 martie 2005; Jesse Stay, interviuri telefonice, 23 iulie 2004, 16 martie 2005; Frank Rosynek, *Not Everybody Wore Wings,* memorii nepublicate; Frank Rosynek, interviu prin e-mail, 15 iulie 2005; Russell Allen Phillips, scrisoare către Cecy Perry, 1 mai 1943; Cleveland, *op. cit.,* p. 346; Britt, *op. cit.,* pp. 36-37; Howard, Whitley, *op. cit.,* pp. 138-144; Jesse Stay, *Twenty-nine Months in the Pacific,* memorii nepublicate; Louis Zamperini, interviu acordat lui George Hodak, Hollywood, California, iunie 1988, AAFLA.

[2] John Joseph Deasy, interviu telefonic, 4 aprilie 2005.

[3] Howard Whitley, *op. cit.,* p. 140.

Fonnie Black Ladd, a intrat în biserică şi a ţipat la băştinaşi să iasă afară. Când a văzut că nu vor să plece, şi-a scos pistolul. Localnicii au fugit în cele din urmă.[1]

La infirmerie, Stanley Pillsbury zăcea speriat şi tulburat. Se trezise din somn simţind atolul zgâlţâit de explozii, în urletul unei sirene şi cu oameni fugind în jurul lui, punându-i pe pacienţi pe targă şi scoţându-i afară. Apoi camera a rămas pustie, iar Pillsbury era singur. Se pare că pe el îl uitaseră. S-a ridicat în fund, scos din minţi. Nu putea să stea în picioare.

Louie şi Phil au alergat prin pădurea de cocotieri, căutând un loc unde să se poată adăposti. Bombele îi ajungeau din urmă, făcând zgomote pe care cineva le putea asemăna cu paşii unui uriaş: „Bum!... Buumm!... BUUUM!... BUUUM!" În sfârşit, Louie şi Phil au zărit o colibă de-a băştinaşilor, construită pe piloni de lemn. S-au aruncat sub ea, aterizând peste alte zeci de oameni adăpostiţi deja acolo. Bombele erau acum atât de aproape, încât oamenii auzeau până şi zgomotul pe care îl făcea rotirea lor în aer; Deasy îşi aminteşte că zgomotul semăna cu un sfârâit, Scearce – cu un fluierat strident.

O clipă mai târziu, totul era înecat în lumină albă şi zgomot asurzitor. Pământul gemea, aerul vâjâia şi se umpluse de un miros acru. Copacii se despicau. O bombă a lovit cortul în care, cu o clipă în urmă, dormiseră Louie şi Phil. O alta a explodat chiar lângă nişte oameni ascunşi în şanţ, iar cel aflat deasupra a simţit că îl înţeapă ceva în spate. A spus: „Am încurcat-o, băieţi", apoi a leşinat.[2] O bombă a lovit camionul de artilerie, aruncându-l în aer în mii de fărâme. Rămăşiţele camionului şi ale oamenilor care se ascunseseră sub el au trecut pe deasupra capului lui Jesse Stay. Un mitralior a auzit un sunet muzical când au zburat pe lângă el bucăţi din camion. Se pare că bucăţi din acest camion au căzut şi peste unul dintre corturi, în care doi aviatori încă mai stăteau în pat. O altă bombă a nimerit în şanţul lui Scearce, căzând chiar pe spatele unui mitralior.

[1] Howard Whitley, *op. cit.,* p. 139; Philip Scearce Jr., interviu prin e-mail, 11 iulie 2008.

[2] Howard, Whitley, *op. cit.,* p. 140.

Nu a explodat, ci a rămas acolo fâsâind. Mitraliorul a urlat „Iisuse!”. Le-a luat ceva timp să-şi dea seama că ceea ce ei credeau a fi o bombă era de fapt un stingător de incendii. Câţiva metri mai încolo, Louie şi Phil s-au înghesuit unul în altul. Coliba s-a cutremurat, dar a rămas în picioare.

Bombele au înaintat pe atol. Exploziile se auzeau tot mai departe, apoi s-au oprit. Câţiva oameni au ieşit din adăposturile lor ca să-i ajute pe răniţi şi să stingă focurile. Louie şi ceilalţi au rămas la locul lor, ştiau că bombardierele se vor întoarce. S-au aprins chibrituri şi ţigările au fost ţinute cu degete tremurânde. „Dacă o să ne lovească”, a mormăit un soldat, „n-o să rămână din noi decât zeamă.” Departe, se auzea cum avioanele se întorc. Bombardamentul reîncepea.

Un om care alerga pe lângă infirmerie l-a văzut pe Pillsbury, a dat fuga la el, l-a pus pe o targă şi l-a târât spre o clădire mică de ciment, unde fuseseră duşi şi ceilalţi răniţi. Clădirea era atât de aglomerată, încât oamenii erau aşezaţi ca pe rafturi. Era întuneric beznă, iar doctorii se înghesuiau printre tărgi, luminându-şi pacienţii cu lanterna. Pillsbury zăcea gâfâind pe targă, ascultând cum vin bombele, simţea că se sufocă în spaţiul îngust şi închis; îşi imagina cum bombele îi vor îngropa pe toţi. Oamenii aceia, puşi unul peste altul, şi tăcerea mormântală îl duceau cu gândul la morgă. Îl durea piciorul. A început să geamă, iar doctorul a bâjbâit până la el şi i-a administrat morfină. Bombardamentul se auzea mai tare, mai tare, apoi a venit deasupra lor, cu o zgâlţâială enormă. Tavanul s-a cutremurat şi peste ei a început să se cearnă praf de ciment de pe pereţi.

Afară era iadul pe pământ. Oamenii gemeau şi urlau, unul îşi striga mama. Unui pilot i se părea că vocile acelea semănau „cu urletele de animale”.[1] Timpanele se spărgeau. Un om a făcut atac de cord. Altuia i-a fost retezată o mână. Unii plângeau cu sughiţuri, se rugau, alţii făceau pe ei. „Nu eram doar speriat, ci îngrozit”, le va scrie un aviator părinţilor săi. „Până atunci mi-a fost frică să nu mor în zbor, cu avionul, dar m-am înşelat. A fost pentru prima dată când

[1] *Ibidem,* p. 143.

am văzut cât de aproape poţi să fii de moarte."[1] Şi Phil credea la fel; niciodată, nici măcar în zborul acela peste Nauru, nu mai simţise o asemenea teroare.[2] Louie se ghemuise lângă el. Când fugise prin pădurea de cocotieri, se mişcase numai din instinct şi, din prea multă adrenalină, nu simţise nimic. Dar acum, cu toate exploziile acelea în jurul lui, îl cuprinsese frica.

Sergentul Frank Rosynek stătea ghemuit într-un şanţ de coral, având pe el doar casca, pantofii neîncheiaţi la şireturi şi o pereche de chiloţi. Tonele de resturi care veneau peste ei, scria el mai târziu, „erau ca încărcătura unui vagon de marfă. Zgomotul bombelor înainte de a lovi ţinta şi de a exploda semăna cu huruitul unui pian pe care cineva îl împinge pe o rampă lungă. Peste tot în jur erau palmieri mari rupţi şi despicaţi; pământul sărea în aer când exploda o bombă şi se producea un fulger de lumină fantastic de puternic. Impactul arunca bucăţi de coral în groapa unde eram noi; le căutam pe întuneric şi le aruncam afară imediat ce le găseam. În intervalele dintre două bombe lansate, ziceai că eşti într-o biserică: dintr-o tranşee de lângă noi se auzeau voci care intonau rugăciuni la unison – fără încetare. Am avut impresia că îi aud pe unii plângând; şi plângeau mai tare pe măsură ce bombele cădeau mai aproape. Ţi-era frică să ridici privirea pentru că aveai impresia că ar fi putut să te vadă de sus."[3]

La al treilea raid au mai murit doi soldaţi. La al patrulea, japonezii au tras lozul cel mare. Două bombe picate la fix au nimerit bombardierele B-24, încărcate cu combustibil şi bombe. Prima bombă a provocat o explozie uriaşă, care a stârnit o ploaie de bucăţi de avion ce s-au împrăştiat în toată insula. A doua a provocat un incendiu care a făcut să se declanşeze mitralierele de la bord; gloanţele au început să zboare în toate direcţiile, iar trasoarele desenau panglici în aer. Apoi au explodat bombele de 272 kg din avioane.

Într-un târziu, atolul s-a cufundat în tăcere. Câţiva

[1] Cleveland, *op. cit.,* p. 258.
[2] Russell Allen Phillips, scrisoare către reverendul Russell Phillips, 2 mai 1943.
[3] Frank Rosynek, *Not Everybody Wore Wings,* memorii nepublicate.

oameni s-au ridicat în picioare, tremurând. Când mergeau printre rămăşiţele dezastrului, a mai explodat un B-24, iar suflul exploziei a fost alimentat de cei 8.400 litri de combustibil, 1.360 kg de bombe şi pachetele de muniţie de calibru 50. Un copilot scria că se auzea „ca şi cum toată insula sărea în aer”.[1] Şi, cu asta, vacarmul a încetat.

La răsărit, oamenii au început să iasă din ascunzători. Cel care fugise în ocean venea acum spre mal, după ce stătuse trei ore agăţat de o stâncă, în plin flux. La lumina zilei, soldatul care îi înjurase pe generali când îşi săpase vizuina a descoperit că generalii aceia îşi săpaseră şi ei un adăpost chiar lângă el. Louie şi Phil s-au târât afară de sub colibă. Phil era nevătămat; Louie avea doar o tăietură la braţ. S-au alăturat alaiului de oameni epuizaţi şi şocaţi.

Funafuti era distrusă. O bombă căzuse pe acoperişul bisericii, năruind întreaga clădire, dar, mulţumită caporalului Ladd, nimeni nu se aflase înăuntru. În locul unde fusese cortul lui Phil şi Louie se vedea acum un crater. Un alt cort era turtit la pământ de o bombă nedetonată, care picase chiar în mijlocul lui. Cineva a legat bomba de un camion şi a tras-o până pe plajă, apoi a virat strâns şi a aruncat bomba direct în ocean. Rosynek a inspectat pista şi a găsit şase bombe japoneze aşezate în şir indian. Bombele se armau prin învârtire, în cădere, dar cine le lansase o făcuse de la prea mică înălţime, iar bombele nu avuseseră timp să se declanşeze. Oamenii le-au târât în ocean şi pe acelea.

Pe locul bombardierelor lovite se aflau acum nişte gropi adânci, înconjurate de cocotieri retezaţi. Unul dintre cratere, şi-a notat Louie în jurnal, era adânc de peste 10 m şi avea un diametru de 18 m. Fragmente de bombardier erau împrăştiate peste tot. Trenuri de aterizare şi scaune care văzuseră apusul dintr-o parte a insulei Funafuti întâmpinau acum zorii din cealaltă parte. Dintr-un bombardier nu mai rămăseseră decât coada, două vârfuri de aripă şi două elice unite printr-o baltă neagră. Un motor Pratt and Whitney de 1.200 de cai putere stătea stingher în

[1] Cleveland, *op. cit.,* p. 346

mijlocul pistei; avionul căruia îi aparţinuse nu se mai vedea nicăieri. Louie a dat peste un reporter care se uita într-un crater, cu ochii plini de lacrimi. Louie s-a dus spre el, aşteptându-se să vadă în groapă un mort. În schimb, a văzut o maşină de scris turtită.

Răniţi şi morţi erau peste tot. Doi mecanici care fuseseră prinşi în câmp deschis erau plini de răni din cauza suflului puternic al exploziei. Erau atât de traumatizaţi, încât nu puteau să vorbească şi comunicau prin gesturi făcute cu mâna. Îi găsiseră cufundaţi într-o tăcere solemnă în jurul a două scaune şi a unor bucăţi contorsionate de metal, tot ce mai rămăsese din camionul artileriei. Cei trei oameni care se adăpostiseră sub camion erau de nerecunoscut. Un operator radio a fost găsit mort, cu o schijă în cap. Louie a dat peste cadavrul unui băştinaş care avea pe el doar pânza care îi acoperea zona genitală. Îi lipsea o jumătate din cap.

Un crainic de la radio anunţa că fuseseră vreo 14 bombardiere japoneze[1], dar, considerând că au existat două runde a câte trei atacuri, cineva le-a botezat „Blestematele alea şase”.[2] Toată lumea se aştepta la întoarcerea lor. Phil şi Louie s-au alăturat unui grup de oameni care săpau adăposturi cu lopeţi şi cu căşti. Când au avut un moment liber, s-au dus pe plajă şi au stat acolo cu toţii o oră, încercând să-şi adune gândurile.

Tot în acea zi, Louie s-a dus să ajute la infirmerie. Pillsbury ajunsese din nou în patul lui. Piciorul îi frigea groaznic şi atârna în aer, lângă pat, formând o baltă de sânge pe podea. Cuppernell stătea cu el, mulţumindu-i că doborâse acel Zero.

Doctorul era îngrijorat fiindcă piciorul lui Pillsbury sângera încontinuu. Operaţia era absolut necesară, numai că nu aveau anestezice, aşa că pacientul trebuia s-o suporte pe viu. Pillsbury s-a ţinut strâns de pat cu mâinile, Louie a stat peste picioarele lui, iar doctorul a rupt cu cleştii bucăţi de ţesut din piciorul lui Pillsbury, apoi a luat o fâşie

[1] Britt, *op. cit.,* pp. 36-37.
[2] Frank Rosynek, interviu prin e-mail, 15 iulie 2005.

mare de piele care atârna, a tras-o peste osul dezvelit şi a cusut-o.[1]

Super Man rămăsese lângă pistă, înclinat spre stânga după aterizarea într-o roată, cu cauciucul rupt aproape desprins. Raidul aerian nu îl nimerise, dar nu arăta deloc bine. Cele 594 de găuri erau împrăştiate pe toată suprafaţa fuzelajului; şiruri de găuri provocate de gloanţe, tăieturi făcute de schije, patru găuri de proiectile dintre care cea mai mică era de mărimea unui cap de om, spărtura căscată sub turela lui Pillsbury şi bucata lipsă de la profundorul din dreapta, mare cât o uşă. Avionul arăta de parcă ar fi zburat prin sârmă ghimpată, vopseaua era curăţată pe motoarele din faţă şi pe laterale. Ziariştii şi aviatorii îi dădeau roată, minunându-se cum de reuşise să se menţină în aer cinci ore cu asemenea avarii. Phil era lăudat ca un adevărat făcător de minuni şi toată lumea începuse să-şi revizuiască opiniile în legătură cu vulnerabilul B-24. Un fotograf a urcat în avion şi a făcut o poză. Fotografia a fost realizată ziua în interiorul întunecos al avionului; în ea se văd razele de lumină care pătrund prin găurile din avion, ca o ploaie de stele pe un cer întunecat.

Louie, care arăta la fel de rău ca şi avionul său, a urcat la bordul lui *Super Man.* S-a rezemat cu capul de una din găurile făcute de proiectile şi a văzut pe acolo cablurile de direcţie retezate, aşa cum le legase el. Şi-a trecut mâna peste suprafaţa lui *Super Man* cu ochii înlăcrimaţi. Avionul îl salvase pe el şi pe ceilalţi colegi, în afară de unul. Pentru el, avionul era ca un prieten drag.

Louie s-a îmbarcat la bordul unui alt avion şi a început călătoria de întoarcere spre Hawaii împreună cu Phil, Cuppernell, Mitchell şi Glassman, acoperit de bandaje. Pillsbury, Lambert şi Douglas erau mult prea grav răniţi ca să se alăture echipajului. În câteva zile, au fost trimişi spre Samoa, unde un doctor a aruncat o singură privire la piciorul lui Pillsbury şi a decretat că fusese „făcut hamburger”.[2] Lambert va fi spitalizat cinci luni. [3*] Când a venit la el un general să-i înmâneze medalia *Purple Heart,*

[1] Stanley Pillsbury, interviuri telefonice, 25, 27 august 2004, 9 martie 2005, 18 august 2006, 23 ianuarie, 21 aprilie 2007.

Lambert nu era în stare să stea în fund, aşa că generalul i-a prins medalia de cearşaf. Pentru Douglas, războiul se sfârşise. Brooks zăcea într-un mormânt aflat în cimitirul trupelor de marină din Funafuti. Echipajul lor se destrămase pentru totdeauna. Pe *Super Man* nu l-au mai revăzut niciodată.

La plecarea din Funafuti, Louie simţea o greutate mare apăsându-l pe umeri. El şi colegii lui au făcut o escală la Canton, apoi au zburat spre atolul Palmyra, unde Louie a făcut un duş fierbinte şi s-a dus să vadă *Au căzut la datorie* la cinematograful unităţii. Era filmul la care participase şi el ca figurant, la începutul războiului, într-o altă viaţă.

Revenit la Hawaii, Louie s-a scufundat într-o letargie rece. Era irascibil şi retras. Nici Phil nu era în apele lui, începuse să bea mai mult şi părea schimbat. Cu echipajul amputat şi fără avion, nu mai erau trimişi în misiuni, aşa că-şi omorau timpul prin Honolulu. Când un individ cu mintea înfierbântată de alcool a încercat să stârnească o ceartă, Phil s-a uitat la el indiferent, dar Louie nu a rezistat. Cei doi au ieşit din local să se bată, dar scandalagiul a dat înapoi. Pe urmă, când mai ieşea la o bere cu prietenii, Louie nu mai reuşea deloc să fie sociabil. A început să se închidă în cameră, ascultând muzică. Cealaltă activitate care îi mai făcea plăcere era alergarea, aşa că transpira din greu pe nisipul din jurul pistei din Kahuku, gândindu-se la Olimpiada din 1944 şi încercând să uite privirea rugătoare a lui Harry Brooks.

Pe 24 mai, Louie, Phil şi ceilalţi veterani de pe *Super Man* au fost transferaţi la Escadrila 42 din Grupul 11 de Bombardieri. Escadrila 42 era cantonată pe latura de est a insulei Oahu, pe superba plajă din Kualoa.[1] Pentru a întregi echipajul incomplet de pe *Super Man,* au fost aduşi alţi şase

[2] Stanley Pillsbury, interviuri telefonice, 25, 27 august 2004, 9 martie 2005, 18 august 2006, 23 ianuarie, 21 aprilie 2007.

[3] „Catonsville Air Gunner Has 95 Raids to Credit”, articol nedatat din albumul lui Phillips, FMP.

* În cele din urmă, Lambert se va întoarce în serviciul militar cu un alt echipaj şi va stabilit un record uluitor de 95 de misiuni.

[1] Louis Zamperini, jurnal, aprilie-mai 1943.

oameni. Ideea de a zbura împreună cu nişte necunoscuţi era îngrijorătoare pentru Phil şi Louie. „Nu-mi place deloc ideea asta”, scria Louie în jurnalul său. „Ori de câte ori sunt amestecaţi oameni din mai multe echipaje apare o problemă.” Veteranii de pe *Super Man* nu au văzut nimic special la nou-veniţi; singurul lucru notabil li s-a părut a fi slăbiciunea pentru dulciuri a mitraliorului lor din coadă, un sergent din Cleveland pe nume Francis McNamara, care practic nu mânca decât dulciuri. I-au spus „Mac”.[1]

În momentul acela, nu aveau niciun avion. Bombardierele Liberator care fuseseră repartizate Escadrilei 42 zburau atunci în alte zone de război, iar primele cinci, găurite de gloanţe, de-abia ajunseseră pe insulă. Unul dintre ele, botezat *Green Hornet,* părea terminat; pe toate părţile era stropit cu ceva negru, iar vopseaua de pe motoare era curăţată de tot.[2] Chiar şi cu cala bombelor goală şi cu toate cele patru motoare în funcţiune, de-abia putea să se menţină în aer. Avea tendinţa să zboare cu coada mai jos decât botul avionului, ceea ce îi făcea pe oameni să spună că „ameţeşte”, o referire la senzaţia pe care o dă un avion în cădere. Inginerii au studiat problema în fel şi chip, dar nu au găsit nicio explicaţie. Toţi aviatorii îl priveau cu suspiciune pe *Green Hornet.* Bombardierul nu primea decât sarcini uşoare, iar echipajele de la sol scoteau de pe el piese pe care le puteau folosi la repararea altor avioane. Louie a mers cu el într-un zbor scurt şi, la întoarcere, l-a numit „cel mai tâmpit avion” cu putinţă, cu care spera să nu mai zboare vreodată.

Pe 26 mai, Louie şi-a strâns lucrurile şi a plecat la noua lui locuinţă din Kualoa, o casă particulară construită la mai puţin de 10 m de ocean. Louie, Phil, Mitchell şi Cuppernell urmau să locuiască singuri acolo. În după-amiaza respectivă, Louie a rămas în casă, transformând garajul în camera lui personală. Phil s-a dus la o şedinţă a escadrilei, unde a făcut cunoştinţă cu un pilot începător, George

[1] Louis Zamperini interviu telefonic; Russel Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997.

[2] Cleveland, op. cit., p. 159; Louis Zamperini, interviu telefonic; Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997.

„Smitty” Smith, care, din întâmplare, era un prieten apropiat de-al lui Cecy.[1] După şedinţă, Phil a mai stat cu Smitty, vorbind despre Cecy. Acasă, Louie s-a culcat. A doua zi, el, Phil şi Cuppernell se duceau la Honolulu să mai mănânce o friptură la localul lui P.Y. Chong.

În cealaltă parte a insulei, la Hickam Field, un echipaj de nouă oameni şi un pasager urcau la bordul unui B-24. Echipajul, pilotat de un ofiţer din Tennessee pe nume Clarence Corpening, de-abia venise din San Francisco şi se ducea spre Canton, apoi spre Australia. Oamenii de la sol s-au uitat după avion cum se ridică, îşi fixează direcţia spre sud şi iese din raza lor vizuală.

[1] George Smith, scrisoare către Cecy Perry, 19 iunie 1943.

Capitolul 11

„Nimeni n-o să scape cu viaţă din asta”

Joi, 27 mai 1943, Louie s-a trezit la ora 5 dimineaţa. Toată lumea din casă dormea. A ieşit afară în vârful picioarelor şi a urcat în pas alert dealul din spatele casei, ca să se încălzească, apoi s-a întors, s-a îmbrăcat cu hainele de antrenament şi a pornit spre pistă. Pe drum a întâlnit un sergent cu maşina şi l-a rugat să meargă pe lângă el. Sergentul a fost de acord, aşa că Louie a alergat în paralel cu jeepul. A reuşit să străbată o milă în 4 minute şi 12 secunde, un timp uimitor, având în vedere că alerga pe nisip. Era într-o formă mai bună ca niciodată.[1]

S-a întors acasă la pas, s-a spălat şi s-a îmbrăcat cu o pereche de pantaloni kaki subţiri, un tricou şi o cămaşă de muselină pe care şi-o cumpărase din Honolulu. După ce a luat micul dejun şi a mai pierdut timpul aranjându-şi camera, i-a scris lui Payton Jordan, a băgat scrisoarea în buzunarul de la cămaşă, s-a suit împreună cu Phil şi Cuppernell într-o maşină închiriată şi au plecat spre Honolulu.

La poarta bazei militare au fost opriţi cu un steag fluturat de locotenentul pe care îl dispreţuiau ei, acela care le ceruse în trecut să zboare pe *Super Man* cu doar trei motoare. Locotenentul avea acum o misiune urgentă. Bombardierul lui Clarence Corpening, care plecase spre Canton cu o zi înainte, nu ajunsese la bază. Locotenentul, care avea impresia că avionul era un B-25, şi nu un B-24, care era mult mai mare, căuta voluntari care să plece în căutarea lui. Phil i-a spus că ei nu aveau avion. Locotenentul le-a zis că pot să-l ia pe *Green Hornet.* Când Phil i-a răspuns că acel avion este incapabil să zboare, locotenentul a replicat că trecuse de inspecţie. Atât Louie, cât şi Phil ştiau că, deşi se folosea termenul de „voluntariat”, era de fapt un ordin. Phil s-a oferit voluntar.

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

Locotenentul s-a dus şi la pilotul Joe Deasy, l-a trezit şi l-a convins şi pe el să se ofere voluntar. Deasy şi echipajul lui aveau să zboare cu bombardierul B-24 *Daisy Mae.*

Phil, Louie şi Cuppernell s-au întors la bază să-şi adune echipajul. Trecând pe acasă, Louie şi-a luat la el un binoclu pe care îl cumpărase când fusese la Olimpiadă. Şi-a deschis jurnalul şi a scris în grabă câteva cuvinte despre misiunea pe care o primise. „Nu exista decât un avion disponibil, *Green Hornet,* «ameţitul»", a notat el. „Noi nu prea am vrut să acceptăm, dar Phil a cedat în final şi a acceptat misiunea de salvare."[1]

Chiar înainte de plecare, Louie a scris în grabă un bileţel pe care l-a lăsat pe cufărul lui, în care îşi păstra proviziile de băutură în borcane de condimente. „Dacă într-o săptămână nu ne întoarcem", spunea biletul, „serviţi-vă cu băutură."[2]

Locotenentul a întâmpinat echipajul lângă *Green Hornet.* A desfăcut o hartă. Socotea că avionul lui Corpening s-ar fi prăbuşit la 320 km de Palmyra.[3] Motivul pentru care credea acest lucru era destul de neclar; raportul oficial despre prăbuşirea avionului susţine că acesta nu mai fusese văzut sau auzit după decolare, aşadar putea să se afle oriunde. Oricare i-ar fi fost motivele, locotenentul i-a spus lui Phil să urmeze o direcţie de 208° şi să caute într-un loc paralel cu Palmyra. Lui Deasy i-a dat cam aceleaşi instrucţiuni, dar l-a direcţionat spre o altă zonă. Amândouă echipajele au primit ordin să caute toată ziua, să aterizeze la Palmyra şi, dacă era cazul, să continue căutarea şi a doua zi.[4]

În timp ce se pregăteau de decolare, oamenii din

[1] Louis Zamperini, jurnal, 27 mai 1943.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[3] Raportul 4945 asupra echipajelor de zbor dispărute, 26 mai 1943, National Archive Microfiche Publication M13801, Fiche 1767; rapoarte despre echipaje dispărute ale US Army Air Forces, 1942-1947; arhiva Biroului din Cartierul General RG 92, NACP.

[4] John Joseph Deasy, interviu telefonic, 4 aprilie 2005; Louis Zamperini, interviu telefonic; raportul 4945 asupra echipajelor de zbor dispărute, rapoarte asupra echipajelor de zbor dispărute ale US Army Air Forces 1942-1947; arhiva Biroului din Cartierul General RG 92, NACP; „42nd Bombardment Squadron: Addendum to Squadron History", 11 septembrie 1945, AFHRA, Maxwell AFB, Alabama.

echipajul lui Phil îşi făceau griji în legătură cu *Green Hornet.* Louie încerca să-i încurajeze, spunându-le că, fără bombe şi muniţie la bord, avionul trebuia să aibă suficientă putere ca să se menţină în aer. Phil era îngrijorat fiindcă nu mai zburase niciodată cu acest avion, deci nu-i cunoştea hachiţele. Mai ştia că avionul fusese devalizat şi spera doar să nu-i lipsească vreun echipament esenţial. Echipajul a recapitulat procedurile pentru prăbuşire şi a făcut o inspecţie amănunţită a avionului, ca să se asigure că echipamentul de supravieţuire există şi se află unde trebuie. În avion se găsea o cutie de provizii, de care era responsabil mitraliorul din coadă. Se găsea, de asemenea, şi o barcă suplimentară, care se afla într-un sac galben din cabina de comandă. Această barcă intra în responsabilitatea lui Louie, aşa că el a verificat dacă se află la locul ei. Şi-a pus vesta Mae West, aşa cum au făcut şi alţi oameni din echipaj. Phil nu şi-a pus-o, poate pentru că i-ar fi fost greu să piloteze cu ea.[1]

În ultimul moment, un recrut a venit în fugă la avion şi i-a rugat să-l ia şi pe el până la Palmyra. Nimeni nu a avut nimic de obiectat, aşa că omul şi-a găsit şi el un loc în spatele avionului. Cu tot cu recrutul, la bord se aflau acum 11 oameni.

Când Phil şi Cuppernell au dus avionul pe pistă, Louie şi-a amintit de scrisoarea pentru Payton Jordan. A scos-o din buzunar, s-a aplecat pe fereastra de la mijlocul avionului şi i-a aruncat-o unui om din echipajele de la sol, care i-a promis că o s-o pună la poştă.

Daisy Mae a decolat aproape în acelaşi timp cu *Green Hornet,* iar avioanele au zburat o vreme unul lângă altul.[2] În afară de veteranii de pe *Super Man,* pe *Green Hornet* ceilalţi oameni nu se cunoşteau, aşa că nu aveau mare lucru să-şi spună. Louie şi-a petrecut timpul în cabina pilotului, sporovăind cu Phil şi Cuppernell.

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997.
[2] Lester Herman Scearce Jr., interviu telefonic, 11 martie 2005.

Green Hornet nu se dezminţea: zbura cu coada în jos, fără să poată ţină pasul cu *Daisy Mae.* După vreo 300 km, Phil i-a transmis lui Deasy să nu-l mai aştepte. Echipajele nu s-au mai văzut.[1]

La un moment dat, în jurul orei 2 după-amiaza, *Green Hornet* a ajuns în zona de căutare, aflată la circa 360 de kilometri de Palmyra. Norii stăteau grămadă în jurul avionului, apa nu se vedea. Phil a coborât avionul sub plafonul de nori, îndreptându-l la 800 m deasupra apei. Louie şi-a luat binoclul, a coborât în carlingă şi a început să caute. La scurt timp după aceea a auzit în căşti vocea hârâită a lui Phil, cerându-i să urce şi să le dea binoclul şi altora. Louie s-a supus, apoi a rămas pe puntea de comandă, chiar în spatele lui Phil şi Cuppernell.[2]

În timp ce scrutau apele oceanului, Cuppernell l-a întrebat pe Phil dacă nu ar vrea să facă schimb de locuri, ca să preia el îndatoririle de pilot. Era un lucru obişnuit în rândul piloţilor, permiţându-le copiloţilor să capete experienţa de care aveau nevoie pentru a ajunge piloţi. Phil a fost de acord. Uriaşul Cuppernell s-a strecurat pe lângă Phil în scaunul din stânga, în timp ce Phil a trecut în dreapta. Cuppernell a început să piloteze avionul.[3]

Câteva minute mai târziu, cineva a observat că motoarele de pe o parte consumă mai mult combustibil decât celelalte, ceea ce făcea ca avionul să fie din ce în ce mai uşor într-o parte. S-au apucat atunci să transfere combustibil dintr-o parte în alta, pe aripile avionului, ca să echilibreze greutatea.

Apoi, din senin, avionul s-a cutremurat. Louie s-a uitat la tahometru şi a observat că primul motor din dreapta pierdea din turaţie. S-a uitat pe fereastră. Motorul se zgâlţâia violent. Apoi s-a oprit. Bombardierul s-a înclinat spre stânga şi a început să cadă rapid spre ocean. Phil şi Cuppernell aveau la dispoziţie doar câteva secunde pentru a salva avionul. Au început repede manevrele, dar Louie a

[1] Kelsey Phillips, *A Life Story,* memorii nepublicate.
[2] Louis Zamperini, interviu telefonic; Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997.
[3] Kelsey Phillips, *op. cit.;* Louis Zamperini, interviu telefonic.

simţit că erau dezorientaţi de schimbarea locurilor. Ca să atenueze picajul cauzat de oprirea motorului, trebuiau să-l „uşureze” – să pună palele elicelor de la motorul mort paralel cu curenţii de aer, ca să le oprească rotaţia. În mod normal, asta ar fi fost sarcina lui Cuppernell, dar el se afla acum pe scaunul pilotului. În timpul manevrelor, Cuppernell a urlat la noul inginer al echipajului să vină în carlingă ca să uşureze motorul. Nu se ştie dacă el sau altcineva a precizat care dintre motoare trebuia uşurat. Era o informaţie de o importanţă crucială, întrucât, din cauza rotaţiei elicei, un motor mort arată la fel ca unul funcţional.[1]

Pe panoul de control se aflau patru butoane de uşurare, câte unul pentru fiecare motor, acoperite cu un capac din plastic. Aplecându-se printre Cuppernell şi Phil, mecanicul a scos capacul şi a apăsat un buton. În momentul acela, *Green Hornet* s-a lăsat spre stânga şi a început să se clatine. Mecanicul apăsase din greşeală butonul de la motorul numărul 2. Acum amândouă motoarele din stânga erau moarte, iar motorul numărul 1 tot nu fusese uşurat.

Phil a ambalat la maximum cele două motoare care mai funcţionau, încercând să menţină avionul în aer până când vor putea să repornească motorul cu numărul 2. Cele două motoare din dreapta, ambalate la maximum, trăgeau avionul înainte, în timp ce partea stângă era trasă în jos, ceea ce a determinat rotirea avionului spre stânga şi intrarea în vrie. Motorul nu pornea. Avionul continua să piardă din înălţime.

Green Hornet era condamnat. Tot ce mai putea face Phil era să-l îndrepte înainte de amerizare. A rostit răguşit în interfon trei cuvinte: „Pregătiţi-vă de prăbuşire!”[2]

Louie a fugit de pe puntea de comandă, strigându-le membrilor echipajului să-şi ia locul stabilit în caz de prăbuşire. În timp ce avionul se răsucea, el a scos barca suplimentară de salvare şi s-a aşezat la locul stabilit, la mijloc. L-a văzut pe Mac, noul mitralior din coadă, înhăţând lada cu provizii. Ceilalţi îşi puneau disperaţi vestele Mae

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic; Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997.

West. Lui Louie i-a trecut o clipă prin cap că Mitchell nu ieşise din botul avionului. Sarcina acestuia era să calculeze poziţia avionului şi s-o transmită radiofonistului pentru ca acesta să poată transmite un SOS, după care să ia sextantul şi trusa de navigare. Dar, cum avionul cobora învârtindu-se, cu botul în jos, şi cu spaţiul îngust prin care trebuia să se strecoare, probabil că navigatorul nu reuşise să iasă.

În timp ce oamenii din carlingă au dat fuga spre zonele oarecum mai sigure din interiorul avionului, adică mijlocul şi spatele, unul dintre ei – care a fost, mai mult ca sigur, inginerul care apăsase greşit butonul de uşurare – a rămas în faţă. Întrucât bărcile de salvare nu ieşeau automat în momentul prăbuşirii, era datoria inginerului să rămână în picioare în spatele cabinei piloţilor ca să tragă de mânerul care le elibera. Pentru a fi sigur că bărcile de salvare vor fi suficient de aproape de avion pentru ca supravieţuitorii să poată înota spre ele, el trebuia să întârzie acţionarea mânerului până aproape de prăbuşire. Asta însemna că el avea puţine şanse, sau chiar niciuna, să se aşeze în poziţia de prăbuşire – şi, din acest motiv, avea şi puţine şanse de supravieţuire.

Phil şi Cuppernell se luptau în continuare să redreseze avionul. *Green Hornet* s-a înclinat spre stânga, mişcându-se tot mai repede din cauza ambalării la maximum a motoarelor din dreapta. Nu mai era timp pentru lansarea unui SOS. Phil căuta un loc spre care să orienteze avionul pentru amerizare, dar era inutil. Nu reuşea să îndrepte avionul – şi, chiar dacă l-ar fi îndreptat, oricum avea viteză prea mare. Urmau să se prăbuşească. În mod straniu, Phil nu se simţea deloc înfricoşat. Se uita la apa care venea spre ei învârtindu-se şi se gândea: „Nu mai am ce face.”

Louie stătea pe podea lângă despărţitură, cu faţa înainte. Lângă el erau cinci oameni. Toţi păreau împietriţi; nimeni nu scotea o vorbă. Louie s-a uitat pe fereastra din dreapta. Nu vedea decât cerul plin de nori, învârtindu-se în jurul lor. Se simţea mai viu ca niciodată. S-a uitat la panoul din faţa lui şi s-a gândit că o să-şi spargă capul în el la impact. Când a simţit oceanul apropiindu-se de avion, a mai aruncat o

privire la cerul care se răsucea şi apoi a tras barca de salvare în faţa lui şi a băgat capul în piept.[1]

A trecut o secundă de rostogolire înfricoşătoare, apoi alta. Cu o fracţiune de secundă înainte ca avionul să lovească apa, în mintea lui Louie nu palpita decât un unic gând final: „Nimeni n-o să scape cu viaţă din asta.”[2]

Louie nu a simţit decât nişte senzaţii acute şi fără sunet: corpul lui aruncat înainte, ruperea avionului, ceva care se înfăşura în jurul lui, izbitura rece a apei, apoi greutate apăsându-l. *Green Hornet,* lovind apa mai întâi cu botul şi cu aripa stângă la viteză mare, s-a înfipt în apele oceanului şi s-a făcut bucăţi.

În timp ce avionul se dezintegra în jurul lui, Louie simţea că este tras sub apă. Apoi mişcarea descendentă a încetat dintr-odată, iar Louie s-a simţit împins afară din apă. Forţa cu care se prăbuşise avionul dispăruse, iar fuzelajul, deocamdată plin de aerul rămas înăuntru, plutea la suprafaţă. Louie a deschis gura şi a inspirat profund. Aerul ieşea din avion fâsâind şi apa năvălea iar peste Louie. Avionul a intrat sub apă şi s-a scufundat cu mare repeziciune, de parcă era tras în jos.

Louie a încercat să se orienteze. Coada avionului nu mai era în spatele lui, aripile nu mai erau în faţă. Oamenii care se aflaseră lângă el dispăruseră. Impactul îl trimisese sub cadrul mitralierei de la mijloc şi îl înghesuise acolo, cu faţa în jos şi cu barca sub el. Cadrul mitralierei îi strivea gâtul şi o mulţime de fâşii de ceva erau înfăşurate în jurul lui, ţinându-l prizonier între mitralieră şi barcă. Simţea firele acelea şi se gândea: „Spaghete.” Erau o droaie de cabluri, sistemul nervos al lui *Green Hornet.* Când se rupsese coada, cablurile plesniseră şi se înfăşuraseră în jurul lui. A tras de ele, dar nu a putut să se elibereze. Dorea cu disperare să respire, dar nu putea.

În resturile carlingei, Phil se lupta să iasă. Când avionul a lovit apa, el a fost aruncat în faţă şi s-a lovit de ceva cu

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic.

capul. Un val de apă a năvălit cu violenţă în cabină, iar avionul l-a dus la fund. După întunericul din jurul lui, şi-a dat seama că era departe de suprafaţă, ducându-se cu fiecare clipă şi mai jos. I s-a părut că îl vede pe Cuppernell ieşind cu trupul lui mare din avion. Phil a găsit ceea ce credea că fusese fereastra de la cabină, care acum nu mai avea geam. A pus piciorul pe ceva tare şi s-a împins prin rama ferestrei afară din avion. A înotat spre suprafaţă, văzând cum se apropie de lumină.

A ieşit la aer în mijlocul unui puzzle de bucăţele din avion. Capul îi sângera, glezna şi un deget de la mână erau rupte. A găsit o bucată din epavă care plutea, de vreun metru pătrat, poate, şi s-a agăţat de ea. A început să se scufunde. Departe pluteau două bărci de salvare. Nu era nimeni în ele. Cuppernell nu se vedea nicăieri.

Jos, sub apă, Louie era încă blocat în avion, înfăşurat în cabluri. S-a uitat în sus şi a văzut un corp care plutea încet. Avionul se cufunda tot mai mult şi întregul univers se îndepărta deasupra. Louie a simţit că încep să-i pocnească urechile şi şi-a amintit ca prin ceaţă că la bazinul din Redondo Beach constatase că urechile încep să-i pocnească la o adâncime de 6 m. Întunericul îl înconjura din toate părţile şi presiunea apei creştea tot mai mult. Se zbătea inutil. S-a gândit: „Nicio speranţă.”

A simţit o durere bruscă, atroce, în frunte. Simţea că începe să ameţească, că totul se înceţoşează, în timp ce trăgea disperat de cabluri şi îşi încorda muşchii gâtului ca să nu respire. Undeva, într-un loc îndepărtat al minţii lui, apăruse certitudinea că acesta era sfârşitul. Şi-a pierdut cunoştinţa.

S-a trezit într-un întuneric absolut. S-a gândit: „Asta e moartea.” Apoi a simţit că este tot în apă şi că greutatea avionului îl apasă în continuare. În mod inexplicabil, cablurile nu mai erau în jurul lui, nici barca. Plutea în interiorul fuzelajului, care îl ducea spre fundul oceanului, la 500 m sub apă. Nu vedea nimic. Vesta Mae West nu era umflată, dar flotabilitatea ei îl împingea în tavanul avionului. Nu mai avea deloc aer în plămâni şi acum înghiţea din reflex: înghiţea apă sărată. Apa avea gust de

sânge, combustibil şi ulei. Se îneca.

Louie şi-a întins mâinile, încercând să caute un loc pe unde să iasă. Mâna dreaptă a lovit ceva, iar inelul lui de la USC s-a agăţat acolo. I se blocase mâna. A pipăit cu mâna stângă şi a simţit ceva lung şi neted de metal. Senzaţia l-a făcut să se orienteze: era hubloul deschis de la jumătatea din dreapta a avionului. A înotat spre el, şi-a pus picioarele pe ramă şi s-a împins afară, smucindu-şi mâna ca s-o elibereze şi tăindu-şi degetul. S-a lovit în spate de marginea de sus a ferestrei, iar pielea i s-a julit sub cămaşă. S-a eliberat. Avionul a continuat să se scufunde.

Louie a bâjbâit după corzile de la vesta de salvare, cu speranţa că nimeni nu-i furase recipientele de dioxid de carbon. Norocul a fost de partea lui: vesta s-a umflat. S-a simţit dintr-odată foarte uşor, iar vesta l-a tras spre suprafaţa apei într-un vârtej de gunoaie.[1]

A ţâşnit afară într-o lumină ameţitoare. A tras cu lăcomie aer în piept şi a început instantaneu să vomite apa sărată şi combustibilul înghiţite mai devreme. Scăpase.

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997; „42nd Bombardment Squadron: Addendum to Squadron History”, 11 septembrie 1945, AFHRA, Maxwell AFB, Alabama; Robert Trumbull, „Zamperini, Olympic Miler, Is Safe After Epic Ordeal”, *New York Times,* 9 septembrie 1945; Kelsey Phillips, *op. cit.;* Louis Zamperini, interviu acordat lui George Hodak, Hollywood, California, iunie 1988, AAFLA; Sandra Provan, „LP Man’s Part of Olympics”, *La Porte Herald-Argus,* 18 februarie 1988.

PARTEA A TREIA

Capitolul 12

Prăbuşirea

Suprafaţa oceanului era plină cu resturi din bombardier. Sângele care dădea viaţă avionului – uleiul, lichidul hidraulic şi câteva mii de litri de combustibil – băltea la suprafaţa apei. Printre toate aceste resturi se zăreau firişoare de sânge şerpuind.

Louie a auzit o voce. S-a întors în direcţia aceea şi l-a văzut pe Phil, la câteva zeci de metri de el, ţinându-se de ceva care părea să fie un rezervor de combustibil. Alături de el se afla Mac, mitraliorul din coadă. Niciunul dintre ei nu purta vesta Mae West. Din capul lui Phil ţâşneau ritmic mici arteziene de sânge, care îi cădeau în valuri peste faţă. Ochii aveau o privire rătăcită, perplexă şi ameţită. Phil şi-a aruncat ochii peste marea de resturi şi l-a zărit la rândul său pe Louie. La suprafaţă nu mai era nimeni din echipaj.

Louie a văzut una dintre bărcile de salvare săltând pe apă. Probabil că ambarcaţiunea fusese ejectată după ce avionul s-a dezintegrat, dar cel mai probabil era ca inginerul, cu ultimul gest pe care avea să-l facă în viaţa lui, să fi tras în clipele de dinaintea prăbuşirii de maneta care elibera barca. Aceasta se umflase automat şi acum se îndepărta rapid.

Louie ştia că trebuia să-i oprească hemoragia lui Phil cât mai repede, însă, dacă s-ar fi dus mai întâi la el, barca ar fi fost pierdută şi toţi ar fi fost condamnaţi la moarte. A înotat spre barcă. Hainele şi încălţămintea îl trăgeau în jos, iar curentul oceanic şi vântul purtau barca mai repede decât putea el să înoate. Cum aceasta se îndepărta din ce în ce mai mult de el, Louie a renunţat s-o mai urmărească. S-a uitat înapoi spre Phil şi Mac; în privirile lor se citea convingerea că erau pierduţi. Apoi a observat o funie lungă care atârna în urma bărcii şi care şerpuia în apă la nici doi metri în faţa lui. A apucat funia şi a tras barca spre el, după care a urcat în ea. A doua barcă plutea ceva mai departe. Louie a scos lopeţile bărcii şi a vâslit cât de tare a putut,

abia reuşind să ajungă la coardă şi să tragă şi a doua barcă spre el. A trecut corzile prin urechile de pe lateralele bărcilor şi le-a legat una de alta.

A vâslit apoi spre Phil şi Mac. Dându-şi seama că bucata tăioasă de rezervor de care se ţinea putea să sfâşie barca, Phil i-a făcut vânt, ca s-o îndepărteze. Louie l-a tras în barcă, iar Mac a urcat singur. Amândoi erau acoperiţi de o peliculă soioasă de ulei şi combustibil, la fel ca Louie. Trei oameni într-o barcă însemna înghesuială: ambarcaţiunea avea circa 180 cm lungime şi cel mult 60 cm lăţime.

În partea stângă a frunţii lui Phil, chiar spre linia părului, se vedeau două găuri. Sângele din aceste răni, amestecat cu apă, se aduna pe fundul bărcii. Amintindu-şi ce a învăţat la cercetaşi şi la cursul de prim-ajutor din Honolulu, Louie i-a palpat gâtul lui Phil ca să-i simtă pulsul pe artera carotidă. I-a arătat lui Mac unde să ţină degetul apăsat. Şi-a scos cămaşa de muselină şi tricoul, după care l-a dezbrăcat şi pe Phil. I-a cerut lui Mac să-i dea şi hainele lui. A pus deoparte cămăşile, a înmuiat în apă tricoul lui Phil, l-a împăturit ca pe o compresă şi l-a aşezat pe rană. Celelalte două tricouri le-a legat lui Phil strâns în jurul capului, apoi l-a transferat, cât de uşor a putut, în a doua barcă.[1]

Phil era ameţit. Ştia că se prăbuşise, că cineva l-a scos din apă, că se afla într-o barcă şi că Louie era cu el. Se simţea speriat, dar nu panicat. În calitate de pilot, el era comandantul oficial al grupului, dar înţelegea destul de bine situaţia încât să-şi dea seama că nu este în stare să ia vreo decizie. Văzuse că Louie, care avea o tăietură urâtă la deget, lângă inelul de la USC, era altminteri nevătămat şi lucid. Aşa că l-a rugat să preia comanda, iar Louie a acceptat.

— Mă bucur că ai fost tu, Zamp, a spus încet Phil, apoi a

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997; „42nd Bombardment Squadron: Addendum to Squadron History”, 11 septembrie 1945, AFHRA, Maxwell AFB, Alabama; Robert Trumbull, *op.cit.;* Kelsey Phillips, *op.cit.;* Louis Zamperini, interviu acordat lui George Hodak, Hollywood, California, iunie 1988, AAFLA; Sandra Provan, „LP Man’s Part of Olympics”, *La Porte Herald-Argus,* 18 februarie 1988.

tăcut.[1]

De undeva din apropiere s-a auzit un zgomot slab, un geamăt bolborosit, o gură care încerca să articuleze ceva, un gâtlej care se umplea cu apă – apoi s-a aşternut tăcerea. Louie a apucat o padelă şi a început să vâslească în cercuri, cât de repede putea, căutându-l pe omul care se îneca. Poate era Cuppernell, pe care nu-l mai văzuse nimeni de când intraseră în apă. Nu aveau să afle niciodată. Oricine o fi fost, omul care a scos acel sunet se dusese la fund. N-a mai ieşit la suprafaţă.

Asigurându-se că Phil se afla într-o stare oarecum stabilă, Louie şi-a concentrat atenţia asupra bărcilor. Confecţionate din două straturi de pânză cauciucată şi împărţite în două buzunare de aer printr-un perete de compartimentare, amândouă erau în stare bună. Chestiunea mai critică erau proviziile. Cutia pe care o aveau în avion, pe care Mac o ţinuse în braţe când s-au prăbuşit, nu mai era la el; fie o scăpase din mâini la impact, fie ulterior, atunci când încerca să iasă din epavă. În buzunare, naufragiaţii nu aveau decât portofelele şi câţiva bănuţi. Ceasurile de la mână se opriseră la ora la care se prăbuşise avionul. Poate pentru prima dată de când Phil ajunsese la Oahu, brăţara norocoasă de la Cecy nu mai era la mâna lui, iar dolarul de argint pe care îl păstra pentru momentul reunirii cu ea dispăruse şi el din buzunar.[2] Poate că uitase să le ia în febra plecării; sau poate le pierduse în timpul prăbuşirii.

Buzunarele bărcilor conţineau ceva provizii necesare supravieţuirii. Ceea ce urmau să găsească în ele era tot ce aveau. Louie a deznodat şiretul buzunarului şi s-a uitat înăuntru. A găsit mai multe batoane groase de ciocolată – probabil batoanele Ration D, făcute de Hershey’s pentru armată –, ambalate în recipiente cerate, ca să reziste la un atac cu gaze. Erau produse special cu un gust groaznic de amar, astfel încât soldaţii să nu le mănânce decât dacă se aflau într-o situaţie cu adevărat dificilă; ciocolata aceasta conţinea ingrediente cu un mare aport caloric şi avea

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.
[2] Louis Zamperini, interviu telefonic.

calitatea de a nu se topi. Instrucţiunile de pe pachet spuneau că fiecare soldat trebuie să primească două bucăţi pe zi, una dimineaţa şi una seara; bucata trebuia să fie ţinută în gură timp de 30 de minute, ca să se dizolve.

Lângă ciocolată, Louie a găsit mai multe cutii de 250 ml de apă, o oglindă de alamă, un pistol de semnalizare, colorant de apă, un set de cârlige de pescuit, o bobină de nailon, două pompe de aer introduse în săculeţi de pânză. Mai erau şi nişte cleşti care aveau şurubelniţe încorporate în mâner. Louie s-a uitat mult timp la ele, încercând să-şi dea seama de ce ar avea nevoie cineva de şurubelniţă sau de cleşte într-o barcă gonflabilă. În fiecare dintre ambarcaţiuni se afla şi câte o trusă de reparaţii, care putea fi folosită la peticirea unei bărci găurite. Asta era tot.[1]

Proviziile erau cât se poate de inadecvate. Un an mai târziu, fiecare barcă din dotarea unui B-24 avea să fie echipată cu o foaie de cort pentru umbră, albastră pe o parte şi galbenă pe cealaltă. Pentru a se camufla atunci când se aflau în ape inamice, supravieţuitorii aşezau foaia de cort cu partea albastră în sus; pentru semnalizare, arborau partea galbenă. Standardele de dotare ale bărcilor în 1944 prevedeau şi o găleată de evacuare a apei, un catarg şi o pânză, o ancoră, cremă de protecţie solară, o trusă de prim-ajutor, dopuri pentru găuri, lanternă, undiţă, briceag, foarfece, fluier, busolă şi cărticele religioase. Pe bărcile de pe *Green Hornet* nu exista nimic din toate acestea, nici măcar un cuţit. Bărcile nu aveau nici „Gibson Girl”, un transmiţător radio care ar fi putut trimite semnale la o distanţă de peste 300 km.[2] Avioanele mai noi le aveau în dotare de aproape un an, iar peste două luni toate avioanele aveau să deţină acest transmiţător, dar *Green Hornet* nu fusese echipat cu aşa ceva. Şi nu aveau nici instrumente de navigare. Fusese sarcina lui Mitchell să le ia cu el din avion, însă, chiar dacă şi-ar fi îndeplinit această sarcină, acum obiectele respective se aflau pe fundul

[1] *Emergency Procedure: B-24,* pp. 26-27.

[2] Delano Sunstill, Louis Meulstee, „Gibson Girl”, *Wireless for the Warrior,* http://home.hccnet.nl/l.meulstee/gibsongirl/gibsongirl.html (accesat la 8 august 2005); Craven şi Cate, *op. cit.,* pp. 486, 491.

oceanului, împreună cu el.

Problema apei era cea mai îngrijorătoare. Cele câteva doze nu le ajungeau pentru mult timp. Erau înconjuraţi de apă, însă nu puteau să bea din ea. Apa oceanului conţine atât de multă sare încât este considerată otrăvitoare. Dacă cineva bea apă din ocean, rinichii trebuie să producă o cantitate mare de urină ca să elimine sarea, însă, pentru a face asta, au nevoie de mai multă apă decât conţine apa însăşi a oceanului, aşa că organismul începe să-şi extragă apa necesară din ţesuturi. Secate de apă, celulele încep să moară. Paradoxal, consumarea apei de ocean provoacă deshidratare cu potenţial letal.

Plutind în derivă în apropiere de Ecuator, cu prea puţină apă şi fără adăpost, pe Phil, Louie şi Mac îi păştea o soartă şi mai crudă. Bărcile nu fuseseră echipate cu materiale de desalinizare sau de distilare a apei şi nici nu aveau vreun recipient în care s-ar fi putut colecta apă de ploaie. Cu cinci luni mai înainte, generalul Hap Arnold ordonase ca toate bărcile de salvare să fie dotate cu dispozitivul Delano Sunstill, care putea să genereze mici cantităţi de apă pe termen nelimitat. Dar livrarea dispozitivului întârziase.

De când ieşise la suprafaţă, Mac nu rostise niciun cuvânt. Reuşise cumva să scape din accident fără nicio rană. Făcea tot ce îi spunea Louie, dar faţa lui avea în continuare aceeaşi expresie şocată şi speriată.

Louie era aplecat peste barcă atunci când Mac a început pe neaşteptate să bocească, repetând într-una „O să murim!”.[1] Louie l-a încurajat, spunându-i că echipele de salvare vor veni să-i caute şi că era foarte probabil să-i găsească în noaptea aceea, cel târziu mâine-dimineaţă. Mac a continuat să urle. Exasperat, Louie l-a ameninţat că îi va face raport când se vor întoarce la bază. Ameninţarea nu a avut niciun efect. Ajuns la capătul răbdării, Louie i-a tras un dos de palmă peste faţă. Mac s-a lăsat greu în barcă şi a amuţit.

Louie a impus nişte reguli de bază. Fiecare va mânca o pătrăţică de ciocolată dimineaţa şi una seara. A alocat câte

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

o cutie de apă pentru fiecare, din care aveau voie să bea două sau trei înghiţituri pe zi. Dacă mâncau şi beau în ritmul acesta, proviziile le puteau ajunge mai multe zile.

După inventarierea proviziilor şi stabilirea regulilor, nu mai era altceva de făcut decât să aştepte. Louie avea dureri. Ştiind că îşi julise rău spatele când ieşise din epavă, a presupus că aceea este sursa durerilor. Habar n-avea că există răni şi mai grave. Când avionul s-a izbit de apă, iar el a fost aruncat în cadrul de la mitralieră, toate coastele din zona de contact i se fracturaseră.

S-a străduit din răsputeri să nu se gândească la oamenii care muriseră şi a trebuit să-şi îngroape adânc în minte amintirea vocii care bolborosea în apă. Având în vedere prăbuşirea catastrofală, i se părea uimitor faptul că trei oameni au reuşit totuşi să supravieţuiască. Toţi trei se aflaseră în partea dreaptă a avionului; probabil că i-a salvat faptul că avionul căzuse pe partea stângă. Ceea ce îl uluia la culme era felul în care ieşise el din epavă. Dacă îşi pierduse cunoştinţa, iar avionul a continuat să se scufunde, deci presiunea a crescut şi ea, atunci cum de se trezise din leşin? Şi cum de se eliberase din cabluri când era inconştient?

Se uitau la cer. Louie ţinea mâna pe capul lui Phil, ca să oprească sângerarea. Ultima urmă din *Green Hornet,* pata de ulei, lichid hidraulic şi combustibil, aproape că nu se mai vedea, în locul ei au apărut în jurul lor umbre bleumarin care se învârteau în cercuri strânse. O siluetă agilă, plată şi lucioasă s-a apropiat de suprafaţa apei şi a început să înoate în jurul bărcilor. Apoi a mai venit una. Îi găsiseră rechinii. Agitându-se pe lângă aceştia, înotau peşti-pilot, vărgaţi cu negru şi alb.[1]

Rechinii – care, după părerea lui Louie, erau rechini Mako şi rechini cenuşii – se aflau atât de aproape de ei, încât puteau să-i atingă cu mâna. Cel mai mic dintre peşti avea

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; „42nd Bombardment Squadron: Addendum to Squadron History”, 11 septembrie 1945, AFHRA, Maxwell AFB, Alabama; „Mr. Phillips on CBS, Our Hero, Mr. Phillips”, articol nedatat din documentele lui Karen Loomis, FMP; Gene Stowe, „He Shared Raft with Olympian”, *South Bend Herald Tribune,* 2 martie 1998.

în jur de 1,80 m; unii erau de două ori mai mari. Se frecau de bărci de parcă le testau materialul, atingeau pânza cu înotătoarele, dar nu încercau să ajungă la oamenii din barcă. Păreau că aşteaptă ca aceştia să vină singuri la ei.

Soarele a apus, apoi s-a lăsat un frig pătrunzător. Oamenii au luat cu mâinile apă din ocean şi au vărsat-o în barcă, până când s-a adunat de vreo câţiva centimetri. Odată ce trupurile lor ajungeau să încălzească apa, nu le mai era atât de frig. Deşi erau epuizaţi, s-au luptat cu somnul, de teamă ca nu cumva să treacă vreo navă sau vreun submarin şi să le rateze. Partea inferioară a corpului lui Louie era destul de caldă sub apă, dar în partea de sus îi era atât de frig, încât începuse să tremure.

Era un întuneric absolut. Şi o tăcere absolută, în care se auzea doar clănţănitul dinţilor lui Phil. Apele oceanului nu făceau nicio cută. Oamenii s-au cutremurat brusc. Rechinii se frecau cu spatele de fundul bărcii. Braţul lui Louie era încă întins peste marginea bărcii sale, cu mâna pe fruntea lui Phil. Sub mâna lui, Phil a adormit cu senzaţia că rechinii se freacă de spatele său. În barca de alături, a adormit şi Louie.[1]

Mac era singur în veghea lui, cu imagini teribile învârtindu-i-se în minte. Pătruns de groază, a început să se lase cuprins de agitaţie.

[1] Russel Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997.

Capitolul 13

Dispăruţi în misiune

Daisy Mae a aterizat pe Palmyra târziu în după-amiaza aceea. Echipajul căutase avionul lui Corpening toată ziua, dar nici urmă de el. Deasy a luat masa, apoi s-a dus la cinematograful din baza militară. Se uita la film când cineva i-a spus să se prezinte imediat la comandament. Când a ajuns acolo, i s-a spus că *Green Hornet* nu a ajuns la bază. „Fir-ar să fie!” a izbucnit el. Ştia că existau două posibilităţi. Una era ca avionul lui Phil să se fi întors în Hawaii; cea de-a doua posibilitate era că „au intrat la apă”, cum spunea Deasy. Cineva s-a dus să ia legătura cu baza din Hawaii. Ştiind că dacă într-adevăr *Green Hornet* se prăbuşise, trebuiau să aştepte dimineaţa pentru a începe căutările, Deasy s-a dus la culcare.

Pe la miezul nopţii, un marinar l-a trezit din somn pe Herman Scearce, operatorul radio din echipajul lui Deasy, şi i-a spus că avionul lui Phil era dat dispărut. Cei din Marină voiau să se uite în jurnalul de bord al transmisiunilor lui Scearce ca să vadă când a avut loc ultimul contact cu avionul. Scearce i-a cerut marinarului să-l trezească pe Deasy şi amândoi, împreună cu oficialii de la Marină, au verificat jurnalul în birourile unităţii. Nu conţinea prea multe informaţii.

La ora 4.30 a.m., *Green Hornet* a fost declarat dispărut. Acum aveau două avioane prăbuşite – al lui Corpening şi al lui Phillips – şi 20 de oameni dispăruţi.[1]

Marina a preluat comanda asupra misiunii de salvare. Odată cu răsăritul, *Daisy Mae* urma să decoleze împreună cu două hidroavioane ale Marinei şi cel puţin un avion din AAF. Întrucât *Daisy Mae* şi *Green Hornet* zburaseră alături la începutul deplasării, salvatorii ştiau că *Green Hornet* nu se prăbuşise în primii 300 km. Se pare că accidentul se

[1] John Joseph Deasy, interviu telefonic, 4 aprilie 2005; Lester Herman Scearce Jr., interviu telefonic, 11 martie 2005.

întâmplase undeva între locul în care *Daisy Mae* se îndepărtase de el şi Palmyra, ceea ce însemna o zonă de căutare de 1.200 km. Totul era să-şi dea seama cam în ce direcţie ar putea pluti în derivă supravieţuitorii. În jurul Palmyrei, apele oceanului erau un adevărat ghem de curenţi, fiindcă acolo se întâlneau curentul ecuatorial de nord şi anticurentul ecuatorial de est. Câţiva kilometri diferenţă de latitudine însemnau o diferenţă de 180° a direcţiei curenţilor, asta în condiţiile în care nimeni nu ştia unde căzuse avionul. Aria de căutare era uriaşă.[1]

Echipajele au primit coordonate de căutare. De la Palmyra, *Daisy Mae* avea să zboare spre nord. Din Oahu, mai multe avioane trebuiau să zboare spre sud. La scurtă vreme după răsăritul soarelui, avioanele au decolat. Toată lumea ştia că şansele de a-i găsi erau foarte mici, dar, spunea Scearce, „noi tot sperăm, sperăm, sperăm…”[2]

Louie s-a trezit la răsăritul soarelui. Mac era lângă el, întins pe spate. Phil zăcea în barca lui, cu mintea încă tulbure. Louie s-a ridicat în fund şi a scrutat cerul şi oceanul în căutarea salvatorilor. A dezlegat buzunarul bărcii şi s-a uitat în el. Toată ciocolata dispăruse. S-a uitat prin bărci. Nici ciocolată, nici ambalaje. Privirea i s-a oprit asupra lui Mac. Sergentul s-a uitat la el cu ochii mari şi cu un aer vinovat.

Când şi-a dat seama că Mac a mâncat toată ciocolata, Louie a simţit că-şi pierde cumpătul. În scurtul răstimp de când îl cunoştea pe Mac, mitraliorul de coadă i se păruse un tip decent şi prietenos, deşi puţin cam chefliu şi sigur pe el, până aproape de limita neseriozităţii. Prăbuşirea îl terminase. Louie ştia că nu puteau să reziste prea mult fără mâncare, dar şi-a înăbuşit acest gând. Cu siguranţă că echipele de salvare se aflau în drum spre ei. O să ajungă pe Palmyra în seara asta, poate mâine, iar lipsa ciocolatei n-o să mai conteze. Stăpânindu-şi iritarea, Louie i-a spus lui Mac că l-a dezamăgit. A înţeles că acesta acţionase sub

[1] *Ibidem*; „42nd Bombardment Squadron: Addendum to Squadron History”, 11 septembrie 1945, AFHRA, Maxwell AFB, Alabama.
[2] Lester Herman Scearce Jr., interviu telefonic, 11 martie 2005.

imperiul panicii şi l-a asigurat din nou că vor fi salvaţi în scurt timp. Mac nu a zis nimic.[1]

Frigul nopţii a fost înlocuit de arşiţa zilei. Louie stătea cu ochii la cer. Phil, slăbit din cauza pierderii de sânge, dormea. Mac, care era aproape roşcat, efectiv ardea la soare. Plutea undeva, într-o reverie îndepărtată. Tuturor le era foame, dar nu aveau ce face. Cârligele şi beţele erau inutile. Nu aveau momeală.

Cum zăceau aşa în tăcere, un sfârâit îndepărtat a început să-şi facă loc în gândurile lor. Apoi toţi trei şi-au dat seama că se aude un avion. Uitându-se atent la cer, au văzut un B-25 care zbura foarte sus şi mult spre est. Dat fiind că se afla la o altitudine atât de mare, nu putea să fie un avion de căutare. Probabil că mergea spre Palmyra. Louie s-a întins spre buzunarul bărcii, a scos pistolul de semnalizare şi l-a încărcat. Nu putea să se ridice în picioare din cauza fundului moale al bărcii, aşa că s-a aşezat în genunchi şi a înălţat arma. A apăsat trăgaciul, pistolul s-a smucit în mâna lui şi racheta de semnalizare, de un roşu-aprins, a ţâşnit în sus. După ce a tras, Louie a scotocit repede în buzunar şi a scos vopseaua, a scuturat plicul în apă şi imediat în jurul lor s-a întins o mare de culoare galben-verzuie.

Cu racheta de semnalizare arcuindu-se deasupra lor, Louie, Phil şi Mac se uitau după bombardier, sperând din tot sufletul să fie văzuţi de oamenii din avion. Încet-încet, racheta s-a stins. Bombardierul a continuat să zboare, apoi a dispărut din raza lor vizuală. Cercul colorat din jurul bărcii a început să pălească.

Vederea avionului le-a oferit naufragiaţilor o informaţie importantă. Ştiau că plutesc în derivă, dar, neavând niciun punct de referinţă, nu aveau idee nici în ce direcţie merg, nici cât de repede. Având în vedere că avioanele zburau spre Hawaii pe un coridor de la nord la sud, care se afla în apropiere de locul prăbuşirii lui *Green Hornet,* apariţia

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic. Din respect pentru Mac şi pentru familia lui, Louie nu va povesti acest incident mulţi ani; a preferat să spună că ciocolata s-a mâncat în primele zile sau că s-a pierdut în apele oceanului. Şi Phil a încercat să ocrotească memoria lui Mac şi a spus că ciocolata s-a pierdut în apă.

acelui B-25 atât de departe spre est însemna că bărcile sunt purtate spre vest, în afara razei de acţiune a avioanelor prietene. Şansele de salvare erau aproape nule.[1]

În seara aceea, avioanele de căutare s-au întors la bazele lor. Nimeni nu văzuse nimic. În zorii zilei aveau să pornească din nou.

Deasupra bărcilor, lumina zilei a pierit încet. Oamenii au băut câte o înghiţitură de apă, au încărcat iar ambarcaţiunea cu apă din ocean şi s-au culcat. Rechinii au venit iar la bărci să se frece de fundul lor pe dedesubt.

În ziua următoare, Phil a dormit aproape tot timpul. Louie sorbea apa cu înghiţituri mici şi se gândea la mâncare. Mac stătea ghemuit ca şi până atunci, vorbind foarte puţin. Şi ziua aceea a trecut fără ca salvatorii să vină.

Ceva nou s-a petrecut în zorii zilei următoare, 30 mai, când Louie, Mac şi Phil au auzit hârâitul puternic şi gros de la motorul unui B-24, zgomotul care pentru ei însemna „acasă”. Apoi l-au văzut, zburând la altitudine mică, exact deasupra lor, o balenă de avion cu bot turtit, zburând spre sud, prin plafonul de nori în care dispărea şi apărea din nou. Era un avion de căutare. Se afla atât de aproape de bărci, încât lui Louie i s-a părut că vede scris un „42” pe coada lui, numărul escadrilei lor. Aşa că a înhăţat pistolul de semnalizare, l-a încărcat şi a tras. Racheta s-a dus direct spre bombardier; preţ de o clipă, naufragiaţii au crezut că racheta de semnalizare va lovi din plin avionul. Dar aceasta a alunecat pe lângă el, declanşând o arteziană de lumină roşie, care li s-a părut uriaşă celor din barcă. Louie a mai încărcat o dată şi a tras. Avionul a virat strâns spre dreapta.

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997; „42nd Bombardment Squadron: Addendum to Squadron History”, 11 septembrie 1945, AFHRA, Maxwell AFB, Alabama; Robert Trumbull, *op.cit.;* Louis Zamperini, jurnal de prizonierat (însemnare de după octombrie 1943, când Louie a început jurnalul). Peste ani, Louie a vorbit despre un B-24 care ar fi trecut înainte de B-25, dar, în relatările timpurii, inclusiv în acelea pe care le-a făcut la repatriere celor din escadrilă şi în jurnalul de prizonierat, a afirmat că primul avion văzut a fost un B-25. În interviul din 2008 a confirmat că relatările mai vechi erau corecte.

Louie a mai tras două rachete, care s-au dus spre coada avionului.[1]

Avionul era *Daisy Mae.* Membrii echipajului scrutau oceanul cu un binoclu pe care îl treceau de la unul la altul. Căutarea era îngreunată în ziua aceea de pâlcurile de nori care se adunau şi se risipeau, împiedicându-i să zărească porţiuni mari din suprafaţa apei. Toţi oamenii din avion se simţeau în mod special motivaţi; cei dispăruţi erau colegii şi prietenii lor din escadrilă. „Dacă am căutat vreodată cu mare atenţie într-o misiune, atunci aceea a fost ziua”[2], avea să-şi amintească Scearce.

Lumina rachetelor de semnalizare s-a dispersat, iar *Daisy Mae* a zburat mai departe. Nimeni de la bord nu văzuse nimic. Pivotarea avionului fusese doar o întoarcere de rutină. Louie, Phil şi Mac s-au uitat cum cozile gemene ale lui *Daisy Mae* se fac din ce în ce mai mici în depărtare, apoi dispar.

Pentru o clipă, Louie s-a înfuriat pe aviatorii care trecuseră atât de aproape pe lângă ei fără să-i vadă. Dar furia lui s-a stins repede. Ştia ce greu este să reperezi o barcă, mai ales printre nori, din zilele în care el însuşi căutase avioane pierdute. Şi el se uitase atunci cu mare atenţie după oameni în bărci.

Devenea din ce în ce mai clar că cea mai bună ocazie de a fi găsiţi fusese probabil ratată. Cu fiecare oră, se îndepărtau tot mai mult spre vest, departe de culoarele de zbor. Dacă nu erau găsiţi, singura şansă de a supravieţui ar fi fost să ajungă la mal. La vest de ei, ştiau sigur asta, nu se afla nicio insulă la mai puţin de 3.000 km[3]. Dacă, printr-un

[1] Vezi nota anterioară, despre zborul avionului B-25; Louis Zamperini, interviu telefonic; Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997; John Joseph Deasy, interviu telefonic, 4 aprilie 2005; Lester Herman Scearce Jr., interviu telefonic, 11 martie 2005; „42nd Bombardment Squadron: Addendum to Squadron History”, 11 septembrie 1945, AFHRA, Maxwell AFB, Alabama; Robert Trumbull, *op. cit.;* Louis Zamperini, jurnal de prizonierat, însemnarea din 30 mai 1943 (notată când Louie a început să ţină un jurnal, după octombrie 1943).

[2] Lester Herman Scearce Jr., interviu telefonic, 11 martie 2005.

[3] Exista un punct, exact spre vest, cam pe la jumătatea distanţei până la insulele Marshall, unde fundul oceanului se afla la doar 4 m de suprafaţă. Era aproape o insulă, dar nu una propriu-zisă.

miracol, ar fi plutit atât de mult – şi ar fi rămas în viaţă –, puteau ajunge pe insulele Marshall. Dacă ar fi plutit ceva mai spre sud, puteau ajunge la insulele Gilbert. Iar dacă ar fi avut norocul să ajungă la insulele acelea şi să nu treacă doar pe lângă ele, nimerind din nou în largul Pacificului, mai aveau de înfruntat o problemă. Ambele insule erau ocupate de japonezi. Uitându-se după *Daisy Mae* cum se îndepărtează, Louie a simţit un gol în stomac.

În timp ce naufragiaţii se uitau cum se îndepărtează avionul care ar fi trebuit să le aducă salvarea, nu departe, George „Smitty" Smith, cel care stătuse de vorbă cu Phil despre Cecy în seara de dinaintea accidentului, îşi pilota avionul B-24 deasupra oceanului, căutându-i pe dispăruţi. Cu vreo 80 km înainte de Barbers Point, o bază militară aflată pe latura ferită de vânt a insulei Oahu, echipajul lui a zărit ceva. Coborând în spirală puţin mai jos, ca să se uite mai bine, Smitty a văzut o grămadă de lăzi dreptunghiulare de culoare galbenă care săltau pe apă. În jurul lor înotau peşti mari.

Lăzile nu proveneau de pe *Green Hornet.* Erau prea aproape de Oahu ca să fi putut ajunge până aici, mai ales că nici curenţii nu le-ar fi purtat în direcţia aceea. Dar se putea ca avionul lui Corpening să fi căzut pe la nord-est faţă de culoarul de zbor, adică acolo unde căuta Smitty. Era posibil ca lăzile să fi fost tot ce mai rămăsese din avionul şi echipajul lui Corpening.

Lăzile nu au fost singurul lucru pe care l-a văzut Smitty în ziua aceea. În aceeaşi zonă în care se prăbuşise *Green Hornet,* a mai văzut un obiect, de un galben strident, care părea că sare peste valuri. A manevrat avionul spre obiectul acela. Părea să fie o cutie de provizii, cum erau acelea de pe B-24, dar Smitty nu era sigur. Timp de 15 minute s-a învârtit cu bombardierul în jurul cutiei. În apropierea ei nu se mai vedea nimic: nici fragmente de avion, nici bărci, nici oameni. Smitty a crezut că ceea ce vede este un element din avionul lui Phil. Probabil că avea dreptate. A zburat înapoi spre Oahu, cu gândul la prietena lui, Cecy, şi la durerea ei atunci când va afla că logodnicul

ei era dat dispărut.[1]

Pe Oahu, oamenii din escadrila 42 începeau să-şi piardă speranţa. „Cuppernell, Phillips, Zamperini (atletul olimpic) şi Mitchell – dispăruţi în zbor spre Palmyra”, scria un om din echipele de la sol în jurnalul său. „Mi-e greu să mă obişnuiesc cu ideea asta. Doar ieri i-am dus cu maşina la Kahuku şi prin împrejurimi – am glumit cu ei, şi acum sunt probabil morţi! Ceilalţi piloţi se poartă ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic şi fac planuri cum să expedieze acasă hainele colegilor lor, ca şi cum e ceva obişnuit. Aşa şi trebuie să te porţi, fiindcă exact asta este – o întâmplare obişnuită!”[2]

Organismul naufragiaţilor începea să cedeze. Lăsându-l la o parte pe Mac, care se ospătase cu ciocolata, niciunul nu mâncase nimic de la micul dejun pe care îl luaseră dimineaţa devreme în ziua prăbuşirii. Erau extrem de însetaţi şi înfometaţi. După ce au văzut avionul B-24, a mai venit o noapte friguroasă şi apoi o a patra zi lungă. Nu se zărea niciun avion, nicio navă, niciun submarin. Toţi îşi băuseră ultima înghiţitură de apă.

La un moment dat, în a cincea zi, Mac a explodat. După ce atâtea zile nu vorbise aproape deloc, a început să urle că vor muri. Cu ochii rătăciţi, bătea câmpii şi nu se mai oprea din ţipat. Louie l-a plesnit peste faţă. Mac s-a oprit brusc şi s-a întins în barcă, părând straniu de satisfăcut. Poate l-a liniştit demonstraţia de forţă a lui Louie, care părea să controleze situaţia, şi în felul acesta s-a simţit cumva protejat în faţa imaginilor groaznice pe care le vedea cu ochii minţii.[3]

Mac era îndreptăţit să-şi piardă speranţa. Apa se terminase. După trecerea acelui B-24, nu mai văzuseră niciun avion, iar curentul îi îndepărta tot mai mult de traseul de zbor al avioanelor prietene. Chiar dacă se hotărâse continuarea căutării lor, ştiau că în curând

[1] „42nd Bombardment Squadron: Addendum to Squadron History”, 11 septembrie 1945, AFHRA, Maxwell AFB, Alabama.
[2] Cleveland, *op. cit.,* p. 159.
[3] Louis Zamperini, interviu telefonic.

eforturile urmau să fie sistate.

În noaptea aceea, înainte de a încerca să se culce, Louie s-a rugat. Se rugase o singură dată în viaţa lui, în copilărie, când mama lui era bolnavă, iar el era îngrozit de gândul că ar putea s-o piardă. În noaptea aceea, pe barcă, folosind cuvinte gândite de el şi fără să deschidă gura, Louie a cerut ajutor.[1]

În timp ce dispăruţii pluteau în derivă, ieşind tot mai mult din raza de acţiune a salvatorilor, ajungeau la destinaţie ultimele scrisori trimise familiilor şi prietenilor, care nu ştiau încă ce se întâmplase. Din câte se pare, practica militară prevedea ca mai întâi să se desfăşoare operaţiunile de căutare şi abia pe urmă să fie anunţaţi cei dragi.

A doua zi după prăbuşire, ajungea în Virginia ultima scrisoare a lui Phil pentru tatăl său. Reverendul Phillips – care îi spunea fiului său pe al doilea nume, Allen – se înrolase în armată şi acum era preotul Phillips de la Camp Pickett. Ultima veste de la Allen venise cu săptămâni în urmă, prin ziarele care istoriseau povestea lui *Super Man* la Nauru. Preotul Phillips dusese toate articolele despre raid la sediul unui ziar local, care voia să scrie despre eroismul lui Allen. Cu toată mândria pe care o simţea, preotul Phillips nu putea să nu fie speriat. „Sper, desigur, ca asta să fie cea mai mare încercare a lui”, îi scria el fiicei sale.[2]

Poate că tocmai această teamă l-a determinat pe preotul Phillips să îi scrie lui Allen, întrebându-l ce s-a întâmplat cu oamenii pe care echipajul lui îi găsise plutind în bărci înconjuraţi de rechini în primăvara aceea. În ultima scrisoare către tatăl său, Allen îl asigurase că toţi oamenii erau bine. Despre el, Allen scria: „Sunt în acelaşi loc ca şi până acum… O să-ţi mai scriu. Acum, la revedere. Al.”

În weekendul de după prăbuşire, Pete, Virginia şi Louise Zamperini le-au făcut o vizită neanunţată părinţilor lui Cuppernell, care locuiau în Long Beach. A fost o întâlnire veselă, au vorbit numai despre băieţii lor. După vizită, Pete

[1] Ibidem.

[2] Reverendul Russell Phillips, scrisoare către Martha Heustis, 6 mai 1943.

i-a scris lui Louie să-i transmită lui Cuppernell că părinţii lui se simt foarte bine. Înainte de a lipi plicul, a pus în el şi o fotografie cu el, în care zâmbea. Pe spatele ei a scris o dedicaţie: „Nu-i lăsa să-ţi taie aripile.”

În Saranap, California, Payton Iordan deschidea scrisoarea pe care Louie o aruncase pe fereastra lui *Green Hornet* în timpul manevrelor de decolare pentru ultimul zbor. „Dragă Payton şi Marge”, scria el, „încă mai trăiesc şi sunt sănătos, nu ştiu de ce.”

„Ţăcănitul ăsta ar face bine să aibă grijă de el”, s-a gândit Jordan.

Ultima scrisoare a lui Phil pentru Cecy a ajuns la ea în Princeton, Indiana, unde Cecy îşi încheia primul an din activitatea de profesoară de liceu. În scrisoare, Phil îi vorbea despre luna care se ridică peste Hawaii şi care îi aducea aminte de ultima lor întâlnire. „Nu voi uita niciodată timpul acela pe care l-am petrecut împreună. Iubito, nu voi uita nimic din ceea ce s-a petrecut atunci – aştept să vină ziua când amândoi vom putea face din nou tot felul de lucruri, aşa cum făceam înainte.” Şi-a încheiat scrisoarea la fel cum încheiase multe alte scrisori: „Te iubesc, te iubesc, te iubesc.”

Alte mesaje nu vor mai veni de la oamenii pierduţi. Scrisoarea lui Pete a ajuns la oficiul poştal din San Francisco, acolo unde era sortată corespondenţa pentru Grupul 11 de Bombardieri. Cineva a scris pe plic „Dispărut în misiune” şi i-a returnat-o lui Pete.[1]

Trecuse o săptămână de când *Green Hornet* dispăruse. Căutările asidue nu dăduseră niciun rezultat. Toţi membrii echipajului lui Phil au fost declaraţi oficial dispăruţi, iar la Washington s-a pus în aplicare procedura de informare a familiilor. Celor de pe *Daisy Mae* li s-a spus să părăsească Palmyra şi să se întoarcă pe Oahu. Căutarea fusese

[1] Russell Allen Phillips, scrisoare către reverendul Russell Phillips, 15 mai 1943; Russell Allen Phillips, scrisoare către Cecy Perry, 15 mai 1943; Peter Zamperini, scrisoare către Louis Zamperini, 3 iunie 1943; Payton Jordan, interviuri telefonice, 13, 16 august 2004; Louis Zamperini, scrisoare către Payton Jordan, 27 mai 1943.

abandonată.[1] Echipajul era dezamăgit – ar fi vrut să mai caute. În drum spre Oahu, au vorbit întruna despre cei dispăruţi.

La Kualoa, un sublocotenent pe nume Jack Krey a intrat în locuinţa lor pentru a îndeplini trista misiune de inventariere a lucrurilor care aparţinuseră celor pierduţi, pentru a putea fi trimise familiilor. Camera lui Louie arăta aproape la fel cum o lăsase înainte de a pleca în dimineaţa aceea de joi: haine, un cufăr, un jurnal care se încheia cu câteva cuvinte despre o misiune de salvare, un poster cu actriţa Esther Williams lipit pe perete. Biletul pe care îl lăsase Louie pe cufăr nu mai era, nici băutura. Printre lucrurile sale, Krey a găsit fotografii făcute în avion. În câteva, Louie uitase că dispozitivul Norden nu putea fi fotografiat, aşa că sublocotenentul a trebuit să le confişte. Restul lucrurilor au fost puse în cufăr şi pregătite pentru expedierea la Torrance.[2]

În seara de vineri, 4 iunie 1943, mama lui Phil, Kelsey, se afla în Princeton, Indiana. În absenţa soţului şi a fiului ei, ea vânduse casa din Terre Haute şi se mutase la Princeton, ca să fie lângă fiica ei, Martha, şi viitoarea noră, Cecy, cu care devenise bună prietenă. În seara aceea, când Kelsey era în vizită la Martha, cineva i-a adus o telegramă.

> VĂ INFORMĂM CU REGRET CĂ DE LA COMANDAMENTUL GENERAL AL ZONEI PACIFIC NI S-A RAPORTAT CĂ FIUL DUMNEAVOASTRĂ – LOCOTENENT-MAJOR RUSSELL A. PHILLIPS – ESTE DISPĂRUT DIN 27 MAI. DACĂ SE VOR PRIMI ALTE DETALII SAU INFORMAŢII DESPRE STATUTUL SĂU, VEŢI FI ANUNŢATĂ NEÎNTÂRZIAT.[3]

În aceeaşi seară, şi familia Zamperini primea o telegramă similară. Louise a sunat-o pe Sylvia, care se căsătorise de

[1] Lester Herman Scearce Jr., interviu telefonic, 11 martie 2005.
[2] Jack Krey, interviu telefonic, 18 august 2005.
[3] Telegramă din 4 iunie 1943 de la Comandamentul Militar către Kelsey Phillips.

curând cu un pompier, Harvey Flammer, şi locuia acum cu soţul ei într-o suburbie din apropiere. Când a auzit că fratele ei este dat dispărut, Sylvia a reacţionat isteric, plângând atât de zgomotos, încât un vecin a venit în fugă la ea acasă. Când vecinul a întrebat-o ce s-a întâmplat, Sylvia plângea prea tare ca să poată vorbi. Într-un târziu, s-a mai calmat şi l-a sunat pe Harvey la baza de pompieri. Era agitată la culme şi confuză, nu ştia ce să facă. Harvey i-a spus să se ducă la mama ei. Sylvia a lăsat telefonul din mână şi a ieşit pe uşă.

Sylvia a plâns 45 de minute, cât a durat drumul. În urmă cu câteva săptămâni, imediat după raidul de la Nauru, ea luase ziarul de dimineaţă şi văzuse pe prima pagină fotografia lui Louie uitându-se printr-o spărtură din fuzelajul lui *Super Man.* I se păruse că fratele ei avea un aer speriat. Imaginea respectivă o îngrozise. Acum, când conştientiza faptul că Louie este dat dispărut, imaginea aceea o obseda. Când a parcat maşina în faţa casei părinteşti, a trebuit să mai stea puţin afară ca să se tempereze.

Tatăl ei era calm, dar tăcut; mama era sfâşiată de durere. Sylvia, ca de altfel toţi din familie, presupunea că Louie căzuse cu avionul în ocean. I-a spus mamei să nu-şi facă griji. „Cu toate insulele alea de acolo”, a spus Sylvia, „sunt sigură că acum învaţă pe cineva să danseze hula.” Pete venise şi el din San Diego. „Dacă are la el periuţa de dinţi şi un briceag şi ajunge la ţărm, o să fie bine”, i-a spus el mamei.

Poate în ziua aceea, sau poate mai târziu, Louise a găsit o fotografie micuţă, realizată în după-amiaza plecării lui Louie, în care el o ţinea de mijloc pe treptele din faţa casei. Pe spatele fotografiei, Louise a scris: „Louis raportat dispărut – 27 mai 1943.”[1]

Pe 5 iunie, vestea dispariţiei lui Louie se afla pe prima pagină a ziarelor din California şi deschidea toate grupajele de ştiri de la radio. *Los Angeles Evening Herald and Express* publica un articol intitulat „Viaţa lui Zamp” care semăna

[1] Sylvia Flammer, interviuri telefonice, 25, 27 octombrie 2004; Peter Zamperini, interviuri telefonice, 15, 17, 19, 22 octombrie 2004.

mai mult cu un necrolog.[1] Payton Jordan, care acum era ofiţer în Marină, se afla la volanul maşinii, în drum spre unitatea lui, când a auzit vestea la radio.[2] A simţit că i se taie respiraţia. A intrat pe poarta unităţii amorţit, iar o bună bucată de vreme nu a fost în stare de nimic. Apoi a început să vorbească cu colegii lui ofiţeri. Misiunea lui Jordan era să-i înveţe pe cadeţi tehnici de supravieţuire; au discutat cu toţii cam ce şanse ar avea Louie. Toţi ofiţerii au căzut de acord că, dacă Louie era bine instruit, putea să supravieţuiască.

Pete l-a sunat pe Jordan şi au stat de vorbă despre Louie. Când Pete i-a spus că speră să fie găsit, Jordan i-a sesizat tremurul din voce. S-a gândit să-i sune pe părinţii lui, dar îi era prea greu s-o facă. Nu avea idee ce le-ar putea spune. În seara aceea s-a întors acasă şi i-a dat vestea soţiei sale, Marge, care îl cunoştea bine pe Louie, fuseseră colegi la USC. În seara aceea au făcut totul oarecum mecanic, apoi s-au dus la culcare şi au rămas întinşi în pat, fără să poată dormi şi fără să scoată un cuvânt.

În Torrance, Anthony Zamperini se ţinea tare. Louise plângea şi se ruga. Din cauza stresului, i-au apărut pe mâini nişte iritaţii dureroase. Sylvia s-a gândit că mâinile ei seamănă cu un hamburger crud.[3]

La un moment dat, în zilele acelea crunte, Louise a căpătat o convingere nestrămutată. Era absolut sigură că fiul ei trăieşte.

În Samoa, Stanley Pillsbury şi Clarence Douglas se aflau tot în spital, vindecându-şi rănile pe care le căpătaseră în raidul de la Nauru. Umărul lui Douglas nu era nici pe departe vindecat, iar lui Pillsbury i se părea că este golit de orice sentiment. Pillsbury avea dureri insuportabile. Doctorii nu reuşiseră să-i îndepărteze toate schijele din picior, iar el simţea cum fiecare dintre ele îl arde. Nici nu se punea problema să poată merge. În somn, vedea la nesfârşit

[1] George T. Davis, „Zamperini Career Brilliant, Life of Zamp”, *Los Angeles Evening Herald and Express*, 5 iunie 1943.
[2] Payton Jordan, interviuri telefonice, 13, 16 august 2004.
[3] Sylvia Flammer, interviuri telefonice, 13, 16 august 2004.

avioane care coboară spre el în picaj.

Pillsbury se afla în pat când a venit Douglas, cu o expresie şocată pe chip.

— Echipajul a căzut, l-a anunţat el.

Pillsbury a amuţit. Primul sentiment care l-a încercat a fost unul de vină copleşitoare. „Dacă aş fi fost şi eu acolo, i-aş fi putut salva”, avea să spună mai târziu.[1]

Douglas şi Pillsbury nu şi-au mai spus prea multe. S-au despărţit, fiecare cu suferinţa lui. În scurt timp, Douglas avea să fie transferat în Statele Unite. Pillsbury urma să mai zacă în patul lui din Samoa, sperând că într-o bună zi va putea din nou să meargă.[2]

Pe Oahu, prietenii lui Louie s-au adunat într-o baracă. Într-un colţ al camerei au atârnat un mic steag în memoria lui Zamp.[3] Avea să rămână acolo în tot răstimpul în care Louie, Phil şi Mac erau purtaţi de curenţi spre vest, iar trupele aliate, din care făcea parte şi escadrila 42 din Grupul 11 de Bombardieri, purtau războiul din Pacific, până aproape de inima Japoniei.

---

[1] Stanley Pillsbury, interviuri telefonice, 25, 27 august 2004, 9 martie 2005, 18 august 2006, 23 ianuarie, 21 aprilie 2007.

[2] Imediat ce s-a pus pe picioare, Pillsbury a fost repartizat unui echipaj în care trebuia să-l înlocuiască pe un mitralior de mijloc care murise. Superstiţioşi, fiindcă li se adusese un alt om, cei din echipaj l-au primit cu răceală. Într-una dintre misiuni, un Zero a luat în vizor bombardierul şi o rafală trasă de el a explodat în interiorul fuzelajului. Inginerii l-au găsit pe Pillsbury la podea, cu o bucată de metal înfiptă în frunte chiar deasupra ochiului, al cărui cristalin se umpluse de sânge. Avionul a aterizat în grabă, iar Pillsbury a fost bandajat şi trimis înapoi la mitraliera lui. Cum-necum, Pillsbury a supravieţuit războiului, cu un maldăr de medalii şi un şchiopătat permanent, care stă mărturie pentru toate cele suferite. „Era groaznic, groaznic, groaznic”, spunea el plângând, şaizeci de ani mai târziu. „Dacă încercai să fugi, venea după tine. Aşa era războiul.”

[3] Jack Cuddy, „Flag Hangs in Memory of Zamperini”, *Syracuse Herald-Journal,* New York, 24 iunie 1943.

Capitolul 14

Setea

Phil simţea că arde. Soarele ecuatorial strălucea deasupra lor, opărindu-le pielea. Buzele superioare erau arse şi crăpate şi se umflaseră atât de tare, încât le astupau nările, iar buzele de jos erau răsfrânte peste bărbie. Trupurile le erau pline de răni deschise, cauzate de acţiunea corozivă a soarelui, a sării, a vântului şi a reziduurilor de combustibil. Crăpăturile erau stropite mereu de spuma valurilor, ceea ce le dădea o senzaţie pe care Louie o compara cu stropirea unei răni cu alcool. Lumina soarelui se reflecta pe suprafaţa oceanului şi trimitea săgeţi de lumină albă în ochii naufragiaţilor, orbindu-i şi ameţindu-i. Picioarele erau găurite de răni dureroase de mărimea unei monede. Bărcile se coceau şi ele, ca şi ocupanţii lor, emanând un miros amar.[1]

Cutiile de apă erau goale. Disperaţi de sete şi de arşiţă, nu puteau decât să se stropească pe trup cu apă din ocean. Răcoarea apei era ispititoare, dar nu puteau să profite de ea, fiindcă era plină de rechini. Unul dintre ei, lung de vreo doi metri, urmărea bărcile neobosit, zi şi noapte. Ajunseseră să se teamă foarte mult de el şi, când venea prea aproape, unul dintre ei îl lovea cu vâsla.

În a treia zi fără apă, la orizont a apărut o pată. A crescut, s-a întunecat şi a acoperit bărcile, obturând soarele. A început să plouă. Oamenii şi-au lăsat capetele pe spate, şi-au întins trupurile, şi-au desfăcut larg braţele şi au deschis gura. Ploaia le cădea pe piept, pe buze, pe faţă, pe limbă. Le-a alinat pielea, le-a curăţat porii de sare, de transpiraţie şi de combustibil, le-a alunecat pe gâtlej şi le-a hrănit trupurile. A adus cu sine o explozie de senzaţii.

Ştiau că nu va dura mult. Trebuiau să găsească o metodă

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; Robert Trumbull, „Zamperini, Olympic Miler, Is Safe After Epic Ordeal”, *New York Times,* 9 septembrie 1945.

de a păstra nişte apă. În cutiile înguste de apă pe care le ţineau în dreptul picăturilor de ploaie nu intra aproape nimic. Ţinându-şi în continuare capul pe spate şi gura deschisă, Louie a bâjbâit prin barcă pentru a găsi ceva mai bun. A răscolit în buzunarul lateral şi a scos una dintre pompele de aer. Era înfăşurată într-o pânză de vreo 35 cm lungime, cusută pe o parte. A rupt cusătura şi a strâns pânza într-un fel de castron triunghiular şi s-a uitat fericit cum ploaia umple materialul.

Strânsese vreo doi litri de apă, când un val s-a lovit de barcă, s-a spart şi a plesnit peste material, împrăştiind toată apa. Nu numai că ratase perioada cea mai bună a ploii, dar acum trebuia să clătească mai întâi pânza de apa sărată înainte de a începe iar să strângă apă. Chiar şi după ce a făcut toate astea, nu avea cum să evite un alt val, fiindcă nu le putea vedea când vin.

Louie a încercat atunci o altă tehnică. În loc să aştepte până să se adune o cantitate mai mare de apă, a început să sugă de pe pânză cantităţi mai mici, pe care apoi le scuipa în cutie. După ce a umplut cutiile, a continuat să adune apa de ploaie şi, la fiecare 30 de secunde, luau pe rând câte o înghiţitură. Au rupt şi celălalt săculeţ de la pompă, ca să mai improvizeze un captator de apă.[1] Când a ieşit soarele, au descoperit că din materialul respectiv puteau să-şi facă nişte pălării excelente. Au început să le poarte prin rotaţie, câte doi pe rând.

Mureau de foame. Acum era clar pentru toată lumea de ce lăcomia care îl împinsese pe Mac să mănânce toată ciocolata – şi care atunci nu îi alarmase foarte tare – era o catastrofă. Louie era supărat pe Mac, şi Mac părea să o ştie. Cu toate că Mac nu vorbea niciodată despre asta, Louie îl simţea că este chinuit de sentimentul de vinovăţie pentru ceea ce făcuse.

Pe măsură ce foamea îi devora, experimentau unul dintre simptomele clasice ale subnutriţiei: incapacitatea de a se gândi la altceva în afară de mâncare. Se uitau pierduţi la

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; Russel Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997.

apele oceanului, populat cu atâtea creaturi comestibile; dar, fără momeală, nu puteau să prindă nici măcar un peştişor. Din când în când trecea câte o pasăre, dar întotdeauna prea departe. Naufragiaţii şi-au studiat atent încălţările, întrebându-se dacă ar putea să mănânce pielea din care erau confecţionate. Au ajuns la concluzia că nu se poate mânca.

Zilele treceau. În fiecare seară, căldura dogoritoare lăsa locul frigului. Somnul venea greu. Phil, singur în barca lui, fără să aibă alături pe cineva al cărui trup să mai încălzească apa, suferea cel mai tare. Tremura ca varga noapte de noapte şi nu putea dormi din cauza frigului.[1] Ziua, epuizarea, arşiţa şi legănarea bărcii îl ameţeau. Dormeau aproape toată ziua; când nu dormeau, stăteau întinşi pe spate ca să-şi păstreze preţioasa energie, care începuse deja să se evapore.

Lui Phil i-a trecut prin minte la un moment dat că, pentru păsări, trupurile lor nemişcate, acoperite cu bucăţi de pânză, par nişte gunoaie lipsite de viaţă. Avea dreptate. Într-o zi, după ce trecuseră nouă sau zece zile din odiseea lor, Louie a simţit o greutate care se lasă pe pânza ce îl acoperea şi o umbră deasupra lui. Era un albatros. Fiind acoperit în întregime, inclusiv capul, pasărea nu şi-a dat seama că se pregătea să aterizeze pe un om.

Încet, Louie a ridicat mâna spre pasăre, cu o mişcare atât de lentă, încât era la fel de vizibilă ca şi mişcarea minutarului unui ceas. Pasărea a rămas liniştită. După un timp, mâna lui Louie a ajuns lângă pasăre şi atunci şi-a desfăcut degetele. A strâns mâna rapid, apucând picioarele păsării. Aceasta a început să se zbată cu disperare, crestându-i cu ciocul degetele. Louie a prins-o de cap şi i-a rupt gâtul.

Apoi a tăiat pasărea cu cleştele de sârmă. Din corpul ei s-a ridicat un miros fetid. Toţi trei s-au tras înapoi. Louie le-a dat câte o bucată de carne lui Phil şi Mac, apoi şi-a luat şi el una. Putoarea plutea în continuare în aer, provocându-le valuri de greaţă. Nu puteau să bage în gură carnea fiindcă

[1] Russel Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997.

le venea să vomite. Într-un târziu au renunţat.[1]

Nu putuseră să mănânce pasărea, dar măcar acum aveau momeală. Louie a scos undiţa, a pus un cârlig la capătul firului, a agăţat o bucăţică de carne, apoi a aruncat-o în apă. Într-o clipită, şi-a făcut apariţia un rechin, a muşcat momeala şi a retezat firul, luând cu el şi momeala, şi cârligul, şi un metru sau doi de fir. Louie a încercat cu un alt cârlig, însă iar a venit rechinul şi i l-a luat. Cu al treilea cârlig s-a întâmplat la fel. În sfârşit, un cârlig a rămas neatacat de rechini. Louie a simţit o smucitură şi a tras undiţa. La capătul firului se afla un peşte-pilot subţirel, de vreo 25 cm. După ce Louie l-a despicat, toţi trei s-au blocat. Niciunul nu mai mâncase vreodată carne crudă. Au băgat câte o bucăţică în gură. Nu avea niciun gust. Au mâncat peştele până la os.[2]

Era prima hrană pe care o băgau în gură de mai bine de o săptămână. Un peşte mic pentru trei oameni nu era prea mult, însă acele proteine le-au dat un impuls de energie. Louie le demonstrase că, dacă vor fi perseverenţi şi creativi, pot face rost de ceva mâncare, iar el şi Phil se simţeau încurajaţi. Numai Mac a rămas neschimbat.

Phil era neliniştit în privinţa albatrosului. Ca mulţi alţi copii de şcoală din vremea lui, citise şi el poezia lui Samuel Taylor Coleridge, *Balada bătrânului marinar.* În poem, un marinar ucide un albatros blând care, se spunea, făcea să bată vântul. Drept consecinţă, marinarul şi echipajul lui s-au trezit pe nişte ape infernale, lipsite de vânt, chinuiţi de sete şi hăituiţi de creaturi monstruoase. Toţi oamenii din echipaj au murit, iar marinarul a rămas într-un fel de purgatoriu infernal, cu albatrosul agăţat de gât şi ţinându-şi ochii închişi, ca să nu mai vadă privirea acuzatoare pe care o aveau camarazii morţi.

Louie nu era superstiţios, însă albatroşii începuseră să-i placă din ziua aceea de Crăciun în care stătuseră pe pista din Midway, privindu-le tentativele caraghioase de

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[2] „42nd Bombardment Squadron: Addendum to Squadron History”, 11 septembrie 1945, AFHRA, Maxwell AFB, Alabama; Louis Zamperini, interviu telefonic.

aterizare. Îi părea rău de pasăre. Phil i-a reamintit ce se spune despre uciderea unui albatros, şi anume că aduce ghinion. După prăbuşirea avionului, i-a replicat Louie, ce ghinion mai mare li s-ar fi putut întâmpla? [1]

Apoi au trecut mai multe zile în care Louie nu a mai prins nimic. Rezerva de cârlige se cam terminase. Pe barcă n-a mai aterizat nicio pasăre. Din când în când, ploaia le mai furniza apă în cutii, însă fără să le umple.

Naufragiaţii pluteau acum într-un vid senzorial. Când vremea era liniştită, oceanul rămânea tăcut. Nu aveai pe ce să pui mâna, decât apă, piele, păr şi pânză. În afară de mirosul de pârlit al bărcii, nu mai mirosea a nimic. Nu aveai la ce să te uiţi, în afară de cer şi apă. La un moment dat, Louie şi-a băgat un deget în ureche şi a dat de ceară. Şi-a mirosit degetul şi, fiindcă era în sfârşit un alt fel de miros, i s-a părut reconfortant. Aşa că în curând a căpătat obiceiul să-şi bage degetul în ureche şi apoi să-l miroasă. Şi ceilalţi doi au început să facă la fel.[2]

Când dormea, Louie visa că se află pe uscat, încercând să adoarmă, numai că nu găsea niciun loc în care să poată dormi liniştit – peste tot erau numai stânci, nisipuri mişcătoare, suprafeţe pline de cactuşi. Ori se afla pe nişte stânci periculoase sau bolovani instabili, iar pământul se clătina şi se mişca sub el. Phil avea aceleaşi vise.

În astfel de ore lungi, Phil şi-a adus aminte de un articol din revista *Life*, pe care îl citise în iarna aceea, scris de Eddie Rickenbacker, faimosul pilot care a luptat în Primul Război Mondial.[3] În luna octombrie, un B-17, în care se aflau Rickenbacker şi echipajul său, s-a rătăcit în zborul deasupra Pacificului şi a rămas fără combustibil. Pilotul a amerizat, iar avionul a plutit suficient de mult pentru ca oamenii să poată scoate bărcile de salvare. Au plutit în derivă săptămâni la rând, reuşind să supravieţuiască cu proviziile

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[2] Ibidem.

[3] Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997; Russell Allen Phillips, scrisoare către Kelsey Phillips, 10 martie 1943.

din bărci, cu apă de ploaie, peşte şi păsări. Un om a murit, iar ceilalţi începuseră să aibă halucinaţii, stăteau de vorbă cu prieteni invizibili, intonau cântece bizare şi se certau pe locul în care trebuiau să parcheze maşina imaginară cu care mergeau. Un locotenent primise vizita unei fantome care încerca să-l atragă spre fundul oceanului.[1] La un moment dat, bărcile s-au despărţit, iar una dintre ele a ajuns pe o insulă. Locuitorii insulei au transmis prin radio vestea recuperării lor la Funafuti, apoi au fost salvaţi şi ceilalţi.[2]

Se spunea că oamenii din echipajul lui Rickenbacker reuşiseră să depăşească limitele supravieţuirii umane. Rickenbacker scria că plutiseră în derivă 21 de zile (în realitate au fost 24), iar Phil, Louie şi Mac credeau că acesta era recordul de supravieţuire. De fapt, se pare că recordul supravieţuirii într-o barcă gonflabilă a fost atins în 1942, când un avion al Marinei militare s-a prăbuşit, iar victimele au supravieţuit 34 de zile în Pacific, până au ajuns la o insulă, unde au fost salvate de băştinaşi.[3*]

La început, lui Phil nu-i trecuse prin minte să numere zilele, apoi, văzând că zilele tot treceau, a început să-l preocupe cât timp trecuse de când pluteau în derivă. Numărarea zilelor nu era o problemă, putea s-o facă fără să se înşele; întrucât prăbuşirea nu s-a petrecut la începutul unei zile, Phil şi Louie au început numărătoarea cu a doua zi. La fiecare răsărit de soare, Phil îşi spunea că vor fi găsiţi

---

[1] Edward Rickenbacker, „Pacific Mission, Part I”, *Life,* 25 ianuarie 1943, pp. 20-26, 90-100; Edward Rickenbacker, „Pacific Mission, Part III”, *Life,* 8 Februarie 1943, pp. 94-106; Edward Rickenbacker, *Seven Came Through,* Doubleday, Garden City, 1951.

[2] Robert Trumbull, *The Raft,* Holt, Rinehart and Winston, New York, 1942.

[3] „Tells of 132 Days on Raft”, *New York Times,* 25 mai 1943 (titlul era incorect în privinţa numărului de zile); „Poon Lim”, Fact Archive, http://www.fact-archive.com/encyclopedia/Poon_Lim (accesat la 15 septembrie 2009).

* În 1942, Poon Lim a supravieţuit 133 de zile singur într-o barcă, după ce nava lui a fost scufundată de un submarin german. Supravieţuirea lui Lim a fost un record, dar barca lui era o ambarcaţiune de lemn şi metal, de tip „Carley float boat”, şi era echipată cu aproape 40 l de litri de apă, o cantitate importantă de mâncare, o lanternă şi alte provizii.

cu siguranţă mai înainte de a atinge recordul lui Rickenbacker. Când se gândea ce ar fi făcut dacă ar ajunge totuşi până la acel record, simţea că nu mai are niciun răspuns.[1]

Povestea lui Rickenbacker, pe care o ştia şi Louie, era importantă şi dintr-un alt punct de vedere. Expunerea la condiţiile climatice, deshidratarea, stresul şi foamea i-a făcut pe mulţi oameni din echipajul lui Rickenbacker să înnebunească, lucru care li se întâmpla frecvent celor naufragiaţi. Pe Louie îl preocupa mai degrabă sănătatea mintală decât supravieţuirea fizică. Se tot gândea la un curs de psihologie pe care îl urmase în facultate, când profesorul îi îndemnase să se gândească la mintea lor ca la un muşchi, care se atrofiază dacă nu este folosit. A decis că, indiferent ce s-ar întâmpla cu trupurile lor, mintea trebuia să le rămână intactă.

La câteva zile după accident, Louie a început să-i sâcâie pe cei doi cu întrebări despre toate subiectele posibile. Phil a acceptat provocarea, iar în curând cei doi au transformat barca în scena unui neîntrerupt concurs de cultură generală. Şi-au povestit viaţa, începând cu cele mai timpurii amintiri, intrând în toate detaliile posibile. Louie i-a povestit despre perioada petrecută la USC; Phil i-a povestit despre Indiana. Şi-au amintit de cele mai frumoase fete cu care au fost prieteni. Şi-au povestit şi repovestit farsele pe care şi le-au făcut unii altora. Fiecare răspuns era urmat de o întrebare. Phil a cântat imnuri religioase; Louie i-a învăţat pe cei doi versurile de la *White Christmas.* Au cântat în largul oceanului un colind de Crăciun în luna iunie, auzit doar de rechinii care înotau în jurul lor.[2]

Orice discuţie ajungea la mâncare. Louie se lăuda adesea cu mâncarea făcută de mama lui şi, la un moment dat, Phil i-a cerut să-i descrie cum anume pregătea Louise mâncarea. Aşa că Louie a început să descrie prepararea unui anumit fel de mâncare. Toţi trei au fost atât de

[1] Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic; Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997.

încântaţi, încât Louie a continuat, povestindu-le cât mai detaliat cum se fac şi alte feluri de mâncare. Curând, bucătăria Louisei plutea aievea lângă ei: cârnaţii sfârâiau, condimentele erau presărate şi potrivite după gust, untul se topea pe limbă.

Aşa a început un ritual care se ţinea de trei ori pe zi, iar plăcinta de dovleac şi spaghetele au devenit subiectele preferate în barcă. Ajunseseră să cunoască atât de bine ingredientele pe care le folosea Louise la bucătărie, încât, atunci când Louie uita de unul sau sărea peste el, Phil şi, uneori, Mac îl corectau repede şi îl puneau s-o ia de la început. Când erau pregătite mâncărurile imaginare, cei trei devorau fiecare fărâmă şi descriau fiecare îmbucătură. Împodobeau scena cu detalii atât de vii, încât reuşeau să-şi păcălească şi stomacul, chiar dacă nu pentru multă vreme.

După ce terminau cu mâncarea şi trecutul era secătuit de amintiri, vorbeau despre viitor. Louie făcea planuri să cumpere depoul feroviar din Torrance şi să-l transforme în restaurant. Phil îşi imagina întoarcerea în Indiana, poate ca profesor. De-abia aştepta să urmărească iar cursele din Indy 500. Competiţia fusese suspendată din cauza războiului, dar Phil o învia în mintea lui, aşternea pe pajişte o pătură, scotea mâncarea, o aşeza pe pătură şi privea maşinile care treceau în viteză. Şi se gândea la Cecy. Nu-i trecuse prin minte să-şi pună o fotografie cu ea în portofel înainte de a pleca din cabană, însă Cecy se afla mereu în gândurile lui.

Pentru Louie şi Phil, astfel de conversaţii reprezentau un balsam binefăcător, care reuşea să-i scoată din suferinţa lor şi care îi făcea să vadă viitorul ca pe ceva concret. Imaginându-se întorşi în lumea obişnuită, reuşeau să spere la un final fericit al coşmarului pe care îl trăiau acum, să aibă aşteptări. Cu aceste conversaţii construiau ceva pentru care să continue să trăiască.

Niciodată în aceste sesiuni de fantezii nu au adus vorba despre prăbuşire. Louie ar fi vrut să vorbească despre asta, dar ceva de pe chipul lui Phil îi spunea să se oprească. Uneori, acesta părea pierdut în nişte gânduri care îl măcinau, iar Louie a presupus că atunci retrăia momentele

prăbuşirii şi că probabil se învinovăţea pentru moartea oamenilor săi. Louie ar fi vrut să-l încurajeze, să-i spună că nu greşise cu nimic, dar a preferat să tacă, gândindu-se că deschiderea acestui subiect n-ar face decât să-i amplifice durerea lui Phil. Aşa că nu a spus nimic.

Când Louie şi Phil se bombardau cu întrebări, de obicei Mac tăcea. Uneori îi mai cerea lui Louie să descrie o reţetă şi, din când în când, intervenea cu câte un cuvânt, altminteri nu era chip să-l facă să participe cu adevărat la discuţie. A povestit şi el câteva amintiri, dar, cu toată încurajarea din partea celorlalţi, nu a reuşit să vorbească despre viitor. Pentru el, se pare, lumea era pierdută de mult.[1]

Având în vedere tristul record de naufragiaţi niciodată găsiţi, disperarea lui Mac era de înţeles. Remarcabil este că ceilalţi doi oameni care împărţeau cu Mac această situaţie disperată nu îi împărtăşeau şi lipsa de speranţă. Cu toate că Phil se întreba mereu cât timp va mai dura situaţia asta, gândul că ar putea să moară nu-i trecuse prin minte. La fel simţea şi Louie. Deşi erau amândoi conştienţi de gravitatea situaţiei în care se aflau, aveau puterea să-şi alunge frica din minte, concentrându-şi atenţia asupra variantelor de supravieţuire şi încurajându-se că lucrurile se vor rezolva.

Rămâne un mister cum aceşti trei tineri, veterani cu aceeaşi experienţă şi supravieţuitori ai aceleiaşi prăbuşiri, percepeau atât de diferit situaţia în care se găseau. Poate că diferenţa era genetică; unii oameni sunt înclinaţi în mod natural spre optimism, alţii sunt sceptici. În copilărie, Louie căzuse din tren şi văzuse cum acesta se îndepărtează de el, împreună cu toată familia lui, dar acest lucru nu l-a speriat, nici nu l-a descurajat, ceea ce putea să însemne că optimismul lui era înnăscut. Poate că iniţiativa de a-şi fi povestit unul altuia întâmplările i-a făcut să-şi întărească subconştient convingerea că pot învinge adversităţile. Phil şi Louie supravieţuiseră bombardamentului de la Funafuti şi au reuşit să se descurce uimitor de bine după Nauru. În plus, aveau încredere unul în celălalt. „Dacă ar fi avut o

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

singură bucată de ceva, mi-ar fi dat-o mie", a spus odată Phil despre Louie.[1] Mac nu participase niciodată la o luptă, nu îi cunoştea pe aceşti doi ofiţeri şi, în general, nu se cunoştea prea bine nici pe el însuşi. Despre abilitatea lui de a se descurca în situaţii de criză nu ştia decât că, în prima noapte după prăbuşire, intrase în panică şi mâncase toate rezervele de ciocolată. Pe măsură ce timpul trecea, gestul lui părea să capete o importanţă din ce în ce mai mare. Şi poate că acest lucru îi alimenta lui Mac senzaţia de zădărnicie.

Phil mai avea o sursă de putere, de care nici Louie nu ştia. După spusele familiei sale, în felul lui retras şi tăcut, Phil era un om profund religios, care păstra în el credinţa sădită acolo de părinţii săi. „I-am spus lui Al de mai multe ori până acum să facă întotdeauna cât mai bine ceea ce are de făcut", scria la un moment dat tatăl lui Phil. „Iar atunci când situaţia îl depăşeşte şi nu ştie ce să facă, să se roage la Dumnezeu să intervină şi să-l ajute."[2] Phil nu a vorbit niciodată despre credinţa lui, însă, atunci când intona imnuri religioase în largul oceanului, invocând un Dumnezeu protector, poate că se simţea mai aproape de salvare şi mai puţin disperat.[3]

Încă din frageda copilărie, pentru Louie orice restricţie reprezenta o provocare ce îi stimula inteligenţa, creativitatea şi dorinţa obstinată de a fi rebel. Rezultatul a fost o tinereţe răzvrătită. Oricât de nebuneşti au părut pentru părinţi şi pentru oraş toate acţiunile lui, faptul că a reuşit să iasă cu bine din toate încercările a sădit în Louie convingerea că poate să treacă peste orice. Acum, când era naufragiat, toată sfidarea lui s-a îndreptat asupra condiţiilor extreme, asupra disperării şi asupra morţii. Aceleaşi calităţi care, în copilărie, îl transformaseră în teroarea oraşului Torrance îl ajutau acum să supravieţuiască în cea mai mare bătălie din viaţa lui.

---

[1] Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997.

[2] Reverendul Russell Phillips, scrisoare către Martha Heustis, 6 mai 1943.

[3] Karen Loomis, interviu telefonic, 17 noiembrie 2004.

Cu toate că toţi trei aveau de înfruntat aceleaşi vitregii, felul diferit în care le percepeau se pare că le modela destinul. În cazul lui Phil şi Louie, speranţa le alunga disperarea şi îi motiva să lupte pentru supravieţuire, iar fiecare mică victorie le împrospăta vigoarea fizică şi emoţională. Dimpotrivă, Mac părea să fie paralizat din cauza resemnării; şi, cu cât participa mai puţin la eforturile celorlalţi de supravieţuire, cu atât mai profund se prăbuşea. Deşi făcea eforturi minime, devenea pe zi ce trecea mai slăbit decât ceilalţi doi. Optimismul lui Phil şi Louie şi lipsa de speranţă a lui Mac ajunseseră profeţii care se împlineau.

Trecuseră două săptămâni. Oamenii aveau pielea arsă, umflată şi crăpată. Misterioase linii albe le apăruseră pe unghiile de la mâini şi de la picioare, iar rănile provocate de sare le acopereau picioarele, fundul şi spatele. Bărcile se descompuneau sub acţiunea soarelui şi a apei sărate, iar vopseaua lor, de un galben ţipător, mânjea hainele şi pielea celor trei oameni şi făcea ca toate lucrurile lor să fie lipicioase.

Organismul li se deteriora încet. În fiecare zi, Louie observa modificări progresive ale greutăţii lui şi a celorlalţi, din ce în ce mai slabi: pantalonii erau mai largi, feţele deveneau şi mai ascuţite. După 14 zile, arătau grotesc. Carnea se topise de pe oase. Obrajii, acum acoperiţi de barbă, aveau concavităţi adânci. Trupurile lor se autodigerau.[1]

Ajungeau într-o fază a coşmarului care pentru alţi naufragiaţi reprezentase un punct de cotitură groaznic. În 1820, după ce baleniera *Essex* fusese scufundată de o balenă furioasă, cei care au supravieţuit în barca de salvare au ajuns la canibalism. Peste vreo 60 de ani, după o plutire în derivă de 19 zile, supravieţuitorii înfometaţi ai iahtului *Mignonette* l-au ucis şi l-au mâncat pe un adolescent care făcea parte din echipaj. Poveştile despre canibalism în rândul naufragiaţilor erau atât de cunoscute, încât marinarii britanici considerau că selectarea unei victime şi sacrificarea ei este „o tradiţie marinărească” de la sine

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

înţeleasă. Ideea canibalismului le stârnise întotdeauna repulsie oamenilor sătui de pe uscat. Pentru mulţi marinari, însă, oameni gata să moară, pierduţi în agonie şi cu mintea afectată din cauza înfometării, canibalismul părea o soluţie rezonabilă, poate chiar inevitabilă.[1]

Pentru Louie, gândul de a mânca un om era pur şi simplu revoltător şi inimaginabil. Să mănânci o fiinţă umană, indiferent dacă persoana ar fi murit de moarte naturală, era aberant. Toţi trei aveau aceleaşi convingeri. Canibalismul nu avea să fie luat în considerare, nici atunci, nici altă dată.[2]

Împlinirea a două săptămâni a constituit pentru Louie un alt fel de moment decisiv. A început să se roage cu glas tare. Nu avea nici cea mai vagă idee cum ar trebui să vorbească cu Dumnezeu, aşa că recita bucăţi de rugăciuni pe care le auzise în filme. Phil îi asculta rugăciunea cu capul înclinat şi îi oferea la sfârşit un „Amin”. Mac doar asculta.

Bărcile pluteau duse de curenţi, cu funiile şerpuind în urmă. Părea că sunt duşi tot spre vest, numai că, în lipsa unui punct de referinţă, nu puteau fi siguri. Cel puţin, se duceau undeva.

*

Cam în a paisprezecea zi, un alt albatros s-a aşezat din nou pe capul lui Louie. Iar el a ridicat iarăşi mâna încet, l-a prins şi l-a omorât. Toţi trei stăteau şi se uitau la pasăre, amintindu-şi de mirosul groaznic de data trecută. Când Louie l-a despicat, au descoperit fericiţi că nu mirosea chiar atât de rău. Însă tot nu voia nimeni să mănânce din el. Louie a tăiat carnea în bucăţele mici şi a insistat ca toţi să mănânce. Au înghiţit cu greu bucăţelele de carne. Fiindcă Mac părea cel mai slăbit, i-au dat lui tot sângele.

În stomacul păsării au găsit mai mulţi peştişori, pe care au hotărât să-i folosească drept momeală şi, cu ajutorul lor,

[1] Neil Hanson, *The Custom of the Sea: A Shocking True Tale of Shipwreck, Murder and the Last Taboo,* John Wiley and Sons, New York, 1999; Nathaniel Philbrick, *In the Heart of the Sea,* Viking, New York, 2000.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic.

Louie a reuşit să mai prindă un peşte. A păstrat câteva bucăţele din carnea păsării, ca să mai aibă momeală, iar oasele de peşte le-a pus la uscat, în speranţa că va putea să le folosească drept cârlige.[1]

Orele se întindeau nesfârşite. Louie a mai prins câţiva peşti; o dată a folosit drept momeală un peşte aruncat în barcă de un val şi a prins un peşte-pilot destul de mare. Ploile veneau rar, iar atunci oamenii sugeau fiecare picătură ce le cădea în captatoarele de ploaie. În fiecare noapte, Louie şi Phil rosteau rugăciuni cu rândul. Mac rămânea în lumea lui.

Erau din ce în ce mai slabi. Phil îşi revenise încet-încet din sfârşeala provocată de rănile de la cap; organismul lui Mac era tot mai sleit, la fel şi starea de spirit. Apoi ploile s-au oprit, iar cutiile au rămas goale. Ajunseseră în cea de-a douăzeci şi una zi. Au prins un peşte şi au făcut o mică petrecere ca să marcheze depăşirea a ceea ce ei considerau că este recordul lui Rickenbacker.

De ceva timp, Louie simţea o duhoare care îi întorcea stomacul pe dos şi care venea în valuri către ei. Provenea de la capul lui Phil. Sângele îmbibat în bandajul făcut din tricou începuse să putrezească şi din el cădeau mereu în barcă mici fragmente scorojite. Phil nu simţea nimic, dar Louie nu mai putea suporta mirosul. A desfăcut încet bandajul. Sub coaja groasă de sânge închegat, rana se lipise bine. Nu a mai sângerat. Tricoul putea să dispară.

Câteva zile mai târziu, Louie a observat ceva bizar. La orizont, limita apei părea să se afle mai sus. Apoi s-a zărit o creastă întunecată, care s-a ridicat şi a început să vină spre ei rostogolindu-se. Louie a strigat la ceilalţi să-i avertizeze. Amândoi s-au întors să se uite. S-au lipit de fundul bărcii, să nu fie răsturnaţi de val. S-au ţinut în braţe, în aşteptarea valului.

Chiar când a ajuns lângă ei, au observat că nu era de fapt un val, ci un banc uriaş de delfini care înotau cu o viteză uimitoare. Delfinii s-au repezit spre bărci şi, în curând, naufragiaţii s-au trezit îmbrânciţi în toate părţile de

[1] Ibidem.

agitaţia animalelor. Uitându-se în apă, Louie a văzut nişte peştişori, mii de peştişori, care păreau să umple apele oceanului. Delfinii urmăreau peştişorii. Bărbaţii au început să caute cu mâinile prin apă, în speranţa că vor prinde ceva, dar peştişorii le alunecau printre degete. Dacă ar fi avut o plasă, puteau s-o bage în apă şi ar fi încărcat barca de peşte. Dar, cu mâinile goale, nu au fost în stare să prindă nici măcar unul.[1]

Louie nu mai avea momeală. În afară de rechini, singurii peşti care se aventurau pe lângă barca lor erau peştii-pilot, care îi însoţeau peste tot pe rechini, înotând aproape de ei. Veneau foarte aproape, dar, când Louie a încercat să prindă unul, s-au împrăştiat rapid. Rechinii le înghiţiseră toate cârligele care erau destul de mici încât să se potrivească pentru peştii-pilot, aşa că Louie a încercat să folosească oasele albatrosului, dar peştii le scuipau.

Tot uitându-se la firul de undiţă care îi mai rămăsese, lui Louie i-a venit o idee. A tăiat firul în bucăţi mici, cu care a legat cârligele groase rămase, apoi a legat fiecare cârlig de câte un deget, unul de degetul mic, unul de degetul mijlociu şi al treilea de degetul mare, ca să facă un fel de gheară. Apoi a băgat mâna în apă şi a aşteptat.

A apărut un rechin, însoţit de un peşte-pilot. După ce rechinul a trecut cu capul pe lângă el, Louie şi-a scufundat mâna în apă. Când peştele-pilot, fără să bănuiască nimic, a ajuns sub mâna lui, Louie l-a apucat de spate cu ghearele lui din cârlige, înfigându-i-le adânc în carne. Apoi, jubilând, a scos peştele din apă.[2]

Tot în săptămâna aceea a aterizat pe marginea bărcii, chiar între ei, o mică rândunică-de-mare. Era mai aproape de Phil. Fără să rostească un cuvânt, oamenii s-au înţeles din priviri că el ar trebui s-o prindă. Phil a lovit cu putere pasărea, cu palma. Era minusculă şi nu le-a oferit prea multă carne, dar, la puţin timp după aceea, a mai aterizat una. De data aceasta a prins-o Mac.[3] Louie era atât de înfometat, încât s-a repezit la ea cu dinţii ca să-i smulgă

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997.
[2] Louis Zamperini, interviu telefonic.

penele, scuipând fulgii care îi rămâneau în gură. Aproape instantaneu a simţit că i se mişcă ceva pe barbă. Rândunica-de-mare era plină de păduchi, iar acum aceştia mişunau pe faţa lui.

Păduchii i-au dat mai multă bătaie de cap decât orice altceva. A început să se scarpine şi să-şi frece faţa, dar nu putea să prindă păduchii, care acum i se cuibăriseră bine în barbă şi se plimbau de acolo în cap şi înapoi. Şi-a băgat capul în apă. Phil şi Mac, dându-şi seama că amicul lor o să se aleagă cu capul smuls, au luat vâslele în mâini şi au început să lovească rechinii din jur, ca să-i gonească, în timp ce Louie îşi mişca prin apă capul, încercând să înece păduchii. După o duzină de astfel de scufundări, furnicăturile au încetat.

În acele zile, au prins încă trei sau patru păsări. La un moment dat, una se tot lăsa spre barcă, dar apoi se ridica din nou. Mac a repezit mâna spre ea şi a prins-o de un picior, în aer, apoi i-a dat pasărea lui Louie, care a fost uluit de viteza de reacţie a lui Mac. Au mâncat pasărea până la ultima bucăţică, aşa cum au făcut cu toate păsările pe care le-au prins, lăsând numai penele şi oasele.

Zile în şir, Louie a stat aplecat peste marginea bărcii, cu cârligele agăţate de degete, ca să mai prindă vreun peşte-pilot. Însă fără succes. Apa de băut se terminase din nou, iar setea îi făcea să agonizeze. Zilele treceau una după alta fără niciun strop de ploaie. De două ori au încercat să vâslească spre zone mai îndepărtate, unde se zăreau nori, dar de fiecare dată ajungeau după ce ploaia se terminase, iar ei rămâneau acolo epuizaţi şi descurajaţi. Când au mai văzut alţi nori, mai aproape de ei, nu au mai avut puterea să se apropie de ei.[1]

Setea chinuitoare şi arşiţa l-au împins pe Phil spre un gest aproape sinucigaş. A aşteptat până s-au mai îndepărtat rechinii de barcă, apoi s-a băgat în apă. Louie şi Mac au îngenuncheat în barcă deasupra lui, lovind rechinii

[3] Louis Zamperini, interviu telefonic; Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997.

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic;

cu vâslele, în timp ce Phil stătea atârnat de barcă, bucurându-se de răcoarea apei, îşi umplea gura cu lichidul sărat, apoi îl scuipa. Abia a mai avut putere să urce înapoi în barcă. Văzând că Phil scăpase cu bine, ceilalţi doi s-au gândit să-şi încerce şi ei norocul, aşa că au intrat în apă pe rând. Puteau să-i ţină la distanţă pe rechini suficient de mult încât fiecare să facă o baie bună.[1]

În a şasea zi fără apă, oamenii au fost nevoiţi să accepte ideea că nu vor mai rezista mult. Starea lui Mac, în special, se deteriora foarte repede.

Au înclinat cu toţii capetele în timp ce Louie a rostit o rugăciune. Dacă Dumnezeu le va alina setea, a promis el, atunci îşi va dedica toată viaţa preamăririi Lui.

A doua zi, printr-o intervenţie divină sau datorită capriciilor tropicale, cerul s-a deschis şi a început să plouă cu găleata. Apoi, au rămas fără apă încă de două ori, s-au rugat în ambele dăţi, iar ploaia a venit de fiecare dată.[2] Aversele le ofereau suficientă apă cât să mai reziste puţin. Numai de-ar apărea un avion...

[1] Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic; Louis Zamperini, interviu acordat lui George Hodak, Hollywood, California, iunie 1988, AAFLA.

Capitolul 15

Rechini şi gloanţe

În a douăzeci şi şaptea zi, şi-a făcut apariţia un avion.

Totul a început cu un huruit de motoare, apoi s-a zărit un punct la orizont. Era un bombardier cu două motoare care zbura rapid spre vest. Se afla atât de departe, încât folosirea rachetei de semnalizare şi a vopselei părea inutilă. Naufragiaţii s-au sfătuit şi au votat. S-au hotărât să lanseze totuşi o rachetă.

Louie a tras un foc, a încărcat iar pistolul şi a mai tras încă unul, iar cerul a fost brăzdat de două linii strălucitoare. A deschis o cutie de vopsea şi a vărsat-o în ocean, apoi a scos oglinda şi a ţinut-o într-un unghi potrivit ca lumina reflectată să ajungă la avion.

Au aşteptat plini de speranţă. Avionul s-a făcut tot mai mic, apoi a dispărut.

În timp ce naufragiaţii se lăsau dezamăgiţi pe spate în barcă, încercând să se resemneze cu gândul că au mai pierdut o şansă, spre vest a început să se vadă o sclipire care descria o curbă largă, schimbându-şi direcţia către bărci. Bombardierul se întorcea. Debordând de fericire, Louie, Phil şi Mac şi-au scos cămăşile şi au început să le fluture deasupra capetelor, strigând. Bombardierul şi-a îndreptat aripile, zburând aproape de apă. Louie s-a uitat atent spre cabină. A văzut două siluete, pilotul şi copilotul. S-a gândit la Palmyra, la mâncare şi la pământ tare sub picioare.

Şi, deodată, întregul ocean a părut că erupe. S-a auzit un zgomot asurzitor, bărcile au început să sară pe apă şi să se zguduie sub oameni. Mitraliorii trăgeau în ei.

Louie, Phil şi Mac şi-au încleştat mâinile de marginea bărcii şi s-au aruncat peste bord. Au înotat şi s-au ascuns sub barcă, uitându-se cum gloanţele o sfâşie şi trasează în apă linii strălucitoare în jurul lor. Apoi tragerea s-a oprit.

Oamenii au ieşit la suprafaţă. Bombardierul se

îndepărtase şi acum se îndrepta spre est. Doi rechini dădeau târcoale în jurul lor. Cei trei trebuiau să iasă imediat din apă.

Agăţat de marginea bărcii lui Mac şi Louie, Phil se simţea epuizat. Plonjarea în apă îi storsese şi ultima picătură de energie pe care o mai avea. Plutea inert în apă, fără să aibă resurse pentru a se ridica înapoi în barcă. Louie a înotat în spatele lui şi l-a împins înăuntru, iar Louie a căzut epuizat în ambarcaţiune. Şi Mac a avut nevoie de ajutorul lui Louie pentru a urca. Apoi Louie s-a căţărat şi el şi au stat toţi trei acolo, împietriţi, dar nevătămaţi. Nu le venea să creadă că aviatorii, luându-i drept japonezi, puteau să deschidă focul asupra unor naufragiaţi neînarmaţi. Sub ei, barca începuse să se înmoaie. Pierdea aer.

În depărtare, avionul se întorcea şi se îndrepta din nou spre bărci. Louie spera că echipajul îşi dăduse seama de greşeală şi se întorcea să-i ajute. Zburând la vreo 60 m deasupra apei, bombardierul gonea spre ei dintr-o parte, aşa că acum îl vedeau din lateral. Toţi trei au observat semnul în acelaşi timp.

În spatele aripii, la mijloc, se vedea un cerc roşu. Bombardierul era japonez.[1]

Louie i-a văzut pe mitraliori cum îi iau în vizor şi a ştiut că trebuie să sară din nou în apă. Phil şi Mac nu s-au mişcat. Amândoi erau prea epuizaţi. Ştiau că, dacă săreau iar din barcă, nu ar mai fi avut destulă putere să se urce înapoi şi ar fi ajuns victimele rechinilor. Dacă rămâneau în barcă, părea imposibil ca mitraliorii să nu-i nimerească.

În timp ce avionul se apropia, ei s-au întins pe fundul

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997; „42nd Bombardment Squadron: Addendum to Squadron History”, 11 septembrie 1945, AFHRA, Maxwell AFB, Alabama; „Mr. Phillips on CBS, Our Hero, Mr. Phillips”, articol nedatat din documentele lui Karen Loomis, FMP; Robert Trumbull, „Zamperini, Olympic Miler, Is Safe After Epic Ordeal”, *New York Times,* 9 septembrie 1945; Louis Zamperini, interviu acordat lui George Hodak, Hollywood, California, iunie 1988, AAFLA; Alberta H. Jones, „La Porte War Hero Takes Part in Zamperini Show”, articol nedatat din albumul lui Phillips, FMP; Louis Zamperini, jurnal din prizonierat, 23 iunie 1943.

ambarcaţiunii. Phil şi-a strâns genunchii la piept şi şi-a acoperit capul cu mâinile. Mac s-a ghemuit lângă el. Louie s-a mai uitat o dată la ei, apoi a sărit înapoi în apă şi s-a băgat sub bărci.

Gloanţele cădeau în ploaie peste ocean, cu rafale strălucitoare. Uitându-se în sus, Louie a văzut cum bucăţile de metal străpung pânza bărcii, lăsând în urmă găuri prin care se vedeau bobiţe de soare tropical. Însă, după ce parcurgeau câţiva metri în apă, gloanţele îşi pierdeau puterea şi alunecau la fund, inofensive. Louie a ridicat mâinile deasupra capului şi a împins fundul unei bărci, încercând s-o scoată din bătaia gloanţelor. Deasupra lui vedea adânciturile făcute de trupurile lui Phil şi Mac. Niciunul nu mişca.

În timp ce gloanţele şuierau deasupra lui, Louie făcea eforturi să rămână sub barcă. Curenţii îl împingeau şi îl roteau, îndepărtându-l. Încerca să înoate împotriva curentului, însă fără succes. Era tras cu putere departe şi ştia că, dacă pierde contactul cu barca, nu va avea destulă putere să înoate împotriva curentului pentru a se întoarce spre ea. Când era cât pe ce să se desprindă de barcă, a zărit funia lungă care atârna de una dintre ele. A prins-o, apoi şi-a legat-o în jurul mijlocului.

Cum stătea sub apă, Louie şi-a văzut picioarele plutind în faţa lui, purtate de curent. Şoseta din piciorul stâng nu mai era, iar cea din cel drept era scoasă pe jumătate. A urmărit cum curentul i-o lua şi pe aceasta. Apoi, în apa tulbure şi învolburată din jur a văzut gura căscată, uriaşă, a unui rechin, făcându-şi apariţia din întuneric şi venind în viteză spre picioarele lui.

Louie s-a contorsionat şi şi-a strâns picioarele. Curentul era prea puternic ca să-i permită să-şi tragă picioarele sub el, dar a reuşit să le ferească de gura rechinului. Acesta nu avea însă de gând să se oprească. Acum venea drept spre capul lui. Şi-a amintit de sfatul bătrânului din Honolulu: îţi iei o faţă ameninţătoare, apoi încordezi braţul şi loveşti botul rechinului. Louie şi-a dezvelit dinţii, a căscat ochii mari şi a pocnit rechinul în bot cu pumnul. Animalul a tresărit, a trecut pe lângă el, apoi s-a întors din nou. Louie a

aşteptat să ajungă lângă el, apoi l-a pocnit iar. Şi de această dată, rechinul s-a îndepărtat.

Sus, gloanţele se opriseră. Louie s-a tras de funie cât de repede a putut, până a ajuns la barcă. S-a apucat de margine şi s-a ridicat din faţa rechinului.

Mac şi Phil stăteau unul lângă altul în poziţie fetală. Erau absolut nemişcaţi, iar în jurul lor barca se vedea ciuruită de gloanţe. Louie l-a zgâlţâit pe Mac. Acesta a scos un icnet. Louie l-a întrebat dacă a fost lovit. Mac i-a răspuns că nu. Louie a vorbit şi cu Phil, care i-a spus, şi el, că este bine.

Bombardierul se întorcea acum pentru o nouă rundă. Phil şi Mac s-au prefăcut morţi, iar Louie a plonjat din nou în apă. În timp ce gloanţele treceau în jurul lui ca nişte cuţite, rechinul s-a apropiat de el, însă Louie l-a lovit din nou şi l-a făcut să se îndepărteze. Apoi a fost atacat de un al doilea rechin. Louie atârna acolo, învârtindu-se în apă, dând din mâini şi din picioare, rechinii se apropiau şi gloanţele curgeau. Când bombardierul şi-a încetat tirul, s-a urcat din nou în barcă. Phil şi Mac erau tot nevătămaţi.

Japonezii au mai trecut încă de patru ori cu tirul lor, trimiţându-l pe Louie în apă să pocnească şi să gonească rechini până la finalul fiecărei runde. Deşi lupta cu rechinii îl epuizase, Louie nu se simţea sfârşit. De câte ori ieşea din apă, era sigur că o să-i găsească pe Phil şi Mac morţi. Oricât de imposibil părea, deşi peste tot în jurul lor existau găuri provocate de gloanţe, chiar şi în spaţiul minuscul dintre ei, niciun glonte nu-l nimerise pe vreunul dintre ei.

Echipajul bombardierului a mai făcut un ultim gest de sadism. Avionul s-a întors, iar Louie s-a scufundat din nou. Trapa de la cala bombelor s-a deschis şi a dat drumul unei bombe de adâncime, care a căzut la vreo 15 m de bărci. Naufragiaţii s-au luat în braţe, aşteptând explozia, dar nu s-a întâmplat nimic. Fie bomba nu era bună, fie bombardierul uitase s-o armeze. Dacă japonezii sunt atât de idioţi, s-a gândit Phil, atunci America va câştiga războiul.[1]

Louie s-a urcat iar în barcă şi s-a prăbuşit epuizat pe fundul ei. Când bombardierul s-a întors, era mult prea

[1] „Mr. Phillips on CBS, Our Hero, Mr. Phillips”, articol nedatat din documentele lui Karen Loomis, FMP.

obosit ca să mai sară din nou în apă. În timp ce avionul executa un ultim survol, Louie, Mac şi Phil au rămas în barcă nemişcaţi. Mitraliorii nu au mai tras. Bombardierul a zburat spre vest şi a dispărut la orizont.

Barca lui Phil fusese tăiată în două. Un glonte lovise pompa de aer şi ricoşase exact în mijlocul părţii de jos, sfâşiind-o de la un capăt la celălalt. Tot ce se aflase în barcă dispăruse acum în apă. Ambarcaţiunea însăşi, fiind confecţionată din pânză cauciucată, nu s-a scufundat, însă era mai mult decât evident că nu putea fi reparată. Boţită şi diformă, plutea inutil pe suprafaţa apei.

Oamenii s-au înghesuit ca sardinele în ce mai rămăsese din barca lui Mac şi Louie; era mult prea mică pentru trei persoane. Pânza bărcii avea găuri minuscule provocate de gloanţe. Avea două camere de aer, dar ambele erau găurite acum. De fiecare dată când unul dintre ei se mişca, aerul ieşea şuierând din barcă, iar pânza se încreţea şi mai tare. Se scufunda din ce în ce mai mult sub apă. Rechinii săgetau împrejur, stârniţi, desigur, de gloanţe, de vederea şi de mirosul oamenilor şi de barca ce se adâncea tot mai mult în apă.

În timp ce naufragiaţii zăceau din cauza epuizării şi a şocului, câte un rechin sărea din apă când şi când, cu gura deschisă, încercând să tragă câte o victimă cu el în ocean. Atunci unul dintre oameni lua o vâslă şi lovea rechinul, care se retrăgea singur în apă. Apoi sărea un altul şi, după el, încă unul. Oamenii şi-au luat padelele şi au început să vâslească, rotind barca, se întorceau şi izbeau cu putere în rechini. Tot întorcându-se şi lovindu-i pe prădătorii care săreau spre ei, au presat aerul din compartimente, iar acum barca se scufunda şi mai mult. În scurt timp, partea de jos se afla complet sub apă.[1]

Dacă nu reuşeau să bage rapid aer în barcă, deveneau o pradă sigură pentru rechini. O pompă se pierduse în urma atacului; rămăsese numai pompa din barca lui Mac şi Louie. Oamenii au fixat-o într-una dintre cele două valve şi au

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; Kelsey Phillips, *A Life Story,* memorii nepublicate.

pompat pe rând, cât au putut de mult. Aerul intra prin valvă şi ieşea fâsâind prin găurile provocate de gloanţe, dar naufragiaţii au descoperit că, dacă pompau foarte repede, rămânea destul aer în barcă pentru a o menţine oarecum la suprafaţă. Rechinii continuau să atace, iar oamenii îi izbeau neîncetat.

În timp ce Phil şi Mac pompau aer şi loveau în rechini, Louie a căutat în buzunarul cu provizii şi a scos trusa de reparaţii, care conţinea bucăţi de petice, un tub de clei şi o bucată de şmirghel cu care trebuia netezită suprafaţa bărcii, astfel încât cleiul să se poată lipi. Imediat a apărut şi prima problemă: şmirghelul nu era impermeabil. Când Louie l-a tras afară din trusă, a scos numai hârtia; nisipul lipit de ea fusese spălat de apă. Pentru a mia oară, Louie l-a înjurat pe cel care dotase barca. Trebuia să improvizeze ceva ca să poată pregăti suprafaţa pentru lipire. A cântărit lucrurile, apoi a luat oglinda de alamă cu care semnalizase spre bombardier. Cu ajutorul cleştelui, a făcut pe marginea ei trei dinţi. În acest timp, Phil şi Mac continuau să se lupte cu rechinii.

Louie s-a apucat de peticit, începând cu găurile aflate în partea superioară a bărcii. Ridica din apă bucata perforată, o ştergea şi o ţinea în aer ca să se usuce la soare. Apoi, la fiecare gaură tăia un *x* cu oglinda crestată. Materialul era alcătuit din două straturi de pânză, cu cauciuc între ele. După ce cresta pânza în forma literei *x,* o dezlipea ca să ajungă la cauciuc, cu oglinda râcâia cauciucul, punea pe el clei, apoi aşeza peticul. După care aştepta ca soarele să usuce cleiul. Uneori, peticul, izbit de valuri, se desprindea înainte de a se usca, aşa că Louie trebuia s-o ia de la capăt.

În timp ce Louie lucra, cu ochii la petice, rechinii săreau întruna spre el. Acum se învăţaseră minte: nu mai săreau clănţănind la întâmplare, ci aşteptau momentul în care vâsla se afla jos sau când omul era întors cu spatele, şi abia după aceea se repezeau. Săreau la Louie prin spate, de unde nu puteau fi văzuţi, iar şi iar. Mac şi Phil îi trosneau cu vâslele.

Oamenii au trudit aşa ore în şir, schimbându-şi rolurile prin rotaţie, neîndemânatici din cauza oboselii. Pomparea

aerului era o treabă mult prea epuizantă pentru nişte oameni slăbiţi de puteri. Au descoperit că, în loc să ţină pompa în picioare şi s-o împingă de sus în jos, era mai simplu să fixeze mânerul în piept şi să-l tragă spre ei. Toţi trei erau indispensabili. Dacă ar fi fost numai doi, nu ar fi putut să pompeze, să peticească şi să respingă rechinii în acelaşi timp. Pentru prima oară de când se aflau în barcă, Mac se dovedea cu adevărat de ajutor. Nu era destul de puternic încât să pompeze de mai multe ori la rând, dar cu vâsla reuşea să îndepărteze toţi rechinii.

A venit noaptea. În întuneric, peticirea era imposibilă, dar pomparea nu putea fi oprită. Au pompat toată noaptea. Erau atât de epuizaţi, încât nu-şi mai simţeau deloc mâinile.

Dimineaţa au reluat peticirea. Viteza cu care pierdeau aerul s-a micşorat treptat, iar acum puteau să se odihnească ceva mai mult. În cele din urmă, aerul s-a menţinut destul cât să poată face prin rotaţie câte o scurtă repriză de somn.

Odată ce au terminat de peticit partea de sus, se punea problema reparării fundului, care se afla sub apă. Toţi trei s-au îngrămădit într-un capăt al bărcii, încercând s-o menţină în echilibru. Au deschis valva de pe latura liberă, au ridicat-o din apă complet, astfel încât fundul bărcii să se afle în aer, l-au şters de apă şi l-au lăsat să se usuce. Apoi Louie a început peticirea. După ce au terminat de reparat jumătatea respectivă, au umflat-o la loc, s-au îngrămădit acolo, au dezumflat cealaltă parte şi au repetat procesul. Din nou au venit valurile şi au dezlipit peticele înainte de a se usca. Şi din nou au luat-o de la capăt.[1]

Într-un sfârşit, au terminat de peticit toate găurile. Întrucât în jurul bărcii urcau mereu bule la suprafaţă, ştiau că mai există găuri în locuri la care nu puteau ajunge. Trebuiau să se descurce aşa. Peticele au încetinit semnificativ pierderile de aer. Lipiturile rezistau, cu toate că erau izbite permanent de valuri. Au văzut că îşi pot permite

[1] „42nd Bombardment Squadron: Addendum to Squadron History”, 11 septembrie 1945, AFHRA, Maxwell AFB, Alabama; Louis Zamperini, interviu telefonic; Louis Zamperini, interviu acordat lui George Hodak, Hollywood, California, iunie 1988, AAFLA.

să întrerupă pomparea câte 15 minute sau chiar mai mult în timpul zilei, iar noaptea nu mai pompau deloc. Acum, că barca era relativ umflată, rechinii încetaseră atacurile.

Pierderea bărcii lui Phil a reprezentat o lovitură grea. Nu numai că au pierdut toate lucrurile depozitate acolo, dar acum trebuiau să stea înghesuiţi în ambarcaţiunea de două locuri, prea aproape unul de altul ca să se poată mişca. Trebuiau să se roage unul de altul ca să-şi facă loc. Exista atât de puţin spaţiu, încât îşi întindeau picioarele prin rotaţie. Noaptea erau siliţi să doarmă claie peste grămadă, unul cu capul la picioarele altuia.

Însă din această încercare au rezultat două lucruri bune. Tot uitându-se la barca distrusă, Louie s-a gândit la ce ar putea s-o folosească. Cu ajutorul cleştilor, a desfăcut straturile de material, formând un cearşaf mare şi subţire. Aveau în sfârşit un acoperământ care să-i ferească de soare în timpul zilei şi de frig în timpul nopţii.[1]

Celălalt beneficiu era informaţia pe care o căpătaseră. După ce şi-au mai revenit, Louie şi Phil au discutat despre bombardierul japonez. Au apreciat că acesta venea probabil din insulele Marshall sau Gilbert. Dacă li se confirma convingerea, şi anume că pluteau spre vest, atunci ar fi trebuit să se afle cam la jumătatea drumului spre insulele Marshall şi Gilbert. S-au gândit că bombardierul o fi fost în misiune de salvare, iar dacă japonezii urmau aceleaşi proceduri ca şi americanii, atunci ar fi trebuit să decoleze în jur de 7 dimineaţa, cu câteva ore mai devreme de a ajunge la ei.

Estimând viteza de deplasare şi traiectoria avionului, au făcut nişte calcule aproximative, încercând să afle cam câte ore ar fi putut să mai rămână în aer avionul după ce plecase de la ei, ca să-şi dea seama cam la ce distanţă s-ar afla baza militară. Au ajuns la concluzia că ei înşişi se găseau la aproximativ 1.400 km de baza bombardierului. Dacă socotelile lor erau corecte, având în vedere că se prăbuşiseră la circa 3.200 km est de insulele Marshall şi

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997.

Gilbert, atunci străbătuseră până acum aproape jumătate din distanţa până la insule, parcurgând 65 km pe zi. Phil a reflectat cu uimire asupra acestor cifre. Habar n-au avut până acum că se îndepărtaseră atât de mult spre vest.

Pornind de la aceste cifre, au făcut estimări în legătură cu momentul în care ar trebui să ajungă la insule. Phil a apreciat că în 46 de zile; Louie – 47. Dacă presupunerile lor se adevereau, ar fi trebuit să reziste de două ori mai mult decât Rickenbacker. Acest lucru însemna că trebuiau să se menţină pe poziţii încă trei săptămâni.

Gândul la ceea ce putea să îi aştepte pe insulă era înfricoşător. Atacul cu mitralieră le confirmase tot ceea ce auziseră despre japonezi. Dar era un sentiment plăcut să ştii unde te afli, să ştii că te îndrepţi spre un ţărm, undeva, departe, în celălalt capăt al pământului. Bombardierul le oferise terenul în care să-şi sădească speranţele.[1]

Mac nu participa la pronosticurile lor. Aluneca din ce în ce mai departe de ei.

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

Capitolul 16

Cântând în nori

Louie era treaz şi se uita la întinderea de apă. Phil dormea. Mac era aproape catatonic.

Doi rechini, lungi de aproape doi metri, înotau placid în jurul bărcii. De câte ori treceau pe lângă el, Louie le studia pielea. Lovise mai mulţi rechini în nas, dar nu le simţise pielea, despre care se spunea că este aspră ca şmirghelul. Din curiozitate, a băgat mâna în apă şi l-a atins uşor pe unul care tocmai trecea pe lângă el. I-a simţit în palmă spatele şi aripa dorsală. Era aspră, exact aşa cum spunea toată lumea. Rechinul a trecut mai departe, alunecând lin prin apă. A trecut apoi un al doilea, iar Louie l-a atins şi pe acesta. „Superb!” s-a gândit el.

La puţină vreme după aceea, a observat ceva ciudat: ambii rechini dispăruseră din senin. Louie s-a ridicat în genunchi în barcă, uitându-se în depărtare, perplex. Nu se zărea niciun rechin.

Stătea aşa, în genunchi, în barcă, aplecat peste bord, când unul dintre rechini a sărit din apă cu o viteză înfiorătoare, cu gura căscată, drept spre capul lui. Louie şi-a ridicat mâinile în dreptul capului. Rechinul s-a izbit de mâinile lui, încercând să-l apuce de partea de sus a corpului. Louie a izbit cu toată puterea în botul animalului, iar acesta a plonjat înapoi în apă. Peste o clipă, a sărit din apă al doilea rechin. De data asta, Louie a luat o vâslă şi l-a pocnit în nas, iar animalul s-a lăsat în apă şi s-a îndepărtat. Apoi primul rechin a sărit iar la el. Louie de-abia se redresa, când a văzut o vâslă vâjâind pe lângă el, trimiţând rechinul înapoi în ocean. Spre surprinderea lui, nu Phil era acela care l-a salvat. Ci Mac.

N-a avut timp să-i mulţumească. Un alt rechin a sărit, apoi altul. Louie şi Mac stăteau unul lângă altul, izbind în rechinii care săreau la ei. Mac devenise parcă alt om. Cu o clipă în urmă, părea aproape în comă. Acum era plin de o

energie sălbatică.

Minute în şir, rechinii s-au lovit cu burta de barcă, pe rând, cu gurile căscate, ţintind mereu acelaşi loc. Într-un târziu, au renunţat. Louie şi Mac s-au prăbuşit epuizaţi. Phil, care se trezise speriat din somn, dar nu putea să facă nimic pentru a-i ajuta, întrucât nu existau decât două vâsle, îi privea ameţit şi tulburat.

— Ce s-a întâmplat? i-a întrebat el.

Louie s-a întors spre Mac, uimit şi bucuros, şi i-a spus că este mândru de el şi că îi mulţumeşte. Mac, ghemuit în fundul bărcii, i-a zâmbit. Se mobilizase, depăşindu-şi limitele organismului, iar expresia de copil înfricoşat, care îi dominase chipul până atunci, dispăruse. Mac redevenise el însuşi.[1]

Louie era acum furios pe rechini. I se părea că avuseseră o înţelegere. Oamenii să stea departe de teritoriul lor – apa –, iar rechinii să stea departe de teritoriul oamenilor – barca. Că rechinii au încercat să-l atace atunci când se afla în apă, sau când barca era aproape scufundată după atac, asta i se părea corect. Dar tentativa animalelor de a-i ataca pe oamenii care se aflau în barca umflată din nou i s-a părut lui Louie un joc murdar. S-a perpelit toată noaptea, a doua zi le-a aruncat rechinilor priviri încărcate de ură şi, în final, a luat o hotărâre. Dacă rechinii au încercat să-l mănânce pe el, atunci şi el va încerca să-i mănânce pe ei.

S-a aşezat în genunchi la marginea bărcii şi a început să studieze rechinii care treceau, căutând un oponent pe care să-l poată învinge. A trecut unul care părea să aibă un metru şi jumătate. Louie s-a gândit că pe acesta ar putea să-l învingă, împreună cu Phil, a conceput un plan.

Mai aveau în barcă puţină momeală, probabil un rest de la ultima pasăre ucisă. Phil a pus-o într-un cârlig şi a aruncat-o în apă la un capăt al bărcii. La capătul celălalt, Louie stătea în genunchi, cu ochii la apă. Simţind momeala, rechinul a venit spre Phil, cu coada chiar sub Louie. El s-a aplecat peste bord cât de mult a putut fără a-şi pierde echilibrul, a băgat repede mâinile sub apă şi l-a apucat de

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

coadă. Rechinul a plecat. Louie, cu coada în mână, a zburat din barcă şi a căzut în apă, luând în nas o porţie apreciabilă din undele Pacificului. Rechinul şi-a smucit coada şi a scăpat de Louie, care s-a urcat atât de repede în barcă, încât mai târziu nici nu-şi mai amintea cum reuşise asta.

Ud fleaşcă şi ruşinat, Louie şi-a regândit planul. Prima greşeală avea legătură cu subaprecierea: rechinii erau mai puternici decât păreau. A doua greşeală fusese că nu se ţinuse bine. A treia greşeală: lăsase în apă coada rechinului, care a putut să înoate fără probleme pentru a se elibera. Aşa că Louie s-a apucat să aştepte un rechin mai mic.

După un timp, a venit unul, cu o lungime de 1,20 m. Louie a îngenuncheat iar în capătul stabilit, lăsându-şi greutatea pe spate şi poziţionându-şi genunchii la distanţă unul de altul, ca să aibă stabilitate. Phil a aruncat în apă cârligul cu momeală.

Rechinul s-a dus la momeală. Louie i-a apucat coada cu ambele mâini şi a tras-o rapid afară din apă. Rechinul s-a zbătut, dar nu a reuşit nici să se elibereze, nici să-l tragă pe Louie în apă. Aşa că omul a tras de peşte până l-a urcat în barcă. Animalul se zvârcolea şi plesnea din coadă, dar Phil i-a băgat în gura căscată un cartuş de rachetă. După ce l-a imobilizat, Louie a luat cleştele şi l-a înţepat în ochi cu şurubelniţa din mâner. Rechinul a murit instantaneu.

La cursul de supravieţuire pe care îl urmase în Honolulu, Louie a aflat că singura parte comestibilă de la rechin este ficatul. Însă nu era o treabă prea uşoară să ajungă până la ficat. Chiar dacă ar fi avut un cuţit, pielea rechinului era la fel de greu de tăiat precum o foaie de tablă; având la dispoziţie doar muchia ascuţită a oglinzii, truda tranşării devenea de-a dreptul epuizantă. După multă scrijelire, Louie a reuşit să taie în sfârşit pielea. Carnea de sub ea mirosea a amoniac. A scos ficatul, care avea dimensiuni considerabile. L-au mâncat pe nerăsuflate, lui Mac i-au dat o porţie mai mare. Şi, pentru prima dată de la micul dejun din 27 mai, s-au simţit sătui. Restul cărnii duhnea, aşa că au aruncat-o peste bord. Mai târziu, folosind aceeaşi

tehnică, au mai prins un rechin şi i-au mâncat ficatul.[1]

Se pare că vestea s-a răspândit destul de repede printre rechini; niciunul de dimensiuni mici nu s-a mai apropiat de ei. Au venit unii mai mari, chiar şi de 3,50 m, dar Louie s-a gândit că ar fi mai bine să nu încerce să-i prindă. Aşa că, în curând, stomacul naufragiaţilor era din nou gol.

Mac se simţea din ce în ce mai rău. Rareori se mai mişca. Toţi trei pierduseră o bună parte din greutatea iniţială, dar părea că Mac slăbise cel mai mult. Ochii lui, înfundaţi în orbite, se holbau lipsiţi de viaţă.

*

Era seară, cam în a treizecea zi. Naufragiaţii îşi urmau rutina de culcare, umpleau cu apă barca şi se înghesuiau unul în altul ca să se încălzească. Cerul era senin şi plin de stele, iar luna se reflecta în apă. Au adormit.

Louie s-a trezit într-un zgomot asurzitor, cu o durere ascuţită şi cu senzaţia de imponderabilitate. A deschis repede ochii şi şi-a dat seama că el, Mac şi Phil se aflau în aer. S-au prăvălit toţi într-o parte şi s-au răsucit zăpăciţi. Ceva le izbise barca de jos în sus, cu o putere uluitoare. Rechinii din specia care îi însoţise până atunci nu erau atât de mari încât să poată lovi cu o asemenea forţă. Şi, oricum, nu se comportaseră aşa până în acel moment.

S-au uitat peste bord şi au văzut cauza: un adevărat monstru marin, ridicat la suprafaţă cu o gură imensă, albă, cu un spate uriaş şi o aripă dorsală lungă, arătând ca o fantomă în lumina lunii. Animalul avea pe puţin şase metri, deci era cam de trei ori mai mare decât barca lor. Louie i-a recunoscut trăsăturile, despre care învăţase la cursul de supravieţuire. Era Marele Alb.[2]

În timp ce naufragiaţii se uitau la animal într-o muţenie plină de groază, rechinul a alunecat pe o latură a bărcii, apoi s-a întors şi a pornit pe lângă cealaltă latură, explorând-o. A ieşit o clipă la suprafaţă, apoi şi-a răsucit coada şi a plesnit ambarcaţiunea cu ea, clătinând-o violent.

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic.

Un val de apă a căzut peste oamenii din ea. Louie, Mac şi Phil se aşezaseră în genunchi în mijlocul bărcii, ţinându-se în braţe. Rechinul a trecut pe partea cealaltă. Louie le-a şoptit:

— Nu scoateţi niciun sunet!

A urmat o nouă izbitură puternică, însoţită de jetul de apă şi de cutremurarea bărcii şi a oamenilor.

Rechinul se învârtea întruna în jurul bărcii, umplând-o de apă la fiecare trecere. Părea că se joacă cu ea. La fiecare tură, oamenii se chirceau şi aşteptau să fie răsturnaţi din clipă în clipă, într-un târziu, spatele mare al peştelui s-a scufundat în apă, iar oceanul s-a liniştit în urma lui. N-a mai ieşit la suprafaţă.

Louie, Mac şi Phil s-au întins iar în barcă. Apa din ea era rece acum. Niciunul n-a putut să adoarmă.

În dimineaţa următoare, Mac nu a mai fost în stare să se ridice în fund. Zăcea culcat în barcă, ceva mai viu decât o mumie încreţită, cu ochii pierduţi undeva departe.

A aterizat un ultim albatros. Louie l-a prins, i-a sucit gâtul şi i l-a dat lui Phil. Acesta l-a ţinut cu capul în jos deasupra lui Mac, pentru ca sângele să se scurgă în gura lui. Louie şi Phil au început să sfâşie carnea albatrosului, plimbând-o întâi prin apă ca să-i dea gust, şi i-au dat şi lui Mac să mănânce, dar acesta nu şi-a recăpătat puterile.

În zilele care au urmat, Mac a devenit umbra ştearsă a unui om. Cutiile lui de apă erau goale. Când Phil şi-a deschis cutia ca să ia o înghiţitură, Mac i-a cerut să-i dea şi lui. Pentru Phil, setea a fost cea mai grea încercare şi ştia că apa pe care o mai avea în cutie, esenţială pentru supravieţuirea lui, nu l-ar fi putut salva pe Mac. I-a spus cu blândeţe că nu avea destulă apă ca s-o împartă cu altcineva. Louie era de acord cu Phil, dar nu l-a lăsat inima să-l refuze pe Mac. I-a dat o înghiţitură din porţia lui.

În seara aceea, Phil a auzit o voce slabă. Era Mac, care îl întreba pe Louie dacă o să moară.[1] Louie s-a uitat la Mac,

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997; Robert Trumbull, *op. cit.*

care nu-şi dezlipea ochii de la el. S-a gândit că l-ar jigni dacă l-ar minţi şi că Mac simte probabil nevoia să spună sau să facă ceva înainte ca viaţa să-i părăsească trupul. I-a spus că el crede că în noaptea aceea va muri. Mac nu a avut nicio reacţie. Phil şi Louie s-au întins lângă el, l-au luat în braţe şi s-au culcat.

La un moment dat în noaptea aceea, Louie a fost trezit de o expirare lungă, lentă şi finală. Ştia ce reprezintă acel sunet. Sergentul Francis McNamara îşi începuse ultima călătorie cu un act provocat de panică, mâncând din prima seară toate proviziile preţioase din dotarea bărcii, astfel punându-se pe el şi pe colegii lui într-un pericol şi mai mare. Dar în ultimele zile ale existenţei sale, când s-au chinuit cu greu să repare barca dezumflată şi când s-au luptat să-i îndepărteze pe rechini, a făcut tot ce i-a stat în putere. Nu a fost de ajuns încât să scape – poate că toate aceste eforturi n-au făcut decât să-i grăbească moartea –, însă este posibil ca pentru Phil şi Louie ajutorul lui Mac să fi făcut diferenţa dintre moarte şi viaţă. Dacă Mac nu ar fi supravieţuit după prăbuşirea avionului, poate că Phil şi Louie ar fi fost deja morţi în această a treizeci şi treia zi. În zilele de dinaintea morţii, Mac şi-a răscumpărat greşelile.

Dimineaţa, Phil a înfăşurat trupul lui Mac în ceva, probabil într-o bucată din pânza bărcii distruse. Au îngenuncheat lângă cadavru şi au pomenit toate faptele bune ale lui Mac, au râs puţin de slăbiciunea lui pentru dulciuri. Louie ar fi vrut să spună ceva religios, dar nu ştia ce, aşa că a recitat pasaje fără legătură între ele pe care şi le amintea din filme, încheindu-şi discursul cu ceva despre cum îi încredinţează mării trupul lui Mac. Apoi s-a rugat pentru el şi pentru Phil, jurându-i lui Dumnezeu că, dacă îi va salva, se va dedica preamăririi Lui pentru totdeauna.

Când a terminat, Louie a luat în braţe trupul învelit în giulgiu. Părea că nu cântăreşte mai mult de 20 kg. S-a aplecat peste marginea bărcii şi l-a lăsat uşor în apă. Mac s-a scufundat. Rechinii l-au lăsat în pace.[1]

În noaptea următoare, Louie şi Phil îşi încheiau cea de-a

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997.

treizeci şi patra zi petrecută în barcă. Deşi nu ştiau, doborâseră toate recordurile de supravieţuire într-o barcă gonflabilă aflată în derivă. Dacă o mai fi fost cineva care să fi supravieţuit mai mult de atât, n-a trăit ca să apuce să povestească.

Barca sălta pe valuri spre vest. Din când în când, veneau peste ei furtuni imprevizibile şi ploua suficient cât să menţină constante rezervele de apă. Întrucât raţia de apă se împărţea acum la doi şi nu la trei, fiecare dintre ei avea mai multă apă. Louie a făcut un cârlig din insigna lui de locotenent şi a reuşit să prindă un peşte, după care acul s-a rupt.[1]

Phil şi Louie ajunseseră să-şi vadă oasele prin piele; rotulele ieşeau ca nişte gâlme din picioarele lor ca de pasăre. Burta le era suptă, cu coastele ieşite în afară. Amândoi aveau bărbi încâlcite. Pielea devenise galben-strălucitoare de la vopseaua topită a bărcii, iar trupurile le erau pline de răni dureroase. Se uitau mereu cu ochii îngustaţi spre linia orizontului, după urme de pământ, dar nu se vedea nimic. Foamea parcă nu-i mai chinuia, ceea ce era semn rău. Atinseseră ultima fază a înfometării.[2]

Într-o dimineaţă, s-au trezit într-o nemişcare stranie. Legănarea bărcii încetase cu totul. Stăteau practic nemişcaţi. Nu era vânt deloc. Oceanul se întindea fără nicio încreţitură în toate direcţiile, reflectând imaginea cerului cu o limpezime perfectă. Asemenea corăbierilor de odinioară, Louie şi Phil descopereau cu uimire oceanul nemişcat, nefireasca absenţă a vânturilor şi încremenirea apelor, specifice zonei ecuatoriale. Erau, cum spunea Coleridge, „nemişcaţi precum o corabie pictată pe un ocean pictat”.

A fost o experienţă transcendentală. Phil se uita la cer şi murmura că seamănă cu o perlă. Oceanul părea o materie solidă, pe care ai fi putut călca. Când, în depărtare, a sărit un peşte, ieşind din apă, sunetul produs de săritură a ajuns la cei doi cu o claritate absolută. Au văzut cercurile perfecte

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic; Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997.

rotindu-se acolo unde sărise peştele, apoi totul a intrat iar în nemişcare.

Un timp şi-au vorbit, împărtăşindu-şi uimirea. Apoi au căzut într-o tăcere respectuoasă. Nu-şi mai simţeau suferinţa. Nu le mai era foame, nici sete. Nu îşi dădeau seama deloc de apropierea morţii.

În timp ce admira acea lume feerică, nemişcată, Louie rumega un gând care îi venise în minte mai devreme, în timp ce privea păsările răpitoare de mare, minunându-se de abilitatea lor de a-şi ajusta plonjarea în funcţie de felul în care se refracta lumina în apă. Se gândise la asta atunci când apreciase forma frumoasă a rechinilor, tonurile de culoare ale pielii lor, alunecarea prin apă. Ba chiar şi-a amintit că a mai avut gândul acesta şi în tinereţe, atunci când stătea pe acoperişul cabanei din rezervaţia indienilor Cahuilla, când îşi ridica privirea din cărţile lui Zane Grey şi se uita cum noaptea se instalează pe pământ. O asemenea frumuseţe, se gândea el, este mult prea perfectă ca să fi apărut din întâmplare. În sufletul lui, ziua aceea din mijlocul Pacificului a fost un dar oferit special pentru el şi Phil.

Plini de bucurie şi de recunoştinţă în mijlocul procesului de moarte lentă, cei doi oameni au savurat neîntrerupt acalmia oceanului, până când ziua s-a sfârşit.[1]

*

Având în vedere cât de grav le erau afectate trupurile, părea normal ca şi mintea să înceapă să cedeze. Însă, după mai bine de cinci săptămâni de calvar, atât Louie, cât şi Phil se bucurau de o remarcabilă limpezime a minţii şi erau convinşi că, pe zi ce trece, deveneau mai isteţi. Continuau să se ia la întrebări unul pe altul, îi cereau partenerului să folosească şi cele mai mărunte detalii în povestire, se învăţau unul pe altul melodii şi versuri şi pregăteau mâncăruri imaginare.

Louie considera că barca le oferă un refugiu intelectual neaşteptat. Niciodată până atunci nu-şi dăduse seama cât de gălăgioasă era lumea civilizată. Aici, plutind în derivă

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

într-o liniște absolută, cu niciun miros în jur în afară de izul de arsură care venea de la barcă, cu niciun gust pe limbă, cu nicio mișcare în afară de alunecarea lentă a rechinilor, cu nimic la orizont în afară de apă și cer, cu orele care treceau egale și neîntrerupte, mintea lui se simțea eliberată de toate restricțiile impuse de civilizație. În capul lui, putea călători oriunde. Și a descoperit că mintea îi era iute și limpede, iar imaginația – suplă și nelimitată. Putea să stea ocupat cu un singur gând ore în șir, întorcându-l pe toate părțile.

Avusese întotdeauna o memorie bună, dar în barcă amintirile lui au devenit infinit mai precise, referindu-se la perioade și mai îndepărtate și descoperind detalii care până atunci îi scăpaseră. Într-o zi, încercând să-și fixeze o amintire mai veche, a vizualizat o clădire cu două etaje și, înăuntrul ei, o scară din două părți, cu câte șase trepte fiecare și cu un palier la mijloc. Era și el în tabloul acela, copil mic, mergând de-a bușilea pe scări. Când se târa în jos pe primul șir de trepte și era pe punctul de a ajunge la palier, în fața lui a apărut un câine galben, înalt, care i-a oprit căderea. Era câinele părinților săi, Askim, pe care îl aveau când locuiau în Olean, iar Louie era foarte mic. Până atunci, Louie nu își amintise niciodată de el.[1*]

În a patruzecea zi, Louie stătea întins lângă Phil, sub acoperământul de pânză, când s-a ridicat deodată în fund. Auzea pe cineva cântând. A continuat să asculte; părea să fie un cor. L-a înghiontit pe Phil și l-a întrebat dacă aude ceva. Acesta i-a spus că nu. Louie a dat acoperământul la o parte și a început să scruteze lumina zilei. Oceanul era o întindere monotonă de apă. S-a uitat în sus.

Deasupra capului, plutind într-un nor strălucitor, a văzut niște siluete umane al căror contur se profila pe cer. A

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

* Askim era celebru pentru cleptomania lui; familia Zamperini locuia deasupra unei băcănii, iar câinele făcea incursiuni regulate în magazin, fura mâncare, apoi fugea. Numele lui e un joc de cuvinte isteț: când oamenii întrebau cum îl cheamă pe câine, la auzul răspunsului ei erau invariabil nedumeriți, fiindcă suna la fel cu *„Ask him”* [„Întreabă-l pe el” (n.tr.)].

numărat 21 de siluete. Cântau cel mai dulce cântec pe care îl auzise vreodată.

Louie se holba uluit în sus, ascultând cântecul. Era imposibil să vadă şi să audă ceea ce vedea şi auzea. Şi totuşi, se simţea absolut lucid. Nu era o halucinaţie, nici vedenie, putea să fie sigur de asta. A stat aşa, sub cântăreţi, ascultându-le vocea, memorând melodia, până când aceştia au dispărut.

Phil nu a auzit şi nu a văzut nimic. Indiferent ce-o fi fost, a concluzionat Louie, a fost numai pentru el.[1]

*

Continuau să plutească. Au trecut mai multe zile fără mâncare şi fără ploaie. Barca era o masă gelatinoasă, peticele de-abia se mai ţineau, în unele locuri se umflaseră şi ameninţau să sară. Ambarcaţiunea nu mai putea susţine multă vreme greutatea oamenilor.

Phil a observat ceva diferit la cer. Erau mai multe păsări.[2] Apoi au început să audă avioane. Uneori vedeau o sclipire minusculă pe cer, alteori mai multe asemenea sclipiri laolaltă, producând un bâzâit îndepărtat. Întotdeauna erau mult prea departe ca să încerce să semnalizeze. Şi, oricum, amândoi ştiau că, după ce plutiseră atât de mult către vest, avioanele erau cu siguranţă japoneze. Cu fiecare zi ce trecea, vedeau tot mai multe sclipiri, apărând din ce în ce mai devreme.[3]

Lui Louie începuseră să-i placă răsăritul şi căldura pe care acesta o aducea, aşa că în fiecare dimineaţă stătea întins cu ochii la orizont, aşteptându-l. În dimineaţa de 13 iulie, în a patruzeci şi şasea zi, pe care Phil o estimase ca fiind aceea în care vor atinge ţărmul, răsăritul nu a mai venit.[4*] S-a petrecut numai o iluminare treptată, dar slabă, a

[1] Ibidem.

[2] Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997.

[3] „42nd Bombardment Squadron: Addendum to Squadron History", 11 septembrie 1945, AFHRA, Maxwell AFB, Alabama; Louis Zamperini, interviu telefonic; Robert Trumbull, *op.cit.*

[4] Având în vedere că naufragiaţii depăşiseră linia internaţională a datei, a patruzeci şi şasea zi era de fapt 14 iulie.

unui orizont încărcat.

Phil şi Louie s-au uitat în sus neliniştiţi.[1] Vântul bătea rece. Apa a început să se umfle sub barcă, ridicându-i la înălţimi ameţitoare. Louie s-a uitat pe întinderea agitată a apei şi s-a gândit ce frumos este. Lui Phil îi plăceau valurile mari provocate de furtună, îl făceau să se simtă ca într-un carusel. Încântat când ambarcaţiunea cobora în viteză, şi-a ridicat privirea să vadă când vine următorul val, numai că la un moment dat a observat ceva care părea de rău augur.[2]

Spre vest a apărut o linie, atât de departe, încât nu se putea vedea decât atunci când se aflau pe creasta valurilor. Era ceva ondulat, departe jos, la orizont, de culoare cenuşiu-verzuie. Phil şi Louie se vor contrazice mai târziu în legătură cu care dintre ei a văzut primul linia, dar în clipa în care valul i-a ridicat în sus şi i-a rotit spre vest, iar ei au văzut-o, au ştiut imediat ce era.

Era o insulă.[3]

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[2] Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997.

[3] Louis Zamperini, interviu telefonic; Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997; Louis Zamperini, jurnal din prizonierat, 12 iulie 1943.

Capitolul 17

Taifunul

Toată ziua, Louie şi Phil s-au ridicat pe creasta valurilor, sub un cer întunecat şi învolburat, scrutând cu privirea spre vest şi simţind un fior dureros ori de câte ori ridicătura se vedea la orizont.[1] Încet-încet, pe măsură ce curentul îi purta spre ea, imaginea insulei devenea tot mai clară. Acum puteau să vadă o linie albă strălucitoare de valuri care se loveau de ceva, poate o plajă, poate un recif. După-amiază, dintr-o insulă s-au făcut două, apoi vreo zece sau chiar mai multe, aliniate ca nişte vagoane de tren. Naufragiaţii îşi imaginaseră că momentul în care vor vedea uscatul va fi unul euforic. În loc de asta, au analizat situaţia la rece.[2] Erau mult prea slăbiţi ca să facă altceva. Şi mai existau şi alte griji care îi presau. Deasupra lor se forma o furtună gigantică.

La antrenamente, Louie şi Phil învăţaseră geografia Pacificului. Ştiau că insulele din faţa lor trebuiau să fie o parte din Gilbert sau Marshall, adică teritoriu inamic. Între aceste insule mari se aflau zeci de insuliţe şi de atoli, aşa că existau multe şanse să nimerească un loc pe care japonezii să nu-l fi ocupat. Louie şi Phil au luat hotărârea să rămână în larg până când vor găsi o insulă care să pară nepopulată sau care să fie populată doar de băştinaşi. Au început să vâslească pe apele tulburate de vânt, mergând în paralel cu insulele, astfel încât să poată aştepta în larg până la căderea nopţii ca să se strecoare pe uscat.[3]

Cerurile s-au deschis brusc. Imediat a început să plouă tăios, iar insulele nu s-au mai văzut. Oceanul s-a răscolit şi

---

[1] „42nd Bombardment Squadron: Addendum to Squadron History”, 11 septembrie 1945, AFHRA, Maxwell AFB, Alabama; Robert Trumbull, *op.cit.*

[2] Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997; Trumbull, *op. cit.*

[3] „42nd Bombardment Squadron: Addendum to Squadron History”, 11 septembrie 1945, AFHRA, Maxwell AFB, Alabama.

a început să se învolbureze. Vântul lovea barca într-o direcţie, apoi în alta, învârtind-o sus pe valuri de peste 10 m înălţime, după care o prăvălea în hăuri adânci ca nişte canioane. Phil şi Louie intraseră drept în mijlocul unui taifun.

Val după val, barca era lovită din toate părţile, împinsă în toate direcţiile, ridicată în înălţimi, cât pe ce să se răstoarne. În încercarea de a opri răsturnarea, Phil şi Louie au umplut barca cu apă, s-au aşezat strategic în colţurile opuse ca s-o echilibreze şi s-au culcat pe spate ca să fixeze cât mai jos centrul de greutate. Erau conştienţi că, dacă ar fi fost aruncaţi din barcă, nu ar mai fi putut să revină în ea, aşa că Louie a tras înăuntru funia care atârna de barcă, a adus-o la umflătura ca o pernă din mijlocul bărcii, a trecut-o prin urechea de acolo, apoi a înfăşurat-o în jurul lui şi al lui Phil şi a strâns-o cu putere. Şi-au băgat picioarele sub pernă, s-au lăsat pe spate şi s-au ţinut bine.

Furtuna a continuat şi după căderea nopţii. Barca era repezită în sus şi în jos pe sute de munţi de apă. Câteodată, în întuneric, aveau senzaţia ciudată de imponderabilitate, ca şi cum ar zbura, atunci când barca era smulsă în aer de pe crestele valurilor. Louie a simţit o frică şi mai intensă decât atunci când s-a prăbuşit cu *Green Hornet.* În faţa lui, Phil tăcea sumbru. Amândoi se gândeau la cât de aproape se afla ţărmul, care acum nu se mai vedea. Se temeau că în orice moment se puteau izbi de un recif.[1]

Într-un târziu, în noaptea aceea, furtuna a început să se domolească şi să se retragă, apoi s-a dus mai departe. [2*] Valurile erau tot mari, dar crestele lor nu mai erau la fel de ascuţite. Louie şi Phil s-au eliberat din funie şi au aşteptat lumina zilei.

---

[1] „42nd Bombardment Squadron: Addendum to Squadron History”, 11 septembrie 1945, AFHRA, Maxwell AFB, Alabama; Louis Zamperini, interviu telefonic.

[2] Dr. Keith Heidorn, interviu prin e-mail, 24 martie 2008; „Foochow Flooded After Typhoon”, *Nevada State Journal*, Reno, 24 iulie 1943.

* După câteva zile, un taifun catastrofal, aproape sigur unul şi acelaşi cu furtuna suportată de naufragiaţi, a lovit cu violenţă coasta Chinei, distrugând case, smulgând din pământ stâlpii de telefonie şi provocând inundaţii masive.

În întuneric, simţeau acum miros de pământ, de verdeaţă, de ploaie care cade peste vietăţi. Era mirosul uscatului.[1] S-a jucat cu ei toată noaptea, devenind din ce în ce mai puternic. Aproape de zorii zilei, au auzit sunetul valurilor lovindu-se de recif. Sfârşiţi de oboseală, au luat hotărârea să doarmă puţin, prin rotaţie, pentru ca unul dintre ei să rămână de veghe şi să studieze ţărmul. La un moment dat, au adormit amândoi.

S-au trezit într-un alt univers. Eşuaseră într-o limbă de uscat dintre două insuliţe.[2] Pe una dintre ele au văzut colibe, pomi cu ramurile pline de fructe, dar niciun om. Auziseră că japonezii îi făceau sclavi pe nativii din insule şi îi mutau de pe insulele lor de origine. S-au gândit că poate aşa s-a întâmplat şi cu acel loc. Şi-au pus încălţările în picioare, umflate şi dureroase, şi au început să vâslească spre mal. Au auzit deasupra huruit de motoare. S-au uitat şi au văzut avioane Zero făcând lupinguri, ca în manevrele de război, mult prea sus pentru ca piloţii să observe barca de sub ei. Au continuat să vâslească.[3]

Louie prevăzuse că vor ajunge la ţărm în 47 de zile. Phil estimase cu o zi mai puţin. Întrucât uscatul apăruse la orizont în ziua pe care o calculase Phil, dar ajunseseră propriu-zis la ţărm în ziua calculată de Louie, au decis că amândoi au avut dreptate.

Acum puteau să vadă mai multe insule. Louie a zărit una mică în stânga lor şi i-a arătat-o lui Phil, spunându-i că pe ea nu se află decât un copac. Apoi s-a întâmplat ceva ciudat. Copacul singuratic a devenit doi copaci. După o clipă de stupoare, naufragiaţii şi-au dat seama de crudul adevăr. Nu văzuseră o insulă, iar aceia nu erau copaci. Era o navă. Stătuse într-o poziţie perpendiculară faţă de ei, astfel încât nu se vedea decât un catarg, iar apoi s-a întors, dând la iveală şi cel de-al doilea catarg.

Louie şi Phil s-au ghemuit în barcă. Au început să

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.
[2] „42nd Bombardment Squadron: Addendum to Squadron History”, 11 septembrie 1945, AFHRA, Maxwell AFB, Alabama.
[3] Ibidem.

vâslească din toate puterile, ca să ajungă la mal înainte de a fi văzuţi de marinari. Era prea târziu. Vasul a făcut un viraj strâns şi s-a îndreptat în viteză spre ei. Epuizaţi, cei doi nu puteau să vâslească suficient de repede încât să poată scăpa. Au renunţat şi s-au oprit.

Vasul a ancorat lângă barcă, iar cei doi s-au uitat în sus spre el. Deasupra lor se vedea o mitralieră, montată la prova navei. De-a lungul punţii stăteau aliniaţi mai mulţi soldaţi. Japonezi. Toţi aveau în mână arme, acum îndreptate spre naufragiaţi.

Unul dintre japonezi şi-a desfăcut cămaşa şi şi-a arătat pieptul. Se pare că voia ca americanii să facă la fel. Louie şi-a desfăcut cămaşa şi s-a resemnat, aşteptând să fie împuşcat, dar nu s-a tras niciun glonte. Japonezii voiau doar să vadă dacă sunt înarmaţi.

Unul dintre marinari a aruncat o funie în barcă, iar Louie a prins-o. Cei doi au încercat să se caţere pe vas, dar picioarele lor erau prea slăbite. Marinarii au adus atunci o scară de sfoară, au agăţat-o de naufragiaţi şi i-au tras sus, după care au ridicat şi barca. Pe punte, Louie şi Phil au încercat să se ridice, dar picioarele li se împleticeau. Japonezii îi grăbeau să înainteze pe punte, aşa că americanii au mers în patru labe. Când au ajuns la catarg, au fost ridicaţi în picioare şi legaţi de el. Cu mâinile prinse la spate.[1]

Unul dintre marinari a început să le spună ceva în japoneză. Părea să-i întrebe ceva. Louie şi Phil au dat nişte răspunsuri, încercând să ghicească ce-ar fi vrut să afle japonezul de la ei. Un soldat a fluturat baioneta pe lângă faţa lui Louie, încercând să-i taie barba. Altul a scos un pistol şi l-a plimbat pe obrazul lui Phil, apoi a vrut să facă acelaşi lucru cu Louie. El şi-a îndreptat capul, sperând ca japonezul să tragă drept în faţă; când marinarul a descărcat

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997; „42nd Bombardment Squadron: Addendum to Squadron History”, 11 septembrie 1945, AFHRA, Maxwell AFB, Alabama; Trumbull, *op.cit.*; Louis Zamperini, interviu acordat lui George Hodak, Hollywood, California, iunie 1988, AAFLA; Louis Zamperini, jurnal din prizonierat însemnarea din 13 iulie 1943.

arma, Louie şi-a tras capul înapoi. Împuşcătura nu l-a nimerit, dar Louie s-a lovit cu capul de catarg.

Apoi a venit căpitanul vasului şi i-a certat pe marinari. Atmosfera s-a schimbat imediat. Le-au dezlegat mâinile. Cineva le-a oferit naufragiaţilor ţigări, dar capetele lor le aprindeau mereu părul din barbă. Altcineva le-a adus câte o cană cu apă şi un biscuit la fiecare. Louie a muşcat o dată din biscuit şi l-a ţinut în gură mult timp, savurându-l, ca să-i simtă gustul. A mâncat încet, bucurându-se de fiecare înghiţitură. Era prima mâncare după opt zile.[1]

*

O a doua navă a acostat lângă prima. Louie şi Phil au fost ajutaţi să urce la bordul ei, apoi nava s-a pus în mişcare. După ce au plecat, un membru al echipajului a venit la naufragiaţi şi le-a dat biscuiţi şi nucă de cocos. Apoi s-a apropiat de ei un marinar tânăr, cu un dicţionar japonez-englez în mână, şi le-a pus întrebări. Phil şi Louie i-au relatat pe scurt călătoria lor.[2]

După un timp, nava a acostat pe o insulă mai mare. Un marinar s-a apropiat de ei cu două fâşii de material, pe care le-a înfăşurat în jurul ochilor lor. Câte doi soldaţi au venit lângă ei şi i-au apucat de braţe. Şi, mai târâş, mai luaţi pe sus, i-au dat jos de pe navă. După câteva minute, Louie a simţit că este aşezat pe ceva moale. Apoi i s-a dat jos pânza de la ochi.

Se afla într-o infirmerie, culcat pe o saltea moale, aşezată pe un pat de fier. Phil era în patul de lângă el. În apropiere se zărea o mică fereastră, prin care se vedeau soldaţi japonezi care îşi înfigeau baionetele în nişte manechine. Un ofiţer le-a spus ceva japonezilor care stăteau în jurul naufragiaţilor, apoi a vorbit şi în engleză, aparent traducând ceea ce spusese, ca să înţeleagă şi cei doi. „Aceştia sunt aviatori americani”, a spus el. „Trataţi-i cu

[1] „42nd Bombardment Squadron: Addendum to Squadron History”, 11 septembrie 1945, AFHRA, Maxwell AFB, Alabama.

[2] Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997; „42nd Bombardment Squadron: Addendum to Squadron History”, 11 septembrie 1945, AFHRA, Maxwell AFB, Alabama.

grijă.”[1]

A intrat un doctor, care le-a zâmbit cu căldură, i-a examinat şi le-a vorbit în engleză. Le-a uns cu alifie rănile provocate de sare şi buzele arse, le-a palpat abdomenul, le-a luat temperatura şi pulsul şi i-a declarat sănătoşi. Louie şi Phil au fost ajutaţi să se ridice în picioare şi au fost duşi la cântar. Au urcat pe rând pe cântar, iar lângă ei se afla în permanenţă un om pregătit să-i prindă dacă li se înmuiau picioarele.

Phil cântărea în jur de 68 kg când urcase la bordul lui *Green Hornet.* Jurnalul de război pe care Louie îl începuse la puţin timp după ce ajunsese în Hawaii consemna că atunci avea 70 kg. Considera că antrenamentul intensiv ar mai fi adăugat vreo 2 kg înainte de a avea loc prăbuşirea. Acum Phil cântărea 36 kg. Există mai multe variante, care afirmă că Louie avea 30, 37 sau 39 kg. Indiferent care a fost cifra exactă, cei doi naufragiaţi pierduseră oricum jumătate din greutatea iniţială, dacă nu chiar mai mult.[2]

La recomandarea doctorului, a fost adusă o sticlă de coniac rusesc şi două pahare, pe care Louie şi Phil le-au golit rapid. A urmat o tavă cu ouă, şuncă, lapte, pâine proaspătă, salată de fructe şi ţigări. Naufragiaţii s-au înfruptat pe săturate.[3] Când au terminat de mâncat, au fost ajutaţi să meargă în altă cameră şi au fost aşezaţi pe câte

---

[1] Trumbull, *op.cit.*

[2] Declaraţia lui Russelll Allen Phillips, Colecţia John D. Murphy, HIA, Stanford, California; Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997; „42nd Bombardment Squadron: Addendum to Squadron History”, 11 septembrie 1945, AFHRA, Maxwell AFB, Alabama; Louis Zamperini, interviu telefonic; declaraţia lui Louis Zamperini din 1 noiembrie 1945, colecţia John D. Murphy, HIA, Stanford, California. Însemnări ale lui Louie din 1946 afirmă că greutatea lui era de 30,5 kg, iar în interviuri ulterioare – de 30 kg. Dar în cel puţin trei interviuri pe care le-a acordat imediat după repatriere a afirmat că greutatea lui era de 36 kg. Într-un interviu acordat imediat după război, a declarat, la fel, că avea 36 kg. Declaraţiile lui Phil de după război susţin că ar fi cântărit 68 kg la momentul prăbuşirii şi 36 kg la momentul capturării. În interviul de la CBS, Phil a afirmat că el şi Louie aveau aceeaşi greutate – circa 36 kg – în momentul capturării.

[3] „42nd Bombardment Squadron: Addendum to Squadron History”, 11 septembrie 1945, AFHRA, Maxwell AFB, Alabama.

un scaun în faţa unui grup de ofiţeri japonezi, care îi priveau cu uimire pe oamenii slăbiţi şi galbeni ca nişte canari. Un ofiţer care vorbea englezeşte i-a întrebat cum au ajuns acolo. Louie le-a spus povestea, iar japonezii au ascultat tăcuţi şi fascinaţi, trasând pe o hartă drumul străbătut de ei.[1]

Louie şi Phil cunoşteau locul unde începuse călătoria lor, dar încă nu aflaseră unde se găseau acum, la final. Ofiţerii le-au spus. Se aflau pe un atol din insulele Marshall.[2] Plutiseră în derivă 3.200 km.

Militarii japonezi s-au adunat în jurul bărcii şi au numărat găurile provocate de gloanţe. Erau 48.[3] Se înghesuiau curioşi să-i vadă pe americani, dar ofiţerii îi ţineau la distanţă. Unul dintre ofiţeri l-a întrebat pe Louie de unde proveneau gloanţele. Louie a răspuns că au fost mitraliaţi de un avion japonez. Ofiţerul a spus că aşa ceva era imposibil, fiindcă acest lucru reprezenta o violare a codului militar de onoare. Louie a descris bombardierul şi atacul. Ofiţerii s-au uitat unul la altul şi nu au mai spus nimic.

Au fost pregătite două paturi, iar Phil şi Louie au fost invitaţi să se odihnească după pofta inimii. Cuibăriţi în aşternuturi curate şi răcoroase, cu stomacul plin şi cu rănile ostoite, cei doi erau profund recunoscători pentru o primire atât de generoasă. Phil s-a gândit uşurat: „Ne sunt prieteni.”[4]

Louie şi Phil au rămas la infirmerie două zile, având alături nişte japonezi care i-au îngrijit cu o preocupare sinceră pentru confortul şi sănătatea lor. A treia zi, a venit la ei ofiţerul care era comandantul adjunct al unităţii. Le-a

---

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[2] Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997; Louis Zamperini, jurnal din prizonierat; Kelsey Phillips, *op.cit.;* Louis Zamperini, interviu telefonic. Nu este clar pe care atol li s-a spus că se află; într-un interviu din 1945, o declaraţie din 1946 şi un interviu din 1988, Louie a afirmat că era vorba de atolul Maloelap, dar în multe alte interviuri, ca şi in jurnalul din prizonierat, el afirmă că era atolul Wotje. Phil a susţinut şi el că ar fi fost vorba de Wotje.

[3] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[4] Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997.

adus friptură de vită, ciocolată şi nuci de cocos – cadou de la comandantul lui –, precum şi nişte noutăţi. Un cargou se afla în drum spre ei pentru a-i transporta pe un alt atol. Numele atolului i-a dat frisoane lui Louie: Kwajalein. Adică locul cunoscut sub numele de „Insula Execuţiilor”.

Louie avea să-şi amintească multă vreme cuvintele ofiţerului: „Nu vă mai putem garanta viaţa după ce veţi pleca de aici.”[1]

Cargoul a sosit pe 15 iulie. Louie şi Phil au fost luaţi în primire şi cazaţi separat. Căpitanul le trimitea porţii generoase de mâncare. Prizonierii mâncau cât puteau de mult.

Unul dintre simptomele dureroase ale înfometării este că organismul muribund respinge de cele mai multe ori primul aliment pe care îl primeşte. Se pare că mâncarea de pe atol le-a priit naufragiaţilor, însă nu şi cea de pe cargou. Louie şi-a petrecut aproape toată ziua chircit peste balustrada navei, vomitând în apă, susţinut de un paznic. Şi mâncarea ingerată de Phil ieşea la fel de repede, dar el a fost dus într-un alt loc; în noaptea aceea, a fost nevoie de şase drumuri la prora vasului.[2]

Când japonezii au ajuns la Kwajalein, pe 16 iulie, au devenit mai aspri. Au reapărut bandanele care acopereau ochii, iar Louie şi Phil au fost transferaţi pe ceea ce părea să fie o barjă. Când barja s-a oprit, au fost ridicaţi şi duşi de acolo pe umerii unor soldaţi. Louie a simţit cum se ridică în aer, ca apoi să fie trântit pe o suprafaţă dură. Phil a fost aruncat lângă el. Louie i-a spus ceva lui Phil, dar imediat a simţit o lovitură de cizmă şi o voce care a strigat „Nu!”

S-a simţit un motor pornind, apoi s-au pus în mişcare. Se aflau pe platforma unui camion. După câteva minute, camionul s-a oprit, iar Louie a fost înhăţat şi pus din nou pe umărul cuiva. A urmat o porţiune de drum, urcarea pe două trepte, o întunecare, senzaţia că Phil nu mai este lângă el şi senzaţia tulburătoare pe care a avut-o când a fost trântit la

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic; Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997.

pământ cu spatele înainte. S-a lovit cu spinarea de un zid, apoi a căzut la podea. Cineva i-a scos bandana de la ochi. O uşă s-a trântit, o încuietoare s-a răsucit.

La început, Louie nu a văzut mai nimic. Ochii i se plimbau în jur orbiţi. Mintea lucra cu înfrigurare, trecând rapid de la un gând la altul, fără legătură. După săptămâni lungi petrecute pe întinderea nesfârşită a oceanului, se simţea dezorientat şi apăsat de spaţiul în care se afla. Parcă toţi muşchii şi nervii îi intraseră în panică.

Treptat, gândurile i s-au liniştit, iar ochii au reuşit să se fixeze pe imagini. Se afla într-o celulă de lemn, lungă cam de înălţimea unui om şi puţin mai latră decât umerii lui. Deasupra, la vreo 2 în înălţime, se afla un acoperiş de paie. Singura fereastră era o gaură în uşă, de vreo 30 cm^2. Podeaua era acoperită cu pietriş, cu noroi în care mişunau viermi, iar prin încăpere zumzăiau cohorte de muşte şi ţânţari, care începuseră deja să-l atace. În podea se afla o gaură, în care stătea găleata de latrină. Aerul era fierbinte şi nemişcat, greu respirabil din cauza duhorii de fecale umane.[1]

Louie s-a uitat în sus. În lumina palidă, a văzut nişte cuvinte scrijelite pe perete: NOUĂ SOLDAŢI DE MARINĂ ABANDONAŢI PE INSULA MAKIN, 18 AUGUST 1942. Sub această inscripţie erau trecute numele soldaţilor: Robert Allard, Dallas Cook, Richard Davis, Joseph Gifford, John Kerns, Alden Mattison, Richard Olbert, William Pallesen şi Donald Roberton.

În august 1942, după un raid american asupra bazei militare japoneze din Makin, în insulele Marshall, nouă soldaţi fuseseră lăsaţi în urmă din greşeală. Capturaţi de japonezi, ei au fost daţi dispăruţi. Louie era aproape sigur că el este primul american care a aflat că au fost duşi pe Kwajalein. Dar, în afară de el şi Phil, acum nu mai era aici

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997; declaraţiile lui Louis Zamperini şi Russell Allen Phillips din colecţia John D. Murphy, HIA, Stanford, California; notele lui Louis Zamperini din 1946 despre experienţa captivităţii; Trumbull, *op. cit.*

niciun prizonier. Louie a fost copleşit de presimţiri sumbre.[1]

L-a strigat pe Phil. Vocea acestuia s-a auzit încet de undeva, din stânga, departe. Era la capătul coridorului, într-o groapă sordidă, la fel ca şi Louie. S-au întrebat unul pe altul dacă sunt bine. Ştiau amândoi că era posibil să fie ultima oară când mai puteau să-şi vorbească. Însă, chiar dacă au vrut atunci să-şi ia rămas-bun, n-au mai avut timp s-o facă. S-a auzit o vânzoleală pe coridor, iar gardianul şi-a luat postul în primire. Louie şi Phil nu au mai spus nimic.

Louie s-a uitat spre trupul său. Picioarele cu care alergase o milă în 4 minute şi 12 secunde pe nisipul strălucitor, în dimineaţa aceea din Kualoa, acum erau inerte. Trupul lui vânjos şi plin de viaţă, pe care îl antrenase cu atâta grijă, se diminuase, până când rămăseseră din el numai nişte oase învelite în piele galbenă, pe care colcăiau paraziţi.

S-a gândit: „Ceea ce văd eu acum nu este decât un cadavru care respiră.”[2]

Louie a cedat, izbucnind într-un plâns greu şi sfâşietor. Dar şi-a controlat suspinele, ca să nu fie auzit de gardian.

[1] Tripp Wiles, *Forgotten Raiders of ’42: The Fate of Marines Left Behind on Makin,* Potomac Books, Washington, D.C., 2007, fotografie.
[2] Louis Zamperini, interviu telefonic.

PARTEA A PATRA

Capitolul 18

Un cadavru care respiră

Prin fereastra de la uşa celulei în care stătea Louie a zburat ceva care a căzut pe podea spărgându-se în bucăţele albe. Erau două bucăţi de biscuit nesărat, genul de gustare care constituia hrana standard a marinarilor.[1] O cană micuţă de ceai – atât de diluat încât era mai mult apă fiartă şi atât de puţin încât îl terminai dintr-o înghiţitură – a fost pusă pe pervaz. Şi Phil a primit mâncare, însă nu şi apă. Amândoi s-au târât pe podeaua celulei, au adunat de pe jos fărâmele de biscuit şi le-au mâncat. Se simţea prezenţa gardianului dincolo de uşă.

S-au auzit nişte zgomote pe coridor, iar în cadrul ferestrei a apărut faţa cuiva. Omul l-a salutat voios în engleză, spunându-i pe nume. Louie s-a uitat uimit în sus.

Era un localnic din Kwajalein, care i-a spus că toată insula vorbeşte acum numai despre naufragiaţii americani. Când fuseseră capturaţi, trebuiseră să-şi decline identitatea, iar vizitatorul, fiind un iubitor de sport, l-a recunoscut pe Louie după nume. Începuse să turuie despre alergări, despre fotbal, despre Olimpiadă, şi nu se oprea decât foarte rar, ca să-i mai pună câte o întrebare. Louie apuca să spună o vorbă-două, apoi omul începea iar să turuie.[2]

După câteva minute, s-a uitat la ceas şi a spus că trebuie să plece. Louie l-a întrebat ce s-a întâmplat cu soldaţii din Marină al căror nume era inscripţionat pe perete. Cu acelaşi ton plin de veselie, acesta i-a răspuns că sunt morţi. Toţi prizonierii de război care s-au aflat pe Kwajalein, i-a zis el, au fost executaţi.

După ce localnicul a plecat, paznicul s-a uitat provocator la prizonier, a dus o mână la gât şi a făcut un gest care

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; „42nd Bombardment Squadron: Addendum to Squadron History”, 11 septembrie 1945, AFHRA, Maxwell AFB, Alabama; declaraţia lui Louis Zamperini din 1 noiembrie 1945, colecţia John D. Murphy, HIA, Stanford, California; Trumbull, *op.cit.*

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic.

sugera tăierea capului. A arătat spre numele scrise pe perete, apoi spre Louie.

Noaptea a vrut să doarmă cu capul lângă uşă, în încercarea disperată de a sta cât mai departe de latrina din podea. Nici nu s-a aşezat bine, că uşa s-a dat de perete, a intrat paznicul şi l-a apucat violent, împingându-l înapoi spre latrină. Louie a încercat să se împotrivească, dar paznicul a devenit furios. S-a resemnat şi s-a aşezat unde îi ordona temnicerul său. Şi-a dat seama că acesta voia ca prizonierul să stea acolo ca să-l poată vedea pe fereastra uşii. Toată noaptea, la câteva minute, paznicul îşi arunca ochii pe fereastră, asigurându-se că Louie nu s-a mai mişcat.[1]

A venit dimineaţa celei de-a doua zile. Phil şi Louie zăceau muţi în căldura înăbuşitoare, gândindu-se că din clipă în clipă vor veni să-i scoată afară ca să-i decapiteze. Paznicii patrulau pe coridor, se uitau la ei pe fereastră şi făceau gestul cu mâna la gât, arborând rânjete sadice.

Pentru Louie, suferinţele digestive nu se opriseră. Diareea devenise explozivă, iar crampele îl făceau să se chircească de durere. Zăcea sub pătura de muşte şi ţânţari, stătea cât putea de mult cu fundul deasupra găleţii, până când paznicul ţipa la el să-şi ţină capul lângă latrină.[2]

Ziua a trecut. În trei rânduri, câte un cocoloş de orez, nu mai mare decât o minge de golf, fusese aruncat pe fereastră, iar acesta se desfăcuse în bucăţi pe podea. O dată sau de două ori i s-a mai dat câte o înghiţitură de ceai, pe care Louie a sorbit-o cu nesaţ. A venit noaptea.

Apoi a urmat o altă zi şi o altă noapte, apoi încă o zi. Căldura era copleşitoare. Păduchii mişunau pe trupul captivilor. Ţânţarii zburau în jurul lor în nori atât de groşi, încât palma se umplea de sânge, atunci când Louie strângea pumnul. Diareea i se agravase, acum elimina şi sânge. În fiecare zi, striga disperat că vrea un doctor. La un

[1] Ibidem

[2] Declaraţia lui Louis Zamperini din 1 noiembrie 1945, colecţia John D. Murphy, HIA, Stanford, California; Louis Zamperini, interviu telefonic; Louis Zamperini, note din 1946 despre experienţa prizonieratului.

moment dat, chiar a venit unul. A intrat în celulă, s-a ghemuit şi s-a uitat la el, a chicotit şi a plecat.

Încovrigaţi pe podeaua acoperită de pietriş, prizonierii aveau senzaţia că le ies oasele prin piele. Louie s-a rugat să i se dea o pătură pe care să stea, dar cererea i-a fost ignorată. Toată ziua şi-o petrecea încercând să-şi întărească membrele, se chinuia să se ridice în picioare, rămânea aşa un minut sau două, ţinându-se de perete, după care aluneca înapoi pe podea. Îi era dor de barcă.

Două înghiţituri de apă pe zi nu erau nicidecum suficiente pentru a reface pierderile masive de lichid suferite de organismul lui. Setea a devenit mult mai chinuitoare decât fusese vreodată în zilele naufragiului. S-a târât spre uşă şi a cerşit apă. Paznicul s-a îndepărtat, apoi s-a întors cu o cănuţă. Louie, plin de recunoştinţă, s-a apropiat de geam să ia cana. Atunci paznicul i-a aruncat lichidul fierbinte pe faţă. Însă Louie era atât de deshidratat, încât nu se putea stăpâni să nu cerşească apă în continuare. Episodul s-a repetat de cel puţin patru ori, iar apa fierbinte i-a umplut faţa de băşici.[1] Louie era conştient că ar putea să moară din cauza deshidratării, iar o parte din el chiar spera să se întâmple asta.

Într-o zi, când zăcea pierdut în suferinţa lui, a auzit o melodie. Vocile pe care le auzise în barcă se întorseseră la el. S-a uitat în celulă, dar cântăreţii nu se aflau acolo. Numai muzica lor era cu el. S-a lăsat învăluit de ea, i s-a părut că îi dă speranţă. În cele din urmă, cântecul a încetat, dar Louie l-a continuat în gând, iar şi iar.[2] S-a rugat intens, cu ardoare, ore la rând.

La capătul holului zăcea Phil. Şobolanii mişunau peste tot, se căţărau pe găleata cu fecale, se bălăceau în urină, îl trezeau noaptea din somn când i se plimbau pe faţă. Din când în când, era scos afară, aşezat în faţa unei găleţi cu apă şi i se ordona să se spele pe mâini şi pe faţă. Phil îşi

[1] Declaraţia lui Louis Zamperini din 1 noiembrie 1945, colecţia John D. Murphy, HIA, Stanford, California; Louis Zamperini, interviu telefonic; Louis Zamperini, note din 1946 despre experienţa prizonieratului.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic.

băga capul în găleată şi sorbea apa.[1]

Louie rămânea adesea cu ochii la numele scrijelite pe perete, întrebându-se cine au fost acei oameni, dacă au avut soţii şi copii, cum a fost sfârşitul lor. A început să se gândească la ei ca la nişte prieteni. Într-o zi, şi-a scos cureaua şi, cu catarama de metal, şi-a trecut şi el numele alături de celelalte, cu litere mari de tipar.[2]

Louie nu putea să vorbească cu Phil, şi nici Phil cu el, dar, din când în când, unul dintre ei tuşea tare sau râcâia în podea ca să se facă auzit de celălalt. La un moment dat, paznicii au plecat, lăsând celulele nesupravegheate, şi, pentru prima oară, Phil şi Louie au rămas singuri. Louie a auzit vocea lui Phil:

— Oare ce-o să se întâmple cu noi?

Louie nu avea ce să răspundă. Apoi s-a auzit din nou bocănitul cizmelor, iar americanii au amuţit.[3]

Paznicii îşi cultivau constant dispreţul faţă de captivi, aruncându-le priviri încărcate de ură, arătându-le gesturi ameninţătoare, ţipând la ei. Practic, în fiecare zi aveau izbucniri violente, iar Phil şi Louie deveneau ţinta furiei lor; japonezii aruncau în ei cu pietre sau ţigări aprinse, îi scuipau sau îi pocneau cu băţul. Louie ştia când începea criza: auzea mai întâi nişte paşi grăbiţi. Se gândea de fiecare dată că furia lor era provocată de vreo victorie a americanilor. Situaţia se agrava atunci când paznicul era însoţit de cineva; atunci încerca să-şi impresioneze camaradul cu tratamentul aplicat captivilor.[4]

Cel mai frecvent, pretextul pentru aceste izbucniri

[1] Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997; declaraţia lui Russell Allen Phillips, Colecţia John D. Murphy, HIA, Stanford, California.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[3] Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997.

[4] Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997; Louis Zamperini, interviu telefonic; „42nd Bombardment Squadron: Addendum to Squadron History”, 11 septembrie 1945, AFHRA, Maxwell AFB, Alabama; declaraţia lui Louis Zamperini din 1 noiembrie 1945, colecţia John D. Murphy, HIA, Stanford, California; Trumbull, *op.cit.*

pornea de la imposibilitatea comunicării. Captivii şi paznicii lor proveneau din culturi care nu aveau în comun nici limba, nici tradiţiile. Pentru Louie şi Phil era aproape imposibil să înţeleagă ce vor paznicii de la ei. Nici măcar prin gesturi nu se puteau înţelege prea bine, fiindcă până şi acestea reprezentau lucruri diferite în cultura lor. Paznicii, ca, de altfel, majoritatea cetăţenilor din ţara lor izolată, probabil că nu mai văzuseră în viaţa lor un străin şi nu aveau experienţa comunicării cu cineva care nu era japonez. Când nu reuşeau să se facă înţeleşi, exasperarea lor devenea atât de mare, încât începeau să ţipe la prizonieri şi să-i bată.

Din spirit de autoconservare, Louie şi Phil au încercat să înveţe tot ce puteau şi au reuşit să-şi dezvolte un mic vocabular japonez. *Kocchi koi* însemna „Vino aici”. *Ohio* era o formulă de salut pe care o foloseau temnicerii civili, care apăreau din când în când. Deşi Louie şi-a dat seama repede ce înseamnă, răspundea întotdeauna cu aceeaşi replică pe care o dăduse de la bun început: „Nu, California.” Phil a aflat că *mizu* înseamnă „apă”, dar informaţia nu i-a folosit la nimic; când striga *mizu,* nu era luat în seamă de nimeni.

Atunci când paznicii nu erau ocupaţi să-şi verse furia asupra prizonierilor, distracţia lor era să-i umilească. În fiecare zi, sub ameninţarea puştii, Louie era forţat să se ridice în picioare şi să danseze, iar el se chinuia să facă nişte paşi anemici de charleston în hohotele groase de râs ale paznicilor. Îl puneau să fluiere şi să cânte, aruncau în el cu pumni de pietriş şi îl obligau să se târască pentru a aduna boabele de orez de pe jos. Apoi strecurau prin fereastră un băţ lung, cu care îl plesneau şi îl înţepau; li se părea extrem de amuzant cum se chirceşte neajutorat prizonierul. Acelaşi lucru se întâmpla şi la celălalt capăt al holului. Uneori, Louie auzea vocea lui Phil, slabă şi subţire, văitându-se. Odată, scos din minţi de un paznic care îl plesnea, i-a smuls băţul din mână. Ştia că ar fi putut să-l şi omoare pentru asta, dar, în zilele acelea de degradare nesfârşită, se întâmplase ceva cu el. Voinţa lui de a trăi, care rezistase tuturor încercărilor grele în perioada naufragiului, începea să dispară.

Prăbuşirea lui *Green Hornet* îi lăsase pe Phil şi Louie într-o situaţie extremă, fără mâncare, fără apă, fără adăpost. Dar, pe Kwajalein, paznicii încercau să-i deposedeze de ceva care îi ţinuse în viaţă chiar şi atunci când nu mai aveau nimic: demnitatea. Acest respect faţă de sine şi sentimentul preţuirii personale stau la baza umanităţii; privarea de respect înseamnă dezumanizare, înseamnă îndepărtare şi excludere din omenire. Persoanele supuse unor tratamente inumane ajung să se simtă inutile şi însingurate şi nu mai pot să-şi păstreze speranţa. În lipsa demnităţii, se şterge însăşi identitatea persoanei. Fără demnitate, oamenii nu se mai definesc prin ei înşişi, ci prin aceia care îi ţin prizonieri şi prin circumstanţele în care sunt obligaţi să trăiască. Un aviator american doborât şi capturat de japonezi, supus acestui tratament degradant, descria starea psihică pe care i-o indusese captivitatea: „Devenisem efectiv o fiinţă umană inferioară.”[1]

Puţine societăţi umane preţuiesc demnitatea şi se tem de umilire mai mult ca societatea japoneză, pentru care pierderea onoarei merită sinuciderea. Poate că aceasta a fost şi explicaţia pentru care soldaţii japonezi din al Doilea Război Mondial şi-au umilit deţinuţii cu atâta zel, căutând să le ia ceea ce era cel mai dureros şi mai grav de pierdut. Pe Kwajalein, Louie şi Phil au aflat un adevăr sumbru, pe care îl cunoşteau prea bine prizonierii fără scăpare din lagărele morţii organizate de Hitler, sclavii din sudul Americii şi sute de generaţii de oameni pierduţi. Demnitatea este esenţială pentru supravieţuirea umană, la fel ca apa, mâncarea sau oxigenul. Păstrarea încăpăţânată a demnităţii, chiar şi în faţa unor încercări fizice extreme, poate să menţină treaz spiritul unui om mult timp după momentul în care trupul a ajuns deja la limita supravieţuirii. Pierderea demnităţii poate să ucidă oamenii aşa cum o pot face setea, foamea, expunerea la intemperii sau asfixierea, dar cu mai multă cruzime. În locuri precum Kwajalein, degradarea era la fel de mortală precum gloanţele.

*

[1] Raymond Halloran, interviu prin e-mail, 3 martie 2008.

Louie stătea de o săptămână în celula lui de pe Kwajalein când s-a deschis uşa şi doi paznici l-au scos afară. L-a copleşit frica, gândindu-se că va fi dus la locul execuţiei. În timp ce era târât în viteză spre o clădire care părea să fie o locuinţă pentru ofiţeri, au trecut pe lângă două fete cu trăsături asiatice. Mergeau cu capul în pământ şi cu privirea întoarsă; ieşiseră din clădirea aceea. Louie a fost dus într-o încăpere şi pus în faţa unei mese acoperite cu faţă de masă, pe care erau aşezate mai multe feluri de mâncare. În jurul mesei se aflau ofiţeri japonezi îmbrăcaţi în uniformă. Fumau. Louie nu fusese adus ca să fie executat. Era aici pentru interogatoriu.[1]

Ofiţerii trăgeau lung din ţigară şi suflau fumul spre Louie. Din când în când, unul dintre ei desfăcea o sticlă de cola, turna într-o cană şi o consuma încet, savurând-o cu ostentaţie.

Un ofiţer superior s-a uitat rece la captiv. „Cum îşi satisfac soldaţii americani nevoia de sex?” l-a întrebat. Louie a răspuns că nu şi-o satisfac – că au un bun autocontrol. Ofiţerul a părut amuzat. Armata japoneză, a spus el, le asigură soldaţilor femei, făcând aluzie la femeile chineze, coreene, indoneziene sau filipineze care fuseseră răpite şi transformate în sclave sexuale. Louie s-a gândit la fetele pe care tocmai le zărise afară.[2]

Apoi ofiţerii l-au întrebat despre avion. Ştiau deja, probabil, din discuţia cu ofiţerii de pe primul atol că avionul lor fusese un B-24. Ce model era? Când se afla pe Oahu, Louie auzise că un B-24 D se prăbuşise în luptă şi fusese recuperat de japonezi. *Green Hornet* era tot un model D. Ştiind că japonezii cunosc acum acest model, s-a gândit că nu are rost să mintă, aşa că le-a spus că avionul lor a fost un D. Ei i-au dat un creion şi o hârtie şi i-au spus să deseneze avionul. După ce a terminat, cei care îl interogau au comparat desenul cu o fotografie a unui B-24 D. Îl testaseră.

---

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; „42nd Bombardment Squadron: Addendum to Squadron History”, 11 septembrie 1945, AFHRA, Maxwell AFB, Alabama.

[2] Chang, *op. cit.,* pp. 52-53.

Ce ştia despre modelul B-24 E? Nimic, le-a zis el. Era o minciună; *Super Man,* care oficial era un model D, fusese îmbunătăţit cu dotări care îl făceau practic să fie un model E. Unde era instalat sistemul radar? Locul în care se afla radarul nu oferea nicio informaţie despre cum funcţiona acesta, aşa că Louie le-a spus. Cum funcţiona radarul? Louie cunoştea răspunsul, dar a spus că nu are cum să ştie, fiindcă el era ofiţer-bombardier. Ofiţerii l-au pus să deseneze sistemul radar. Louie a început să deseneze un sistem imaginar, făcând un desen atât de complicat, cum avea să scrie el mai târziu, încât semăna cu o „caracatiţă dezmembrată”[1]. Ofiţerii au clătinat din cap.

Apoi au ajuns la dispozitivul Norden. „Cum se lucrează cu el?” „Nu trebuie decât să învârţi două mânere”, le-a spus Louie. Ofiţerii s-au plictisit. Louie a fost dus înapoi în celulă.

Bănuind că va mai avea de înfruntat asemenea interogatorii, Louie şi-a bătut capul încercând să anticipeze cam ce l-ar mai putea întreba. S-a gândit care sunt informaţiile pe care le-ar putea divulga fără probleme şi care nu. Pentru cele de nedivulgat, a inventat nişte minciuni pe care le-a repetat de mai multe ori în minte, ca să îi vină uşor să le spună atunci când va fi întrebat. Fiindcă în prima rundă de interogatoriu fusese aproape sincer, acum avea mai multă libertate să mintă.

L-au dus şi pe Phil la interogatoriu. Şi el ştia despre avionul capturat de japonezi, aşa că a vorbit deschis despre componentele aparatului. Ofiţerii care îl interogau i-au cerut să descrie strategia americană de război. El a răspuns că, după părerea lui, americanii vor ataca teritoriile pierdute şi apoi vor avansa până când îi vor înfrânge pe japonezi. Ofiţerii au reacţionat prin hohote de râs. Însă Phil a simţit în râsul lor ceva forţat. S-a gândit: „Oamenii ăştia nu sunt convinşi că Japonia poate învinge.”[2]

Louie se afla în celulă când la uşă a apărut un alt paznic.

---

[1] „42nd Bombardment Squadron: Addendum to Squadron History”, 11 septembrie 1945, AFHRA, Maxwell AFB, Alabama.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic; Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997; declaraţia lui Russell Allen Phillips, Colecţia John D. Murphy, HIA, Stanford, California.

S-a uitat în sus spre el – o figură pe care nu o mai văzuse până atunci; a simţit un fior de teamă, ştiind că un paznic nou vrea întotdeauna să-şi impună autoritatea.

— Eşti creştin? l-a întrebat paznicul.

Louie, pe care părinţii s-au străduit să-l crească în spiritul catolicismului, nu se mai apropiase de vreo biserică încă din copilărie, când, într-o imemorială duminică, preotul îl pedepsise pentru că a întârziat, trăgându-l de ureche şi dându-l afară. Dar, cu toate că Louie se alesese din episodul acela cu o durere de ureche, un strop de religie tot mai rămăsese pe undeva. A spus că da. Paznicul a zâmbit.

— Eu creştin.

Paznicul i-a spus cum îl cheamă; numele lui, îşi va aminti Louie mai târziu cu oarecare nesiguranţă, era Kawamura.[1] A început să sporovăiască într-o engleză atât de proastă, încât Louie n-a înţeles decât ceva despre nişte misionari canadieni şi despre convertire. Paznicul i-a strecurat în mână două bucăţi de zahăr candel, apoi s-a dus la capătul holului, ca să-i dea şi lui Phil două. Aşa a luat naştere o prietenie.

Kawamura a adus un creion şi o hârtie şi a început să deseneze ceea ce voia să spună. Se ducea de la o celulă la alta cu desenul în mână – o maşină, un avion, un cornet de îngheţată – şi le spunea care este cuvântul japonez pentru obiectul respectiv, apoi îl scria pe foaie. Prizonierii nu înţelegeau mai nimic din ce spunea Kawamura, dar bunăvoinţa lui nu avea nevoie de nicio traducere. Paznicul nu putea să facă nimic pentru a îmbunătăţi condiţiile în care trăiau prizonierii, dar bunătatea lui era salvatoare de vieţi.

Când tura lui Kawamura s-a încheiat, a venit un alt paznic. El s-a aruncat asupra lui Louie din prima clipă, l-a lovit peste faţă cu băţul pe care îl băgase pe fereastră, de parcă ar fi vrut să-i scoată ochii. A doua zi, Kawamura,

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; Louis Zamperini, interviu acordat lui George Hodak, Hollywood, California, iunie 1988, AAFLA. Louie va spune mai târziu că nu este sigur dacă îl chema Kawamura sau Kawamuda, dar prima variantă pare să fie cea corectă, întrucât Kawamura este un nume frecvent.

văzând faţa plină de sânge a lui Louie, l-a întrebat cine a făcut asta. Când i-a spus numele paznicului, Kawamura şi-a ridicat braţul şi şi-a încordat bicepsul. Când i s-a încheiat schimbul, a plecat cu o expresie furioasă şi hotărâtă.

Timp de două zile, Louie nu l-a mai văzut pe Kawamura, dar nici pe paznicul agresiv. Apoi Kawamura a revenit, a crăpat puţin uşa de la celula lui şi i l-a arătat pe paznicul care îl bătuse. Fruntea şi falca acestuia erau bandajate. N-a mai stat niciodată de pază la uşa lor.

Într-una dintre zile, când Phil şi Louie zăceau în celulă, au auzit afară zgomote puternice şi voci furioase de oameni. Apoi, pe fereastra celulei s-au înghesuit nişte feţe care strigau. Prin celulă au început să zboare pietre. Veneau tot mai mulţi oameni, unul după altul, urlând, scuipându-l, lovindu-l cu pietre, mânuind beţele pe fereastră ca pe nişte lănci. La capătul celălalt al coridorului, alţii făceau acelaşi lucru cu Phil. Louie s-a ghemuit în colţul cel mai îndepărtat al celulei.

Procesiunea părea că nu se mai termină. Erau optzeci, poate chiar nouăzeci de oameni, şi fiecare petrecea vreo treizeci de secunde atacându-i pe rând pe prizonieri. Louie a zăcut în valuri de salivă, plin de sânge din cauza loviturilor de pietre şi de beţe.[1]

Când Kawamura a văzut ce s-a întâmplat, s-a albit la faţă. Le-a spus că atacatorii erau soldaţii de pe un submarin care făcuse o escală pe insulă. Când a fost dus la interogatoriu, Louie s-a plâns de acest atac. Ofiţerii i-au răspuns că ar fi trebuit să se aştepte la asta.

Cei care îl interogau voiau să afle de la el câte avioane, câte nave şi câţi oameni se aflau în baza militară din Hawaii. Louie le-a spus că el fusese în Hawaii în luna mai. Acum era august. Nu puteau să-i ceară informaţii la zi. A fost trimis înapoi în celulă.

Cam la vreo trei săptămâni după sosirea pe Kwajalein, Louie a fost iar scos din celulă. Afară, l-a văzut pe Phil,

[1] Declaraţia lui Louis Zamperini din 1 noiembrie 1945, colecţia John D. Murphy, HIA, Stanford, California; Louis Zamperini, interviu telefonic.

pentru prima dată de când ajunseseră pe insulă. Privirile li s-au intersectat. Au crezut că sfârşitul le este aproape.

Au fost duşi din nou în clădirea unde se ţineau interogatoriile, însă de data aceasta au fost opriţi pe veranda din faţa casei, Phil la un capăt, iar Louie la celălalt. Au venit la ei doi oameni în halate albe de doctor, însoţiţi de patru asistenţi, care ţineau nişte dosare şi două cronometre. În faţa verandei au început să se adune japonezi care se uitau la ei ca la spectacol.

Li s-a ordonat să se întindă pe jos. Doctorii au scos câte o seringă plină cu lichid lăptos şi le-au făcut o injecţie subcutanată. Cineva le-a spus că este lapte de cocos, dar nu se ştie dacă era sau nu aşa. Doctorii le-au spus că vor face un lucru bun pentru prizonieri. Dacă soluţia se dovedea a fi bună, avea să le îmbunătăţească starea de sănătate, le-au spus ei, şi atunci le va fi administrată şi soldaţilor japonezi.[1]

Medicii au întors mâna deţinuţilor cu palma în sus şi le-au curăţat braţul cu spirt. Acul a intrat sub piele, pistonul seringii a fost apăsat, iar asistenţii au pornit cronometrul. Le-au cerut prizonierilor să-şi descrie senzaţiile fiziologice.

În câteva secunde, Louie a simţit că veranda începe să se învârtă. Doctorul a injectat şi mai multă soluţie în venă, iar ameţeala s-a intensificat. A simţit că mii de ace îi înţeapă corpul. Apoi tot sângele i s-a urcat la cap, aceeaşi senzaţie pe care o încerca atunci când Phil îl scotea brusc pe *Super Man* din picaj. Pielea îl ardea, îl mânca şi îl înţepa. Veranda se legăna şi se răsucea. În capătul celălalt al verandei, Phil experimenta aceleaşi senzaţii. Medicii, vorbindu-le pe un ton impasibil, au continuat cu întrebările. Apoi totul s-a înceţoşat. Louie a strigat că o să leşine. Doctorii au retras acul din venă.

Captivii au fost duşi înapoi în celulă. După un sfert de oră, corpul lui Louie se acoperise cu eriteme. A zăcut toată

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; declaraţia lui Russell Allen Phillips. Colecţia John D. Murphy, HIA, Stanford, California; declaraţia lui Louis Zamperini din 1 noiembrie 1945, colecţia John D. Murphy, HIA, Stanford, California; Louis Zamperini, note din 1946 despre experienţa prizonieratului.

noaptea fără să poată dormi, chinuit de mâncărimi şi arsuri. După mai multe zile, când simptomele s-au mai atenuat, el şi Phil au fost duşi din nou pe verandă ca să fie injectaţi, de data aceasta cu mai multă soluţie. Din nou au ameţit şi s-au umplut de eriteme. După alte câteva zile, a urmat un nou experiment şi, după câteva zile, un al patrulea experiment. La ultima şedinţă, li s-a pompat în venă cam un sfert de litru din acel lichid.

Au supravieţuit amândoi şi, oricât de groaznică a fost experienţa prin care au trecut, au avut totuşi noroc. Pe toate teritoriile ocupate, japonezii au folosit cel puţin 10.000 de oameni – prizonieri de război, civili şi chiar copii – drept cobai pentru experimente cu substanţe folosite ca arme biologice sau chimice de război. Au murit cu miile.[1]

Înapoi în celulă, Louie a simţit o durere de cap ascuţită şi, la scurt timp, a început să ameţească şi să facă febră. Îl dureau oasele. Phil trăia acelaşi coşmar. Paznicii l-au adus pe doctor. Louie a auzit un cuvânt pe care îl cunoştea: *dengue,* febră tropicală.[2] Prizonierii aveau febră tropicală, o boală provocată de ţânţari, cu potenţial letal, care făcea ravagii la tropice. Doctorul nu le-a dat niciun tratament.

Louie a alunecat apoi într-o nebuloasă febrilă. Timpul parcă trecea pe lângă el, se simţea detaşat de propriul trup. Zăcea pe jos în celulă, având senzaţia că pluteşte afară din corp, iar pe fereastra uşii apăreau întruna feţe furioase; Louie simţea că este lovit cu pietre şi pocnit cu beţe, înecat în valuri de scuipat. Sosise iar un echipaj de submarin.

A rămas inert la locul lui, prea slăbit ca să mai poată reacţiona. Chipurile se succedau în valuri, iar oasele îi

[1] Tanaka, *op. cit.,* pp. 135-165; Gary K. Reynolds, *U. S. Prisoners of War and Civilian American Citizens Captured and Interned by Japan in World War II: The Issue of Compensation by Japan,* Congressional Research Service, 17 decembrie 2002, pp. 19-21.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic; „42nd Bombardment Squadron: Addendum to Squadron History", 11 septembrie 1945, AFHRA, Maxwell AFB, Alabama; declaraţia lui Louis Zamperini din 1 noiembrie 1945, colecţia John D. Murphy, HIA, Stanford, California; Louis Zamperini, note din 1946 despre experienţa prizonieratului.

ardeau de la loviturile de pietre şi de beţe. Timpul a avut milă de el şi vizita a trecut repede, iar calvarul a luat sfârşit în curând.

Apoi a fost dus iarăşi la interogatoriu. Ofiţerii i-au pus în faţă o hartă a insulei Hawaii şi i-au ordonat să însemne pe ea locul unde se aflau bazele aeriene.[1]

Louie s-a opus o vreme, dar cei care îl interogau au început să-l preseze. În cele din urmă a cedat. A lăsat capul în piept şi, cu resemnare ruşinată, le-a spus totul – locaţia precisă a bazelor militare, numărul de avioane.

Japonezii au început să jubileze, zâmbeau. Au deschis o sticlă de cola şi i-au dat-o lui Louie, împreună cu un biscuit şi un pateu. În timp ce sărbătoreau, nu aveau nici cea mai vagă idee că „bazele" pe care le marcase Louie pe hartă erau falsele aerodromuri construite de americani, pe care le descoperise în plimbările sale cu Phil prin Hawaii. Dacă japonezii ar fi bombardat acolo, singurele avioane pe care le-ar fi lovit erau acelea confecţionate din placaj.

Louie şi Phil nu mai aveau acum nicio utilitate. La cartierul general, ofiţerii au discutat ce să facă în privinţa ostaticilor. Probabil că decizia nu era una dificilă; erau aceiaşi ofiţeri care ordonaseră executarea soldaţilor ale căror nume rămăseseră scrise pe pereţii celulei în care stătea Louie. Cei doi aveau să fie executaţi.

Pe 14 august, în faţa celulei lui s-au adunat mai mulţi oameni. A fost scos afară. „Ăsta-i sfârşitul?" s-a gândit el. A fost dus iar în clădirea în care se ţineau interogatoriile. Se aştepta să i se comunice condamnarea la moarte, dar i s-a spus altceva: la Kwajalein urma să ajungă o navă militară japoneză care avea să-l transporte într-un lagăr de prizonieri de la Yokohama, în Japonia. Ofiţerii se hotărâseră în ultima clipă să nu-l omoare. Avea să treacă multă vreme până să afle Louie de ce.[2]

A simţit o mare uşurare, crezând că în lagărul de prizonieri avea să fie tratat după regulile umane ale legilor

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic; Louis Zamperini, interviu acordat lui George Hodak, Hollywood, California, iunie 1988, AAFLA.

internaţionale, sub protecţia Crucii Roşii şi cu posibilitatea de a lua legătura cu familia. I s-a spus şi lui Phil că va fi dus la Yokohama. A fost uimit şi plin de speranţă.

Pe 26 august 1943, la patruzeci şi două de zile după sosirea pe Insula Execuţiei, Louie şi Phil au fost scoşi din celule. Li s-a spus să se dezbrace complet, au aruncat peste ei apă cu găleţile, după care li s-a permis să se îmbrace şi au fost duşi la nava care avea să-i transporte în Japonia.

Când a ieşit din celulă pentru ultima oară, Louie s-a uitat înapoi, căutându-l din ochi pe Kawamura. Nu l-a văzut.

Capitolul 19

Două sute de oameni tăcuţi

Louie şi Phil stăteau în cala navei militare când uşa s-a dat de perete şi înăuntru a intrat o şleahtă de marinari japonezi beţi şi agitaţi. Unul dintre ei i-a întrebat dacă Japonia va câştiga războiul.

— Nu, a răspuns Phil.

Soldatul l-a izbit cu pumnul în faţă, apoi şi-a retras mâna şi l-a mai izbit o dată. L-au întrebat pe Louie cine va câştiga războiul.

— America, a răspuns Louie.

Marinarii s-au năpustit asupra captivilor, iar pumnii zburau din toate părţile. Ceva s-a izbit de nasul lui Louie, iar el a simţit o trosnitură. În încăpere a intrat vijelios un ofiţer, i-a dispersat pe oameni şi le-a ordonat să iasă. Louie sângera. Când a dus mâna la nas, a simţit o durere ca de tăietură şi osul deplasându-i-se.[1]

Într-o engleză lătrată, ofiţerul le-a spus că echipajul le umblase captivilor prin portofelele confiscate la îmbarcare. În portofelul lui Louie găsiseră o bucată împăturită de ziar. Era hârtia pe care Louie o decupase din *Honolulu Advertiser,* în urmă cu mai multe luni, în care se vorbea despre rolul său în atacul de la Wake. Ofiţerul le-a spus că jumătate din echipajul navei fusese pe Wake în noaptea aceea, iar nava lor, care în momentul atacului era staţionată în largul mării, fusese scufundată.

Echipajul a regretat că i-a atacat pe captivi. Mai târziu, uşa s-a deschis din nou şi doi marinari s-au strecurat înăuntru, au mormăit nişte scuze, l-au îmbrăţişat pe Louie şi i-au dat sake.

Louie a fost din nou despărţit de Phil şi închis într-o

[1] „42nd Bombardment Squadron: Addendum to Squadron History”, 11 septembrie 1945, AFHRA, Maxwell AFB, Alabama; declaraţia lui Louis Zamperini, Colecţia John D. Murphy, HIA, Stanford, California; Louis Zamperini, interviu telefonic; Louis Zamperini, note din 1946 despre experienţa prizonieratului; Trumbull, *op.cit.*

cabină de ofiţer. O dată la câteva zile, primea vizitele ciudate ale unui marinar zâmbitor, care intra aplecat în cabină şi îi spunea „Un ghiont pentru un biscuit?”, apoi îi dădea un bobârnac în cap, îi lăsa un biscuit şi pleca liniştit.[1]

Între vizitele marinarului, Louie nu avea altceva de făcut decât să stea jos, trăgându-se de nas ca să-şi îndrepte oasele. Plictisit, a început să inspecteze cabina şi a dat peste o sticlă cu sake. A început să ia pe furiş câte o înghiţitură din vinul acela de orez, numai câte puţin, ca să nu se vadă. Atunci când, în timpul unei alerte submarine, a intrat în panică şi a băut atât de mult încât era imposibil să nu se observe, s-a gândit că, oricum, nu mai conta dacă ar bea-o pe toată. În ultimele zile ale călătoriei pe mare, slăbănogul american şi grăsuna sticlă japoneză s-au distrat împreună de minune.

După o călătorie de trei săptămâni, în care a fost inclusă şi o escală pe atolul Truk, nava a ancorat la Yokohama, pe coasta de est a insulei centrale a Japoniei, Honshu. Louie a fost legat la ochi şi condus afară. A simţit pământul sub picioare. Primul lucru pe care l-a văzut Louie în Japonia, printr-o crăpătură a pânzei de la ochi, a fost cuvântul „CHEVROLET”, ştanţat pe capacul unei roţi. Se afla în faţa unei maşini.

A auzit cum cineva vine în fugă de pe navă, strigând. Oamenii care se aflau în jurul lui Louie au îngheţat; cel care se apropia, a presupus el, trebuie să fi fost un ofiţer. Louie a simţit că ofiţerul îl apucă de mână şi îl înghesuie pe scaunul de rezervă al maşinii. În timp ce se chinuia să-şi facă loc la picioare, ofiţerul l-a lovit peste faţă cu o lanternă. Louie a simţit cum oasele nasului se deplasează iar. S-a gândit la sake şi s-a întrebat dacă nu cumva acesta o fi fost proprietarul sticlei. Individul s-a înghesuit pe scaun, lângă Phil.

Automobilul Chevy a pornit pe drumuri deluroase. După aproape o oră, a oprit. Louie a fost apucat de picioare şi tras afară, apoi a fost condus într-un loc închis şi umed. Pânza i-a fost luată de la ochi. Se afla într-o spălătorie,

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

aparent în lagărul de prizonieri. În faţa lui era o cadă plină cu apă, din care venea un miros puternic de dezinfectant. I s-a spus să se dezbrace şi să intre în cadă, iar el s-a scufundat în apă, bucurându-se de căldura ei, s-a frecat bine, până când, pentru prima dată de când părăsise Oahu, s-a simţit iarăşi curat.[1]

Când a terminat baia, i s-a spus să se îmbrace. A venit un soldat cu un brici, i-a ras barba şi părul de pe cap. Louie a fost escortat afară, au mers pe un hol şi s-au oprit în faţa unei uşi. Paznicul i-a spus să intre acolo şi să aştepte ordinele.

Louie a intrat în cameră. Lumina era stinsă, aşa că a zărit cu greu silueta unui bărbat în haine civile, care stătea cu spatele la el. Cineva a aprins lumina, omul s-a întors spre el, iar Louie i-a văzut chipul.

Era prietenul lui de la facultate, Jimmie Sasaki.

— Iată că ne întâlnim din nou, i-a spus Sasaki.

Louie s-a uitat la el cu gura căscată de uimire. Nu ştia nimic despre o eventuală activitate de spionaj a lui Sasaki, aşa că era uluit să-şi vadă prietenul în serviciul inamicului. Sasaki l-a privit cu căldură. Era pregătit să-l vadă pe Louie, dar felul în care arăta fostul sportiv îl tulbura în mod evident. A făcut o glumă inofensivă despre urâţenia lui Louie.

A urmat o discuţie ciudată şi cam afectată. Sasaki l-a întrebat câte ceva pe Louie despre odiseea lui, apoi a început să depene amintiri de la USC, despre mesele pe care le luau împreună la uniunea studenţilor, despre filmele din campus cu bilet de 10 cenţi. Louie, neliniştit, aştepta întrebările despre chestiuni militare, dar ele nu au fost formulate. Singurul lucru legat de război pe care l-a spus Sasaki a fost că este încrezător în victoria Japoniei. I-a mai spus că este angajat civil al Marinei militare japoneze, mai precis şeful comisiilor de interogatoriu din lagărele de prizonieri de pe teritoriul Japoniei. A spus că gradul lui este echivalent cu al unui amiral.[2]

[1] Ibidem.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic.

Louie a fost scos afară. Se afla într-un complex cu multe clădiri de un singur etaj, împrejmuite cu un gard care avea deasupra câteva rânduri de sârmă ghimpată. Locul avea ceva sinistru. Louie a simţit asta imediat, aşa cum simţeau toţi prizonierii aduşi aici. Strânşi în grupuri pe lângă pereţii clădirilor, vreo două sute de soldaţi captivi din trupele aliate, slabi ca nişte schelete, se uitau în pământ. Erau muţi ca ninsoarea.

Louie a fost condus spre o bancă, la oarecare distanţă de ceilalţi prizonieri. L-a văzut şi pe Phil, stând singur pe o bancă, la mare depărtare de el. Doi prizonieri stăteau pe o bancă pe partea cealaltă a complexului şi, ascunzându-şi mâinile de gardieni, comunicau cu ajutorul codului Morse – pumnul însemna punct, iar palma însemna linie. Louie s-a uitat la ei până când s-a apropiat de el un alt deţinut. Se pare că acesta primise permisiunea să vorbească. A început să îi povestească lui Louie despre locul în care se aflau.

Nu era un lagăr de prizonieri. Era un centru secret de interogare, numit Ofuna, în care prizonierii „de valoare" stăteau în celule izolate, unde erau înfometaţi, chinuiţi şi torturaţi ca să divulge secrete militare. Întrucât existenţa centrului de la Ofuna era un secret pentru lumea din afară, japonezii aveau aici mână liberă să facă absolut tot ce vor. Oamenii de la Ofuna, obişnuiau să spună japonezii, nu erau prizonieri de război, ci „luptători neînarmaţi" în războiul cu Japonia şi, în consecinţă, nu se puteau bucura de drepturile prizonierilor de război acordate de regulile internaţionale. De fapt, nu aveau niciun drept. Dacă prizonierii „îşi vor mărturisi crimele împotriva Japoniei", ei vor fi trataţi „aşa cum permite regulamentul". În perioada războiului, la Ofuna au fost deţinuţi în jur de 1.000 de prizonieri, dintre care mulţi au stat acolo câţiva ani.[1]

Omul i-a spus lui Louie care sunt regulile. Nu avea voie să vorbească cu nimeni, decât cu gardienii, nu avea voie să bage mâna în buzunar sau să aibă contact vizual cu alţi

[1] William R. Gill, Davis R Newton, „A Compilation of Biographical Source Documents Concerning Major William Herald Walker, U.S. Army Air Force (1919-1945), a Prisoner of War in Japan During World War II", 1999, p. 15.

prizonieri. Ochii trebuiau să fie îndreptaţi în jos tot timpul. Trebuia să înveţe să numere în japoneză, fiindcă în fiecare zi se făcea *tenko,* apelul şi inspecţia în care oamenii erau număraţi. Ca să folosească *benjo,* adică latrina, trebuia să întrebe în japoneză *„Benjo Kudasai”,* în timp ce face o plecăciune. I se va da o cană, aşa că, dacă i se va face sete, va trebui să se roage de paznic să îl însoţească la spălător. Existau reguli pentru fiecare detaliu al existenţei, de la felul în care se strâng păturile până la modul în care se închid nasturii, toate acestea contribuind la întărirea izolării şi a supunerii. Cea mai mică abatere aducea după sine o bătaie.

Japonezii comunicau foarte clar următorul lucru: în această locaţie secretă, ei puteau şi chiar făceau orice voiau cu prizonierii lor şi erau siguri că nimeni nu avea să afle vreodată. Afirmau liniştiţi că nu pot garanta că prizonierii vor supravieţui captivităţii la Ofuna. „Pot foarte bine să te omoare”, i-a spus omul. „Nu ştie nimeni că eşti în viaţă.”

După lăsarea întunericului, Louie a fost dus într-una dintre clădiri şi băgat într-o celulă minusculă. Pe podea se afla un *tatami* (saltea din paie), care avea să fie patul lui, şi trei cearşafuri din hârtie. Încăperea avea o fereastră micuţă, însă fără geam, aşa că vântul intra în voie. Pereţii erau şubrezi, podeaua avea găuri în ea, iar tavanul părea acoperit cu smoală. Era la mijlocul lui septembrie şi, cu iarna bătând la uşă, Louie avea să locuiască într-o clădire care era, cum spunea un prizonier, un fel de paravânt.

Louie s-a ghemuit sub cearşafurile de hârtie. În celulele de lângă el se aflau zeci de oameni, dar nimeni nu scotea vreun sunet. Phil se afla într-o celulă îndepărtată, de la capătul culoarului, şi, pentru prima oară după luni de zile, Louie nu îi mai era aproape. În marea aceasta de prizonieri, era singur.

Fiecare zi începea la ora 6: suna un clopot, se auzea strigătul unui gardian, captivii fugeau afară pentru *tenko.* Louie se alinia printre ceilalţi oameni traşi la faţă. Gardienii îi supravegheau cu bâte de baseball în mână şi cu puşca cu

baionetă pe umăr, luau poziţii ameninţătoare şi urlau ininteligibil. Captivii erau obligaţi să urmeze o rutină dementă: numărătoarea, plecăciunea în faţa împăratului Hirohito, fuga la spălător şi *benjo,* apoi fuga înapoi la zona de adunare cinci minute mai târziu. După care înapoi la barăci, unde paznicii răscoleau cu ţeava puştii lucrurile prizonierilor, căutând marfă de contrabandă, pături strânse greşit, nasturi încheiaţi prost – orice lucru care ar fi putut justifica o bătaie.

Micul dejun era adus tot de prizonieri, care le înmânau celorlalţi boluri cu lături fetide, pe care fiecare le mânca singur în celulă. Câte doi prizonieri primeau o bucată de funie udă, după care erau siliţi să se aplece şi să frece cu ea podeaua coridorului din baracă, care avea vreo 50 m lungime; trebuiau să facă asta în mare viteză, fie cu mâinile, fie punând funia sub picioare şi mergând ca raţa, în timp ce gardienii îi zoreau din urmă. Apoi erau din nou scoşi afară, iar gardienii îi puneau să alerge în cerc sau să facă exerciţii fizice istovitoare, în urma cărora ajungeau să se prăbuşească la pământ. Când exerciţiile se terminau, oamenii trebuiau să stea pe jos afară, indiferent de vreme. Tăcerea nu era întreruptă decât de urletele care răzbăteau din sala de interogatoriu.

Singurele momente care spărgeau monotonia rutinei zilnice erau bătăile. Prizonierii erau bătuţi fiindcă îşi încrucişau mâinile la piept, fiindcă se dezbrăcau pentru a-şi zvânta rănile, fiindcă îşi spălau dinţii, fiindcă vorbeau în somn. Cel mai frecvent erau bătuţi fiindcă nu înţelegeau ordinele, care mai mereu erau strigate în japoneză. Zeci de prizonieri erau aliniaţi şi bătuţi cu bâtele peste genunchi pentru presupusa vină a unuia dintre ei. Pedeapsa favorită era să-i oblige pe prizonieri să stea nemişcaţi, uneori timp de ore întregi, în „poziţia Ofuna”, chinuitoare şi obositoare, în care oamenii trebuiau să stea cu genunchii flexaţi şi cu mâinile deasupra capului. Cei care cădeau ori lăsau mâinile jos erau bătuţi cu bâta sau loviţi cu picioarele. Prizonierii care încercau să-i ajute erau atacaţi şi ei, de obicei cu mai multă violenţă, aşa că victimele trebuiau să se descurce singure. Orice tentativă de a te proteja – ghemuindu-te,

apărându-ţi faţa cu mâna – provoca o violenţă şi mai mare. Prizonierul Glenn McConnell avea să-şi amintească mai târziu: „Principala mea preocupare era să-mi păstrez nasul întreg şi să nu fiu făcut bucăţi.”[1] Bătăile, scria el, „erau atât de violente, încât mulţi dintre noi se întrebau dacă vom mai apuca să vedem sfârşitul războiului”[2].

Noaptea, înapoi în celulă, Louie aştepta cina, pe care o mânca singur pe întuneric. Apoi stătea acolo pur şi simplu. Nu i se permitea să vorbească, să fluiere, să cânte, să bată darabana, să citească ori să se uite pe fereastră. Afară se mai făcea o inspecţie, se mai lătrau nişte ordine, apoi venea pauza plină de nelinişte a nopţii, paşii gardienilor care patrulau, după care lumina zilei aducea iar strigătele, ordinele executate în grabă şi loviturile de bâtă.[3]

---

[1] Glenn McConnell, interviu telefonic, 8 iunie 2007.

[2] Declaraţia lui Glenn McConnell din dosarul Sueharu Kitamura, RG 331, RAOOH, WWII, 1907-1966, SCAP, secţia penală, divizia administrativă (10/02/1945-04/28/1952?), dosarul procesului 1945-1949, NACP.

[3] Yuzuru Sanematsu, „A Record of The Aftermath of Ofuna POW Camp”, Shukan Yomiuri, august 1974; Gill, Newton, *op. cit.;* „Ofuna: Dolder Rescue Team Report”, 22 septembrie 1945, http://www.mansell.com/pow_resources/camplists/Tokio/ofuna.html (accesat la 20 septembrie 2009); Louis Zamperini, interviu telefonic; Jean Balch, scrisoare către secţia penală a procuraturii, SCAP, 18 ianuarie 1948; Gamble, *op. cit.,* p. 321; declaraţia lui Arthur Laurence Maher din dosarul nr. 218; Nakakichi Asoma *et al.* (vol. II, partea a II-a, secţiunea a II-a, 1945-1949), RG 331, RAOOH, WWII, 1907-1966, SCAP, secţia penală, divizia administrativă (10/02/1945-04/28/1952?), dosarul procesului 1945-1949, NACP; John A. Fitzgerald, jurnal din prizonierat, documentele lui John A. Fitzgerald, arhivele operaţionale, NHC, Washington, D.C.; Gregory Boyington, *Baa Baa Black Sheep,* New York, Bantam, 1977, pp. 251-253; Johan Arthur Johansen, *Krigsseileren,* numerele 1-2, 1990, traducere din norvegiană de Nina B. Smith; „Main subject Is on Ofuna POW Camp, February 1946 – July 1947” şi „Main Subject Is on Ofuna POW Camp, September 1945 – May 1947”, dosarul procesului 1945-1949, NACP; RG 331, RAOOH, WWII, 1907-1966, SCAP, secţia penală, divizia administrativă (10/02/1945-04/28/1952?), dosarul procesului 1945-1949, NACP; Kunichi Sasaki *et al.,* 1945-1948, rapoarte de investigare şi interogare; Nakakichi Asoma *et al.,* proces, probe, apel şi dosare de graţiere, NACP; Nakakichi Asoma, 1945-1952, Dosar 201 Prizonieri de război, 1945-1952, acuzaţii şi specificări, 1945-1948, NACP; Yuichi Hatto, *Aa, Omori Shuyojo,* Kyoshin Shuppan, Tokio, 2004.

*

La Ofuna, ca în toate lagărele de prizonieri risipite pe întreaga întindere a Japoniei şi a teritoriilor cucerite, oamenii folosiţi în serviciul de pază erau scursurile armatei japoneze. Mulţi dintre ei fuseseră scoşi din serviciul militar din cauza incapacităţii de a îndeplini misiuni elementare. Destul de mulţi aveau probleme psihice. După mărturia captivilor, gardienii de la Ofuna aveau două trăsături specifice. Una era prostia accentuată. Cealaltă – sadismul criminal.

În armata japoneză din acea epocă, pedeapsa corporală era o practică uzuală. „Fierul trebuie să fie bătut cât este cald; soldaţii trebuie să fie bătuţi de la început”[1], se spunea printre militari. O altă zicală susţinea că: „Nu există soldat puternic în lipsa bătăii.”[2] Pentru toţi soldaţii japonezi, mai ales pentru aceia cu grade inferioare, bătaia era inevitabilă, constituind adesea un fapt cotidian. Aşa că nu este deloc surprinzător că, în lagărele de prizonieri, gardienii, aflându-se pe cea mai joasă poziţie în ierarhia militară a unei armate care încuraja brutalitatea, îşi revărsau frustrările asupra oamenilor neajutoraţi care le erau daţi în grijă. Istoricii japonezi au numit acest fenomen „transfer de opresiune”[3].

Această tendinţa era susţinută şi de două locuri comune ale mentalităţii japoneze din acea epocă. Unul dintre ele era că japonezii sunt o rasă superioară tuturor celorlalte, un popor „pur”, hărăzit de divinitate să conducă. Aşa cum şi soldaţii trupelor aliate aveau adesea convingeri virulent rasiste despre japonezi, reflexie a culturii din care proveneau, tot aşa şi soldaţii şi civilii japonezi, intoxicaţi intensiv de propaganda guvernului, aveau prejudecăţi profund negative despre inamicii lor, considerându-i necivilizaţi, bestii inumane sau înfricoşători „diavoli anglo-saxoni”.[4] Acest rasism, prin ura şi teama pe care le stârnea,

[1] Yuichi Hatto, interviu scris, 28 august 2004.
[2] Ibidem.
[3] Chang, *op. cit.,* p. 217; Tanaka, *op. cit.,* p. 204.
[4] Shoichi Ishizuka, „About Naoetsu POW Camp”, *Gaiko Forum,* iunie 2006.

a potenţat cu siguranţă abuzurile asupra prizonierilor.

În societatea japoneză, puternic militarizată, toţi cetăţenii erau îndoctrinaţi neîntrerupt, din fragedă copilărie, cu ideea că a fi luat prizonier în război reprezintă o ruşine insuportabilă. Codul Militar de Luptă japonez din 1941 stabilea clar ce trebuie să facă un soldat pus în situaţia de a fi capturat: „În primul rând, arată că-ţi respecţi familia. Decât să trăiască şi să poarte povara ruşinii prizonieratului, soldatul mai bine moare şi evită în acest fel să lase în urmă un nume dezonorat.”[1] Drept urmare, în numeroase bătălii în care era clar că nu aveau nicio şansă de izbândă, practic toţi soldaţii japonezi luptau până la moarte. La un soldat din Alianţă ucis, patru erau capturaţi; la 120 de soldaţi japonezi ucişi, unul singur era capturat. În câteva bătălii care păreau pierdute, soldaţii japonezi s-au sinucis în masă ca să nu fie luaţi prizonieri. Cei câţiva care erau totuşi prinşi îşi declarau adeseori o identitate falsă, fiind convinşi că este mai bine ca familiile lor să afle că au fost ucişi decât că au fost prinşi. Profunzimea acestei convingeri s-a manifestat pe deplin în anul 1944, în tabăra australiană de prizonieri Cowra, când sute de japonezi, prizonieri de război, au atacat mitralierele bazei militare şi au dat foc spaţiilor de locuit, într-un act de sinucidere în masă care a rămas cunoscut sub numele de „noaptea celor o mie de sinucideri”.[2] Dispreţul şi repulsia pe care le simţeau cei mai mulţi dintre japonezi pentru semenii lor care se predau sau

---

[1] Ibidem.

[2] „Cowra Outbreak, 1944”, Documentul 198, Arhivele Naţionale ale Australiei,http://www.naa.gov.au/about-us/publications/fact-sheets/fs198.aspx (accesat la 3 septembrie 2009); Harry Gordon, *Voyage from Shame: The Cowra Breakout and Afterwards,* University of Queensland Press, Brisbane, 1994. În timp ce incidentul petrecut la Cowra este privit adesea ca o tentativă de evadare, vocea autorizată a istoricului Harry Gordon îl descrie drept „o obligatorie sinucidere în masă”. În timp ce unii japonezi care au rămas în lagăr s-au sinucis ori au fost omorâţi de alţi prizonieri, cei care au fugit, inclusiv aceia care au atacat mitralierele, au făcut tot ce le-a stat în putinţă ca australienii să-i ucidă. Potrivit unui supravieţuitor, ei au luat armele „ca să pară agresivi [...] şi să fie siguri că vor fi ucişi” şi aveau la ei obiecte cu care s-ar fi sinucis dacă australienii nu ar fi făcut-o. Aceia care au reuşit să scape s-au sinucis mai târziu, ca să nu fie prinşi din nou.

erau capturaţi se revărsa şi asupra soldaţilor din trupele aliate. Această mentalitate a creat o atmosferă în care abuzul, sclavia şi chiar uciderea unui prizonier de război erau considerate acceptabile, ba chiar dezirabile.[1]

Unii gardieni, îmbătaţi de puterea absolută pe care o aveau şi îndoctrinaţi de rasism şi dezgust pentru prizonierii de război, alunecau cu uşurinţă în sadism. Chiar şi cei mai puţin influenţaţi de prejudecăţile propriilor culturi erau totuşi vulnerabili în faţa instinctului agresiv. Evident că, pentru mulţi gardieni, a fi responsabil de păzirea unor oameni poate să fie o experienţă tulburătoare, mai ales atunci când ţi se cere să-i privezi pe deţinuţi de necesităţile elementare. Poate că unii gardieni şi-au obligat prizonierii să trăiască în condiţii de dezumanizare maximă tocmai pentru a fi siguri că le-au dat bestiilor dezgustătoare exact ceea ce meritau să primească. Aşa că, în mod paradoxal, cele mai grave abuzuri îndreptate împotriva prizonierilor de război din lagăre au fost provocate de însăşi repulsia gardienilor faţă de abuzuri.

Scriind despre copilăria lui petrecută în sclavie, Frederick Douglass îşi aminteşte că i s-a spus că a fost cumpărat de un bărbat care avea o soţie foarte blândă şi care nu avusese niciodată sclavi. „Chipul ei era luminat de surâsuri îngereşti şi vocea îi suna ca o muzică liniştitoare”, scria Douglass. L-a copleşit cu iubire maternă, ba chiar i-a dat şi lecţii de citire, un lucru nemaiauzit în societatea sclavagistă. Însă, după ce soţul ei i-a poruncit să-l trateze pe băiat ca pe un sclav ce era, doamna s-a transformat într-un „demon” malefic. Şi ea, asemenea gardienilor de la Ofuna după mai bine de un secol, a cedat ispitei pe care Douglass o numea „otrava letală a puterii iresponsabile”[2].

Dintre toţi indivizii denaturaţi şi crunţi care i-au persecutat pe prizonierii de la Ofuna, cel mai mult ieşea în

[1] Yuichi Hatto, *Aa, Omori Shuyojo,* Kyoshin Shuppan, Tokio, 2004; Shoichi Ishizuka, „About Naoetsu POW Camp”, *Gaiko Forum,* iunie 2006.

[2] Frederick Douglass, *Narrative of the Life of Frederick Douglass*, Prestwick House, Cheswold, 2004, p. 33.

evidenţă Sueharu Kitamura.[1] În viaţa civilă, se pare că a fost vânzător de sake sau scenarist, conform unor surse diferite. Fascinat de suferinţă, el i-a obligat pe captivii bolnavi sau răniţi să vină la el la „tratament”, adică îi tortura şi îi mutila, în timp ce le punea întrebări despre durerea pe care o simţeau, zâmbind satisfăcut. Cunoscut drept „Măcelarul” sau „Măcănilă”, Kitamura a fost cel mai violent torţionar din Ofuna. Era un bărbat masiv, cu alură de bizon, şi lovea ca un campion de categorie grea. Niciun alt angajat de la Ofuna nu era mai detestat şi mai temut ca el.

Cu toate că erau presaţi să se conformeze normelor unei culturi a brutalităţii, au existat şi câţiva gardieni care au refuzat să participe la violenţă. Într-un incident, un deţinut a fost bătut cu bâta cu atâta sălbăticie, încât era clar că va fi omorât. În mijlocul bătăii, gardianul a fost chemat în altă parte şi i s-a ordonat altuia, cunoscut sub numele de Hirose[2]*, să termine bătaia. Întrucât se aflau într-un loc în care nu puteau fi văzuţi de ceilalţi gardieni, Hirose[3] i-a spus captivului să ţipe ca şi cum ar fi primit bătaie, apoi a început să dea cu bâta în podea. Cei doi şi-au jucat rolurile până când s-a auzit suficientă „bătaie”. Deţinutul a rămas cu convingerea că Hirose i-a salvat viaţa.

Pentru o conduită ca a lui Hirose era nevoie de un curaj ieşit din comun. Oriunde în Japonia, simpatia faţă de prizonierii de război constituia un tabu. Când o fetiţă care locuia lângă lagărul de la Zentsuji şi-a exprimat compasiunea faţă de prizonieri, comentariile ei au stârnit un scandal naţional.[4] Angajaţii din lagăre care încercau să îmbunătăţească condiţiile de trai ale deţinuţilor sau care doar vorbeau cu simpatie despre ei erau bătuţi de superiorii

[1] Dosarul lui Sueharu Kitamura, RG 331, RAOOH, WWII, 1907-1966, SCAP, secţia penală, divizia administrativă (10/02/1945-04/28/1952?), dosarul procesului 1945-1949, NACP.

[2] * Probabil locotenentul Hiroetsu Narushima.

[3] Declaraţia lui Frederick Dewitt Turnbull, din dosarul nr. 216; Katsuo Kohara, vol I., RG 331, RAOOH, WWII, 1907-1966, SCAP, secţia penală, divizia administrativă (10/02/1945-04/28/1952?), dosarul procesului 1945-1949, NACP.

[4] Lewis Bush, *Clutch of Circumstances,* Okuyama, Tokio, 1956, p. 184.

lor. „Părerea unanimă despre lagărele de prizonieri de război era foarte proastă la vremea respectivă”, scria Yukichi Kano, soldat într-un astfel de lagăr şi un om foarte apreciat de deţinuţi. „Întotdeauna exista pericolul ca gardienii ceilalţi să considere că ţi-ai făcut datoria într-un fel mult prea uman. Nu a fost deloc simplu pentru un soldat de rang inferior, aşa cum eram eu, să reziste în faţa ostilităţii, prejudecăţii şi lipsei de informaţie.”[1]

La Ofuna, gardienii miloşi erau pedepsiţi. Când un ofiţer a aflat că un gardian a fost indulgent cu prizonierii, l-a atacat pe acesta cu sabia. Noaptea, venind spre celulă de la bucătărie, unde făcuseră de serviciu, prizonierii vedeau adesea cum gardienii care refuzau să-i bată pe deţinuţi erau atacaţi în grup de camarazii lor.[2]

La Ofuna, captivii nu erau doar bătuţi, ci şi înfometaţi. Mâncarea, servită de trei ori pe zi, consta de obicei într-un bol de supă cu ceva legume şi un cocoloş de orez rânced, amestecat uneori cu orz. Practic, nu conţinea niciun fel de proteine şi era lipsită aproape în totalitate de valoare nutritivă şi calorii. Politica lagărului era să dea porţii mai mici sau cu mâncare stricată deţinuţilor suspectaţi că ascund informaţii, iar uneori toţi prizonierii din lagăr erau pedepsiţi cu micşorarea porţiilor din cauza rezistenţei unui deţinut. Mâncarea era infestată cu fecale de şobolani, cu viermi şi avea atât de mult nisip în ea, încât dinţii lui Louie s-au stricat în scurtă vreme, tociţi, ciobiţi şi crăpaţi. Oamenii numeau aceste raţii „gunoaie”[3].

Aportul caloric extrem de scăzut şi hrana imundă, la care se adăuga şi oboseala cauzată de exerciţiile fizice forţate, puneau viaţa deţinuţilor în mare pericol. „Muream”, scria prizonierul Jean Balch, „cu aproape 500 de calorii pe zi”[4]. Scorbutul era la ordinea zilei. Paraziţii intestinali şi patogeni

[1] Yukichi Kano, „Statement of Yukichi Kano, Tokio POW Camp HQ” (Omori), nedatat, din documentele lui Robert Martindale.

[2] Boyington, *op. cit.,* p. 257.

[3] John A. Fitzgerald, jurnal din prizonierat, documentele lui John A. Fitzgerald, arhivele operaţionale, NHC, Washington DC; Boyington, *op. cit.,* pp. 270-271; Gamble, *op. cit.,* p. 328; Louis Zamperini, note din 1946 despre experienţa prizonieratului.

făceau ca diareea să fie suferinţa comună tuturor. Cea mai temută boală era beri-beri, o afecţiune cu potenţial letal, cauzată de lipsa de tiamină.[1] Existau două forme de beri-beri, care puteau să apară simultan. Beri-beri umed afecta inima şi sistemul circulator, provocând edeme (umflături) grave ale extremităţilor; netratată, era adeseori mortală. Beri-beri uscat afecta sistemul nervos, provocând amorţeli, confuzie, mers nesigur şi paralizie. Când victimele bolnave de beri-beri umed apăsau membrele umflate, rămâneau adâncituri profunde multă vreme după apăsare, ceea ce le dădea bolnavilor senzaţia neliniştitoare că li s-au înmuiat oasele. În anumite cazuri, beri-beri umed cauza umflarea extremă a scrotului. Unii bărbaţi ajungeau să aibă testicule de dimensiunea unor pâini. Pe scena cruzimii de la Ofuna, supravieţuirea rămânea o problemă mereu deschisă, iar moartea era o banalitate. Pentru Louie, Phil şi ceilalţi captivi, singura speranţă era să fie salvaţi de trupele aliate, dar şi această perspectivă era destul de sumbră.

În toamna anului 1942, când americanii au atacat navele de război japoneze în largul atolului Tarawa, din Insulele Gilbert, japonezii i-au decapitat pe cei 22 de prizonieri de război deţinuţi pe insulă.[2] O oroare similară a avut loc pe insula Ballale, din Insulele Shortland, teritoriu aflat sub ocupaţie japoneză, unde prizonierii britanici din lagăr erau folosiţi de japonezi la construirea unui aerodrom.[3] Potrivit unui ofiţer japonez, în primăvara anului 1943, când s-a aflat vestea că americanii se pregăteau să debarce curând pe Ballale, autorităţile japoneze au emis un ordin în care se spunea că, în eventualitatea unei invazii, prizonierii de război vor fi ucişi. Debarcarea n-a mai avut loc, dar, ca răzbunare faţă de un bombardament al trupelor aliate,

[4] Jean Balch, „Yorktown Aviator: My Experience as Prisoner of War”, www.ussyorktown.com/yorktown/pow.htm (accesat la 1 iulie 2004).

[1] Alfred A Weinstein, *Barbed Wire Surgeon,* Lancer Books, New York, 1965, p.83; Tom Henling Wade, *Prisoner of the Japanese,* Kangaroo, Kenthurst, Australia, 1944, p. 44; Gamble, *op. cit.,* p. 324.

[2] Gavan Daws, *Prisoners of the Japanese: POWs of World War II in the Pacific,* William Morrow, New York, 1994, p. 278.

[3] Peter Stone, *Hostages to Freedom,* Oceans Enterprises, Yarram, Australia, 2006.

japonezii i-au executat pe toţi prizonierii, între 70 şi 100 de oameni.

La câteva săptămâni după sosirea lui Louie pe Ofuna, o flotă de transportoare americane a început bombardarea atolului Wake, acolo unde americanii capturaţi în timpul invaziei japoneze erau încă ţinuţi ca sclavi. Considerând, eronat, că invazia era iminentă, comandantul japonez a pus ca prizonierii să fie legaţi la ochi, împuşcaţi şi aruncaţi într-o groapă. Unul a scăpat.[1] Când a fost prins, trei săptămâni mai târziu, comandantul a ţinut să-l decapiteze personal. Unica dovadă a existenţei acelor oameni a fost găsită peste ani. În laguna atolului, pe o grămadă de corali, unul dintre prizonierii de război scrijelise un mesaj:

98
US
PW
5-10-43

Aceste crime au fost primele puneri în aplicare a regulii care avea să fie cunoscută mai târziu sub numele de „omoară tot”[2]. Politica japoneză era ca şefii lagărelor de prizonieri să nu permită sub nicio formă trupelor aliate să-şi recupereze deţinuţii. Dacă înaintarea trupelor aliate părea să ducă la această situaţie, prizonierii trebuiau să fie executaţi. „Dacă există cea mai mică suspiciune că prizonierii de război ar putea fi recuperaţi în urma unui atac îndreptat împotriva noastră”, comunica un ordin primit în mai 1944 de toţi comandanţii lagărelor de prizonieri, „trebuie să se ia măsuri decisive astfel încât să nu fie

[1] Daws, *op. cit.,* p. 279; maiorul Mark E. Hubbs, „Massacre on Wake Island”, Yorktown Sailor, http://www.yorktownsailor.com/yorktown/massacre.html (accesat la 18 octombrie 2009).

[2] Notă din jurnalul de prizonierat al unui deţinut din lagărul de concentrare din Taiwan, 1 august 1944, documentul nr. 2701, proba O din documentul 2687; mărturii adunate ca probe de către acuzare pentru Tribunalul Internaţional Militar din Orientul Îndepărtat, 1945-1947 (National Archives Microfilm Publication M1690, microfilm 346, cadrul 540), RAOOH, WWII, RG 331, NACP.

returnat nici măcar un singur prizonier”[3].

În luna august a acelui an, ministrul japonez de război va trimite comandanţilor de lagăr o precizare legată de acest ordin:

> Dacă situaţia se agravează, este foarte important ca deţinuţii să fie adunaţi şi închişi împreună în acelaşi loc ca şi până atunci, sub pază strictă, până când vor fi gata pregătirile pentru dispoziţiile finale. [...] Ei vor fi distruşi individual sau în grup, indiferent cum se va face, prin bombardare în masă, gazare, otrăvire, înec, decapitare sau în alt fel, veţi dispune de ei aşa cum dictează situaţia. [...] În orice caz, scopul este ca niciunul dintre ei să nu scape, să fie anihilaţi toţi şi să nu rămână nicio urmă.

În timp ce trupele aliate avansau luptând spre Japonia, captivii din Ofuna şi din celelalte lagăre se aflau în faţa marii ameninţări că succesul aliaţilor va reprezenta aplicarea politicii „omoară tot”. Deşi niciunul dintre prizonieri nu ştia nimic despre incidentele în care se aplicase deja acest ordin, gardienii de pe Ofuna erau bucuroşi să le aducă la cunoştinţă existenţa acestuia. La fel ca şi ceilalţi captivi, Louie ştia că cei mai mulţi dintre gardieni ardeau de nerăbdare să pună în practică acest ordin.

[3] V. Dennis Wrynn, „American Prisoners of War: Massacre at Palawan”, *World War II,* noiembrie 1997.

Capitolul 20

Pârţuri pentru Hirohito

La început, a fost numai tăcere şi izolare. Noaptea, Louie nu vedea decât pereţii, fâşiile de pământ care se zăreau prin crăpăturile podelei şi propriile-i membre, subţiri ca nişte trestii. Gardienii tropăiau pe coridoare, intrând când şi când în câte o celulă ca să mai bată pe cineva. Existau oameni peste tot în celulele învecinate, însă niciunul nu vorbea. Apoi venea dimineaţa, iar Louie se afla dintr-odată în mijlocul lor, gonit afară şi mânat să meargă în cercuri aberante; cu ochii obişnuiţi de acum să stea supuşi în pământ, cu gura închisă, Louie se simţea foarte singur. Unicul eveniment care mai tulbura rutina era un gardian căruia îi plăcea să patruleze rânjind pe coridor, oprindu-se în faţa fiecărei celule pentru a ridica un picior şi a trage un vânt zgomotos spre captivul dinăuntru. Nu reuşea întotdeauna să se băşească în fiecare celulă.[1]

Cu priviri ferite, semne din cap şi cuvinte şoptite, Louie reuşise să-şi lămurească pentru sine configuraţia constelaţiei Ofuna. Barăcile unde stătea el erau populate cu prizonieri noi, majoritatea americani, supravieţuitori de pe avioane prăbuşite sau nave scufundate. În capătul holului erau ţinuţi doi americani scheletici, ofiţeri superiori de Marină din trupele aliate. Cel mai mare în grad era comandorul Arthur Maher[2], care reuşise să rămână în viaţă după ce nava lui, Houston, se scufundase în Indonezia, în strâmtoarea Sunda. Înotase până la Java şi fugise în munţi, dar nu reuşise să scape. Cel de-al doilea ofiţer cu grad

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[2] Declaraţia lui Arthur Laurence Maher, din dosarul 218: Nakakichi Asoma *et al.* (vol. II, partea a II-a din secţiunea a II-a, 1945-1949), RG 331, RAOOH, WWII, 1907-1966, SCAP, secţia penală, divizia administrativă (10/02/1945-04/28/1952?), dosarul procesului 1945-1949, NACP; Robert Martindale, *The 13th Mission,* Eakin, Austin, 1998, pp. 109-110.

superior era comandorul John Fitzgerald[1], în vârstă de 35 de ani, care căzuse în mâinile japonezilor după ce, în urma unui bombardament, se salvase din submarinul lui incendiat, Grenadier. Japonezii au încercat în zadar să obţină prin tortură informaţii de la Fitzgerald, l-au bătut cu bâtele, i-au înfipt cuţite sub unghii, i le-au smuls şi i-au aplicat „tratamentul cu apă” – cu capul ţinut pe spate şi gura închisă, îi turnau apă pe nas până când îşi pierdea cunoştinţa. Amândoi, Maher şi Fitzgerald, vorbeau japoneză, aşa că erau folosiţi şi ca interpreţi în lagăr. Toţi captivii, indiferent de naţionalitate, îi respectau.

Într-o zi, în timpul exerciţiilor forţate, Louie a ajuns în rând cu William Harris[2], un ofiţer din Marină în vârstă de 25 de ani, fiul generalului Field Harris. Înalt şi distins, cu o figură brăzdată de trăsături aspre, Harris fusese capturat după capitularea de la Corregidor, din mai 1941. Împreună cu un alt american[3*], reuşise să scape şi a început o cursă în care a înotat opt ore şi jumătate prin Golful Manila, pe o ploaie torenţială şi atacat de peşti. A ieşit epuizat pe malul peninsulei Bataan, teritoriu ocupat de japonezi, apoi a început să fugă spre China, croindu-şi cu greu drum prin junglă şi căţărându-se pe munţi, navigând de-a lungul coastelor cu ambarcaţiuni donate de filipinezi înduioşaţi de soarta lui, călărind pe măgari şi hrănindu-se în general cu furnici. Se alăturase trupelor de gherilă filipineze, dar, când a auzit că americanii au debarcat la Guadalcanal, a simţit din nou chemarea Marinei. A plecat în grabă cu o barcă spre Australia, în speranţa că-şi va ajunge din urmă unitatea, şi a ajuns până la insula indoneziană Morotai, unde cursa lui a luat sfârşit. Nişte civili l-au predat japonezilor, iar aceştia, după ce au aflat că este fiul unui general, l-au trimis la Ofuna. Chiar şi aici îl mânca pielea să evadeze.

În fiecare zi, Louie şi Harris erau împreună, asudând la

[1] John A. Fitzgerald, jurnal din prizonierat, documentele lui John A. Fitzgerald, arhivele operaţionale, NHC, Washington, D.C.

[2] Edgar D. Whitcomb, *Escape from Corregidor,* Paperback Library, New York, 1967, pp. 106-159, 284; Katey Meares, interviuri prin e-mail, 14, 17, 18, 27 martie 2008.

[3] * Viitorul guvernator al Indianei, Edgar Whitcomb.

exerciţiile forţate, suportând loviturile gardienilor şi schimbând şoapte. Un lucru curios la Harris, care era cu siguranţă un bărbat înalt – 1,87 sau 1,89, după mărturia fiicei sale – este că toată lumea, inclusiv Louie, şi-l aminteşte ca pe un gigant, unii pretinzând că ar fi avut în jur de 2,10 m, alţii atribuindu-i chiar 2,20 m. Metaforic vorbind însă, Harris era într-adevăr un gigant. A fost probabil un geniu. Educat impecabil, cunoştea mai multe limbi străine, inclusiv japoneza, şi avea o memorie fotografică perfectă. O singură privire îi era de ajuns pentru a asimila un imens volum de informaţie şi pentru a-l stoca ani la rând.[1] La Ofuna, această calitate avea să fie deopotrivă o binecuvântare şi un blestem.

Jimmie Sasaki făcea vizite frecvente la Ofuna şi îi plăcea să-l cheme pe Louie în biroul său. Printre prizonierii zdrenţăroşi şi gardienii purtând uniforme incolore, Sasaki era un adevărat spectacol, îmbrăcat ca o stea de cinema, cu părul pomădat, lipit de cap şi cu cărare la mijloc, asemenea lui Howard Hughes. Captivii l-au poreclit „Harry cel Frumos”. Louie se aştepta din clipă în clipă să înceapă interogatoriul, dar acesta nu mai venea. Sasaki nu voia decât să rememoreze perioada de la USC şi să se mândrească în faţa lui cu victoria iminentă a Japoniei. Ştia că Louie minţise la interogatoriile de pe Kwajalein, dar nu a încercat niciodată să obţină de la el informaţiile reale. Toţi ceilalţi prizonieri fuseseră luaţi la întrebări, cel puţin la venire, dar pe Louie nu-l întreba nimeni nimic. El bănuia că Sasaki se folosea de influenţa pe care o avea ca să-l protejeze.[2]

Ofuna mai avea un rezident notabil. Gaga[3] era o raţă care

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic; Gamble, *op. cit.,* p. 323; dosarele lui Kunichi Sasaki şi James Kunichi Sasaki din NACP, RG 331, RAOOH, WWII, 1907-1966, SCAP, secţia penală, divizia administrativă; Kunichi Sasaki, Isamu Sato, Kazuo Akane, 1945-1948, rapoarte de anchetă şi interogatorii; Nakakichi Asoma *et al.,* proces, probe, apel şi dosare de graţiere, NACP; Nakakichi Asoma, 1945-1952, Dosar 201 Prizonieri de război, 1945-1952, acuzaţii şi specificări, NACP.

[3] Glenn McConnell, interviu telefonic, 8 iunie 2007; Boyington, *op. cit.,* pp. 255-256.

ţopăia într-un jgheab, înotând cu piciorul ei rupt, pe care unul dintre deţinuţi i-l vindecase cu un beţişor pe post de atelă. Raţa se ţinea după prizonieri ca un căţel, intra şi ieşea şchiopătând din bucătărie, unde se pare că primea mâncare de la cei de acolo. În fiecare dimineaţă, la *tenko,* Gaga se îndrepta şchiopătând spre locul de aliniere şi stătea cu oamenii, iar unul dintre prizonieri avea să jure mai târziu că, atunci când ei făceau plecăciunea în onoarea împăratului, Gaga îi imita. Într-un loc atât de sumbru, Gaga a devenit o făptură extraordinar de îndrăgită. Pentru captivi – scria „Pappy" Boyington, un supravieţuitor de la Ofuna –, Gaga a devenit o creatură care-i ajuta „să-şi odihnească un moment mintea torturată de rugăciuni şi de îndoiala că va veni cineva vreodată să-i salveze"[1].

Louie se întâlnea rar cu Phil, care stătea într-o celulă îndepărtată, la celălalt capăt al coridorului. Pilotul părea să se descurce destul de bine la Ofuna, dar rămăsese slab şi fragil, cu privirea pierdută. La exerciţiile forţate nu era destul de puternic încât să poată alerga, aşa că, împreună cu alţii, fusese separat de grup şi era sâcâit cu alte exerciţii.[2]

La un moment dat, când cei doi au nimerit alături la apel, Phil i-a vorbit în sfârşit despre prăbuşire. Copleşit de durere, i-a spus că se simte responsabil pentru moartea oamenilor din echipaj. Louie l-a asigurat din nou că nu avea nicio vină, dar Phil a rămas neconsolat.

— N-o să mai zbor niciodată, i-a mai spus el.[3]

Odată cu trecerea timpului, Louie a descoperit că tăcerea forţată de la Ofuna şi plecăciunile supuse ale captivilor nu erau decât o iluzie. În spatele şoaptelor, exista un murmur permanent de sfidare subterană.

A început cu şoapte prinse din zbor. Gardienii nu puteau să fie peste tot în acelaşi timp, aşa că, în clipa în care zona respectivă rămânea nesupravegheată, captivii începeau să

[1] Boyington, *op. cit.,* p. 256.
[2] Russell Allen Phillips, interviu televizat, CBS, La Porte, Indiana, ianuarie 1997.
[3] Louis Zamperini, interviu telefonic.

vorbească pe ascuns. Mâzgăleau repede bileţele pe hârtia igienică şi le ascundeau pentru alţii în *benjo.* Odată, când i s-a dat permisiunea să vorbească cu voce tare pentru a le traduce deţinuţilor ordinele, comandorul Maher i-a învăţat pe ceilalţi strategii de furt chiar sub nasul gardienilor, care nu bănuiau nimic.[1] Cei mai curajoşi dintre prizonieri se duceau la gardieni şi vorbeau tare în engleză pe un ton întrebător. Gardienii, care nu înţelegeau ce spun, credeau că li se pune o întrebare, când ei, de fapt, vorbeau cu ceilalţi prizonieri.

Atunci când nu se puteau folosi de cuvinte, utilizau codul Morse. Noaptea, în micile intervale în care gardienii părăseau clădirea, toate barăcile începeau să răsune de bătăi ritmice. Afară, oamenii comunicau în codul Morse, folosind pumnul strâns pentru punct şi palma întinsă pentru linie, putând astfel să vorbească fără să-şi mişte buzele.[2] Louie se folosea de mâini pentru a comunica în codul Morse, ţinându-le ascunse de gardieni. Cele mai multe discuţii erau banale – Louie va fi ţinut minte pentru descrierea mâncărurilor pe care le făcea mama sa –, dar nu subiectul era important.[3] Subversivitatea în sine reprezenta o victorie.

Louie a aflat foarte repede că există o regulă fundamentală în conversaţii: să nu foloseşti niciodată numele real al gardianului. Când se întâmpla ca aceştia să afle că se vorbea despre ei, îi băteau cu sălbăticie, aşa că deţinuţii le-au inventat porecle. Comandantul lagărului, domol şi tăcut, a fost numit „Mumia”. Printre poreclele gardienilor se numărau Găinaţ, Faţă de Topor, Nevăstuică, Buzatul, Grăsunul sau Termita. Un gardian foarte detestat era numit Rahatul.[4]

---

[1] John A. Fitzgerald, jurnal din prizonierat, documentele lui John A. Fitzgerald, arhivele operaţionale, NHC, Washington, D.C.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic; Johan Arthur Johanson, interviu prin e-mail, 26 martie 2005.

[3] Frank Tinker, interviu telefonic, 20 februarie 2005; Boyington, *op. cit.,* p. 271; Tom Wade, interviu telefonic, 2 ianuarie 2005.

[4] Louis Zamperini, interviu telefonic; Jean Balch, scrisoare către secţia penală, direcţia procuratură, SCAP, 18 ianuarie 1948; Boyington, *op. cit.,* p. 258.

Sfidarea a început să prindă viaţă. Oamenii le zâmbeau gardienilor şi, cu un ton prietenos, le adresau cuvinte atât de murdare, încât ar fi făcut pe oricine să roşească.[1] Un prizonier l-a convins pe un gardian slab de minte că ceasul solar poate fi folosit şi noaptea dacă are un chibrit.[2] Unul dintre gesturile preferate ale captivilor presupunea păstrarea gazelor intestinale, care erau excesiv de abundente din cauza dizenteriei cronice, până înainte de *tenko.* Apoi, când li se ordona să se încline în faţa împăratului, captivii se aplecau şi dădeau drumul unui concert de trăsnete mirositoare care zburau spre Hirohito.[3]

Louie a mai avut un act individual de rebeliune. Un camarad, care în viaţa civilă era legător de cărţi, îi dăduse un caiet mititel, pe care îl confecţionase în lagăr, cu pagini de hârtie din pastă de orez presată, cusute laolaltă. Louie a furat sau a găsit un creion şi a început să ţină un jurnal.[4] În acesta a notat tot ce se întâmplase după prăbuşire, apoi a continuat cu viaţa din lagăr. Pe paginile din mijloc ale caietului, cu litere mari, a scris date de contact ale celorlalţi deţinuţi, ca să arate ca o inofensivă carte de telefon. Însemnările din jurnal le-a scris abia vizibil, de la coadă la cap, la spatele caietului, unde era mai puţin probabil să se uite cineva. A scos o bucată de scândură din podea şi a ascuns acolo jurnalul. Dat fiind că zilnic aveau loc inspecţii, posibilitatea descoperirii jurnalului era destul de mare şi i-ar fi adus cu siguranţă o bătaie cu bâtele. Dar această măruntă manifestare personală a însemnat foarte mult pentru Louie. Ştia că s-ar putea foarte bine să moară acolo. Voia să lase un semn în urma lui, despre ceea ce a îndurat şi cine a fost.

În afară de mâncare, veştile erau cele mai preţuite lucruri de către prizonieri. Japonezii păstrau lagărele în izolare totală faţă de lumea din afară şi mergeau până acolo încât încercau să-i convingă pe deţinuţi că trupele aliate sunt anihilate, la început trâmbiţând victoriile nipone, şi mai

[1] Boyington, *op. cit.,* pp. 267-268.
[2] Boyington, *op. cit.,* pp. 264-265.
[3] Louis Zamperini, interviu telefonic; Gamble, *op. cit.,* p. 325.
[4] Louis Zamperini, interviu telefonic.

apoi, când n-au mai existat victorii, inventând poveşti despre înfrângeri ale aliaţilor şi lovituri ridicol de incredibile pe care le-ar fi dat japonezii. Odată au anunţat că l-au omorât pe Abraham Lincoln şi că au torpilat Washington, D.C.[1] „Nu-şi dădeau seama de ce râdeam”, avea să povestească un prizonier. Oficialii de la Ofuna habar n-aveau că prizonierii găsiseră metode de a se pune la curent cu mersul războiului în ciuda restricţiilor impuse.

Prizonierii nou-veniţi erau principalele izvoare de informare; imediat ce soseau, erau descusuţi în privinţa tuturor noutăţilor şi, în câteva minute, acestea făceau ocolul lagărului în bătăile de cod Morse. Ziare apăreau rareori, dar, când se întâmpla acest lucru, furtul lor devenea obsesia întregului lagăr. Raţiile de mâncare soseau uneori înfăşurate în ziar, iar cei doi angajaţi de la bucătărie, Al Mead şi Ernest Duva, le strecurau în buzunar pe ascuns. Unii dintre ei, mai curajoşi, au reuşit să fure un ziar chiar din camera în care erau interogaţi, în timp ce răspundeau la întrebări.[2] Odată furate, ziarele începeau complicate călătorii secrete, trecând din mână în mână până când ajungeau la translatori – Harris, Fitzgerald şi Maher. În timp ce aceştia se ocupau de traducere, ceilalţi prizonieri începeau misiunea de supraveghere, se făceau că se leagă la şireturi sau că îşi strâng cureaua. Apropierea gardienilor era anunţată din gură în gură, şi atunci ziarul dispărea, după care ajungea să-şi îndeplinească misiunea finală. Într-un lagăr plin de dizenterie şi cu puţină hârtie igienică, ziarele erau nepreţuite.

Într-o ascunzătoare tainică din celula sa, Harris îşi depozitase instrumentele necesare activităţii de translator clandestin. În timpul şederii la Ofuna, el a reuşit să şterpelească sau să recupereze bucăţi de sârmă şi cabluri, fâşii de carton şi de hârtie şi un creion. Cartonul era decupat dintr-o cutie de ajutoare primite de la Crucea Roşie canadiană; întrucât Crucea Roşie nu ştia nimic despre

[1] Constance Humphrey, „A Taste of Food from Skies”, *Pittsburgh Post-Gazette,* 29 martie 1946.

[2] John A. Fitzgerald, jurnal din prizonierat, documentele lui John A. Fitzgerald, arhivele operaţionale, NHC, Washington, D.C.

existenţa lagărului de la Ofuna, probabil că acea cutie fusese adusă acolo de japonezi de la un alt lagăr, iar conţinutul acesteia fusese distribuit, ca de obicei, angajaţilor lagărului. Harris tăia sau rupea hârtiile în bucăţi mai mici, ca nişte pagini de carte, şi folosea cartonul pe post de copertă, legată cu sârme şi cabluri.

Într-una dintre aceste cărţi, Harris a notat adresele camarazilor lui prizonieri, inclusiv adresa lui Louie. În alta, a început să scrie un dicţionar japonez-englez foarte elaborat, în care a notat propoziţii în engleză şi japoneză – „Mi-ar plăcea să mănânc pepene”, „Nu vrei să cumperi un pian?” –, urmate de observaţii în legătură cu pronunţia sau utilizarea corectă a verbelor şi a timpurilor. Alte pagini erau dedicate traducerii termenilor militari pe înţelesul tuturor, de exemplu „avion torpilor”, „tanc”, „bombardier” sau „mitralieră antiaeriană”. Când s-a apucat să scrie acest dicţionar, Harris a avut probabil şi altceva în minte în afară de traducerea documentelor furate la Ofuna; în eventualitatea unei evadări, traducerea unor cuvinte japoneze precum „busolă”, „litoral” şi „ţărm” ar fi putut să constituie o necesitate fundamentală. Alături de toate aceste cărţi, Harris mai păstra şi o colecţie de hărţi de război desenate manual; văzuse hărţile adevărate în ziarele furate, le memorase şi le reprodusese. Păstra toate aceste lucruri, ca şi tăieturile din ziare, într-o geantă micuţă, bine ascunsă de gardieni.

Datorită hoţilor şi traducătorilor, cei mai mulţi dintre prizonieri erau foarte bine informaţi cu privire la desfăşurarea războiului şi făceau pariuri în legătură cu momentul în care acesta se va încheia. Veştile despre victoriile aliaţilor erau extrem de mobilizatoare şi îi ajutau să mai reziste puţin. Cu toate că această mişcare de rezistenţă era periculoasă, prin asemenea acte au reuşit să-şi păstreze demnitatea, iar prin păstrarea demnităţii au reuşit să-şi păstreze viaţa. Toţi ştiau ce consecinţe trebuie să suporte dacă sunt prinşi furând ziare sau ascunzând lucruri atât de incriminatoare precum hărţile şi dicţionarele lui Harris. La vremea respectivă, părea că merită să-ţi asumi riscul.

Toamna a venit cu zăpadă, strecurându-se prin crăpăturile din zidurile barăcilor. După spălarea podelelor de dimineaţă, apa îngheţa pe coridor. Aproape toţi prizonierii s-au îmbolnăvit. Louie, care purta în continuare doar hainele cu care fusese îmbrăcat atunci când se prăbuşiseră cu avionul, a căpătat o tuse urâtă. Ţinuţi toată ziua afară, deţinuţii se înghesuiau unul într-altul în grupuri mari, schimbându-şi locul la anumite intervale de timp, astfel încât să-i vină fiecăruia rândul să stea în mijlocul grupului, unde era mai cald.[1]

Raţiile de mâncare se micşoraseră între timp. Autorităţile centrale distribuiau oricum cantităţi insuficiente de mâncare la Ofuna, iar deţinuţii nu primeau nici jumătate din ele. Când au fost puşi să descarce mâncarea din camioane, au văzut fasole, legume şi alte alimente nutritive, numai că, la ora mesei, acestea nu se găseau aproape niciodată în castroanele lor. Le furau ofiţerii din lagăr, în frunte cu comandantul. Hoţul cel mai obraznic era bucătarul, un civil cu părul cârlionţat căruia i se spunea Creţul. Acesta împărţea mâncarea deţinuţilor peste gard unor civili, în văzul lor, sau împacheta alimentele, le punea pe bicicletă şi pleca în oraş să le vândă pe piaţa neagră, unde se dădeau la preţuri astronomice. Uneori îl chema şi pe Louie, îi dădea un pachet cu alimente din raţia prizonierilor şi îi spunea să-l dea peste gard vreunei femei care îi dădea în schimb altceva. Din spusele unui prizonier, se pare că era unanim cunoscut că bucătarul îşi cumpărase o casă şi o mobilase din aceste profituri.[2]

Toate aceste furturi aduseseră Ofuna la înfometare. „Ca să-ţi faci o idee despre cât eram de flămânzi”, avea să scrie comandorul Fitzgerald, „cel mai bine cred că ai înţelege dacă ţi-aş povesti că mi-a trebuit multă voinţă să renunţ la o grămăjoară de orez ca să lipesc cu ea fotografia soţiei mele pe un placaj”[3]. Comandorul Maher a îndrăznit să ceară să li se dea mai multă mâncare. Impertinenţa lui a fost

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; Johan Arthur Johansen, Krigsseileren, numărul 1, 1990.
[2] Louis Zamperini, interviu telefonic; Boyington, *op. cit.,* pp. 290-291.

pedepsită prin înjumătăţirea raţiilor şi intensificarea exerciţiilor fizice ale captivilor.

Tot căutând ceva cu care să-şi umple gurile flămânde, prizonierii au căpătat mania fumatului. Li se dădeau mici raţii de tutun, iar Louie, ca mai toţi prizonierii, a început iar să fumeze.[1] Toţi au devenit profund dependenţi. Cei câţiva care nu fumau primeau şi ei raţia obişnuită: erau mai bogaţi ca nişte regi. Unul dintre prietenii lui Louie, un bătrân marinar norvegian pe nume Anton Minsaas, a devenit atât de dependent, încât ajunsese să dea la schimb mâncarea pe tutun. Louie îl implora să mănânce, dar Minsaas nu se lăsa convins. A început să slăbească din ce în ce mai mult.

Toţi din lagăr erau slabi, mulţi dintre ei aproape scheletici, dar Louie şi Phil erau mai slabi decât toţi. Raţiile nu erau nici pe departe suficiente, iar Louie avea şi dizenterie. Nu putea să se încălzească şi era permanent chinuit de tuse. Se împleticea la şedinţele de exerciţii fizice, chinuindu-se să nu cadă din picioare. Noaptea îşi înfăşura cearşafurile de hârtie ca să-şi facă un culcuş, dar acest lucru nu îi era de mare folos; camerele neîncălzite, cu pereţi subţiri, erau cu numai câteva grade mai călduroase decât gerul de afară. Când oficialii lagărului au organizat un meci de baseball, Louie a fost trimis să lovească. A lovit mingea, a făcut un pas şi s-a prăbuşit. Căzut la pământ, a auzit râsete.

Într-o zi din acea toamnă, un redactor de la un ziar japonez a venit să viziteze lagărul. Aflase că acolo se afla un individ pe nume Louis Zamperini. În Japonia, atletismul era foarte popular, iar vedetele de talie internaţională erau bine cunoscute. Redactorul avea la el un dosar plin de informaţii despre Louie, pe care l-a arătat gardienilor.[2]

Aceştia au fost uimiţi să afle că bărbatul bolnav şi scheletic care stătea în primul rând de barăci a alergat odată la Olimpiadă. Au căutat repede un alergător japonez şi l-au adus să se ia la întrecere cu americanul. Mânat de la

[3] John A. Fitzgerald, jurnal din prizonierat, documentele lui John A. Fitzgerald, arhivele operaţionale, NHC, Washington, D.C.

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[2] Ibidem.

spate şi forţat să alerge, Louie a fost învins, evident, iar gardienii au avut prilejul să râdă şi să-şi bată joc de el.[1] Louie era furios şi îngrozit din cauza slăbiciunii sale tot mai accentuate. Prizonierii de război mureau cu miile în lagărele de pe tot cuprinsul Japoniei şi al teritoriilor ocupate. Şi iarna bătea la uşă.

Louie i-a cerut ajutor lui Sasaki.[2] Din moment ce Sasaki era mare şi tare, aşa cum se lăuda, nu putea să-i fie atât de greu să intervină în favoarea lui. Însă, după ce i-a vorbit despre ce ar trebui să facem „noi”, Sasaki n-a mai făcut nimic. Singurul gest de bunăvoinţă faţă de Louie a fost să-i ofere un ou şi o mandarină, pe care Louie le-a împărţit cu ceilalţi deţinuţi. A început să creadă că Sasaki nu era de fapt de partea lui şi că nu-l protejase de interogatorii. Acum considera că japonezii pur şi simplu nu erau interesaţi să afle ceva de la el. Că, de fapt, îl aduseseră la Ofuna ca să-l pregătească pentru altceva, dar nu avea idee pentru ce.

După ce Sasaki l-a abandonat pe Louie, au intervenit cei doi lucrători de la bucătărie, Mead şi Duva, asumându-şi nişte riscuri considerabile. În fiecare zi, când intrau în barăci ca să distribuie raţiile, îi aruncau lui Louie un ghemotoc de orez în plus sau chiar o bucăţică de peşte, atunci când gardienii se uitau în altă parte. Mead îi şoptea singura dorinţă pe care o avea: să-i dea jumătate şi lui Phil. Louie ascundea jumătate din cocoloşul de orez, se ducea mai aproape de Phil când erau scoşi la apel şi îi strecura orezul în mână.

În octombrie, Anton Minsaas, care şi acum dădea la schimb mâncarea pe ţigări, s-a prăbuşit în mijlocul exerciţiilor fizice. Gardienii s-au repezit asupra lui cu bâtele. La scurtă vreme, s-a îmbolnăvit de beri-beri, apoi a fost prea slăbit ca să mai poată umbla, după care nu a mai putut nici să vorbească. Oficialii lagărului au adus un doctor, care i-a injectat lui Minsaas un lichid verde. Minsaas a murit pe loc.[3] Despre lichidul verde, Johan Arthur Johansen scria: „Eram convinşi că intenţia lor a fost să-l

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; Louis Zamperini, note din 1946 despre experienţa prizonieratului.
[2] Louis Zamperini, interviu telefonic.

omoare ca să scape de el.”[1]

Louie continua să trăiască în celula lui, tremurând şi rugându-se. Unui marinar norvegian, Thorbjorn Christiansen, i s-a făcut milă de el şi i-a oferit un cadou care este foarte probabil să-i fi salvat viaţa. Răscolind printre lucrurile lui, a dat peste o haină, pe care i-a dat-o lui Louie.[2] Acesta a luat haina, a îmbrăcat-o şi a sperat că n-o să moară ca Minsaas.

Spre sfârşitul anului 1943, oamenii din Ofuna au început să simtă gustul eliberării. Prizonierilor veterani, printre care se număra şi Louie, li s-a permis să vorbească între ei când ieşeau afară. Atunci când sosea un grup nou de prizonieri, aceştia erau ţinuţi în izolare totală până la încheierea interogatoriilor iniţiale. Veteranii au început să-şi facă de lucru pe lângă ferestrele nou-veniţilor, prefăcându-se că vorbesc între ei, când de fapt îi luau la întrebări pe nou-sosiţi.

În primele săptămâni din 1944, Louie a aflat că îl caută un prizonier nou, care abia ieşise din izolare. Când a reuşit să dea de urma acestuia, a constatat că este un pletos blond din Burbank, o localitate aflată în apropierea oraşului Torrance. Bărbatul pierduse un picior, iar cracul pantalonului era prins deasupra genunchiului. I-a spus că îl cheamă Fred Garret[3] şi că a fost pilot pe un B-24. Părea uimit să-l vadă pe Louie. Acesta l-a ascultat cu atenţie, pentru că Fred i-a spus o poveste remarcabilă.

Înainte de Crăciun, americanii porniseră asupra bazelor militare japoneze din insulele Marshall, bombardându-le în valuri succesive. În timpul unei asemenea misiuni, avionul lui Garret a fost doborât în ocean, iar el s-a ales cu o fractură urâtă de gleznă. După ce a plutit zece ore într-o

[3] John A. Fitzgerald, jurnal din prizonierat, documentele lui John A. Fitzgerald, arhivele operaţionale, NHC, Washington, D.C.; Johan Arthur Johansen, *Krigsseileren,* numărul 2, 1990; Johan Arthur Johansen, interviu prin e-mail, 26 martie 2005.

[1] Johan Arthur Johansen, interviu prin e-mail, 26 martie 2005.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[3] Louis Zamperini, interviu telefonic; declaraţia lui Fred Garret, colecţia John D. Murphy, HIA, Stanford, California.

barcă, a fost capturat de echipajul unui remorcher japonez, care l-a dus pe o insulă unde soldaţii japonezi stăteau la rând ca să-l lovească în piciorul rupt. Apoi Garret a fost dus pe o altă insulă, unde l-au aruncat într-o celulă în care se mai aflau alţi 19 aviatori americani, doborâţi şi ei. Piciorul i s-a infectat, viermii săpau în carnea putrezită, iar temperatura lui Garret a crescut ameninţător. I s-a spus că va primi ajutor medical numai dacă va divulga secrete militare. Altminteri, va fi ucis. Garret a minţit la interogatorii, iar japonezii şi-au dat seama.

La două zile după Crăciun, Garret a fost legat, i s-a făcut un anestezic în coloană şi a fost obligat să se uite cum un medic militar îi taie piciorul cu ferăstrăul, apoi i-l smulge cu totul. Deşi infecţia era limitată numai la gleznă, doctorul i-a explicat lui Garret că îi taie tot piciorul ca să nu mai poată pilota niciodată un avion. Pacientul, în delir, a fost aruncat din nou în celulă. A doua zi dimineaţă a fost trântit într-un camion şi dus împreună cu alţi doi prizonieri spre Japonia. Călătoria lor s-a încheiat la Ofuna. Cei 17 americani rămaşi în urmă nu au mai fost văzuţi vreodată.

Garret i-a spus lui Louie de ce l-a căutat. În timp ce zăcea în agonie în celula de pe cea de-a doua insulă, s-a uitat în sus şi a văzut pe tavan zece nume inscripţionate, printre care şi al lui. A întrebat ce s-a întâmplat cu oamenii aceia şi i s-a spus că primii nouă au fost ucişi. Nu i-a spus nimeni însă ce s-a întâmplat cu al zecelea. Garret s-a gândit mult timp la acest al zecelea nume, poate cu speranţa că, dacă acela a scăpat, ar putea scăpa şi el. Când a ajuns la Ofuna, a întrebat în stânga şi-n dreapta dacă a auzit cineva de omul acesta, Louis Zamperini. Garret şi Zamperini, născuţi amândoi în împrejurimile oraşului Los Angeles, au fost ţinuţi în aceeaşi celulă minusculă de pe Kwajalein, la peste 8.000 km de casă.

În iarna aceea, plimbându-se amorţiţi pe terenul de paradă, Louie şi Harris s-au împrietenit cu Frank Tinker, un pilot de bombardier în picaj şi cântăreţ de operă, care fusese adus de pe Kwajalein odată cu Garret.[1] Cei trei îşi

[1] Frank Tinker, interviu telefonic, 20 februarie 2005.

petreceau mai mereu împreună timpul în care trebuiau să stea afară, aşezaţi pe bănci sau plimbându-se în jurul barăcilor, încercând să-şi abată atenţia cu jocuri de memorie de la frigul ce făcea dinţii să le clănţănească. Harris şi Tinker treceau şi ei prin starea de limpezime uimitoare a gândirii indusă de foame, stare pe care Louie o cunoscuse prima oară când era naufragiat în barcă. Tinker a început să vorbească bine norvegiana într-o singură săptămână, după ce a luat lecţii de la vecinii lui de celulă.[1] L-a văzut pe Harris certându-se cu un alt prizonier pe un subiect legat de istoria medievală şi Magna Carta, iar odată l-a găsit stând cu mâinile întinse de parcă ar fi ţinut o carte, uitându-se fix la ei şi mormăind ceva pentru sine. Când Tinker l-a întrebat ce face, Harris i-a spus că citeşte un text pe care l-a studiat la Annapolis cu mulţi ani în urmă. Harris vedea aievea cartea în faţa lui, de parcă pe degetele sale răsfirate ar fi fost tipărite cuvinte.

Cu ajutorul hainei oferite de Christiansen, cu orezul de la Duva şi Mead şi cu prietenia lui Harris, Tinker şi Garret, Louie a reuşit să treacă peste acea iarnă. Întremat de caloriile suplimentare, a început să-şi întărească picioarele, ridicându-şi genunchii cât mai sus în timpul plimbărilor. Gardienii îl îndemnau să alerge singur prin campus.

Când a venit primăvara, oficialii de la Ofuna au adus un civil japonez şi i-au ordonat lui Louie să facă întrecere cu el. Louie nu voia, dar i s-a spus că, dacă refuză, toţi prizonierii vor fi pedepsiţi. Cursa programată avea cam o milă şi jumătate, adică mai multe ture de stadion.[2] Louie nu avea de gând să câştige, aşa că a alergat încet, în urma japonezului, pe toată distanţa. Dar, alergând, a descoperit că are trupul atât de uşor, încât îi era surprinzător de simplu să alerge. Prizonierii împrăştiaţi pe toată suprafaţa terenului îl urmăreau cu sufletul la gură. Când s-a apropiat finalul cursei, au început să ovaţioneze.

Louie s-a uitat în faţă la alergătorul japonez şi şi-a dat seama că poate să-l bată. Ştia ce se va întâmpla dacă va câştiga cursa, dar uralele din jurul lui şi lunile în care

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.
[2] Louis Zamperini, interviu telefonic.

acumulase atâtea umilinţe au declanşat ceva în el. A mărit pasul, a preluat conducerea şi a ajuns la linia de sosire. Prizonierii au început să chiuie.

Louie n-a apucat să vadă bâta care venea spre capul lui. A simţit doar că se răstoarnă totul în jurul lui şi apoi nu mai este nimic. A deschis ochii şi a văzut cerul prin cercul pe care îl făcuseră prizonierii în jurul lui. Meritase.

Gardienii au crezut că i-au dat o lecţie. A fost adus în lagăr un alt alergător, care venise împreună cu prietena lui. Louie era pregătit să-l învingă şi pe acesta, dar, înainte de cursă, alergătorul i-a vorbit pe un ton plăcut în engleză şi i-a promis un pumn de orez dacă îl lasă să câştige. Ar însemna foarte mult pentru el, i-a spus, să câştige în faţa prietenei. Louie a pierdut, prietena a fost impresionată, iar alergătorul i-a dat cocoloşul de orez promis şi încă unul ca bonus. Plata, spunea Louie, „m-a transformat într-un atlet profesionist”[1].

În martie, Phil a fost mutat din lagăr.[2] Se părea că în final avusese noroc; oficialii au spus că urma să fie trimis într-un alt lagăr pentru prizonieri de război, la Zentsuji. Toţi captivii visau să fie transferaţi în alte lagăre, unde, se spunea, erau înregistraţi de Crucea Roşie, aveau voie să trimită scrisori acasă şi se bucurau de condiţii infinit mai bune decât acelea de la Ofuna. Dintre toate lagărele, se spunea că Zentsuji este cel mai bun.[3] Cei care îi interogau le promiteau că, dacă răspund cum trebuie, vor fi transferaţi în acest lagăr „de pluş”, ca răsplată pentru cooperare.

Phil şi Louie nu au avut prea mult timp la dispoziţie pentru a-şi lua rămas-bun. Şi-au spus doar că trebuie să se întâlnească din nou după ce se va termina războiul. Phil a ieşit escortat pe poartă şi a fost dus cu maşina.

Povestea cu Zentsuji era falsă. Phil a fost trimis la Ashio, un lagăr aflat la nord de Tokio.[4] Deţinuţii de la Ashio erau predaţi unei firme care făcea sârme şi cabluri, iar aceasta îi

---

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[2] Declaraţia lui Russell Allen Phillips, Colecţia John D. Murphy, HIA, Stanford, California.

[3] Tom Wade, interviu telefonic, 2 ianuarie 2005.

[4] Kelsey Phillips, *op. cit.*

trimitea în subteran, la o mină de cupru, în condiţii aproape inumane.[1] Această muncă nu era destinată de obicei prizonierilor de război. Nu se ştie dacă Phil a fost obligat sau nu să devină sclav.

Dar se pare că Ashio avea şi un avantaj. Phil nu o văzuse pe Cecy sau pe vreun membru al familiei sale de mai bine de doi ani, aşa că aceştia îl considerau probabil mort. La Ashio, i s-a spus că are voie să scrie acasă. I s-a dat hârtie şi un creion, iar el a povestit tot ce s-a întâmplat, despre zilele petrecute în barcă alături de Zamp, despre capturare, despre dorul lui de casă. „În noaptea în care o să vin acasă o să auziţi nişte poveşti interesante”, scria el. „Multă dragoste până când vom fi din nou împreună. Al.”

La puţin timp după ce Phil şi-a împăturit scrisoarea, cineva a găsit-o într-o pubelă, arzând. Deşi marginile arseseră, textul era încă vizibil. Phil a luat-o înapoi şi a pus-o bine. Dacă va scăpa cu viaţă de aici, o va înmâna personal.[2]

[1] Roger Mansell, „Ashio POW Camp”, Center for Research, Allied POWs Under the Japanese, http://www.mansell.com/pow_resources/camplists/Tokio/Ashio/ashio_main.html, Palo Alto, California (accesat la 19 septembrie 2009).

[2] Russell Allen Phillips, scrisoare către Kelsey Phillips, aprilie 1944; Kelsey Phillips, *op. cit.*

Capitolul 21

Credinţă

În spatele liceului din Torrance se afla un pâlc de copaci. În multe seri din lunile în care fratele ei era dat dispărut, Sylvia Zamperini Flammer se ducea în spatele liceului, parca maşina sub copacii aceia şi stătea singură acolo, în liniştea întunecată. În timp ce maşina se răcorea pe asfalt, pe obrajii Sylviei lacrimile curgeau şiroaie. Uneori plângea în hohote, ştiind că n-o vede nimeni. După câteva minute îşi ştergea lacrimile, se aduna şi pornea maşina.[1]

Pe drumul spre casă, se gândea ce minciună să mai inventeze pentru a explica de ce îi luase atât de mult timp drumul până la poştă. Nu voia să ştie nimeni cât de îngrozită era.

În Torrance, telegrama din 4 iunie 1943, care anunţa dispariţia lui Louie, a fost urmată de o tăcere cumplită. Au trecut săptămâni la rând, iar operaţiunile de căutare ale armatei nu descopereau nici urmă de Louie, nimic în legătură cu echipajul sau cu avionul său. În oraş, speranţa se evaporase. Când ieşeau din casă, cei din familia Zamperini vedeau pe chipurile vecinilor numai compasiune.

Însă în casa albă de pe Gramercy Avenue se simţea o altă atmosferă. În primele zile după primirea telegramei, Louise Zamperini a început să capete convingerea că fiul ei trăieşte. Soţul şi copiii credeau la fel. Au trecut zile, apoi săptămâni, primăvara s-a făcut vară, dar nu sosea nicio noutate. Însă convingerea familiei a rămas nestrămutată. Pentru ei, Louie era tot acolo, vorbeau despre el la timpul prezent, ca şi cum ar fi fost undeva peste drum, ca şi cum ar fi trebuit să apară dintr-o clipă în alta.

Familia Zamperini trecea printr-o fază de negare, nu de speranţă. Era o credinţă iraţională. Louise, Anthony, Pete şi Virginia încă aveau senzaţia că Louie se află lângă ei; îl

[1] Sylvia Flammer, interviuri telefonice, 25, 27 octombrie 2004.

simţeau. Tulburarea lor nu provenea din suferinţă, ci din certitudinea că Louie este undeva, acolo, într-o situaţie grea, iar ei nu pot să-l ajute.[1]

Pe 13 iulie, Louise a cedat unui impuls disperat. I-a trimis o scrisoare generalului maior Willis Hale, comandantul Corpului 7 de Aviaţie.[2] În scrisoare, ea îl implora pe Hale să nu abandoneze căutările; Louie trăieşte, îi scria ea. Exact în ziua aceea, fapt necunoscut lui Louise, fiul ei a fost capturat.

După mai multe săptămâni, a venit un răspuns de la biroul lui Hale. În scrisoare se spunea că, deoarece operaţiunile de căutare nu avuseseră niciun rezultat, armata a fost silită să-i considere morţi pe Phil şi pe ceilalţi oameni din avion şi spera ca şi Louise să accepte acest lucru. Louise a rupt scrisoarea în bucăţi.

Pete se afla tot în San Diego, unde îi instruia pe tinerii recruţi din Marină. Stresul îl devora. Uneori se ducea cu maşina la Torrance ca să-şi viziteze familia şi, când ajungea acolo, toată lumea se alarma văzându-l cât este de slab. În septembrie, i-a fost returnată prin poştă ultima scrisoare pe care i-o trimisese lui Louie, înainte ca familia să fie anunţată de prăbuşirea avionului. Pe plic erau trecute cuvintele „Dispărut pe mare”. Pe spate fusese aplicată o ştampilă: STATUTUL VICTIMEI VERIFICAT. Fotografia lui Pete era acolo, închisă în plic.

În aceeaşi lună, a plecat în război Harvey, soţul Sylviei. Nu avea să-şi mai vadă soţia timp de doi ani. Singură acum, Sylvia a fost cuprinsă de teamă pentru soţul şi fratele ei; nu avea cui să-i vorbească despre temerile ei. Ca şi Pete, abia putea să mai mănânce. Trupul ei era acum subţire şi încordat. În dorinţa disperată de a nu rămâne singură, s-a mutat din nou în casa părinţilor ei.

Sylvia a organizat o vânzare în curte, ca să scape de toate lucrurile. Avusese maşină de spălat şi uscător, obiecte care atunci erau supuse raţionalizării şi pe care era aproape

[1] Peter Zamperini, interviuri telefonice, 15, 17, 19, 22 octombrie 2004; Peter Zamperini, scrisoare către Louis Zamperini, 3 iunie 1943.

[2] Louise Zamperini, note de jurnal, 13 iulie 1943; Louis Zamperini, interviu telefonic.

imposibil să le cumperi noi. O doamnă a vrut să le cumpere doar pe acelea, dar Sylvia a refuzat, sperând să vândă toate lucrurile deodată. Atunci femeia a acceptat să cumpere totul la preţul de 1.000 de dolari, numai ca să poată obţine cele două obiecte. Sylvia şi-a luat mărunţişurile rămase şi a plecat la Torrance.

L-a găsit pe tatăl ei exact aşa cum îl lăsase când aflaseră vestea: cu capul sus, zâmbind curajos, uneori printre lacrimi. Virginia, care stătea cu ei şi lucra la Western Pipe and Steel, unde se construiau nave de război, era la fel de neliniştită ca Sylvia. Însă mama lor îi îngrijora pe toţi. Eczema care îi apăruse pe mâini după ce aflase vestea dispariţiei lui Louie se agravase. Nu putea să poarte mănuşi, nu putea să mai facă nimic cu mâinile. Sylvia şi tatăl ei i-au luat locul la bucătărie.

Sylvia a renunţat la slujba pe care o avea în cabinetul unui dentist din oraş şi s-a angajat la un cabinet stomatologic dintr-un spital militar, cu speranţa că în locul acela are mai multe şanse să afle informaţii despre Louie. Lucrând acolo, a auzit că armata duce lipsă de avioane, aşa că şi-a mai luat o slujbă, făcând ture de noapte la departamentul de proiectare al unei fabrici de avioane. Târziu, într-o noapte, când pleca de la serviciu, a văzut un grup de muncitori care jucau cărţi sub un avion. A început să ţipe la ei din senin, spunându-le că fratele ei este dat dispărut şi că America are nevoie de avioane în timp ce ei se distrează. S-a speriat şi ea de această izbucnire, dar nu a regretat-o. A făcut-o să se simtă mai bine.

Pe 6 octombrie, cufărul lui Louie a aterizat la uşa casei părinţilor, ca o sentinţă grea şi irevocabilă.[1] Louise nu a putut să se uite în el. A cerut să fie dus în pivniţă, unde l-a acoperit cu o pătură. Acolo avea să stea, nedesfăcut, până la sfârşitul vieţii ei.

Toţi din familie sufereau, dar copiii încercau din răsputeri să-şi încurajeze mama. Niciodată nu au plâns de faţă cu ea, ba, dimpotrivă, îşi povesteau tot felul de istorii inventate despre presupusele aventuri ale lui Louie pe o insulă

[1] Louise Zamperini, note de jurnal, 6 octombrie 1943.

tropicală. De cele mai multe ori, Anthony pur şi simplu nu era capabil să vorbească despre fiul dispărut. Sylvia se ducea deseori la biserică, unde se ruga pentru Louie şi Harvey. Câteodată se ducea la San Diego împreună cu Virginia, ca să-l vadă pe Pete, şi cei trei fraţi ieşeau la un pahar, ca se îmbărbăteze unii pe alţii. Niciodată nu vorbeau despre posibilitatea ca Louie să fie mort. Când Sylvia ieşea prin Torrance cu părinţii ei, observa că oamenii se uită la ei într-un anumit fel. Ochii lor păreau să spună că le este milă de cei din familia Zamperini, fiindcă nu pot să accepte adevărul.

În fiecare seară, Sylvia îi scria soţului ei. Cam la o săptămână, îi scria şi lui Louie. Îşi făcuse obiceiul să-i scrie ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic, povestindu-i detalii banale din viaţa cotidiană. Pentru Harvey avea o adresă; pentru Louie nu avea nimic, aşa că punea scrisorile pe adresa Crucii Roşii. Îi spunea mamei că pleacă la poştă să expedieze scrisorile, urca în maşină, se ducea la oficiul poştal şi le punea în cutie. Apoi se ducea la liceu, parca maşina la umbra copacilor şi plângea.

Noaptea, după ce se stingeau luminile şi rămânea singură în patul în care dormise când era copil, de multe ori Sylvia începea iar să plângă. Somnul ei, atunci când venea, era intermitent şi chinuit de vise. Cum nu ştia ce s-a întâmplat de fapt cu fratele ei, în minte i se fixase fotografia văzută în ziar după atacul de la Nauru: Louie, uitându-se printr-o gaură din *Super Man.* Imaginea aceea o făcuse să creadă că Louie fusese împuşcat, iar coşmarurile ei se învârteau în jurul acelei obsesii: niciodată nu era vorba de vreo prăbuşire, niciodată nu era vorba despre apă, numai gloanţe care îl umpleau de sânge pe Louie, în avionul lui. Ea încerca să ajungă la el, dar nu reuşea niciodată. Oricât de oribile ar fi fost aceste vise, în ele, Louie nu murea niciodată. Nici măcar imaginaţia Sylviei nu accepta ideea că el este mort.

În decembrie 1943, familia se pregătea să întâmpine primul Crăciun fără Louie. Poştaşul bătea în fiecare zi la uşă să aducă teancuri de felicitări şi scrisori în care oamenii îşi exprimau simpatia şi compasiunea pentru ei. Pomul de

Crăciun era decorat cu floricele de porumb şi merişor, iar sub el se aflau o mulţime de cadouri pentru Louie. Cadourile au fost apoi împachetate frumos şi puse bine, în speranţa că, într-o zi, Louie va veni să le deschidă.[1]

Louise a cumpărat o felicitare de Crăciun care înfăţişa un heruvim îmbrăcat în roşu, suflând în trompetă, înconjurat de miei. Pe felicitare a scris următorul mesaj:

> Dragă Louis,
>
> Ştiu că, indiferent unde te afli, îţi doreşti să credem că eşti bine şi sănătos. Fie ca Dumnezeu să fie cu tine + să te îndrume. Toată dragostea noastră, mama, tata, Pete, Sylvia + Virginia.
>
> Crăciun, 25.12.1943.[2]

Două luni mai târziu, după o campanie intensivă de bombardamente, America a cucerit Kwajalein. Jungla deasă a insulei a fost distrusă; în locul acesteia se aflau acum cratere imense, grămezi de copaci arşi şi pământ pârlit. „Ai zice că insula a fost ridicată în aer la vreo 6.000 m, după care a fost trântită înapoi”[3], spunea un soldat. În ceea ce mai rămăsese dintr-o clădire administrativă, cineva a găsit un morman de documente. Afară, un alt soldat s-a căţărat pe ruinele unei construcţii de lemn, a zărit acolo ceva şi a început să caute printre resturi. Era o grindă lungă de lemn. De-a lungul grinzii, scrijelit cu litere mari, se putea citi „Louis Zamperini”.[4]

Pe Oahu, Joe Deasy a primit ordin de convocare la Hickam Field. Când a ajuns acolo, i s-au dat nişte traduceri după documente japoneze găsite pe Kwajalein.[5] A început să citească. Doi aviatori americani, se spunea în document, fuseseră găsiţi într-o barcă gonflabilă şi aduşi pe Kwajalein. Nu se precizau numele, dar se menţiona că era vorba despre un pilot şi un ofiţer-bombardier. Se spunea că

[1] Louis Zamperini, scrisoare către Edwin Wilber, mai 1946.
[2] Din documentele lui Louis Zamperini.
[3] *Eastern Mandates,* Center for Military History Publications, Washington, D.C., 1993, p. 14.
[4] Louis Zamperini, interviu telefonic.
[5] John Joseph Deasy, interviu telefonic, 4 aprilie 2005.

supravieţuiseră prăbuşirii unui avion – data prăbuşirii era aproximată – şi că supravieţuiseră trei oameni, dintre care unul murise în barcă. Ceilalţi doi plutiseră în derivă timp de 47 de zile. Printre documente se mai aflau şi rapoartele de interogare şi schiţe ale bombardierului B-24 realizate de captivi. Raportul mai afirma că prizonierii fuseseră bătuţi, apoi trimişi cu vaporul în Japonia.

Din clipa în care a început să citească documentele, Joe Deasy a ştiut cine erau cei doi. Se afla de multă vreme în război, iar experienţele trăite îl făcuseră insensibil la emoţii, însă revelaţia că Phillips şi Zamperini au supravieţuit prăbuşirii avionului l-a copleşit. Însă bucuria lui Deasy era umbrită de un sentiment de vinovăţie: cu toate căutările lor chinuite, nu izbutiseră să-i găsească pe dispăruţi, pe când inamicul reuşise.

Deasy avea să-şi amintească: „Eram fericit că i-am găsit, dar imediat m-am gândit: unde naiba or fi acum?”[1] Dacă raportul despre transportarea lor în Japonia era corect, asta nu însemna neapărat că oamenii au ajuns acolo în viaţă ori că au reuşit să supravieţuiască tratamentului aplicat în altă parte.

Însă acum armata avea o oarecare certitudine că toţi membrii echipajului de pe *Green Hornet* erau morţi, cu excepţia lui Zamperini şi Phillips. Probabil din cauza rapoartelor mult prea sumare şi a faptului că nici acum soarta lui Phillips şi Zamperini nu era clară, familiile celor morţi şi ale celor doi dispăruţi nu au fost anunţate de nimic.

Ca şi familia Zamperini, cei din familia Phillips nu au primit nicio altă informaţie după dispariţia lui Allen. Tatăl lui se afla la Camp Pickett, în Virginia; mama lui, Kelsey, rătăcea prin casa ei pustie din Princeton, Indiana. După telegrama care îi anunţase că Allen era dat dispărut, au mai primit o scrisoare de la comandantul adjunct al escadrilei 42, care le dăduse detalii despre felul în care s-a produs evenimentul. Tonul adjunctului avea ceva mortuar, vorbea despre „ceasul suferinţei dumneavoastră”, despre cum Allen „va fi întotdeauna respectat de către oamenii din escadrilă” şi se oferea „să vă ajut cu tot ceea ce pot pentru

[1] John Joseph Deasy, interviu telefonic, 4 aprilie 2005.

a vă alina suferinţa”.[1] Luna următoare, la Camp Picket, tatăl lui Allen a primit un colet. În el se aflau două decoraţii primite de Allen, mănunchiuri de frunze de stejar din bronz, căpătate în urma misiunilor de pe Makin, Tarawa şi Nauru. „Până la clarificarea finală a statutului fiului dumneavoastră”, se spunea în scrisoarea care însoţea decoraţiile, „vă trimitem spre păstrare medaliile Oak Leaf Clusters”.[2] Cei din familia Phillips nu aveau cum să ştie lucrul acesta, dar medaliile sosiseră la unitate exact în săptămâna în care Allen fusese capturat.

Preotul militar Phillips ar fi vrut să-i trimită frunzele de stejar soţiei sale, dar teama că s-ar putea rătăci expediindu-le prin poştă l-a determinat să le păstreze la el, în Virginia. Le-a fotografiat, împreună cu tresele, insigna cu aripile, ecusonul şi decoraţia Air Medal, iar fotografia a lipit-o pe o bucată de fetru maro tăiată dintr-o pălărie de damă, apoi a lipit bucata de pânză pe o placă din lemn de nuc. Îşi propusese ca atunci când se va întoarce în Indiana să înfigă toate medaliile în materialul care încadra fotografia şi să aşeze placa sub fotografia lui Allen. „Arată minunat, cu siguranţă”, îi scria el fiicei sale.

În absenţa altor informaţii, cei din familia Phillips nu aveau altceva de făcut decât să reflecteze asupra lucrurilor pe care le ştiau. Şi ei, la fel ca familia Zamperini, refuzau să se resemneze cu gândul că băiatul lor era mort. „Cred că am analizat din toate unghiurile posibile ce ar fi putut să facă Allen şi, deocamdată, nu am eliminat niciuna dintre aceste posibilităţi”, îi scria preotul Phillips fiicei lui în august. „Există atâtea posibilităţi reale, toate au clădit în mine un sentiment de încredere ce nu poate fi zdruncinat. Într-o bună zi va avea loc şi reîntâlnirea aceea la care toţi sperăm şi pe care o aşteptăm.”[3]

Pentru Cecy Perry, vestea dispariţiei logodnicului ei a fost urmată de o scrisoare de la vechiul ei prieten, Smitty, unul

[1] Henry Rahaley, scrisoare către reverendul Phillips şi soţia lui, 16 iunie 1943.
[2] Reverendul Russell Phillips, scrisoare către Cecy Perry, 28 iulie 1943.
[3] Reverendul Russell Phillips, scrisoare către Martha Heustis, 4 august 1943.

dintre piloţii care participaseră la operaţiunile de căutare a avionului *Green Hornet.* În această scrisoare, Smitty i-a spus lui Cecy tot ce se ştia despre dispariţia lui Allen şi cât de implicaţi în misiune au fost toţi cei care au participat la căutări. Nu i-a spus că văzuse cutia care plutea pe apă şi care părea să fie lada cu provizii din avionul prăbuşit. I-a povestit, în schimb, cum stătuse de vorbă cu Allen în noaptea precedentă şi cum acesta se gândea mereu la ea şi spera să poată veni s-o vadă.[1]

După scrisoarea lui Smitty, nu a mai sosit nicio veste. Cecy, disperată să afle ceva, se simţea izolată în Indiana. Una dintre prietenele ei locuia într-o suburbie din Washington, D.C., iar Cecy s-a gândit că în capitală are mai multe şanse să afle noutăţi despre Allen. A renunţat la postul ei de profesoară şi a plecat în est, s-a mutat în apartamentul prietenei sale, pe care l-a decorat cu fotografii de-ale lui Allen. S-a angajat la TWA, în speranţa că prin intermediul companiei aeriene va reuşi să afle ceva. A început să pună întrebări în stânga şi-n dreapta, dar nu a reuşit să afle nimic.

Cecy era o femeie sensibilă şi educată, dar, copleşită de suferinţă, a făcut ceva care nu îi stătea deloc în fire. S-a dus la o ghicitoare şi a întrebat-o despre Allen.[2]

Aceasta i-a spus că Allen nu este mort. Că este rănit, dar în viaţă. Îl vor găsi, i-a spus ea, înainte de Crăciun. Cecy s-a agăţat de cuvintele ghicitoarei şi a crezut în ele cu toată convingerea.

În primăvara lui 1944, între mamele celor din echipajul bombardierului, ca şi între alţi membri ai familiilor acestora s-a înfiripat o corespondenţă. În zeci de scrisori care străbăteau America în lung şi-n lat, aceşti oameni îşi împărtăşeau sentimentele şi se încurajau să spere că „băieţii noştri” sunt în viaţă. Kelsey va spune mai târziu că ajunsese să-i iubească pe toţi aceşti oameni datorită scrisorilor respective.

„Anul acesta a fost cu siguranţă groaznic de lung, tot

[1] George Smith, scrisoare către Cecy Perry, 19 iunie 1943.
[2] Terry Hoffman, interviu telefonic, 6 martie 2007.

aşteptând un semn de la ei", scria în luna iunie Delia Robinson, sora lui Otto Anderson, mitraliorul de pe *Green Hornet.* „Trebuie să ne păstrăm speranţa."[1] Aşteptarea îşi spusese cuvântul asupra sănătăţii mamei lui Leslie Dean, Mable, care a trebuit să plece la Wichita pentru un tratament care dura săptămâni la rând; dar şi ea, la fel ca toţi ceilalţi, îşi păstrase speranţa. „Eram siguri că o să aflăm ceva până la sfârşitul anului", îi scria ea lui Louise. „Aşa că, după câte se pare, ei nu sunt siguri că oamenii din echipaj sunt morţi, altfel ne-ar fi anunţat până acum. Deci eu cred că încă mai putem spera că sunt în viaţă pe undeva."

Mable Dean scria aceste lucruri pe 27 iunie 1944. Exact în ziua aceea, fix la 13 luni după prăbuşirea lui *Green Hornet,* la Departamentul de Război se dactilografiau notificări destinate familiilor celor din avionul prăbuşit.[2] Când Louise Zamperini a primit înştiinţarea la uşă, a deschis imediat plicul şi a izbucnit în plâns. Armata îi declara oficial morţi pe Louie şi pe camarazii lui.

Kelsey Phillips nu a putut fi convinsă. Ea a aflat – sau doar a bănuit – că *La Porte Herald-Argus,* ziarul care apărea în oraşul unde locuiseră ei, va publica această veste. I-a contactat pe cei de la ziar şi le-a cerut să nu publice necrologul; fiul ei, le-a spus ea, nu este mort. Redactorii i-au respectat dorinţa. Russell Allen Phillips fusese oficial declarat mort, dar nu a apărut niciun necrolog.

Atmosfera din casa familiei Zamperini era similară cu aceea din familia Phillips. După ce şocul iniţial, provocat de scrisoare, a trecut, toţi şi-au dat seama că, de fapt, nu s-a schimbat nimic. Înştiinţarea fusese trimisă fiindcă aşa cereau procedurile birocratice ale armatei, o cutumă respectată automat după trecerea celor 13 luni de la dispariţie. Data oficială a morţii lui Louie era stabilită la 28 mai 1944, adică la un an şi o zi după dispariţia propriu-zisă. Înştiinţarea era doar o bucată de hârtie lipsită de valoare. „Niciunul dintre noi nu a crezut ce scrie acolo, niciunul", avea să spună Sylvia. „Nici măcar o clipă. Nici măcar în

[1] Delia Robinson, scrisoare către Louise Zamperini, 23 iunie 1944.
[2] Sylvia Flammer, interviuri telefonice, 25, 27 octombrie 2004.

adâncul sufletului.”[1]

Cei din familia Zamperini simţeau încă ecoul vocii lui, senzaţia persistentă că Louie este undeva, în lumea asta mare. Cât timp aveau senzaţia aceasta, continuau să creadă că Louie trăieşte.

Când luau masa în familie, Pete şi tatăl lui făceau planuri de recuperare a lui Louie. După terminarea războiului, aveau să închirieze o barcă şi să caute insulă cu insulă până îl vor găsi. Nu contează cât de mult ar dura căutarea.[2]

[1] Sylvia Flammer, interviuri telefonice, 25, 27 octombrie 2004.
[2] Peter Zamperini, interviu telefonic, 19 octombrie 2004.

Capitolul 22

Se urzesc planuri

Întregul plan a pornit de la o întrebare. Era vara lui 1944, iar Louie şi Frank Tinker se plimbau în curtea lagărului de la Ofuna. Louie auzea zgomotul unor avioane uşoare care veneau şi plecau undeva departe de ei, iar zgomotul acela l-a pus pe gânduri.

— Dacă am putea ajunge acolo, l-a întrebat el pe Tinker, tu ai putea să pilotezi un avion japonez?

— Cum să nu, dacă are aripi! i-a răspuns Tinker.

Din acest scurt schimb de replici s-a născut ideea. Louie, Tinker şi Harris trebuiau să evadeze.[1]

Ajunseseră în acest punct exasperaţi de o primăvară şi o vară lungi şi pline de mizerii. Zilnic, prizonierii erau plesniţi, loviţi, bătuţi, umiliţi şi obligaţi să facă exerciţii fizice. Aveau loc explozii neaşteptate de violenţă care îi doborau pe captivi la pământ şi îi făceau să-şi dorească să fie ucişi. Iar în primăvara aceea, autorităţile centrale au micşorat dramatic raţiile de mâncare ale prizonierilor.[2] Primind practic doar jumătate din porţia oficială, oamenii se topeau pe picioare. Când japonezii i-au cântărit pe captivi, Bill Harris, care avea aproape 1,90 m, cântărea numai 54 kg. Era afectat de beri-beri.

Louie, mânat de foame, făcea eforturi nebuneşti pentru a căpăta mâncare. A furat o ceapă şi a copt-o pe ascuns într-un boiler, dar, împărţită la mai mulţi oameni, aceasta nu a însemnat mare lucru. A furat un pachet de pastă *miso* şi, când gardienii s-au uitat în altă parte, l-a mâncat dintr-o înghiţitură, neştiind că pasta *miso* este concentrată şi se diluează cu apă. A fost dus la scurtă vreme în spatele barăcilor, unde şi-a vărsat maţele. Era atât de înnebunit să

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[2] John A. Fitzgerald, jurnal din prizonierat, documentele lui John A. Fitzgerald, arhivele operaţionale, NHC, Washington, D.C.

facă rost de mâncare, încât într-o noapte a reuşit să se strecoare afară din celulă, a intrat în bucătărie şi şi-a umplut gura cu nişte castane care erau pregătite ca gustare pentru gardieni. Când a ridicat capul, l-a văzut pe Rahat lângă el, privindu-l. Louie s-a tras înapoi, apoi a luat-o la fugă până în celulă. Rahat nu l-a bătut pentru fapta asta, însă simpla lui apariţie a fost de ajuns ca să bage groaza în Louie, aşa că nu a mai încercat vreodată să intre în bucătărie. Nu avea altceva mai bun de făcut decât să se ofere să apreteze cămăşile gardienilor. Apretul era făcut din apă cu orez, care se presăra pe haine; după ce presa orezul pe cămaşă, Louie îşi petrecea tot timpul alocat apretării adunând de pe material particulele de orez rămase ca să le mănânce.[1]

În sfârşit, s-a ivit şi şansa îndelung aşteptată. Oficialii lagărului au cerut un voluntar care să lucreze ca frizer pentru gardieni, treabă pentru care ar fi primit un bol de orez. Gândul că trebuia să lucreze cu gardienii îl intimida pe Louie, dar trebuia să mănânce, aşa că a făcut un pas în faţă. I s-a dat nu numai o maşină electrică de ras, ci şi un brici. Niciodată nu folosise aşa ceva şi ştia ce ar fi păţit dacă ar fi ciupit vreun gardian cu briciul. A luat briciul în celulă şi a exersat cu el până când a reuşit să se bărbierească fără să se rănească. Când s-a dus prima oară la slujbă, gardianul i-a arătat mai întâi pumnul, apoi i-a cerut ceva care americanului i s-a părut bizar. I-a cerut să-i radă şi fruntea, tunsoare obişnuită în Japonia. Toţi gardienii voiau ca Louie să-i tundă aşa. A reuşit să nu taie pe nimeni, iar bolurile de orez l-au ţinut în viaţă.[2]

Un gardian cunoscut pentru cruzimea lui, căruia i se spunea Nevăstuica, venea şi el regulat la tuns, dar de fiecare dată pleca fără să-i plătească lui Louie. Acesta ştia ce ar putea să păţească dacă ar încerca să se răzbune, dar nu a putut rezista tentaţiei. Când a venit iar Nevăstuica la tuns, Louie a mers cu briciul ceva mai jos ca de obicei. Când a terminat, din sprâncenele stufoase ale Nevăstuicii nu mai rămăsese decât o linie cochetă. Nevăstuica s-a

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.
[2] Louis Zamperini, interviu telefonic.

ridicat, a plecat fără să plătească şi s-a dus în camera gardienilor. O clipă mai târziu, Louie a auzit un strigăt: „Marlene Dietrich!”

Louie s-a retras într-un colţ, aşteptând ca Nevăstuica să năvălească dintr-o clipă în alta. În camera gardienilor au intrat mai mulţi japonezi şi Louie îi auzea cum râd. Nevăstuica nu l-a pedepsit niciodată pentru ceea ce făcuse, dar, când trebuia să se radă, nu mai venea la el.

Captivii îşi trăiau fiecare zi cu gândul că ar putea să fie ultima. Cu cât trupele aliate se apropiau mai mult de Japonia, cu atât mai ameninţătoare plutea deasupra lor aplicarea ordinului „omoară tot”. Prizonierii aveau doar o idee vagă despre cursul războiului, însă japonezii erau evident îngrijoraţi. Într-o repriză de interogatorii din primăvară, un ofiţer japonez i-a spus lui Fitzgerald că, dacă Japonia pierde războiul, toţi deţinuţii vor fi executaţi. „Mai bine speraţi să câştige Japonia”, i-a spus el.[1] Cursa pentru veşti din război devenise presantă.

Într-o dimineaţă, Louie se afla în curtea lagărului, plimbându-se, conform ordinului. L-a văzut pe Mumia – comandantul lagărului – stând sub un cireş cu un ziar în mână. Moţăia. Louie şi-a făcut de lucru prin apropiere, cu ochii pe el. Capul Mumiei a căzut în piept, iar ziarul i-a scăpat din mână, căzând pe jos. Louie s-a apropiat cât de mult a putut, s-a întins până la ziar şi, fără să facă un zgomot, l-a tras cu mătura spre el. Textul era în japoneză, dar pe una dintre pagini se vedea şi o hartă de război. A dat fuga la barăci, l-a găsit pe Harris şi i-a pus ziarul în faţă. Harris s-a uitat la el concentrat şi a memorat harta, apoi Louie a aruncat ziarul la gunoi, ca să nu mai existe dovada furtului. Harris a desenat o copie perfectă a hărţii, le-a arătat-o şi celorlalţi deţinuţi, apoi a distrus-o. Harta confirma că trupele aliate se apropie de Japonia.[2]

În iulie, zvonul despre care vorbeau toţi prizonierii din lagăr era că americanii atacau insula Saipan, care avea o

[1] John A. Fitzgerald, jurnal din prizonierat, documentele lui John A. Fitzgerald, arhivele operaţionale, NHC, Washington, D.C.
[2] Louis Zamperini, interviu telefonic.

poziţie strategică în insulele Mariane, la sud de Japonia continentală. În lagăr fusese adus încă un prizonier scheletic, pe care toată lumea îl pândea ca să afle informaţii noi, dar pe care gardienii îl izolaseră, interzicându-le veteranilor să vorbească cu el. Când nou-venitul a fost dus la spălător, Louie a profitat de ocazie. S-a strecurat în spatele clădirii şi s-a uitat pe geam. Captivul era dezbrăcat, cu o oală de apă în mână şi se spăla, supravegheat de gardian. După un timp, gardianul s-a tras deoparte să-şi aprindă o ţigară.

— Dacă am luat Saipanul, aruncă oala, i-a şoptit Louie.

Oala a căzut pe podea. Prizonierul a ridicat-o, apoi a aruncat-o din nou, şi încă o dată.[1] Gardianul s-a repezit înăuntru, dar prizonierul a pretins că a scăpat oala din greşeală.

Louie a dat fuga la prietenii lui şi a anunţat că Saipan se afla în mâinile Aliaţilor. La vremea capturării lor, bombardierul american cu cea mai mare rază de acţiune era B-24. Întrucât Liberatorul nu ar fi avut posibilitatea să parcurgă dus-întors distanţa dintre insula Saipan şi Japonia continentală, care ar fi însemnat o croazieră de aproape 5.000 de kilometri, captivii şi-au imaginat probabil că victoria asupra Saipanului nu era decât o etapă preliminară, care presupunea instalarea unei baze militare pe insulă pentru a permite plecarea bombardierelor de la o distanţă suficientă încât să ajungă să atace Japonia continentală. Din Saipan, Japonia continentală intra în raza de acţiune a Liberatorului.

Gardienii şi oficialii din lagăr erau tot mai agitaţi. Sasaki, care câraise mereu despre victoria sigură a Japoniei, acum le vorbea prietenos prizonierilor, iar lui Louie îi spunea cât de mult îl urăşte pe fostul premier şi strateg de război Hideki Tojo. Cuvintele lui păreau să sugereze că trecuse de partea aliaţilor.[2]

În timp ce întorceau pe toate părţile vestea capturării Saipanului, Louie şi ceilalţi nu aveau nici cea mai vagă idee ce orori avea să provoace avansarea aliaţilor. În aceeaşi

[1] Ibidem.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic.

lună, trupele americane au început cucerirea insulei vecine cu Saipan, Tinian, unde japonezii ţineau captivi 5.000 de coreeni pe care îi obligau să muncească. Temându-se, probabil, că prizonierii coreeni vor trece de partea americanilor în eventualitatea unei invazii, japonezii au aplicat regula „omoară tot”. I-au ucis pe toţi cei 5.000 de coreeni.[1]

Noaptea, când stăteau în celulele lor, captivii au început să audă un zgomot neliniştitor, undeva în depărtare. Era urletul sirenelor care anunţau raiduri aeriene. Ascultau cu atenţie să audă şi bombardierele, dar acestea nu veneau.

În timpul verii, condiţiile de pe Ofuna au devenit şi mai proaste. În aer zburau roiuri imense de muşte, capetele prizonierilor erau pline de păduchi, iar la cusăturile hainelor lui Louie şerpuiau cohorte de purici. Tot timpul era ocupat cu scărpinatul şi cu plesnitul, iar pielea lui, ca a tuturor, era plină de înţepături. Japonezii ofereau ca premiu un bol de orez celui care omora mai multe muşte, iar acest premiu dădea naştere unor competiţii crunte şi lăsa în urmă grămezi de cadavre turtite de muşte.

Apoi, în iulie, oamenii au fost scoşi din lagăr, pe un canal, să ude un câmp de orez. Când au ieşit de acolo la sfârşitul zilei, erau plini de lipitori. Louie avea şase numai pe piept. Prizonierii s-au speriat şi i-au implorat pe gardieni să le dea ţigările lor. În timp ce se chinuiau să ardă lipitorile cu ţigara, ca să le dea jos, unul dintre gardieni s-a uitat la ei cu dispreţ şi le-a spus:

— Ar trebui să fiţi bucuroşi că munciţi aici.[2]

Pe 5 august, a venit un camion cu alimente. Fitzgerald a văzut cu ochii lui cum oficialii lagărului devalizează camionul. Creţul i-a anunţat că raţiile au fost iar diminuate, din cauza şobolanilor. Fitzgerald nota în jurnalul său că, după ce oficialii au terminat jefuirea camionului, din 30 kg

[1]Eric Lash, „Historic Island of Tinian”, *Environmental Services*, octombrie 2008, vol. I, ed. a II-a; General-maior Donald Cook, „20th Air Force Today”, *20th Air Force Association Newsletter*, toamna 1988.

[2] John A. Fitzgerald, jurnal din prizonierat, documentele lui John A. Fitzgerald, arhivele operaţionale, NHC, Washington, D.C.; Louis Zamperini, interviu telefonic.

de zahăr, alocate prizonierilor, nu mai rămăsese decât o ceaşcă. Pe 22 august, un camion a tras cu spatele lângă uşa bucătăriei, iar deţinuţilor care lucrau acolo li s-a spus să plece. Fitzgerald s-a dus la *benjo,* de unde putea să vadă bucătăria. A urmărit cum au fost încărcaţi în camion saci cu mâncare, după care acesta a plecat. Va scrie în jurnal: „Cred că cineva îşi deschide un magazin şi s-a apucat să-l aprovizioneze.”[1]

Bătăile continuau. Măcănilă era mai feroce decât de obicei. Într-o zi, Louie a văzut nişte japonezi aruncând peşti în apa în care prizonierii îşi spălau mâinile şi picioarele. Li s-a ordonat să spele peştele, iar Louie s-a uitat în cadă şi a văzut că peştele era putred şi colcăia de viermi. Măcănilă s-a uitat urât la el, s-a repezit şi l-a lovit de zeci de ori. În seara aceea, peştele a ajuns în castronul lui Louie. N-a vrut să se atingă de el. Un gardian i-a pus baioneta în spatele urechii şi l-a obligat să mănânce.[2]

Apoi a urmat episodul cu Gaga. Ceva din drăgălăşenia acestei răţuşte, poate faptul că era atât de iubită printre prizonieri, i-a stârnit pe gardieni. Au torturat pasărea fără milă, lovind-o cu picioarele şi trântind-o la pământ. Apoi, în văzul tuturor prizonierilor, Rahatul s-a descheiat la pantaloni şi a violat pasărea. Gaga a murit. Dintre toate ororile pe care le-a văzut în război, pentru Louie aceasta a fost cea mai groaznică.[3]

Mintea fostului alergător pleca adeseori de la Ofuna, purtându-l acasă. De doi ani nu-şi mai văzuse familia. Se gândea la casa micuţă şi albă, la Virginia şi Sylvia, la tatăl său, la dragul şi devotatul Pete. Dar cel mai pregnant îşi amintea de mama lui. Fred Garret îi spusese lui Louie că familia fusese anunţată că a murit. Nici nu putea să se gândească la felul în care primise această veste mama lui.[4]

Toată această acumulare de suferinţă, durerea

[1] John A. Fitzgerald, jurnal din prizonierat, documentele lui John A. Fitzgerald, arhivele operaţionale, NHC, Washington, D.C.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic: Louis Zamperini, note din 1946 despre experienţa prizonieratului; Louis Zamperini, interviu acordat lui George Hodak, Flollywood, California, iunie 1988, AAFLA.

[3] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[4] Ibidem.

amintirilor şi convingerea că japonezii nu îi vor lăsa să plece vii de la Ofuna l-au făcut pe Louie să asculte cu atenţie zgomotul avioanelor din apropiere şi să se întrebe dacă n-ar putea cumva să fugă cu ele. Împreună cu Harris şi Tinker au examinat gardul şi toţi trei au ajuns la concluzia că ar putea să scape de sub ochii gardienilor şi să treacă de sârma ghimpată. Gândul acesta ajunsese să-i obsedeze pe toţi trei. S-au hotărât să-l pună în aplicare – să fure un avion şi să fugă din Japonia.

La început, planul lor părea că se află într-un punct mort. În lagăr fuseseră aduşi legaţi la ochi, iar în afara lagărului nu ieşiseră decât pentru scurtă vreme, atunci când irigaseră câmpul de orez, aşa că nu cunoşteau mai nimic despre zona în care se aflau. Nu ştiau unde este aeroportul, nici cum ar putea să fure un avion. Apoi un gardian amabil i-a ajutat fără să vrea. S-a gândit că le-ar plăcea să se uite pe o carte şi le-a dat un almanah japonez. Harris a deschis almanahul şi a rămas uluit. Cartea era plină de informaţii detaliate despre porturile japoneze şi navele acostate în ele, despre combustibilul pe care acestea îl foloseau, despre distanţele dintre diferite localităţi şi despre diverse puncte de reper. Se găseau acolo toate datele de care aveau nevoie pentru a pune la punct o evadare.

În orele acelea în care au studiat almanahul, au pus la punct un alt plan. Au abandonat ideea de a fura un avion în favoarea unei evadări cu barca.[1] La doar câţiva kilometri de ei se afla portul Yokohama, numai că de acolo nu aveau unde să plece, însă, dacă ar fi traversat Japonia spre coasta vestică, ar fi putut ajunge la un port de unde să poată porni spre libertate.

Trebuiau să plece pe jos. Harris a creionat un itinerar care traversa insula, un drum de vreo 240 km. Era destul de periculos, dar experienţa lui Harris, căpătată în marşul lui din Peninsula Bataan, îi dădea încredere. Odată ajunşi în port, trebuiau să fure o ambarcaţiune cu motor şi combustibil, să traverseze cu ea Marea Japoniei şi să fugă spre China. Având în vedere că Louie plutise în derivă peste

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

3.000 km într-o barcă gonflabilă găurită şi practic fără niciun fel de provizii, câteva sute de kilometri pe Marea Japoniei păreau floare la ureche. Tinker, care fusese capturat mai recent decât Harris şi Louie, ştia mai bine care sunt zonele ocupate de japonezi din China. El a pus la punct un traseu care, sperau ei, o să-i ţină departe de niponi.

Se bazau pe faptul că în China vor găsi un port sigur. În 1942, America pusese la cale primul şi, până atunci, singurul raid asupra insulelor japoneze. La atac participaseră bombardiere B-25, cu care se decola foarte riscant de pe un portavion, aflat sub comanda locotenent-colonelului Jimmy Doolittle.[1] După bombardarea Japoniei, unele dintre avioane au rămas fără combustibil şi s-au prăbuşit ori au aterizat forţat în China. Civilii i-au ascuns pe aviatori de japonezii care răscoleau toată ţara în căutarea lor.[2] Harris, Tinker şi Louie auziseră zvonul că japonezii s-au răzbunat pe civilii chinezi pentru că i-au adăpostit pe oamenii lui Doolittle, dar nu ştiau adevărata dimensiune a acestei răzbunări. Se estimează că japonezii au ucis aproximativ un sfert de milion de civili.[3]

Exista însă o singură problemă, pe care cei trei nu ştiau cum s-o rezolve. Stând alături de gardieni, era imposibil să nu observi cât de diferit arătau americanii faţă de japonezi, nu numai din punct de vedere fizic. Soldatul japonez obişnuit avea în jur de 1,50 m.[4] Louie măsura cam 1,75 m, Tinker avea 1,82, iar Harris era şi mai înalt. Ar fi atras atenţia tuturor pe oriunde s-ar fi dus. Poate că în China ar fi fost primiţi cu braţele deschise, dar era o nebunie să crezi că în Japonia puteau găsi civili prietenoşi. După război, unii prizonieri aveau să povestească întâmplări despre eroismul unor civili japonezi care le-au dat pe ascuns mâncare şi medicamente şi care au fost bătuţi cu bestialitate atunci

[1] Kennedy Hickman, „World War II: The Doolittle Raid”, About.com, http://militaryhistory.about.com/od/aerialcampaigns/p/doolittleraid.htm (accesat la 15 octombrie 2009).
[2] Boyington, *op. cit.,* pp. 304-305.
[3] Chang, *op. cit.,* p. 216; Hickam, *op.cit.*
[4] „Battle of the Pacific: How Japs Fight”, *Time,* 15 februarie 1943; Tar Shioya, „The Conflict Behind the Battle Lines”, *San Francisco Chronicle,* 24 septembrie 1995.

când au fost prinşi de gardieni. Însă astfel de cazuri erau rare. Prizonierii de război care treceau prin oraşe erau adesea înconjuraţi de civili care săreau să-i bată, aruncau în ei cu pietre şi îi scuipau.[1] Dacă Louie, Harris şi Tinker ar fi fost prinşi, mai mult ca sigur ar fi fost ucişi, fie de civili, fie de autorităţi. Dat fiind că nu puteau nicicum să-şi ascundă înălţimea, au decis să meargă numai noaptea, în speranţa că vor reuşi aşa. Dacă tot este să moară în Japonia, măcar să aleagă ei modul în care vor muri, şi nu răpitorii lor; în felul acesta, vor putea spune că au rămas până în ultima clipă stăpâni pe sufletul lor.

Pe măsură ce planul începea să prindă contur, viitorii fugari au început să meargă cât de mult puteau, ca să-şi întărească picioarele. Au studiat schimbul gardienilor şi au observat că exista un scurt interval de timp, noaptea, când un singur om păzea gardul. Louie a furat provizii pentru drum. Slujba lui de frizer îi permitea să aibă acces la anumite instrumente, aşa că puteau să fugă şi cu un cuţit. A furat *miso* şi orez. A adunat toate bucăţelele de hârtie pe care le-a găsit prin curtea lagărului şi care puteau fi folosite ca hârtie igienică, precum şi orice fărâmă de cablu care zăcea pe acolo. Le-a depozitat pe toate în ascunzătoarea lui de sub podea.

Timp de două luni, oamenii s-au tot pregătit. La apropierea zilei stabilite, Louie era plin de „o bucurie înfricoşată”, cum avea să spună ulterior.[2]

Chiar înainte de data evadării, s-a întâmplat ceva care a schimbat totul. Un prizonier dintr-un alt lagăr a evadat. Oficialii de la Ofuna i-au adunat pe toţi prizonierii în curte şi le-au transmis că intră în vigoare un nou decret: cine e prins încercând să evadeze va fi executat, iar pentru fiecare prizonier care evadează vor fi executaţi mai mulţi ofiţeri. Louie, Tinker şi Harris şi-au amânat punerea în aplicare a planului.[3]

---

[1] Milton McMullen, interviu telefonic, 16 februarie 2005; K.P. Burke, *Proof Through the Night: A B-29 Pilot Captive in Japan - the Earnest Pickett Story,* Opal Creek, Salem, Oregon, 2001, p. 88; Fiske Hanley II, *Accused American War Criminal,* Eakin, Austin, 1997, pp. 68-69.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[3] Ibidem.

După ce planul cu evadarea a picat, Louie şi Harris şi-au canalizat atenţia asupra reţelei de informaţii din captivitate. La începutul lui septembrie, un prizonier a văzut un ziar pe biroul lui Măcănilă. În ziar era tipărită şi o hartă de război. Puţine lucruri erau mai periculoase decât să furi de la Măcănilă, dar când deasupra capetelor plutea ameninţarea cu execuţia în masă odată cu invazia trupelor aliate, prizonierii erau în stare de orice ca să afle noutăţi. Un singur om avea destulă experienţă într-ale furtului încât să se angajeze la o treabă atât de riscantă.

Zile la rând, Louie a supravegheat de afară biroul lui Măcănilă, uitându-se după el şi după ceilalţi gardieni. În fiecare zi, la o anumită oră, ei se duceau în birou să-şi bea ceaiul, ieşeau afară să fumeze, după care se întorceau. Lungimea pauzei de ţigară era invariabil aceeaşi: 3 minute. Acesta era intervalul în care Louie trebuia să acţioneze, în condiţii extrem de periculoase. Harris şi-a luat în primire postul de supraveghere, iar Louie a început să-şi facă de treabă pe lângă biroul lui Măcănilă, în aşteptarea momentului potrivit. Măcănilă şi ceilalţi gardieni au ieşit afară, cu ţigările în mână. Louie s-a strecurat pe lângă clădire, a mers târâş pe sub toate cele patru ferestre ca să nu poată fi văzut şi a intrat înăuntru. Ziarul era tot acolo, pe birou. Louie l-a luat repede, l-a băgat sub cămaşă, apoi a ieşit târâş din clădire, s-a ridicat în picioare şi s-a dus la celula lui Harris cât de repede a putut, fără să atragă atenţia. A desfăcut ziarul şi i l-a pus lui Harris în faţa ochilor, iar acesta l-a privit concentrat câteva secunde. Apoi Louie l-a vârât iar sub cămaşă şi a plecat în grabă spre biroul lui Măcănilă. Norocul fusese de partea lui; Măcănilă şi ceilalţi gardieni erau tot afară. S-a pitit iar pe sub ferestre, a intrat rapid înăuntru, a aruncat ziarul pe masă şi a tăiat-o. Nu-l văzuse nimeni.

La barăci, Harris a scos o fâşie de hârtie igienică şi un creion şi a desenat harta. Toţi prizonierii au văzut-o. Mai târziu, fiecare îşi va aminti diferit ce reprezenta harta, dar toţi susţin că ea arăta progresul trupelor aliate. Harris a ascuns harta printre lucrurile sale.

Pe 9 septembrie, spre seară, Harris stătea de vorbă despre război în celulă cu un alt prizonier, când Măcănilă a apărut pe neaşteptate în uşă. Harris nu-l auzise apropiindu-se. Măcănilă a văzut că Harris are ceva în mână, a intrat în celulă şi i-a smuls hârtia. Era harta.

Măcănilă a studiat cu atenţie hârtia; a văzut acolo cuvintele „Filipine” şi „Taiwan”. I-a cerut lui Harris să spună ce înseamnă; acesta i-a răspuns că desenase ceva din plictiseală. Măcănilă nu s-a lăsat păcălit. A intrat în celula lui Haris şi a răscolit-o pe toată şi a găsit, după expresia lui, „comoara de hărţi desenate de mână” – unele indicând poziţia apărării aeriene a Japoniei continentale –, precum tăieturile din ziare şi dicţionarul de termeni militari. Măcănilă a chemat un ofiţer, care i-a spus câteva cuvinte lui Harris, după care a plecat. Toată lumea a crezut că problema s-a rezolvat.

În noaptea aceea, Măcănilă i-a convocat din senin pe captivi în curte. Avea un aer ciudat şi era roşu la faţă. Le-a ordonat să facă 20 de minute de abdomene, apoi să treacă în „poziţia Ofuna”. După care i-a spus lui Harris să iasă în faţă. Louie l-a auzit pe ofiţer şoptind: „O, Doamne! Harta mea.”

Oamenii care au fost martori la ceea ce a urmat nu vor uita niciodată ce au văzut. Cu ţipete şi urlete, Măcănilă s-a năpustit asupra lui Harris, l-a lovit cu piciorul, cu pumnii, l-a bătut cu un baston de lemn pe care îl luase de la un prizonier rănit. Când Harris s-a prăbuşit, sângele îi curgea în valuri din nas şi din fluierele picioarelor. Măcănilă le-a ordonat altor prizonieri să-l ţină în picioare şi a continuat bătaia, care a durat vreo trei sferturi de oră, poate chiar o oră, mult timp după ce Harris îşi pierduse cunoştinţa. Doi prizonieri au leşinat.

În sfârşit, a început să cadă ploaia peste Măcănilă şi peste trupul prăbuşit la picioarele lui. Măcănilă s-a oprit. A aruncat bastonul, s-a dus lângă peretele clădirii din apropiere, s-a lăsat să alunece încet la pământ, gâfâind din greu.[1]

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; dosarul lui Sueharu Kitamura, RG 331, RAOOH, WWII, 1907-1966, SCAP, secţia penală, divizia

Când gardienii l-au târât pe Harris în celulă, Louie s-a dus după ei. L-au sprijinit pe Harris de perete, în şezut, apoi au plecat. Harris stătea acolo, cu ochii larg deschişi, dar lipsiţi de viaţă. Abia după două ore s-a putut mişca.

Încet-încet, în zilele care au urmat, a început să se refacă. Nu putea să mănânce singur, aşa că Louie stătea cu el, îi dădea să mănânce şi încerca să vorbească cu el, dar Harris era atât de confuz, încât nu putea să comunice. Când a ieşit în sfârşit din celulă, mergea fără ţintă prin curte, cu faţa desfigurată monstruos şi cu ochii ficşi. Când prietenii l-au salutat, nici nu ştia cine sunt.

Trei săptămâni mai târziu, în dimineaţa zilei de 30 septembrie 1944, gardienii au strigat numele lui Zamperini, Tinker, Duva şi ale altor prizonieri. Li s-a spus că vor fi duşi într-un alt lagăr, pe nume Omori, aflat chiar lângă Tokio. Aveau zece minute la dispoziţie pentru a-şi aduna lucrurile.

Louie a dat fuga în celulă şi a ridicat scândura din podea. Şi-a scos jurnalul şi l-a strecurat printre haine. La sosirea în lagăr, percheziţia corporală era inevitabilă, aşa că celelalte comori le-a lăsat moştenire viitorului ocupant al celulei. Şi-a luat rămas-bun de la prietenii lui, inclusiv de la Harris, care încă mai plutea în ceaţa lui nefericită. Sasaki i-a urat prietenos drum bun lui Louie, dându-i şi nişte sfaturi: dacă va fi interogat, să spună aceeaşi poveste pe care a zis-o pe Kwajalein.[1] Câteva minute mai târziu, după un an şi cincisprezece zile petrecute la Ofuna, Louie a fost scos din lagăr. Când camionul hurducăia pe dealuri, Louie s-a simţit euforic. În faţa lui se afla perspectiva unui alt lagăr de prizonieri, ca o ţară a făgăduinţei.

---

administrativă (10/02/1945-04/28/1952?), 1945-1949, NACP; Glenn McConnell, interviu telefonic, 8 iunie 2007; John A. Fitzgerald, jurnal din prizonierat, documentele lui John A. Fitzgerald, arhivele operaţionale, NHC, Washington, D.C.; Gamble, *op. cit.,* p. 328.

[1] Declaraţia lui Louis Zamperini în dosarul lui Nakakichi Asoma, 1945-1952, RG 331, RAOOH, WWII, SCAP, secţia penală, divizia administrativă (10/02/1945-04/28/1952?), acuzaţii şi precizări 1945-1948, NACP.

Capitolul 23

Monstrul

Era spre sfârşitul dimineţii în acea ultimă zi de septembrie din anul 1944. Louie, Frank Tinker şi o mână de veterani de la Ofuna stăteau în faţa porţii lagărului de la Omori, care se afla pe o insulă artificială din Golful Tokio. Insula nu era altceva decât o limbă de pământ, legată de ţărm printr-o punte firavă din crengi de bambus.[1] Peste apă se vedea agitaţia strălucitorului Tokio, practic neafectat încă de război. În afară de câteva petice de zăpadă pătrate care se desenau din loc în loc ca într-un şotron, fiecare centimetru din lagăr era de un gri cenuşiu straniu, care îi făcea pe deţinuţi să se gândească la solul selenar.[2] Nicăieri nu se zărea nicio pasăre.[3]

Se aflau în faţa unui mic birou, unde li s-a spus să aştepte. Dinaintea faţa lor, în picioare lângă clădire, stătea un caporal japonez. Se uita chiorâş la ei.

Era un bărbat bine clădit, în vârstă de aproape 30 de ani. Avea o faţă frumoasă, cu buze pline care se răsfrângeau uşor spre colţuri, ceea ce îi dădea o expresie vagă de cruzime. Pe sub uniforma impecabil croită, i se ghicea trupul perfect echilibrat, în formă, cu pieptul puternic. De şold îi atârna elegant o sabie, iar centura lată de piele cu care era încins peste mijloc se închidea cu o cataramă imensă de metal.[4] Singura disproporţie în aspectul acestui caporal cu înfăţişare deosebită era reprezentată de mâini: uriaşe, grosolane, animalice, trimiţând cu gândul la nişte labe.[5]

Louie şi ceilalţi prizonieri stăteau în poziţie de drepţi, cu

[1] Bush, *op. cit.,* p. 150.
[2] Wade, *op. cit.,* p. 83.
[3] Ray „Hap” Halloran, Chester Marshall, *Hap’s War,* Hallmark Menlo Park, California, fără dată.
[4] Weinstein, *op. cit.,* p. 228; Tom Wade, interviu telefonic, 2 ianuarie 2005.
[5] Draggan Mihailovich, interviu prin e-mail, 3 august 2007.

braţele ţepene şi cu palmele lipite de coapse. Caporalul se uita mereu la ei, dar nu spunea nimic. Alături de el se afla un alt bărbat, care avea insigna de sublocotenent, dar care se purta servil faţă de caporal. Au trecut cinci minute, poate zece, iar caporalul nu s-a mişcat deloc. Apoi, brusc, s-a îndreptat spre prizonieri, cu sublocotenentul după el. Mergea cu bărbia sus şi cu pieptul umflat, cu mişcări exagerate şi autoritare. A început să-i inspecteze cu aerul unui stăpân. „Se uită la noi de sus, de parcă ar fi Dumnezeu în persoană”, s-a gândit Louie.

Caporalul s-a plimbat prin faţa deţinuţilor aliniaţi, oprindu-se în faţa fiecăruia, străpungându-l cu privirea şi lătrând comanda „Numele!” Când a ajuns la Louie, s-a oprit. El şi-a spus numele. Ochii gardianului s-au îngustat. Zeci de ani după ce războiul s-a terminat, oamenii nu au uitat expresia din ochii aceia, ceva de rău augur, care făcea să ţi se strângă stomacul, ceva care îţi dădea furnicături în ceafă. Louie a lăsat ochii în jos. A simţit aerul vâjâind în jur şi a văzut braţul caporalului ridicându-se, apoi a simţit un pumn în cap. Louie s-a clătinat.[1]

— De ce nu uiţi în ochii mei? a ţipat caporalul; ceilalţi prizonieri au încremenit.

Louie a încercat să-şi păstreze sângele rece. A ridicat capul sus, crispat, cu ochii la caporal. Însă braţul acestuia s-a ridicat din nou, apoi a urmat lovitura puternică în cap, iar Louie şi-a adunat toate forţele ca să poată să stea în picioare.

— Tu nu uiţi la mine!

„Omul ăsta e un psihopat”, s-a gândit Louie.[2]

Caporalul i-a dus pe prizonieri într-o zonă de carantină, unde se găsea un umbrar şubred. Le-a ordonat să stea sub umbrar şi a plecat.

Orele treceau. Oamenii stăteau în picioare, iar frigul le intra prin mânecile hainelor şi pe la picioare. În cele din urmă s-au aşezat. Dimineaţa făcuse loc unei după-amieze lungi şi reci. Caporalul nu s-a mai întors.

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.
[2] Louis Zamperini, interviu telefonic.

Louie a văzut în apropiere o cutie de lemn. Amintindu-şi cele învăţate la cercetaşi despre aprinderea focului prin frecare, a luat cutia şi a făcut-o bucăţi. I-a cerut unui camarad să-i dea şiretul de la gheată. A meşterit un fel de fus dintr-un băţ de bambus, l-a potrivit într-o adâncitură din lemnul cutiei, a înfăşurat şiretul în jurul băţului şi a început să-l învârtă, trăgând alternativ de capetele şiretului. După un efort susţinut, a început să iasă fum din fusul de lemn. Louie a luat nişte paie dintr-un tatami rupt, le-a aşezat în locul de unde ieşea fum şi a suflat peste ele. Paiele din tatami au început să ardă. Oamenii s-au strâns mai aproape de foc şi şi-au scos ţigările din buzunar. Toată lumea începuse să se încălzească.[1]

Caporalul a apărut pe neaşteptate. *„Nanda! Nanda!”* a zis el, ceea ce s-ar traduce aproximativ prin „Ce dracu se întâmplă aici?”. Le-a ordonat să-i spună de unde au avut chibrituri. Louie i-a explicat cum a reuşit să aprindă focul. Faţa caporalului s-a întunecat. Fără niciun cuvânt, l-a pocnit pe Louie în cap şi şi-a pregătit braţul pentru o altă lovitură. Louie era tentat să se ferească, dar a rezistat în faţa instinctului de conservare, ştiind de la Ofuna că asta n-ar face decât să provoace mai multe lovituri. Aşa că a rămas nemişcat, cu o expresie cât mai neutră pe faţă, în timp ce a doua lovitură se abătea asupra capului său. Caporalul le-a ordonat să stingă focul, apoi a plecat.

Louie tocmai făcuse cunoştinţă cu omul care avea să se dedice cu toată abnegaţia ideii fixe de a-l distruge.

Numele caporalului era Mutsuhiro Watanabe.[2*] Se născuse în timpul Primului Război Mondial şi era al patrulea din cei şase copii ai doamnei Shizuka Watanabe, o femeie drăguţă şi excepţional de bogată. Cei din familia Watanabe se bucurau de o viaţă privilegiată, aveau o avere mare, erau proprietari ai hotelului Takamatsu din Tokio, deţineau mai multe clădiri, precum şi mine în Nagano şi Manciuria.

[1] Ibidem.

[2] * Din memoria prizonierilor de război, numele mic al lui Watanabe este aproape întotdeauna menţionat ca fiind Matsuhiro. Documentele oficiale confirmă însă că ortografierea corectă este „Mutsuhiro”.

Mutsuhiro, al cărui tată, care era pilot, se pare că murise sau îşi părăsise familia când el era copil, a crescut în lux, în diverse case de pe cuprinsul Japoniei, cu servitori şi cu piscină personală. Fraţii lui îl alintau Mu-cchan.

După copilăria petrecută la Kobe, Mutsuhiro a urmat cursurile prestigioasei Universităţi Waseda din Tokio, unde a studiat literatura franceză şi s-a îndrăgostit de nihilism. În 1942 a absolvit facultatea şi s-a stabilit în Tokio, unde s-a angajat la o agenţie de ştiri. A lucrat acolo doar o lună; Japonia intrase în război, iar Mutsuhiro era un patriot adevărat. S-a înrolat în armată.

Watanabe avea gânduri măreţe cu privire la cariera lui militară. Unul dintre fraţii mai mari era ofiţer, iar soţul surorii mai mari era comandantul uriaşului lagăr de prizonieri de la Changi, în Singapore. Obţinerea gradului de ofiţer avea pentru Watanabe o importanţă crucială, aşa că, atunci când a depus o cerere în acest sens, s-a gândit probabil că gradul i se va acorda automat, datorită educaţiei şi obârşiei. Dar a fost respins; avea să fie doar caporal. Din spusele tuturor, acesta a fost şi evenimentul care l-a destabilizat, ajungând să se simtă nedreptăţit, furios şi invidios la culme pe toţi ofiţerii. Cei care îl cunoşteau au spus că mintea lui nu s-a mai putut concentra la altceva în afară de această umilinţă imensă, iar toate acţiunile lui erau determinate de ea. Acest eveniment crucial va avea consecinţe tragice pentru sute de oameni.

Caporalul Watanabe a fost trimis la un regiment al Gărzilor Imperiale din Tokio, staţionat în apropierea palatului lui Hirohito. Întrucât războiul nu ajunsese încă pe teritoriul Japoniei continentale, el nu a fost martor la nicio luptă. În toamna lui 1943, din motive necunoscute, Watanabe a fost transferat în cea mai înjositoare poziţie pentru un ofiţer necombatant – la un lagăr de prizonieri. Poate că superiorii lui au vrut să cureţe Garda Imperială de un soldat dezechilibrat şi veninos; ori poate că au vrut să se folosească de instabilitatea lui. Watanabe a fost repartizat la Omori şi desemnat „ofiţer însărcinat cu disciplina”. În 1943, în ultima zi din noiembrie, Watanabe şi-a luat postul

în primire.[1]

Omori nu fusese un lagăr uşor de suportat nici înainte de sosirea lui Watanabe. Convenţia de la Geneva, din 1929, pe care Japonia o semnase, însă fără a o ratifica vreodată, le permitea ţărilor care deţineau prizonieri să-i folosească la muncă, însă cu anumite restricţii.[2] Muncitorii trebuiau să aibă o condiţie fizică bună, iar munca pe care o prestau nu trebuia să fie periculoasă, dăunătoare sănătăţii sau excesiv de grea. Activitatea nu trebuia să aibă legătură cu războiul, iar prizonierii trebuiau să fie plătiţi în funcţie de munca pe care o realizau. În sfârşit, ca o asigurare că oficialii lagărului îşi ţin oamenii sub control, prizonierii nu puteau fi obligaţi să muncească.

Lagărele din Japonia nu aveau practic nicio legătură cu aceste prevederi ale Convenţiei de la Geneva. Simplul fapt că te aflai pe lista de prizonieri de război în Japonia însemna că eşti sclav.[3] Guvernul japonez încheiase contracte cu companii private, cărora le trimiteau prizonieri în fabrici, mine, docuri, căi ferate, iar acolo oamenii erau obligaţi să presteze o muncă extrem de grea în producţia şi transportul materialelor de război. Activitatea se desfăşura sub supravegherea unui şef de echipă înarmat cu o bâtă şi era atât de periculoasă şi de epuizantă, încât mii de prizonieri şi-au pierdut viaţa în aceste condiţii. În situaţii extrem de rare, japonezii le ofereau deţinuţilor compensaţii băneşti, dar plata nu însemna mai nimic, doar câţiva penny pe săptămână. Singura prevedere din Convenţia de la Geneva pe care o respectau japonezii era aceea care interzicea forţarea ofiţerilor să muncească.

---

[1] Martindale, *op. cit.,* pp. 92-93; Wade, *op. cit.,* pp. 103-104; Yuichi Hatto, interviu scris, 28 august 2004; James, *op. cit.,* p. 278; Mutsuhiro Watanabe (Sgt.), vol. I-III, 1945-1952, Dosarul 201 Prizonieri de război, 1945-1947, SCAP, secţia penală, divizia administrativă, RAOOH, RG 331, NACP; „From Chief of Hyogo Pretectural Police Force", 21 noiembrie 1950, raport din documentele lui Frank Tinker.

[2] Tanaka, *op. cit.,* p. 73.

[3] Martindale, *op. cit.,* p. 90; Wade, *op. cit.,* pp. 97-99, 129; Bush, *op. cit.,* pp. 152-153; Johan Arthur Johansen, *Krigsseileren,* numărul 3, 1990.

Ca majoritatea lagărelor din Japonia, şi Omori era un lagăr de sclavi. Timp de 10 sau 11 ore pe zi, şapte zile pe săptămână, prizonierii înregistraţi la Omori îşi rupeau oasele muncind pe şantiere navale, în depouri de căi ferate, în staţii de încărcare a camioanelor, la groapa cu nisip sau într-o mină de cărbuni. Nu erau cruţaţi decât dacă erau pe moarte; nivelul minim de febră care aducea scutirea de muncă era 40°C. Munca era extrem de grea; potrivit mărturiei prizonierului Tom Wade, fiecare om care lucra la depoul de căi ferate din Tokio ridica în total între 20 şi 30 de tone de materiale pe zi![1] Poate fiindcă Omori era folosit ca un lagăr demonstrativ, unde prizonierii erau prezentaţi din când în când Crucii Roşii, oamenii erau „plătiţi” cu zece yeni pe lună – mai puţin decât preţul unui pachet de ţigări –, dar li se permitea să cheltuie banii doar pe nişte lucruri inutile, pe care le puteau cumpăra de la cantina lagărului, aşa că banii se întorceau din nou la japonezi.[2]

Cea mai mare problemă la Omori era mâncarea. Raţiile aveau o calitate mai bună faţă de acelea de la Ofuna, însă nu erau cu mult mai mari. Întrucât ofiţerii nu trebuiau să muncească precum sclavii, li se dădea numai o jumătate din porţia pe care o primeau ceilalţi, cu justificarea că au nevoie de mai puţine calorii.[3] Pe lângă orez, oamenii mai primeau şi ceva legume, dar proteinele lipseau aproape cu desăvârşire. Cam o dată pe săptămână, cineva venea cu roaba în curtea lagărului şi aducea „carne”. Întrucât încărcătura roabei trebuia să ajungă la sute de prizonieri, cantitatea de carne care îi revenea fiecărui om era de dimensiunea unui degetar; porţia consta în bucăţi de plămâni sau intestine, diverse bucăţi de carne de câine, ceva ce deţinuţii numeau „spermă de elefant” şi, o dată, un fel de piele umflată, misterioasă, pe care, după îndelungate deliberări, oamenii au identificat-o drept vagin de iapă.[4]

Ca şi la Ofuna, beri-beri şi alte boli care puteau fi prevenite stârneau la Omori adevărate epidemii. Întrucât

[1] Wade, *op. cit.,* p. 99.
[2] Martindale, *op. cit.,* p. 111.
[3] Bush, *op. cit.,* p. 160.
[4] Martindale, *op. cit.,* p. 120, Bush, *op. cit.,* p. 159.

porţiile de mâncare pentru bolnavii care nu puteau să muncească erau înjumătăţite, recuperarea era imposibilă. Oamenii erau chinuiţi de dizenterie – „dansul *benjo”* – şi înghiţeau bucăţi de cărbune sau beţe arse pentru a mai domoli cascada digestivă. Mulţi dintre prizonieri cântăreau sub 40 kg.

Singurul lucru bun de la Omori, până în noiembrie 1943, era personalul de supraveghere, nici pe departe atât de crud precum acela de la Ofuna. Şi prizonierii de aici le dăduseră porecle gardienilor, precum „Rât de Porc”, „Găluşcuţa”, „Colţ de Ţap”, „Genghis Han” şi „Ziaristul Plimbăreţ”; un ofiţer amărât, scria prizonierul Lewis Bush, purta nişte pantaloni umflaţi şi „umbla de parcă era mereu grăbit să ajungă la toaletă”, ceea ce i-a atras porecla de „Locotenentul Rahat în Pantaloni”.[1] Existau şi câţiva gardieni agresivi şi unul sau doi de-a dreptul nebuni, dar mulţi dintre angajaţii lagărului erau prietenoşi. Restul erau indiferenţi, impuneau regulile cu pumnul, dar cel puţin ştiai la ce să te aştepţi. Ca trăsătură generală, Omori nu era celebră pentru violenţă. Când a venit Watanabe, toate acestea s-au schimbat.

A venit cu bomboane şi ţigări pentru prizonieri. A zâmbit şi a purtat conversaţii plăcute, a făcut poze cu ofiţerii britanici şi a vorbit cu admiraţie despre America şi Marea Britanie. Zile la rând, nu a făcut niciun val.[2]

Într-o dimineaţă de duminică, Watanabe s-a apropiat de nişte prizonieri care se îngrămădiseră în uşa unei barăci. Un prizonier pe nume Derek Clarke a strigat „Împrăştierea!”, ca să-i facă loc. Cuvântul acela l-a făcut pe Watanabe să explodeze. S-a îndreptat spre prizonier, l-a bătut până l-a pus la pământ, după care a început să-l lovească cu picioarele. Când Bush a încercat să-i spună că omul nu zisese nimic rău, Watanabe şi-a scos sabia de la şold şi a început să urle că o să-i taie capul lui Clarke. L-a oprit un

[1] Ernest O. Norquist, *Our Paradise: A GI’s War Diary,* Pearl-Win, Hancock, Wisconsin, 1989, p. 293; Bush, *op. cit.,* p. 205.

[2] Wade, *op. cit.,* pp. 103-105; Tom Wade, interviu telefonic, 2 ianuarie 2005; Bush, *op. cit.,* pp. 176-179.

ofiţer japonez, dar, în seara respectivă, Watanabe s-a repezit asupra lui Bush, l-a trântit pe o sobă încinsă şi a început să-l bată cu băţul şi cu picioarele. După ce Bush s-a dus la culcare, Watanabe s-a întors şi l-a pus să stea în genunchi. Timp de trei ore, Watanabe l-a chinuit încontinuu pe Bush, lovindu-l cu picioarele şi retezându-i părul din cap cu sabia. A plecat pentru două ore, apoi s-a întors din nou. Bush credea că de data aceasta o să-l omoare. În loc de asta, Watanabe l-a luat la el în birou, l-a îmbrăţişat, i-a dat bere, un pumn de bomboane şi ţigări. Şi-a cerut iertare printre lacrimi şi i-a promis că nu va mai lovi niciodată vreun prizonier. Nu şi-a ţinut promisiunea prea mult timp. Mai târziu, tot în noaptea aceea, a luat un băţ de kendo – un fel de sabie lungă şi grea de antrenament – şi a fugit urlând spre barăci, unde i-a lovit pe toţi aceia care i-au ieşit în cale.

Watanabe „îşi dăduse arama pe faţă”, cum avea să spună Bush. Din ziua aceea, toţi cei din lagăr – atât victimele lui, cât şi colegii – a fost puşi pe gânduri de comportamentul lui violent şi iraţional, fiecare găsindu-i o altă explicaţie. Pentru Yuichi Hatto, contabilul lagărului, era nebunie curată.[1] Alţii vedeau în comportamentul lui o anumită strategie. După ce Watanabe l-a atacat pe Clarke, ofiţerii din prizonierat, care până atunci nici măcar nu-l observaseră, acum se uitau la el cu groază. Urmările izbucnirii lui violente ajunseseră să împlinească o dorinţă copleşitoare: brutalitatea fizică îi conferea un ascendent asupra oamenilor, pe care gradul lui militar nu i-l oferise. „După ce a lovit nişte oameni, a constatat dintr-odată că acum era temut şi respectat”, spunea Wade. „Aşa că acesta a devenit stilul lui de comportament.”[2]

Watanabe găsea şi altceva plăcut în violenţă. După spusele lui Hatto, Watanabe era un sadic sexual şi recunoştea deschis că, atunci când îi bate pe prizonieri, ajunge la orgasm. „Îi plăcea cu adevărat să le facă rău prizonierilor”, scria Hatto. „Îşi satisfăcea dorinţele sexuale

[1] Yuichi Hatto, interviu scris, 28 august 2004.
[2] Tom Wade, interviu telefonic, 17 septembrie 2005.

lovindu-i."[1]

Se născuse un tiran. Watanabe îi bătea zilnic pe prizonieri, le rupea traheea, le spărgea timpanele, le crăpa dinţii, unuia i-a smuls o jumătate de ureche, pe alţii i-a lăsat fără cunoştinţă. Pe un ofiţer l-a obligat să stea într-o colibă, îmbrăcat numai în lenjerie *fundoshi,* timp de patru zile în plină iarnă. A legat de un copac un prizonier în vârstă de 65 de ani şi l-a lăsat aşa zile în şir. Unuia i-a ordonat să se prezinte la el în fiecare seară, timp de trei săptămâni, ca să-l pocnească. A făcut judo cu un bolnav care tocmai trecuse printr-o operaţie de apendicită. Când ajungea în culmea extazului, începea să urle şi să scâncească, spumega şi îi curgeau balele, uneori hohotea de plâns şi lacrimile îi curgeau şiroaie pe obraz. Oamenii începuseră să-şi dea seama când urma o criză: cu o clipă înainte de a izbucni, pleoapa dreaptă i se închidea puţin.[2]

Foarte repede, Watanabe a căpătat o reputaţie înfricoşătoare în întreaga Japonie.[3] Oficialii de la alte lagăre îi trimiteau la Watanabe pe prizonierii care le făceau probleme ca să-i „netezească", iar Omori a început să fie cunoscut drept „lagărul de pedeapsă".[4] După cum spunea comandorul Maher, care fusese transferat de la Ofuna ca prizonier cu rang înalt la Omori, Watanabe era „cel mai crâncen gardian din toate lagărele de prizonieri din Japonia continentală"[5].

Două lucruri îl deosebeau pe Watanabe de alţi criminali

---

[1] Yuichi Hatto, interviu scris, 28 august 2004.

[2] Mutsuhiro Watanabe (Sgt.), vol. I, 1945-1952, Dosarul 201 Prizonieri de război, 1945-1947, SCAP, secţia penală, divizia administrativă, RAOOH, RG 331, NACP; Martindale, *op. cit.,* pp. 95-110, 130, 144-155; Robert Martindale, interviu telefonic, 2 ianuarie 2005; Norquist, *op. cit.,* pp. 277-279, 283-284; Wade, *op. cit.,* pp. 103-108; Weinstein, *op. cit.,* pp. 228-233, 247, 256; Derek (Nobby) Clarke, *No Cook's Tour,* Authors OnLine, Hereford, 2005, pp. 114-116; Donald Knox, *Death March: The Survivors of Bataan,* Harcourt Brace Jovanovich, San Diego, 1983, p. 377; James, *op. cit.,* pp. 277-283.

[3] James, *op. cit.,* p. 278; declaraţia lui Arthur Laurence Maher din dosarul lui Mutsuhiro Watanabe (Sgt.), vol. I, 1945-1952, Dosarul 201 Prizonieri de război, 1945-1947, SCAP, secţia penală, divizia administrativă, RAOOH, RG 331, NACP.

[4] Martindale, *op. cit.,* pp. 104-105.

de război celebri. Unul dintre ele era accentul pe care îl punea pe tortura emoţională. Chiar şi după standardele culturii din care provenea şi care preţuia atât de mult onoarea, era neobişnuit de afectat de umilinţa pe care o resimţise şi de aceea nu voia decât să se răzbune umilindu-i în acelaşi fel pe oamenii aflaţi la mâna lui. În timp ce gardieni ca Măcănilă erau doar nişte bătăuşi analfabeţi, Watanabe combina bătăile cu acte menite să-i tortureze psihic pe prizonieri. Îi obliga să se încline ore la rând în faţa unui dovleac sau a unui copac. Unui cleric i-a ordonat să stea toată noaptea în picioare şi să salute un catarg de steag, strigând continuu cuvântul japonez pentru „salut”, *keirei*; când experienţa s-a încheiat, omul plângea şi avea mintea rătăcită. A confiscat şi a distrus fotografiile de familie ale prizonierilor, apoi i-a luat pe oameni în birou şi le-a arătat scrisorile primite de acasă, după care, fără să le desfacă, le-a dat foc în faţa lor. Ca să fie sigur că se simt cu adevărat neajutoraţi, în fiecare zi schimba maniera în care trebuiau să i se adreseze, iar cine nu nimerea formula potrivită era bătut. Le ordona să încalce regulile lagărului, ca apoi să îi pedepsească pentru asta. Prizonierul Jack Brady a sintetizat totul într-o frază: „A fost cel mai sadic om pe care l-am cunoscut vreodată.”[1]

Celălalt lucru care îl deosebea pe Watanabe de camarazii lui gardieni era inconsecvenţa. De cele mai multe ori, Watanabe era zeul răzbunător de la Omori. Însă uneori, după bătăi, revenea să-şi ceară iertare, de cele mai multe ori plângând. De obicei, sentimentele de remuşcare durau numai câteva clipe, după care începea din nou să urle şi să lovească. Trecea de la seninătate la nebunie sălbatică într-o singură clipă, de obicei fără niciun motiv. Un prizonier avea să-şi aducă aminte că odată l-a văzut lăudându-l prietenos pe un deţinut, după care l-a apucat furia şi l-a bătut până l-a lăsat inconştient, apoi s-a dus în biroul lui şi a început să

[5] Declaraţia lui Arthur Laurence Maher din dosarul lui Mutsuhiro Watanabe (Sgt.), vol. I, 1945-1952, Dosarul 201 Prizonieri de război, 1945-1947, SCAP, secţia penală, divizia administrativă, RAOOH, RG 331, NACP.

[1] Knox, *op. cit.,* p. 379.

mănânce cu placiditatea unei vite care rumegă.[1]

Când Watanabe nu făcea ravagii printre deţinuţi, îi obliga să fie prieteni cu el. Obişnuia să scoale câte un prizonier în toiul nopţii, „bun ca pâinea caldă”, şi îi cerea omului să meargă cu el în cameră, unde îl servea cu prăjituri şi îi vorbea despre literatură. Uneori îi aduna pe toţi prizonierii din lagăr care ştiau să cânte la vreun instrument sau cu vocea, îi aducea în camera lui şi îi punea să ţină un concert. Se aştepta ca oamenii să se poarte cu el cu adoraţie şi câteodată părea să creadă cu adevărat că aceştia îl iubesc.[2]

Poate că organiza astfel de adunări tocmai pentru ca prizonierii să se simtă şi mai stresaţi decât ar fi fost dacă i-ar fi tratat cu ostilitate în mod constant. Sau poate că pur şi simplu se simţea singur. Japonezii de la Omori îl dispreţuiau pe Watanabe pentru aroganţa şi răceala lui, pentru că se lăuda mereu cu averea lui. Făcea mare paradă de educaţia pe care o primise, la şedinţele lor trăncănind întruna despre nihilism şi ţinând discursuri pompoase despre literatura franceză. Niciunul dintre colegi nu asculta ce spune. Nu din cauza subiectului; pur şi simplu, nu-l puteau suferi.[3]

Poate tocmai de aceea îşi căuta prieteni printre prizonieri. Ceaiurile pe care le dădea, scria Derek Clarke, erau „pline de tensiune, ca şi cum stăteai pe marginea unui vulcan”[4]. Orice pas greşit, orice cuvânt greşit înţeles îl putea stârni pe Watanabe, care începea să spargă ceştile, să răstoarne mesele şi să-i ia la bătaie pe prizonieri până obosea. După ce plecau prizonierii, Watanabe părea să se simtă umilit că a trebuit să-i oblige pe nişte oameni inferiori lui să se împrietenească cu el. De cele mai multe ori, a doua zi se uita cu priviri ucigătoare la amicii din seara precedentă.

Ca orice bătăuş, avea o anumită înclinaţie pentru un gen de victimă. Prizonierii primeau de obicei doar câte o palmă peste faţă, din când în când; ofiţerii erau preferaţii lui

---

[1] Weinstein, *op. cit.,* p. 230.

[2] Martindale, *op. cit.,* pp. 149-150; Clarke, *op. cit.,* p. 116; Robert Martindale, interviu telefonic, 2 ianuarie 2005.

[3] Bush, *op. cit.,* p. 200; Yuichi Hatto, interviu scris, 28 august 2004.

[4] Clarke, *op. cit.,* p. 116.

pentru pedepse mai crude. Printre ofiţeri se numărau câţiva pe care îi socotea irezistibili. Unii aveau un statut mai elevat, precum medicii, preoţii, comandanţii de unitate sau persoanele care se bucuraseră de succes în viaţa civilă. Pe alţii îi ura fiindcă nu se gudurau pe lângă el. Pe aceştia îi izola şi îi urmărea cu o ură neobosită.

Din clipa în care Watanabe şi-a încrucişat privirile cu Louie Zamperini – ofiţer, olimpic faimos şi un bărbat pentru care sfidarea constituia o a doua natură –, niciunul dintre ceilalţi prizonieri nu l-a obsedat mai mult ca el.

Capitolul 24

Vânătoarea

După ce a îngheţat o zi întreagă în zona de carantină de la Omori, Louie a fost condus în lagărul propriu-zis, un complex de detenţie enorm, în care se aflau aproximativ 900 de prizonieri.[1] A trecut pe lângă un lung şir de barăci, până când a ajuns la aceea în care fusese repartizat. Când a intrat în baraca respectivă, a fost salutat de mai mulţi prizonieri de război. Unul dintre ei i-a dat o cană de ceai fierbinte ca să-şi încălzească mâinile îngheţate. Un prizonier scoţian s-a apropiat de el cu o linguriţă şi un ciorap, care era umplut până la refuz cu ceva. A băgat linguriţa în ciorap şi a pus două linguriţe de zahăr cu vârf în cana de ceai a lui Louie. Pentru orice prizonier de război, zahărul era un lucru deosebit de valoros, iar Louie nu-şi putea explica în ce fel reuşise omul acela să obţină un ciorap plin cu zahăr.

În timp ce îşi sorbea ceaiul cu înghiţituri mici, Louie le-a fost prezentat celor doi şefi de baracă, locotenentul britanic Tom Wade şi locotenentul american Bob Martindale, care au început să-l înveţe cum stăteau lucrurile la Omori. I-au vorbit despre caporalul care se năpustise asupra lui la poartă. I-au spus că respectivul se numea Watanabe, dar l-au sfătuit pe Louie să nu-i pronunţe numele, atunci când vorbea despre el. Watanabe era atât de paranoic încât se ascundea prin spatele barăcilor, aşteptând ca prizonierii să vorbească despre el, astfel încât să le poată aplica pedepse corporale folosindu-se de acest pretext. Când vorbeau despre el, oamenii foloseau tot felul de porecle, cum ar fi „Animalul”, „Steagul cel Mare”, „Micul Napoleon” şi, mai frecvent, „Pasărea”, porecla fiind aleasă tocmai pentru că nu avea în sine nicio conotaţie peiorativă, neexistând pericolul ca prizonierul care o folosea să fie bătut.[2]

Modul preferat de a se distra al Păsării era acela de a le

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

ordona oamenilor săi să dea buzna în barăci, strigând „*Keirei!”,* după care venea şi el ca să-şi aleagă victima. Nimeni nu era în siguranţă, chiar dacă stătea departe de uşă. Păsării îi făcea o deosebită plăcere să sară pe fereastră. Prizonierilor li s-a spus să vorbească întotdeauna despre Pasăre în şoaptă şi să fie pregătiţi să schimbe subiectul atunci când caporalul năvălea în încăpere şi îi întreba despre ce anume discută. Oamenii au fost sfătuiţi să spună că vorbeau despre sex deoarece acest subiect îl interesa şi îl făcea să fie mai puţin vigilent.

La Omori, barăcile erau aşezate pe două rânduri, separate printr-o alee principală. În capătul ei se afla biroul Păsării, amplasat în aşa fel încât caporalul să poată vedea pe geam întreaga cale de acces.[1] Indiferent unde mergea, cu excepţia *benjo*-urilor, aflate în spatele barăcilor, orice prizonier de război se afla în raza vizuală a Păsării. Una dintre pretenţiile lui era aceea ca fiecare dintre prizonieri să-l salute nu doar pe el, ci şi fereastra sa. Se întâmpla în mod frecvent să iasă din birou şi să stea undeva, în apropierea acestuia, cu bâta de baseball în mână, gata să bată pe oricine ar fi îndrăznit să nu salute fereastra.

Prizonierii de război au pus la punct un sistem elaborat de monitorizare a mişcărilor Păsării. Când caporalul se afla în biroul său, oamenii obişnuiau să spună: „Animalul e-n cuşcă.” Atunci când ieşea, se spunea: „Animalul umblă după pradă.” Dacă cineva zicea „Steagul sus!”, însemna că vine Pasărea. Oamenii se obişnuiseră într-o asemenea măsură cu caporalul, încât recunoşteau de la distanţă zgomotul pe care îl făceau în nisip saboţii lui. De obicei, când se auzea zgomotul respectiv, toată lumea se grăbea să ajungă la *benjo*-uri, un loc în care Pasărea venea rar.

Ascultând sfaturile pentru a putea face faţă Păsării, Louie a aflat un lucru care l-a demoralizat profund. El crezuse că, fiind prizonier de război, va avea dreptul să scrie acasă, astfel încât familia să afle că era în viaţă. Existase o vreme

[2] Norquist, *op. cit.,* pp. 278-279, Wade, *op. cit.,* p. 124; Bush, *op. cit.,* p. 187; Weinstein, *op. cit.,* pp. 228-233; Clarke, *op. cit.,* pp. 114-116; Watt Hinson, interviu prin e mail, 26 iulie 2004.

[1] Martindale, *op. cit.,* p. 78.

când prizonierilor de război de la Omori li se permisese să scrie scrisori, însă acum nu mai aveau voie să o facă. Pasărea nu le dădea voie.

În momentul în care intrau la Omori, prizonierii ajungeau în evidenţele Crucii Roşii şi, astfel, guvernele ţărilor de proveniență şi, respectiv, familiile lor căpătau veşti despre ei. Însă conducătorii lagărului de la Omori nu l-au trecut pe Louie în evidenţele respective. Cu el aveau alte planuri şi se părea că voiau să-l ţină ascuns, pur şi simplu. În condiţiile în care numele lui Louie nu figura în evidenţele Crucii Roşii, reprezentanţii guvernului american nu aveau niciun motiv să creadă că el era în viaţă şi, tocmai de aceea, nu aveau ce să le transmită membrilor familiei sale.[1]

Lui Louie nu i-a fost de niciun folos nimic din ceea ce a aflat despre Pasăre. Abia a apucat să iasă din baracă, iar acesta l-a şi zărit şi l-a acuzat de o infracţiune imaginară, năpustindu-se asupra lui cu o furie oarbă. În zilele care au urmat, Louie a fost bătut iar şi iar.[2] Deşi în lagăr se aflau sute de prizonieri de război, acest caporal nebun făcuse o fixaţie pentru Louie şi îl vâna pe fostul olimpic, pe care îl numea „prizonierul numărul 1”.[3] Louie a încercat să se ascundă, intrând în diverse grupuri de prizonieri, dar Pasărea îl găsea mereu. „După primele zile petrecute în lagăr, mă uitam după el de parcă m-aş fi uitat după un leu care umblă liber prin junglă”, avea să povestească Louie.[4]

Când se trezea dimineaţa, primul om la care se gândea era Pasărea. La *tenko,* apelul de dimineaţă, îl căuta pe caporal cu privirea. Acesta nu dădea doi bani pe ordinele împăratului şi micşora constant raţiile oamenilor. După masa de dimineaţă, soldaţii erau organizaţi în grupuri şi trimişi în diferite puncte de lucru. În condiţiile în care numărul prizonierilor din lagăr se reducea simţitor, Louie nu mai avea cum să se ascundă în vreun grup de oameni, aşa că Pasărea îl repera imediat.

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.
[2] Louis Zamperini, interviu telefonic.
[3] CBS, „48 Hours: Race to Freedom”, 1998.
[4] Louis Zamperini, interviu telefonic.

În lagărul de la Omori, calitatea de ofiţer aducea cu sine avantajul de a nu fi obligat să prestezi muncă grea, cu dezavantajul de a nu primi decât jumătate din raţia standard de hrană. La puţină vreme după ce Louie a ajuns în lagăr, Pasărea le-a ordonat prizonierilor care erau ofiţeri să se prezinte la raport şi le-a comunicat că, din momentul respectiv, urmau să muncească în diversele puncte de lucru împreună cu soldaţii.[1] Atunci când cineva îndrăznea să protesteze, arătând că era încălcată legislaţia internaţională, Pasărea îl lovea în cap cu băţul de kendo. Pasărea se apropia apoi de următorul prizonier care îndrăznise să spună că nu vrea să meargă la muncă, iar băţul de kendo lovea din nou necruţător. Louie a fost cel de-al treilea care protestase. Pentru că nu voia să se aleagă cu capul spart, a bâiguit ceva care suna a compromis. El a spus că ar lucra cu plăcere în lagăr pentru a-l face să arate mai bine.

Pasărea a ezitat o clipă. A avut sentimentul că, atâta vreme cât îi silea pe ofiţeri să muncească, el era învingătorul. Aşa că i-a trimis pe ofiţeri într-o magazie, ordonându-le să facă săculeţi din piele pentru muniţie, rucsacuri şi huse pentru echipamentul militarilor japonezi. Louie şi ceilalţi erau obligaţi să stea acolo 8 ore pe zi, însă lucrau numai atunci când Pasărea se afla prin preajmă, dar nici atunci nu făceau cusăturile aşa cum ar fi trebuit.

Următoarea reformă introdusă de Pasăre a fost obligaţia prizonierilor de a se ocupa de golirea *benjo*-urilor.[2] Opt *benjo*-uri erau cu totul insuficiente pentru cei aproape 900 de oameni, majoritatea suferind de dizenterie. Era cumplit să le ordoni unor oameni să golească pur şi simplu latrinele, care erau în realitate nişte şanţuri. Louie şi ceilalţi ofiţeri foloseau „linguriţe pentru miere” – un fel de polonice uriaşe – pentru a pune fecalele în găleţi, pe care le goleau apoi în nişte gropi săpate în afara lagărului. Munca era cumplită şi degradantă, iar când au început ploile, fecalele s-au

[1] Clarke, *op. cit.,* p. 114; Martindale, *op. cit.,* p. 97; Louis Zamperini, interviu telefonic; Weinstein, *op. cit.,* p. 249.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic; Martindale. *op. cit.,* pp. 99-100; Bush, *op. cit.,* p. 186; Clarke, *op. cit.,* p. 114.

revărsat din gropi şi au inundat lagărul. Pentru a nu-i oferi Păsării plăcerea de a-i vedea deprimaţi, oamenii şi-au propus să facă în aşa fel încât să pară veseli. Martindale a fost acela care a creat „Ordinul Regal al *Benjo*-ului”. „Mottoul nostru”, avea să scrie el, „nu poate fi reprodus.”[1]

*

În momentul în care pentru ofiţeri lua sfârşit o zi plină de abuzuri, inclusiv „recoltarea mierii” şi cusutul, în lagăr erau aduşi soldaţii. De când i-a văzut prima dată pe soldaţi întorcându-se de la punctele de lucru, Louie a înţeles de unde provenea acel ciorap plin cu zahăr.

În zonele de lucru, prizonierii de război din Omori duceau un adevărat război de gherilă. La linia ferată şi în docuri, ei inversau deliberat etichetele de pe ambalaje, modificau adresele şi marcau vagoanele cu destinaţii eronate, trimiţând astfel tone de bunuri în destinaţii cu totul diferite faţă de acelea unde ar fi trebuit acestea să ajungă. Prizonierii obişnuiau să arunce pământ în rezervoarele cu benzină şi să distrugă toate componentele mecanice care le treceau prin mână. Obligat să lucreze la blocuri motoare, americanul Milton McMullen a realizat piese al căror exterior arăta suficient de bine încât să treacă de controlul de calitate. În schimb, avea grijă ca interiorul să aibă suficiente carenţe încât motoarele pentru care erau utilizate să nu funcţioneze. Prizonierii de război care lucrau în docuri scăpau „din greşeală” lucrurile fragile, printre care s-a numărat şi o încărcătură semnificativă de vinuri şi mobilier, destinate unui ambasador nazist. (Mobila avariată a fost trimisă la destinaţie, iar vinul a ajuns în gamelele prizonierilor de război.) Având acces la valizele diplomatului german, prizonierii de război au scos obiectele vestimentare, le-au înmuiat bine în noroi şi în ulei, apoi le-au împachetat la loc, nu înainte de a insera peste tot bileţele semnate cu „Winston Churchill”. De asemenea, prizonierii de război obişnuiau să bea foarte mult ceai şi să urineze pe fiecare sac de orez pe care-l manevrau. Un

[1] Martindale, *op. cit.,* p. 100.

episod memorabil a fost acela în care, la încărcarea unei barje cu diferite lăzi grele, prizonierii au trântit lăzile cu atâta putere, încât barja respectivă s-a scufundat, blocând astfel canalul navigabil pe care se afla. După ce s-au făcut eforturi supraomeneşti pentru a se înlătura ambarcaţiunea scufundată şi după ce a fost adusă o a doua barjă, actul de sabotaj s-a repetat.[1]

Mânat de gândul că, probabil, urma să moară în Japonia, deci nu avea nimic de pierdut, McMullen s-a implicat, alături de alţi prizonieri de război, într-o serie de acţiuni care pot fi socotite de-a dreptul sinucigaşe. În timp ce prestau muncă grea la calea ferată, prizonierii au observat că muncitorii feroviari uitaseră să-şi ia uneltele. Într-un moment în care gardianul nu era atent la ei, găsind că este mai bine să se dedice curtării unei fete frumoase, prizonierii au luat repede uneltele abandonate, s-au grăbit să se întoarcă la porţiunea de cale ferată ce le fusese repartizată, au scos şuruburile şi piuliţele existente la nivelul şinelor şi abia după aceea s-au întors la ceea ce aveau de făcut. Gardianul, care continua să stea de vorbă cu fata, nu a observat nimic. O locomotivă care tracta nişte vagoane a intrat pe linia ferată în cauză, a ajuns la segmentul de care „avuseseră grijă" prizonierii şi, pentru că linia ferată s-a deplasat, şi-a răsturnat toate vagoanele. Nimeni nu a fost rănit, dar japonezii şi-au ieşit din minţi. I-au privit pe prizonierii de război, dar aceştia au continuat să lucreze ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Aşa că japonezii au început să ţipe unii la alţii, acuzându-se reciproc.

Chiar dacă se dovedeau extrem de periculoase, astfel de acţiuni au adus o schimbare în privinţa modului în care

[1] John Fitzgerald, jurnal din prizonierat, documentele lui John A. Fitzgerald, Operational Archives Branch NHC, Washington, D.C.; „42nd Bombardment Squadron: Addendum to Squadron History", 11 septembrie 1945, AFHRA, Maxwell AFB, Alabama; Louis Zamperini, interviu telefonic; Milton McMullen, interviu telefonic, 16 februarie 2005; Martindale, *op. cit.,* pp. 127-128, 156-172; Wade, *op. cit.,* pp. 97-99, 129; Bush, *op. cit.,* p. 161; Johan Arthur Johansen, interviu prin e-mail, 16 martie 2005; Weinstein, *op. cit.,* pp. 143-145; Gloria Ross, „A Singular Man", *Airman,* ianuarie 1982; Tom Wade, interviu telefonic, 2 ianuarie 2005.

prizonierii de război se vedeau pe ei înşişi. Riscându-şi viaţa pentru a-şi sabota inamicul, nu mai erau nişte simpli prizonieri pasivi. Erau din nou militari combatanţi.

Dacă nu puteau să întreprindă acţiuni de sabotaj, prizonierii furau. Spărgeau lăzile cu marfa, spărgeau sticle, scoteau din ţâţâni uşile depozitelor, furau din calele navelor şi se strecurau prin jgheaburile fabricilor. Prizonierii de război scoţieni, care lucrau în depozitul de alimente al firmei Mitsubishi, au pus la punct o operaţiune cât se poate de complexă. Când japonezii i-au întrebat ce număr poartă la încălţări ca să le distribuie ghete de lucru, prizonierii au indicat numere mai mari. Apoi şi-au tricotat ciorapi de un metru şi ceva lungime şi au furat tulpini de bambus, goale pe dinăuntru, asemănătoare cu nişte tuburi. Când ajungeau la punctul de lucru, se sprijineau ca din întâmplare de sacii încărcaţi cu zahăr, înfigeau în ei tuburile din bambus pe care apoi le băgau în ciorapi. Zahărul curgea din saci, prin tuburi, până când ciorapii se umpleau. Alţi prizonieri îşi introduceau tuburile din bambus sub curele şi aşteptau să li se umple cu zahăr şi indispensabilii. Fiecare „încărcătură” era depozitată într-un compartiment special situat lângă latrină şi era recuperată de acolo la sfârşitul zilei.

În fiecare seară, Louie îi urmărea pe sclavi întorcându-se în barăci, cu hainele burduşite de „pradă”. Momentele critice erau acelea în care se făcea inspecţie. Oamenii aveau grijă să ascundă prada, mutând-o dintr-un loc în altul când gardienii nu erau atenţi. McMullen avea obiceiul de a ascunde peşti în mânecă, ridicând mâinile în timp ce era percheziţionat şi ţinând peştii de coadă, astfel încât să nu alunece în jos pe mânecă. Marea problemă era aceea de a-i „ascunde” pe prizonierii de război care erau beţi criţă, pentru că dăduseră pe gât băuturile alcoolice pe care nu aveau cum să le fure. Atunci când prizonierii se aliniau, turmentaţii erau puşi la mijloc, astfel încât colegii lor să-i poată susţine cu umerii, să nu cadă din picioare în faţa gardienilor.

Când se aflau la loc sigur în barăci, Louie îi vedea pe ceilalţi prizonieri cum îşi descarcă prada. Ascunşi sub haine, ciorapii plini cu zahăr atârnau pe gât sau pe mâneci,

ascunşi la subraţ sau în pantaloni, pe sub pulovere sau în buzunarele false din şepci. Somoni de aproape un metru apăreau de sub cămăşi. Odată, Louie a văzut cum un prizonier scoate dintr-un bocanc trei conserve cu stridii. A văzut prizonieri care îşi înfăşuraseră pur şi simplu picioarele în frunze de tutun. Un american a reuşit să-şi facă în gamelă un compartiment secret. Astfel, izbutea să umple partea de jos cu alcool, în condiţiile în care, atunci când se făcea inspecţia, în gamela lui părea să se afle doar apă.

Se întâmpla frecvent ca oamenii să fie prinşi încălcând regulamentele şi, în astfel de cazuri, toţi membrii echipei de lucru din care făcea parte vinovatul erau bătuţi cu pumnii, cu bâtele sau cu patul armei. Însă prizonierii erau atât de prost hrăniţi, obligaţi să muncească atât de mult, încât simţeau că este necesar să fure pentru a supravieţui. Ei au pus la punct o „Universitate a Hoţilor”, în cadrul căreia „profesorii”, adică hoţii mai pricepuţi, îi iniţiau pe ceilalţi prizonieri în arta de a fura.[1] Examenul consta în comiterea unui furt. Atunci când unii dintre ei erau prinşi furând, ofiţerii prizonieri de război le spuneau japonezilor că ar fi bine ca respectivii să fie repartizaţi în puncte de lucru unde nu aveau cum să fure alimente. Japonezii au fost de acord cu această sugestie, aşa că hoţii nepricepuţi erau înlocuiţi cu prizonieri care absolviseră „Universitatea Hoţilor” cu calificative foarte bune.

Deşi nu avea ocazia să fure, fiind ofiţer, Louie a fost inclus rapid în întreg sistemul legat de furturi; se ocupa cu uscarea frunzelor de tutun şi ascunderea lor în „seifurile din pereţi”, unde stăteau la păstrare. Imediat ce frunzele erau uscate şi „tratate” aşa cum trebuie, Louie le pregătea, astfel încât să poată fi savurate de către fumători.

Pornind de la furturi, în lagăr a luat avânt o adevărată piaţă neagră, în care se puteau procura bunuri de tot felul. Un grup a furat toate ingredientele necesare pentru o prăjitură, dar, când au vrut să o prepare, au descoperit că făina era de fapt ciment.[2] Pentru că prizonierii erau foarte numeroşi, nu exista suficientă marfă, însă fiecare dintre ei

[1] Martindale, *op. cit.,* pp. 268-269.
[2] Martindale, *op. cit.,* p. 128.

avea de câştigat într-o anumită măsură. Deşi hoţii îi dădeau lui tot ceea ce constituia pentru ei un surplus, Louie tot nu izbutea să ia în greutate. Odată i-au adus chiar stridii afumate. Louie le-a devorat pur şi simplu, iar apoi s-a strecurat până la gardul lagărului pentru a arunca conservele goale în Golful Tokio.

Mâncarea furată, în special zahărul pe care îl procurau scoţienii, era monedă de schimb în lagăr, iar „baronii zahărului" chiar s-au îmbogăţit la Omori, permiţându-şi să-şi angajeze oameni care să le spele rufele. Când încheiau un târg, scoţienii erau foarte stricţi, dar, în acelaşi timp, donau un sfert din pradă prizonierilor bolnavi. Într-o noapte, când şi-a dat seama că Frank Tinker este grav bolnav, Louie a aşteptat să treacă gardienii pe lângă baraca lui, s-a strecurat în baraca scoţienilor şi le-a spus că Tinker are probleme mari. Scoţienii i-au dat lui Louie zahăr pentru Tinker fără să-i ceară nimic în schimb.[1] Ulterior, Tinker avea să spună că zahărul de la Louie „l-a salvat". Conform spuselor lui Martindale, Tinker nu a fost singurul prizonier salvat astfel de la moarte. La un moment dat, decesele cauzate de diferite afecţiuni şi de malnutriţie erau la ordinea zilei, dar, din momentul în care a fost înfiinţată şcoala pentru hoţi, doar doi prizonieri au decedat, dintre care unul în urma unei peritonite.[2]

Într-un loc în care se avea în vedere degradarea, furturile de la inamic le-au redat prizonierilor demnitatea.

Chiar dacă timpul trecea, Pasărea nu se sătura de atacurile asupra lui Louie. Caporalul îl brusca neîncetat, în fiecare zi, lovindu-l în faţă şi în cap.[3] Orice încercare a lui Louie de a se apăra, chiar şi gestul instinctiv de a-şi proteja faţa, îl făcea pe torţionar să devină mai violent. Louie nu putea face nimic altceva decât să stea acolo, clătinându-se, în timp ce Pasărea îl bătea.

Odată, când Pasărea l-a atacat, Louie l-a văzut pe

[1] Frank Tinker, interviu telefonic, 20 februarie 2005; Louis Zamperini, interviu telefonic.
[2] Martindale, *op. cit.,* p. 169.
[3] Louis Zamperini, interviu telefonic.

comandantul lagărului, Kaname Sakaba, ieşind din biroul său şi uitându-se spre el. Louie a simţit o senzaţie de uşurare, crezând că Sakaba, observând comportamentul abuziv al unui caporal faţă de un prizonier, va pune capăt acestei practici.[1] Însă şi Louie, şi ceilalţi prizonieri au continuat să primească bătaie. Şi alţi ofiţeri japonezi se uitau, unii aprobator, alţii consternaţi, cum sunt bătuţi prizonierii. Uneori îi permiteau Păsării, un simplu caporal, să le încalce ordinele chiar de faţă cu ei.[2]

Conform mărturiilor lăsate de contabilul lagărului, Yuichi Hatto, această situaţie ciudată s-a creat din cauza dorinţei de promovare în ierarhia militară. Sakaba dorea să fie promovat. Aparenta ordine din lagărul său şi productivitatea pe care o asigurau „sclavii" serveau intereselor sale, iar brutalitatea lui Watanabe era un instrument pentru el. Nu se ştie dacă Sakaba îi ordona lui Watanabe să aibă un comportament abuziv faţă de prizonieri, dar era clar că a fost de acord cu acest comportament. Conform celor declarate de Hatto, unii dintre angajaţii lagărului erau scandalizaţi de comportamentul lui Watanabe faţă de prizonierii de război, dar, pentru că acţiunile sale erau pe placul lui Sakaba, caporalul era practic intangibil. Nici măcar superiorii nu puteau lua măsuri împotriva lui. În consecinţă, Pasărea îşi făcea un titlu de glorie din faptul că nimeni nu-l putea pedepsi şi era, în fapt, adevăratul comandant al lagărului.[3] Îi considera pe deţinuţi ca aflându-se în proprietatea lui. Uneori era brutal şi faţă de japonezii care aveau vreo relaţie cu prizonierii. Conform afirmaţiilor lui Hatto, Watanabe nu era „un simplu gardian, ci stăpânul absolut al prizonierilor de război din Omori".

Unii dintre japonezi, printre care se număra şi Hatto, au încercat să-i ajute pe captivi. Desigur, fără ştirea lui Watanabe.[4] Cel mai mult s-a implicat soldatul Yukichi Kano,

[1] Ibidem.

[2] Norquist, *op. cit.,* p. 279; Wade, *op. cit.,* p. 120; Weinstein, *op. cit.,* p. 255.

[3] Yuichi Hatto, interviu în scris, 28 august 2004.

[4] Bush, *op. cit.,* p. 200; Yuichi Hatto, interviu în scris, 28 august 2004; Boyington, *op. cit.,* pp. 302-303; Martindale, *op. cit.,* p. 195; Norquist,

translatorul lagărului. Atunci când bolnavii erau scoşi din echipele de lucru, pierzând jumătate din raţia ce li se cuvenea, Kano le găsea câte o muncă uşoară, astfel încât să se afle în mod oficial „la punctul de lucru”. Atunci când observa că prizonierii încălcau regulile şi mâncau legume din grădină sau adunau scoici în timpul refluxului, făcea în aşa fel încât gardienii să nu observe nimic. În timpul iernii, punea pături pe pereţii infirmeriei şi făcea rost de cărbuni, cu ajutorul cărora să încălzească puţin încăperile. A făcut în aşa fel încât bolnavii să nu ajungă pe mâna doctorului japonez din lagăr, care era un sadic, ci să fie îngrijiţi de un prizonier de război care era medic. „Kano a fost mult mai curajos decât mine”, avea să scrie fostul prizonier de război Pappy Boyington, decorat cu Medalia de Onoare. „Sufletul lui Kano era frânt în două, căci nutrea un amestec de milă faţă de ignoranţa şi brutalitatea conaţionalilor săi şi de înţelegere profundă a suferinţelor prizonierilor.” Însă pentru Louie, „preferatul” Păsării, Kano nu a putut face absolut nimic.

Când a văzut pentru prima dată reprezentanţi ai Crucii Roşii – care erau invitaţi să inspecteze lagărul într-un scenariu bine regizat de către japonezi –, Louie a crezut că, în sfârşit, se va bucura de ajutor. Spre dezamăgirea lui, Pasărea se afla mereu în preajma reprezentanţilor Crucii Roşii şi era foarte atent atunci când prizonierii răspundeau la întrebări legate de viaţa în lagăr.[1] Niciun prizonier nu era atât de lipsit de minte încât să spună adevărul. Fiecare ştia foarte bine ce urmări ar fi avut un astfel de lucru. Louie nu a avut de ales şi a trebuit să tacă.

Se simţea extrem de singur. Pe măsură ce continua să fie brutalizat, devenea din ce în ce mai furios. Cumplitele experienţe trăite în copilărie, când bătăuşii îl brutalizau în fiecare zi şi era nevoit să meargă acasă plin de sânge, se repetau acum. Sentimentul de revoltă ardea în el şi simţea

---

op. cit., p. 288; Gamble, *op. cit.,* p. 336; Yukichi Kano, „Declaraţia lui Yukichi Kano, Tokio, Cartierul General al Lagărului pentru Prizonieri de Război (Omori)”, informaţii nedatate, din însemnările lui Robert Martindale.

[1] Martindale, *op. cit.,* p123; Louis Zamperini, interviu telefonic.

că nu mai poate ascunde acest lucru.

De fiecare dată când Pasărea punea mâna pe el, Louie strângea pumnii. De fiecare dată când era lovit, îşi imagina că-l strânge de gât. Pasărea îi cerea să-l privească în faţă, dar el nu voia să se supună. Pasărea încerca să-l doboare, iar Louie se clătina, dar nu cădea la pământ. Îl vedea cu coada ochiului pe Watanabe, îi privea furios pumnii strânşi. Alţi prizonieri l-au sfătuit pe Louie să dea dovadă de supunere faţă de Watanabe, că poate în acest fel Pasărea l-ar fi lăsat în pace. Însă Louie nu reuşea pur şi simplu să urmeze acest sfat. Când îl privea pe caporal, în ochii americanului nu se putea citi decât ură. Pentru Watanabe, care îşi făcuse un scop în viaţă din a-i sili pe oameni să i se supună, sfidarea manifestată de Louie era intolerabilă, reprezenta o ofensă personală.[1]

Se întâmpla din ce în ce mai frecvent ca prizonierii de război să audă sirenele care anunţau raiduri aeriene, răsunând de dincolo de golf, din Tokio. Erau alarme false, dar speranţele prizonierilor creşteau. Louie se uita spre cerul pustiu şi spera ca bombardierele să-şi facă apariţia înainte ca Pasărea să-l ucidă.

În ziua de miercuri, 18 octombrie 1944, la ora 6.30 GMT, Radio Tokio începea să transmită un program numit *Postman Calls* („Apelurile Poştaşului”).[2] Era unul dintre cele 12 programe de propagandă realizate în engleză şi transmise militarilor din trupele Aliate. Realizatorii erau prizonieri de război, numiţi „prizonieri pentru propagandă”, care lucrau sub ameninţarea cu execuţia sau bătaia.

În ziua amintită s-a transmis următorul mesaj: „Aici Poştaşul, cu un mesaj pentru doamna Louise Zamperini, care locuieşte la numărul 2028 pe Gramercy Street, în Torrance, California. Acesta este un mesaj de la fiul ei, Locotenentul de Rangul I Louis Silvie Zamperini, care se

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[2] E. Bartlett Kerr, *Surrender and Survival; The Experience of American POWs in the Pacific, 1941-1945,* William Morrow, New York, 1985, pp. 189-190; „The Zero Hour”, Glasgow.com, http://www.glasgow.com/e2/th/The_Zero_Hour.html (accesat în 25 septembrie 2009).

află acum într-un lagăr din Tokio: «Dragii mei, nu sunt rănit şi sunt sănătos. Mi-e foarte dor de voi şi mă gândesc adeseori la voi. Mă rog pentru sănătatea voastră; sper să ne revedem într-o bună zi. Aveţi grijă de bunurile şi de banii mei. Cu drag, Louis.»”[1]

Aflat la numai câţiva kilometri distanţă, la Omori, Louie nu a ştiut nimic despre acel mesaj. Probabil că l-au conceput japonezii înşişi ori l-au obligat pe un prizonier pentru propagandă să o facă pentru ei.[2]

Mesajul respectiv nu a fost difuzat în America. Însă în orăşelul Claremont din Africa de Sud, un bărbat pe nume E.H. Stephan l-a recepţionat, se pare, pe unde scurte, deşi este posibil ca respectivul să fi fost informat în legătură cu mesajul. Stephan lucra pentru un departament care monitoriza emisiunile şi transmitea mesajele prizonierilor de război către familiile acestora. El a transpus mesajul pe o carte poştală, scriind că Louie este prizonier într-un lagăr aparţinând forţelor Axei.

Stephan a reuşit să transfere mesajul receptat pe cartea poştală, dar a înţeles greşit numele şi adresa, crezând că era vorba despre o anume Louise Vancerini, cu adresa la 2028 Brammersee Street, Terence, California. Şi a expediat aşa respectiva carte poştală.

Din cauza războiului şi a adresei greşite, cartea poştală a circulat multă vreme, mai exact patru luni, până să ajungă la destinaţie. În ianuarie 1945, ajungea la Trona, un orăşel dintr-o zonă deşertică a Californiei.[3] Din momentul în care a fost transmis mesajul la radio, aveau să treacă aproape trei luni şi jumătate până când cineva a luat cartea poştală şi a scris pe ea „Încercaţi în Torrance”, după care a expediat-o prin poştă.

---

[1] E.H. Stephan, carte poştală adresată familiei Zamperini, 18 octombrie 1944.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[3] E.H. Stephan, carte poştală adresată familiei Zamperini, 18 octombrie 1944.

Capitolul 25

B-29

Într-una din ultimele zile ale lunii octombrie din anul 1944, Louie împingea o roabă pe Podul Omori, trecând printr-un sat aflat la capătul podului şi mergând mai departe, spre Tokio.[1] Alături de el se aflau un alt prizonier şi un gardian. Primiseră ordin să ia carne pentru raţiile deţinuţilor. Louie se afla în Japonia de 13 luni, dar era pentru prima oară când i se permitea să intre în lumea al cărei prizonier era, fără să fi fost legat la ochi în prealabil.

În Tokio, situaţia era catastrofală. Nu se vedeau nicăieri tineri. Din cauza războiului, era criză de alimente şi de orice tip de bunuri în general, iar pieţele şi restaurantele rămâneau închise. Civilii purtau haine sărăcăcioase şi arătau neîngrijit. Toată lumea ştia că urmau să vină americanii şi întregul oraş părea că-şi ţine respiraţia. Grupuri de copii şi adolescenţi scurmau prin şanţuri şi prin clădiri năruite pentru a-şi procura lemne de foc.[2]

Louie, celălalt prizonier şi gardianul au ajuns la abator, unde roaba a fost umplută cu carne de cal. În timp ce se întorceau la Omori, Louie a observat peretele unei clădiri pe care cineva scrisese cu vopsea *„B Niju Ku”.*[3] Prima literă era cât se poate de simplă, era chiar un B din alfabetul latin. Louie ştia că *niju* înseamnă „douăzeci”, iar *ku* – „nouă”, dar nu ştia că termenul *ku* mai avea şi sensul de durere, calamitate, suferinţă. Louie a ajuns cu roaba la Omori, întrebându-se la ce anume se referea inscripţia „B douăzeci şi nouă” şi de ce ar fi scris cineva aşa ceva pe un perete.[4]

---

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[2] Milton McMullen, interviu telefonic, 16 februarie 2005; Bush, *op. cit.,* pp. 213, 222-223; Weinstein, *op. cit.,* p. 248.

[3] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[4] „Boeing B-29 Superfortress”, Military Factory, http://www.militaryfactory.com/aircraft/detail.asp?aircraft_id=82 (accesat în 15 octombrie 2009).

În dimineaţa zilei de 1 noiembrie 1944, la 6 fără 10 minute, un nemaipomenit avion american se ridica în aer de pe un aerodrom din Saipan. Dimensiunile sale depăşeau orice imaginaţie. Cu o lungime de 30 m şi o anvergură de aproape 43 m, avea o înălţime de aproximativ 10 m în secţiunea cozii şi cântărea aproximativ 55 de tone, chiar mai mult atunci când era încărcat. Modelul B-29 eclipsa pur şi simplu varianta B-24, considerată a fi un avion de mari dimensiuni. Fiind dotat cu patru motoare, fiecare dintre ele având 2.200 de cai-putere, adică dispunând de motoare de două ori mai puternice decât acelea ale modelului B-24, avionul B-29 putea brăzda cerul până la o viteză de 570 km/oră, şi aceasta în condiţiile în care transporta o încărcătură apreciabilă. Avionul B-24 nu putea străbate distanţa din Saipan până în insulele nipone şi înapoi. Cu B-29, distanţa respectivă putea fi străbătută fără probleme. Era *Superfortress* („Superfortăreaţa”), avionul care avea să îngenuncheze Japonia.

Bombardierul – care foarte curând avea să fie supranumit *Tokyo Rose* („Trandafirul japonez”), aluzie la femeile care făceau propagandă pentru japonezi – era pilotat de către căpitanul Ralph Strakley. În acea dimineaţă, acesta a pornit spre nord. Avionul s-a înălţat la aproximativ 10.000 m. Sus se vedea un cer de un albastru intens. Jos, undeva pe linia orizontului, începea să se zărească Japonia.[1]

Avioanele B-29 erau utilizate deja de patru luni şi jumătate în misiuni care aveau drept ţintă Japonia. Misiunile respective nu au dat rezultate pentru că aprovizionarea bazelor situate în China se efectua cu dificultate şi pentru că distanţa dintre China şi Japonia nu era uşor de parcurs. Acele avioane uriaşe, care se deplasau cu repeziciune, le-au băgat japonezilor groaza în suflet; aşa se explică inscripţia observată de Louie. La trei săptămâni după ce a fost organizat primul raid în care avioanele au pornit din China, Saipanul a fost cucerit, iar avioanele americane B-29

[1] E. Bartlett Kerr, *Flames over Tokyo: The US Army Forces' Incendiary Campaign Against Japan, 1941-1945,* Donald I. Fine, New York, 1991, p. 92.

au început să fie trimise de acolo în misiuni.[1] Strakley a fost primul pilot care a zburat din Saipan la Tokio. Capitala niponă nu mai fusese ţinta unui raid aerian american din 1942, când a avut loc aşa-numitul „Raid Doolittle”[2*]. Avionul lui Steakley nu avea la bord bombe, ci aparatură fotografică. Steakley avea misiunea de a realiza un fel de hartă a drumului pe care îl străbătea, pentru celelalte B-29 care îl urmau. La prânz, avionul a ajuns la Tokio.

Louie se afla într-un grup de prizonieri de război, făcând gimnastică, pentru că acesta fusese ordinul dat de gardieni, când a început să se audă alarma. Aşa cum se întâmpla de fiecare dată în timpul alarmelor, gardienii i-au obligat pe prizonieri să intre în barăci. Captivii se obişnuiseră cu gândul că orice semnalare a unui atac aerian se dovedea o alarmă falsă, astfel că nu şi-au făcut griji prea mari.

Aflaţi în barăcile lor, deţinuţii priveau pe ferestre. De data aceasta, şi-au dat seama că situaţia era un pic diferită faţă de cele anterioare, şi asta pentru că gardienii se uitau la cer ca şi când „l-ar fi aşteptat pe Mesia lor”, cum avea să noteze Bob Martindale. Apoi s-a văzut ceva lucind pe cer, cineva a arătat cu degetul şi câţiva prizonieri de război s-au repezit la uşa barăcii.

Alergând prin lagăr, cu ochii îndreptaţi spre cer, Louie a văzut o lumină argintie pe cerul oraşului Tokio, cu nişte dâre în urma ei, care păreau spinări îndoite.

— Dumnezeule! Un avion american! a strigat cineva.

Gardienii erau îngroziţi. Martindale i-a auzit vorbind pe un ton ridicat. Erau foarte agitaţi şi o sintagmă se tot repeta: *„B niju ku*.”

Asemenea celorlalţi prizonieri, Louie nu avea nici cea mai vagă idee ce fel de avion era. Apoi un prizonier de război capturat recent a spus că este noul tip de bombardier american, numit „B-29”. Oamenii au izbucnit în urale şi au început să strige:

— B-29! B-29![3]

Acel bombardier era cel mai frumos lucru pe care Louie îl

[1] *Ibidem,* pp. 57-60, 64-68.

[2] * După numele locotenent-colonelului american care l-a condus, James Doolittle (n.tr.).

văzuse vreodată.

De partea cealaltă a golfului, pe străzi se vedeau numeroşi civili, privind cu toţii cerul. Frank Tinker i-a auzit strigând ceva, însă strigătele lor s-au amestecat într-un urlet unanim. Louie a privit către capătul sudic al lagărului. Pasărea stătea în faţa biroului său, nemişcat, privind avionul cu o figură lipsită de expresie.

„Nu era Mesia lor", avea să scrie Martindale. „Ci al nostru."[1]

*

Bombardierul şi-a efectuat zborul nestingherit. Steakley a survolat oraşul de câteva ori, în vreme ce membrii echipajului său făceau fotografii. La sol, gardienii au început să îi caute pe prizonierii de război care umblau prin lagăr, vrând să-i oblige să intre în barăci. Oamenii s-au îndemnat unii pe alţii la tăcere, temându-se că vor fi bătuţi pentru că se bucură. N-au mai făcut gălăgie, iar Louie a rămas împreună cu alţii să privească bombardierul, strecurându-se rapid de la o baracă la alta pentru a-i evita pe gardieni.

Steakley a survolat Tokio timp de mai bine de o oră. Artileria antiaeriană a încercat să îl doboare, iar avioanele japoneze au intrat în luptă cu el. În cele din urmă, când uriaşul s-a îndreptat spre Saipan, un Zero a pornit în urmărirea lui, dar s-a întors după scurtă vreme.

La Omori, ziarele se obţineau relativ uşor. Cei care prestau muncă grea le strecurau în lagăr în fiecare zi, aducându-le de la diferitele puncte de lucru. Milton McMullen i-a dat unui şofer coreean un săculeţ de orez furat în schimbul unui ziar redactat în engleză, pe care l-a strecurat în lagăr ascunzându-l într-unul din bocanci.[2] Pentru prizonierii de război, ziarele erau de-a dreptul

[3] Louis Zamperini, interviu telefonic; Tom Wade, interviu telefonic, 17 septembrie 2005; Frank Tinker, interviu telefonic, 20 februarie 2005; Martindale, *op. cit.,* pp. 166-167; Wade, *op. cit.,* pp. 138-139; Clarke, *op. cit.,* p. 147; Robert Martindale, interviu telefonic, 2 ianuarie 2005; Tom Wade, interviu telefonic, 2 ianuarie 2005.

[1] Martindale, *op. cit.,* p. 176.

[2] Milton McMullen, interviu telefonic, 16 februarie 2005.

amuzante. Informaţiile oferite de presa japoneză în legătură cu evenimentele din Europa erau cât se poate de corecte, în schimb cele legate de războiul din Pacific erau eronate.[1] Louie a citit la un moment dat o ştire în care se spunea că, rămânând fără muniţie, un pilot japonez a reuşit să-şi doboare adversarul cu o ghiulea făcută din orez.[2]

La o zi după ce avionul B-29 a survolat capitala Japoniei, presa niponă a mers pe aceeaşi linie. „În ziare se scria, de pildă, că «Un B-29 inamic a vizitat zona Tokio»”, nota prizonierul de război Ernst Norquist în jurnalul său. „Se arăta că ar fi venit din direcţia Insulelor Mariane, că ar fi survolat oraşul şi că ar fi fost «pus pe fugă» *(sic!)* fără să fi reuşit să arunce nici măcar o singură bombă. Am râs când am citit această ştire, deoarece nici nu putea fi vorba de «pus pe fugă». Nici artileria antiaeriană, nici avioanele Zero nu au fost în stare să întreprindă ceva împotriva acelei minunate păsări gigantice.”[3] Louie a citit un alt titlu de articol, în care se spunea că bombardierul american ar fi „fugit cuprins de panică”![4]

Bombardierul nu făcuse decât să survoleze oraşul Tokio, însă toţi aceia care s-au aflat în Japonia în acel moment, fie ei oameni liberi sau prizonieri, ştiau ce înseamnă acest lucru. În fiecare dimineaţă, deţinuţii de la Omori erau aliniaţi şi li se cerea să-şi spună numărul în japoneză. După 1 noiembrie 1944, prizonierul care avea numărul 29 striga cât îl ţineau plămânii *„Ninju ku”.* „Acum, nici măcar dacă erau înţepaţi cu baionetele prizonierii nu-şi mai puteau şterge de pe faţă zâmbetul”, avea să scrie Wade.[5]

Însă Louie nu avea să zâmbească prea mult timp. Avionul B-29 şi tot ceea ce însemna el l-au făcut pe Watanabe să devină şi mai violent. Într-o zi, Louie se afla în baracă împreună cu un grup de prieteni. Stătea în partea din spate a barăcii, astfel încât să poată fi văzut chiar din uşă în

[1] Weinstein, *op. cit.,* p. 242.
[2] Louis Zamperini, interviu telefonic.
[3] Norquist, *op. cit.,* p. 287.
[4] Louis Zamperini, interviu telefonic.
[5] Wade, *op. cit.,* p. 139.

situaţia în care Pasărea ar fi intrat pe neaşteptate. Tocmai când oamenii treceau din mână-n mână o ţigară făcută din tutun înfăşurat în hârtie igienică, gardienii au dat buzna în baracă, strigând *„Keirei!”* Louie a sărit în picioare odată cu ceilalţi. Watanabe a intrat în baracă.

Pasărea a privit în jur preţ de câteva secunde. A păşit în interior şi l-a zărit pe Louie. S-a apropiat cu paşi repezi de el şi s-a oprit înaintea lui. Purta o curea cu cataramă groasă, cea pe care o avusese şi când Louie sosise la Omori. Catarama era foarte lată şi groasă, făcută din alamă. Când a ajuns în faţa lui Louie, Pasărea şi-a scos cureaua, ţinând-o de un capăt cu ambele mâini.

— Ai fost ultimul care a luat poziţia de drepţi!

Apoi a ridicat cureaua, cu mâna spre spate, dar fără să o ţină de cataramă, după care a rotit-o împrejur şi înainte, ca şi când s-ar fi pregătit pentru aruncarea ciocanului. Catarama l-a izbit pe Louie în tâmpla şi urechea stângă.[1]

A avut senzaţia că a fost împuşcat în cap. Deşi hotărâse să nu se lase nicicând pus la pământ de Pasăre, fusese lovit cu atâta forţă, încât durerea cumplită care a urmat loviturii i-a spulberat toată puterea. A simţit cum i se înmoaie picioarele şi se prăbuşeşte. Întreaga încăpere se învârtea cu el.

A rămas întins pe jos, ameţit, cu capul pulsându-i violent şi cu tâmpla sângerând. Când şi-a revenit în simţiri, Pasărea stătea aplecat asupra lui, scoţând un sunet care mima compasiunea, un fel de „Ooooo” rostit cu o îngrijorare aproape maternă. A scos din buzunar o bucată de hârtie igienică şi a pus-o uşor în palma lui Louie. Acesta şi-a dus bucata de hârtie la tâmplă.

— Oh! S-a oprit, nu-i aşa? a întrebat Pasărea cu voce blândă.

Louie s-a ridicat în picioare. Caporalul a aşteptat să-şi revină, în momentul în care Pasărea i-a vorbit cu blândeţe şi i-a oferit hârtie igienică, Louie a avut o revelaţie: omul care se afla înaintea lui ştia ce înseamnă compasiunea. Tocmai simţea cum îl cuprinde o senzaţie de uşurare, când

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; Robert Trumbull, „Zamperini Olympic Miler, Is Seif After Epic Ordeal”, *New York Times,* 9 sept. 1945.

catarama, căreia braţele Păsării îi conferiseră din nou viteză, l-a lovit în exact acelaşi loc. Louie a simţit o durere cumplită, s-a înmuiat tot şi a căzut pe podea.

*

Vreme de mai multe săptămâni, Louie nu a auzit deloc cu urechea stângă. Pasărea a continuat să-l bată zilnic. Iar Louie a răbdat cumplitul tratament, cu pumnii strânşi şi având flăcări în priviri. Însă aceste atacuri brutale îl consumau. Caporalul a început să-i ia în stăpânire şi lumea viselor. Prizonierul visa că Pasărea îl bate. Îi vedea chipul schimonosit de cumplita lui obsesie. Louie şi-a petrecut ceasuri întregi în rugăciune, cerându-i lui Dumnezeu să-l salveze. Visa cu ochii deschişi. Se vedea alergând pe stadionul olimpic şi urcând pe podium. Se gândea la cei de acasă, chinuit de ideea suferinţelor pe care trebuie să i le fi provocat dispariţia lui mamei sale. Îşi dorea foarte mult să-i scrie, dar nu avea sens. Odată, un ofiţer japonez le spusese deţinuţilor că au dreptul să scrie acasă, iar toţi cei din lagăr s-au pus pe alcătuit scrisori către părinţi, soţii, copii, prietene. Când a aflat acest lucru, Pasărea l-a chemat pe Comandorul Maher, i-a dat scrisorile prizonierilor şi l-a obligat să le ardă.[1]

Într-o zi, pe la jumătatea lui noiembrie, Louie se afla în baraca lui când a intrat Pasărea împreună cu doi japonezi, pe care nu-i cunoştea. Se aştepta să fie bătut din nou, însă nou-veniţii i-au vorbit pe un ton prietenos, i-au spus că sunt producători la Radio Tokio şi că i-au adus un lucru pe care merită să-l vadă. Şi i-au întins o foaie de hârtie. Louie a privit-o. Era o stenogramă a unei ştiri NBC legate de moartea sa. Totul era cât se poate de real. Louie fusese declarat mort în iunie, iar această ştire ajunsese în presa americană la 12 noiembrie, deci chiar în săptămâna respectivă.[2]

Japonezii de la Radio Tokio nu doreau nimic altceva decât

[1] Măturia lui Francis Harry Frankcom, din dosarele lui Mutsuhiro Watanabe (Sgt.), Vol. I, 1945-1952, 201, Dosarul 201 Prizonieri de război 1945-1947, SCAP, Legal Section, Administrative Division, RAOOH, RG 331, NACP.

ca Louie să vină în studioul lor, la o emisiune *Postman Calls,* şi să anunţe faptul că trăieşte. I-au mai spus că este de dorit să facă acest lucru pentru el însuşi, dar şi pentru familia sa, care suferă. Era liber să-şi conceapă singur mesajul. Louie nu a avut încredere în ei şi nu le-a dat niciun răspuns. Japonezii i-au spus că are o zi timp de gândire. Louie a discutat cu Martindale, care i-a spus că mai mulţi prizonieri de război au transmis diferite mesaje şi că, atâta vreme cât nu comunica mesaje propagandistice, nu făcea nimic rău.

Louie a acceptat. Cei de la Radio Tokio i-au adus ceva de scris şi hârtie, iar el s-a apucat de treabă. Gândindu-se la faptul că membrii familiei sale puteau crede că mesajul nu venea cu adevărat de la el, Louie a inserat câteva detalii personale pentru a-i convinge asupra identităţii sale. Pentru a se asigura că mesajul său va fi transmis cu adevărat, s-a decis să exprime doar păreri pozitive faţă de ţara al cărei prizonier era. A inclus în mesaj numele altor prizonieri de război, care se temeau că ai lor ar fi putut crede că decedaseră. L-a menţionat pe Bill Harris, pe care îl văzuse cu o lună şi jumătate în urmă la Ofuna. A decis să nu-l menţioneze pe Phil. Nu îl mai văzuse pe pilot de mai bine de opt luni şi nu ştia dacă mai trăieşte.[1]

Louie a fost dus cu o maşină la studioul Radio Tokio. Producătorii l-au salutat cu căldură, de parcă ar fi fost un prieten apropiat. I-au citit mesajul şi au fost de acord să-l transmită. I-au comunicat că mesajul va fi înregistrat pentru a fi transmis două zile mai târziu. Producătorii voiau să anunţe în emisiunea de după-amiază că urma mesajul prizonierului de război, astfel încât să stârnească interesul ascultătorilor şi apoi să mai aştepte puţin până să arunce în eter vocea lui Louie. Toate aceste precizări reprezentau o dovadă a faptului că nu minţeau.

Louie a fost dus în faţa unui microfon, unde i s-a dat şansa pe care o aştepta de atâta vreme. Şi-a citit mesajul,

---

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic; Martindale, *op. cit.,* pp. 129-130; „42nd Bombardment Squadron: Addendum to Squadron History”, 11 septembrie 1945, AFHRA, Maxwell AFB, Alabama.

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

iar producătorii au fost încântaţi. În timp ce aceia care îl escortaseră la studio se pregăteau să-l ducă înapoi la Omori, Louie s-a apropiat de un producător care fusese deosebit de amabil cu el şi i-a spus că în lagăr se află un anume Watanabe, care îi bate crunt pe prizonierii de război. Producătorul respectiv s-a arătat îngrijorat şi i-a spus că va vedea ce poate să facă.

În San Francisco, la ora 2.30 în dimineaţa zilei de 18 noiembrie 1944, o tânără pe nume Lynn Moody era singură în Biroul Ştiri de Război; lucra în tura de noapte. În biroul de vizavi, la Comisia Federală de Comunicaţii (CFC), o colegă de-a ei asculta posturi de radio japoneze şi dactilografia anumite emisiuni, care urmau să fie analizate ulterior de către specialiştii în propagandă. Pentru că se plictisea, Lynn Moody s-a dus în biroul colegei s-o salute. Aceasta din urmă a rugat-o să-i ţină puţin locul, pentru că dorea să ia o pauză.[1]

Lynn Moody şi-a pus căştile şi a început să stenografieze. În timp ce scria, a auzit uimită un nume familiar: Louis Zamperini. Lynn Moody absolvise USC în 1940 şi îl cunoştea de multă vreme pe Louie. Crainicul vorbea despre mesajul transmis în 18 octombrie din partea lui Louie, însă scris de fapt fără ştirea acestuia. Euforică şi nerăbdătoare să afle continuarea, Lynn Moody a continuat transcrierea, punând între paranteze cuvintele pe care nu le distingea cu claritate.

> Cu o lună în urmă, am transmis un mesaj. Acest mesaj, transmis pe acelaşi post şi în cadrul aceluiaşi program, *Postman Calls,* venea din partea locotenentului de rangul I Louis (Silvie) Zamperini, din cadrul Aviaţiei Militare a Statelor Unite. Recent, ne-a atras atenţia un raport în care se arată că locotenentul de rangul I Louis Zamperini a fost declarat mort de către reprezentanţii Departamentului de Război al Statelor Unite. Conform raportului, locotenentul

[1] Lynn Moody Hoffman, scrisoare către Louis Zamperini, 14 august 1998.

Zamperini ar fi dispărut în mai 1943, în timpul unei misiuni efectuate în Pacificul de Sud. Se pare că sursa, evident neinformată, care a venit cu ştirea amintită este un post de radio din California, care a citat reprezentanţi ai Departamentului de Război al Statelor Unite. Sperăm că mai putem rectifica această greşeală, arătând că Louis Zamperini trăieşte şi se simte bine, fiind prizonier de război aici, la Tokio.

Aceasta este una dintre numeroasele situaţii în care se arată că militarii au dispărut în timpul unor misiuni, pentru ca ulterior să se descopere că informaţia respectivă este eronată. În ultima conflagraţie s-au înregistrat numeroase astfel de situaţii, în care suferinţele şi durerea sufletească a părţilor implicate puteau fi evitate prin transmiterea de informaţii corecte legate de locul în care se află militarii (dacă este cazul). Unul dintre scopurile pe care le urmăreşte acest program este acela de a alina suferinţele celor implicaţi, de a transmite rapid mesaje adevărate, conţinând informaţii a căror veridicitate să se ridice deasupra oricărei îndoieli, făcând astfel un serviciu rudelor şi prietenilor oamenilor care se află în lagărele pentru prizonieri de război din întreaga Japonie. Sperăm sincer că mama lui Louis ne ascultă în această noapte sau că o va informa cineva în legătură cu cele transmise de noi.

Numele lui Louis Zamperini va rămâne pentru multă vreme în memoria noastră. Aceia dintre noi care provin din sudul Californiei ne vom aminti mereu de perioada în care Louis dobora toate recordurile în proba de o milă. Recordul său, nedoborât încă în competiţiile de nivel universitar, rămâne încă un obiectiv pe care şi-ar dori să-l atingă cei ce participă la (Ginger Cup). Am urmărit cu sufletul la gură eforturile depuse de Zamperini la Jocurile Olimpice din 1936, desfăşurate la Berlin, în Germania. Adversarii săi, precum şi unii dintre cei mai buni sportivi din ţară nu au decât cuvinte de laudă la adresa lui. El a concurat împotriva unor sportivi mari ca (Bensig) şi Cunningham. Această

personalitate, care ne este atât de dragă nouă şi care s-a luptat împotriva timpului pe toate pistele lumii, nu a decedat, ci trăieşte, se află încă alături de noi. Regretăm suferinţa pe care trebuie să o fi provocat ştirea decesului său şi sperăm că eforturile depuse de prizonierii de război de la *Postman Calls* vor (compensa) într-o oarecare măsură durerea stârnită de această eroare.

Fruntea sus, doamnă Louis Zamperini din (Torrance) California! Louis este aici; acelaşi Louis vesel, cu alură şi caracter de sportiv, idolul nostru, al tuturor fanilor din sudul Californiei. Puteţi să le daţi şi altora această veste, doamnă Zamperini, căci noi ştim că toţi iubitorii (atletismului) vor f *[sic]* foarte bucuroşi. Louis nu se mai află pe o pistă de alergare, ş *[sic]* ne pare rău pentru asta. Acolo i se simte lipsa. Louis nu a dispărut, nici nu a decedat, aşa cum s-a arătat în rapoartele oficiale, iar acest lucru nu poate decât să ne bucure. Suntem cu adevărat fericiţi să facem un asemenea serviciu pentru aceia ce sunt, la fel ca noi, prizonieri de război şi sperăm *[sic]* să mai putem oferi astfel de informaţii. Nădăjduim ca micul grup de prizonieri de război care se ocupă de emisiunea *Postman Calls* să vă poată fi de folos şi pe viitor. De asta ne aflăm noi aici, aşa că vă rugăm să rămâneţi pe recepţie, doamnă Zamperini. Nu aveţi pentru ce să ne mulţumiţi. Ne-a făcut plăcere.

Lynn Moody a dactilografiat textul cât a putut de repede şi, de bucurie, a făcut o serie de greşeli. Doamna de la CFC a lipsit aproximativ o oră. „Practic dansam prin birou când i-am spus ce aflasem”, avea să scrie Lynn Moody mai târziu.

În Torrance, familia Zamperini încerca să facă faţă anunţului legat de moartea lui Louie. După ce a primit un pachet în care se afla decoraţia *Purple Heart,* a sosit şi o scrisoare legată de asigurarea de viaţă, care trebuia să fie încasată şi a cărei valoare se ridica la 10.000 de dolari. Louise a depus banii la bancă şi nu a cheltuit nimic din ei. A declarat că, atunci când Louie se va întoarce acasă, banii

vor fi ai săi. După ce s-a aflat vestea morţii lui Louie, regizorul de film Cecil B. DeMille şi-a făcut imediat apariţia, dorind să realizeze un interviu cu familia pentru *Sixth War Bond Drive.* Louise şi Sylvia au primit scenarii, cu roluri rezervate pentru ele. Trebuiau să vorbească despre Louie la timpul trecut, ca şi când ar fi fost mort. Din politeţe, membrii familiei Zamperini au respectat scenariul.[1]

La un moment dat, în aceeaşi perioadă, un curier a adus un buchet de flori pentru Sylvia. Era un cadou din partea soţului ei, Harvey. Acesta era artilerist, undeva pe frontul din Olanda. La câteva zile după aceea, Sylvia primea o telegramă în care i se aducea la cunoştinţă faptul că Harvey fusese rănit.[2] Sylvia a aşteptat, chinuită de nerăbdare, vreme de câteva zile. În cele din urmă, a sosit şi o scrisoare. Harvey i-o dictase unei asistente, în timp ce el se afla pe un pat de spital. Tancul lui fusese lovit şi luase foc. Scăpase cu viaţă, dar avea arsuri pe mâini şi pe faţă. Sylvia îşi făcuse tot felul de scenarii în minte, dar la foc nu se gândise. Harvey era, la urma urmei, pompier. Fiind epuizată şi aproape incapabilă să mănânce, Sylvia abia dacă a reuşit să se deplaseze dintr-un loc în altul pe tot parcursul lunii noiembrie, chinuită tot timpul de coşmaruri. Ca urmare, a slăbit şi mai mult.

Pe 20 noiembrie, purtând încă în suflet bucuria pe care i-o adusese ştirea legată de Louie două zile mai devreme, Lynn Moody lucra în tura de noapte, de la 24 la 8. La ora 2.30, una dintre colegele de la CFC a strigat-o, cerându-i să vină repede.

Lynn Moody a făcut aşa cum i s-a spus: şi-a pus căştile şi a ascultat. Se transmitea o nouă ediţie a emisiunii *Postman Calls.* „Salut, America!” a început crainicul. „Acesta este poştaşul vostru, care, aşa cum am promis mai devreme, în timpul emisiunii de la miezul nopţii, vă aduce un mesaj special pentru doamna Louis Zamperini, cu adresa la numărul 2028 pe Gramercy Street, în Torrance, California.

[1] Sylvia Flammer, interviuri telefonice, 25, 27 octombrie 2004; „Sixth War Bond Drive”, 19 noiembrie 1944, stenograma interviului.
[2] Sylvia Flammer, interviuri telefonice, 25, 27 octombrie 2004.

Sperăm că în noaptea asta doamna Zamperini ne ascultă, deoarece avem pentru dânsa o surpriză deosebit de plăcută. Fiul doamnei a venit în studioul nostru special pentru a-i transmite acest mesaj de încurajare după raportul Departamentului de Război al Statelor Unite, prezentat zilele trecute, în care se arăta că ar fi decedat, dispărut în timpul unei misiuni. O asigurăm pe doamna Zamperini că lucrurile nu stau deloc aşa. Vocea care se va auzi imediat este aceea a locotenentului de rangul I Louis Helzie *[sic]* Zamperini din Aviaţia Militară a Statelor Unite, care în prezent este prizonier într-un lagăr din Tokio. Aveţi cuvântul, domnule locotenent Zamperini."

S-a auzit imediat glasul unui bărbat tânăr. Moody l-a recunoscut imediat: era Louie.[1]

„Vă salut, mamă şi tată, rude şi prieteni. Vă vorbeşte Louie al vostru. Prin bunăvoinţa autorităţilor de aici, am posibilitatea să vă transmit personal mesajul meu.

Îmi auziţi vocea după ce nu aţi mai auzit-o vreme de doi ani şi jumătate. Sunt convins că, pentru voi, vocea mea sună la fel ca atunci când am plecat de acasă.

Nu sunt rănit şi mă simt bine şi abia aştept ziua în care vom fi din nou împreună. Pentru că nu am mai avut veşti de la voi din momentul în care am plecat oarecum pe neaşteptate, mi-am făcut griji în ceea ce priveşte starea de sănătate a celor din familie. Sper ca acest mesaj să vă găsească pe toţi sănătoşi şi optimişti.

Acum mă aflu într-un lagăr pentru prizonieri din Tokio şi sunt tratat cât se poate de bine, având în vedere condiţiile de război. Cei care conduc lagărul se poartă bine cu mine şi nu am de ce să mă aştept la ceva rău.

Vă rog să-mi scrieţi cât de des puteţi şi să-mi trimiteţi poze cu toată lumea. În ceasurile în care mă simt singur, nimic nu m-ar bucura mai mult decât să mă uit la fotografii cu familia mea.

[1] Lynn Moody Hoffman, scrisoare adrestaă lui Loius Zamperini, 14 august 1998.

Tată, să nu uit. Ţi-aş fi foarte recunoscător dacă ai avea grijă de armele mele, ca să ne bucurăm de partide reuşite de vânătoare atunci când mă întorc acasă.

Mamă, Sylvia şi Virginia, sper că v-aţi păstrat extraordinarul talent în bucătărie. Se întâmplă frecvent să revăd cu ochii minţii minunatele voastre plăcinte şi prăjituri.

Pete mai vine la voi săptămânal din San Diego? Sper că locuieşte în continuare aproape de voi.

Transmiteţi-le din partea mea toate cele bune lui Gorton, Harvey, Eldon şi Henry şi spuneţi-le să aibă grijă de ei. Le transmit toată dragostea mea Sylviei, Virginiei şi lui Pete şi sper că se bucură de ceea ce fac. Le simt foarte tare lipsa.

În Japonia am întâlnit câteva cunoştinţe vechi. De câteva dintre ele vă veţi aduce aminte cu siguranţă.

William Harris, băiatul înalt din trupele de puşcaşi marini, se află aici şi este sănătos. Şi Lorren Stoddard, Stanley Maneivve şi Peter Hryskanich sunt aici şi se simt bine. Vă mai aduceţi aminte de William Hasty din Bishopville? Împărţim aceeaşi cameră de două luni. Arată foarte bine.

Ştiu că aţi avut grijă de lucrurile şi economiile mele. Fără îndoială că aţi primit prin bunăvoinţa armatei obiectele care îmi aparţin.

Îi transmit salutări lui Bob Lewellyn şi tuturor prietenilor din oraşul meu natal. Înainte de a încheia, vă doresc un Crăciun fericit şi un An Nou cu sănătate şi bucurii.

Fiul vostru iubitor,
Louie”[1]

În aceeaşi zi, a sunat telefonul în casa familiei Zamperini. La celălalt capăt al firului s-a auzit vocea unei femei, care spunea că locuieşte într-o suburbie învecinată, San Marino, şi că asculta radioul în momentul în care s-a transmis la

[1] Din documentele lui Louis Zamperini.

postul de radio japonez mesajul unui prizonier de război. Semnalul era neclar, dar ea era sigură că înţelesese bine numele. Prizonierul de război care transmisese mesajul era Louie.

Membrii familiei Zamperini erau şocaţi şi circumspecţi. Nu o cunoşteau pe femeia respectivă, se temeau că este o farsă. Sylvia şi Louise i-au cerut adresa şi s-au dus imediat acasă la ea.[1] Femeia le-a povestit tot ceea ce auzise la radio. Sylvia şi Louise i-au mulţumit şi au plecat. Au crezut-o, dar nu ştiau dacă se pot baza pe cele transmise la radio. „Mă întrebam: Oare e adevărat? Oare e adevărat?" avea să-şi amintească Sylvia.[2]

După ce Sylvia şi Louise au ajuns acasă, au primit o telegramă prin Western Union. Era de la şeful Procuraturii Militare a Armatei Statelor Unite. În telegrama respectivă se specifica: „A FOST INTERCEPTAT URMĂTORUL MESAJ DE PROPAGANDĂ EMIS DE POSTUL DE RADIO JAPONEZ." Urma apoi mesajul lui Louie, aşa cum fusese el notat de către Lynn Moody. Telegrama se încheia cu o formulă din care rezulta că semnatarul, un ofiţerul de rang înalt, nu îşi asuma niciun fel de răspundere: „ÎN AŞTEPTAREA ALTOR DOVEZI, ACEST RAPORT NU CONFIRMĂ STATUTUL SĂU DE PRIZONIER DE RĂZBOI."[3]

Au început să sosească mesaje de la prieteni, dar şi de la străini de pe întregul teritoriu al ţării, toţi dorind să anunţe familia Zamperini de existenţa mesajului transmis de postul de radio japonez, interpretat, preluat şi retransmis de alte posturi de radio. A sunat şi Gildo Dossi, unchiul lui Louie din Wilmington, Iowa. El a deschis radioul şi a auzit vocea în privinţa căreia era sigur că îi aparţine nepotului său.[4]

Mesajele care se refereau la conţinutul emisiunii postului de radio japonez au fost variate, dar multe dintre ele au avut ceva în comun: cererea lui Louie ca armele sale să fie păstrate cu grijă. Louie îndrăgise de mic vânătoarea.

[1] Însemnări scrise de mână, aflate printre documentele lui Louie Zamperini.
[2] Sylvia Flammer, interviuri telefonice, 25, 27 octombrie 2004.
[3] Telegramă nedatată, din documentele lui Louis Zamperini.
[4] „Louis Zamperini Radio Talk Heard by Uncle", *Des Moines Register,* 12 decembrie 1944.

Vânase iepuri pe câmpurile din preajma localităţii Torrance şi în rezervaţia indienilor Cahuilla. Tocmai de aceea avea mare grijă de armele sale.[1] Pentru membrii familiei Zamperini, acest amănunt reprezenta un anumit indiciu, tocmai pentru că era vorba despre un lucru pe care japonezii nu aveau de unde să-l cunoască.

Louise şi Sylvia au izbucnit în lacrimi, apoi au început să chiuie de bucurie.

Pete a ridicat receptorul, a format numărul lui Payton Jordan şi i-a strigat în receptor:

— Payt! *Louie trăieşte!*[2]

[1] Sylvia Flammer, interviuri telefonice, 25, 27 octombrie 2004.
[2] Payton Jordan, interviu telefonic, 16 august 2004.

Capitolul 26

Nebunie

Oamenii de la Radio Tokio au revenit la Omori, zâmbitori. Au spus că Louie are o voce deosebit de caldă şi că făcuse o treabă foarte bună. L-au întrebat dacă este de acord cu o nouă transmisiune.[1]

Louie le-a răspuns că, atâta vreme cât i se permite să redacteze el însuşi textul pe care urma să-l citească, nu are nimic împotrivă. Aşa că a scris un nou mesaj pentru familie şi i-a însoţit pe producători la Tokio. Când au ajuns în studio, producătorii i-au comunicat că nu trebuie să citească mesajul pe care îl concepuse. Pregătiseră ei un alt mesaj. Şi i-au dat o foaie de hârtie pe care era scris acest alt mesajul. Iată conţinutul său exact, aşa cum a fost redactat:

> Ei bine, chiar dacă vă vine să credeţi sau nu... s-ar putea ca eu să fiu unul dintre acei „tipi norocoşi" sau, poate, nu ştiu, poate că sunt cu adevărat lipsit de noroc... În fine... Ăsta-s eu, Louis Zamperini, 27 de ani, născut în Los Angeles, California, Statele Unite ale Americii, cel care vă vorbeşte. Atunci când spun că-s norocos, mă refer la faptul că sunt în viaţă şi sunt sănătos... Da, asta-i o chestie de-a dreptul ciudată... Am auzit şi am şi văzut cu ochii mei cum s-a raportat că m-am dus, vreau să spun că s-a raportat că aş fi murit pe câmpul de luptă... Da, s-a spus că aş fi fost unul dintre aceia care a murit cavaleresc *[sic],* luptând pentru cauză... *C*red că în raportul oficial se spunea ceva de genul... „Locotenentul de rangul I Louis S. Zamperini, deţinătorul recordului universitar în proba de o milă, a fost declarat mort de către reprezentanţii Departamentului de Război al Statelor Unite. Fostul atlet de la University of Southern California a dispărut

[1] Loius Zamperini, interviu telefonic.

în misiune în Pacificul de Sud în mai 1943.” Ei, ce ziceţi?… Dom’le… Asta-i tare… Iată-mă viu şi nevătămat… Dar, la naiba! Se presupune că am murit… Ei bine, chestiunea asta îmi aduce aminte de un alt tip, care se află în aceeaşi situaţie ca şi mine, sau cel puţin era… Oricum, mi-a spus că, oficial, s-a anunţat că el ar fi fost „ucis pe câmpul de luptă”, când, în realitate, era prizonier de război… După mai multe luni, a primit o scrisoare de la soţia lui, în care aceasta îi spunea că s-a recăsătorit, fiindcă era convinsă că el era mort… Sigur că a rămas uluită când a aflat că el era bine mersi, prizonier într-un lagăr… Oricum, ea a încercat să-l consoleze, arătând că era gata să divorţeze şi să se recăsătorească cu el când avea să se întoarcă acasă… Chiar îmi pare rău pentru băiatu’ ăla, iar vina este doar a oficialităţilor, care iau de bune astfel de raporte *[sic],* pe care nu te poţi baza… Ar putea măcar să facă în aşa fel încât cei de acasă să afle unde sunt băiatul lro *[sic]…*

În fine, asta nu e treaba mea şi sper că cei de acasă au fost informaţi că trăiesc şi că am de gând să rămân în viaţă… Desigur, este foarte trist atunci când unui om nu i se permite nici măcar să trăiască. Vreau să spun, când este ucis într-un aşa-numit „raport oficial”… Ce ziceţi de asta?…[1]

Louie era îngrozit. Se întreba de multă vreme cum de fusese posibil să nu fie executat în Kwajalein, asemenea celor nouă militari din trupele de puşcaşi marini. Se întreba, de asemenea, de ce fusese torturat la Ofuna înainte de orice fel de interogatoriu, spre deosebire de toţi ceilalţi prizonieri de război. În sfârşit, intenţiile japonezilor deveniseră cât se poate de clare. În Kwajalein, după ce fusese ordonată execuţia lui Louie, un ofiţer şi-a convins superiorii să-l lase în viaţă pentru a fi transformat într-un instrument de propagandă.[2] Ofiţerul respectiv s-a gândit că

[1] Din documentele lui Louis Zamperini.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic; documentele lui Louis Zamperini din 1950, în care se face referire la întâlnirea cu ofiţerul din Kwajalein;

un sportiv din SUA care a avut rezultate deosebite la Jocurile Olimpice ar constitui un instrument de propagandă deosebit de valoros.[1*] Probabil că japonezii l-au trimis pe Louie în iadul de la Ofuna şi, apoi, la Omori, unde îl aştepta Pasărea, pentru a-i face viaţa de nesuportat, astfel încât la un moment dat să fie gata să facă orice, chiar şi să-şi trădeze ţara pentru a scăpa de calvar. Au făcut în aşa fel încât să dispară din evidenţe, nu l-au trecut pe listele Crucii Roşii, au aşteptat până când guvernul ţării sale l-a declarat decedat şi abia după aceea au demonstrat că se află în viaţă. Procedând astfel, japonezii au sperat să pună oficialităţile americane într-o situaţie neplăcută, diminuând astfel încrederea militarilor americani în guvernul lor.

Louie a refuzat să dea citire acelui mesaj. Continuând să zâmbească, producătorii japonezi l-au invitat să-i însoţească într-o scurtă plimbare. L-au dus la o cafenea, unde au avut grijă să i se servească o masă delicioasă, cu preparate tipic americane, după aceea l-au dus într-un ansamblu rezidenţial, unde camerele aveau paturi cu saltele şi cearşafuri, spunându-i că ar putea locui acolo şi că nu trebuie să se mai întoarcă vreodată la Omori. Apoi i-au făcut cunoştinţă cu un grup de australieni şi americani care, spuneau producătorii, îi ajută pe japonezi să-şi realizeze emisiunile. În momentul în care Louie a dat mâna cu ei, „prizonierii pentru propagandă” au lăsat ochii în pământ. Expresia de pe chipul lor spunea totul. Dacă Louie citea mesajul, devenea un propagandist al inamicului. Louie a fost dus înapoi, la postul de radio, şi i s-a cerut din nou să citească mesajul. Zâmbetele au dispărut imediat de pe chipurile producătorilor în timp ce-i ordonau să citească. Louie a refuzat din nou. Japonezii au ieşit din încăpere ca să stea de vorbă între patru ochi.[2]

Louie a fost lăsat singur în studio. În faţa lui se aflau mai

---

Louis Zamperini, interviu de George Hodak, Hollywood, California, iunie 1988, AAFLA.

[1] * Phil nu se dovedea la fel de util, însă executarea lui putea atrage după sine refuzul lui Louie de a coopera.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic; „42nd Bombardment Squadron: Addendum to Squadron History”, 11 septembrie 1945, AFHRA, Maxwell AFB, Alabama.

multe copii ale mesajului pe care trebuia să-l citească. Şi-a strecurat mâna printr-un buzunar găurit, a şterpelit un exemplar şi l-a strecurat sub haină. Producătorii s-au întors.

— Este clar, l-a anunţat unul dintre ei. Cred că tu mergi într-un lagăr disciplinar.[1]

Şi Omori era considerat drept lagăr disciplinar, dar era limpede că producătorii se referă la un alt lagăr. Pentru Louie, orice alt lagăr era mai bun decât acela de la Omori, pentru că la Omori se afla Pasărea. Producătorii i-au acordat o ultimă şansă pentru a se răzgândi, dar Louie nu s-a răzgândit.

A fost dus la Omori. Pasărea îl aştepta, clocotind de ură. Caporalul a început din nou să-l bată. Probabil că Louie îşi primea pedeapsa pentru refuzul de a citi textul compus de producători sau poate pentru că producătorul căruia Louie îi ceruse ajutorul data trecută îi povestise Păsării despre acuzaţiile emise de prizonier. Louie a rezistat, şi-a încasat bătaia cu aceeaşi ură în priviri şi a aşteptat să fie trimis într-un „lagăr disciplinar". Ca şi ceilalţi prizonieri de război, Louie a continuat să scruteze cerul, cu speranţa ca primul B-29 să fie urmat de altele.

*

În zorii zilei de 24 noiembrie, în Tokio au început să urle sirenele. De undeva, de sus, se auzea un zgomot puternic. Prizonierii de război au privit cerul. Sus, foarte sus, se zăreau nişte săgeţi strălucitoare: o mulţime de avioane B-29, în total 111 aparate, îndreptându-se toate spre o fabrică de avioane situată la marginea oraşului. Prinse într-un curent de aer foarte puternic, aparatele de zbor navigau cu viteze de aproximativ 700 km/oră, depăşind cu peste 150 km/oră viteza pentru care fuseseră proiectate. Veneau americanii![2]

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[2] Martindale, *op. cit.,* p. 177; Johan Arthur Johansen, interviu prin e-mail, 26 martie 2005; Johan Arthur Johansen, *Krigsseileren,* eseul 4, 1990; Tom Wade, interviu telefonic, 2 ianuarie 2005; „Tokyo in Flames After Crippling Superfort Blow", *Ogden Standard Examiner,* 25 noiembrie 1944; Kerr, *Flames,* pp. 97-101.

„Era o zi răcoroasă, senină şi însorită”, avea să scrie prizonierul de război Johan Arthur Johansen, care, la momentul respectiv, muncea din greu într-un punct de lucru. „Avioanele luceau ca argintul în razele soarelui, pe cerul albastru. … Era o privelişte minunată, care ne-a ridicat moralul până în înaltul cerului.”[1] Prizonierii au început să strige:

— Aruncaţi bombele! Să ajungeţi cu bine la sol! Bine aţi venit!

Gardienii au privit cerul. Se uitau cu teamă la avioane şi nu păreau să audă strigătele prizonierilor.

La Omori, contabilul lagărului, Yuichi Hatto, se afla într-un grup de prizonieri de război. Privind cerul, au observat cu toţii un avion de luptă japonez care se apropia de bombardierele americane. Avionul japonez a intrat direct într-unul dintre aparatele americane. Micul avion japonez s-a prefăcut într-o ploaie de scântei, care a căzut în Golful Tokio. Bombardierul american a început să piardă din altitudine şi să lase în urmă o dâră de fum. O paraşută s-a deschis în apropierea bombardierului respectiv, iar unul dintre prizonierii de război a strigat:

— Unul e în siguranţă! În siguranţă!

Cuvintele rostite în engleză i-au atras atenţia lui Hatto. Le mai auzise în timpul meciurilor de baseball. Bombardierul s-a prăbuşit în apă, ducându-i în nefiinţă pe toţi aceia care se mai aflau la bordul său. Singurul supravieţuitor, acela care a reuşit să se paraşuteze, plutea acum ca un puf de păpădie deasupra oraşului Tokio. Pe măsură ce cobora tot mai mult, Hatto a simţit o strângere de inimă, gândindu-se la ce soartă îl aştepta pe aviator imediat ce ajungea la sol.[2] Celelalte bombardiere şi-au continuat drumul. Undeva, în depărtare, s-a auzit o bubuitură puternică.

Pe parcursul toamnei, avioane B-29 au survolat Omori aproape zilnic. Uneori venea câte un singur aparat, alteori veneau cu zecile, împânzind cerul. În zilele senine, oamenii le priveau nestingheriţi; când cerul era acoperit, le auzeau

[1] Johan Arthur Johansen, interviu prin e-mail, 26 martie 2005.
[2] Yuichi Hatto, interviu luat în 28 august 2004.

mormăitul, singurul care putea să străpungă pătura cenuşie a norilor. În Tokio, sirenele urlau neîncetat, astfel încât prizonierii de război s-au obişnuit să doarmă în zgomotul lor.[1]

În noaptea de 27 noiembrie, lagărul a fost survolat de 85 de bombardiere. În noaptea de 29 spre 30, o noapte cu burniţă, prizonierii au fost treziţi din somn de două raiduri executate în forţă, care au avut drept ţintă zona industrială a oraşului Tokio. Bubuiturile exploziilor s-au auzit la mare distanţă, iar prizonierii de război au putut vedea flăcările înălţându-se spre cer, singurele urme rămase din cele 2.773 de clădiri care au fost distruse în acea noapte. Civilii au început să treacă podul spre Omori şi să-şi ridice corturi în jurul lagărului, sperând să scape astfel de efectele devastatoare ale bombelor.[2]

Într-o zi din acea toamnă, Louie a ieşit ca de obicei din baracă pentru a urmări nişte avioane de luptă japoneze care se apropiau de bombardierele americane. Lupta se dădea la o altitudine atât de mare, încât se puteau vedea bine numai bombardierele americane. Micile avioane japoneze se zăreau arareori, numai când intrau în bătaia razelor de soare. Când şi când, se auzea câte o explozie în imediata apropiere a bombardierelor. Louie se gândea că arată ca nişte focuri de artificii. Erau avioanele de luptă japoneze, care explodau după ce erau lovite de americani. Bombardierele americane au continuat să zboare neabătute.[3] În apropiere de Louie, cineva urmărea acelaşi spectacol. Pasărea privea totul cu o figură pe care se citea spaima.

— *Hikoki dame,* a lătrat caporalul. *Hikoki dame.*[4]

Avioanele japoneze, se lamenta el, nu erau bune de nimic.

Cu fiecare B-29 care survola capitala, Watanabe devenea mai încrâncenat. I-a chinuit pe prizonieri cu nesfârşitele sale inspecţii, a ordonat să nu se mai fumeze şi să nu se

[1] Norquist, *op. cit.,* pp. 288, 291.
[2] *Ibidem.,* p. 291.
[3] Louis Zamperini, interviu telefonic.
[4] Ibidem.

mai cânte, a interzis jocul de cărţi şi slujbele religioase. A pălmuit un ofiţer timp de cinci minute, l-a pus să stea în poziţie de drepţi timp de patru ore, în frig, fără veston, şi i-a ordonat să cureţe *benjo*-urile timp de două ore în fiecare zi, vreme de două săptămâni. A bătut un ajutor de bucătar cu un polonic de mărimea unei vâsle. A cotrobăit prin lucrurile personale ale deţinuţilor, confiscând hârtii şi fotografii de familie, decretându-le drept „materiale suspecte” şi distrugându-le. Îl cuprinsese paranoia.

— Voi câştigaţi războiul şi voi faceţi la toţi japonezii ca la sclavii negri! a urlat el la un prizonier.[1]

L-a târât în biroul lui pe Martindale şi l-a bătut în aşa un hal cu pumnii şi cu un băţ de kendo, încât a răsturnat tot mobilierul.[2]

În decembrie, Pasărea a părăsit lagărul pentru câteva zile, aşa că la Omori a fost cât de cât linişte, însă, în noaptea de dinaintea zilei în care caporalul ar fi trebuit să se întoarcă, prizonierii de război au fost treziţi din somn şi l-au auzit alergând prin lagăr, pe ploaie, strigându-le să iasă la un exerciţiu pentru prevenirea incendiilor. În momentul în care deţinuţii care urmau să îndeplinească sarcinile specifice pompierilor s-au adunat în ploaia rece, Pasărea i-a lovit pe câţiva dintre ei peste faţă, a început să alerge prin barăci, lovind şi alţi prizonieri, după care le-a ordonat tuturor să se alinieze afară. După ce Louie şi toţi ceilalţi au făcut aşa cum li s-a cerut, Pasărea a scos sabia, a început să execute prin aer tot felul de mişcări cu ea şi să urle, dând ordine şi proferând invective. Vreme de două ore, Pasărea i-a obligat pe prizonieri să pompeze apă pentru a stinge focuri imaginare şi le-a cerut să se folosească de mături pentru a stinge flăcări ce existau numai în mintea sa, pentru ca apoi să le ordone să intre în clădiri şi să iasă în fugă din ele, pentru a „salva” alimente şi documente.[3]

Pe parcursul lunii decembrie, Pasărea şi-a ieşit cu totul din minţi. A strâns ofiţerii şi le-a ordonat să treacă podul pentru a merge la Tokio, pretextând că era necesar să

[1] Bush, *op. cit.,* p. 207.
[2] Martindale, *op. cit.,* pp. 180-181.
[3] *Ibidem,* pp. 152-153; Wade, *op. cit.,* pp. 140-141.

adune lemn provenit de la casele bombardate. Pe străzi fuseseră aşezate albii cu apă pentru prevenirea incendiilor. În timp ce prizonierii înaintau, Pasărea s-a urcat pe o astfel de albie, şi-a scos sabia şi a urlat *„Keirei!”.* Prizonierii l-au salutat, iar caporalul, pierzându-se în lumea imaginaţiei sale, şi-a luat o poză pretenţioasă, ca şi când ar fi inspectat trupele, care i-a amintit lui Tom Wade de Mussolini. Civilii s-au adunat şi au început să-l aclame. După ce prizonierii au trecut de el, Pasărea a fugit, s-a cocoţat pe o altă albie şi a adoptat aceeaşi poziţie, urlând că doreşte să i se prezinte onorul. Totul s-a repetat, iar prizonierii s-au văzut nevoiţi să parcurgă cu acest ritual o distanţă de mai mulţi kilometri.[1]

Atunci când cădeau bombele, Pasărea avea obiceiul să urle, alergând cu sabia scoasă prin lagăr şi făcând spume la gură, cu faţa strâmbată de un rictus, cu ochii aproape închişi, roşu ca focul. În timpul a cel puţin două bombardamente, le-a interzis prizonierilor să se adăpostească în tranşee. În timpul unuia dintre bombardamente, le-a ordonat prizonierilor să se alinieze şi să ia poziţia de drepţi, cerându-le gardienilor să-şi pregătească armele pentru tragere şi să le îndrepte asupra prizonierilor. În timp ce bombele cădeau, Pasărea alerga printre prizonieri, băgând groaza în ei cu sabia pe care şi-o rotea pe deasupra capetelor lor.[2]

Pe măsură ce frecvenţa bombardamentelor creştea, comportamentul Păsării faţă de Louie devenea mai violent. Străbătea cu repeziciune lagărul, spumegând de furie, căutându-l pe american. Louie se ascundea, dar Pasărea îl găsea întotdeauna. De trei sau patru ori pe săptămână, Pasărea se năpustea asupra lui Louie în ceea ce Frank Tinker a numit „asaltul morţii”[3], în care caporalul îl lovea cu pumnii peste faţă şi în cap. După fiecare atac de acest fel, Louie rămânea ameţit şi plin de sânge. Era convins din ce în ce mai mult că Watanabe nu se va opri decât după ce îl

[1] Martindale, *op. cit.,* pp. 144-145; Wade, *op. cit.,* p. 141; mărturia lui Francis Harry Frankcom, din dosarele lui Mutsuhiro Watanabe (Sgt.), Vol. I, 1945-1952, Dosarul 201 Prizonieri de război 1945-1947, SCAP, Legal Section, Administrative Division, RAOOH, RG 331, NACP.
[2] Johan Arthur Johansen, *Krigsseileren,* eseul 4, 1990.
[3] Frank Tinker, interviu telefonic, 20 februarie 2005.

va fi ucis.

Louie a începu să cedeze nervos. Caporalul îl bântuia în vis, urlând şi clocotind de furie, lovindu-l în cap cu catarama de la curea. Chiar şi în aceste coşmaruri, Louie simţea că îl cuprinde o furie atât de cumplită, încât se vedea doborându-l la pământ pe caporal şi strângându-l de gât până când îl omora.[1]

În vreme ce Louie îşi îndura cumplitele suferinţe aduse de luna decembrie, fostul său pilot se topea pur şi simplu pe picioare la câteva sute de kilometri depărtare, într-o baracă mizeră din lagărul pentru prizonieri de război de la Zentsuji. Phil fusese transferat acolo în luna august a anului precedent, împreună cu Fred Garrett, cel rămas fără un picior, care fusese transferat de la Ofuna.[2]

Ofiţerii de la Ofuna care se ocupau de interogatorii se referiseră la Zentsuji ca fiind o „minunată" răsplată. Însă lagărul de acolo era orice altceva, dar nu o minune. Prizonierii primeau foarte puţină hrană şi căutau disperaţi buruieni ca să aibă ce mânca. Singura sursă de apă la care aveau acces era lichidul care se scurgea de pe suprafeţele cultivate cu orez, fertilizate cu excremente umane. Ca să nu moară de sete, prizonierii se vedeau nevoiţi să bea apa respectivă; drept urmare, 90% dintre ei sufereau de dizenterie. În 18 luni, toţi prizonierii au slăbit cel puţin 20 kg. Un ofiţer a estimat că în fiecare zi leşinau în jur de 20 de oameni. Aproape toţi prizonierii aveau beri-beri şi unii dintre ei au orbit din cauza malnutriţiei. În ultima zi a lunii noiembrie, un american a decedat din cauza inaniţiei.

La Zentsuji exista un singur avantaj: lui Phil i s-a permis să le scrie scurte mesaje alor săi, pe cărţi poştale. Aşa că scria fără încetare, unul după altul. Aceste mesaje chiar erau trimise, dar se împotmoleau undeva, în alambicatul

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[2] Don Wall, *Singapore and Beyond: The Story of the Men of the 2/20 Battalion, Told by the Survivors,* James N. Keady, Kowra, Australia, 1985, pp. 307-309; mărturia maiorului Melvin Miller din „The Mad Quack" (locotenent rangul I), Dosarul 201 Prizonieri de război 1945-1947, SCAP, Legal Section, Administrative Division, RAOOH, RG 331, NACP.

sistem poştal. Toamna a trecut. Se apropia Crăciunul, iar familia lui Phil nu a primit niciun mesaj din partea lui.

De la dispariţia lui Phil trecuse un an şi jumătate. Familia lui era disperată. Nu mai ştia nimic despre el din momentul în care avionul lui se prăbuşise. În noiembrie, membrii familiei Phillips au aflat de mesajul lui Louie, moment din care chinurile lor s-au înteţit, acum pline şi de frustrare. Louie se referise la militari care se aflau alături de el, dar numele acestora nu s-a putut înţelege foarte bine din cauza bruiajului, iar materialele dactilografiate ale transmisiilor radio nu le ofereau niciun fel de certitudine. Îl pomenise Louie şi pe Allen?[1]

Într-o seară de vineri a lunii decembrie din anul 1944, telefonul din casa lui Kelsey Phillips a sunat. La celălalt capăt al firului era un maior care lucra la Secretariatul Departamentului de Război al Statelor Unite. Probabil că cei de la Departamentul de Război primiseră veşti de la Crucea Roşie. Allen trăia.[2]

Kelsey nu mai putea de fericire. L-a rugat pe maior să transmită o telegramă soţului ei şi logodnicei fiului ei. Cecy, care se afla la Washington, a primit în sfârşit vestea pe care o aştepta de atâta vreme. Ghicitoarea îi spusese că Allen va fi găsit înainte de Crăciun. Iar telegrama a sosit pe 8 decembrie. În culmea fericirii, Cecy şi-a sunat fratele şi i-a dat vestea cea bună, şi-a dat demisia, s-a dus repede acasă, a pus într-o valiză câteva haine şi câteva fotografii cu Allen şi s-a grăbit să prindă un avion spre Indiana, dorind să aştepte acasă întoarcerea logodnicului.[3]

Cu patru zile înainte de Crăciun, la părinţii lui Allen a sosit o carte poştală pe care fiul lor o scrisese în octombrie: „Dragii mei, sper că sunteţi cu toţii sănătoşi. Abia aştept să ajung acasă, lângă voi. Tată, sper că te poţi duce la vânătoare de iepuri înainte de a se încheia sezonul. Toată dragostea mea pentru Cecy, Martha şi Dick. La mulţi ani de

[1] „Este posibil ca locotenentul Allen Phillips să fie prizonier la Tokio”, notiţe nedatate ale lui Phillips, FMP.

[2] „Locotenentul Allen Phillips este în viaţă, prizonier la japonezi, a fost dat dispărut acum un an şi jumătate”, notiţe nedatate ale lui Phillips, FMP.

[3] Terry Hoffman, interviu telefonic, 6 martie 2007.

ziua ta, tată.” Kelsey a izbucnit în plâns citind acele rânduri pentru că a recunoscut scrisul fiului ei. Pastorul Phillips, care acum se afla în Franţa, a primit vestea în Ajunul Crăciunului. „Nu pot descrie în cuvinte ceea ce simt”, avea să-i scrie fiicei sale. „Acum mă aflu într-o lume cu totul şi cu totul nouă. Nici nu mă pot gândi la ceva mai frumos. Este cu adevărat o fărâmă din Rai.”[1]

Într-o scrisoare în care li se confirma oficial că Allen era prizonier de război, membrilor familiei Phillips li s-a cerut să nu discute în public despre faptul că Allen era în viaţă.[2] Kelsey şi-ar fi dorit să se conformeze acestei cerinţe, doar că scrisoarea ajunsese la ea prea târziu. După telefonul primit de la Secretariatul Departamentului de Război al Statelor Unite, tot oraşul aflase vestea, iar ziarele locale publicau deja noutăţile despre Allen. Membrii familiei Zamperini primiseră o scrisoare cu un text similar, în care se arăta că la momentul respectiv se apreciază că mesajul de la radio fusese transmis cu adevărat de Louie, dar li se cerea să nu discute în mod public despre acest lucru. Probabil că funcţionarii de la Secretariatul Departamentului de Război al Statelor Unite nu doreau să se afle că au transmis veşti eronate, susţinând că doi aviatori erau morţi, când aceştia trăiau de fapt, mai ales că japonezii exploatau în avantajul lor astfel de erori.

Lui Kelsey i s-a permis să-i trimită o scrisoare fiului ei. Aşa că şi-a petrecut toată ziua care a urmat scriindu-i. Pe 14 decembrie, i-a trimis o scrisoare şi doamnei Louise Zamperini. Chiar dacă o bucura gândul că Allen trăieşte, sufletul îi era apăsat de tristeţe.[3] Dintre toţi cei aflaţi la bordul lui *Green Hornet*, numai Louie şi Allen fuseseră găsiţi. Mama lui Hugh Cuppernell era atât de demoralizată, încât nu se mai simţea în stare să le scrie altor mame. Sadie Glassman, mama artileristului Frank Glassman, a întrebat-o pe Louise într-o scrisoare dacă are vreo ştire despre Frank, adăugând: „Cu toate că noi nu avem nicio

[1] Reverendul Rusell Phillips, scrisoare către Martha Heustis, 5 ianuarie 1945.
[2] Kelsey Phillips, scrisoare către Louise Zamperini, 15 decembrie 1944.
[3] Ibidem.

ştire, faptul că dumneavoastră aţi aflat ceva ne dă un strop de speranţă."[1]

„Este dificil să-mi manifest în mod deschis bucuria (deşi mă bucur în adâncul sufletului meu) când mă gândesc la celelalte mame, pe care am ajuns să le cunosc şi să le iubesc. Şi ştiu foarte bine cât de mult se aseamănă durerea pe care toate o resimt în urma pierderii", îi scria Kelsey lui Louise. „Sunt alături de ele cu tot sufletul şi le voi scrie în fiecare zi."

Pe măsură ce Crăciunul se apropia, Louie abia dacă se mai putea ţine pe picioare. Îl chinuia foamea. Darurile primite de la hoţi îl ajutau, dar nu suficient de mult. Înnebunitor era faptul că alimentele se aflau atât de aproape. În toamna aceea, Crucea Roşie trimisese în două rânduri pachete pentru prizonierii de război, dar, în loc să le distribuie, conducătorii lagărului au băgat pachetele direct în magazie şi şi-au luat din ele tot ce au dorit.[2*] Nu făceau niciun efort pentru a ascunde faptul că furau.[3] „Îi vedeam cum aruncă ambalajele pe care noi le cunoşteam atât de bine, cum se plimbă printre barăci cu castroane cu cacao şi zahăr şi cum încearcă să-şi spele hainele cu bucăţi de brânză americană", scria Tom Wade.[4] Dintre toţi, Pasărea arăta poate cel mai clar că nu îi pasă de nimic; fuma Lucky Strike în văzul tuturor şi ţinea în cameră alimente care proveneau de la Crucea Roşie. Dintr-un transport al Crucii Roşii care cuprindea 240 de colete, Pasărea a furat 48, însumând aproape 200 kg de diverse bunuri.[5]

Către finalul lunii decembrie, Pasărea le-a ordonat prizonierilor să se adune lângă un camion plin cu mere şi portocale. De când era prizonier de război, Louie nu se

---

[1] Sadie Glassman, scrisoare către familia Zamperrini, 18 noiembrie 1944.

[2] Norquist, *op. cit.,* pp. 282, 290.

* După război, şeful lagărelor din zona Tokio avea să recunoască faptul că ordonase ca pachetele provenite de la Crucea Roşie să fie distribuite personalului japonez.

[3] Martindale, *op. cit.,* p. 134.

[4] Wade, *op. cit.,* p. 138.

[5] Ibidem.

bucurase decât de un singur fruct, mandarina pe care i-o dăduse Sasaki. Deţinuţilor li s-a spus să ia numai câte două fructe fiecare. Când prizonierii înfometaţi s-au repezit la fructe, fotografii japonezi aflaţi la faţa locului s-au grăbit să facă fotografii. Apoi, exact în momentul în care oamenii se pregăteau să devoreze fructele, li s-a dat ordin să le pună la loc în camion.[1]

În Ajunul Crăciunului li s-au distribuit în sfârşit nişte pachete. Louie a notat cu încântare acest moment în jurnalul său. Pachetul lui, care cântărea vreo 5 kg, conţinea carne de vită, brânză, pateu de somon, unt, gem, ciocolată, lapte, prune şi patru pachete de Chesterfield.[2] Toată după-amiaza aceea, oamenii au făcut schimb de produse, au fumat şi au mâncat pe săturate.

În timpul nopţii s-a mai petrecut ceva îmbucurător, rezultatul unei serii de evenimente. Printre prizonierii de război se afla unul căruia nu-i plăcea să se spele, dar care era un om ingenios, posibil cleptoman, pe nume Mansfield. Cu puţină vreme înaintea Crăciunului, Mansfield a pătruns într-un depozit, reuşind să se strecoare pe lângă şapte gardieni, şi a furat mai multe pachete trimise de Crucea Roşie, pe care le-a îngropat sub baraca lui. Descoperindu-i ascunzătoarea, gardienii l-au închis într-o celulă. Mansfield a evadat, a furat alte 16 pachete, pe care le-a adus în celula sa. Le-a ascuns într-un fel de compartiment secret, confecţionat de el însuşi. Pe uşa compartimentului respectiv a scris un mesaj, destinat celorlalţi prizonieri de război: „Mâncare. Serviţi-vă. Ridicaţi aici.” Prins din nou, a fost legat de un copac şi lăsat să stea în zăpadă fără mâncare şi fără apă. Era îmbrăcat doar în pijama. A fost bătut crunt. Cineva a declarat că ar fi stat legat de copac timp de zece zile. Într-o noapte, când se întorcea de la *benjo,* Louie l-a văzut pe translatorul lagărului, Yukichi Kano, stând în genunchi lângă Mansfield şi învelindu-l cu o pătură. A doua zi, în zori, pătura dispăruse înainte ca Pasărea să-şi facă apariţia. În cele din urmă, Mansfield a fost dezlegat şi dus într-un penitenciar pentru civili, unde i-

[1] Martindale, *op. cit.,* p. 187.
[2] Louis Zamperini, jurnal din prizonierat.

a mers mult mai bine.[1]

Una dintre urmările pozitive ale întregii situaţii a fost aceea că, în depozitul în care pătrunsese, Mansfield a descoperit şi o ladă cu recuzită de teatru, care purta însemnele Crucii Roşii. Le-a povestit şi altor prizonieri despre lada respectivă şi a venit cu ideea de a organiza cu toţii o reprezentaţie de Crăciun, care le-ar fi crescut moralul. Prizonierii s-au asigurat că au aprobarea Păsării, măgulindu-l şi numindu-l „maestru de ceremonii”. De asemenea, au avut grijă să-i ofere „tronul” din faţa „scenei”, adică grupul sanitar, în care căzile au fost acoperite cu scânduri din lemn pentru a încropi o scenă. Deţinuţii s-au decis să prezinte o producţie muzicală inspirată din povestea Cenuşăresei, pe texte elaborate de un prizonier de război britanic. Frank Tinker şi-a pus în valoare talentul de interpret de operă jucând rolul Prinţului Leander din Pantoland. Rolul zânei a fost interpretat de un britanic din sud-estul Angliei, care a purtat colanţi şi tutu. Printre personaje se numărau Lady Dia Ree şi Lady Gono Ree. Pentru Louie, acela a fost cel mai distractiv spectacol pe care l-a văzut vreodată. Soldatul Kano a tradus totul gardienilor, care stăteau undeva în spate, râzând şi aplaudând. Pasărea s-a bucurat de glorie în lumina reflectoarelor, iar în noaptea aceea i-a lăsat în pace pe Louie şi pe ceilalţi prizonieri.[2]

La Zentsuji, sosea Crăciunul şi pentru Phil şi Fred Garrett. Câţiva dintre prizonierii de război au dat la iveală instrumente muzicale şi s-au adunat într-un concert susţinut în faţa celor 700 de prizonieri chinuiţi de foame. Au interpretat cântece vesele, acompaniaţi de vocile tuturor captivilor. Totul s-a încheiat cu imnurile Angliei, Olandei şi Statelor Unite. Prizonierii de război de la Zentsuji s-au aliniat în poziţie de drepţi, cu gândul acasă.[3]

---

[1] Martindale, *op. cit.,* pp. 122-123; Norquist, *op. cit.,* pp. 287-288; Wade, *op. cit.,* pp. 137-138; Robert Martindale, interviu telefonic, 2 ianuarie 2005.

[2] Martindale, *op. cit.,* pp. 189-192; Wade, *op. cit.,* pp. 143-144; Johan Arthur Johansen, *Krigsseileren,* numărul 4, 1990; Clarke, *op. cit.,* pp. 151-154.

[3] Wall, *op. cit.,* p. 308.

După Crăciun, Pasărea a încetat să-i mai agreseze pe prizonieri. Nici măcar de Louie nu s-a mai atins. Umbla prin lagăr meditând. Deţinuţii îl urmăreau cu privirea, întrebându-se ce se petrece.

Pe parcursul anului respectiv, în lagăr venise de mai multe ori un înalt demnitar, prinţul Yoshitomo Tokugawa. Om puternic şi influent, descendent, se pare, din primul shogun, Tokugawa vizita lagărele de prizonieri de război în calitate de reprezentant al Crucii Roşii. La Omori, el a stat de vorbă cu prizonierul Lewis Bush, care i-a povestit despre actele de cruzime ale Păsării.[1]

Caporalul a bănuit ceva. După ce Tokugawa şi-a terminat prima sa vizită la Omori, Pasărea i-a interzis lui Bush să mai stea de vorbă cu importantul demnitar. Bush l-a sfidat pur şi simplu pe Watanabe, care l-a bătut crunt de îndată ce prinţul a părăsit lagărul. Tokugawa a continuat să vină la Omori, iar Bush a continuat să discute cu el. Îngrijorat de cele aflate, Tokugawa s-a dus la Oficiul pentru Prizonieri de Război al Crucii Roşii şi a insistat să se ia măsuri în privinţa lui Watanabe. Apoi i-a mărturisit lui Bush că întâmpină anumite piedici. Dar, chiar înainte de Anul Nou, prinţul a reuşit în demersul său, iar Watanabe a primit ordin să părăsească lagărul de la Omori.

Însă victoria obţinută de Tokugawa nu avea să dureze. Oficialii nu au întreprins nimic pentru a întrerupe contactul Păsării cu prizonieri de război. Pur şi simplu, l-au transferat într-un lagăr îndepărtat, izolat, unde avea să se comporte exact la fel faţă de prizonierii de război, fără a mai fi controlat în vreun fel de către prinţ sau de către Crucea Roşie. Pentru ca Watanabe să nu aibă de suferit în vreun fel, colonelul Sakaba l-a avansat la gradul de sergent.[2]

Pasărea a dat o petrecere de adio la care i-a invitat şi pe câţiva dintre prizonierii de război care erau ofiţeri. Aceştia

[1] Bush, *op. cit.,* pp. 183, 198-199; Yuichi Hatto, interviu din 28 august 2004; Raportul locotenentului Lewis Bush, din dosarele lui Mutsuhiro Watanabe (Sgt.), Vol. I, 1945-1952, Dosarul 201 Prizonieri de război 1945-1947, SCAP, Legal Section, Administrative Division, RAOOH, RG 331, NACP.

[2] Yuichi Hatto, interviu, 28 august 2004; James, *op. cit.,* p. 280.

au început să umble prin lagăr, căutând să recolteze mostre de scaun de la deţinuţii care sufereau de cele mai grave cazuri de dizenterie, au făcut din respectivele mostre un fel de sos, pe care l-au pus apoi peste nişte turte din orez. Când au venit la petrecere, ofiţerii i-au oferit Păsării turtele, în semn de preţuire. În vreme ce prizonierii îi spuneau caporalului cât de mult o să-i ducă lipsa, acesta s-a înfruptat zdravăn din cadou.[1] Părea să regrete profund că pleacă.

În ziua respectivă, Louie a privit pe fereastra barăcii sale şi l-a văzut pe Pasăre într-un grup de oameni, cărora le strângea mâinile. Toţi prizonierii de război erau deosebit de binedispuşi. Louie a întrebat ce se întâmplă. Cineva i-a răspuns că Pasărea urma să plece.[2]

Turtele din orez nu şi-au făcut efectul chiar atât de repede precum s-ar fi dorit. Când a traversat podul, Pasărea se simţea cât se poate de bine. La Omori, epoca terorii se încheiase.

[1] Martindale, *op. cit.,* pp. 191-192.
[2] Louis Zamperini, interviu telefonic.

Capitolul 27

Căderea

La Omori, condiţiile de viaţă s-au îmbunătăţit simţitor. Încetul cu încetul, soldatul Kano a preluat controlul asupra lagărului, împreună cu înlocuitorul lui Watanabe, sergentul Oguri, un om bun şi rezonabil. Toate regulile impuse de Pasăre au fost anulate.[1] Cineva a intrat în biroul lui şi a găsit un teanc de scrisori pe care prizonierii de război le trimiseseră familiilor lor. Unele dintre ele se aflau acolo de peste nouă luni. Scrisorile respective au fost expediate, iar prizonierilor li s-a permis din nou să scrie acasă.[2] „Sper că sunteţi cu toţii sănătoşi şi binedispuşi, fără a fi nevoie să beţi pentru a vă simţi bine”, scria Louie într-un mesaj către familia lui.[3] Iar în alta zicea: „Spuneţi-i lui Pete că, atunci când o să am 50 de ani, voi avea mai mult păr pe cap decât a avut el la 20.”[4] Scrisorile lui, ca şi celelalte, aveau să intre în greoiul sistem al poştei, ajungând la destinatari la mult timp după ce războiul va fi luat sfârşit.

La două săptămâni după începerea noului an, 1945, un grup de bărbaţi cocârjaţi şi îmbrăcaţi în zdrenţe au trecut încet podul din bambus spre Omori. Louie îi cunoştea, veneau de la Ofuna.[5] Unul dintre ei era comandorul

---

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; Martindale, *op. cit.,* pp. 194-195; mărturia lui Francis Harry Frankcom, din dosarele lui Mutsuhiro Watanabe (Sgt.), Vol. I, 1945-1952, Dosarul 201 Prizonieri de război 1945-1947, SCAP, Legal Section, Administrative Division, RAOOH, RG 331, NACP.

[2] Mărturia lui Francis Harry Frankcom, din dosarele lui Mutsuhiro Watanabe (Sgt.), Vol. I, 1945-1952, Dosarul 201 Prizonieri de război 1945-1947, SCAP, Legal Section, Administrative Division, RAOOH, RG 331, NACP.

[3] Louis Zamperini, scrisoare adresată familiei sale, 6 ianuarie 1945.

[4] Louis Zamperini, scrisoare adresată familiei sale, ianuarie sau februarie 1945.

[5] Louis Zamperini, interviu telefonic; John A. Fitzgerald, jurnal din prizonierat, documentele lui John A. Fitzgerald, Operational Archives Branch NHC, Washington, D.C.

Fitzgerald. Prizonierii de la Omori i-au spus că este cel mai norocos om din Japonia. Pentru că de acolo tocmai plecase Pasăre, un tiran descreierat.

Printre prizonierii care soseau, Louie l-a văzut pe Bill Harris şi a simţit că i se rupe inima. Harris era o epavă. Când Louie şi-a salutat vechiul prieten, Harris l-a privit nedumerit. Părea confuz şi cu mintea în altă parte, făcând un efort pentru a-şi aduna gândurile.[1]

Se pare că Măcănilă nu îl bătuse pe Harris doar în septembrie 1944. Pe 6 noiembrie, când Harris a fost prins vorbind, Măcănilă l-a bătut din nou. A chemat în ajutor şi câţiva gardieni, care l-au bătut şi ei, până ce Harris şi-a pierdut cunoştinţa. Două luni mai târziu, Harris a fost bătut din nou pentru că furase nişte cuie, pe care avea de gând să le folosească pentru a-şi repara încălţările rupte, peticite într-una pe parcursul iernii friguroase. Le ceruse japonezilor câteva cuie, dar aceştia l-au refuzat.[2]

Medicul de la Omori care se ocupa de prizonierii de război l-a examinat atent pe Harris. El i-a mărturisit lui Louie că este de părere că puşcaşul marin va muri.

Chiar în aceeaşi zi, Oguri a deschis depozitul şi a ordonat să li se împartă prizonierilor pachetele de la Crucea Roşie. Pentru Louie, faptul că i-a dat lui Harris pachetul său a fost, conform propriei mărturii, deopotrivă cel mai dificil şi cel mai uşor lucru din lume. Harris şi-a revenit.[3]

Din moment ce refuzase să devină un „prizonier pentru propagandă”, Louie se aştepta să fie trimis într-un lagăr disciplinar. Atâta vreme cât Pasărea îl chinuise, şi-a acceptat soarta cu seninătate. Acum, că Pasărea plecase, iar Harris îi era din nou alături, împreună cu alţi prieteni de-ai săi, Louie îşi dorea să rămână la Omori. În fiecare zi, aştepta cu teamă ordinul transferării.

Între timp, avioanele B-29 continuau să vină. Sirenele urlau de câteva ori pe zi. În lagăr circulau zvonuri de tot

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[2] John A. Fitzgerald, jurnal din prizonierat, documentele lui John A. Fitzgerald, Operational Archives Branch NHC, Washington, D.C.

[3] Louis Zamperini, interviu telefonic; Louis Zamperini, jurnal din prizonierat, însemnare din 15 ianuarie 1945.

felul: Manila fusese cucerită, Germania căzuse, iar americanii se pregăteau pentru ofensiva în Japonia. Asemenea celorlalţi prizonieri de război, Louie era îngrijorat. Speriaţi din cauza bombardamentelor, gardienii erau din ce în ce mai nervoşi, mai supăraţi. Chiar şi gardienii care fuseseră amabili cu ei deveneau ostili, violenţi fără motiv. Pe măsură ce raidurile asupra Japoniei se intensificau şi creştea probabilitatea unei invazii, se pare că japonezii au început să-i perceapă pe deţinuţi ca fiind o ameninţare.

Militarii americani tocmai primiseră o veste cumplită. Pe insula Palawan, în Filipine, se aflau de multă vreme 150 de prizonieri de război americani, obligaţi să construiască acolo un aerodrom. În decembrie, după ce armata americană a bombardat respectivul aerodrom, prizonierii de război au primit ordin să sape adăposturi. Li s-a spus să le facă în aşa fel încât oamenii să nu poată intra decât unul câte unul.

La 14 decembrie, japonezii au reperat un convoi american în apropiere de Palawan. Comandantul Diviziei a II-a Aeriană din cadrul Armatei Japoneze a fost absolut sigur, se spune, că americanii veneau pentru invazie. Avându-se în vedere acest scenariu, a fost emis ordinul ca toţi prizonierii de război să fie executaţi. Chiar în seara acelei zile, comandantul japonez a trimis prin radio un mesaj în Palawan: „Lichidaţi-i pe cei 150 de prizonieri.”

Pe 15 decembrie, în Palawan gardienii au început să urle din senin că sosesc avioane inamice. Prizonierii de război s-au strecurat în adăposturi şi au stat acolo, dar nu au auzit avioanele. Apoi a început să curgă pe ei un lichid. Era benzină. Gardienii au aruncat în adăposturile respective mai întâi torţe aprinse, apoi grenade. Adăposturile şi oamenii care se aflau în ele au luat foc.

În vreme ce gardienii se bucurau, prizonierii de război încercau cu disperare să-şi salveze viaţa. Unii dintre ei au reuşit să iasă din adăposturi, săpând cu mâinile goale, dar aproape toţi au fost ucişi cu baionetele, împuşcaţi cu mitraliere sau bătuţi până au decedat. Numai 11 oameni au reuşit să scape, au traversat înot un golf şi au fost

descoperiţi de deţinuţii dintr-o închisoare penală. Aceştia i-au dat pe supravieţuitori în grija luptătorilor de gherilă filipinezi, care i-au transportat până la forţele militare americane.

În seara aceleiaşi zile, japonezii au organizat o petrecere pentru a sărbători masacrul. Presupunerea legată de o invazie americană s-a dovedit a fi greşită.[1]

În zorii zilei de 16 februarie, peste Omori cădea lapoviţa. Louie şi ceilalţi prizonieri abia terminaseră micul dejun, alcătuit din supă şi orz, când sirenele au început să urle. Comandorul Fitzgerald s-a uitat la prietenii săi. El ştia foarte bine că nu putea fi vorba despre avioane B-29, care ar fi trebuit să zboare toată noaptea pentru a ajunge la o astfel de oră matinală în Japonia. Probabil că veneau aparate care decolaseră de pe portavioane. Ceea ce însemna că navele americane se aflau undeva pe-aproape. Câteva secunde mai târziu, încăperea a început să trepideze. Oamenii se grăbeau să iasă pe uşă.

Louie a ieşit din baracă într-o lume care se cutremura, se năruia. Tot cerul era acoperit de avioane de luptă, atât americane, cât şi japoneze, care urcau şi coborau şi ale căror piloţi căutau să-şi doboare inamicii. Deasupra oraşului Tokio, şiruri întregi de bombardiere coborau în picaj la mică altitudine, ca nişte valuri ce se loveau de ţărm. Bombele lor cădeau pe fabricile de avioane şi pe aeroport. Pe măsură ce se înălţau din nou, de jos se ridicau perdele de foc. Louie era martor la cea mai mare bătălie aeriană din toate timpurile care s-a purtat pe cerul Japoniei.[2]

---

[1] Hampton Sides, *Ghost Soldiers, The Epic Account of World War II's Greatest Rescue Mission,* Anchor Books, New York, 2002, pp. 7-17; Kerr, *Surrender,* pp. 112-115; V. Dennis Wrynn, „American Prisoners of War, Massacre at Palawan", *World War II,* noiembrie 1997.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic; John A. Fitzgerald, jurnal din prizonierat, documentele lui John A. Fitzgerald, Operational Archives Branch NHC, Washington, D.C.; Martindale, *op. cit.,* p. 198; Johan Arthur Johansen, *Krigsseileren,* eseul 4,1990; Frank Tremaine, „Tokyo in Flames after Record Bombing Attack", *Brainerd* (Minn.) *Daily Dispatch*, 16 februarie 1945; „Navy Planes Rip Tokyo", *Nebraska State Journal*, Lincoln, 16 februarie 1945.

Gardienii şi-au pus baionetele la arme şi le-au ordonat prizonierilor să intre în barăci. Louie şi ceilalţi au intrat şi au aşteptat până când gardienii au plecat să împartă ordine altor prizonieri. După aceea, s-au strecurat afară, au escaladat gardul lagărului şi au rămas cocoţaţi acolo, cu coatele sprijinite de marginea de sus a acestuia. Ceea ce au văzut a fost de-a dreptul fascinant. Avioanele acoperiseră întregul cer şi, peste tot, se vedea cum unele dintre ele se prăbuşesc în apă.

O anumită confruntare i-a reţinut atenţia lui Louie. Un avion american de tip Hellcat se angajase în luptă cu un avion japonez şi, în cele din urmă, a pornit în urmărirea acestuia. Avionul de luptă japonez s-a îndreptat spre oraş şi a coborât la mică altitudine, traversând golful. Hellcat-ul îl urmărea strâns. Avionul japonez a trecut pe deasupra lagărului, la mică altitudine. Pilotul american a început să tragă asupra lui. Mai multe sute de prizonieri urmăreau totul, urcaţi pe gardul lagărului, cu ochii îngustaţi ca să poată vedea mai bine, cu capul dat pe spate, cu inimile bătând să le spargă pieptul şi cu urechile asurzite de huruitul avioanelor. Cele două aparate zburau atât de jos şi au trecut atât de aproape de ei, încât Louie a putut vedea chipurile ambilor piloţi. Japonezul a traversat golful, iar americanul s-a făcut nevăzut.[1]

În ziua aceea, în jur de 1.500 de avioane americane şi câteva sute de avioane japoneze au trecut pe deasupra lagărului. În ziua următoare, cerul s-a umplut din nou de avioane. Pe 17 februarie, mai precis la finele zilei, au fost avariate peste 500 de avioane japoneze, atât la sol, cât şi în aer. Uzinele de avioane ale japonezilor au suferit distrugeri importante. Americanii au pierdut 80 de aparate.

Şapte zile mai târziu, a avut loc o operaţiune şi mai amplă. La ora 7 dimineaţa, în condiţii de viscol, 1.600 de avioane care au decolat de pe punţile portavioanelor au survolat Omori şi au bombardat Tokio. Au fost urmate de 229 de avioane B-29, care aveau la bord bombe incendiare.

[1] John A. Fitzgerald, jurnal din prizonierat, documentele lui John A. Fitzgerald, Operational Archives Branch NHC, Washington, D.C.; Louis Zamperini, interviu telefonic.

Întâmpinând prea puţină rezistenţă, aparatele de zbor s-au îndreptat spre zona industrială şi au aruncat acolo bombele din dotare.[1] Prizonierii de război au zărit flăcările dansând pe linia orizontului.

În ultima zi a lunii februarie, li s-a cerut prizonierilor de război care erau ofiţeri să se alinieze. Au fost strigate 15 nume. Printre acestea s-au numărat şi acelea ale prizonierilor Zamperini, Wade, Mead şi Fitzgerald. Prizonierilor respectivi li s-a comunicat că urmează să fie transferaţi în lagărul 4B, cunoscut şi sub denumirea de Naoetsu.[2] Louie a primit această veste plin de optimism. Indiferent unde urma să ajungă, îi avea alături pe aproape toţi prietenii săi.

În seara zilei de 1 martie, deţinuţii care urmau să fie transferaţi şi-au strâns lucrurile, apoi şi-au pus mantalele primite cu o zi înainte. Louie şi-a luat rămas-bun de la Harris, pe care nu avea să-l mai vadă niciodată.

Prizonierii care urmau să ajungă la Naoetsu s-au urcat într-un camion, care i-a dus la Tokio. În lagăr, fusese o încântare să urmărească bătălia aeriană desfăşurată deasupra oraşului. Însă acum, văzând la faţa locului consecinţele luptelor, au fost de-a dreptul şocaţi. Cartiere întregi se transformaseră în ruine carbonizate. Şiruri întregi de case nu mai erau acum decât nişte rămăşiţe înnegrite.[3] Louie a remarcat ceva strălucind printre ruine în mai multe zone în care se aflaseră clădiri cu locuinţe: printre grămezile de moloz se vedeau maşinării de mari dimensiuni, de uz industrial. Ceea ce vedea Louie era, de fapt, tot ce mai rămăsese dintr-un întreg sistem de manufacturi bine organizate pentru industria de război, găzduite de locuinţe, de şcoli şi de mici „fabrici-fantomă”[4].

---

[1] „1.600 de avioane au bombardat capitala Japoniei, în contextul în care s-a lansat o acţiune de amploare în Iwo”, *Sunday Times Signal,* Zanesville, Ohio, 25 februarie 1945; Kerr, *Flames,* pp. 138-144.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic; John A. Fitzgerald, jurnal din prizonierat, documentele lui John A. Fitzgerald, Operational Archives Branch NHC.

[3] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[4] Martindale, *op. cit.,* p. 241; Kerr, *Flames,* p. 153.

Louie şi ceilalţi deţinuţi transferaţi au fost duşi la gară şi urcaţi într-un tren. Au călătorit toată noaptea, îndreptându-se spre vest, spre o zonă acoperită de zăpadă. Pe măsură ce drumul lor continua, stratul de zăpadă devenea tot mai gros.

Pe 2 martie, pe la 9 dimineaţa, au ajuns la Naoetsu, un orăşel situat pe coasta vestică a Japoniei. În gară, prizonierii au observat uimiţi că stratul de zăpadă avea o grosime de 4 m, ridicându-se deasupra capetelor lor. Au urcat nişte trepte săpate de-a dreptul în nămeţi şi s-au trezit într-o lume de un alb orbitor, în vârful unui munte de zăpadă care acoperise întregul orăşel.[1] „Se vedea ca şi când în mijlocul acelui orăşel s-ar fi aflat un uriaş tort glazurat cu frişcă”, avea să scrie Wade.[2] Stratul de zăpadă era atât de gros, încât localnicii săpaseră în el tunele ca să poată ieşi din locuinţe şi să se deplaseze pe străzi. Contrastul cu oraşul Tokio, înnegrit de incendii, era izbitor.

Trăgându-şi lucrurile pe sănii, prizonierii şi-au început drumul de 2 km până la destinaţie. Bătea un vânt pătrunzător, iar frigul cumplit le intra în oase. Lui Fitzgerald i-a fost cel mai greu pentru că avea infecţie la un picior. Cârjele lui intrau adânc în zăpadă şi nu îl puteau susţine aşa cum ar fi trebuit.

Prizonierii au traversat un pod şi au văzut Marea Japoniei. La mică distanţă de mare, prins parcă între râurile Ara şi Hokura, se afla lagărul de prizonieri Naoetsu, aflat aproape cu totul sub zăpadă. Louie şi ceilalţi au intrat în lagăr şi s-au oprit înaintea unei colibe, unde li s-a cerut să ia poziţie de drepţi. Au aşteptat ceva vreme, cu vântul fluturându-le prin haine.

În cele din urmă, s-a deschis o uşă şi a apărut o siluetă care a urlat *„Keirei!”*

Era Pasărea.

Lui Louie i s-au muiat picioarele; a simţit cum zăpada se

---

[1] John A. Fitzgerald, jurnal din prizonierat, documentele lui John A. Fitzgerald, Operational Archives Branch NHC, Washington, D.C., Wade, *op. cit.,* pp. 146-147.

[2] Wade, *op. cit.,* p. 144.

înalţă dintr-odată spre el şi s-a prăbuşit la pământ.[3]

[3] Louis Zamperini, interviu telefonic.

Capitolul 28

Sclavia

Louie avea să relateze că momentul în care l-a revăzut pe Pasăre a fost cel mai cumplit din viaţa lui. Caporalul, dimpotrivă, era fericit ca un copil în ziua aniversării sale. Părea să fie sigur că prizonierii se bucură să-l revadă.[1]

Fitzgerald a ieşit în faţă, sprijinit în cârje, ca să-şi asume rolul de prizonier cu cel mai înalt rang. Pasărea le-a spus că, la fel ca la Omori, el deţine comanda şi că deţinuţii au datoria să-i execute ordinele. Le-a mai comunicat că va face totul astfel încât să aibă control deplin asupra acestui lagăr, exact ca la Omori.

Încercând să-şi depăşească starea de şoc, Louie s-a târât cu greu prin zăpadă spre cazarmă, o clădire cu două niveluri aşezată pe o stâncă ce domina râul Hokura, cu apele îngheţate acum. Cei 300 de prizonieri aflaţi deja acolo, în majoritate australieni, erau extrem de slabi, păreau nişte umbre. Purtau uniformele kaki în care fuseseră capturaţi, uzate acum de anii de folosire neîntreruptă, atât de zdrenţăroase, încât un civil le-a comparat cu algele. Vântul, care agita marea, şuiera şi prin crăpăturile din pereţi. Acoperişul avea atât de multe găuri, încât ninsoarea pătrundea fără probleme înăuntru. Clădirea era în mod vizibil infestată de purici şi păduchi, precum şi de şobolani, care umblau nestingheriţi prin camerele prizonierilor. Paturile erau de fapt nişte scânduri fixate de pereţi, iar pe post de saltele se foloseau paie de orez. Peste tot în podea se vedeau găuri mari: prizonierii desprinseseră scândurile duşumelelor şi le puseseră pe foc pentru a rezista temperaturilor din acele locuri, care coborau frecvent sub zero grade.[2]

---

[1] Frank Tinker, interviu telefonic, 20 februarie 2005.

[2] Wade, *op. cit.,* pp. 148-149, 152-153; Frank Tinker, interviu telefonic, 20 februarie 2005; Alan B. Lyon: *Japanese War Crimes, Trials of the Naoetsu Camp Guards,* Australian Military History Publications, Loftus, Australia, 2000, pp. 25-34; John Cook, *Japan: C Force,* memorii

Lângă un perete se aflau câteva zeci de cutii mici. Unele dintre acestea se spărseseră, iar cenuşa din ele se răspândise pe jos. În acele cutii se aflau rămăşiţele a 60 de prizonieri australieni, adică o cincime din totalul prizonierilor, care muriseră în lagăr în 1943 şi 1944. La originea unora dintre decese s-au aflat afecţiuni ca pneumonia, beri-beri, malnutriţia, colita sau o combinaţie a acestora. Însă majoritatea deceselor au fost cauzate de abuzurile de ordin fizic. Într-un sistem de lagăre pentru prizonieri de război care va rămâne în istorie ca un exemplu suprem de cruzime, Naoetsu ocupa un loc cu totul special, fiind unul dintre cele mai groaznice locuri de pe harta Japoniei. Din nenumăratele iaduri prin care a trecut Louie în timpul războiului, acesta avea să fie cel mai cumplit.

Louie s-a întins pe scândurile patului său şi a încercat să se pregătească sufleteşte pentru ce avea să reprezinte pentru el şederea la Naoetsu. Când, într-un sfârşit, a adormit, în cealaltă parte a globului, la Madison Square Garden, se adunau cei mai buni atleţi din lume. Organizatorii rebotezaseră competiţia cu numele lui Louie, în semn de omagiu, căci pe atunci toată lumea îl credea mort, cu excepţia membrilor familiei sale, care, când au aflat această ştire despre concurs, s-au supărat. Competiţia se numea „Louis S. Zamperini Memorial Mile”[1*], dar denumirea avea să-i fie modificată în „Louis Zamperini Invitational”.[2] Dar asta nu însemna că sportivii invitaţi să participe au savurat evenimentul. Marty Glickman, care fusese coleg de echipă cu Louie la Olimpiada din 1936, a privit cursa cu lacrimi în ochi.[3]

Cursa a fost câştigată de Jim Rafferty, cel mai bun atlet american în proba de o milă. Timpul obţinut de el a fost de 4 minute şi 16,4 secunde, cu 4 secunde mai mult decât

---

nepublicate; „Lista celor care au decedat în lagărul de prizonieri de război de la Naoetu *[sic]* 1942-1944”, *Taheiyo ni Kaleru Hashi; Horyo Shuyojono Higeikei wo Keoete,* Japan-Australia Society, 1996, material tradus din limba japoneză.

[1] Cursa de o milă în memoria lui Louis S. Zamperini.” (n.red.)

[2] „United Nation Olympics Talked - New Golden Era in Track Seen When Peace Comes”, *Reporter News,* Abilene, Texas, 5 martie 1945.

[3] CBS, „48 Hours: Race to Freedom”, 1998.

timpul obţinut de Louie la Oahu chiar înainte de a urca la bordul lui *Green Hornet.*

Louie şi-a petrecut primele săptămâni de la Naoetsu într-un frig ucigător. Tremura toată noaptea pe paiele care ţineau loc de saltea şi reuşea să adoarmă abia către dimineaţă, când auzea urletele gardienilor trezindu-i şi obligându-i să iasă la *tenko,* în zăpadă, vânt năprasnic şi întuneric. În timpul zilei, umbla de colo-colo însoţit de Tinker, Wade şi ceilalţi prieteni, căutând câte un petic de pământ pe care bătea soarele, încercând zadarnic să se încălzească. Nu a trecut mult timp şi a început să fie chinuit de tuse şi de febră, ca şi de alte simptome specifice gripei.[1] Mâncarea mizerabilă de la Naoetsu nu contribuia cu nimic la îmbunătăţirea stării de sănătate. Raţiile de mâncare, înjumătăţite în cazul ofiţerilor, se compuneau din mei, orz sau alge fierte şi, din când în când, câteva felii de legume. Apa de băut, pe care prizonierii erau nevoiţi să o aducă pe sănii, era galbenă şi duhnea. Văzând că gardienii fumează ţigări americane, prizonierii şi-au dat seama imediat că angajaţii Crucii Roşii le trimiteau pachete, deturnate, ca de obicei, de gardieni.[2]

Watanabe se comporta la fel de dur ca la Omori. Australienii îl porecliseră „Watanemernicul”. Era mult mai mic în grad decât comandantul lagărului, un bărbat mic de statură, cu o mustăcioară mică, pe care se pare că şi-o lăsase în semn de omagiu faţă de Hitler. La fel ca ofiţerii de la Omori, comandantul de la Naoetsu îl trata pe Watanabe cu mult respect. La Naoetsu, Watanabe îşi găsise un acolit, un ins care semăna cu o vânătă, se numea Hiroaki Kono şi îl urma peste tot prin lagăr, agresându-i şi el pe captivi cu brutalitatea „unui animal hitlerist turbat”, după cum avea să scrie Wade.[3]

---

[1] „42nd Bombardment Squadron: Addendum to Squadron History”, 11 septembrie 1945, AFHRA, Maxwell AFB, Alabama; Louis Zamperini, însemnări despre prizonierat, 1946.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic; Louis Zamperini, însemnări despre prizonierat, 1946; Wade, *op. cit.,* p. 151; Ken Marvin, interviu telefonic, 21 ianuarie 2005.

[3] Wade, *op. cit.,* p. 159.

Faptul că Louie fusese transferat la Naoetsu şi ajunsese în ghearele Păsării nu reprezenta o coincidenţă. Watanabe fusese acela care hotărâse transferul în lagărul respectiv, cu explicaţia că la Naoetsu numărul ofiţerilor era prea mic.[1] Wade era de părere că fiecare dintre prizonierii transferaţi avea o anume calitate prin care putea fi util. Al Mead, care îl salvase pe Louie de la moartea prin inaniţie la Ofuna, fusese şeful bucătăriei la Omori; Fitzgerald era prizonierul cel mai înalt în grad; Wade fusese şef de baracă şi aşa mai departe. Singurul care nu avusese vreun statut deosebit ca prizonier era Louie. Wade credea că Pasărea l-a ales doar pentru a-l chinui.

Wade avea dreptate. Aproape imediat ce Louie a ajuns în lagăr, Pasărea a început să-l agreseze, lovindu-l cu palmele şi cu pumnii. Unii dintre prizonieri au fost de-a dreptul şocaţi de felul în care sergentul Watanabe îl urmărea pe Louie şi îl brutaliza doar aşa, „ca să nu-şi iasă din mână”.[2] Ca şi până atunci, Louie a îndurat bătăile fără să se umilească în faţa sergentului, provocându-l astfel pe acesta să-şi înteţească atacurile violente. Aflat din nou în ghearele Păsării, Louie a simţit că iar începe să cedeze nervos.

Cu toate acestea, datorită gradului de ofiţer, Louie se putea considera un om norocos. Naoetsu era o aşezare industrială unde se realizau produse de importanţă majoră pentru armata japoneză. Întrucât toţi muncitorii tineri plecaseră în teatrele de război, prizonierii de război care erau soldaţi sau subofiţeri se vedeau nevoiţi să meargă prin zăpadă în fiecare zi pentru a ajunge la punctele de lucru: un combinat siderurgic, un combinat chimic, barjele care transportau sare şi cărbune, o carieră de piatră, unde blocurile de rocă trebuiau sparte pentru a facilita extragerea minereurilor. Munca era istovitoare şi adeseori periculoasă. Se muncea zi şi noapte, chiar şi câte 18 ore pe zi.[3] Prinşi într-un adevărat regim de sclavie, oamenii erau atât de istoviţi, încât uneori picioarele li se muiau, iar ei

[1] Tom Wade, interviu telefonic, 2 ianuarie 2005.
[2] Ken Marvin, interviu telefonic, 21 ianuarie 2005.
[3] Wade, *op. cit.,* pp. 151-152; John Cook, *Japan: C Force,* memorii nepublicate; Tom Wade, interviu telefonic, 2 ianuarie 2005.

cădeau în crevase, de unde erau scoşi cu greu.[1]

În fiecare dimineaţă şi în fiecare seară, Louie îi urmărea cu privirea pe prizonierii de război obligaţi să muncească, abia ţinându-se pe picioare, unii dintre ei acoperiţi în întregime cu praf de cărbune, alţii atât de epuizaţi, încât erau aduşi în tabără pe braţele camarazilor. La Naoetsu, japonezii îi exterminau pe prizonieri prin muncă. Louie avea multe de îndurat, dar cel puţin nu era supus unui asemenea regim.

*

Iarna se apropia de sfârşit. Râul s-a dezgheţat şi au ieşit la iveală case acolo unde, în timpul iernii, nu se văzuse decât zăpadă. Când a început să se topească zăpada şi în lagăr, şi-a făcut apariţia, în mod miraculos, un porc.[2] Pe tot parcursul iernii, animalul trăise într-o peşteră situată undeva mai jos de lagăr. Un prizonier australian îi aruncase când şi când resturi de mâncare. Louie l-a privit mirat. Pielea animalului devenise translucidă.

Imediat ce pământul s-a dezgheţat, Pasărea a anunţat că îi va trimite pe prizonierii care erau ofiţeri să muncească la fermă. Deşi acest ordin încălca prevederile Convenţiei de la Geneva, care interzicea folosirea ofiţerilor la muncă silnică, Fitzgerald ştia foarte bine acum ce însemna viaţa într-un lagăr condus de Pasăre. Dacă aveau să muncească la o fermă, cel puţin urmau să fie departe de lagăr, adică, timp de mai multe ore pe zi, nu se mai aflau în ghearele Păsării. În afară de asta, munca de la fermă nu putea fi una istovitoare, de genul aceleia pe care o prestau prizonierii care nu erau ofiţeri. Aşa că Fitzgerald nu a protestat împotriva hotărârii lui Watanabe.

În fiecare dimineaţă, Louie şi toţi ceilalţi prizonieri cu rang de ofiţer care urmau să lucreze în agricultură se adunau înaintea barăcilor, păziţi de către un gardian civil pe nume Ogawa. Prizonierii umpleau o căruţă cu fecale provenite de la *benjo*-uri, îngrăşământul tradiţional în Japonia, apoi se înhămau la căruţă întocmai ca nişte boi şi o

[1] Wall, *op. cit.,* p. 303.
[2] Wade, *op. cit.,* pp. 149, 156.

duceau din lagăr la fermă, iar de la fermă înapoi în lagăr.

Pe drum, îndrăzneau uneori să intre repede pe câte un lot şi să fure câte o legumă, în momentul în care Ogawa se afla cu spatele la ei. Fermierii japonezi lăsau deoparte treaba şi se holbau la prizonierii de război, probabil primii occidentali pe care îi vedeau în viaţa lor. Louie îi privea la rândul său pe acei bătrâni cocârjaţi, femei şi bărbaţi deopotrivă. Suferinţele războiului se puteau citi pe chipurile lor palide, ostenite, dar şi pe trupurile lor subţiri, semn clar al lipsei de hrană. Câţiva copilaşi au alergat pe lângă ei şi au ridicat mâinile, imitând gestul predării şi strâmbându-se la prizonieri. Nicăieri nu se vedeau oameni tineri.

Drumul parcurs pe jos, aproape 20 km dus-întors, era istovitor, dar munca în sine, adică plantarea şi îngrijirea culturilor de cartofi, era uşoară. Ogawa s-a dovedit a fi un om blând. Avea o bâtă, dar nu o folosea niciodată. Pe lotul îngrijit de prizonieri se afla o fântână cu apă limpede, o adevărată încântare în comparaţie cu apa fetidă din lagăr. Ogawa îi lăsa pe prizonieri să bea pe săturate. În plus, pentru că acum munceau în afara lagărului, ofiţerii primeau raţii întregi.[1] Deşi acele raţii s-au tot micşorat pe măsură ce Japonia suferea înfrângere după înfrângere, un castron plin cu alge tot era mai bun decât un castron umplut doar pe jumătate cu alge.

Ziua de 13 aprilie a fost una senină. Pământul părea scăldat în soare, cerul era limpede. Louie şi ceilalţi ofiţeri munceau pe lotul cultivat cu cartofi când, dintr-odată, s-a lăsat liniştea. Toţi au ridicat privirile spre cer. La un moment dat, în Naoetsu munca a fost întreruptă la toate punctele de lucru situate în aer liber, pentru că atât prizonierii de război, cât şi gardienii şi-au înălţat ochii spre cer. Undeva, foarte sus, ceva lucea în soare. Se zăreau şi dârele albe lăsate de motoare. Era un B-29.[2]

Era primul avion de tip Superfortress care survola

[1] John Fitzgerald, jurnal din prizonierat, documentele lui John A. Fitzgerald, Operational Archives Branch NHC, Washington, D.C.; Louis Zamperini, interviu telefonic; Wade, *op. cit.,* p. 157; mărturia lui Louis Zamperini, din dosarele lui Mutsuhiro Watanabe (Sgt.), Vol. 1-3, 1945-1952, Dosarul 201 Prizonieri de război 1945-1947, SCAP, Legal Section, Administrative Division, RAOOH, RG 331, NACP.

Naoetsu. Ofiţerii transferaţi văzuseră sute de aparate B-29 zburând pe cerul oraşului Tokio, însă australienii, care se aflau la Naoetsu încă din 1942, nu zăriseră în viaţa lor un astfel de bombardier.

Urmărit de nenumăraţi ochi, unii plini de speranţă, alţii plini de teamă, aparatul B-29 a descris încet un arc, mergând de-a lungul coastei, de la o linie a orizontului până la cealaltă. Niciun tun nu a tras asupra lui, niciun avion de luptă nu s-a apropiat de el. Nici B-29 nu a lansat vreo bombă. A survolat paşnic zona. Însă apariţia lui reprezenta un semn că americanii au avansat mult pe teritoriul Japoniei. De asemenea, se putea deduce că japonezii nu le mai puteau opune prea mare rezistenţă. Avionul, urmărit de toată suflarea din Naoetsu, s-a făcut nevăzut şi, la un moment dat, au dispărut şi dârele lăsate de motoarele sale.

Prizonierii de război erau entuziasmaţi, japonezii erau neliniştiţi. În punctele de lucru, deţinuţii şi-au ascuns sentimentele, nelăsând să li se citească nimic pe chip: nu doreau să-i provoace pe gardieni, deja tensionaţi şi ostili. În acea seară, pe drumul de întoarcere în lagăr, prizonierii au fost nevoiţi să suporte câteva lovituri de bâtă, dar nimic nu le-a diminuat buna dispoziţie. Când au ajuns la poarta lagărului, Pasărea îi aştepta.

Le-a spus prizonierilor că Roosevelt a murit.[1]

Captivilor le-a dispărut veselia. Pasărea i-a trimis în barăci.

Câteva zile mai târziu, Ogawa l-a tachinat, în glumă, pe sergent, spunându-i că prizonierii cu grad de ofiţer pe care i-a solicitat de la Omori erau nişte leneşi. Ogawa nu avusese intenţii rele, dar această remarcă l-a înfuriat pe Pasăre. A ordonat ca oamenii care munceau la fermă să se alinieze imediat înaintea lui şi a început să-i ocărască pentru lenea lor. A tunat şi a fulgerat, a făcut spume la gură. Părea că îşi pierduse întru totul minţile.

În cele din urmă, şi-a urlat sentinţa: din acel moment, toţi prizonierii de război cu grad de ofiţer urmau să presteze

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic; Wade, *op. cit.,* p. 157; Wall, *op. cit.,* p. 298.

[1] Louis Zaraperini, interviu telefonic; Wall, *op. cit.,* p. 298.

muncă grea, mai exact să încarce cărbune pe barje. Fitzgerald a aruncat o privire spre sergent; şi-a dat seama imediat că nu avea rost să protesteze.

A doua zi, în zori, când ofiţerii erau duşi către punctul de lucru, Pasărea a ţinut să fie de faţă. I-a privit părăsind lagărul. Zâmbea.

Drumul spre locul unde trebuiau să muncească pe post de sclavi s-a dovedit a fi unul scurt. Ofiţerii au fost duşi pe malul apei şi li s-a ordonat să urce pe o barjă, încărcată cu cărbune pentru combinatul siderurgic. Şase dintre prizonieri au primit lopeţi. Louie şi restul au căpătat coşuri. Li s-a ordonat să şi le pună în spate. Apoi, la ordinul gardienilor, oamenii cu lopeţi au început să pună cărbune în coşuri. O astfel de încărcătură individuală putea ajunge şi la 30 kg, aşa că, în curând, prizonierii care ţineau coşurile începeau să se clatine pe picioare. Îndată ce coşurile erau pline, prizonierilor li se ordona să le ducă la mal, la un vagon de tren, unde erau nevoiţi să urce pe o rampă, să verse coşurile în vagon, apoi să se întoarcă pentru o nouă încărcare.[1]

Deţinuţii au repetat această rutină pe parcursul întregii zile. Gardienii aveau grijă ca purtătorii de coşuri să se mişte cât mai repede cu putinţă. Când li s-a permis, într-un sfârşit, să înceteze lucrul, prizonierii se simţeau epuizaţi; conform estimărilor lui Wade, fiecare prizonier purtător de coş căra zilnic cel puţin 4 tone de cărbune.

Aşa a început o rutină, un regim de muncă reluat în fiecare zi. De fiecare dată când terminau descărcarea unei barje, deţinuţii erau trimişi pe o alta. Munca istovitoare continua, iar mintea li se golea pur şi simplu de orice gând. La un moment dat, în timp ce căra coş după coş, Tom Wade a început să recite poezii şi să declame discursuri din memorie. Louie şi ceilalţi prizonieri şi-au reglat ritmul de

[1] Louis Zaraperini, interviu telefonic; John Fitzgerald, jurnal din prizonierat, documentele lui John A. Fitzgerald, Operational Archives Branch NHC, Washington, D.C.; Ken Marvin, interviu telefonic, 21 ianuarie 2005; Louis Zamperini, însemnări despre prizonierat, 1946; John Cook, *Japan: C Force*, memorii nepublicate; Wade, *op. cit.,* pp. 160-163.

lucru în funcţie de monologurile din Shakespeare, de îndemnurile lui Churchill de a se lupta pe câmpuri, pe străzi şi în munţi, de discursurile despre devotament ale lui Lincoln.

În cele din urmă, toate barjele au fost descărcate, însă sclavia ofiţerilor se afla de-abia la început. Împreună cu alţi prizonieri, Louie a ajuns pe o barjă trasă de un remorcher, care a fost dusă în largul Mării Japoniei. După ce a parcurs aproape o milă, barja a ajuns lângă un vas încărcat cu cărbuni, pe o mare agitată, care îi stropea puntea cu apă. În faţa prizonierilor a apărut un gardian, care le-a făcut semn către o plasă ataşată pe partea laterală a vasului. Le-a cerut să sară în acea plasă şi, de acolo, să urce pe puntea vasului.

Prizonierii au simţit că îi cuprinde groaza. Marea era agitată, iar cele două ambarcaţiuni se balansau întruna, când apropiindu-se una de alta, când despărţindu-se, iar plasa se deplasa foarte repede. Dacă îşi calculau greşit saltul, deţinuţii riscau ori să fie prinşi între cele două nave, ori să cadă în apele agitate ale mării. Aşa că au ezitat, însă gardienii i-au obligat să sară. Speriat ca toţi ceilalţi, Louie s-a aruncat în plasă şi a ajuns în siguranţă pe vas.

Acolo a fost împins în cală. În faţa lui se înălţa un munte de cărbune, iar lângă el se afla o plasă mare, ancorată într-un punct. I s-a dat o lopată, iar gardienii s-au strâns în jurul său, urlând la el că trebuie să se apuce de lucru. Louie a pus mâna pe lopată şi a început să arunce cărbuni în plasă.

Orele treceau, iar Louie continua să mute cărbuni la lopată, învăluit într-un nor negru de praf. Gardienii se tot plimbau în jurul lui şi a celorlalţi prizonieri, lovindu-i din când în când cu bâtele sau cu beţele de kendo. Le-au impus un ritm de lucru atât de alert, încât bieţii oameni nu au avut nici măcar o clipă de odihnă. Lovit cu bâta şi cu băţul, Louie a început să mânuiască lopata atât de repede, încât camarazii i-au şoptit s-o lase mai încet.

În cele din urmă, la căderea serii munca a fost întreruptă. Prizonierii de război au fost duşi la ţărm. Erau atât de negri din cauza prafului de cărbune, încât abia puteau fi observaţi în întuneric.

În fiecare dimineaţă, ofiţerii erau trimişi să dea la lopată. În fiecare seară, erau aduşi înapoi în lagăr, un şir lung de fantome negre, abia târându-se. Se prăbuşeau pe paturi frânţi de oboseală şi scuipând salivă neagră. În lagăr exista o singură cadă de baie, iar apa din ea nu era schimbată aproape niciodată. Prizonierii se mai puteau spăla într-un cazan pentru rufe din combinatul siderurgic. Însă gardienii le permiteau prizonierilor să se spele acolo numai o dată la zece zile. Nedorind să murdărească singura cadă din lagăr, oamenii care lucrau la cărbune rămâneau aşa, cu stratul de praf pe ei, până când li se permitea să se spele la combinat.[1] La un moment dat, Wade nu şi-a mai putut suporta mizeria de pe trup şi a rugat pe cineva să-l radă în cap, să scape măcar de părul îmbâcsit cu praf de cărbune. „A fost un moment de purificare pentru mine”, avea să scrie Wade.[2]

Zi de zi, Louie continua să dea la lopată. Se întâmpla ca uneori să aibă de încărcat sare gemă în loc de cărbune. Era o muncă la fel de istovitoare, iar sarea se amesteca la un moment dat cu transpiraţia care i se prelingea pe spate, iritându-i pielea. Fitzgerald lucra cot la cot cu oamenii săi şi intra în vorbă cu supraveghetorii, astfel încât aceştia să-i protejeze pe deţinuţi. Odată, în timpul unei ture care a durat 14 ore fără oprire, Fitzgerald le-a cerut oamenilor săi să înceteze lucrul şi le-a spus supraveghetorilor că nu vor reîncepe munca dacă nu li se va aduce de mâncare. După discuţii îndelungate, supraveghetorii le-au adus un singur castron uriaş, plin cu orez, iar după ce prizonierii şi-au astâmpărat foamea, le-au cerut să reia lucrul.

În astfel de condiţii, tragediile erau inevitabile. Iar Louie a fost martor la una dintre ele. Stătea pe barjă şi aştepta să-i vină rândul pentru a sări în plasă, ca apoi să urce pe vas. Prizonierul aflat înaintea lui nu şi-a calculat bine săritura, s-a lovit de partea laterală a vasului şi apoi a fost prins între vas şi barjă exact când cele două ambarcaţiuni se ciocneau. Omul s-a prăbuşit pe barjă, chircit de durere.

[1] Ken Marvin, interviu telefonic, 21 ianuarie 2005; John Cook, *Japan: C Force*, memorii nepublicate.
[2] Wade, *op. cit.,* p. 161.

Gardienii nu le-au dat prizonierilor niciun răgaz şi i-au cerut lui Louie să sară. Prizonierii au trecut pe lângă rănit, lăsat să zacă pe barjă, în drumul lor spre plasă. Louie nu a aflat niciodată dacă prizonierul respectiv a supravieţuit.[1]

Munca de sclav de la Naoetsu era genul de trudă care distruge orice suflet, oricât de puternic, însă deţinuţii aveau grijă să obţină mici victorii, esenţiale pentru supravieţuirea lor psihică şi emoţională. În cele mai multe dintre punctele de lucru nu exista nimic din ceea ce ar fi putut deveni ţinta unor acţiuni de sabotaj. În schimb, toţi prizonierii furau ori de câte ori se ivea ocazia. Gustările gardienilor civili dispăreau tot timpul; pachetul de ţigări al câte unui gardian se făcea nevăzut de îndată ce acesta se întorcea cu spatele la prizonieri. Captivii furau tot ce puteau, chiar şi lucruri de care nu aveau nevoie, riscând să fie bătuţi sau să primească pedepse şi mai aspre pentru furtul unui lucru inutil, cum ar fi un penar.

Pentru că regimul alimentar al prizonierilor de război era sărac în sodiu, fapt ce atrăgea după sine crampe musculare şi diferite alte afecţiuni, prizonierii au pus la punct un sistem pentru a fura şi prelucra sarea brută. În timp ce lucrau pe barjele încărcate cu sare, prizonierii de război îşi umpleau buzunarele cu acest minereu. Sarea brută nu putea fi consumată ca atare, de aceea prizonierii care furau sarea o duceau în lagăr, unde o dădeau celor care lucrau la combinatul siderurgic. Aceştia o duceau la combinat şi, atunci când gardienii nu erau atenţi, puneau bulgării de sare în gamele umplute cu apă. La finalul zilei de lucru, puneau gamelele pe un cazan încălzit cu cărbuni. Până dimineaţa, apa se evapora, iar sarea, comoară de nepreţuit, putea fi consumată.[2]

Într-o zi, când s-a dus la *benjo,* Louie s-a uitat printr-o crăpătură din perete şi a văzut un sac plin cu cereale sprijinit de peretele unui depozit. Amintindu-şi de metodele prin care scoţienii de la Omori comiteau diferite furturi, a ieşit din *benjo* şi a cercetat cu atenţie lagărul.

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.
[2] John Cook, *Japan: C Force,* memorii nepublicate.

A găsit în cele din urmă câteva tulpini de bambus, goale pe dinăuntru. A luat o astfel de tulpină şi, în momentul în care gardienii nu au fost atenţi, a crestat-o la un capăt, astfel încât să devină tăioasă. Când s-a lăsat seara, şi-a îmbrăcat pijamaua de prizonier, care se fixa pe glezne cu ajutorul unor şireturi. Apoi a pornit către *benjo.* A introdus tija prin crăpătura din perete, a găurit cu ea sacul, având grijă să bage un capăt al tijei sub pijama. Şi aşa boabele de orez s-au scurs din sac în pantaloni. După ce a încărcat cel puţin 2 kg pe fiecare crac, Louie a scos tija din sac.

A ieşit de la *benjo* mişcându-se cât mai firesc posibil, în condiţiile în care avea în haine aproape 5 kg de orez. A trecut de gardienii care păzeau barăcile şi a urcat scara până la etaj, unde îl aştepta Fitzgerald. Acesta a pus o pătură pe podea, iar Louie a păşit pe ea şi şi-a desfăcut şireturile de la fiecare crac al pijamalei. A lăsat orezul să se scurgă pe pătură, apoi s-a grăbit să ajungă în patul său. Fitzgerald a strâns rapid pătura, a turnat orezul în ciorapi şi i-a ascuns în nişte compartimente secrete, meşterite în panourile care placau pereţii. După ce au memorat programul gardienilor, aşteptau ca aceştia să iasă din clădire, luau orezul, se duceau repede la cuptorul existent în incintă, fierbeau orezul în apă şi îl mâncau cât puteau de repede, având grijă să-l împartă cu ceilalţi prizonieri. Nu au apucat niciodată să mănânce mai mult de o lingură de orez fiecare. Însă faptul că au reuşit să-i ducă de nas pe oamenii care îi tratau ca pe nişte sclavi constituia adevărata hrană.[1]

Dintre actele de sabotaj organizate de prizonierii de război de la Naoetsu poate că cea mai îndrăzneaţă a fost aceea a lui Ken Marvin, prieten cu Louie, un puşcaş marin capturat în atolul Wake. Marvin era supravegheat de un gardian civil care mai avea un singur ochi şi căruia i se spunea „Chiorul”. Gardianul l-a rugat pe Marvin să-l înveţe engleza. Iar americanul s-a gândit că aceea era marea lui şansă de a-şi bate joc de japonez. Tocmai de aceea a avut grijă să-l înveţe numai prostii. Atunci când era întrebat, de pildă, „Ce mai faci?”, Chiorul răspundea zâmbind: „De ce

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

dracu te interesează?”[1]

*

În primăvara acelui an, nenorocirea avea să-l lovească şi pe Louie. Se afla pe malul râului, obligat din nou să care un coş greu, plin cu sare. Trebuia să-l ducă până la un vagon de tren. A ajuns de pe barjă pe malul râului, apoi a început să urce cu greu rampa spre vagon. În acelaşi timp, pe rampă cobora un gardian. Când a ajuns în dreptul prizonierului, l-a lovit cu cotul. Sub povara grea, Louie a căzut de pe rampă, de la o înălţime de aproape 1,5 m. A reuşit să-şi tragă picioarele sub el înainte de a atinge pământul, amortizând şocul impactului mai întâi pe un picior, apoi pe celălalt. A simţit că şi-a rupt ceva, după care au urmat dureri cumplite la nivelul gleznei şi genunchiului.

Nu se mai putea sprijini decât într-un picior. Susţinut de alţi prizonieri de război, Louie a ajuns şchiopătând în lagăr. Nu i s-a mai ordonat să muncească pe barje, dar acest lucru nu constituia un avantaj. Pe lângă faptul că rămânea toată ziua în lagăr, deci la discreţia Păsării, i se înjumătăţea din nou raţia de hrană.[2]

Louie zăcea pe patul său, lihnit de foame. Avea o formă severă de dizenterie, iar febra îl chinuia cumplit, ajungând frecvent la 40°.[3] Pentru a se bucura de o raţie întreagă de hrană, era necesar să-şi găsească o muncă pe care s-o poată presta bazându-se pe un singur picior. Pentru că observase anterior o maşină de cusut uitată într-un atelier, s-a oferit să croiască haine pentru gardieni, astfel încât să primească o raţie întreagă.[4] O vreme, lucrurile au mers bine, dar la un moment dat nimeni dintre gardieni nu mai avea nevoie de haine. Raţia i-a fost înjumătăţită din nou. Disperat, Louie s-a dus la Pasăre şi i-a cerut să-i dea de lucru.

Pasărea a savurat momentul, apoi i-a spus că va fi

[1] Ken Marvin, interviu telefonic, 21 ianuarie 2005.
[2] Louis Zamperini, interviu telefonic; Louis Zamperini, jurnal din prizonierat.
[3] Louis Zamperini, interviu telefonic.
[4] Ibidem.

responsabil cu îngrijirea porcului din lagăr. Prestând această muncă, Louie avea să primească raţia întreagă, însă exista şi un dezavantaj. Nu i se dădeau unelte pentru a curăţa cocina porcului. Era nevoit să cureţe cu mâinile goale.[1]

Louie fusese obsedat toată viaţa de curăţenie, de igienă. În timpul studenţiei, avea mereu Listerine în torpedoul maşinii pentru a-şi clăti gura după ce săruta câte o fată. Iar acum era nevoit să se târască prin mizeria din cocină, să adune fecale cu mâinile goale şi să mănânce din lăturile din troaca porcului pentru a nu muri de foame. Dintre toate agresiunile şi abuzurile la care l-a supus Pasărea, aceasta l-a îngrozit şi l-a demoralizat cel mai mult. „Iată lucrul care mă va distruge”, şi-a spus Louie. Bolnav şi suferind de foame, la un pas de a ceda nervos, a continuat totuşi să spere că războiul se va sfârşi, că cineva îi va veni în ajutor.

[1] *Ibidem;* Wade, *op. cit.,* p. 149; Louis Zamperini, însemnări despre prizonierat, 1946.

Capitolul 29

Două sute douăzeci de lovituri

În ziua de 5 mai 1945, la ora 11.30, liniştea zonei Naoetsu a fost tulburată de zgomotul produs de patru motoare mari. Un B-29 se deplasa pe o traiectorie circulară, survolând Naoetsu. Sirenele au început să urle, dar supraveghetorii din combinatul siderurgic le-au ignorat. Prizonierii de război au continuat să lucreze la furnale. Apoi s-a auzit o bubuitură infernală, iar în interiorul combinatului a început să ningă.

De fapt, nu era zăpadă, ci o cantitate enormă de praf, care cădea de pe căpriorii clădirii. Ceva zguduise puternic combinatul siderurgic. Supraveghetorii şi-au spus că, probabil, a explodat un transformator, aşa că le-au ordonat prizonierilor să-şi continue lucrul.

În clipa următoare, un muncitor a venit în fugă şi i-a spus ceva unui supraveghetor. Japonezii au lăsat totul baltă. Nu le-a mai păsat nici de prizonierii de război. Au fugit în adăposturile antiaeriene de pe malul mării. Dându-şi seama că doar un B-29 putea pune pe fugă un supraveghetor, prizonierii s-au strâns cu toţii într-o încăpere şi s-au rugat să nu fie bombardaţi.[1]

Rugăciunile le-au fost ascultate. Bombele provenind de la avionul B-29 au făcut cratere pe un câmp din apropiere, fără a lovi combinatul siderurgic. A durat o oră până când oamenii, liberi sau captivi, s-au liniştit. Gardienii şi-au bătut joc în faţa prizonierilor de incompetenţa aviatorilor americani. I-au dus chiar să vadă pe rând toate craterele, ca să le arate cât de penibil îşi rataseră bombele ţinta. Însă rămâneau speriaţi. Un raid aerian nu însemna doar câteva cratere pe terenul unui fermier. Şi toată lumea ştia acest lucru. Pentru prizonierii de război, care nu ştiau absolut nimic despre evoluţia războiului din Pacific, faptul că

[1] Wall, *op. cit.,* p. 299; John Cook, interviu prin e-mail, 30 octombrie 2004.

vedeau din ce în ce mai frecvent aparate B-29 pe cerul micii aşezări îi făcea să-şi pună tot felul de întrebări. Dacă americanii îşi concentrau atenţia asupra unui mic combinat siderurgic, situat într-o aşezare obscură, aşa cum era Naoetsu, atunci era posibil ca avioanele B-29 să fi distrus oraşele de importanţă strategică?

Răspunsul a venit zece zile mai târziu, când în lagăr au sosit alţi 400 de prizonieri de război.[1]

Pasărea s-a urcat pe un dâmb şi şi-a ţinut obişnuitul discurs:

— Trebuie să fiţi serioşi! Trebuie să fiţi sinceri! Trebuie să munciţi cu zel! Trebuie să vă supuneţi ordinelor! Am zis!

— Ce dracu' înseamnă „cu zel"? a mormăit un prizonier.[2]

După ce Pasărea şi-a încheiat discursul, cei 400 de nou-veniţi au intrat în barăci, împreună cu cei 300 de prizonieri deja prezenţi. Latrinele s-au revărsat pur şi simplu. Nou-veniţii au povestit că prestaseră muncă grea în lagăre situate în marele oraş Kobe, un uriaş centru industrial, destinat producţiei de război, dar şi în Osaka, cel mai mare port din Japonia. Şi în acele oraşe avuseseră loc raiduri cu aparate B-29. Veniseră chiar şi formaţiuni cu câte 300 de avioane, lăsând foc şi pară în urma lor. Osaka arsese până în temelii. Pentru că nu mai erau de niciun folos în aceste oraşe, rase de pe faţa pământului, prizonierii de război au fost trimişi la Naoetsu, pentru a munci ca sclavi în slujba Imperiului Nipon. Nou-veniţii aveau şi alte informaţii despre război: Germania căzuse. Aliaţii îşi concentrau acum toată forţa de care dispuneau pentru lupta împotriva Japoniei.

În acea lună, prezenţa Păsării la Naoetsu a devenit sporadică. Îşi îndeplinea cât se poate de bine îndatoririle la Naoetsu, dar fusese numit ofiţer responsabil cu disciplina la Mitsushima, un lagăr aflat în munţi. Şi acolo s-a comportat cum îi stătea în fire, dând buzna pe uşă, urlând *„Nanda!"* la prizonierii care erau ofiţeri, apoi întrebându-i ce făceau. A început imediat să-i bată pe ofiţeri zi şi noapte. Prizonierii

[1] John A. Fitzgerald, jurnal din prizonierat, documentele lui John A. Fitzgerald, Operational Archives Branch NHC, Washington, D.C.

[2] Ken Marvin, interviu telefonic, 21 ianuarie 2005.

de la Mitsushima l-au poreclit „Piticania”.[1]

La Mitsushima, Pasărea a provocat atât de mult groază prin comportamentul său scăpat de sub orice control, încât ofiţerii deţinuţi acolo au ajuns foarte rapid la concluzia că era imperios necesar să-l omoare dacă voiau să rămână în viaţă. Conspiratorii au format „echipe de asasini”, ai căror membri erau hotărâţi să-l înece pe torţionar sau să-l arunce de pe o stâncă. De câte ori se afla în lagăr, oamenii îl ţineau sub observaţie, dar se pare că Watanabe mirosise ceva, aşa că era mereu însoţit de gardieni înarmaţi. În aceeaşi perioadă, doi medici prizonieri de război, Richard Whitfield şi Alfred Weinstein, au pus la cale un plan de a-l otrăvi pe Watanabe cu doze mari de atropină şi morfină.[2]

S-a întâmplat, însă, din nou ca Pasărea să le zădărnicească planurile. Chiar a doua zi după ce medicii şi-au pus la punct planul, Pasărea a ordonat ca medicamentele să fie ţinute sub cheie.

Whitfield s-a gândit la un alt plan. A pregătit într-un recipient un amestec cu soluţie salină şi glucoză, ce urma să servească drept mediu de cultură, în care a introdus mostre de fecale de la doi bolnavi suferinzi de dizenterie amoebiană, respectiv bacilară. Apoi a băgat două muşte în recipient şi a avut grijă ca, vreme de mai multe zile, amestecul să stea la cald, astfel încât să aibă loc procesul de incubaţie. Căldura a furnizat-o el însuşi, ţinând recipientul lipit de corpul său. El şi Weinstein i-au dat amestecul respectiv bucătarului, şi el prizonier de război. Acesta a avut grijă ca, timp de câteva zile, să toarne „medicamentul” preparat de medici în orezul Păsării. Spre uimirea doctorilor, Pasărea nu s-a îmbolnăvit. Ca urmare, ei i-au pregătit o nouă doză, folosind mostre de fecale de la şase prizonieri bolnavi. Iar de data aceasta au reuşit.

După două zile, Pasărea s-a îmbolnăvit grav. Nu putea face absolut nimic din cauza scaunelor diareice şi febrei de peste 40°. Weinstein l-a găsit în camera lui „scâncind ca un

[1] Weinstein, *op. cit.,* pp. 287-294; Mutsuhiro Watanabe (Sgt.), Vol. 1-3,1945-1952, Dosarul 201 Prizonieri de război 1945-1947, SCAP, Legal Section, Administrative Division, RAOOH, RG 331, NACP.
[2] Weinstein, *op. cit.,* pp. 287-294.

copil”. Pasărea i-a ordonat lui Weinstein să-l vindece. Medicul i-a dat nişte pastile despre care i-a spus că sunt cu sulfamidă. Suspicios, Pasărea i-a ordonat medicului să înghită el însuşi câteva pastile. Weinstein le-a luat, ştiind că pastilele respective conţineau aspirină şi bicarbonat de sodiu. În numai o săptămână, Pasărea a slăbit aproape 7 kg. Weinstein a insistat ca torţionarul să-şi mănânce orezul.

Acum, când Watanabe era neputincios, prizonierii, dar şi gardienii erau atât de bucuroşi, încât se „purtau prosteşte şi isteric, precum nişte copii”, după cum avea să scrie Weinstein.[1] Se părea, însă, că Pasărea era imposibil de ucis. După zece zile, febra i-a scăzut. S-a întors la Naoetsu, pentru a-şi descărca nervii asupra lui Louie şi celorlalţi ofiţeri.

În iunie, Louie se putea sprijini din nou pe piciorul cu probleme. Aşa că fost trimis din nou să muncească din greu la încărcat cărbuni şi sare. Se simţea, însă, din ce în ce mai rău, iar dizenteria îl chinuia permanent. Când a cerut permisiunea de a se odihni pentru că avea febră mare, Pasărea l-a refuzat. S-a întâmplat frecvent să aibă febră peste 40°. Pasărea l-a trimis la muncă, iar Louie a trebuit să se supună.

Într-o zi, muncea pe o barjă, împreună cu Tinker şi Wade, când supraveghetorul a descoperit că se furase peşte din cală. Japonezul le-a spus că, dacă hoţii nu-şi recunosc fapta, va fi nevoit să-i raporteze incidentul lui Watanabe. În timpul pauzei de prânz, hoţii au fost convinşi de către ceilalţi să-şi mărturisească fapta. Chiar şi aşa, în seara aceea, când s-au întors în lagăr, supraveghetorul i-a raportat incidentul Păsării, subliniind că este de părere că la furt au luat parte mai mulţi prizonieri.

Pasărea le-a cerut celor din echipa care lucrase pe barjă să se alinieze înaintea lui. S-a plimbat printre prizonieri şi le-a cerut lui Wade, Tinker, Louie şi altor doi ofiţeri să facă un pas în faţă şi să stea lângă deţinuţii care comiseseră furtul. A spus apoi că ofiţerii respectivi sunt responsabili pentru conduita hoţilor. După care a anunţat pedeapsa:

[1] Ibidem.

fiecare prizonier din lagăr care nu era ofiţer urma să-l lovească pe fiecare ofiţer şi pe fiecare hoţ peste faţă, cu pumnul, cât de tare putea.

Prizonierii care urmau să fie loviţi i-au privit cu groază pe aceia care urmau să-i lovească. Erau aproximativ o sută. Pasărea a mai spus că cine refuză să execute ordinul va avea aceeaşi soartă ca ofiţerii şi hoţii. Apoi le-a ordonat gardienilor să-i ia la bătaie pe toţi aceia care nu loveau cu toată puterea.

Prizonierii care trebuiau să lovească nu aveau de ales. La început, au încercat să-şi controleze lovitura, însă Pasărea le studia fiecare mişcare. În momentul în care un prizonier nu lovea destul de tare, Pasărea începea să urle şi îl lua la bătaie cu bâta, iar gardienii îi urmau exemplul. După care deţinutul respectiv era pus să-şi lovească victima din nou, până ce Watanabe se arăta mulţumit. Louie a început să-i şoptească fiecăruia dintre aceia care urmau să-l lovească să facă mai repede ceea ce au de făcut şi să-l izbească tare. Înainte de a-l lovi pe Wade, unii dintre prizonierii britanici i-au şoptit acestuia:

— Iertaţi-mă, domnule!

Louie a reuşit să se ţină pe picioare după primii pumni, dar în curând a simţit cum încep să i se înmoaie genunchii şi a căzut la pământ. S-a ridicat, dar s-a prăbuşit din nou după următorul pumn. În cele din urmă, a leşinat. Când şi-a revenit, Pasărea i-a forţat pe prizonieri să-l lovească din nou, ţipând:

— Următorul! Următorul! Următorul!

În mintea rătăcită a lui Louie, vocea torţionarului a început să sune precum zgomotul făcut de nişte oameni care tropăie.

Soarele a apus. Bătaia a continuat timp de aproape două ore. Pasărea a privit totul cu o plăcere deopotrivă erotică şi sadică. După ce fiecare dintre prizonierii desemnaţi să fie călăi şi-a dus la capăt misiunea, Pasărea a ordonat ca şi aceştia să fie loviţi în cap, de câte două ori, cu beţele de kendo.[1]

[1] Mutsuhiro Watanabe (Sgt.), Vol. 1, 1945-1952, Dosarul 201 Prizonieri de război 1945-1947, SCAP, Legal Section, Administrative Division,

Victimele au fost duse pe braţe până în barăci. Louie avea faţa umflată într-un asemenea hal, încât vreme de mai multe zile abia a putut deschide gura. Conform estimărilor lui Wade, fiecare dintre cei pedepsiţi a fost lovit de aproximativ 220 de ori.[1]

Luna iunie a anului 1945 a trecut, făcându-i loc unui iulie în care câte un avion B-29 trecea zilnic pe deasupra aşezării Naoetsu. Zbura atât de sus, încât numai urma de condens lăsată de motoarele sale îi trăda prezenţa. Deţinuţii l-au botezat „Justiţiarul singuratic”.[2] În fiecare seară, pe cerul micii aşezări treceau numeroase bombardiere, şiruri întregi de aparate. Pentru prizonierii de război, era o privelişte minunată. Joe Byrne avea să scrie: „Erau toate scăldate în lumină, de parcă s-ar fi dus la un picnic.”[3] Zi şi noapte, sirenele urlau, anunţând câte un raid aerian. Noaptea, pe întuneric, prizonierii ascultau zâmbind huruitul dulce al avioanelor.

Louie era bolnav şi demoralizat. Zăcea în patul său, visând cu ochii deschişi cum avea să participe la următoarea Olimpiadă, agăţându-se de acest gând ca de o promisiune minunată, un viitor pentru care merita să îndure prezentul insuportabil. Se ruga tot timpul să fie salvaţi de acolo. Coşmarurile în care se vedea luptând cu Pasărea erau de neîndurat. Speranţele sale se diminuau din ce în ce mai mult. Într-o zi, în baraca lui a intrat, abia târându-se, un camarad care venea de la muncă grea. Arăta epuizat. S-a întins şi a rugat să fie trezit la cină. După aceea nu a mai scos niciun sunet. La ora mesei, Louie i-a dat un ghiont să se trezească. Însă camaradul nu s-a mişcat. Murise de epuizare. Era tânăr, la fel ca toţi ceilalţi, şi nici măcar nu

---

RAOOH, RG 331, NACP; Louis Zamperini, interviu telefonic; Frank Tinker, interviu telefonic, 20 februarie 2005; Wade, *op. cit.,* pp. 163-164; Louis Zamperini, însemnări despre prizonierat, 1946; Robert Trumbull, „Zamperini Olympic Miler, Is Safe After Epic Ordeal”, *New York Times,* 9 septembrie 1945.

[1] Wade, *op. cit.,* p. 163.

[2] Wall, *op. cit.,* p. 300.

[3] Ibidem.

părea să fi fost bolnav.[1]

Mâncarea devenise cu adevărat o problemă. În primăvară, odată cu sosirea în lagăr a prizonierilor de la Kobe şi Osaka, numărul deţinuţilor a depăşit dublul numărului iniţial, însă cantitatea de hrană alocată a rămas aceeaşi. Aşa că raţiile s-au diminuat şi mai mult, fiind alcătuite în principal din alge. Când un prizonier, lihnit de foame, a încercat să-şi procure mâncare de la nişte civili, Pasărea i-a fracturat maxilarul.[2] Mai mulţi prizonieri cu grad de ofiţer le-au cerut responsabililor japonezi să le dea carne, făcând apel la legile internaţionale. După această solicitare, doi gardieni au părăsit lagărul şi s-au întors cu un câine, probabil singurul rămas în Naoetsu. În dimineaţa următoare, s-a auzit dangătul unui clopot, iar Louie a ieşit din baracă. Afară a văzut, înfipt într-un par şi întors cu faţa către prizonieri, capul jupuit de blană al câinelui. Câteva minute mai târziu, li s-a servit prizonierilor micul dejun. În boluri se afla carne de câine.[3]

Raţiile au continuat să se micşoreze pe tot parcursul verii. Louie şi ceilalţi captivi se gândeau cu groază la iarna care urma să vină. Li s-a spus că atât raţiile, cât şi combustibilul destinat încălzirii barăcilor vor fi reduse în acea iarnă.[4] Deţinuţii erau atât de slabi şi de bolnavi, încât, scria unul dintre ei, „rezistă de pe-o zi pe alta”. Puţini prizonieri de război – din Naoetsu, dar şi din alte lagăre de concentrare – sperau să mai trăiască până la primăvara următoare. La Omori, cineva a inventat sloganul „Dacă rezişti în ’45, o s-apuci şi ’46”.[5]

Însă existau motive de îngrijorare cu mult mai mari. Chiar dacă se aflau în Naoetsu, o aşezare izolată, prizonierii de război şi-au dat seama că Imperiul japonez se clatină din temelii. Au remarcat că avioanele B-29 străbăteau cerul fără a întâmpina rezistenţă şi îşi dădeau seama că apărarea

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[2] Mărturia lui Arthur Klein, din dosarele lui Mutsuhiro Watanabe (Sgt.), Vol. 1, 1945-1952, Dosarul 201 Prizonieri de război 1945-1947, SCAP, Legal Section, Administrative Division, RAOOH, RG 331, NACP.

[3] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[4] Wade, *op. cit.,* p. 165.

[5] Knox, *op. cit.,* p. 417.

antiaeriană japoneză fusese anihilată, iar americanii se aflau foarte aproape. Civilii pe care îi vedeau în jur arătau deplorabil. Suferind de beri-beri, adulţii aveau membrele cumplit de umflate.[1] Copiii erau scheletici. Prizonierii de război, impresionaţi de foametea care făcea ravagii printre civili, au încetat să mai fure la punctele de lucru unde erau repartizaţi.[2] Le era clar că Japonia pierduse războiul de multă vreme.

Însă această ţară nu avea de gând să se predea. Având în vedere că raidurile aeriene masive nu-i convingeau pe japonezi să depună armele, invazia părea să fie unica soluţie. Prizonierii de pe întregul teritoriu al Japoniei observau lucruri de natură să-i îngrijoreze. Au văzut femei antrenându-se pentru luptă pe saci cu paie de orez, folosind beţe ascuţite la un capăt; au văzut, de asemenea, copii de vârste mici puşi să se alinieze în faţa şcolilor şi să facă instrucţie militară, folosind puşti din lemn.[3] Japonezii, convinşi că a te preda este un lucru ruşinos, erau hotărâţi să lupte până la ultimul bărbat, până la ultima femeie, până la ultimul copil.

Invazia părea inevitabilă şi iminentă, atât pentru prizonierii de război, cât şi pentru japonezi. Prizonierii aflaseră cu groază de ordinul conform căruia urmau să fie ucişi cu toţii. În Borneo, avioanele de luptă americane survolau în fiecare zi lagărul Batu Lintang pentru prizonieri de război, unde se aflau 2.000 de oameni în stare de detenţie, atât civili, cât şi prizonieri de război.[4] Un civil l-a avertizat pe prizonierul de război G.W. Pringle că „japonezii au ordine clare ca niciun prizonier să nu fie recuperat de către Aliaţi. Toţi prizonierii trebuie să fie ucişi.” Sătenii le-au povestit deţinuţilor că au văzut sute de cadavre de prizonieri de război în junglă. „Probabil că aceasta este soarta care ne aşteaptă şi pe noi”, a notat Pringle în

[1] Wade, *op. cit.,* p. 158.
[2] Ken Marvin, interviu telefonic, 21 ianuarie 2005.
[3] Milton McMullen, interviu telefonic, 16 februarie 2005.
[4] Ooi Keat Gin (editor), *Japanese Empire in the Tropics: Selected Documents and Reports of the Japanese Period in Sarawak, Northwest Borneo, 1941-1945,* Ohio University Center for International Studies, Athens, 1998, vol 2, pp. 612, 648.

jurnalul său. Un angajat deosebit de sadic al lagărului a început să le vorbească prizonierilor despre faptul că îi înţelege foarte bine şi că tocmai urma să fie pus la punct un lagăr în care se afla mâncare din belşug, în care se asigura asistenţă medicală şi nu se mai punea problema muncii forţate. Prizonierii ştiau foarte bine că toate acestea erau numai minciuni, menite să-i convingă pe captivi să pornească într-un marş care „le oferea astfel japonezilor”, cum nota Pringle, „minunata ocazie de a duce la îndeplinire ordinul transmis de către guvernul japonez, conform căruia «Toţi prizonierii trebuie să fie ucişi».”[1]

Pringle avea dreptate. În birourile lagărului existau ordine scrise, redactate de către comandant şi aprobate de către forurile militare. Conform acestor ordine, toţi prizonierii urmau a fi „lichidaţi” pe 15 septembrie. Femeilor şi copiilor urma să li se administreze otravă, civilii aveau să fie împuşcaţi, iar cei bolnavi sau cu diferite forme de handicap urmau să fie ucişi cu baionetele. Cei 500 de prizonieri de război aveau să fie duşi în junglă, unde urmau să fie împuşcaţi şi incineraţi.

La Omori, japonezii care lucrau la bucătărie, dar şi unii dintre militari le-au spus prizonierilor de război că fusese pus la punct planul pentru lichidarea lor. Deţinuţii vor fi lăsaţi în libertate sub pretextul că era nevoie de gardieni pentru a apăra Japonia. Când prizonierii aveau să ajungă la pod, gardienii urmau să îi execute cu mitralierele.[2] Prizonierii de război cu grad de ofiţer s-au întâlnit pentru a discuta situaţia, dar nu au putut găsi nicio soluţie pentru a împiedica un astfel de curs al evenimentelor, nici pentru a se apăra.

În toate lagărele de pe teritoriul Japoniei aveau loc pregătiri similare. Erau aduse arme automate şi butoaie cu substanţe inflamabile. Se confiscau plăcuţele metalice de identificare, pornindu-se de la ideea că „în urma

[1] *Ibidem,* p. 648.

[2] Martindale, *op. cit.,* p. 223; Robert Martindale, interviu telefonic, 2 ianuarie 2005; mărturia lui Arthur Laurance Maher, din dosarele lui Mutsuhiro Watanabe (Sgt.), Vol. 1, 1945-1952, Dosarul 201 Prizonieri de război 1945-1947, SCAP, Legal Section, Administrative Division, RAOOH, RG 331, NACP.

prizonierilor de război executaţi nu mai trebuie să rămână nimic”. Prizonierilor li s-a ordonat să sape tuneluri şi şanţuri. În mai multe lagăre, gardienii bine intenţionaţi le-au spus deţinuţilor că minele, şanţurile şi tunelurile vor servi drept morminte.[1]

Vara, în lagărul unde se aflau Phil şi Fred Garrett, la Zentsuji, comandanţii au anunţat că îi vor separa pe prizonierii de război americani de ceilalţi captivi, cu explicaţia că americanii vor fi transferaţi într-un lagăr nou, cu condiţii deosebit de bune, subliniind că întreaga acţiune era întreprinsă pentru siguranţa lor. Americanii au fost urcaţi într-un tren şi au traversat Japonia. Au trecut pe lângă şiruri de refugiaţi abătuţi şi, privind printre obloanele trase ale vagoanelor, au văzut oraşe întregi rase de pe faţa pământului. În aer plutea miros de trupuri arse.

După ce s-a lăsat întunericul, au ajuns într-un loc izolat. Li s-a ordonat să înainteze pe o cărare aproape inaccesibilă, care şerpuia pe versantul unui munte. Pe o ploaie cumplită, însoţită de rafale de vânt, prizonierii au urcat ore în şir prin pădure, printre bolovani, prin ravene. Au ajuns foarte sus. Munţii erau acoperiţi de zăpadă chiar şi pe timpul verii. Garrett, căruia nu i se vindecase încă rana survenită în urma amputării piciorului, se chinuia să se deplaseze cu cârjele, în condiţiile în care japonezii nu permiteau nimănui să-l ajute. Unii prizonieri au leşinat din cauza epuizării, însă japonezii nu le îngăduiau nicio clipă de repaus. Uzi până la piele, deţinuţii au continuat să meargă pe acea cărare, parcurgând mai mult de 17 km, lăsând în urma lor diferite lucruri personale, la care au renunţat pentru a-şi uşura povara.

Pe la ora 2 dimineaţa, Phil, Garrett şi ceilalţi prizonieri au ajuns pe o culme muntoasă, într-un luminiş în care se zăreau câteva colibe din lemn. Prea extenuaţi pentru a se alinia, prizonierii s-au prăbuşit la pământ. Li s-a comunicat că acela era noul lor lagăr, Rokuroshi.[2] Nimeni nu le-a explicat de ce fuseseră duşi atât de departe, într-un loc

[1] Ken Marvin, interviu telefonic, 31 ianuarie 2005; Wade, *op. cit.,* p 167; Daws, *op. cit.,* pp. 324-325; Tom Wade, interviu telefonic, 2 ianuarie 2005.

pustiu, în care nu se putea trăi. Prizonierul Hubert Van Peenen, medic de profesie, a privit în jur pentru a evalua situaţia şi a ajuns la următoarea concluzie: „Acesta este locul în care vom fi exterminaţi.”[1]

În acea vară, conducătorii lagărului de la Naoetsu au început să le vorbească prizonierilor despre temerile lor că deţinuţii ar putea fi răniţi în timpul raidurilor aeriene. Din acest motiv, le-au spus ei, urmau să-i ducă în munţi cât mai curând.[2] Atunci când superiorii au plecat, gardienii le-au spus prizonierilor altceva. Şi anume că, în conformitate cu ordinele transmise întregii armate japoneze, toţi prizonierii urmau să fie ucişi în august. Poate că această informaţie ar fi fost considerată o minciună în alte condiţii, însă în iulie un muncitor civil cunoscut pentru amabilitatea sa faţă de prizonierii de război l-a avertizat pe unul dintre aceştia că fusese stabilită data execuţiei. Ziua respectivă coincidea cu aceea care ajunsese la urechile prizonierilor din cel puţin alte două lagăre.

Civilul a spus că toţi prizonierii de război de la Naoetsu urmau să fie ucişi pe 22 august.[3]

---

[2] George Steiger, „Captain George Steiger: A POW Diary”, http://www.fsteiger.com/gsteipow.html (accesat în 2 octombrie 2009); K.C. Emerson, *Guest of the Emperor,* Sanibel Island, 1977, pp. 77-79; Donald T. Giles Jr. (editor), *Captive of the Risig Sun: The POW Memories of Rear Admiral Donald T. Giles*, Naval Institute Press, Annapolis, 1994, pp. 146-154.

[1] Giles, *op. cit.,* p. 154.

[2] Wade, *op. cit.,* p. 166; Wall, *op. cit., p.* 300.

[3] John Cook, *Japan: C Force,* memorii nepublicate.

Capitolul 30

Oraşul în clocot

În Naoetsu, nimeni nu mai dormea. Orăşelul era survolat în fiecare noapte de avioane B-29.[1] Sirenele urlau ore în şir, fără întrerupere, concurând cu zgomotul produs de avioane. Vacarmul aparatelor şi faptul că treceau pe cerul Japoniei într-un şir nesfârşit fără a întâmpina rezistenţă l-au aruncat pe Watanabe în ghearele celei mai sălbatice nebunii.

În timpul raidurilor aeriene, prizonierii primeau ordinul de a intra în barăci şi de a stinge luminile. Imediat ce avioanele treceau, Pasărea le ordona americanilor să iasă din barăci. El şi fidelul său slujitor, Kono, umblau încoace şi-ncolo, agitând bâtele şi beţele de kendo sau chiar puştile.[2] Se întâmpla ca Pasărea să aşeze oamenii pe două rânduri, faţă în faţă, şi să le ordone să se pălmuiască reciproc.[3] Uneori, el şi Kono îi puneau pe prizonieri să stea cu mâinile ridicate câte două sau trei ore fără întrerupere. Alteori, îi obliga să stea în „poziţia Ofuna”, lovindu-i atunci când se dezechilibrau ori cădeau la pământ. În timpul unei astfel de bătăi, Louie a fost izbit cu bâta peste glezna la care avea probleme.[4] A avut dureri atât de mari, încât abia a mai putut merge. Iar într-una dintre aceste nopţi, Pasărea l-a bătut pe Louie până când şi-a pierdut cunoştinţa.

Louie nu mai era îngrijitor al porcului din lagăr. Nici pe barje nu mai erau trimişi prizonieri. Avioanele Aliaţilor avariaseră în asemenea măsură navele japoneze, încât niciun vas nu mai venea şi nu mai pleca din Naoetsu.[5] Louie

---

[1] Wall, *op. cit.,* p. 300.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic; Louis Zamperini, însemnări despre prizonierat, 1946.

[3] Ibidem.

[4] Louis Zamperini, scrisoare adresată lui Edwin Wilber, mai 1946.

[5] Wall, *op. cit.,* p. 300; „Jap Shipping, Planes Hard Hit in July”, *Walla Walla Union Bulletin,* 1 august 1945.

primea iarăşi doar jumătate de raţie. Bolnav şi chinuit de foame, l-a rugat din nou pe Pasăre să-i dea de lucru, astfel încât să primească o raţie întreagă.[1] Pasărea i-a adus un ţap cenuşiu, numai piele şi os. Părea că mai are puţin şi moare.

— Dacă ţap murit, tu murit! i-a spus Pasărea.[2] Louie nu avea cu ce să priponească ţapul, nici vreun ţarc în care să-l ţină. Ken Marvin a furat o frânghie de la locul în care muncea şi i-a adus-o lui Louie. Acesta a legat ţapul de un par şi a început să-l îngrijească, să-i dea apă şi grăunţe. În timpul nopţii, îl lega într-o magazie pentru cereale. Însă ţapul s-a îmbolnăvit mai rău.

Într-o dimineaţă, Pasărea i-a ordonat lui Louie să se prezinte la el. I-a spus că ţapul se dezlegase şi se îndopase cu grăunţe, care se aflau într-o ladă. I-a zis, de asemenea, că animalul este foarte bolnav, şi asta din cauza lui. Dacă ţapul se dezlegase însemna, de fapt, că îl dezlegase cineva. În cele din urmă, ţapul a murit.[3]

Îngrozit la gândul pedepsei care îl aştepta, Louie a încercat să se ascundă de Pasăre, dar dizenteria care îl chinuia se agravase. Riscând să fie văzut de Pasăre, Louie s-a dus la medicul lagărului pentru a-l ruga să-i dea nişte medicamente. Pasărea l-a descoperit şi l-a întrebat dacă ceruse permisiunea de a merge la doctorul lagărului. Louie a răspuns că nu.

Pasărea i-a ordonat lui Louie să se depărteze de baraca doctorului şi a trecut împreună cu el pe lângă Tinker şi Wade, care primiseră ordin să lucreze afară. La un moment dat, Pasărea i-a ordonat lui Louie să se oprească. În faţa lor era o scândură groasă, de vreo 2 m lungime.

— Ridică! a ordonat Pasărea.

Adunându-şi puterile, Louie a ridicat scândura. Pasărea i-a ordonat să o ţină deasupra capului, apoi a chemat un gardian şi i-a spus că, dacă prizonierul lasă braţele în jos, trebuie să-l lovească cu arma. Apoi s-a dus la o baracă

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.
[2] Ibidem.
[3] Tom Wade, interviu telefonic, 2 ianuarie 2005; Louis Zamperini, interviu telefonic; Louis Zamperini, însemnări despre prizonierat, 1946.

situată în apropiere, s-a urcat pe acoperişul ei şi s-a aşezat acolo, pentru a privi totul de la înălţime.

Louie a rămas în soare, cu scândura deasupra capului. Pasărea s-a întins pe acoperiş ca o pisică, i-a strigat pe japonezii care treceau pe-acolo, l-a arătat cu degetul pe Louie şi a râs. Louie l-a privit cu nişte ochi în care se citea numai ură.

Au trecut câteva minute. Louie a continuat să ţină scândura şi să stea cu ochii aţintiţi asupra lui Watanabe. Acesta îl privea amuzându-se pe seama suferinţei lui şi bătându-şi joc de el. Wade şi Tinker au continuat să muncească, privind din când în când, pe furiş, spre Louie. Wade se uitase la ceasul din lagăr în momentul în care Louie a ridicat scândura. Devenea din ce în ce mai conştient de cantitatea de timp scursă.

Au mai trecut cinci minute, apoi zece. Lui Louie au început să-i tremure braţele, care în curând i-au amorţit. Scândura s-a înclinat. Gardianul l-a izbit imediat cu arma. Louie şi-a îndreptat spatele şi braţele. La creier îi ajungea tot mai puţin sânge. Se simţea confuz, nu mai putea gândi limpede, lagărul a început să se învârtă cu el. Presimţea că o să leşine, că îşi va pierde minţile. Îl anima un singur gând: „Nu mă poate înfrânge.” Din locul său de observaţie, Pasărea a încetat să mai râdă.

Timpul continua să se scurgă, iar Louie rămânea în aceeaşi poziţie, cu scândura deasupra capului, cu ochii aţintiţi spre Pasăre, rezistând cu mult după ce l-au părăsit puterile. „Era ceva în interiorul meu care mă făcea să rezist”, avea să povestească el mai târziu. „Nu ştiu exact ce anume.”

S-au auzit mişcări grăbite, undeva, deasupra lui. Pasărea cobora de pe acoperiş în grabă, furios. După o fracţiune de secundă, îl izbea pe Louie în stomac. Prizonierul s-a chircit de durere. Scândura a căzut peste el, lovindu-l în cap. Louie s-a prăbuşit la pământ.[1]

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; Frank Tinker, interviu telefonic, 20 februarie 2005; Wade, *op. cit.,* p. 166; Tom Wade, interviu telefonic, 2 ianuarie 2005; Louis Zamperini, însemnări despre prizonierat, 1946; mărturia lui Louis Zamperini, din dosarele lui Mutsuhiro Watanabe

Când şi-a revenit, nu ştia unde se află şi nici ce se întâmplase cu el. I-a văzut în jurul său pe Wade şi pe alţi deţinuţi, însoţiţi de câţiva gardieni. Pasărea dispăruse. Louie nu îşi mai amintea ce se întâmplase cu câteva minute înainte de a-şi pierde cunoştinţa. Nici nu ştia cât timp stătuse acolo. Însă Wade s-a uitat la ceas în momentul în care Louie s-a prăbuşit la pământ.

Louie ţinuse scândura deasupra capului timp de 37 de minute.[1]

În noaptea de 1 august, sirenele au început să urle din nou, iar mica aşezare s-a cutremurat. Prizonierii au privit pe ferestrele barăcilor şi au văzut trecând, val după val, zeci de aparate Superfortress.[2] Din punctul de vedere al greutăţii totale a bombelor lansate, în acea noapte a avut loc cel mai amplu raid aerian organizat de americani în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial: 836 de avioane B-29, care purtau în total 6.100 de tone de bombe, bombe incendiare şi mine.[3] Prizonierii de război care lucrau în fabrică în schimbul de noapte au fugit către adăposturile antiaeriene de pe malul mării, însă avioanele au trecut peste Naoetsu fără să lanseze vreo bombă. Dar în Nagaoka, oraş aflat la vreo 60 km distanţă de Naoetsu, civilii care au privit cerul au crezut că începe să plouă. Ploaia era, în realitate, napalm.[4]

Când bombardierele au trecut pe deasupra lagărului, Pasărea a dat buzna în barăci şi le-a ordonat urlând tuturor americanilor să iasă afară. Prizonierii s-au aliniat, iar Pasărea şi Kono şi-au luat beţele de kendo şi au început să-i lovească în cap pe deţinuţi. Oamenii au început să cadă la pământ. Când Louie s-a prăbuşit, Pasărea s-a aplecat peste

---

(Sgt.), Vol. 1-3, 1945-1952, Dosarul 201 Prizonieri de război 1945-1947, SCAP, Legal Section, Administrative Division, RAOOH, RG 331, NACP.

[1] Wade, *op. cit.,* p. 166.

[2] „Record Raid Hits Four Jap Cities”, *Walla Walla Union Bulletin,* 1 august 1945.

[3] Kerr, *Flames,* pp. 269-270.

[4] „Nagaoka Air Raid, August 1, 1945”, http://www.echigonagaoka.com/index.html (accesat în 5 octombrie 2009).

el şi a început să-l bată cu bâta. Ameţit, Louie a rămas la pământ, cu sirenele şi cu Pasărea urlându-i deasupra capului.[1]

În zori, sirenele au amuţit. Prizonierii care fugiseră de frica raidului au ieşit din adăposturile antiaeriene. În lagăr, Pasărea şi Keno nu se mai auzeau. Louie s-a ridicat de la locul său şi a privit spre nord-est. Întregul orizont era învăpăiat într-o strălucire nefirească: Nagaoka ardea până în temelii.[2]

În aceeaşi noapte, avioanele B-29 au aruncat „fluturaşi" în 35 de oraşe ale Japoniei. Civilii erau avertizaţi că aveau să urmeze bombardamente şi erau rugaţi insistent să înceapă evacuarea. Reprezentanţii guvernului japonez le-au poruncit civililor să predea fluturaşii autorităţilor şi le-au interzis să le spună şi altora despre avertismentele americanilor, arestând pe oricine avea asupra sa astfel de materiale.[3]

Acea noapte a fost pentru Louie una decisivă. În dimineaţa următoare, şi-a dat seama că dizenteria lui intrase într-o fază extrem de severă. Era foarte deshidratat şi devenise o problemă pentru el să mănânce. În fiecare zi pierdea în greutate şi se simţea tot mai slăbit.[4]

Zi şi noapte, avioanele B-29 brăzdau cerul, iar Pasărea se dezlănţuia în lagăr. S-a repezit la Ken Marvin şi l-a bătut până când acesta şi-a pierdut cunoştinţa. L-a trezit apoi, turnându-i o găleată de apă peste faţă, i-a spus să aibă grijă de sănătatea lui şi l-a bătut din nou până când l-a lăsat lat. În timp ce zăcea în patul său din cauza bolii, Louie a văzut cum Pasărea şi Kono au bătut doi prizonieri bolnavi până când aceştia au acceptat să le lingă excrementele de

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.
[2] Wall, *op. cit.,* p. 300.
[3] Josette H. Williams, „The Information War in the Pacific, 1945: Paths to Peace", Central Intelligence Agency Center for the Study of Intelligence, 8 mai 2007, https//www.cia.gov/library/center-for-the-study-of-intelligence/csi-publications/csi-studies/studies/vol46no3/article07.html (accesat în 29 aprilie 2010).
[4] Louis Zamperini, jurnal din prizonierat; Louis Zamperini, scrisoare către Edwin Wilber, mai 1946.

pe ghete.[1] Într-o altă zi, Louie şi-a rotit privirea prin lagăr şi i-a văzut pe Pasăre şi Kono stând înaintea unui şir de prizonieri, ţinând în mână o carte confiscată şi lovindu-i pe rând pe oameni.

Într-o zi, Louie se plimba prin lagăr, când Pasărea l-a strigat şi l-a târât după el până la şanţul *benjo*-urilor, plin până la refuz.

Watanabe a mai adus acolo alţi câţiva prizonieri şi i-a obligat să facă flotări pe marginea şanţului, cu faţa deasupra fecalelor. Louie a reuşit cu greu să-şi controleze corpul, astfel încât să nu atingă conţinutul şanţului, însă alţii nu au fost atât de norocoşi. Dacă nu executau corect flotările, Pasărea îi apăsa pe cap cu patul puştii, împingându-le faţa în balta de excremente.[2]

Apoi a sosit şi ziua de care Louie se temea de atâta vreme. Era afară, voia să umple o cadă cu apă, când Pasărea l-a strigat, lătrând parcă, şi i-a ordonat să se prezinte înaintea lui. Când a ajuns lângă Watanabe, acesta l-a privit cu răutate, arătând spre apă şi spunând:

— Mâine te înec![3]

Louie şi-a petrecut ziua chinuit de frică, încercând tot timpul să vadă unde se află Pasărea şi gândindu-se la cada cu apă. Când l-a găsit Pasărea, Louie a intrat în panică.

— M-am răzgândit, a spus japonezul, pentru ca apoi să se apropie de el şi să-l lovească peste faţă cu pumnii.

Watanabe părea cuprins de extaz, lovind alternativ, când cu stânga, când cu dreapta. Bătaia începută atât de brusc a încetat la fel de subit. Dintr-odată liniştit, Pasărea i-a dat drumul şi i-a spus:

— Te înec mâine.

Apoi s-a îndepărtat. Pe chipul lui se putea observa aceeaşi satisfacţie pe care Louie o văzuse pe chipul lui

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; mărturia lui Louis Zamperini, din dosarele lui Mutsuhiro Watanabe (Sgt.), Vol 1-3 1945-1952, Dosarul 201 Prizonieri de război 1945-1947, SCAP, Legal Section, Administrative Division, RAOOH, RG 331, NACP; Louis Zamperini, jurnal din prizonierat; „42nd Bombardment Squadron: Addendum to Squadron History”, 11 septembrie 1945, AFHRA, Maxwell AFB, Alabama.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic; Robert Trumbull, *op. cit.*

[3] Ibidem.

Măcănilă după ce acesta îl bătuse pe Harris la Ofuna. Era aceeaşi expresie de extaz orgasmic.

Louie nu mai putea să suporte. S-a alăturat unui grup de ofiţeri, vreo zece la număr, care au organizat o întâlnire secretă. Când s-au despărţit, aveau pus la punct un plan de asasinare a Păsării.[1]

Planul era unul extrem de simplu. Oamenii aveau să se năpustească asupra lui Watanabe, să-l ducă la etajul superior al barăcilor, mai exact pe acea parte unde geamurile dădeau chiar spre râul Hokura. Acolo aveau să-i lege de trup o piatră mare şi să-l arunce pe geam. În momentul când ajungea în apă, piatra urma să-l tragă la fund pe japonez. Acest om nu trebuia să mai trăiască.

Ofiţerii şi-au împărţit între ei sarcinile, toate având legătură cu asasinarea. Un grup trebuia să găsească o cale de a-l prinde pe Watanabe. Japonezul avea o formă fizică foarte bună şi era greu de imobilizat. Câţiva prizonieri mai solizi aveau sarcina de a găsi o piatră cât mai mare, dar pe care să o poată cără. Apoi era necesar ca piatra respectivă să fie urcată pe scară şi aşezată lângă fereastră fără ca temnicerii să-şi dea seama. Louie a primit sarcina de a fura suficientă frânghie pentru a lega piatra de trupul Păsării.

Louie nu a reuşit să găsească nicio bucată de frânghie destul de lungă pentru a lega un bolovan de trupul unui om. Aşa că a început să fure bucăţi mai mici, pe care le-a legat una de alta cu noduri rezistente, cum învăţase pe vremea când fusese cercetaş. În tot acest timp, oamenii însărcinaţi să facă rost de o piatră mare au găsit un bolovan suficient de masiv pentru a duce la fund mai mulţi oameni deodată, nu doar un singur Watanabe. Au reuşit cumva să ducă bolovanul în lagăr, apoi la barăci, după care l-au urcat la etaj, fără ca vreunul dintre gardieni să-i descopere în tot acest timp. După care au aşezat bolovanul lângă fereastră. După ce Louie a furat suficiente bucăţi de sfoară şi le-a legat între ele, frânghia astfel obţinută a fost legată de bolovan, iar capătul rămas liber a fost păstrat

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; Louis Zamperini, interviul luat de George Hodak, Hollywood, California, în iunie 1988, AAFLA.

pentru Watanabe. Urma a doua etapă a planului. Louie se oferise voluntar ca, împreună cu alţi prizonieri, să-l imobilizeze, să-l târască la etaj şi apoi să-l ucidă, aruncându-l pe geam.

Aşa cum au prevăzut conspiratorii, Pasărea a venit pentru inspecţie. Fie că nu a văzut bolovanul, fie că nu s-a gândit la ce ar putea să servească acolo, a început să umble prin lucrurile prizonierilor. Sub salteaua *tatami* a unui ofiţer englez a găsit o foaie de hârtie pe care erau notate ticăloşiile comise de fiecare dintre japonezii care răspundeau de lagăr. Când şi-a ridicat privirea, Pasărea l-a văzut pe respectivul prizonier rânjind.[1]

Watanabe s-a speriat. Avea impresia că toţi prizonierii îi aruncă priviri în care se citeşte dorinţa de a-l ucide. Nu-l mai priviseră niciodată aşa. Ştia prea bine că Japonia pierde războiul şi că, după ce războiul se va fi sfârşit, americanii aveau să-l judece. Acei prizonieri de război aveau să-l acuze pentru crime de tot felul, iar americanii aveau să-l condamne cu siguranţă la moarte. Ştia foarte bine că nimeni nu avea să-l apere, iar asta îi dădea o stare de nervozitate şi panică. Ştia că va trebui să recurgă la măsuri extreme pentru a se salva.

Bolovanul şi frânghia aşteptau pregătite, chiar lângă geamul pe unde Pasărea obişnuia să treacă în fiecare zi în timpul inspecţiei. De la acel geam până jos, în apă, era o distanţă destul de mare.

În ziua de 6 august 1945, la ora 2.45 dimineaţa, un avion B-29 a decolat de pe Aerodromul Able, de pe insula Tinian. La manşa aparatului se afla Paul Tibbets, un pilot cu multă experienţă pe bombardiere. Avionul s-a îndreptat spre nord, spre Japonia. Misiunea era una atât de secretă, încât Tibbets avea asupra sa capsule cu cianură pentru toţi membrii echipajului în caz că avionul s-ar fi prăbuşit, iar ei ar Fi fost capturaţi.

Cum s-a ivit lumina zilei deasupra Pacificului, avionul a ajuns la 1.000 m, altitudinea necesară pentru

[1] Mutsuhiro Watanabe, „I Do Not Want to Be Punished by America”, *Bingei Shunjyu,* aprilie 1956.

bombardament. Doi dintre membrii echipajului au coborât în cala destinată bombelor. Acolo se afla o bombă de aproape 3,5 m lungime şi cântărind aproximativ 4 tone, botezată „Little Boy”[1*]. Oamenii s-au lăsat în patru labe, s-au târât în jurul bombei şi au înlocuit componentele de testare cu acelea necesare pentru lansarea bombei. Little Boy era pregătită.

După ce a traversat întinderea de apă care separă insulele Honshu, Shikoku şi Kyushu, Tibbets a văzut un oraş înaintea sa. Condiţiile meteo erau foarte bune. Nu era necesar să treacă de acest oraş şi să se concentreze asupra ţintelor alternative. Tibbets a anunţat la interfon:

— E Hiroshima.[2]

Avionul a trecut de linia de coastă şi a survolat oraşul, apoi s-a îndreptat spre vest. Tibbets le-a ordonat membrilor echipajului să-şi pună ochelarii de protecţie împotriva luminii puternice. Dedesubt, se vedea ţinta sa: podul în formă de T. Tibbets a lăsat avionul în grija dispozitivului Norden, iar în curând avionul ajungea pe aceeaşi linie cu podul.

Bomba a fost lansată din aparat la ora 8, 15 minute şi 17 secunde. Tibbets a întors avionul cât de repede a putut şi a trecut la o altitudine mai mică, astfel încât aparatul să câştige viteză. În numai 43 de secunde, bomba avea să ajungă la altitudinea de detonare, adică mai puţin de 600 m. Nimeni nu ştia dacă, într-un timp atât de scurt, avionul se putea îndepărta suficient de mult pentru a rămâne întreg, având în vedere ceea ce urma să se întâmple.

Unul dintre membrii echipajului a numărat secundele în gând. A ajuns la 43, dar nu s-a întâmplat nimic. Nu avea cum să ştie că numărase prea repede. Preţ de o clipă, a crezut că misiunea eşuase.

Chiar în clipa în care îi trecea prin minte acest gând,

---

[1] „Băieţelul” (n.tr.).

[2] Paul Tibbets, interviu luat de Studs Terkel, 2002, http://dalesdesigns.net/interview.htm (accesat în 14 septembrie 2007); Matthew Davis: „The Man Who Bombed Hiroshima”, *BBC News,* 4 august 2007; „Paul Tibbets”, AcePilots.com, www.acepilots.com/asaaf_tibbets. html (accesat în 13 septembrie 2007).

cerul de deasupra oraşului a părut să fie sfâşiat de o explozie de culori, zgomote şi vânt puternic. O lumină albă, de zece ori mai intensă decât aceea a soarelui, a învăluit totul în jur, inclusiv avionul, pe măsură ce strălucirea ca de fulger, zgomotul şi şocul cauzate de bombă s-au propagat în toate direcţiile. Când a privit înapoi, puşcaşul din coada avionului s-a gândit că îşi va pierde vederea din cauza acelei lumini puternice, deşi purta ochelari de protecţie. Tibbets a observat că îi clănţăne dinţii. Apoi a simţit un gust de plumb în gură. Mai târziu, i s-a explicat că plombele din dantură au intrat în rezonanţă cu substanţele radioactive eliberate de bombă. A privit înainte şi a văzut întregul cer colorat în roz şi albastru. Lângă el, copilotul scrijelea două cuvinte în jurnalul său: „DUMNEZEULE MARE!”

În spate, puşcaşul din coada avionului a văzut o ciudată masă diformă luând în stăpânire cerul oraşului şi apropiindu-se de ei cu o viteză de 300 m/s.

— Vineee! a strigat el.

Unda de şoc a izbit avionul câteva clipe mai târziu, ridicându-i în aer pe membrii echipajului, apoi lăsându-i să cadă la loc. În starea de confuzie creată, cineva a strigat:

— Suntem atacaţi!

A urmat o a doua undă de şoc, generată de faptul că explozia atinsese pământul şi ricoşa în sus. Avionul s-a cutremurat din nou şi iar a fost propulsat în văzduh.

În lagărul 10-D pentru prizonieri de război, situat de cealaltă parte a munţilor din vecinătatea oraşului Hiroshima, prizonierul Ferron Cummings a avut senzaţia că munţii s-au surpat şi a simţit aerul încălzindu-se brusc, într-un mod straniu. Prizonierul şi-a ridicat privirea. Deasupra oraşului plutea un nor incredibil de imens, învârtejit, de un gri-albăstrui strălucitor. Avea o înălţime care depăşea 5 km.[1] Sub acel nor, Hiroshima clocotea.

[1] Knox, *op. cit.,* p. 435.

Capitolul 31

Goana în pielea goală

Prizonierii de război de la Naoetsu şi-au dat seama că avusese loc un eveniment important. Gardienii din lagăr mergeau agitaţi de colo-colo, cu chipurile îngrozite. Civilii treceau pe lângă lagăr cu priviri împietrite, cu pumnii strânşi.[1] Un gardian i-a spus lui Louie un lucru incredibil: locuitorii din Hiroshima aveau holeră; oraşul fusese închis, nimeni nu mai avea voie să între în Hiroshima ori să iasă de acolo.[2]

La unul dintre punctele de lucru, un civil a povestit cu totul altceva: o bombă americană a distrus un oraş întreg.[3] Prizonierii au crezut că este vorba despre un raid aerian, în cadrul căruia fuseseră aruncate multe bombe. Însă civilul a insistat că fusese lansată *o singură bombă.* Şi a adăugat un cuvânt straniu: „atomică”. Cuvântul le era cu totul necunoscut deţinuţilor, niciunul nu-şi imagina că o singură bombă putea distruge un întreg oraş. Tom Wade a reuşit să facă rost de un ziar. A aflat din el că fusese lansată o „bombă electronică” şi că muriseră foarte mulţi oameni.[4] Prizonierii nu mai ştiau ce să creadă.

La Omori, comandantul lagărului, şocat, a ordonat ca prizonierii de război să se alinieze şi le-a spus:

— A venit un singur avion şi a dispărut un oraş întreg.

Apoi a întrebat dacă există printre ei cineva care să poată spune ce fel de armă a fost utilizată pentru a provoca un astfel de dezastru. Nimeni nu ştia răspunsul.[5]

Apoi, pe 9 august, a dispărut şi Nagasaki, în acelaşi fel ca Hiroshima.

Zilele s-au scurs, neliniştite. Însă la Naoetsu viaţa şi-a

[1] Frank Tinker, interviu telefonic, 20 februarie 2005.
[2] Louis Zamperini, interviu telefonic.
[3] Frank Tinker, interviu telefonic, 20 februarie 2005.
[4] Tom Wade, interviu telefonic, 2 ianuarie 2005.
[5] Milton McMullen, interviu telefonic, 16 februarie 2005.

păstrat coordonatele dure, iar prizonierii de război şi-au continuat truda, zi şi noapte, pentru industria de război a japonezilor. Era limpede că se întâmplase o catastrofă, dar Japonia refuza să capituleze.

Pentru prizonierii de război, timpul nu mai avea răbdare. Se apropia mijlocul lunii august, termenul stabilit pentru punerea în aplicare a politicii de exterminare. Chiar dacă Japonia ar fi capitulat, numeroşi prizonieri de război erau convinşi că gardienii aveau să-i ucidă oricum, fie din răzbunare, fie mânaţi de teama ca nu cumva prizonierii să depună mărturie împotriva lor, făcând publice chinurile la care fuseseră supuşi. Într-adevăr, un anchetator de la Omori îi spusese mai demult lui Fitzgerald că au de gând să-i ucidă pe prizonierii de război dacă Japonia pierde războiul.

În timp ce autorităţile le comunicau intenţia de a-i muta într-un lagăr nou, din munţi, prizonierii erau ferm convinşi că japonezii aveau de gând să le lase cadavrele undeva, într-o pădure din munţi, unde să nu poată fi găsite de nimeni. Au început să discute despre posibilităţile de a se apăra. Nu au găsit, însă, nicio soluţie pentru a-i învinge pe cei 25 de gardieni din lagăr, toţi înarmaţi cu puşti. Nici evadarea nu putea intra în discuţie, deoarece lagărul era aşezat între mare şi două râuri. Nu se puteau procura bărci pentru 700 de oameni, aşa că deţinuţilor nu le rămânea decât să pornească spre mica aşezare din apropiere. Însă şi acolo puteau fi prinşi foarte uşor, neputând să se apere din cauza bolilor şi a degradării fizice.[1] Erau cu toţii întocmai ca peştii prinşi şi aruncaţi într-o găleată.

Louie zăcea în patul său, simţindu-se din ce în ce mai slăbit, rugându-se fără încetare. În coşmarurile sale, se lupta cu Pasărea pe viaţă şi pe moarte. Visa cum Pasărea încearcă să-l omoare în bătaie, în timp ce el reuşea să-l prindă de gât şi începea să-l stranguleze. În starea de veghe, se ferea cum putea de Pasăre, dar japonezul umbla prin lagăr ca fulgerul şi îl găsea până la urmă.

Apoi violenţele au încetat brusc. Pasărea părăsise lagărul. Gardienii le-au spus că sergentul a plecat în munţi

[1] Tom Wade, interviu telefonic, 2 ianuarie 2005.

ca să pregătească lagărul pentru prizonierii de război cu grad de ofiţer.[1] Până în 22 august, data stabilită pentru uciderea tuturor prizonierilor, mai era o săptămână.

În dimineaţa zilei de 15 august, Louie s-a trezit într-o stare extrem de gravă. Ajunsese să aibă câte douăzeci de scaune cu sânge în fiecare zi. Prizonierii erau cântăriţi lunar, însă el nu şi-a notat în jurnal câte kilograme avea; a scris totuşi că pierduse 6 kg dintr-un trup deja împuţinat de inaniţie. Când îşi punea mâna pe picior, urmele degetelor sale rămâneau vizibile multă vreme. Văzuse foarte mulţi oameni murind şi ştia ce boală are. Beri-beri.[2]

Dimineaţa, la mult timp după ce prizonierii din schimbul de noapte se întorseseră în lagăr, iar cei din tura de zi plecaseră spre punctele de lucru, Louie s-a târât afară din baracă. Pasărea nu se afla în lagăr, deci se putea mişca în siguranţă în aer liber. L-a văzut pe Ogawa, supraveghetorul care îi dusese la lotul cultivat cu cartofi. Ogawa fusese întotdeauna un om inofensiv, unul dintre japonezii de care Louie nu ar fi avut niciun motiv să se teamă. Când l-a zărit pe Louie, Ogawa şi-a ridicat bâta şi l-a lovit peste faţă.[3] Louie a rămas împietrit de uimire. Obrazul îi sângera.

Câteva minute mai târziu, la ora prânzului, lagărul s-a cufundat brusc într-o linişte stranie. Japonezii plecaseră cu toţii.[4] În acelaşi moment, în cantina din fabrică, prizonierii aflaţi la lucru şi-au ridicat ochii din holurile lor. Gardienii dispăruseră.

În lagăr, Tinker a început să cerceteze tabăra. Trecând pe lângă încăperea rezervată gardienilor, şi-a aruncat privirea înăuntru. Gardienii erau cu toţii strânşi în jurul unui aparat de radio şi ascultau cu atenţie. Se spunea ceva încet, în japoneză. Era limpede că se comunica ceva

[1] Wade, *op. cit.,* p. 166; John Cook, interviu prin e-mail, 30 octombrie 2004.
[2] Louis Zamperini, scrisoare către Edwin Wilber, mai 1946; Louis Zamperini, jurnal din prizonierat; Louis Zamperini, interviu telefonic.
[3] Louis Zamperini, scrisoare către Edwin Wilber, mai 1946; Louis Zamperini, interviu telefonic.
[4] Ken Marvin, interviu telefonic, 31 ianuarie 2005.

deosebit de important.[1]

În fabrici, la ora 1.30 gardienii au reapărut şi le-au spus oamenilor să-şi reia munca. Atunci când s-a întors la postul său, Ken Marvin i-a văzut pe supraveghetori stând jos. Unul dintre japonezi i-a spus că nu era nimic de lucru. Privind în jur, Marvin l-a văzut pe Chior, gardianul civil pe care îl învăţase engleza argotică, şi l-a întrebat de ce nu era nimic de lucru. Chiorul i-a răspuns că nu este curent electric. Marvin a ridicat privirea. Toate becurile ardeau.

Marvin l-a privit nedumerit pe Chior şi i-a spus că becurile ard. Chiorul i-a replicat ceva în japoneză, însă Marvin nu a fost sigur că a înţeles. Aşa că l-a căutat pe un prieten care vorbea japoneza fluent şi l-a adus lângă Chior, căruia i-a cerut să repete ceea ce spusese.

— Războiul s-a terminat.[2]

Marvin a izbucnit în plâns. Şi el, şi prietenul lui au rămas pironiţi locului, plângând ca nişte copii.

Muncitorii au fost duşi înapoi în lagăr. Marvin şi prietenul lui s-au grăbit să le spună şi celorlalţi prizonieri ce aflaseră de la Chior. Nimeni nu i-a crezut. Mai auziseră şi altă dată astfel de zvonuri şi, de fiecare dată, se dovediseră a fi doar minciuni.[3] În lagăr nimic nu părea să se fi schimbat. Conducătorii lagărului le-au spus că lucrul fusese întrerupt doar din cauza unei pene de curent. Unii dintre prizonieri s-au bucurat auzind zvonurile legate de pace, însă Louie şi mulţi alţii estimau că avea să urmeze ceva cumplit. Unii dintre prizonieri auziseră că în noaptea următoare bombardamentele aveau ca ţintă complexul de la Naoetsu.[4]

Prizonierii nu puteau dormi. Marvin stătea întins în patul său şi se gândea că, dacă dimineaţa prizonierii vor fi trimişi la punctele de lucru, toată povestea spusă de Chior era o

[1] Frank Tinker, interviu telefonic, 20 februarie 2005.

[2] Ken Marvin, interviu telefonic, 31 ianuarie 2005.

[3] Ken Marvin, interviu telefonic, 31 ianuarie 2005; John Fitzgerald, jurnal din prizonierat, documentele lui John A. Fitzgerald, Operational Archives Branch NHC, Washington, D.C.; Wall, *op. cit.,* pp. 300, 304; „Letters Recall End of Captivity”, *Idaho Press-Tribune,* articol nedatat din arhivele *Idaho Press-Tribune;* John Cook, interviu prin e-mail, 30 octombrie 2004.

[4] Louis Zamperini, scrisoare către Edwin Wilber, mai 1946.

minciună.[1] Dacă nu erau trimişi la punctele de lucru, poate că războiul se terminase cu adevărat. Louie stătea ghemuit în patul său, simţindu-se foarte rău, aşteptând bombardierele.

Însă în acea noapte niciun B-29 nu a survolat Naoetsu. Dimineaţa, li s-a spus că nu este nimic de lucru, aşa că echipele au rămas în lagăr.[2]

Sus, în barăci, Louie a început să verse. În timp ce plutea în ceaţa generată de starea de greaţă, cineva s-a apropiat de patul lui şi i-a dat cinci scrisori. Erau de la Pete, Sylvia şi de la părinţii lui şi fuseseră scrise cu multe luni în urmă. Louie a desfăcut imediat plicurile şi a găsit în ele fotografii cu membrii familiei sale.[3] Era pentru prima dată după aproape doi ani şi jumătate când primea veşti de la ai săi.

Prizonierii se simţeau cu toţii confuzi: gardienii nu le spuneau nimic. Ziua a trecut fără nicio noutate. La căderea nopţii, prizonierii au privit dincolo de gardul lagărului, către uscat, şi au observat ceva cu totul nou. Orăşelul era luminat. În Naoetsu, toate obloanele fuseseră ridicate.[4] Prizonierii au ridicat şi ei obloanele, să vadă ce reacţie vor avea gardienii. Aceştia le-au ordonat să le închidă imediat. Chiar dacă războiul luase sfârşit, era limpede că temnicerii lor aveau de gând să facă tot posibilul pentru a le ascunde acest lucru. Mai erau doar cinci zile până la data stabilită pentru executarea tuturor prizonierilor de război.

În ziua care a urmat, Louie s-a simţit şi mai rău. Şi-a privit trupul epuizat şi a notat cu greu în jurnal: „Arăt ca un schelet. Mă simt slăbit.”[5]

Pasărea şi-a făcut din nou apariţia, întorcându-se probabil de la ceea ce pregătise în munţi pentru prizonierii de război. Arăta altfel decât până atunci. O mustaţă îi umbrea buza de sus. Louie l-a văzut cum intră repede în biroul său, închizând imediat uşa.[6]

---

[1] Ken Marvin, interviu telefonic, 31 ianuarie 2005.
[2] Wall, *op. cit.,* p. 304.
[3] Louis Zamperini, jurnal de prizonier de război.
[4] Wall, *op. cit.,* p. 304.
[5] Louis Zamperini, jurnal din prizonierat.
[6] Louis Zamperini, interviu telefonic.

*

Pe 17 august, la Rokuroshi, lagărul pentru prizonieri de război situat pe vârful îngheţat al unui munte din Japonia, a sunat telefonul.

Phil, Fred Garrett şi alţi 350 de prizonieri de război de la Rokuroshi tremurau de frig în barăci, deşi era vară, şi încercau să supravieţuiască cu un regim alimentar care conţinea aproape numai lichide. În acest lagăr izolat, în care domnea o linişte mormântală, telefonul suna extrem de rar, aşa că prizonierii l-au auzit imediat. Câteva minute mai târziu, comandantul lagărului a ieşit cu paşi repezi din lagăr şi a coborât panta muntelui.[1]

Prizonierii de la Rokuroshi trăiau de mai multă vreme în tensiune. Pe tot parcursul verii, cerul fusese brăzdat de acele dâre pe care le lasă în urma lor numai unele avioane. În luna iulie, într-o noapte, prizonieri au privit din barăci toată partea sudică a orizontului, unde se zărea o lumină foarte puternică; atât de puternică, încât lagărul era luminat *a giorno.* Pe 8 august, gardienii au început să bată în cuie uşile barăcilor. Apoi, pe 15 august, gardienii au devenit foarte brutali, iar munca prizonierilor, de a sparge piatră pe un versant al muntelui, şi mai dură.

După ce comandantul a părăsit lagărul, s-a petrecut un lucru îngrijorător. Gardienii i-au scos pe prizonieri din barăci şi i-au împărţit în grupuri, apoi le-au cerut să pornească spre pădure. Au mers multă vreme printre copaci, fără ţintă. Apoi gardienii i-au adus înapoi în lagăr şi le-au ordonat să intre în barăci. Mai târziu, marşurile au fost reluate. Prizonierilor nu li s-a oferit nicio explicaţie. Se părea că gardienii vor să-i obişnuiască pe deţinuţi cu această rutină stranie, ca pregătire pentru ceva cumplit.

Pe 20 august, la Naoetsu tot cerul era acoperit de nori

[1] Emerson, *op. cit.,* pp. 80-84; Giles, *op. cit.,* pp. 154-157; Robert S. La Forte, Ronald E. Marcello şi Richard. L. Himmel (editori), *With Only the Will to Live: Accounts of Americans in Japanese Prison Camps, 1941-1945,* SR Books, Wilmington, Dealware, 1994, pp. 260-261; George Steiger, „Captain George Steiger: A POW Diary”, http://www.fsteiger.com/gsteipow.html (accesat în 2 octombrie 2009).

grei şi amenințători. În lagăr s-a auzit un ordin. Toţi prizonierii trebuiau să se adune şi să se alinieze. Cei aproximativ 700 de prizonieri au ieşit din barăci şi s-au aliniat. Comandantul lagărului, un bărbat scund, purta mănuşile de ceremonie şi avea sabia la şold. S-a urcat pe platforma pe care stăteau de obicei militarii care aveau sarcina de a suna alarma în cazul unui raid aerian. Kono i s-a alăturat. Comandantul a vorbit, iar Kono a tradus.

— Războiul a încetat.[1]

Nu a urmat nicio reacţie din partea deţinuţilor. Unii au crezut cele spuse de comandant, însă nu au schiţat niciun gest de teama represaliilor. Alţii nu au crezut nimic, considerând că este o păcăleală. Comandantul a continuat să vorbească, devenind suspect de binevoitor. Adresându-li-se deţinuţilor ca şi cum i-ar fi fost nişte vechi prieteni, japonezul şi-a exprimat speranţa că ei, prizonierii de război, vor ajuta Japonia în lupta împotriva „Primejdiei Roşii", adică împotriva Uniunii Sovietice, care tocmai cucerise insulele Kurile, ce aparţinuseră Japoniei.[2]

După ce comandantul şi-a încheiat discursul, prizonierii

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; John Fitzgerald, jurnal din prizonierat, documentele lui John A. Fitzgerald, Operational Archives Branch NHC, Washington, D.C.; John Cook, interviu prin e-mail, 30 octombrie 2004; Frank Tinker, interviu telefonic, 20 februarie 2005.

[2] Frank Tinker, interviu telefonic, 20 februarie 2005; John Cook, interviu prin e-mail, 30 octombrie 2004; John Cook, *Japan: C Force,* memorii nepublicate. Conform unei alte relatări publicate, Fitzgerald le-ar fi cerut prizonierilor de război care nu erau americani să lupte împotriva sovieticilor, dar, conform memoriilor lui Cook, precum şi conform celor declarate de către el în interviul acordat autoarei cărţii de faţă, comandantul lagărului, şi nu Fitzgerald, a fost acela care le-a cerut prizonierilor de război să se alăture japonezilor în lupta împotriva sovieticilor. Cook nota: „Prin intermediul translatorului, comandantul lagărului i-a informat pe prizonieri că războiul cu Japonia se sfârşise şi că spera ca ei să se alăture japonezilor în lupta împotriva «Primejdiei Roşii» (Rusia)." Această variantă este mai credibilă, la momentul respectiv America nefiind angajată într-o luptă împotriva Uniunii Sovietice, care era aliatul Statelor Unite. În schimb, Uniunea Sovietică deposedase Japonia de insulele Kurile chiar înainte cu două zile. Conform prizonierului de război Johan Arthur Johansen, şi comandantul de la Omori le-a cerut prizonierilor să lupte alături de japonezi împotriva ruşilor.

au rămas nemişcaţi, într-o tăcere care trăda lipsa de încredere. Kono i-a invitat să facă baie în râul Hokura. Şi acest lucru era cât se poate de ciudat. Prizonierilor li se permitea foarte rar să meargă la râu. Deţinuţii au rupt rândurile şi au pornit în jos, spre râu, dezbrăcându-se şi abandonându-şi hainele pe măsură ce se apropiau de apă. Louie s-a ţinut cu greu după toţi ceilalţi, s-a dezbrăcat şi el şi a intrat în apă.

Prizonierii s-au răspândit peste tot, fiecare din ei dornic să se spele şi neştiind ce avea să urmeze. Apoi au auzit zgomotul.

Era uruitul unui motor de avion, un aparat uriaş, care zbura la mică altitudine, foarte aproape de ei. Oamenii din râu au privit în sus, însă nu au văzut decât cerul înnorat. Apoi, dintr-odată, l-au zărit, coborând din nori. Era un bombardier torpilor.

Prizonierii au urmărit aparatul coborând în picaj, apoi menţinându-se la o anumită altitudine şi înaintând pe firul apei, cu motorul urlând înnebunitor. Deţinuţii şi-au dat seama că bombardierul se îndrepta direct spre ei.

Când avionul a trecut pe deasupra lor, oamenii din apă au văzut bine carlinga şi pilotul, care stătea în picioare. Apoi au observat pe ambele laturi ale fuzelajului şi pe dosul aripilor o stea albă pe fondul unui cerc albastru. Avionul nu era japonez, ci american.

Beculeţul roşu al avionului, destinat transmiterii de mesaje, clipea rapid. Un transmisionist, care se afla în apă lângă Louie, a descifrat semnalele transmise şi a strigat:

— Ura! Războiul s-a sfârşit!

În doar câteva secunde, sutele de bărbaţi goi s-au grăbit să iasă din apă şi să urce panta muntelui. În vreme ce avionul făcea lupinguri, iar pilotul îi saluta cu mâna, deţinuţii se grăbeau să ajungă în lagăr, urlând de bucurie şi de uşurare. Frica de gardieni, de masacrul de care s-au temut atâta vreme, dispăruse toată, risipită de silueta masivă şi de uruitul bombardierului. Prizonierii săreau în sus de bucurie, urlau, plângeau. Unii dintre ei s-au urcat pe acoperişurile barăcilor, i-au făcut pilotului semne cu mâinile şi au cântat de bucurie. Alţii s-au adunat lângă gardul

lagărului şi l-au doborât. Cineva a găsit nişte chibrituri şi, foarte curând, gardul era în flăcări. Japonezii s-au retras discret, dispărând din raza lor vizuală.[1]

În mijlocul camarazilor cuprinşi de extaz şi agitaţie, Louie stătea locului, cu picioarele tremurând, scheletic, bolnav, transpirând abundent. În mintea lui epuizată de boală, se tot repetau două cuvinte: „Sunt liber! Sunt liber! Sunt liber!”

Jos, pe malul râului, rămăsese Matt Clift, un prizonier australian cu trupul schilodit de bătăi. Nu-şi dezlipea privirea de pe bombardierul torpilor, care continua să brăzdeze cerul, trecând deasupra apelor râului, pentru ca apoi să survoleze lagărul. Tot urmărind aparatul de zbor, a văzut ceva ieşind din carlingă: un obiect prins de o panglică galbenă. Obiectul a plutit spre vest, îndreptându-se direct spre râu. Clift s-a ridicat pe vârfuri şi s-a aplecat atât de mult de pe mal, încât era cât pe ce să cadă în apă. Obiectul respectiv, o cutiuţă din lemn, i-a căzut direct în mână. După ce şi-a recăpătat echilibrul fără să scape preţiosul obiect, în mintea lui Clift a apărut un gând de-a dreptul minunat: „Ciocolată!” Inima i s-a umplut de recunoştinţă faţă de pilotul ce brăzda cerul, „un tip al naibii de grozav”.[2]

Lui Clift i-a trebuit ceva timp până când a reuşit să deschidă cutia şi, spre marea lui dezamăgire, şi-a dat seama că în ea nu se află ciocolată, ci un mesaj scris de mână:

TBF-URILE[3*] NOASTRE NU AU REUŞIT SĂ AJUNGĂ AZI PÂNĂ AICI. O SĂ LE GHIDEZ EU MÂINE PÂNĂ LA VOI, CU MÂNCARE ŞI ALTE LUCRURI. LT. A.R. HAWKINS, VF-31, FPO

[1] Frank Tinker, interviu telefonic, 20 februarie 2005; Louis Zamperini, interviu telefonic; John Cook, interviu prin e-mail, 30 octombrie 2004; Robert Rasmussen, „A Momentous Message of Hope”, *National Aviation Foundation Magazine,* vol. 8, nr. 1, primăvara 1987; Louis Zamperini, interviul luat de George Hodak, Hollywood, California, în iunie 1988, AAFLA; Ken Marvin, interviu telefonic, 31 ianuarie 2005.

[2] Robert Rasmussen, *op. cit.*

[3] Bombardiere torpiloare.

BOX[1*] 948, LUFKIN, TEXAS.[2*]

Înainte de a părăsi zona, Hawkins a mai aruncat din carlingă două cadouri: o tabletă de ciocolată din care muşcase doar o gură şi un pachet de 20 ţigări din care lipsea o ţigară. Fitzgerald a cerut ca acea tabletă de ciocolată să fie împărţită în 700 de bucăţele şi fiecare prizonier şi-a lins un deget, l-a pus pe firimitura lui de ciocolată şi l-a băgat în gură. Bucăţica primită de Louie avea mărimea unei furnici. Apoi Fitzgerald le-a cerut oamenilor să formeze 19 grupuri şi să se aşeze în cerc. Ţigările pilotului a fost distribuite fiecărui grup, aşa că toţi prizonierii au tras câte un fum.[3]

După aceea, un alt avion american s-a arătat pe cer, iar din el s-a aruncat un bărbat. Se apropia tot mai mult de pământ, dar paraşuta nu i se deschidea. Toţi şi-au ţinut respiraţia. Apoi şi-au dat seama că nu este un om, ci o pereche de pantaloni, umpluţi cu ceva şi cusuţi în talie şi la manşete.[4]

Ofiţerii au recuperat pantalonii, iar Louie se afla printre aceştia în momentul în care cusătura din talie a fost desfăcută. La suprafaţă, deasupra tuturor lucrurilor îndesate în ei, se afla o revistă americană. Pe coperta acesteia se vedea un nor incredibil de mare, format în urma exploziei unei bombe. Prizonierii au amuţit, aducându-şi aminte de zvonurile despre bomba uriaşă care spulberase pur şi simplu Hiroshima şi făcând legătura cu felul neaşteptat în care se pusese capăt războiului.

---

[1] Căsuţă poştală pentru serviciile militare (n.red.).

[2] Robert Rasmussen, *op. cit.*

* Pilotul de bombardiere torpiloare Ray Hawkins este o adevărată legendă. În timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, a reuşit să doboare 14 avioane japoneze, a fost declarat de trei ori As al pilotajului şi a primit trei decoraţii *Navy Cross.* În timpul Războiului din Coreea, a continuat să zboare şi a devenit liderul formaţiunii Blue Angels. A fost primul pilot care s-a catapultat din avion la viteză supersonică. A supravieţuit în urma acestei catapultări.

[3] Louis Zamperini, interviu telefonic; Ken Marvin, interviu telefonic, 31 ianuarie 2005; Wade, *op. cit.,* p. 169.

[4] Louis Zamperini, interviu telefonic; Louis Zamperini, interviul luat de George Hodak, Hollywood, California, în iunie 1988, AAFLA.

Sub revistă se aflau cartuşe de ţigări şi cutii cu ciocolată. Foarte curând, lagărul s-a umplut de ambalaje şi de bărbaţi goi, scheletici, care fumau. Într-unul dintre buzunarele coletului improvizat, Fitzgerald a găsit o scrisoare care îi aparţinea proprietarului pantalonilor. Omul fusese extrem de ocupat: avea o soţie în California şi o amantă în Perth.

Bolovanul se mai afla încă sub fereastră, legat cu frânghia confecţionată de Louie. Însă conspiratorii şi-au adus aminte de el prea târziu: Pasărea nu era de găsit. La un moment dat în ziua aceea – sau poate chiar cu o zi înainte –, îşi scosese uniforma, luase un sac de orez cu el şi pornise nu se ştie încotro. Dispăruse fără urmă.[1]

[1] Frank Tinker, interviu telefonic, 20 februarie 2005.

Capitolul 32

Valuri de piersice rozalii

Pe 22 august, Phil şi Fred Garrett se aflau în lagărul pentru prizonieri de război de la Rokuroshi, întrebându-se ce se întâmplă. Izolaţi pe muntele lor friguros, deţinuţilor nu li s-a spus nimic despre evenimentele importante din ultimele zile. Ştiau numai două lucruri: conducătorul lagărului plecase de acolo cu cinci zile în urmă şi, în absenţa lui, gardienii îi ţineau locul în timpul marşurilor forţate prin pădure, lucru care nu prevestea nimic bun.

În după-amiaza aceea, comandantul japonez a reapărut în lagăr. Arăta deprimat. S-a îndreptat spre barăci şi s-a apropiat de locotenent-colonelul american Marion Unruh, prizonierul cu cel mai înalt grad.

— Împăratul a adus pace lumii întregi, l-a anunţat.

Apoi şi-a predat sabia în mâinile lui Unruh, care şi-a adunat camarazii şi le-a comunicat că războiul a luat sfârşit. Prizonierii s-au organizat imediat pentru a ţine o slujbă de mulţumire. Li s-a spus că nu trebuie să caute să se răzbune, că sunt ofiţeri şi gentlemani, deci trebuie să se comporte ca atare.[1]

Deţinuţii au început apoi o petrecere cum n-a mai fost alta. Au dărâmat gardul din jurul lagărului şi au făcut din el o stivă uriaşă de lemne, descrisă ulterior de unul dintre prizonieri ca având 15 m înălţime. L-au întrebat pe translatorul japonez dacă putea să le procure *sake,* iar peste puţin timp au primit un butoi plin. Oamenii au dat deoparte capacul butoiului şi au început să bea, în timp ce stiva de lemne ardea. Un prizonier din Alabama a transformat un bidon uriaş în tobă, iar oamenii, deja ameţiţi de alcool, au început să danseze. Un şir lung de conga,

[1] Emerson, *op. cit.,* pp. 80-84; Giles, *op. cit.,* pp. 154-157; La Forte, *op. cit.,* pp. 260-261; George Steiger, „Captain George Steiger: A POW Diary”, http://www.fsteiger.com/gsteipow.html (accesat în 2 octombrie 2009).

format din prizonieri euforici, a străbătut întregul lagăr, trecând şi prin barăci. Unul dintre prizonieri a făcut un număr de striptease, renunţând rând pe rând la toate hainele şi dând la iveală un corp care nu mai avea absolut nimic atractiv. Petrecerea a continuat toată noaptea, iar starea de exaltare a fost atât de puternică, încât unul dintre prizonieri s-a mirat că, a doua zi în zori, tovarăşii săi de suferinţă se mai aflau încă în viaţă.

În ziua următoare, prizonierii mahmuri au coborât de pe munte, ajungând la aşezările din apropiere. Au găsit numai case abandonate. Localnicii văzuseră focul aprins de prizonieri în noaptea precedentă şi fugiseră, părăsindu-şi locuinţele. Prizonierii s-au întors în lagăr şi au aşteptat sosirea ajutoarelor.

La Naoetsu, majoritatea gardienilor au rămas în lagăr. Aroganţa lor s-a transformat subit într-un servilism exagerat. Alimentele şi tutunul erau pe sfârşite.[1] Fitzgerald mergea la comandantul lagărului chiar şi de trei ori pe zi pentru a solicita alimente, însă de fiecare dată nu primea nimic.[2] Prizonierii au început să plece din lagăr în căutare de hrană. Unul a adus o vacă, altul s-a întors mânând nişte porci.[3] Nu era de ajuns. Fitzgerald a redactat o telegramă către Consulul Elveţiei la Tokio, relatându-i despre condiţiile cumplite din lagăr şi solicitându-i imediat ajutorul, însă comandantul japonez a refuzat s-o expedieze. Livid, Fitzgerald a ameninţat că va informa forţele armate americane în legătură cu modul în care s-a comportat comandantul, dar acesta a refuzat din nou.[4]

Pe 26 august, la ora 10 dimineaţa, la şase zile după ce vestea terminării războiului ajunsese şi la Naoetsu, Fitzgerald tocmai ieşea din biroul comandantului, când un

[1] John Fitzgerald, jurnal din prizonierat, documentele lui John A. Fitzgerald, Operational Archives Branch NHC, Washington, D.C.; Wall, *op. cit.,* p. 302.

[2] John Fitzgerald, jurnal din prizonierat, documentele lui John A. Fitzgerald, Operational Archives Branch NHC, Washington, D.C.

[3] Ken Marvin, interviu telefonic, 31 ianuarie 2005.

[4] John Fitzgerald, jurnal din prizonierat, documentele lui John A. Fitzgerald, Operational Archives Branch NHC, Washington, D.C.

grup mare de avioane de luptă americane, decolate de pe portavionul *Lexington,* au început să survoleze lagărul în cercuri largi.[1] Prizonierii au ieşit din barăci, întâmpinându-le cu urale. Au curăţat bine o bucată de pământ, au luat var şi au scris cu litere uriaşe două cuvinte: MÂNCARE ŢIGĂRI. Din carlingi au fost aruncate mesaje. Avioanele aduseseră provizii pentru lagăre, dar le epuizaseră în alte părţi. Piloţii au promis că vor aduce alimente în curând.

Pentru că nu aveau hrană pentru ei, piloţii le-au oferit un spectacol aviatic timp de o jumătate de oră, în uralele camarazilor din lagăr. Fitzgerald a rămas în mijlocul oamenilor săi, emoţionat de chipurile luminate de bucurie, cu privirile nedezlipindu-se de cer. „Nu ştiu dacă «minunat» este cuvântul potrivit", avea să noteze J.O. Young în jurnalul său. „E minunat să aclami, să plângi, să fluturi cascheta, să te comporţi, în general, ca un nebun. Numai aceia care au trăit cel puţin două săptămâni de prizonierat la japonezi în timpul acestui război pot să înţeleagă cu adevărat ce înseamnă să vezi zburând deasupra lagărului minunatele avioane americane."[2]

Iar acele avioane de luptă l-au convins pe comandantul japonez, care a ordonat să fie adus la el Fitzgerald, căruia i s-a plâns de faptul că el, Fitzgerald, „nu s-a comportat ca un gentleman" şi pe care l-a acuzat că blufează când spune că va informa forţele americane în legătură cu modul în care se comportase el în calitate de comandant.

— Am vorbit cât se poate de serios, i-a replicat Fitzgerald.

După numai o oră şi jumătate, în lagăr au intrat mai multe camioane japoneze, din care au fost descărcate alimente gata porţionate, biscuiţi şi fructe la conservă.[3]

În cursul după-amiezii, au sosit şi alte avioane de pe *Lexington,* iar peste tot în lagăr au început să aterizeze saci

[1] *Ibidem*; Wade, *op. cit.,* p. 169; Wall, *op. cit.,* p. 302; „Letters Recall End of Captivity", *Idaho Press-Tribune,* articol nedatat din arhivele *Idaho Press-Tribune.*

[2] „Letters Recall End of Captivity", *Idaho Press-Tribune,* articol nedatat din arhivele *Idaho Press-Tribune.*

[3] John Fitzgerald, jurnal din prizonierat, documentele lui John A. Fitzgerald, Operational Archives Branch NHC, Washington, D.C.

imenşi, marinăreşti. Prizonierii înfometaţi s-au năpustit asupra lor. Unul dintre ei, sărind peste un gard ca să evite îngrămădeala, şi-a fracturat glezna. Un sac nu a mai ajuns în lagăr, ci în râu. Deţinuţii sfâşiau sacii şi împărţeau tot ce găseau în ei. Fiecare om a primit o jumătate de conservă cu mandarine, un pachet de biscuiţi, două ţigări şi o bucăţică de ciocolată. Unul dintre prizonieri a intrat în râu pentru a recupera sacul pierdut; a găsit în el reviste şi un ziar. Îngrijorat de faptul că alimentele nu erau suficiente, Fitzgerald a cerut cuiva să scrie pe pământ: „AICI 700 PRIZONIERI.”[1]

În timp ce mâncau, oamenii şi-au trecut de la unul la altul revistele şi au răsfoit paginile ude. Aşa au aflat că luptele încetaseră încă de pe 15 august; vocea slabă pe care Wade o auzise în ziua respectivă la radioul din încăperea gardienilor îi aparţinea împăratului Hirohito, care anunţa încetarea ostilităţilor. Asta însemna că, vreme de cinci zile – respectiv şapte, în cazul lagărului de la Rokuroshi –, japonezii le ascunseseră prizonierilor faptul că războiul se terminase. Întrucât se întruniseră condiţiile pentru protocolul privitor la masacrarea prizonierilor, comandanţii aşteptau ordine mai clare, pentru a se lămuri dacă să îi lichideze sau nu pe captivi. Este şi motivul pentru care au avut tot interesul ca deţinuţii să rămână docili, pentru eventualitatea în care s-ar fi confirmat ordinul privitor la executarea lor.

La trei zile după ce avioanele de luptă au survolat lagărul, americanii au trimis „artileria grea”, mai precis şase aparate B-29. Pe aripa unuia dintre acestea erau notate cuvintele „Mâncare pentru prizonieri”. Trapele calelor, în care de obicei erau depozitate bombele, s-au deschis şi au lăsat să cadă pachetele susţinute de paraşute colorate în roşu, alb şi albastru. Unele pachete au căzut pe suprafeţele cultivate cu orez, urmărite cu încântare de sute

[1] John Cook, interviu prin e-mail, 30 octombrie 2004, John Fitzgerald, jurnal din prizonierat, documentele lui John A. Fitzgerald, Operational Archives Branch NHC, Washington, D.C.; Wade, *op. cit.,* p. 170; Wall, *op. cit.,* pp. 302, 304; Robert Rasmussen, *op. cit.;* „Letters Recall End of Captivity”, *Idaho Press-Tribune,* articol nedatat din arhivele *Idaho Press-Tribune-;* Frank Tinker, interviu telefonic, 20 februarie 2005.

de schelete vii. Pe o cutie de tablă paraşutată dintr-un astfel de avion era scris următorul mesaj: „AM BOMBARDAT AICI ÎN MAI ’45 – ÎMI PARE RĂU CĂ AM RATAT. BILLY THE KID, RHODE ISLAND, NEW YORK.”[1] Cutiile aterizau pe întregul ţinut. Câţiva civili le-au tras până la casele lor şi le-au ascuns bine. Alţii, deşi la fel de înfometaţi, le-au târât până în lagăr.

Unele dintre cutii s-au spart la contactul cu pământul, iar din ele s-au revărsat pe câmpuri valuri întregi de piersice rozalii. Una dintre lăzile cu legume a pocnit în aer şi a început să plouă cu mazăre. O altă ladă a rupt liniile de înaltă tensiune din Naoetsu, iar alta a aterizat greoi pe ghereta gardienilor. Puţin a lipsit ca Louie şi Tinker să fie striviţi de o ladă imensă, plină cu încălţăminte, pe care nu o observaseră apropiindu-se. Aceasta a trecut prin acoperişul *benjo*-urilor şi a aterizat pe un australian ghinionist, rupându-i un picior, şi pe un american din Idaho, care s-a ales cu capul spart, dar a scăpat cu viaţă. Americanul din Idaho nu mâncase nimic toată ziua, aşteptând sacii cu alimente paraşutate de americani, sătul de mâncarea de alge. Pentru a preveni producerea altor accidente, cineva a mers până la drum şi a scris cu var „ARUNCAŢI AICI”.

A urmat un adevărat festin cu mâncare şi ţigări. Oamenii şi-au umplut stomacul, dar nu s-au oprit aici. Au luat o a doua porţie, apoi o a treia. Louie a deschis o conservă cu supă condensată de mazăre şi a înghiţit-o aşa. Îi era prea foame, nu mai avea răbdare să adauge apă. J.O. Young şi doi prieteni de-ai săi au băut aproape 8 litri de cacao! Iar alimentele continuau să cadă din cer. Cantitatea de hrană era atât de mare, încât Fitzgerald i-a cerut unui prizonier să meargă în locul unde scriseseră „AICI 700 PRIZONIERI” şi să verifice dacă nu cumva puseseră un zero în plus.

La căderea nopţii, ospăţul a încetat, iar oamenii, cu burţile umflate, s-au hotărât să meargă la culcare, fără să se mai teamă de raiduri aeriene, de *tenko,* de Pasăre. Louie s-a lungit şi el lângă camarazii săi, învelindu-se într-o paraşută americană pe care a tras-o până în lagăr de pe

[1] Wall, *op. cit.,* p. 302.

câmpurile cu orez.[1]

„E aproape 6 seara şi stau aici, cufundat într-o tristeţe binecuvântată, la fel ca toţi ceilalţi prizonieri de război, gândindu-ne cum am visat de-atâtea ori că tot chinul nostru va lua sfârşit; şi ne-am îndopat în asemenea hal, încât abia mai respirăm", nota J.O. Young în jurnalul său. „De patru ani suntem prizonieri, [...] aşa că nu se poate spune că suntem sătui de mâncare. Fie simţim că nu am mâncat destul, fie, aşa cum se întâmplă acum, ne e rău pentru că ne-am îndopat prea mult."

„Un singur lucru ar mai fi de spus înainte de a merge la culcare", continuă Young, „anum *[sic]* că este minunat că suntem americani şi oameni liberi şi că ne este încă forte *[sic]* greu să credem că suntem liberi."[2]

În dimineaţa zilei de 2 septembrie, un avion B-29 poreclit *Nava fantomă* a survolat coasta vestică a Japoniei, urmând linia ţărmului. Avionul îşi primise porecla atunci când un controlor de trafic aerian nu l-a observat în carlingă pe pilotul Byron Kinney, care măsura numai 1,60 m înălţime, şi a exclamat:

— Nu pilotează nimeni avionul ăsta! Este o navă fantomă!

Cu o seară înainte, în Guam, Kinney primise ordin să ducă provizii într-un lagăr cu prizonieri de război aflat la mare distanţă şi numit „Naoetsu".[3]

Louie era singurul care se afla afară, în curtea lagărului, atunci când *Nava Fantomă* a apărut dintre nori, a trecut peste un lot cultivat cu orez şi şi-a aruncat prima încărcătură. Apoi a văzut-o rotindu-se încet pentru a se întoarce deasupra lor şi pregătind lansarea următoarei încărcături. Auzind bombardierul, oamenii au ieşit din bараci şi au dat fuga spre zona în care aterizase pachetul.

[1] Louis Zamperini, interviu luat de George Hodak, Hollywood, California, în iunie 1988, AAFLA.

[2] „Letters Recall End of Captivity", *Idaho Press-Tribune,* articol nedatat din arhivele *Idaho Press-Tribune.*

[3] Byron Kinney, interviu telefonic, 25 aprilie 2007; Louis Zamperini, interviu telefonic; Byron Kinney, *A Mission of Mercy Touches Two Lives,* United Letter Service, Chicago, 1995.

Louie a văzut avionul întorcându-se şi a încercat să-i atenţioneze pe ceilalţi. Pe măsură ce se apropia din nou de ţintă, Kinney i-a văzut pe prizonieri răspândiţi pe orezării. Erau „murdari, zdrenţăroşi şi traşi la faţă”. L-a observat şi pe omul care încerca să-i gonească pe ceilalţi din locul unde urma să aterizeze următoarea ladă. Aşa că pilotul a renunţat pentru moment să arunce încărcătura şi a mai făcut o tură. Când a ajuns din nou acolo, a observat că Louie reuşise să-i convingă pe oameni să lase locul liber. Pilotul a aruncat şi a doua încărcătură.

Kinney a întors avionul şi a zburat la foarte mică altitudine deasupra lagărului, înclinându-se deliberat pe o aripă. Louie se afla exact sub avion, în mijlocul altor prizonieri, fluturându-şi cămaşa în aer. Kinney a ajuns atât de aproape, încât el şi Louie s-au putut vedea unul pe celălalt zâmbind. „Aproape că le-am auzit uralele când am mai trecut o dată pe deasupra lor”, avea să scrie pilotul. „Păreau atât de fericiţi. Imaginea lor m-a impresionat profund. Am avut senzaţia că noi suntem mâna Providenţei, care ajungea în sfârşit şi la aceşti oameni. Am fost foarte fericit să particip la această misiune.”

În timp ce *Nava Fantomă* se îndepărta, unul dintre membrii echipajului său a cuplat radioul la interfon. S-a auzit imediat vocea generalului Douglas MacArthur, transmisă de pe puntea navei *Missouri,* care era în Golful Tokio. Alături de MacArthur se afla Bill Harris, salvat de la Omori. Fusese adus pe navă, la loc de cinste.[1] Alături de americani se aflau oficialii japonezi. Urmau să fie semnate documentele care consfinţeau capitularea Japoniei.

În cadrul atacurilor sale în Est, Japonia a comis atrocităţi şi crime la un nivel care depăşeşte orice imaginaţie. În centrul cruzimii s-au aflat prizonierii de război. Japonia a încarcerat aproximativ 132.000 de prizonieri de război din Statele Unite, Marea Britanie, Canada, Noua Zeelandă, Olanda şi Australia.[2] Dintre aceştia, au murit aproximativ

[1] Whitcomb, *op. cit.,* p. 285.

[2] Tanaka, *op. cit.,* p. 70; Brian MacArthur, *Surviving the Sword: Prisoners of the Japanese in the Far East 1942-1945,* Random House, New York, 2005, p. xxvi.

36.000, adică mai mult de un sfert.[1*] Situaţia prizonierilor americani a fost, de departe, cea mai cruntă: din cei 34.648 de americani aflaţi în regim de detenţie în Japonia, au murit 12.935, adică peste 37%.[2*] Prin comparaţie, numai 1% dintre americanii încarceraţi de nazişti sau de italieni au murit.[3] Japonezii au ucis mii de prizonieri de război în aşa-numitele „marşuri ale morţii”.[4] De asemenea, alţi 16.000 de prizonieri de război şi 100.000 de muncitori asiatici au murit în condiţii de sclavie, obligaţi să muncească la construirea liniei ferate care lega Burma de Siam.[5] Alte mii de prizonieri de război au fost bătuţi, arşi, înjunghiaţi, loviţi cu bâtele până mureau, împuşcaţi, decapitaţi sau ucişi în timpul experimentelor medicale.[6] Unii au fost chiar mâncaţi de vii în cadrul unor ritualuri care implicau acte de canibalism.[7] Din cauza raţiilor infime de hrană, şi-aşa inadecvată, sau din cauza privării de apă şi hrană, alte mii

---

[1] *Ibidem,* p. 70.

* De asemenea, japonezii au ţinut în regim de detenţie peste 215.000 de prizonieri de război din diferite alte ţări, precum şi mii de persoane condamnate la muncă forţată, al căror număr exact rămâne necunoscut. Nu se ştie câţi dintre aceştia au murit. Cf. Tanaka, *op. cit.,* p. 2.

[2]* Au existat anumite neclarităţi în ceea ce priveşte statisticile legate de prizonierii de război americani. Cifrele prezentate aici, care sunt rezultatul eforturilor depuse în acest sens de Dr. Charles Stenger, sunt demne de încredere.

[3] Dr. Charles A. Stenger, interviu telefonic, 17 octombrie 2009; Dr. Charles A. Stenger, *American Prisoners of War in World War I, World War II, Korea and Vietnam. Statistical Data,* Veterans Administration Central Office, 30 iunie 1979, p. 20.

[4] Kerr, *Surrender,* p. 60.

[5] Children of Far East Prisoners of War (CEFPOW), „SE Asia Under Japanese Occupation”, http://www.cofepov.org.uk/pages/asia_thailandl.html (accesat în 18 martie 2010).

[6] Tanaka, *op. cit.,* pp. 135-165; Gary K. Reynolds, *U.S. Prisoners of War and Civilian American Cizitens Captured and Interned by Japan in World War II. The Issue of Compensation by Japan,* Congressional Research Service, 17 octombrie 2002, pp. 17-19.

[7] James, *op. cit.,* p. 259; Tanaka, *op. cit.,* pp. 111-134; „Claim Japs Practiced Cannibalism”, *Hammond Times,* 16 septembrie 1945; „Jap Soldiers Eat Flesh of U.S. Prisoners, Australia Discloses”, *Abilene Reporter-News,* 10 septembrie 1945.

de oameni au murit de inaniţie sau din pricina unor boli care puteau fi tratate. Dintre cei 2.500 de prizonieri de război deţinuţi în lagărul Sandakan din Borneo, numai 6 au prins luna septembrie a anului 1945, şi asta pentru că au reuşit să evadeze.[1] În statistici nu pot fi găsite miile de persoane capturate şi ucise pe loc sau duse în locuri precum Kwajalein, unde erau ucise fără ca nimeni să mai afle vreodată ceva despre soarta lor.

Respectând ordinul referitor la executarea prizonierilor de război, japonezii i-au omorât pe toţi cei 5.000 de prizonieri coreeni din Tinian[2], pe toţi prizonierii de război din Ballale[3], Wake[4] şi Tarawa[5] şi, cu excepţia a 11 persoane, pe toţi prizonierii de război din Palawan.[6] Este cât se poate de evident că japonezii erau hotărâţi să-i ucidă pe toţi prizonierii de război şi pe toţi civilii aflaţi în regim de detenţie în Japonia, în momentul în care bomba atomică a dus la prăbuşirea imperiului lor.

În dimineaţa zilei de 2 septembrie 1945, reprezentanţii Japoniei au semnat documentele oficiale de capitulare. Cel de-Al Doilea Război Mondial se încheiase.

*

Pentru Louie, acele zile au fost cu adevărat binecuvântate. Deşi încă bolnav, slab şi epuizat, avea o stare euforică, prin care trecea pentru prima oară în viaţă. Dispăruse furia pe care i-o stârniseră torţionarii săi. La fel ca toţi ceilalţi din jurul său, iubea pe toată lumea şi simţea

[1] Tanaka, *op. cit.,* pp. 11-43.

[2] Eric Lash, „Historic Island of Tinian”, *Environmental Services,* octombrie 2008, vol. I, ediţia a II-a; General-maior Donald Cook, „20th Airforce Today”, *20th Air Force Association Newsletter,* toamna 1998.

[3] Peter Stone, *Hostages to Freedom,* Oceans Entreprises, Yarram, Australia, 2006.

[4] Maiorul Mark E. Hubbs, „Massacre on Wake Island”, Yorktown Sailor, http://yorktownsailor.com/yorktown/massacre.html (accesat în 18 octombrie 2009); Daws, *op. cit.,* p. 279

[5] Daws, *op. cit.,* p. 478.

[6] Sides, *op. cit.,* pp. 7-17; Kerr, *Surrender,* pp. 212-215; V. Dennis Wrynn, „American Prisoners of War, Massacre at Palawan”, *World War 11,* septembrie 1997.

dragoste pentru întregul univers.

Numai gândul la Pasăre îl mai întrista. Cu doar câteva zile mai devreme, Louie l-ar fi ucis pe Watanabe fără niciun fel de remuşcare. Acum, dorinţa de răzbunare nu mai era atât de puternică. Pasărea dispăruse. Deci torţionarul nu mai putea să-i facă rău, cel puţin nu din punct de vedere fizic. În acele momente, Louie nu simţea decât euforie.

Toţi prizonierii de la Naoetsu erau dispuşi să ierte. Prizonierii de război le-au oferit civililor părţi din rezervele lor şi puteau fi văzuţi adeseori în mijlocul câte unui grup de copii, împărţind ciocolată.[1] Louie şi alţi prizonieri de război le-au dat gardienilor alimente şi haine, cerându-le să le ducă acasă, la familiile lor. Chiar şi Kono a fost cruţat. Pentru că primise ordin să rămână în lagăr, el s-a refugiat în biroul său.[2] Era atât de îngrozit de perspectiva răzbunării, încât nu a ieşit de acolo timp de 11 zile, când un prizonier de război a deschis uşa. Văzându-l, Kono a gemut şi s-a chircit într-un colţ. Cu doar câteva zile înainte, poate că ar fi fost pedepsit. Însă acum nimeni nu mai avea astfel de gânduri. Prizonierul respectiv l-a lăsat în pace.[3*]

În lagăr s-a petrecut un singur act de răzbunare. Când un gardian pe care îl ura toată lumea şi-a făcut apariţia în bucătărie, un prizonier de război l-a apucat de guler şi de turul pantalonilor şi l-a azvârlit pe uşă cu atâta putere, încât a zburat pur şi simplu prin ea şi a căzut în apele râului Hokura. Prizonierii nu l-au mai văzut de atunci.[4]

Pachetele enorme cădeau neîntrerupt din cer. După câteva zile în care avioanele B-29 au survolat neîncetat lagărul, lansându-şi încărcătura, oamenii de la sol au început să aranjeze în stive mâncarea, medicamentele şi hainele. Ofiţerii distribuiau alimentele imediat ce acestea

---

[1] Kerr, *Surrender,* p. 273.

[2] Wade, *op. cit.,* p. 169.

[3] * Ulterior. Kono a îmbrăcat haine civile şi a fugit din lagăr. I-a scris mamei sale că are de gând să se sinucidă, apoi şi-a luat un nume fals şi s-a mutat în Niigata. Un an mai târziu, a fost recunoscut pe baza unui afiş cu persoane căutate de poliţie şi a fost arestat. Acuzat de comportament abuziv faţă de prizonierii de război, a fost condamnat la muncă silnică pe viaţă.

[4] Ken Marvin, interviu telefonic, 31 ianuarie 2005.

ajungeau la sol, iar fiecare prizonier ajungea să se bucure în curând de tot felul de bunătăţi. În cele din urmă, cineva s-a urcat pe acoperişurile barăcilor şi a scris: „AJUNGE, MULŢUMIM, NOUTĂŢI?”[1]

Ospeţele au avut şi consecinţe negative. Sistemul digestiv al deţinuţilor, chinuindu-se ani la rând să se mulţumească numai cu două sau trei boluri de alge pe zi, a fost copleşit de abundenţa subită. Naoetsu a devenit în curând un festival al diareii. La *benjo*-uri era permanent coadă, iar oamenii care nu-şi mai puteau aştepta rândul fertilizau pământul Japoniei acolo unde puteau. După aceea se întorceau la ospăţ.

Avioanele B-29 au continuat să transporte alimente pentru prizonierii de război din lagărele din întreaga Japonie. Peste 1.000 de avioane au îmbogăţit peisajul campestru cu aproape 4.500 de tone de conserve cu carne, fructe sau supă, ciocolată, medicamente, haine şi nenumărate alte comori.[2] În lagărul de la Omori, Bob Martindale s-a instalat în cochetul birou cu fereastră mare în dreptul căreia obişnuia să stea Pasărea pentru a „vâna” deţinuţi. Se afla în acest birou când în faţa ferestrei a căzut din cer o ladă enormă. La impactul cu pământul, lada s-a spart şi a umplut biroul Păsării cu pulbere de cacao americană.[3] Martindale a ieşit clătinându-se din birou, plin de cacao din cap până-n picioare, însă teafăr şi nevătămat.

Toţi cei din lagăre doreau să ajungă cât mai repede acasă, dar, conform mesajelor radio transmise de către reprezentanţii forţei de ocupaţie, era de dorit ca, pentru moment, prizonierii de război să rămână pe loc. Lui Fitzgerald i s-a transmis că la 4 septembrie va ajunge la Naoetsu o echipă de evacuare, care se va ocupa de transportarea prizonierilor la Yokohama şi, ulterior, în patrie. Aşa că prizonierii de război s-au pus pe aşteptat şi, pentru ca timpul să le treacă mai uşor, au mâncat, au fumat, s-au odihnit, au sărbătorit, au înotat, apoi iar au

[1] Robert Rasmussen, *op. cit.*
[2] Daws, *op. cit.,* p. 340.
[3] Martindale, *op. cit.,* p. 233; Robert Martindale, interviu telefonic, 2 ianuarie 2005.

mâncat. Louie a mâncat şi el foarte mult, a căpătat forţă şi a câştigat în greutate. Faţa şi trupul i s-au umflat din cauza retenţiei de apă.

Louie a făcut tot ce i-a stat în putere pentru a-şi recăpăta ţinuta curată şi îngrijită de odinioară. A început cu cămaşa lui de muselină, pe care o purtase în fiecare zi din momentul în care urcase la bordul lui *Green Hornet.* Ţinea mult la acea cămaşă. Ţesătura se destrămase, culorile păliseră, era îmbibată cu praf de cărbune. Pe buzunarul de la piept abia se mai vedea numele său, pe care îl scrisese cu mâna lui. Louie a fiert cămaşa pentru a distruge puricii şi păduchii, apoi a frecat-o bine ca să scoată urmele de cărbune.[1]

Între timp, foştii prizonieri au început să cerceteze zonele limitrofe lagărului. Mergeau prin oraşe, cărând după ei bunuri paraşutate, şi, în schimbul acestora, civilii – amabili, dar îngrijoraţi – îi bărbiereau, îi tundeau sau le ofereau suveniruri. Foştii captivi băteau la uşile localnicilor şi le ofereau conserve sau tutun livrate prin aer în schimbul unor alimente proaspete. În multe locuinţe au văzut maşini mari, de uz industrial, de genul acelora zărite de Louie printre ruinele din Tokio.[2] Tinker a găsit un fonograf Victrola în lagăr, apoi a plecat în oraş şi a cumpărat un cadou pentru Louie: un disc cu piesa *Impressions d'Italie,* a lui Gustave Charpentiers.[3] Câţiva prizonieri au spart uşa depozitului şi au găsit în el peste 1.500 de colete de la Crucea Roşie.[4] Alţii au descoperit în oraş un bordel şi s-au întors în lagăr zâmbind ruşinaţi.[5] Ken Marvin şi un prieten de-al său au împrumutat biciclete de la nişte copii şi au pornit să cutreiere drumurile, descoperind ţinuturile minunate care se aflaseră în tot acest timp dincolo de gardurile lagărului. Când au dat de o baie publică plină de civili, Marvin s-a aruncat în mijlocul lor şi s-a spălat îndelung, pentru prima dată după ultimul duş de care se bucurase în atolul Wake,

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.
[2] Ken Marvin, interviu telefonic, 31 ianuarie 2005.
[3] Louie Zamperini, interviu telefonic.
[4] Ken Marvin, interviu telefonic, 31 ianuarie 2005
[5] Wade, *op. cit.,* p. 170.

în decembrie 1941. „Dumnezeule!” avea să spună el mai târziu. „A fost exact ca un *smörgasbord.”*[1*]

A sosit şi ziua de 4 septembrie, dar echipele de evacuare nu au sosit.[2] Trecuseră mai bine de două săptămâni de când bombardierul torpilor survolase lagărul, transmiţând cu ajutorul semnalelor luminoase vestea că războiul se terminase. La fel ca toţi ceilalţi prizonieri din lagăr, comandorul Fitzgerald se săturase să tot aştepte. Le-a cerut lui Marvin şi altor doi camarazi să-şi pună însemnele MP[3]* şi să-l însoţească la gară. Când au ajuns cu toţii acolo, Fitzgerald i-a cerut unui angajat cu funcţie de conducere din gară să le asigure prizonierilor pentru a doua zi o garnitură de tren cu zece vagoane. Japonezul a refuzat cât se poate de hotărât.

Comandorul John Fitzgerald se afla în detenţie în Japonia din aprilie 1943. Timp de doi ani şi jumătate, fusese obligat să suporte cruzimea multor sadici şi imbecili pentru a-şi proteja oamenii. Îndurase foamea, bătaia, sclavia muncii silnice, tortura „tratamentului cu apă” şi smulgerea unghiilor. Acum nu mai era dispus să negocieze. Şi-a luat avânt şi l-a lovit cu toată puterea pe acel angajat al căilor ferate, spre încântarea lui Ken Marvin.[4] În dimineaţa următoare, garnitura de tren îi aştepta acolo, exact la ora stabilită.

Pe 5 septembrie, la primele ore ale dimineţii, Louie şi-a luat jurnalul, discul primit de la Tinker şi scrisorile de acasă şi a coborât pentru ultima dată treptele barăcii sale. În curte, prizonierii se strângeau în grupuri, veseli şi nerăbdători. Fiecare îşi luase puţinele bunuri rămase. Militarii din Commonwealth au luat şi cutiile albe cu cenuşa celor 60 de militari australieni care muriseră în lagăr. Hotărâţi să părăsească acel loc cumplit cu demnitate, oamenii s-au încolonat în spatele câte unui drapel al patriei lor. Apoi au trecut cu toţii de poarta lagărului şi au pornit la

[1] Ken Marvin, interviu telefonic, 31 ianuarie 2005.

* Bufet suedez cu o multitudine de preparate calde şi reci (n.tr.).

[2] John Fitzgerald, jurnal din prizonierat, documentele lui John A. Fitzgerald, Operational Archives Branch NHC, Washington, D.C.

[3]* De la *Military Police,* „Poliţie Militară” (n.tr.).

[4] Ken Marvin, interviu telefonic, 31 ianuarie 2005.

drum în pas de marş, îndreptându-se spre soţii, iubite, copii, părinţi. Spre casă.[1]

Când a ajuns pe pod, Louie a privit înapoi. Unii dintre gardieni şi superiorii lor stăteau în curte, urmărindu-le plecarea. Câţiva dintre prizonierii foarte bolnavi au rămas în lagăr, aşteptând camioane care urmau să-i ducă la gară a doua zi. Fitzgerald a rămas cu ei, nedorind să părăsească lagărul înaintea vreunuia dintre oamenii săi.[2*] Louie a ridicat mâna şi a executat salutul militar. Apoi a trecut podul, iar lagărul nu s-a mai văzut.

Când trenul s-a pus în mişcare, cu destinaţia Yokohama, ultima imagine pe care prizonierii au luat-o cu ei din Naoetsu a fost aceea a şirului subţire de gardieni civili şi angajaţi ai lagărului care se purtaseră frumos cu ei în timpul detenţiei şi care acum se aliniaseră de-a lungul căii ferate. Mâinile lor erau ridicate pentru salutul militar.[3]

---

[1] Wall, *op. cit., p.* 304; Wade, *op. cit.,* p. 170; Louis Zamperini, interviu telefonic.

[2] John Fitzgerald, jurnal din prizonierat, documentele lui John A. Fitzgerald, Operational Archives Branch NHC, Washington, D.C.

* Când a ajuns acasă, Fitzgerald a fost decorat cu *Navy Cross* şi *Silver Star* pentru eroismul de care a dat dovadă atât în luptă, cât şi în lagărul pentru prizonieri de război.

[3] Wall, *op. cit., p.* 304.

Capitolul 33

Ziua Mamei

Prizonierii de la Naoetsu au preluat controlul asupra garniturii de tren. În fiecare orăşel aflat pe traseu, frânele locomotivei scârţâiau, iar trenul se oprea şi prizonierii coborau. Se întorceau în tren încărcaţi cu *sake* obţinut „la liber" şi cu orice altceva mai puteau fura. Apoi călătoria era reluată, trupurile firave ale prizonierilor se înmuiau şi mai mult de la *sake,* iar oamenii deveneau din ce în ce mai zgomotoşi. Un locotenent s-a ridicat în picioare şi, luându-şi un aer solemn, le-a spus camarazilor să se poarte cuviincios, adăugând că nu este de dorit ca vreunul din ei să cadă din tren.

Pe la ora 3 după-amiaza, trenul s-a oprit şi a început să meargă cu spatele. Exact cum se temuse locotenentul, un om căzuse din tren. Pe măsură ce trenul parcurgea înapoi distanţa străbătută, la un moment dat a fost zărit prizonierul pierdut. Oamenii şi-au dat seama că era însuşi locotenentul care le vorbise cu ceva timp înainte. Era beat mort. A avut noroc. Pe parcursul acelei după-amiezi, şi alţi turmentaţi au căzut din tren, dar acesta nu s-a mai oprit să-i recupereze. Respectivii au fost nevoiţi să se descurce pe cont propriu.[1]

De la un capăt la altul al Japoniei, trenuri pline cu prizonieri de război se îndreptau spre Yokohama. Oamenii şi-au lipit feţele de geamuri pentru a vedea mai bine ce anume reuşiseră să facă avioanele B-29. Marile oraşe erau acum nişte uriaşe pete negre, recognoscibile numai după reţeaua de drumuri înnegrite, pe care nu trecea însă nimeni şi care nu mai duceau nicăieri.

Când au văzut prima oară o zonă afectată de bombardamente, foştii captivi s-au bucurat. Însă după primul oraş distrus a urmat un altul, apoi altul, toate rase

[1] Ken Marvin, interviu telefonic, 21 ianuarie 2005; Wade, *op. cit.,* p. 171; Knox, *op. cit.,* p. 452; Louis Zamperini, interviu telefonic.

complet de pe faţa pământului, iar puţinii locuitori rămaşi se vedeau umblând ca nişte fantome printre ruine, scurmând ici-colo prin moloz. Nimeni n-a mai simţit bucurie. În trenul cu care a mers Louie, printre oameni s-a lăsat o tăcere adâncă în timp ce garnitura trecea prin Tokio. La o săptămână după ce Louie a fost transferat de la Omori, peste 40 km^2 din suprafaţa totală a capitalei nipone au fost distruşi complet, iar zeci de mii de oameni şi-au pierdut viaţa în urma holocaustului produs de avioanele B-29.

Unele dintre aceste trenuri cu foşti captivi au trecut şi pe lângă Hiroshima. Practic toţi prizonierii de război erau convinşi că distrugerea acelui oraş i-a salvat pe ei de la execuţie. John Falconer, unul dintre supravieţuitorii Marşului Morţii din Bataan, a rămas marcat de imaginea care li se înfăţişa dinainte pe măsură ce se apropiau cu trenul de Hiroshima. „Mai întâi s-au văzut nişte copaci”, avea să-i povestească el istoricului Donald Knox. „Pe măsură ce ajungeai mai aproape, observai copaci fără frunze. După ce te mai apropiai puţin, vedeai copaci fără crengi. Apoi remarcai că nu se mai văd nici trunchiuri, iar în centru nu mai exista absolut nimic. Nimic! Era minunat. Mi-am dat seama că acel lucru pusese capăt războiului. Acel lucru însemna că nu mai eram nevoiţi să răbdăm de foame sau să fim chinuiţi de boli, fără niciun tratament medical. Eram cu totul insensibil la nevoile şi suferinţele altora. Ştiu că nu este în regulă să spui că era minunat, fiindcă nu era. Dar atunci am crezut că scopul scuza, probabil, mijloacele.”[1]

La ora 7 seara din aceeaşi zi în care părăsise Naoetsu, garnitura de tren ajungea în oraşul Yokohama, şi el afectat de bombardamente, şi se oprea în gară.

— Bine-aţi revenit, băieţi![2]

„În faţa mea, într-o uniformă kaki imaculată, cu chipiul aşezat regulamentar pe cap, se afla o tânără americană, cu un zâmbet de fotomodel de pe coperta revistelor, cu un machiaj impecabil şi cu părul blond platinat”, avea să scrie

[1] Knox, *op. cit.,* p. 451.
[2] Wade, *op. cit.,* p. 171.

Tom Wade. „După trei ani şi jumătate petrecuţi într-un lagăr, am fost eliberat de o minunată americancă blondă!”[1]

Spre marea lor încântare, prizonierii de război au fost înconjuraţi în curând de asistente de la Crucea Roşie, dintre care unele au ţipat şocate când i-au văzut. Poate că acele femei nu erau chiar toate frumoase, dar pentru Ken Marvin toate arătau ca nişte zeiţe.[2]

Cineva a descoperit o sală de mese şi toată lumea s-a grăbit să intre. În mijlocul respectivei încăperi se afla un jurnalist, Robert Trumbull. Acesta a întrebat cu voce tare dacă are cineva ceva de povestit. În timp ce trecea în fugă pe lângă el, Frank Tinker l-a sfătuit să stea de vorbă cu Louie Zamperini şi i l-a arătat pe prietenul său.[3]

— Zamperini a murit, i-a replicat Trumbull, care era de părere că bărbatul indicat nu semăna deloc cu faimosul atlet.[4]

Jurnalistul l-a întrebat pe Louie dacă poate dovedi că este cu adevărat cine pretinde a fi. Louie şi-a scos portofelul. Japonezii i-l goliseră în întregime, însă într-un compartiment secret Louie păstrase opt dolari, caricatura din cauza căreia el şi Phil fuseseră bătuţi şi un permis de intrare la partidele de fotbal, eliberat de către USC pe numele lui.

Trumbull a înmărmurit. L-a tras pe Louie deoparte şi a început să-i pună întrebări, iar fostul atlet i-a povestit prin ce i-a fost dat să treacă. A omis un singur detaliu: de dragul lui Mac şi al familiei sale, nu a spus cum s-a pierdut ciocolata. Phil ar fi făcut acelaşi lucru. Ar fi spus că ciocolata a căzut peste bord. Când a terminat, Trumbull l-a rugat să rezume într-o singură frază experienţa pe care a îndurat-o. Louie a rămas tăcut o vreme.

— Dacă aş şti că trebuie să mai trec o dată prin ce am trecut, m-aş sinucide, a spus el în cele din urmă.[5]

---

[1] Ibidem.

[2] Ken Marvin, interviu telefonic, 21 ianuarie 2005.

[3] Louis Zamperini, interviu telefonic; „Zamperini Gives Sidelights of His Dramatic Trip Back”, 1 octombrie 1945, din documentele lui Louis Zamperini; Louis Zamperini, interviul luat de George Hodak, Hollywood, California, în iunie 1988, AAFLA.

[4] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[5] Robert Trumbull, *op. cit.*

În dimineaţa următoare, Louie a fost dus pe un aerodrom, de unde urma să plece cu un avion în Okinawa, unde erau cantonaţi mulţi prizonieri de război înainte de a fi trimişi acasă. Când a văzut pe o masă cutii cu raţii zilnice destinate militarilor din zonele de conflict, Louie s-a grăbit să ia cât mai multe şi să le îndese sub cămaşă. L-a îmbrâncit pe un angajat care a încercat să-l asigure că nu mai este nevoie să-şi facă provizii de alimente, pentru că nimeni nu avea să-l mai ţină nemâncat.[1] Semănând cu o femeie gravidă, Louie a urcat la bordul avionului său.

În învălmăşeala care s-a creat, s-a pierdut de prietenii săi, de la care nici nu şi-a luat rămas-bun. La ora 7 în acea dimineaţă, avionul a decolat. Louie părăsea Japonia pentru totdeauna. Cel puţin, aşa spera.

În Okinawa, pe aerodrom se afla şi sergentul Frank Rosynek, urmărind aterizarea avioanelor de transport. Rosynek făcea parte din fosta grupă al lui Louie, Regimentul 11 de Bombardiere, acum staţionat în Okinawa. Se afla acolo pentru a le ura bun venit prizonierilor de război. „Arătau jalnic: numai piele şi os, îmbrăcaţi în zdrenţe, cu încălţări peticite şi vizibil neliniştiţi”, avea să noteze sergentul. S-a plimbat printre ei, ascultându-le poveştile, minunându-se de felul în care acei oameni savurau mâncarea insipidă de la popotă, privindu-i cum plâng în timp ce se uită la fotografii cu soţiile sau iubitele lor, sperând ca acestea să nu fi renunţat la ei crezându-i morţi.[2*]

Rosynek primise ordin de la comandantul lui să asiste la întrevederea cu un prizonier de război din Regimentul 11.

---

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; Louis Zamperini, interviul luat de George Hodak, Hollywood, California, in iunie 1988, AAFLA.

[2] Frank Rosynek, interviu prin e-mail, 21 iunie 2005.

* Un astfel de coşmar a devenit realitate pentru unul dintre foştii prizonieri de război. La eliberare, un reporter i-a spus că soţia lui, crezându-l mort, se căsătorise cu unchiul lui. Când a aflat că primul soţ trăieşte, femeia a cerut imediat anularea celei de-a doua căsătorii şi le-a cerut celor de la Associated Press să-i transmită următorul mesaj primului soţ: „Doar pe tine te iubesc, Gene. Te rog să mă ierţi. Cf. „Mesaj de dragoste pentru soţul care este soldat”, *Council Bluffs Nonpareil,* 11 septembrie 1945.

Când a sosit în locul programat, Rosynek a văzut trei ofiţeri stând în faţa unui prizonier de război nebărbierit şi tras la faţă, care purta nişte haine decolorate de soare. Colonelul i-a comunicat că acela este Louis Zamperini, dispărut cu aproximativ doi ani şi jumătate în urmă. Toţi oamenii din Regimentul 11 erau convinşi că Louie murise. Rosynek stătea în cumpănă. El însuşi avusese sarcina de a le scrie rudelor celor decedaţi sau daţi dispăruţi şi probabil că tot el îi scrisese şi mamei lui Zamperini, dar nu îşi mai amintea cu precizie. Compusese atât de multe asemenea scrisori. Şi niciunul dintre oamenii daţi dispăruţi sau socotiţi drept decedaţi nu se dovedise a fi în viaţă, cel puţin nu până în momentul acela.[1]

Probabil că cel despre care se credea că e mort şi-a făcut apariţia mai târziu în acea zi la cazarma Regimentului 11 de Bombardiere. Jack Krey, cel care împachetase lucrurile lui Louie din Oahu, a înregistrat pe hârtie reacţia la vestea că Louie trăieşte: „Să fiu al naibii!”[2]

Louie nu avea să îi reîntâlnească pe toţi vechii săi camarazi, aşa cum se aştepta. Mulţi dintre ei muriseră. Din Regimentul 11 de Bombardiere, 255 de militari erau dispăruţi în misiune şi se presupunea că muriseră, inclusiv 26 de oameni din escadrila 42, din care făcuse parte şi Louie.[3] Mulţi muriseră în timpul luptelor. Dintre cei 17 tineri ofiţeri plini de viaţă care se bucuraseră împreună de paradisul pornografiei din Oahu, mai trăiau doar patru: Louie, Phil, Jesse Stay şi Joe Deasy.[4] Louie şi Phil dispăruseră în Pacific. Deasy se întorsese acasă, suferind de tuberculoză. Numai Stay reuşise să îşi facă norma de 40 de misiuni. În timpul acestora, îi fusese dat să vadă cum au fost doborâte cinci avioane aflate alături de al său, niciunul dintre membrii echipajelor respective nereuşind să se salveze. Nici el nu ştia cum de scăpase din toate acele misiuni doar cu o singură gaură de glonţ într-unul dintre bombardierele pilotate de el. În martie, Stay s-a întors

[1] Frank Rosynek, interviu în scris, 8 decembrie 2007.
[2] Jack Krey, interviu telefonic, 18 august 2005.
[3] Cleveland, *op. cit.,* pp. 484-485.
[4] Jesse Stay, *Twenty-nine Months in the Pacific,* memorii nepublicate.

acasă.

Cineva i-a adus lui Louie un exemplar din ediţia din 15 august a publicaţiei *Minneapolis Star-Journal.* Pe una dintre ultimele pagini se afla un articol intitulat „Să nu uităm”, în care se discuta despre sportivii decedaţi din cauza războiului. Muriseră peste 400 de sportivi amatori şi profesionişti, printre care 19 jucători profesionişti de fotbal american, 5 jucători de baseball din prima ligă, 11 de golf, de asemenea profesionişti, precum şi Charlie Paddock, campionul olimpic în proba de sprint în ediţia din 1920, pe care Louie îl cunoscuse personal.[1] Pe aceeaşi pagină, alături de astfel de nume, Louie şi-a văzut fotografia, însoţită de un text care spunea că „marele campion al probei de o milă […] a murit în misiune în Pacificul de Sud”.

Popota din Okinawa funcţiona non-stop pentru prizonierii de război, care nu se mai puteau opri din mâncat. Louie s-a dus şi el la popotă imediat ce a putut, însă a fost oprit la intrare. Pentru că japonezii nu îl trecuseră niciodată în evidenţele Crucii Roşii, Louie nu figura pe listele cu prizonieri. Pentru responsabilii de la popotă, Louie nu era un prizonier de război. S-a lovit de aceeaşi problemă în momentul în care a încercat să obţină o uniformă nouă.[2] Trebuia să-şi schimbe pantalonii şi cămaşa, pe care le purtase zi de zi începând din 27 mai 1943. Până când a fost rezolvată problema statutului său, Louie a trebuit să supravieţuiască mâncând batoane de ciocolată primite de la asistentele Crucii Roşii.

La scurtă vreme după sosire, Louie a fost trimis la un spital pentru a fi examinat.[3] La fel ca majoritatea prizonierilor de război, care au mâncat fără încetare după eliberare, Louie a luat foarte rapid în greutate; acum cântărea aproape 65 kg, cu doar 8 kg mai puţin faţă de greutatea pe care o avusese înainte de prăbuşirea avionului său. Din cauza retenţiei de apă, părea bine făcut, cu faţa

[1] „400 Stars Give Life in Service”, *Oakland Tribune,* 30 decembrie 1944; Walt Dobbins, „I May Be Wrong”, *Lincoln* (Neb.) *Journal,* 6 ianuarie 1944.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[3] „Lou Zamperini Has Won Final Race on Track”, *Olean* (N.Y.) *Times Herald,* 13 septembrie 1945.

plină, însă avea o greutate lipsită de masă musculară. Continua să sufere din cauza dizenteriei şi se simţea vlăguit, ca un fir de iarbă în bătaia vântului. Nu avea decât 28 de ani, însă trupul şi psihicul său avuseseră foarte mult de suferit din cauza celor 27 de luni de abuzuri şi lipsuri. Medicii, care ştiau foarte bine cum fusese Louie pe vremuri, l-au invitat să stea jos, pentru că urma o discuţie cât se poate de serioasă. După ce întâlnirea cu medicii a luat sfârşit, un reporter l-a întrebat despre cariera sa sportivă.

— S-a terminat, a replicat el cu voce aspră. Nu voi mai alerga niciodată.[1]

Membrii familiei Zamperini erau cu nervii la pământ. Din momentul prăbuşirii, singurul mesaj primit de la Louie fusese acela transmis la radio cu 10 luni în urmă. Nu sosiseră încă scrisorile trimise de el după ce Pasărea plecase de la Omori. În afara confirmării faptului că Louie este prizonier de război, transmisă de către reprezentanţii Departamentului de Război al Statelor Unite, nu mai aveau nicio veste despre el. Ziarele erau pline de poveşti despre prizonieri de război ucişi în lagăre, iar familiile acestora nu mai aveau linişte. Membrii familiei Zamperini au contactat Departamentul de Război, însă reprezentanţii acestei instituţii nu aveau ce să le comunice. Sylvia continua să-i scrie lui Louie despre toate lucrurile pe care urmau să le facă împreună atunci când el se va întoarce acasă. „Dragul meu, o să avem mare grijă de tine”, îi scria ea. „O să te tratăm ca pe un rege. Vei primi tot ceea ce îţi va pofti inima (da, chiar şi roşcate, dacă asta vei dori).”[2] Deşi continua să scrie, şi Sylvia, la fel ca restul familiei, se temea de ce putea fi mai rău. Pete, ofiţer la San Diego, suna mereu acasă întrebând de noutăţi. I se răspundea de fiecare dată că nu aveau nicio veste.

În dimineaţa zilei de 9 septembrie, Pete a fost trezit de o mână care îl scutura zdravăn. A deschis ochii şi a văzut

[1] „Zamperini Drifted 1.200 Miles on Raft”, *Stars and Stripes,* 14 septembrie 1945.
[2] Sylvia Zamperini, scrisoare către Louis Zamperini, 31 august 1945.

zâmbetul larg al unuia dintre prietenii săi. Articolul lui Trumbull apăruse în *Los Angeles Times.* Titlul, tipărit cu litere de-o şchioapă, spunea totul: ZAMPERINI SE ÎNTOARCE DIN MORŢI.

Pete a sărit imediat în picioare şi s-a grăbit să ajungă la un telefon. A format repede numărul părinţilor săi. Sylvia a ridicat receptorul. Pete a întrebat-o dacă aflase vestea.

— Ai aflat vestea? l-a întrebat ea în acelaşi timp.

— Dacă am aflat-o? Şi încă cum!

Pete a vrut să stea de vorbă cu mama lor, însă aceasta era mult prea emoţionată pentru a putea vorbi.[1]

Louise şi Virginia au dat fuga la biserică să aducă mulţumiri pentru vestea bună, după care s-au grăbit înapoi acasă pentru a se pregăti de oaspeţi. În timp ce stătea în camera lui Louie, ştergând de praf trofeele obţinute de el la diverse curse, Louise plângea şi repeta mereu: „Vine acasă! Vine acasă!”

— De-acum înainte, a decretat ea, ziua de 9 septembrie va fi pentru mine Ziua Mamei, pentru că aceasta este ziua în care am aflat că băiatul meu se întoarce acasă, de unde nu va mai pleca niciodată.

— Tu ce spui, tată? l-a întrebat cineva pe tatăl lui Louie.

— Japonezii nu l-au putut doborî! a răspuns Anthony. Băiatul meu e tare, să ştii![2]

*

Phil şi Fred, care se aflau la Rokuroshi, au avut mult de aşteptat până la eliberare. După anunţul din 22 august referitor la terminarea războiului, prizonierii au rămas în lagăr, aşteptând să vină cineva să-i ia. Au reuşit să facă rost de un radio şi aşa au aflat despre eliberarea oamenilor din alte lagăre, însă după ei nu venea nimeni. Au început să se întrebe dacă ştia oare cineva de existenţa lor. Abia pe 2 septembrie un avion B-29 a survolat în sfârşit tabăra de la Rokuroshi, iar lăzile cu provizii pe care le-a aruncat s-au

[1] „Lou Zamperini’s Release Thrills Brother at NTC”, *Hoist,* U.S. Naval Traning Center, San Diego, 14 septembrie 1945.

[2] „Zamperini’s Mother Sheds Tears of Joy”, articol nedatat, din colecţia lui Peter Zamperini, FMP.

izbit de pământ cu atâta forţă, încât s-au înfipt în solul cultivat cu orez, iar prizonierii s-au văzut nevoiţi să sape din greu ca să le scoată. Şi captivii de aici au mâncat iraţional de mult. Unul dintre ei a consumat aproape 10 kg de alimente într-o singură zi, dar, în mod uimitor, nu i s-a făcut rău.[1]

În după-amiaza acelei zile, un prizonier care făcea parte din Marina americană şi-a cotrobăit prin lucruri, căutându-l pe cel mai preţios dintre bunurile sale, un obiect de-a dreptul sacru pentru el: un steag american, cu o origine întru totul deosebită. În 1941, cu puţin timp înainte ca Singapore să intre sub stăpânire japoneză, o misionară de origine americană îi dăduse steagul unui prizonier de război britanic. Acesta l-a luat cu el la bordul unei nave, care s-a scufundat. Două zile mai târziu, un alt prizonier de război britanic a luat steagul din apă şi i l-a dat pe ascuns prizonierului din Marina americană, care l-a purtat asupra lui pe tot parcursul războiului, reuşind într-un fel sau altul să-l ascundă de japonezi până în acea zi. Aşa că acum, la Rokuroshi, a coborât steagul japonez de pe catarg şi l-a înlocuit cu cel american. Oamenii s-au aliniat înaintea steagului şi i-au dat onorul cu lacrimi în ochi.[2]

Pe 9 septembrie, Phil, Fred şi ceilalţi prizonieri de război au fost în sfârşit coborâţi de pe munte. La Yokohama au fost întâmpinaţi cu clătite, o formaţie care le-a cântat *California, Here I Come* şi un general care a izbucnit în plâns când i-a văzut. Prizonierii au fost escortaţi la bordul unei nave, unde au putut face duş şi au primit mâncare. Pe 11 septembrie, nava a pornit spre casă.

Când vestea despre reportajul lui Trumbull a ajuns şi în Indiana, telefonul lui Kelsey Phillips a început să sune. Prietenii şi reporterii au dat năvală pe veranda casei sale. Amintindu-şi că reprezentanţii Departamentului de Război îi ceruseră să păstreze discreţia în legătură cu faptul că fiul ei

---

[1] George Steiger, „Captain George Steiger: A POW Diary”, http://www.fsteiger.com/gsteipow.html (accesat în 2 octombrie 2009); Emerson, *op. cit.,* pp. 86-87; Giles, *op. cit.,* pp. 155-165; Kerr, *Surrender,* pp. 188-189.

[2] Giles, *op. cit.,* pp. 156-157.

trăieşte, Kelsey le-a zâmbit tuturor în tăcere, aşteptând confirmarea oficială a eliberării lui Allen din lagărul pentru prizonieri de război. Abia pe data de 16 septembrie a primit din partea Departamentului de Război o telegramă în care era anunţată că Allen fusese eliberat.[1] Telegrama respectivă a fost urmată de o alta, de la sora ei, care i-a transmis un mesaj din partea lui Allen. În realitate, mesajul respectiv fusese transmis din om în om, de la Rokuroshi până la Yokohama, apoi la San Francisco, New Jersey şi Indiana. Allen era liber. Prietenii lui s-au dus în oraş, au cumpărat ziare, s-au adunat la unul dintre ei acasă, le-au împrăştiat pe podea şi au început să le citească pe nerăsuflate. Şi-au petrecut toată dimineaţa citind şi plângând.

În vreme ce sărbătorea noutăţile, Kelsey s-a gândit la cuvintele lui Allen din una dintre scrisorile pe care i le trimisese: „Aş da orice să fiu acasă, împreună cu voi toţi, şi abia aştept să vină ziua aceea – oricând ar fi să vină.”

— Ziua aceea a venit! a spus Kelsey, jubilând.[2]

În Okinawa, Louie se simţea cât se poate de bine, mâncând, bând şi distrându-se.[3] Când a primit ordinul de îmbarcare în avionul care avea să-l ducă acasă, l-a rugat pe un medic să facă în aşa fel încât să mai poată rămâne o vreme în Okinawa, pe motiv că nu doreşte ca mama lui să-l vadă atât de slab. Medicul nu numai că a fost de acord să-l „spitalizeze”, dar a şi dat o petrecere în cinstea revenirii lui din morţi, punând la bătaie un butoi cu 20 de litri de „bourbon” un amestec de alcool, sirop de cola, apă distilată şi ce mai era la îndemână.[4]

A trecut mai bine de o săptămână. Bombardierele plecau încărcate cu prizonieri de război, dar Louie continua să stea în Okinawa. Asistentele au mai dat o petrecere în cinstea

[1] „Lt. Allen Phillips Back in Care of U.S. Army. Mother Informed”, *Terre Haute Star,* septembrie 1945.
[2] „Lt. Allen Phillips Back in Care of U.S. Army. Mother Informed”, *Terre Haute Star,* septembrie 1945.
[3] Louis Zamperini, interviu telefonic; Louis Zamperini, scrisoare către Edwin Wilber, mai 1946.
[4] Louis Zamperini, interviu telefonic.

lui, „bourbonul” curgea fără probleme, iar Louie a avut parte chiar şi de o plimbare sub clar de lună, într-un jeep, cu o fată frumoasă. Pe parcurs, a descoperit că unul dintre avantajele faptului că fusese declarat mort era acela că putea să-i sperie pe oamenii care îl ştiau dispărut pentru totdeauna. Aflând că pe insulă se află şi un fost selecţioner de la USC, Louie l-a rugat pe un prieten să-i spună respectivului că a făcut cunoştinţă cu un tânăr promiţător, care putea să alerge o milă în 4 minute şi un pic. Selecţionerul a dorit să-l cunoască pe tânărul cu pricina şi, când l-a văzut pe Louie, a căzut pe spate cu scaun cu tot.

Pe 17 septembrie, insula Okinawa a fost măturată de un taifun. Louie se afla într-un cort, când a simţit nevoia să meargă la toaletă. A ieşit cu greu afară şi şi-a croit drum până la o latrină. Se afla pe closet, cu pantalonii în vine, când o rafală de vânt a luat latrina pe sus, împingând-o peste un banc de nisip, cu tot cu Louie. Ploaia torenţială l-a culcat la pământ, în noroi, însă Louie s-a redresat, şi-a ridicat pantalonii, dar s-a dezechilibrat din nou din cauza altei rafale şi a căzut iar la pământ. A început să se târască prin noroi, „întocmai ca o şopârlă”, cum avea să spună, şi a urcat astfel întreaga pantă. S-a văzut nevoit să bată ceva vreme la uşa spitalului, până când i-a deschis cineva.[1]

Zorii zilei următoare au dat la iveală avioane răsturnate, nave scufundate şi corturi distruse. Louie, care era mânjit din cap până-n picioare cu ceea ce se poate găsi într-o latrină întoarsă pe toate părţile, s-a decis în sfârşit să părăsească Okinawa. L-a rugat pe un militar să toarne apă peste el în timp ce se freca bine cu săpun, apoi s-a prezentat la aerodrom. Când a văzut avionul la bordul căruia urma să călătorească, a simţit că-l apucă ameţeala. Era un B-24.[2]

În prima etapă a călătoriei, până în oraşul filipinez Laoag, zborul a decurs fără incidente. Însă în a doua fază, zborul până la Manila, avionul a fost cât pe ce să se prăbuşească la puţină vreme după decolare din cauza numărului mare

[1] Ibidem.

[2] Louis Zamperini, scrisoare către Edwin Wilber, mai 1946.

de foşti prizonieri de război.[1] Aparatul a zburat la o altitudine atât de mică, încât oamenii au fost stropiţi de apa care pătrundea prin trapele pentru bombe din cală.[2*] Bombardierul a ajuns cu bine la Manila, iar Louie s-a urcat la bordul unui avion de transport. A stat în cabină şi i-a povestit pilotului prin ce a trecut, începând cu momentul prăbuşirii, continuând cu experienţa de pe Kwajalein şi lunile petrecute în Japonia. În timp ce Louie povestea, pilotul a coborât avionul spre o insulă şi a început manevrele de aterizare. Apoi l-a întrebat pe Louie dacă recunoaşte acel loc. Louie s-a uitat împrejur, la peisajul dezolant de pustiu. Nu recunoştea nimic.

— Asta-i Kwajalein, i-a spus pilotul.[3]

„N-are cum să fie Kwajalein", s-a gândit Louie. În perioada de captivitate, văzuse insula atât cât i-a permis pânza cu care fusese legat la ochi ori atunci când îl duceau îmbrâncindu-l către camera de interogatoriu sau încăperea unde se făceau experimentele medicale. Văzuse locuri acoperite de un verde intens. Acum nu putea descoperi nici măcar un singur copac. Louie s-a întrebat multă vreme dacă bunul Kawamura murise acolo.

Cineva i-a spus lui Louie că pe insulă se mai află totuşi un singur copac.[4] Louie şi persoana respectivă au împrumutat un jeep şi au mers să-l vadă. Privind acel copac solitar de pe Kwajalein, ştiindu-se cu stomacul sătul, fiind sigur că nu mai există nimeni care să-l lege la ochi sau să-l bată, Louie s-a simţit ca într-un vis frumos.

Louie şi-a continuat călătoria, ajungând în Hawaii. Văzând în ce stare se găseau prizonierii de război, autorităţile americane au decis să-i spitalizeze practic pe toţi.[5] Louie a fost internat într-un spital din Honolulu şi a descoperit că stă în acelaşi salon cu Fred Garrett. Era

---

[1] Martindale, *op. cit.,* p. 243.

[2*] Fără să ştie, Louie a avut mare noroc. Un alt avion s-a prăbuşit imediat după decolare, în parte din cauza faptului că nişte prizonieri de război olandezi au supraîncărcat aeronava cu bocanci militari, pe care intenţionau să-i vândă când ajungeau acasă. Toţi cei aflaţi la bord au decedat. Un alt avion cu foşti prizonieri de război s-a prăbuşit în ocean.

[3] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[4] Ibidem.

pentru prima dată, după multă vreme, când Louie dormea într-un pat cu saltea şi aşternuturi. I s-a dat o uniformă nouă şi tresele de căpitan; fusese avansat în perioada de detenţie, la fel ca majoritatea militarilor capturaţi. Probându-şi hainele noi, Louie şi-a pus deoparte cămaşa lui dragă de muselină. Apoi a plecat în oraş, unde şi-a adus aminte de cămaşă, s-a întors s-o ia, dar cineva i-o aruncase. A simţit că i se rupe inima de tristeţe.[1]

Louie şi Fred au plecat în oraş. Aproape toţi aceia care le ieşeau în drum voiau să-i ducă undeva, să le dea de mâncare, să le ofere de băut. Pe plajă, cei doi s-au dat în spectacol atunci când Fred, simţindu-se emasculat de faptul că stârnea mila cu piciorul lui amputat, şi-a aruncat cârjele, s-a apropiat de Louie ţopăind şi s-a repezit asupra lui. Lupta a atras o mulţime de oameni, scandalizaţi de faptul că un militar perfect sănătos s-a gândit să ia la bătaie un biet infirm. Umblând hai-hui prin Hawaii, îmbătându-se, luându-se la harţă cu Fred, Louie nu s-a mai gândit la război. „Îmi spuneam doar că fusesem pustiit şi că acum îmi iau revanşa, umplându-mă până la refuz”, avea să povestească el mai târziu. „Şi nu voiam decât să continui să mă umplu.”[2]

În luna octombrie a acelui an, Tom Wade a coborât de la bordul unei nave de transport în Victoria, Canada. Împreună cu mulţi alţi prizonieri de război, a început o călătorie transcontinentală cu trenul, un voiaj care s-a dovedit a fi o petrecere neîntreruptă, incluzând opt căsătorii ad-hoc. „Cred că în acea traversare a continentului m-am sărutat cu o mie de fete”, i-a scris Wade lui Louie. „După o primă oprire într-o gară, am început să mă plimb prin vagoane, cu urme de ruj pe toată faţa, şi aşa am ajuns cel mai popular ofiţer din tren.” Ajuns la New York, a urcat la bordul vasului *Queen Elizabeth* pentru a ajunge în Anglia. A coborât pe

[5] Bernard M. Cohen şi Maurice Z. Cooper, *A Follow-up Study of World War II Prisoners of War,* Government Printing Office, Washington, D.C., 1955, p. 40.

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[2] Ibidem.

pasarelă ţinându-se de gât cu o asistentă de la Crucea Roşie şi a urcat repede la bord cu o cutie de ciocolată Hershey. Când a ajuns în Anglia, a descoperit că femeile de acolo îi preferau pe militarii americani şi canadieni. „M-am gândit să fac ceva în privinţa asta”, avea să scrie Wade. „Mi-am cusut pe uniformă nişte bucăţele vechi de material şi petice. Cine mai era ca mine! Le-am dat gata. M-am descurcat de minune.”[1]

În ziua de 16 octombrie, Russell Allen Phillips a coborât dintr-un tren în Indiana. Purta uniforma de ceremonie şi tresele de căpitan.

Lipsise patru ani de acasă. Îl aşteptau mama, sora şi o mulţime de prieteni. Din partea tatălui său, care urma să se întoarcă în curând din Europa, sosise o telegramă: „MULŢUMESC LUI DUMNEZEU PENTRU ZIUA CEA MARE. BUN VENIT ACASĂ, FIULE.” Tot acasă îl aştepta şi femeia a cărei imagine îi fusese sprijin la greu. Cecy se afla, în sfârşit, în braţele lui.

Acasă la Kelsey, în Princeton, l-au rugat pe Allen să se aşeze pe treptele din faţa casei, iar cei prezenţi au început să-l fotografieze. Când fotografia a fost imprimată pe hârtie, cineva a scris pe verso un singur cuvânt: „Acasă!”[2]

Patru săptămâni mai târziu, în casa părinţilor lui Cecy, reverendul Phillips a oficiat în sfârşit căsătoria dintre erou şi fata pe care o iubea. Allen nu avea maşină, aşa că a împrumutat una de la un prieten. După oficierea căsătoriei, a fugit împreună cu aleasa inimii sale într-un loc în care nimeni nu-i putea găsi, exact aşa cum îi promisese într-o scrisoare trimisă cu mult timp în urmă.

*

Pete ardea de nerăbdare să-l vadă pe Louie, nu mai putea să aştepte. Luptele încetaseră încă de la jumătatea lui august. Acum venise luna octombrie, iar Louie se afla tot în spital, departe de casă. Apoi a aflat că Louie ajunsese în

[1] Wade, *op. cit.,* p. 179; Tom Wade, scrisoare adresată lui Louis Zamperini, 20 august 1946.

[2] Kelsey Phillips, *A Life Story,* memorii nepublicate; telegramă şi fotografii din albumul lui Phillips.

Statele Unite. Fusese transferat de la spitalul din Honolulu la Letterman General Hospital din San Francisco. Imediat ce a aflat vestea, Pete şi-a părăsit postul fără să mai aştepte aprobarea din partea superiorilor. A ajuns până în San Francisco la bordul unui avion aparţinând Marinei militare, a făcut autostopul până la Letterman General Hospital şi a intrat în fugă în spital. Ajuns la recepţie, l-a sunat pe Louie, care avea telefon în salon. Louie a venit în goană până la el.

Pete a fost şocat de felul în care arăta fratele său, dar şi Louie a fost uimit la rândul său. Pete se aşteptase ca Louie să fie slab ca un schelet şi a fost surprins să vadă cât de mult se îngrăşase. Pe Louie l-a impresionat felul în care anii de griji l-au îmbătrânit pe fratele lui. Pete era slab şi chelise. Cei doi fraţi s-au strâns în braţe, cu lacrimi în ochi.[1]

Pete şi Louie au petrecut mai multe zile împreună la San Francisco, în timp ce doctorii reuşeau în cele din urmă să-l vindece pe Louie de dizenterie. După ce a citit articolul lui Trumbull, Pete s-a temut că Louie este traumatizat din punct de vedere psihic, însă acum vedea că fratele lui râde şi glumeşte, aşa că temerile i-au dispărut. Louie era vorbăreţ şi optimist, aşa cum îl cunoştea. Odată, când un grup mare de reporteri au venit să-i ia un interviu lui Louie, s-au strâns în jurul lui Pete, presupunând că, dintre cei doi fraţi, prizonier de război trebuie să fie acela care arăta mai rău.

Într-o zi de octombrie în care ploua mărunt, armata a trimis un avion B-25 cam şubred la San Francisco pentru a-l aduce acasă pe Louie. Pete, care putea fi considerat dezertor pentru că îşi părăsise postul fără permisiunea superiorilor, şi-a însoţit fratele. Aparatul a decolat şi s-a ridicat deasupra norilor, unde cerul era albastru, scăldat în razele soarelui. Pentru că se temea foarte tare de zborul cu avionul, Pete a încercat să se gândească la altceva, ca să nu mai fie atent la diversele zgomote care se tot auzeau în jurul lui. Şi-a fixat privirea pe covorul de nori, strălucitori în partea de sus, expusă privirii lor, dar agitaţi de furtună în

[1] Peter Zamperini, interviu telefonic, 19 octombrie 2004; Louis Zamperini, interviu telefonic.

jumătatea dinspre pământ. Avea senzaţia că ar fi putut să coboare din avion şi să se plimbe pe ei.[1]

Când au ajuns deasupra zonei Long Beach, avionul a trebuit să coboare sub nori, ajungând astfel în plină ploaie, şi a aterizat. Pe pistă îi aşteptau automobile ale armatei, din care au coborât în fugă tatăl şi mama fraţilor Zamperini, apoi Sylvia şi Virginia. Imediat ce avionul s-a oprit, Louie a coborât în grabă şi a alergat la mama lui, care plângea. A strâns-o cu putere în braţe.

— *Cara mamma mia*[2*]*,* i-a şoptit el.[3]

A durat o vreme până ce mama şi fiul şi-au dat drumul din braţe.

[1] Louis Zamperini, scrisoare către Edwin Wilber, mai 1946; „Lou Zamperini Back in L.A.”, articol nedatat, din documentele lui Peter Zamperini, FMP; Peter Zamperini, interviu telefonic, 19 octombrie 2004.

[2*] „Mama mea dragă” (în lb. italiană în original) (n.tr.).

[3] „Lou Zamperini Back in L.A.”, articol nedatat, din documentele lui Peter Zamperini, FMP.

PARTEA A CINCEA

Capitolul 34

Fata strălucitoare

Într-o după-amiază de octombrie, Louie a coborât dintr-o maşină a armatei şi a păşit pe peluza casei de la nr. 2028 de pe Gramercy Avenue, privind locuinţa părinţilor lui pentru prima dată după mai bine de trei ani.

— Căsuţa asta, a rostit el, a meritat totul.[1]

În vreme ce părinţii şi fraţii lui intrau în casă, Louie a rămas pe loc, copleşit de o tulburare stranie. A trebuit să se forţeze pentru a sui treptele.

Casa fusese pregătită până în cele mai mici detalii pentru revenirea lui acasă. Masa din sufragerie era ticsită de platouri cu mâncare. Cadourile de Crăciun şi de aniversare care se adunaseră de trei ani aşteptau să fie deschise. Pe glazura unui tort scria „Bun venit acasă, Louie”. În garaj, maşina lui, o Plymouth decapotabilă bej, îl aştepta exact aşa cum o lăsase.[2]

Familia s-a strâns în jurul lui Louie, pălăvrăgind într-una, dornică să-l privească şi să-l atingă. Anthony şi Louise zâmbeau, totuşi în ochii lor se citea un fel de reţinere, o încordare ce nu existase până atunci. Însă Louie nu văzuse eczema de pe mâinile mamei sale. Imediat ce mama aflase că fiul ei se întorcea acasă, eczema dispăruse, fără să rămână nici măcar o urmă. Nu avea să-i spună niciodată lui Louie despre ea.

După desert, au rămas la masă şi au vorbit despre o groază de lucruri, cu relaxare, aşa cum făcuseră mereu. Nimeni n-a întrebat despre lagărul de detenţie. Louie a spus doar câteva lucruri despre el şi, spre uşurarea tuturor, n-a părut să fie afectat emoţional. Părea că totul va fi bine.

Sylvia avea o surpriză pentru Louie. Lynn Moody, cea

[1] „Lou Zamperini Back in L.A.”, articol nedatat din documentele lui Peter Zamperini, FMP.

[2] Peter Zamperini, interviu telefonic, 19 octombrie 2004; Louis Zamperini, interviu telefonic; Sylvia Flammer, interviuri telefonice, 25, 27 octombrie 2004.

care-i transcrisese mesajul, aranjase ca o înregistrare a acestuia să-i fie expediată familiei Zamperini. Iar familia ţinea acel disc la loc de cinste întrucât le oferise dovada că Louie trăia. Neştiind nimic despre circumstanţele în care fusese înregistrat mesajul, Sylvia era nerăbdătoare să i-l arate fratelui, aşa că l-a pornit într-un moment în care Louie stătea relaxat şi vesel. Discul a început imediat să-şi cearnă mesajul.

Louie a ţipat pe neaşteptate. Sylvia s-a întors şi l-a văzut tremurând violent şi zbierând:

— Opreşte-l! Opreşte-l! Nu mai rezist!

Sylvia a sărit în picioare în timp ce Louie blestema vocea, răcnind ceva despre prizonierii folosiţi în propagandă. Sora lui a ridicat discul şi Louie a urlat la ea să-l spargă. Sylvia l-a spart şi l-a aruncat.[1]

Louie a amuţit; tremura din tot corpul. Familia îl privea îngrozită.

Louie a suit la etaj şi s-a întins pe patul lui vechi. Când a adormit în cele din urmă, Pasărea l-a urmat în vise.[2]

Pasărea s-a aflat în gândurile multor oameni în acea toamnă. Pe vapoare ce andocau în Yokohama, în corturi din Manila şi în spitalele din ţară, foşti prizonieri de război îşi povesteau întâmplările. Anchetatorii care culegeau dovezi pentru acuzarea criminalilor de război îi ascultau pe oamenii ce istoriseau abuzuri şi atrocităţi care depăşeau limita credibilului. Pe măsură ce relatările se confirmau, din nou şi din nou, a devenit clar că faptele povestite fuseseră la ordinea zilei în lagărele din întregul imperiu japonez. Interviu după interviu, foştii prizonieri de război menţionau acelaşi nume: Mutsuhiro Watanabe. Când Wade a scris numele respectiv pe declaraţia sa, anchetatorul a exclamat:

— Acelaşi Watanabe? Până acum avem destule dovezi ca să-l spânzurăm de şase ori!

— Stai uşor şi ia-o încet, i-a replicat Wade. O să mai auzi multe.[3]

---

[1] Sylvia Flammer, interviuri telefonice, 25, 27 octombrie 2004.
[2] Louis Zamperini, interviu telefonic.
[3] Wade, *op. cit.,* p. 176.

Pe 11 septembrie, generalul MacArthur, ajuns comandant al trupelor Aliaţilor în Japonia ocupată, a ordonat arestarea a 40 de suspecţi, acuzaţi de crime de război. Ulterior, aveau să fie căutaţi mii de alţi oameni, dar pe lista preliminară[1] figurau deja persoanele acuzate de cele mai teribile crime, iar în fruntea ei se aflau Hideki Tojo[2*], care plănuise atacul de la Pearl Harbour şi dăduse ordinul ca prizonierii de război să fie înrobiţi şi înfometaţi, şi Masahuru Homma, responsabil pentru Marşul Morţii din Bataan. Pe aceeaşi listă figura şi Mutsuhiro Watanabe.

Watanabe a plecat din Naoetsu speriat şi fără să aibă vreun plan. Potrivit relatărilor familiei sale, a fugit în satul Kusakabe, unde trăiau mama lui şi alte rude.[3] Cam la o săptămână şi jumătate după sosirea sa, mătuşa lui l-a găsit bând în sat şi i-a spus că tocmai auzise o transmisiune radiofonică ce-l nominaliza printre cei suspectaţi de crime de război. Mutsuhiro a decis să plece imediat. Se pare că i-a spus mamei lui că se duce să viziteze mormântul unui prieten, dar apoi şi-a luat deoparte sora mai mică, i-a zis că trebuie să fugă şi a rugat-o să nu-i spună nimic mamei. Pe când se pregătea să plece, sora i-a dat un pachet de cărţi de joc, dintre acelea folosite pentru ghicitul viitorului.

---

[1] „MacArthurs Round Up of Criminals”, *Argus* (Melbourne), 25 septembrie 1945; „Tojo Shoots Seif to Avoid Arrest; MacArthur Orders 39 Other Criminals Arrested”, *Port Arthur News,* 11 septembrie 1945.

[2] „Think Tojo Had Planned Suicide”, *Council Bluffs* (Iowa) *Nonpareil,* 11 septembrie 1945; „Blood of Men He Sought to Destroy May Save Life of Man Ordering Pearl Harbor Attack”, *Council Bluffs* (Iowa) *Nonpareil,* 11 septembrie 1945; Robert Martindale, interviu telefonic, 2 ianuarie 2005.

* În ziua aceea, Tojo a fost găsit în locuinţa lui, pe un scaun, cu sângele curgând din rana unui glonţ pe care şi-l trăsese în piept. În timp ce murmura *„Banzai”* şi spunea că mai bine moare decât să înfrunte procesul, lui Tojo i-a fost pusă o perfuzie, a primit o jumătate de litru de sânge american, după care a fost dus la un spital. Când şi-a revenit, a fost ţinut la Omori şi a dormit în patul lui Bob Martindale. S-a plâns de păduchi şi ploşniţe. A fost judecat, condamnat la moarte şi spânzurat în 1948. Ulterior, el şi alţi 1.068 de criminali de război condamnaţi au fost omagiaţi în Templul Yasukuni din Tokio, un monument comemorativ pentru japonezii decedaţi în slujba împăratului.

[3] Mutsuhiro Watanabe, „I Do Not Want to Be Punished by America”, *Bingei Shunjyu,* aprilie 1956, traducere din japoneză.

Îmbrăcat în uniformă, dar cu însemnele smulse, Mutsuhiro a umplut o valiză cu mâncare şi haine, s-a dus la gară şi s-a suit în primul tren pe care l-a văzut, fără să-l intereseze destinaţia. Spera că-l va duce într-un loc îndepărtat, uitat de lume, însă trenul a ajuns la capătul traseului după numai două localităţi, în metropola Kofu. Mutsuhiro a coborât, s-a plimbat prin gară, apoi s-a întins undeva şi a adormit.

Dimineaţa a hoinărit prin oraş. La un moment dat, a trecut pe lângă un difuzor şi şi-a auzit numele enumerat printre acelea ale altor ofiţeri căutaţi pentru crime de război. Nu l-a surprins să afle că era căutat, totuşi a fost şocat să-şi audă numele alături de al lui Tojo.[1] S-a gândit că, din moment ce cazul lui era considerat comparabil cu al lui Tojo, arestarea ar fi însemnat execuţie.

Şi-a jurat că nu va îngădui sub nicio formă să cadă în mâinile americanilor. A decis să dispară pentru totdeauna.

*

Poliţia a început să-l caute pe Mutsuhiro cam în acelaşi timp când acesta s-a decis să fugă. Deşi acum se supuneau ordinelor foştilor inamici, poliţiştii japonezi au acţionat rapid şi energic pentru a-i aresta pe suspecţii de crime de război. Cazul Watanabe n-a constituit o excepţie. Negăsind nimic la ultima lui adresă cunoscută, poliţiştii au mers la casa mamei lui, în Kusakabe. Shizuka Watanabe le-a spus că fiul ei fusese pe acolo, dar plecase cu trei zile în urmă. Shizuka le-a sugerat că era posibil să caute adăpost la Michiko, sora lui, care locuia în Tokio. A mai spus că ea însăşi o va vizita în curând pe Michiko şi că, dacă îl va găsi acolo pe Mutsuhiro, va insista pe lângă el să se predea.[2]

Poliţiştii au mers după aceea la adresa lui Michiko, însă nu numai că n-au găsit-o pe aceasta: în zonă nu mai exista nicio locuinţă. Toate casele dimprejur arseseră demult, în urma bombardamentelor.

---

[1] Ibidem.

[2] Mutsuhiro Watanabe (Sgt.), vol. 1-3, 1945-1952, Dosarul 201 Prizonieri de război 1945-1947, SCAP, Legal Section, Administrative Division, RAOOH, RG 331, NACP.

Ca urmare, Shizuka a devenit ţinta căutărilor. Ea mergea regulat la Tokio şi stătea întotdeauna la Michiko, aşa că, ţinând seama de faptul că urma să plece chiar în săptămâna aceea, ştia cu certitudine că locuinţa fiicei arsese. Era totuşi posibil să fi greşit fără să vrea adresa pe care le-o dăduse detectivilor – Michiko se mutase pe aceeaşi stradă, astfel că se schimbase doar numărul casei –, dar poliţia a început să suspecteze că mama ştia unde se afla Mutsuhiro şi au arestat-o pe 24 septembrie, însă Shizuka n-a mărturisit nimic şi a fost pusă în libertate.

Dar poliţia n-a abandonat căutarea. Doi detectivi au început s-o urmărească pe Shizuka şi adesea intrau în locuinţa ei ca s-o interogheze. Toate tranzacţiile băneşti îi erau urmărite, iar proprietarul casei în care locuia era chestionat cu regularitate. Şi celelalte rude ale lui Mutsuhiro au fost investigate, chestionate şi, uneori, percheziţionate. Poliţia a interceptat toată corespondenţa primită şi expediată de familie. Mai mult decât atât, au pus un necunoscut să livreze o scrisoare falsă, provenită aparent din partea lui Mutsuhiro, cu speranţa de a determina familia să trădeze locul unde se ascundea.[1]

Extinzând vânătoarea, poliţia i-a investigat pe foştii colegi de dormitor ai lui Mutsuhiro din armată. Casa comandantului său din Omori a fost percheziţionată şi pusă sub supraveghere. Fotografia lui Mutsuhiro le-a fost distribuită tuturor poliţiştilor din Tokio şi din patru prefecturi limitrofe. Toate secţiile de poliţie din Prefectura Nagano, unde se afla o mină a familiei Watanabe, au desfăşurat căutări speciale. Detectivii au răscolit trecutul lui Mutsuhiro, căutându-i profesorii şi colegii de clasă, până în şcoala primară. Au obţinut chiar şi o scrisoare de dragoste din partea unei fete care-l întrebase pe Mutsuhiro dacă se va căsători cu ea.

Au găsit doar două piste. Un fost soldat le-a spus că Mutsuhiro vorbise despre intenţia sa de a se refugia în Prefectura Fukuoka, unde să se dedice agriculturii. Soldatul credea că Mutsuhiro s-ar ascunde la un prieten pe nume

[1] Mutsuhiro Watanabe, „I Do Not Want to Be Punished by America”, *Bingei Shunjyu,* aprilie 1956.

Yo. Poliţiştii l-au găsit pe Yo şi l-au investigat, apoi i-au chestionat vecinii. Pista s-a dovedit a fi o fundătură. Între timp, un detectiv din Mitsushima a descoperit un bărbat care-l văzuse pe Mutsuhiro în luna august, când îi spusese că se îndrepta spre Tokio. Însă Mutsuhiro plecase la Kusakabe şi nu exista nicio dovadă că s-ar fi dus în Tokio. Era posibil ca el să fi furnizat informaţii false cunoştinţelor sale tocmai pentru a-şi induce urmăritorii în eroare.

Însă mai exista un indiciu. Bărbatul din Mitsushima menţionase că Mutsuhiro spusese că mai degrabă s-ar fi sinucis decât să se lase capturat.[1] Nu păruse o ameninţare în vânt; în toamna aceea, în urma arestării mai multor suspecţi de crime de război, în rândul celor căutaţi se consemnase un val de sinucideri.[2] Poate că Watanabe era deja mort.

În vreme ce investigatorii treceau Japonia prin sită în căutarea lui Mutsuhiro, dovezile continuau să curgă: procurorii au primit circa 250 de mărturii ale prizonierilor de război despre faptele săvârşite de el în lagăre, iar datele aveau să fie sintetizate într-un rechizitoriu cu 84 de capete de acuzare.[3] Deşi fiecare cap de acuzare fusese formulat cât mai concis, rechizitoriul se întindea pe doi metri şi jumătate de hârtie. Avea să reflecte însă doar o mică parte din delictele pe care prizonierii de război declaraseră că le comisese Watanabe; acuzaţiile lui Louie despre nenumăratele agresiuni suferite nu reprezentau decât un singur cap de acuzare. Investigatorii au considerat că au mai multe dovezi decât ar fi fost necesar pentru a-l condamna la moarte pe Watanabe. Totuşi, nu puteau merge mai departe întrucât Pasărea era încă în libertate.

---

[1] Mutsuhiro Watanabe (Sgt.), vol. 1-3, 1945-1952, Dosarul 201 Prizonieri de război 1945-1947, SCAP, Legal Section, Administrative Division, RAOOH, RG 331, NACP.

[2] Philip R. Piccigallo, *The Japanese on Trial: Allied War Crimes Operations in the East, 1945-1951,* University of Texas Press, Austin, 1979, p. 45.

[3] Mutsuhiro Watanabe (Sgt.), vol. 1-3, 1945-1952, Dosarul 201 Prizonieri de război 1945-1947, SCAP, Legal Section, Administrative Division, RAOOH, RG 331, NACP.

Pe când torţionarul lui dispărea în beznă, Louie era adus sub luminile orbitoare ale scenei. Devenise un fenomen naţional după ce odiseea lui apăruse în ziare, reviste şi emisiuni de radio. Două mii de oameni i-au adresat scrisori.[1] Fotografii îl urmăreau. Tentativele de a dormi îi erau invariabil întrerupte de ţârâitul telefonului. Străini roiau în jurul lui, căutând să-i afle fiecare pas. Toţi doreau să-l audă povestindu-şi întâmplările. Departamentul de Război i-a organizat un turneu de conferinţe. Era copleşit de invitaţii pentru a ţine prelegeri, de obicei asociate cu decernări de premii, astfel că nu le putea refuza. În primele săptămâni după întoarcerea acasă, când a locuit cu părinţii lui, a ţinut 95 de cuvântări şi a apărut în nenumărate emisiuni de radio.[2] Când participa la dineuri, organizatorii îl implorau să le povestească celorlalţi aventurile prin care trecuse. Genul acesta de atenţie era epuizant pentru Louie, un vacarm imens care-l copleşea.

Când Payton Jordan l-a revăzut pentru prima oară, s-a liniştit, zărind surâsul familiar, ştrengăresc, al vechiului său prieten şi auzindu-i cadenţa vioaie a vorbirii. Însă când Louie a amintit de război, Jordan a simţit ceva fremătându-i în suflet, o emoţie persistentă, reprimată până atunci. Nu vorbea furios sau cu suferinţă, ci mai degrabă dezorientat. Uneori se oprea, parcă pierzându-şi şirul gândurilor, cu o expresie tulburată pe chip. „Părea că i se întâmplase ceva oribil şi parcă încerca să se scuture de amintirea respectivă”, avea să-şi amintească Jordan.[3]

Louie se chinuia mai mult decât îşi imagina Jordan sau oricine altcineva. Începuse să sufere de crize de anxietate care-l sufocau. De fiecare dată când era rugat să se ridice în faţa unei mulţimi pentru a vorbi despre ororile trăite, simţea că i se chircesc măruntaiele. În fiecare noapte, o arătare îi apărea în vise şi ardea acolo. Era chipul Păsării, răcnind: „Următorul! Următorul! Următorul!”

Într-o dimineaţă, foarte devreme, Louie a ieşit în vârful picioarelor din odaia lui, fără să spună nimănui unde se

[1] Louis Zamperini, scrisoare către Cynthia Applewhite, 5 aprilie 1946.
[2] Louis Zamperini, scrisoare către Edwin Wilber, mai 1946.
[3] Payton Jordan, interviuri telefonice, 13, 16 august 2004.

duce, s-a suit în Plymouth, a călcat pedala acceleraţiei şi nu s-a oprit decât sus, în munţi. Şi-a petrecut ziua plimbându-se printre copaci şi gândindu-se la prietenii care muriseră şi la propria-i supravieţuire, absorbind din natură liniştea şi pacea pe care le mai trăise doar în copilărie, în vara petrecută în rezervaţia Cahuilla. Vârtejul din minte a reînceput în clipa când a ajuns din nou în faţa casei.[1]

La scurt timp după revenirea acasă, Louie s-a trezit printre participanţii la o gală organizată de ziarul *Los Angeles Times* pentru a-i oferi un premiu. În timpul dineului, şi-a plimbat mâncarea prin farfurie, aşteptând să-i fie anunţat numele, tulburat pentru că va fi silit să-şi retrăiască chinurile înaintea atâtor oameni. În faţă i se tot serveau pahare cu băutură, aşa că s-a apucat de băut, iar nervozitatea a început să se diminueze. Când s-a ridicat pentru a vorbi, era ameţit şi a divagat mult prea mult. După ce a revenit la locul lui, s-a simţit uşurat. Alcoolul îi adusese o amorţeală plăcută.[2]

La scurt timp după aceea, în timp ce-şi lua micul dejun şi se gândea neliniştit la apropierea altui discurs, a deschis o sticlă de whisky Canadian Club şi şi-a turnat din ea în cafea. Duşca aceea l-a încălzit, aşa încât şi-a mai turnat una. A treia nu-i putea face niciun rău. Whisky-ul l-a ajutat şi în timpul discursului din acea seară. Şi aşa a început o rutină. O butelcuţă i-a devenit tovarăşă constantă, apărând pe furiş în parcări şi pe coridoarele de lângă sălile în care ţinea discursuri. Când violenţa amintirilor îl străbătea din nou, întinderea mâinii după butelcuţă a devenit un gest reflex, ca alungarea unei muşte cu palma.

Într-o după-amiază de pe la mijlocul lunii martie a anului 1946, Louie se afla într-un bar din Clubul Deauville, în Miami Beach, şi flirta cu o barmaniţă. Tocmai se încheiase cea mai recentă dintre numeroasele lui experienţe suprarealiste din libertate: fusese la New York pentru a da startul, în Madison Square Garden, la Zamperini Invitational Mile, cursa înfiinţată în onoarea lui când toţi îl crezuseră

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.
[2] Ibidem.

mort.[1] După cursă, a venit la Miami Beach pentru cele două săptămâni de odihnă şi recuperare acordate soldaţilor americani întorşi acasă. Îl însoţea Harry Read, un coleg de clasă de la University of Southern California (USC).

Uşa s-a deschis, iar Louie şi-a ridicat privirea. În club a intrat o tânără incredibil de frumoasă, cu o cascadă de păr blond şi un corp graţios şi agil ca al unei căprioare. Cei care o cunoşteau spuneau că degaja o strălucire în jurul ei, un fel de incandescenţă. Louie a evaluat-o dintr-o singură privire, prelungă, şi, aşa cum i-a povestit ulterior Sylviei, l-a fulgerat gândul irepresibil că trebuie să se însoare cu fata aceea.

A doua zi, Louie şi Harry au revenit la club, au sărit gardul plajei private şi şi-au întins prosoapele lângă două femei care făceau plajă. Când una dintre ele s-a întors, Louie a văzut că era frumoasa din bar. A şovăit să i se adreseze, temându-se că va lăsa impresia unui Don Juan de duzină, însă Harry a intervenit fără ezitare, distrându-le pe femei cu povestea lui. Când a amintit de Campionatele NCAA din 1938, când concurenţii îl călcaseră cu crampoanele, femeia frumoasă l-a oprit şi i-a spus că, pe când avea 12 ani, mama ei a dus-o la cinematograf ca să-l vadă pe Errol Flynn în *Robin Hood* şi acolo a văzut un jurnal de ştiri care-l prezentase pe câştigătorul cursei NCAA de 1 milă, cu picioarele lui bandajate. Imaginea aceea îi rămăsese întipărită în minte.

Tânăra se numea Cynthia Applewhite şi împlinise 20 de ani cu câteva săptămâni în urmă. Louie a vorbit cu ea o vreme şi au descoperit că au cel puţin un lucru în comun: în copilărie, Cynthia locuise în apropiere de Torrance. Părea să-l placă, iar el o considera inteligentă, plină de viaţă şi foarte frumoasă.[2] Când s-au despărţit, Louie a mormăit că probabil nu va mai dori să-l revadă.

— Ba poate că vreau să te revăd, i-a replicat ea cu

[1] „Hero Takes Mile Without Running”, *Kingsport News,* 4 martie 1946.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic; Louis Zamperini, scrisori către Cynthia Applewhite, 15 aprilie şi 9 mai, 1946; Ric Applewhite, interviu telefonic, 12 martie 2008; Sylvia Flammer, interviuri telefonice, 25, 27 octombrie 2004.

subînţeles.[1]

Louie nu era primul bărbat fermecat de Cynthia. Mulţi alţii rămăseseră fascinaţi de ea. Pe atunci, se vedea cu doi bărbaţi care aveau acelaşi prenume, Mac, şi fiecare dintre ei încerca să reziste mai mult decât celălalt. Întrucât cei doi îi ocupau toate serile, Louie a invitat-o să iasă cu el în timpul zilei, să meargă la pescuit.[2] Ea a sosit în blugi suflecaţi până la genunchi, a luat o undiţă, le-a surâs vesel fotografilor şi a înfruntat cu umor răul de mare. Când Louie a întrebat-o dacă voia să mai iasă cu el, ea a fost de acord.

Păreau o pereche nepotrivită. Cynthia era bogată şi de familie bună, fusese educată în şcoli particulare şi terminase o academie de elită. Însă, în ciuda rafinamentului, nu era o înfumurată.[3] O prietenă avea să spună despre ea că era „diferită” – pasională şi impulsivă. La 13 ani, când locuise în statul New York, se îndrăgostise în asemenea măsură de Laurence Olivier, încât, fără ca părinţii s-o ştie, s-a suit într-un tren spre Manhattan pentru a-l vedea în *La răscruce de vânturi.* La 16 ani, începuse să bea gin.[4] Se îmbrăca boem, scria romane, picta şi tânjea să călătorească prin colţuri uitate din lume. Era încăpăţânată şi temerară de obicei, iar când se simţea controlată, aşa cum se întâmpla frecvent, putea fi extrem de îndărătnică. În general, o plictiseau până peste cap băieţii insipizi care roiau în jurul ei, ca şi tinerii scrobiţi şi convenţionali din Miami Beach.

Apoi a apărut Louie, un individ exotic ce răspundea dorului ei de aventură, un om care-i înţelegea personalitatea independentă şi care nu era din Miami Beach. Cynthia era impresionată de bărbatul acesta mai vârstnic şi-l prezenta cu numele său întreg, ca pe un demnitar. La una dintre primele lor întâlniri, au luat-o la fugă prin hotelul în care locuia Louie, furând suluri de hârtie igienică şi aruncându-le pe geam de la etaj, privindu-le cum se derulează complet până jos, stârnind furia directorului

[1] Ric Applewhite, interviu telefonic, 12 martie 2008.
[2] Louis Zamperini, interviu telefonic.
[3] Ric Applewhite, interviu telefonic, 12 martie 2008.
[4] Louis Zamperini, scrisoare către Cynthia Applewhite, 8 mai 1946.

hotelului şi încântarea Cynthiei.[1] Iar ea a renunţat la cei doi Mac şi, împreună cu Louie, a cutreierat întregul oraş Miami.

La sfârşitul lunii martie, cu puţin înainte de a pleca în turneul de discursuri, Louie a dus-o pe Cynthia pe o plajă şi i-a mărturisit că este îndrăgostit de ea. Tânăra i-a răspuns că şi ea crede că-l iubeşte, dar că nu este sigură. Louie nu s-a descurajat. Înainte de a-şi termina plimbarea, a convins-o să se mărite cu el.[2] Se cunoşteau de nici două săptămâni.

După plecarea lui, Cynthia le-a anunţat vestea părinţilor ei. Soţii Applewhite au fost îngrijoraţi că fiica lor se repezea să se mărite cu un soldat în vârstă de 29 de ani, pe care-l cunoscuse de numai câteva zile.[3] Însă Cynthia nu voia în ruptul capului să renunţe, aşa că doamna Applewhite a refuzat să-i dea bani pentru avion spre California. Cynthia a jurat că va face cumva rost de bani, fie împrumutându-i, fie – ca sfidare la adresa mamei – găsindu-şi o slujbă.

Louie i-a scris Cynthiei aproape zilnic, iar în fiecare dimineaţă la ora 10.30 îl aştepta pe poştaş să-i aducă plicul roz de la logodnică. Deşi scrisorile erau pline de afecţiune dinspre ambele părţi, ele dezvăluiau şi cât de puţine ştiau cei doi unul despre celălalt. Cynthia habar n-avea că Louie se afla într-o stare de dezechilibru emoţional. Ea aflase de la Harry câte ceva despre perioada petrecută ca prizonier de război, dar Louie nu-i povestise aproape nimic.[4] În scrisorile lui, s-a apropiat cel mai mult de acest subiect când i-a scris în glumă că speră ca ea să nu-i gătească niciodată mâncăruri cu orez şi orz.[5] La una dintre întâlnirile lor, Louie s-a îmbătat foarte rău, apoi însă şi-a cerut scuze şi a încercat după aceea să se abţină.[6] Poate că înclinaţia lui spre băutură i s-a părut inofensivă Cynthiei, dar această problemă se acutiza. Din multe puncte de vedere, toate esenţiale, ea se logodise cu un străin.

Louie părea conştient de faptul că, prin această

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.
[2] Louis Zamperini, scrisoare către Cynthia Applewhite, 9 mai 1946.
[3] Louis Zamperini, scrisoare către Cynthia Applewhite, 13 aprilie 1946; Louis Zamperini, interviu telefonic.
[4] Louis Zamperini, interviu telefonic.
[5] Louis Zamperini, scrisoare către Cynthia Applewhite, 2 mai 1946.
[6] Louis Zamperini, interviu telefonic.

căsătorie, îi cerea Cynthiei mai mult decât bănuia ea şi a avertizat-o adesea că-şi asumă o sarcină serioasă.[1] În acelaşi timp, dorea să facă nunta cât mai repede posibil. La jumătatea lunii aprilie îi scria: „Trebuie să stabilim o dată la începutul lui iunie, altfel o să-nnebunesc pur şi simplu.”[2] La scurt timp după aceea, i-a scris că trebuie să se căsătorească în mai. Cynthia i-a zis că-l va ajuta să-şi uite trecutul, iar el s-a agăţat de această promisiune ca de un colac de salvare. I-a răspuns: „Dacă o să mă iubeşti îndeajuns, va trebui să-l uit. Cât de mult poţi iubi?”[3]

În timp ce Cynthia se lupta să-şi convingă părinţii, Louie a intrat în frenezia pregătirii nunţii.[4] A căutat localuri potrivite, invitaţii, o firmă de catering şi un bijutier. A găsit Biserica Mântuitorului Nostru, pe care Cynthia o frecventase în copilărie. A cumpărat un Chevrolet decapotabil la mâna a doua şi l-a supus unei revizii generale, ca s-o impresioneze pe tânără. Încercând să se transforme într-un om nou, s-a lăsat de băutură şi de fumat. Şi-a luat concediul final din aviaţie, ceea ce însemna că încheiase în mod oficial serviciul activ, dar avea să poarte uniforma şi să primească soldă până când zilele de concedii cumulate i se terminau în luna august, moment în care devenea căpitan în Air Force Reserve. Şi-a găsit o slujbă modest plătită la studiourile Warner Brothers, unde-i învăţa pe actori să călărească.

În continuare îi lipsea o locuinţă adecvată. Întrucât oraşul Los Angeles era plin cu soldaţi lăsaţi la vatră, era aproape imposibil să găseşti apartamente cu chirie mică, aşa că Louie stătea tot la părinţii săi. Cynthia îi scria cât de mult îşi doreşte să aibă propria casă, iar Louie îi răspundea, plin de tristeţe, că nu are banii necesari.[5] S-a mutat totuşi în casa pe care Harry Read o împărţea cu mama sa şi i-a promis Cynthiei că se va strădui să câştige suficient pentru a avea

[1] Louis Zamperini, scrisoare către Cynthia Applewhite, 23 aprilie 1946.
[2] Louis Zamperini, scrisoare către Cynthia Applewhite, 15 aprilie 1946.
[3] Louis Zamperini, scrisoare către Cynthia Applewhite, 23 aprilie 1946.
[4] Louis Zamperini, scrisori către Cynthia Applewhite, 5, 9, 27 aprilie şi 8 mai 1946.
[5] Louis Zamperini, scrisoare către Cynthia Applewhite, 23 aprilie 1946.

locuinţa lor. A cumpărat o saltea pneumatică pentru ea; el avea să doarmă pe podea.[1] I-a spus că, după viaţa din lagăr, nu-l deranja să doarmă pe jos.

Împotrivirea familiei Applewhite faţă de căsătorie, presiunea de a-i asigura Cynthiei o viaţă decentă şi amintirile sumbre îi sporeau stresul.[2] Nu mai avea poftă de mâncare. Ieşise dintr-o perioadă în care unicele constante fuseseră violenţa şi pierderea, iar scrisorile lui arată cât de mult se temea că ceva teribil se va abate asupra Cynthiei. Se agăţa de gândul la ea de parcă risca să-i fie smulsă din mâini în orice moment.

Îl îngrijora mai cu seamă părerea soţilor Applewhite despre el. Era convins că aveau obiecţii personale, că nu-i încânta originea lui etnică, italiană, şi faptul că aparţinea clasei de mijloc. I-a adresat scrisori sincere tatălui ei, încercând să-l câştige de partea sa. A observat că o maşină stătea adeseori oprită în apropierea casei Read şi s-a gândit că tatăl Cynthiei angajase un detectiv. Potrivit fratelui fetei, Ric, părinţii lui nu aveau obiecţii faţă de Louie, ci doar faţă de o căsătorie pripită. Cât despre spionat, a declarat Ric, aşa ceva era improbabil şi lipsit de sens, din moment ce tatăl lui era o persoană tolerantă şi, în plus, îl plăcea pe Louie. Întemeiate sau nu, suspiciunile lui Louie ilustrau cât de sensibil era faţă de ideea că nu este demn de Cynthia. Poate că, de fapt, nu pe soţii Applewhite încerca să-i convingă.

La şase luni după revenirea din Japonia, Louie a început să simtă un fior familiar. Tocmai se anunţase că Jocurile Olimpice de vară, care nu se mai ţinuseră din anul 1936, urmau să aibă loc la Londra în iulie 1948. Piciorul lui beteag se simţea acceptabil şi, în sfârşit, el însuşi se simţea sănătos. A început să se testeze prin drumeţii lungi, împrumutând un câine care să-i fie tovarăş de drum. Piciorul părea robust, iar corpul – puternic. Până în iulie

[1] Louis Zamperini, scrisoare către Cynthia Applewhite, 10 mai 1946.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic; Ric Applewhite, interviu telefonic, 12 martie 2008; Louis Zamperini, scrisoare către Eric Applewhite, aprilie 1946; Eric Applewhite, scrisoare către Louis Zamperini, 16 aprilie 1946.

1948 mai erau doi ani. Louie a început să se antreneze.[1]

În luna mai, Cynthia şi părinţii ei au ajuns la o înţelegere.[2] Cynthia îl putea vizita pe Louie, cu condiţia să nu se căsătorească până la toamnă, când ceremonia urma să aibă loc la conacul Applewhite. Fata şi-a umplut o valiză cu haine şi a plecat la aeroport. Când a văzut-o ieşind pe uşă, Ric a simţit un fior de teamă.[3] Se temea că sora lui mai mică va face o greşeală enormă, grăbindu-se să trăiască alături de un bărbat pe care abia dacă îl cunoştea.

Pe 17 mai, un avion a aterizat pe pista aeroportului Burbank, scara a fost coborâtă, iar Louie a urcat în fugă treptele ca s-o îmbrăţişeze pe Cynthia. Apoi a dus-o acasă, pentru a-i face cunoştinţă cu familia lui. Zamperinii au fost cuceriţi imediat de farmecul ei, la fel cum se întâmplase şi cu Louie.

După vizită, când au plecat din casa familiei lui, Louie a avut impresia că Cynthia se îndepărtase de el. Poate că în timpul vizitei fusese rostit un cuvânt sau fusese aruncată o privire care făcuse aluzie la toate lucrurile pe care ea nu le ştia. Sau poate că tânăra îşi reexaminase deciziile impulsive, adoptate în vârtejul ameţitor al îndrăgostirii. Indiferent care ar fi fost explicaţia, Louie a simţit că o pierde pe Cynthia. Şi-a ieşit din fire şi, pe neaşteptate, i-a spus că poate ar trebui să anuleze logodna. Cynthia a intrat în panică şi s-au certat destul de rău.[4] Când s-au calmat, au luat o decizie.

Pe 25 mai, într-o zi de sâmbătă, aceeaşi în care ziarele reproduceau declaraţia lui Louie că se va însura la sfârşitul verii, Louie şi Cynthia au mers la Biserica Mântuitorului Nostru, unde îi aştepta familia Zamperini. El purta uniforma de paradă, iar tânăra era îmbrăcată într-un taior simplu de culoare crem. Unul dintre amicii din colegiu ai lui Louie a condus-o la altar, după care Louie şi Cynthia şi-au rostit

[1] Louis Zamperini, scrisoare către Cynthia Applewhite, 13 aprilie 1946; Louis Zamperini, scrisoare către Edwin Wilber, mai 1946.
[2] Louis Zamperini, scrisoare către Cynthia Applewhite, 25 aprilie 1946; Ric Applewhite, interviu telefonic, 12 martie 2008.
[3] Ric Applewhite, interviu telefonic, 12 martie 2008.
[4] Louis Zamperini, interviu telefonic.

jurămintele. Nu avuseseră timp să pregătească un tort special pentru nuntă, aşa că tortul preparat de Sylvia pentru aniversarea lui Pete din ziua anterioară a jucat un dublu rol.

Bănuind că prietenii lui Louie ar putea pregăti farse pentru noaptea nunţii, tinerii însurăţei s-au furişat într-un hotel obscur, iar Cynthia a telefonat acasă. Vestea ei a cauzat o adevărată explozie. Tânăra mireasă a stat toată seara cu receptorul la ureche, plângând, în timp ce mama ei, care depusese eforturi considerabile pentru a organiza o nuntă la toamnă, o muştruluia vehement. Louie i-a stat alături, ascultând cum soţia îi era condamnată pentru că se măritase cu el, şi a încercat zadarnic s-o determine să închidă telefonul. În cele din urmă, a luat o sticlă de şampanie, a deschis-o, a băut-o până la fund şi s-a culcat singur.[1]

[1] Ibidem.

Capitolul 35

Declinul

Din celălalt capăt al încăperii, păreau trei bărbaţi obişnuiţi. Era o seară din a doua jumătate a anului 1946. Louie stătea la o masă din Florentine Gardens, un club de seară din Hollywood, cu Cynthia cuibărită lângă el. Phil şi Cecy veniseră în vizită din Indiana. Fred Garrett traversase oraşul pentru a li se alătura la cină. Phil şi Louie îşi zâmbeau încântaţi. Ultima dată fuseseră împreună în martie 1944, când Phil era evacuat din Ofuna şi niciunul dintre ei nu ştia dacă va trăi să-l mai revadă pe celălalt.

Bărbaţii pălăvrăgeau radiind de bucurie. Fred, care urma să devină în curând controlor de trafic aerian, avea o proteză de picior nouă şi, cu chef de petrecere, ţopăia pe ringul de dans pentru a le arăta tuturor că încă putea să se mişte plin de vigoare. Phil şi Cecy intenţionau să se mute în New Mexico, unde el avea de gând să înceapă o afacere cu materiale plastice. Louie şi Cynthia radiau după luna de miere, pe care o petrecuseră împărţind acelaşi sac de dormit în munţii iubiţi de el, unde Cynthia, în ciuda şcolilor de elită absolvite, se dovedise receptivă la tot felul de pozne. Louie reîncepuse să alerge şi clocotea de planuri măreţe, guraliv şi vesel ca înainte de război. Când bărbaţii s-au aplecat unul spre celălalt, ca să le pozeze fotografilor, se părea că uitaseră de toate întâmplările prin care trecuseră.

La un moment dat în toiul râsetelor şi conversaţiilor pline de viaţă, un chelner a pus înaintea lui Fred o farfurie pe care, alături de antreuri, se afla o lingură de orez alb. A fost suficient. Fred a început să urle din senin, furios, isteric, răcnind cu asemenea forţă la chelner, încât s-a învineţit la faţă. Louie a încercat să-l calmeze, însă Fred nu mai putea fi raţional. Îşi pierduse controlul.

Chelnerul a îndepărtat iute orezul, iar Fred şi-a regăsit

cumpătul, însă vraja se rupsese.[1] Pentru bărbaţii aceştia, nimic nu avea să mai fie vreodată la fel.

La sfârşitul celui de-Al Doilea Război Mondial, mii de foşti prizonieri ai japonezilor, denumiţi „prizonierii de război din Pacific”, şi-au început viaţa postbelică. Din punct de vedere fizic, aproape toţi se găseau într-o stare deplorabilă. Un prizonier de război din Pacific, indiferent dacă fusese infanterist sau aviator, slăbise în captivitate 27 kg în medie, o cifră teribilă, ţinând seama de faptul că trei sferturi din prizonieri cântăriseră cel mult 72 kg la înrolare. Tuberculoza, malaria, dizenteria, malnutriţia, anemia, bolile de ochi şi rănile purulente erau omniprezente. Într-una dintre reţelele de spitale, medicii au descoperit sechele de beri-beri umed la 77% dintre prizonierii de război şi de beri-beri uscat la jumătate dintre ei. În jur de 84% dintre prizonierii de război canadieni prezentau afecţiuni neurologice. Abundau bolile respiratorii cauzate de infecţii şi de aerul irespirabil din fabrici şi mine. Numeroşi prizonieri erau schilozi şi desfiguraţi, fiindcă oasele fracturate nu le fuseseră îndreptate, iar dinţii le fuseseră distruşi de bătăi şi de anii în care mestecaseră ţărână odată cu mâncarea. Alţii orbiseră din cauza malnutriţiei. Zeci de bărbaţi erau atât de bolnavi, încât, după eliberarea din lagăre, trebuiau să stea în spitale mai multe luni după repatriere. Unii n-au reuşit să se refacă.

Rănile fizice erau cronice, debilitante şi uneori letale. Un studiu întocmit în 1954 a descoperit că, în primii doi ani de după război, foştii prizonieri de război din Pacific au decedat într-un număr de aproape patru ori mai mare decât rata normală pentru cei de vârsta lor şi au continuat să moară la rate neobişnuit de mari timp de mulţi ani după aceea. Repercusiunile asupra sănătăţii s-au întins adeseori pe decenii întregi; un studiu ulterior a constatat că, la 22 de ani după război, foştii prizonieri din Pacific aveau rate de spitalizare de două până la opt ori mai mari decât foştii prizonieri de război europeni, pentru o mulţime de boli.

Desigur, consecinţele fizice ale captivităţii au fost teribile,

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

însă cele emoţionale s-au dovedit mult mai perfide, mai răspândite şi mai persistente. În primii şase ani postbelici, psihonevroza a fost unul dintre cele mai uzuale diagnostice în cazul foştilor prizonieri de război din Pacific spitalizaţi. La aproape 40 de ani după război, un studiu a constatat că peste 85% din foştii prizonieri din Pacific sufereau de tulburări de stres posttraumatic (PTSD), caracterizate, printre altele, prin flashbackuri, anxietate şi coşmaruri. Iar într-un studiu din 1987, în jur de 80% din foştii prizonieri de război din Pacific aveau „deficienţe psihiatrice", 60% manifestau tulburări anxioase, mai mult de 25% aveau PTSD şi aproape 20% sufereau de depresii. Pentru unii a existat o singură cale de scăpare: un studiu din 1970 a raportat că foştii prizonieri de război din Pacific comiteau cu 30% mai multe sinucideri decât grupul-martor al studiului.[1]

Toate aceste afecţiuni, fizice şi emoţionale, au avut urmări devastatoare. Veteranilor li se acordau compensaţii bazate pe gradul lor de invaliditate, care era cuprins între 10 şi 100%. În ianuarie 1953, la aproape 8 ani după încheierea războiului, o treime din foştii prizonieri de război din Pacific au fost clasificaţi cu grad de invaliditate situat între 50 şi 100%.

Astfel de statistici mărturiseau câte ceva despre existenţe chinuite şi uneori distruse. Flashbackurile, în care oamenii îşi retrăiau traumele şi nu puteau deosebi iluzia de realitate, erau la ordinea zilei. Coşmarurile intense erau aproape omniprezente. Foştii prizonieri aveau episoade de somnambulism în care îşi retrăiau suferinţa din lagăre şi se trezeau urlând, plângând sau înjurând. Unii se culcau pe podea pentru că nu puteau dormi pe saltele, se fereau

[1] Dr. Norman S. White, scrisoare către editor, *Hospital and Community Psychiatry,* noiembrie 1983; Bernard M. Cohen şi Maurice Z. Cooper, *A Follow-up Study of World War II Prisoners of War,* Government Printing Office, Washington, D.C., 1955; D. Robson *et al.,* „Consequences of Captivity: Health Effects of Far East Imprisonment in World War II", *JM: An International Journal of Medicine,* vol. 102, nr. 2, 2009, pp. 87-96; dr. Robert Ursano şi dr. James Rundell, „The Prisoner of War", *War Psychiatry,* Office of the Surgeon General, Washington, D.C., 1995, pp. 431-456.

instinctiv, terorizaţi, când treceau avioane pe deasupra şi aveau obiceiul de a face provizii de hrană. Un pacient avea o halucinaţie recurentă în care îşi vedea prietenii prizonieri morţi trecând pe lângă el. Altul era incapabil să-şi reamintească războiul.[1] Milton McMullen nu se putea opri din folosirea cuvintelor japoneze, un obicei care-i fusese inoculat.[2] Dr. Alfred Weinstein, care-l infectase pe Pasăre cu dizenterie la Mitsushima, era mânat de impulsul de a scotoci prin lăzile de gunoaie.[3*] Un număr uriaş de foşti prizonieri s-au refugiat în alcoolism. Un studiu despre foştii prizonieri de război din Pacific a descoperit că peste un sfert dintre ei au fost diagnosticaţi ca alcoolici.

Navigatorul Raymond „Hap" Halloran se paraşutase în Tokio după doborârea avionului său B-29. Când a ajuns pe sol, Halloran a fost bătut de o gloată de civili, apoi capturat de autorităţile japoneze, care l-au torturat, l-au închis într-o cuşcă pentru porci şi l-au ţinut în boxa unui grajd de cai care ardea în timpul bombardamentelor. L-au despuiat în pielea goală şi l-au expus în grădina zoologică Ueno din Tokio, legat într-o cuşcă goală de tigri, astfel încât civilii să se poată holba la corpul lui murdar şi acoperit de răni.[4] A flămânzit în asemenea hal, încât a slăbit 45 kg.

După eliberare şi opt luni petrecute în spital, Halloran s-a întors acasă, în Cincinnati. „Nu mai eram acelaşi Raymond

[1] Knox, *op. cit.,* pp. 461, 463, 478-479.

[2] Milton McMullen, interviu telefonic, 16 februarie 2005.

[3] Weinstein, *op. cit.,* p. 316

* Revenit acasă în criza de locuinţe postbelică, Weinstein a contractat un împrumut de 600.000 de dolari, a construit un complex rezidenţial în Atlanta şi a oferit cele 140 de apartamente veteranilor, cu chirii de sub 50 de dolari pe lună. „Priorităţile: 1) Foşti prizonieri de război; 2) Veterani decoraţi cu *Purple Heart;* 3) Veterani care au luptat peste hotare; 4) Veterani; 5) Civili" comunica anunţul său. „Preferăm foşti infanterişti, puşcaşi marini şi personal înrolat în Marină. Pot trimite cereri şi foşti membri ai Aviaţiei, însă numai dacă încetează să ne spună cum au câştigat ei războiul." Una dintre regulile lui interziceau accesul membrilor KKK, fapt care i-a atras telefoane de ameninţare. „Le-am dat adresele mele de la birou şi de acasă", a spus Weinstein, „şi le-am spus că mai am încă puşca de calibrul 0,45 cu care împuşcam *carabao* [bivoli de apă]". Cf. „Georgia: No Shenanigans", *Time,* 2 ianuarie 1950.

[4] Raymond Halloran, interviu prin e-mail, 3 martie 2008.

de 19 ani pe care mama îl sărutase la despărţire într-o dimineaţă de toamnă a anului 1942”, a scris el. Era foarte agitat şi îi era frică de orice i s-ar fi apropiat din spate. Nu putea dormi cu braţele acoperite deoarece se temea că va fi nevoit să se lupte cu atacatori. Avea coşmaruri îngrozitoare şi se trezea ieşind în goană în curte şi ţipând după ajutor. Evita hotelurile, întrucât crizele lui îi deranjau pe ceilalţi locatari. La mai bine de 60 de ani după război, el a continuat să fie afectat de „controlul inadecvat al inventarului”: avea 8 perne şi 6 ceasuri în dormitor, cumpăra mai multe haine şi provizii decât ar fi avut nevoie vreodată şi depozita stive întregi de alimente. Însă Halloran s-a numărat printre norocoşi. Dintre cei cinci supravieţuitori din echipajul său, doi au murit de alcoolism.[1*]

Unii foşti prizonieri de război aproape îşi pierdeau minţile din cauza furiei. Vederea unui asiatic sau auzirea câtorva cuvinte în japoneză le cauza multora tremurături, accese de plâns, violenţă sau flashbackuri. Un fost prizonier de război, de obicei blând şi tăcut, îi scuipa pe toţi asiaticii pe care-i vedea.[2] Imediat după război, în Letterman General Hospital patru foşti prizonieri de război au încercat să atace un asistent care avea origine japoneză, neştiind că era un veteran american.[3]

Foştii prizonieri de război din Pacific afectaţi de diverse tulburări nu aveau încotro să se îndrepte. McMullen a venit din Japonia zguduit de coşmaruri şi atât de agitat, încât abia putea vorbi coerent. Când a povestit familiei prin ce trecuse, tatăl l-a acuzat că minţea şi i-a interzis să mai vorbească despre război. Zguduit şi profund deprimat, McMullen nu putea mânca şi a slăbit din nou, ajungând la numai 40 kg. S-a prezentat la un spital pentru veterani, unde medicii s-au mulţumit să-i prescrie injecţii cu vitamina B12. În timp ce-i povestea prin ce trecuse unui oficial din

[1*] Când Halloran s-a paraşutat deasupra oraşului Tokio, avionul Zero care-l doborâse s-a repezit spre el. Halloran a fost convins că va fi răpus cu mitraliera, aşa cum se întâmplase cu mulţi aviatori. Dar, în loc să tragă, pilotul l-a salutat. După război, Halloran şi acel pilot, Isamu Kashiide, au devenit prieteni apropiaţi.

[2] Burke, *op. cit.,* p. 184.

[3] Knox, *op. cit.,* p. 465.

armată, acesta a ridicat telefonul şi a început să vorbească cu altcineva. După doi ani, McMullen s-a pus din nou pe picioare, dar fără să fi scăpat vreodată complet de trecut. La 60 de ani după Ziua Victoriei, visele continuau să-l readucă în lagăr.[1] Reamintirea experienţelor de război era atât de chinuitoare, încât îl zdruncina timp de săptămâni întregi.

Prizonierii de război din Pacific care au revenit acasă în 1945 au fost cu toţii nişte oameni distruşi. Ei cunoscuseră direct, pe pielea lor, vasta capacitate a omului de a suferi, ca şi capacitatea la fel de vastă şi dorinţa însetată a unora dintre oameni de a cauza suferinţă. Ei purtau în suflet amintiri oribile, cu torturi şi umilinţe, precum şi sentimentul acut de vulnerabilitate generat de conştientizarea rapidităţii cu care puteau fi dezarmaţi şi dezumanizaţi. Mulţi se simţeau singuri şi izolaţi după ce înduraseră abuzuri pe care oamenii obişnuiţi nu le puteau înţelege. Demnitatea le fusese spulberată şi înlocuită cu un sentiment profund de ruşine şi nimicnicie. Şi înţelegeau, de asemenea, în mod acut că nimeni nu putuse să-i salveze de această tragedie. Revenirea acasă însemna pentru ei experimentarea unei profunde şi periculoase solitudini.

Pentru aceşti oameni, strădania centrală a vieţii postbelice era restaurarea demnităţii şi găsirea unei căi prin care să vadă că lumea nu se reduce la ameninţările neantului. Nu exista o cale unică şi corectă spre pacea interioară, ci fiecare trebuia să-şi găsească propria soluţie, pe potriva propriului trecut. Unii au reuşit. Pentru alţii războiul n-avea să se încheie de fapt niciodată. Unii s-au retras în izolare meditativă ori s-au pierdut în escapism. Iar în cazul altora, anii de mânie reprimată, de teroare şi umilinţă s-au concentrat în ceea ce Jean Améry, supravieţuitor al Holocaustului, avea să numească „o sete clocotitoare şi purificatoare de răzbunare”.[2]

---

[1] Milton McMullen, interviu telefonic, 16 februarie 2005.

[2] Jean Améry, *At the Mind’s Limits: Contemplations by a Survivor of Auschwitz and Its Realities,* Indiana University Press, Bloomington, 1998, p. 40.

Petrecerea lunii de miere în munţi fusese ideea Cynthiei, iar Louie s-a bucurat de generozitatea ei şi de faptul că ea a ales ceva atât de drag inimii lui. „Trebuie să te uiţi în jur şi să-ţi aminteşti cum arată copacii dealurile, pâraiele lacurile”, îi scria el înainte de nuntă. „...Eu te voi vedea toată viaţa printre ele.”[3] Deşi adormea alături de Cynthia în fiecare noapte, Louie a continuat să-l vadă pe Watanabe pândindu-i în vise. Totuşi, sergentul stătea oarecum la distanţă, ca şi cum ar fi fost intimidat sau poate doar în aşteptare. Era lucrul cel mai apropiat de tihnă pe care l-a cunoscut Louie de când *Green Hornet* izbise apa.

Întoarcerea în Los Angeles îi adusese din marile spaţii deschise ale naturii în limitările casei deţinute de mama lui Harry Read. Cynthia nu se simţea în largul ei acolo, iar Louie dorea să-i ofere locuinţa pe care şi-o visa. Trebuia să-şi găsească o carieră, însă îi lipsea pregătirea necesară. Întrucât plecase din USC înainte de a-şi da toate examenele, nu avea diplomă de absolvire, un document esenţial pe o piaţă a muncit ticsită de veterani şi de foşti muncitori în fabricile care produseseră arme şi provizii pentru război. Ca mulţi sportivi de elită, Louie se concentrase asupra sportului în anii de facultate şi nu se gândise niciodată în mod serios ce va face după ce-şi va agăţa ghetele în cui. Acum, când se apropia de vârsta de 30 de ani, nu ştia cum avea să-şi câştige existenţa.

N-a depus niciun efort pentru a-şi găsi o carieră sau o slujbă „de la 9 la 5”, cu salariu fix. Celebritatea lui atrăgea mulţi oameni, iar unii dintre aceştia i-au propus afaceri în care îşi putea investi asigurarea pe viaţă, pe care îi fusese permis s-o păstreze. A mers în magazinele cu produse militare de-acum inutilizabile, a cumpărat barăci de tip Quonset şi le-a revândut studiourilor cinematografice. A procedat la fel cu răcitoare, apoi a investit într-o tehnologie pentru telefonie. A obţinut profituri respectabile, dar fiecare investiţie şi-a sfârşit repede existenţa. Obţinea, totuşi, un venit îndeajuns de constant încât să-i permită să închirieze un apartament pentru el şi Cynthia. Era micuţ şi situat într-un cartier ieftin din Hollywood, însă Cynthia s-a străduit din

[3] Louis Zamperini, scrisoare către Cynthia Applewhite, 4 mai 1946.

răsputeri să-l facă intim şi primitor.

La sfârşitul primei sale zile în noul apartament, Louie s-a întins în pat, a închis ochii şi s-a afundat într-un vis. Ca întotdeauna, Pasărea era acolo, dar acum nu mai şovăia. Sergentul era aplecat deasupra lui şi îl izbea cu centura peste faţă, cu un şuierat atât de bine cunoscut. Şi a revenit în fiecare noapte. Louie se simţea din nou neajutorat, neputând să fugă de el ori să-l alunge.[1]

Aşa că s-a dedicat cu trup şi suflet antrenamentelor. Drumeţiile lungi s-au transformat în alergări. Forţele îi reveneau şi piciorul nesigur nu-l mai durea. A luat-o încetişor, gândindu-se mereu la Londra anului 1948. Ţintea la cursa de 1.500 m, dar, dacă simţea că nu face faţă, putea reveni la 5.000 m sau chiar la 3.000 în obstacole. Fără să forţeze, a început să parcurgă o milă în 4 minute şi 18 secunde, cu numai două secunde în plus faţă de timpul obţinut de învingătorul din cursa Zamperini Invitational la care asistase în martie. Îşi revenea pe deplin.

Cu toate acestea, simţea că alergarea nu mai este pentru el ca pe timpuri. În trecut simţea că îl eliberează, pe când acum parcă se silea să alerge. Alergarea în sine nu-i mai producea nicio plăcere, însă Louie nu avea o altă soluţie pentru zbuciumul lui interior. Şi-a dublat volumul antrenamentelor, însă corpul lui era de altă părere.

Într-o zi, în prezenţa Cynthiei, care ţinea cronometrul, Louie a încercat să vadă cât de repede putea să alerge distanţa de 2 mile. Destul de devreme în timpul cursei, a simţit un junghi de durere, ca o pulsaţie, de-a curmezişul gleznei stângi, acolo unde se accidentase la Naoetsu. Ştia foarte bine că n-ar trebui să forţeze, însă forţarea era tot ce-i rămăsese acum. Când a încheiat prima milă, glezna îi era străbătută de ace de durere. A continuat însă, alergând cu gândul la Londra.

Spre sfârşitul ultimului tur de stadion, a avut impresia că glezna îi este brusc retezată. A ajuns la linia de sosire pe jumătate ţopăind şi s-a prăbuşit. Timpul obţinut era cel mai bun înregistrat pe distanţa de 2 mile în 1946 pe coasta Pacificului, dar asta nu mai conta. N-a putut umbla timp de

[1] Louis Zamperini, interviuri telefonice.

o săptămână şi avea să şchiopăteze câteva săptămâni după aceea. Un medic i-a confirmat temerile: efectele accidentării din timpul războiului se accentuaseră într-un mod dezastruos.[1] Totul se terminase pentru el.

Louie s-a simţit distrus. Pierduse pentru totdeauna ceea ce-l salvase în copilărie. Ultima baricadă din interiorul lui s-a prăbuşit. În timpul zilei, îi era imposibil să nu se gândească la Pasăre. În timpul nopţii, sergentul îl biciuia cu sălbăticie şi, pe când centura îl şfichiuia, Louie se lupta să ajungă la atacatorul său şi să-l prindă de beregată. Însă, oricât de tare ar fi strâns, ochii aceia continuau să-i apară în minte. Se trezea mereu zbierând şi ud leoarcă de transpiraţie. Îi era frică să mai adoarmă.

A reînceput să fumeze. Nu exista niciun motiv pentru a se abţine de la alcool, aşa că în fiecare seară dădea peste cap câteva pahare de vin în timp ce gătea, astfel încât Cynthia avea la cină un soţ cherchelit. Invitaţiile la cluburi au continuat să sosească şi acum i se părea în regulă să accepte băuturile gratuite care îi erau oferite cu regularitate. La început a consumat doar bere, apoi a trecut la alcool tare. Dacă se ameţea suficient, putea să înece războiul pentru o vreme. În scurtă timp a ajuns să bea atât de mult, încât îşi pierdea cunoştinţa, dar era mulţumit; pierderea cunoştinţei îl salva de sosirea monstrului în pat. Neizbutind să-l convingă să renunţe, Cynthia a încetat să mai iasă cu el prin localuri. Louie o lăsa singură în fiecare seară, plecând prin oraş pentru a uita de război.

Furia – sălbatică, iraţională şi imposibil de înfrânat – a început să-l consume. Odată a înjurat un bărbat pentru că traversa prea încet pe trecerea de pietoni în faţa maşinii lui, iar acesta l-a scuipat. Louie a tras maşina pe dreapta, a sărit afară şi, pe când Cynthia ţipa la el să înceteze, l-a lovit pe necunoscut până l-a doborât la pământ. În altă zi, când un bărbat dintr-un bar a lăsat din greşeală o uşă deschisă, de care s-a lovit, Louie a provocat imediat o încăierare

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; Louis Zamperini, scrisoare către Edwin Wilber, mai 1946; John P. Stripling, „Striptees”, *Torrance Herald*, 28 noiembrie 1946.

stânjenitoare, care s-a sfârşit prin a-l băga pe celălalt cu nasul în ţărână.

Mintea a început să-i deraieze. Odată stătea la bar când a auzit un zgomot puternic şi neaşteptat, poate motorul unei maşini. Fără să-şi dea seama, s-a trezit pe podea, tremurând; întregul bar amuţise, toţi clienţii îl priveau fix. În altă seară, bea ceva tărie, cu mintea rătăcindu-i, când cineva din apropiere a răcnit ceva în cursul unei discuţii vesele cu prietenii. Louie, cu mintea tulburată, a crezut că aude *„Keirei!”.* A sărit îndărăt, cu spatele drept, cu capul ridicat, cu inima bubuindu-i în piept, aşteptând şuieratul centurii cu cataramă. În secunda următoare, iluzia s-a destrămat şi a văzut că, din nou, toţi clienţii din bar se holbează la el. S-a simţit ruşinat şi umilit.

Într-o zi, l-a copleşit un sentiment ciudat şi inexplicabil; pe neaşteptate, războiul se simţea în jur şi înăuntrul lui nu ca o amintire, ci ca o *experienţă reală* – cu toate luminile orbitoare, scrâşnetele, duhoarea, urletele şi teroarea lui. În secunda următoare a revenit în prezent, derutat şi înspăimântat. A fost primul lui flashback. După aceea însă, dacă zărea o urmă de sânge sau o încăierare într-un bar, totul lua forma lagărului de prizonieri, iar atmosfera, lumina, sunetele şi propriul corp erau aşa cum fuseseră, fără să poată evada din ele. Uneori simţea păduchi şi purici mergându-i pe piele, deşi nu vedea absolut nimic. Toate astea îl făceau să bea şi mai mult.

Cynthia l-a îndemnat să caute ajutor, aşa că Louie s-a dus, fără chef, la un psiholog dintr-un spital pentru veterani. A vorbit despre război şi coşmaruri, dar s-a întors acasă simţindu-se la fel de tulburat ca înainte. După două sau trei şedinţe, a abandonat.

Într-o zi a deschis un ziar şi a văzut un articol care i-a captat atenţia. Un fost prizonier de război intrase într-un magazin şi îl văzuse acolo pe unul dintre foştii lui temniceri. Respectivul a chemat poliţia, care l-a arestat pe presupusul criminal de război. În timp ce citea, Louie a simţit cum toată furia lui se focalizează într-o singură direcţie. S-a văzut găsindu-l pe Pasăre, doborându-l, însângerându-i faţa cu pumnii şi apoi strângându-l de gât. În visul acela cu ochii

deschişi, l-a omorât pe Pasăre încet, savurând suferinţa pe care i-o cauza, făcându-şi torţionarul să simtă toată durerea, oroarea şi neajutorarea pe care le trăise el. Venele îi zvâcneau surescitate, parcă îndemnându-l să treacă la acţiune.

Louie nu ştia ce se întâmplase cu Pasărea, dar era sigur că, dacă s-ar fi putut întoarce în Japonia, i-ar fi dat de urmă. Avea un răspuns clar şi răspicat faţă de efortul permanent al lui Watanabe de a-i distruge omenia: „Eu sunt om în continuare.” Nu putea concepe alt mod prin care să se mântuiască.

Găsise, aşadar, o altă misiune, care să-i înlocuiască Olimpiada pierdută. Avea să-l ucidă pe Pasăre.[1]

[1] Louis Zamperini, interviuri telefonice.

Capitolul 36

Trupul de pe munte

Era prima iarnă de după război. Un poliţist bătrân îşi târa picioarele printr-un sat aflat în munţii din Prefectura Nagano, ciocănea la uşi, punea întrebări şi trecea mai departe. Nemulţumit de faptul că nu-l găsise pe Mutsuhiro Watanabe, Ministerul Afacerilor Interne îşi reînnoise eforturile şi trimisese fotografii şi informări despre fugar la toţi şefii de secţii de poliţie din Japonia, cărora li se ordonase să raporteze de două ori pe lună despre progresele înregistrate. Poliţiştii întreprindeau aproape zilnic percheziţii şi interogatorii. Într-o singură prefectură, în căutarea lui Mutsuhiro au fost implicaţi 9.100 de poliţişti.[1] Cel din Nagano făcea parte din efortul respectiv.

Pe la amiază, poliţistul a ajuns la cea mai mare casă din sat, în care locuia un fermier cu familia sa. Cineva i-a deschis uşa, iar familia, crezând că poliţistul este un operator de recensământ, l-a invitat să intre. Înăuntru, poliţistul a găsit un fermier bătrân şi trupeş, pe soţia sa şi muncitorul lor, care locuia cu ei. În timp ce muncitorul pregătea o farfurie cu murături şi o ceaşcă de ceai, trataţia tradiţională destinată musafirilor, poliţistul a scos fotografia lui Watanabe în uniformă de sergent. Îl cunoşteau pe bărbatul acesta? Niciunul dintre ei nu-l văzuse vreodată.

Poliţistul a plecat şi a trecut la casa vecină. Habar nu avea că fugarul pe care-l căuta stătuse chiar în faţa lui, oferindu-i farfuria cu murături.[2]

Watanabe a ajuns în Prefectura Nagano în luna septembrie din anul precedent, după ce fugise din casa fratelui său, apoi din Kofu. Ajuns în staţiunea Manza, cu ape

[1] Mutsuhiro Watanabe (Sgt.), vol. 1-3, 1945-1952, Dosarul 201 Prizonieri de război 1945-1947, SCAP, Legal Section, Administrative Division, RAOOH, RG 331, NACP.

[2] Mutsuhiro Watanabe, „I Do Not Want to Be Punished by America”, *Bingei Shunjyu,* aprilie 1956.

termale, a tras la un han. Îşi alesese o identitate falsă, Saburo Ohta, un nume banal, care n-avea cum să atragă atenţia ori să rămână în memoria cuiva. Purta mustaţă, pe care şi-o lăsase să crească în ultimele zile ale războiului. Le-a spus oamenilor că se refugiase din Tokio şi că-i muriseră toate rudele, o situaţie care în Japonia postbelică era la fel de uzuală precum orezul alb. Şi-a jurat să trăiască sub exigenţa a două imperative: tăcerea şi răbdarea.[1]

Manza constituia o alegere bună, fiind frecventată de mulţimi în care Watanabe se putea pierde. Însă în scurt timp a început să-şi spună că ar fi fost mai bine să se ascundă în regiunile muntoase, izolate, ale prefecturii. L-a întâlnit pe fermierul bătrân şi i-a propus să lucreze pentru el în schimbul unui acoperiş deasupra capului şi al meselor zilnice. Fermierul l-a dus în satul său, iar Watanabe s-a stabilit acolo ca om bun la toate în gospodărie.

În fiecare seară, după ce se întindea pe o saltea din paie pe podeaua din casa fermierului, Watanabe nu putea să adoarmă. În toată Japonia, cei mai mulţi dintre suspecţii de crime de război fuseseră prinşi şi erau acum ţinuţi în închisori, aşteptându-şi procesele. Îi cunoscuse personal pe unii dintre acei oameni. Aveau să fie judecaţi, condamnaţi, unii executaţi. El era liber. Pe paginile pe care şi-a consemnat sentimentele cauzate de fuga sa, Watanabe a scris că se simţea vinovat când se gândea la respectivii acuzaţi. A reflectat, de asemenea, la comportamentul pe care-l avusese faţă de prizonierii de război şi s-a autodescris ca „puternic” şi „strict când le-am cerut prizonierilor să respecte regulile”. „Sunt eu vinovat?” a scris Watanabe. N-a răspuns la această întrebare şi nici nu şi-a exprimat vreo remuşcare. Chiar şi când a scris despre recunoştinţa lui faţă de fermierul care l-a angajat, tot n-a putut vedea analogia cu oamenii neajutoraţi care-i căzuseră în mâini.

Radioul din casa fermierului era ţinut adeseori deschis, iar de fiecare dată Watanabe asculta reportaje despre fugari suspectaţi de crime de război. În timpul difuzării reportajelor, scruta chipurile gazdelor sale, îngrijorat că l-ar

[1] Ibidem.

putea suspecta. Ziarele abundau în asemenea articole despre fugari, descrişi ca „duşmani ai omenirii”. Astfel de afirmaţii îi răneau sentimentele. I se părea scandalos că Aliaţii, care „nu aveau să ierte”, vor superviza procesele japonezilor şi considera că numai Dumnezeu avea dreptul să-l judece. „Mi-a venit să strig: «Nu-i cinstit!»”, avea să scrie el.

Tensiunea vieţii sub o identitate falsă îl consuma. Se temea în mod special de soţia fermierului, a cărei privire părea mereu bănuitoare. Somnul venea cu greutate, aşa încât trebuia să muncească până la istovire pentru a adormi. Se întreba permanent dacă trebuia sau nu să se predea.

Într-o seară, pe când focul murea în vatră, Watanabe s-a apropiat de fermier şi i-a spus cine este. Bătrânul l-a ascultat, cu ochii aţintiţi asupra flăcărilor, plescăind uşor cu limba pe proteza dentară.

— Se spune că gura nestăpânită aduce rele, a zis el în cele din urmă. Ar trebui să fii atent ce vorbeşti.

N-a mai adăugat nimic şi i-a întors spatele.

*

În timp ce Watanabe stătea ascuns, alţi oameni care maltrataseră prizonieri de război erau arestaţi, duşi la închisoarea Sugamo din Tokio şi judecaţi pentru crime de război. Aproximativ 5.400 de japonezi au fost judecaţi de Statele Unite şi de alte naţiuni; 4.400 au fost condamnaţi, dintre care 984 au primit pedeapsa capitală, iar 475 au fost condamnaţi la închisoare pe viaţă.[1] Peste 30 de membri ai personalului din Ofuna au fost condamnaţi la sentinţe ce au totalizat aproximativ 350 de ani de închisoare. Bucătarul cel hoţ, Tatsumi „Creţul” Hata, a fost condamnat la 20 de ani. Masajiro „Rahat” Hirayabashi, care bătuse nenumăraţi prizonieri şi o omorâse pe raţa Gaga, a primit 4 ani de închisoare. Comandantul Kakuzo Iida, „Mumia”, a fost condamnat la moarte deoarece contribuise la decesul a cinci captivi. A fost condamnat şi Sueharu Kitamura –

[1] John W. Dower, *Embracing Defeat: Japan in the Wake of World War II,* Norton, New York, 1999, p. 447.

„Măcănilă” –, care-şi mutilase pacienţii, îl ciomăgise pe Harris şi contribuise la decesul a patru prizonieri, dintre care unul fusese dus din Ofuna la sfârşitul războiului, cu câteva ore înaintea morţii, ţipând într-una „Mac-mac!”. Kitamura a fost condamnat la spânzurătoare.[1]

Kaname Sakaba, comandantul din Omori, a fost condamnat la închisoare pe viaţă. Dintre cei de la Naoetsu, au fost judecaţi şase gardieni civili, care au fost condamnaţi şi spânzuraţi. Au fost condamnaţi şi şapte soldaţi japonezi: doi au fost spânzuraţi, patru au primit închisoare pe viaţă cu muncă silnică, iar unul a primit 20 de ani de închisoare.[2]

Poliţia l-a găsit pe Jimmie Sasaki lucrând ca agent de legătură între Marina japoneză şi trupele de ocupaţie. Minţind ca-ntotdeauna, el le-a spus anchetatorilor că cei care se ocupau de interogatorii în Ofuna au fost „întotdeauna blânzi cu prizonierii”, că el nu văzuse niciodată vreun prizonier maltratat şi că prizonierii se plângeau rareori. În urma chestionărilor, a ieşit la iveală poziţia sa reală în Ofuna: nu fusese interogator-şef, cu rang echivalent celui de amiral, aşa cum pretinsese, ci doar un interpret de rang modest. Acest om, care şi-a schimbat de atâtea ori stăpânul, a încercat şi de această dată să intre în graţiile noilor stăpâni, vorbindu-le despre datoria lui faţă de America şi întrebându-i dacă nu putea primi o slujbă în armata americană, în loc de slujbă, a primit o sentinţă, fiind acuzat de ordonarea maltratării a câtorva captivi, dintre care unul fusese înfometat şi torturat până la moarte. Deşi mărturia depusă la proces a părut să ridice îndoieli enorme în privinţa vinovăţiei sale, Sasaki a fost condamnat la 6 ani de muncă silnică.[3]

---

[1] „Jap Officers to Be Hanged for POW Brutality”, *San Mateo* (California) *Times,* 13 octombrie 1948; William R. Gill şi Davis P. Newton, „A Compilation of Biographical Source Documents Concerning Major William Herald Walker, U.S. Army Air Force (1919-1945), a Prisoner of War in Japan During World War II”, 1999; „8th Army Commission Court Gives Sentence to POW Torturers”, *Pacific Stars and Stripes,* 29 februarie 1948.

[2] Lyon, *op. cit.,* pp. 49-51.

[3] Kunichi Sasaki şi James Kunichi Sasaki, înregistrări din RG 331, RAOOH, WWII, 1907-1966, SCAP, Legal Section, Administration Division

În felul acesta, călătoria stranie şi încâlcită prin război a fostului prieten al lui Louie s-a sfârşit în închisoarea Sugamo, unde a fost un deţinut model, îngrijind o grădină de zarzavat şi o livadă. Rămâne un mister cine a fost Jimmie Sasaki: un spion iscusit şi o piesă conştientă de rolul său în maşinăria terorii din Japonia sau un fel de victimă nevinovată a împrejurărilor?

Cel mai trist dintre destinele postbelice ale persoanelor care au condus lagărele în care a trăit Louie a fost cel a lui Yukichi Kano, soldatul din Omori care a riscat totul pentru a-i proteja pe prizonierii de război şi care probabil că le-a salvat viaţa câtorva dintre ei. Imediat după anunţarea sfârşitului războiului, el s-a întâlnit cu un grup de gardieni beţi, care mergeau împleticindu-se către barăci cu săbiile scoase, decişi să sfârtece câţiva captivi. Kano şi un alt bărbat s-au pus în calea lor şi, după o încăierare scurtă, i-au oprit. Kano a fost un erou, dar, când americanii au venit să elibereze lagărul, doi dintre ei au încercat să-i rupă însemnele de pe uniformă. Bob Martindale a intervenit şi i-a muştruluit furios. Temându-se ca nu cumva Kano să fie acuzat din greşeală de crime de război, Martindale şi alţi câţiva foşti prizonieri au întocmit o scrisoare de recomandare pentru el înainte de a pleca spre casă.[1]

Scrisoarea aceea n-a ajutat la nimic; Kano a fost arestat şi închis, fiind suspectat de crime de război. Rămâne neclar motivul, întrucât el a fost menţionat pozitiv în multe mărturii ale prizonierilor de război, care l-au lăudat pentru bunătatea sa. O explicaţie poate fi că numele lui era similar

---

and Prosecution Division, NACP: Kunichi Sasaki, Isamu Sato, Kazuo Akane, 1945-1948, Investigation and Interrogation Reports; Nakakichi Asoma *et al.,* dosare de judecată, exponate, apel şi clemenţă; Nakakichi Asoma *et al.,* 1945-1952, Dosarul 201 Prizonieri de război 1945-1952, Charges and Specifications, 1945-1948.

[1] Martindale, *op. cit.,* pp. 230, 240; Gamble, *op. cit.,* p. 339; Yukichi Kano, „Statement of Yukichi Kano, Tokyo P.O.W. Camp H.Q. (Omori)", nedatat, din documentele lui Robert Martindale; Yukichi Kano, SCAP, Legal Section, Administration Division (10/02/1945-04/28/1952), File Unit from RG 331; RAOOH, WWII 1907-1966 Series Dosarul 201 Prizonieri de război 1945-1952, NACP.

cu numele a doi dintre cei mai brutali gardieni: Tetsutaro Kato, un oficial din Omori despre care se spune că ar fi călcat în picioare un prizonier până era să-l lase fără suflare[1], şi Hiroaki Kono, acolitul lui Watanabe din Naoetsu. Au trecut luni de zile, dar Kano a rămas tot în închisoare, speriat şi umilit, fără să fie nici acuzat, nici anchetat. A redactat o scrisoare tânguitoare în care a rugat autorităţile să-l investigheze pentru a-şi putea reabilita numele. „Îmi dau cuvântul că n-am făcut nimic rău”, a scris el.[2]

În iarna anului 1946, Kano a fost reabilitat în cele din urmă, iar MacArthur a ordonat eliberarea lui. Kano s-a mutat în Yokohama şi a lucrat pentru o firmă de import-export. Le-a dus dorul prietenilor săi prizonieri, dar, vreme de ani întregi, a ezitat să-i contacteze. „M-am gândit că ar trebui să mă abţin să le scriu deoarece scrisoarea mea le-ar reaminti de zilele grele din Omori, pe care, sunt sigur, ar dori să le uite”[3], i-a mărturisit el lui Martindale în 1955. A murit ceva mai târziu, de cancer.

În satul de munte unde era cunoscut sub numele Saburo Ohta, Watanabe a trecut printr-o iarnă aspră.[4] Vizita poliţistului îl tulburase. După plecarea acestuia, soţia fermierului l-a privit pe Watanabe într-un fel care i s-a părut edificator. Când se lăsa noaptea, bărbatul rămânea treaz, gândindu-se doar la arestare şi execuţie.

La sosirea verii, lui Watanabe i s-a cerut să-l însoţească pe fiul fermierului, care umbla prin ţară şi vindea curele din piele. Traseul stabilit avea să-i poarte prin oraşe mari, în care Watanabe era cu certitudine căutat, dar el trăia aici mulţumită fermierului şi a trebuit să accepte. Watanabe şi-a pus ochelari pentru a-şi camufla trăsăturile şi a pornit la drum, plin de nelinişte.

Au mers în Akita şi Niigata, oraşe portuare, pline de oameni, unde nimeni nu s-a uitat de două ori la el. Pe

[1] Martindale, *op. cit.,* p. 141.

[2] Yukichi Kano, „Statement of Yukichi Kano, Tokyo P.O.W. Camp H.Q. (Omori)”, nedatat, din documentele lui Robert Martindale.

[3] Yukichi Kano, scrisoare către Robert Martindale, 23 decembrie 1955.

[4] Mutsuhiro Watanabe, „I Do Not Want to Be Punished by America”, *Bingei Shunjyu,* aprilie 1956, traducere din japoneză.

măsură ce temerea că va fi descoperit i s-a destrămat, Watanabe a început să se destindă. În oraşe, conversaţia era dominată de subiectul războiului şi fiecare avea propria opinie despre comportamentul soldaţilor japonezi, mai ales al acelora acuzaţi de crime de război. Oamenii vorbeau despre felul cum se desfăşura vânătoarea suspecţilor, iar Watanabe a ascultat cu atenţie.

Revenirea în societate l-a făcut să-şi dorească să-şi revadă familia. S-a gândit că mama lui trebuia să se afle în Tokio, cu ocazia vizitei estivale regulate la sora lui, Michiko. Dorul de ele l-a copleşit. A scos pachetul de cărţi de joc primit de la sora lui şi a încercat să-şi ghicească viitorul. Cărţile i-au spus că nu va păţi nimic dacă îşi va vizita familia. Într-o zi toridă din toiul verii 1946, s-a suit într-un tren spre Tokio.

Momentul ales nu putea fi mai nefavorabil. Eforturile depuse în timpul iernii pentru găsirea sa nu aduseseră niciun fel de indicii, aşa că poliţiştii îşi dublaseră strădaniile.[1] O fotografie recentă a lui Watanabe fusese multiplicată şi distribuită peste tot, alături de o informare ce-l descria ca fiind un bărbat „despre care se ştie că preferă perversiuni” ce pot fi satisfăcute „oriunde există dame de consumaţie”. Întrucât cetăţenii japonezi aveau obligaţia să-şi înregistreze modificările de adresă, poliţiştilor li s-a ordonat să examineze registrele în căutarea bărbaţilor care călătoreau singuri. De asemenea, poliţiştii erau instruiţi să monitorizeze tranzacţiile de la birourile de raţii şi să cutreiere clădirile poştei, gările şi autogările, staţiile de taxiuri, debarcaderele feriboturilor, minele, zonele rău famate, hotelurile şi pensiunile dubioase şi să supravegheze orice afaceri care ar fi putut atrage un bărbat care vorbea franceza fluent. Inspirată probabil de indiciul că Watanabe s-ar fi putut sinucide, poliţia a început să investigheze toate decesele, naturale sau nu, de după noiembrie 1945, mai ales pe acelea în care decedatul nu fusese identificat. În clipa în care, cuprins de dorul casei, a

[1] Mutsuhiro Watanabe (Sgt.), vol. 1-3, 1945-1952, Dosarul 201 Prizonieri de război 1945-1947, SCAP, Legal Section, Administrative Division, RAOOH, RG 331, NACP.

ieşit din ascunzătoare şi a pornit spre Tokio, Watanabe a intrat practic în toiul vânătorii.[1]

Shizuka Watanabe se afla în casa lui Michiko împreună cu alţi doi copii ai ei când uşa din faţă s-a deschis şi a intrat Mutsuhiro. În odaie s-a lăsat tăcerea, iar membrii familiei l-au privit fix preţ de câteva momente, după care s-au uitat de la unul la celălalt. Copleşit de emoţie şi ameţit de căldura amiezii, Mutsuhiro s-a clătinat pe picioare, temându-se că va leşina. Michiko tocmai intra în încăpere şi şi-a zărit uimită fratele. Familia a sărbătorit de îndată reuniunea.

Mutsuhiro a rămas două ore în casa lui Michiko, bând şi ascultându-le relatările despre arestări, interogatorii, urmăriri şi percheziţii. Nu a spus nimic despre locurile pe unde fusese, considerând că era mai bine ca ei să nu cunoască detalii. Însă timpul trecea, iar familia începea să se agite, de teamă că vor fi surprinşi de detectivi, care trecuseră pe acolo cu numai două zile în urmă. La ora 14, Shizuka l-a avertizat pe Mutsuhiro că era momentul din zi când detectivii soseau de obicei pentru percheziţie. Mutsuhiro i-a liniştit, spunând că în cărţile de ghicit văzuse că totul va fi bine.

S-au auzit paşi afară. Sosiseră detectivii. Familia Watanabe a sărit în picioare. Cineva a azvârlit lucrurile lui Mutsuhiro într-un dulap. Altcineva a înhăţat paharele şi le-a pus în chiuvetă. Mutsuhiro s-a dus iute în odaia rezervată pentru ceremonia ceaiului şi a închis uşa. În urma lui a auzit paşi. Un grup de detectivi a intrat imediat în încăperea din care tocmai ieşise. I-a auzit vorbind cu mama şi cu sora lui, spunându-le că, dacă va fi prins, va fi tratat bine.

Detectivii se aflau la numai câţiva metri de el, de cealaltă parte a uşii. Cu inima bubuind, Mutsuhiro a încercat să decidă dacă să fugă sau să se ascundă aici. Odaia era micuţă, presărată de perne, dar avea un dulap. A deschis cu multă grijă uşa glisantă a dulapului şi s-a înghesuit înăuntru. A decis să nu închidă uşa, temându-se să nu facă zgomot. A rămas locului, cu palma peste gură pentru a-şi

[1] Mutsuhiro Watanabe, „I Do Not Want to Be Punished by America”, *Bingei Shunjyu,* aprilie 1956, traducere din japoneză.

înăbuşi zgomotul respiraţiei.

Uşa odăii s-a deschis. Un detectiv s-a uitat înăuntru.

— Aveţi mult spaţiu, a comentat el către familie.

A urmat o pauză, timp în care a privit în jur. Dacă s-ar fi uitat la dulap, l-ar fi văzut pe Mutsuhiro.

— E-n regulă, a anunţat detectivul.

Uşa s-a închis. Detectivii au plecat.

Mutsuhiro dorise să rămână aici peste noapte, dar episodul abia încheiat l-a determinat să se răzgândească. I-a spus mamei că va încerca s-o revadă peste doi ani. După aceea a plecat, revenind „în lumea solitudinii", cum avea să scrie.[1]

Watanabe s-a întors în sat. Neavând succes cu vânzarea curelelor din piele, fiul fermierului a deschis o cafenea în localitate, iar Watanabe a devenit chelnerul lui.

Fermierul i-a făcut lui Watanabe o propunere. Mijlocirea căsătoriilor continua să fie o practică uzuală în Japonia, iar fermierul îi găsise o femeie potrivită. Watanabe se simţea ispitit de idee; era singur şi nefericit, îi plăcea ideea însurătorii. Totuşi, având în vedere situaţia în care se afla, căsătoria părea imposibilă. A refuzat.

Tânăra respectivă a venit totuşi la el. Când fiul fermierului s-a îmbolnăvit, ea l-a vizitat şi, fiind curios, Watanabe a intrat în camera bolnavului ca s-o vadă. A pomenit de romanul pe care-l citea fiul fermierului, gândindu-se că – aşa cum avea să scrie –, „dacă ei îi plăceau cărţile, atunci înţelegea sufletul şi greutăţile vieţii omeneşti".[2] În însemnările sale despre acea întâlnire, n-a menţionat dacă a găsit la tânără înţelegerea respectivă, totuşi se pare că i-a plăcut de ea şi a apreciat că ar fi „o gospodină bună". O parte din el părea să-şi dorească să se îndrăgostească de ea, mai ales că îşi imagina că iubirea „mi-ar putea salva existenţa de zi cu zi".

Tânăra s-a simţit atrasă de chelnerul arătos şi a început să frecventeze cafeneaua pentru a se afla în preajma lui. Watanabe şi-a păstrat secretă identitatea. Femeia le-a

[1] Mutsuhiro Watanabe, *op. cit.*

[2] Ibidem.

povestit părinţilor despre el, cu speranţa de a le obţine binecuvântarea pentru nuntă, însă, după ce a reflectat mult, Watanabe a decis că trebuia să pună capăt relaţiei. I-a spus femeii doar că purta „o povară care ar fi făcut-o nefericită”.[1]

După aceea, a pus capăt existenţei confortabile pe care şi-o crease în sat. Şi-a părăsit slujba şi a plecat. A rătăcit prin câmpiile ierboase din Nagano, de-a lungul râului Chikuma, şi s-a angajat ca văcar.[2] Incapacitatea de a stăpâni animalele încăpăţânate l-a exasperat. Simţea cum îl apucă disperarea. La apusul soarelui, ridica ochii spre maiestuosul vulcan Asama şi privea fuiorul de fum care se răsucea de pe înălţimile lui, cu vitele păscând dedesubt.

În munţii Okuchichibu din Japonia se află piscul sfânt Mitsumine, cu versanţii acoperiţi de păduri şi care are în vârf un templu străvechi. În toamna anului 1946, printre văgăunile şi râpele muntelui au fost găsite două corpuri, cu un pistol între ele – un bărbat şi o femeie.[3] Nimeni nu le cunoştea identitatea.

Poliţiştii au mers la Shizuka Watanabe şi i-au cerut ei şi familiei să-i însoţească pe munte. Au suit pe Mitsumine şi, cu ajutorul călăuzelor, au ajuns la trupuri. Shizuka a privit silueta neînsufleţită a tânărului.[4]

Ziarele japoneze au publicat vestea senzaţională: Mutsuhiro Watanabe, unul dintre oamenii cei mai căutaţi din Japonia, era mort.[5] El şi femeia, probabil o amantă, se sinuciseseră.

---

[1] Ibidem.

[2] Ibidem.

[3] „From Chief of Hyogo Prefectural Police Force”, 21 noiembrie 1950, raport, din documentele lui Frank Tinker; Mutsuhiro Watanabe (Sgt.), vol. 1-3, 1945-1952, Dosarul 201 Prizonieri de război 1945-1947, SCAP, Legal Section, Administrative Division, RAOOH, RG 331, NACP.

[4] Mutsuhiro Watanabe, „I Do Not Want to Be Punished by America”, *Bingei Shunjyu,* aprilie 1956.

[5] Ibidem.

Capitolul 37

Funii răsucite

Louie nu ştia nimic despre moartea lui Watanabe. În timp ce trupurile erau găsite pe muntele Mitsumine, el se dezintegra în Hollywood. Consuma mult alcool, era bântuit de flashbackuri, urla şi se zbătea în ghearele coşmarurilor, îi sărea ţandăra din orice şi se punea imediat pe înjurat. Uciderea lui Watanabe devenise obsesia lui secretă, febrilă, căreia îşi dedicase viaţa. Petrecea ore în şir lovind cu furie într-un sac de box dintr-o sală de sport aflată în apropierea apartamentului său, pregătindu-şi corpul pentru confruntarea pe care o credea salvatoare. Orice ar fi făcut sau oriunde ar fi umblat, se gândea doar la crimă.

În anii 1947 şi 1948, Louie s-a aruncat cu ochii închişi în tot felul de afaceri pentru a strânge banii necesari călătoriei în Japonia.[1] Când l-a vizitat, Ric, fratele Cynthiei, l-a găsit înconjurat de linguşitori şi paraziţi, care încercau să-l exploateze. Unul dintre ei l-a convins pe Louie să investească 7.000 de dolari pentru a cumpăra şi revinde utilaje pentru terasamente în Filipine, promiţându-i că-şi va dubla investiţia. Louie a semnat cecul şi, de atunci, nu l-a mai văzut niciodată pe investitorul cu pricina. A înfiinţat după aceea o companie în parteneriat pentru un vapor de pasageri în Tahiti, dar creditorii au confiscat vaporul. Înfiinţarea unei companii cinematografice în Egipt a avut o soartă similară. S-a gândit chiar să se înroleze ca mercenar în vederea unei lovituri de stat într-o ţărişoară din Caraibe şi încă reflecta la această propunere când operaţiunea a fost anulată. El şi un partener au încheiat o înţelegere verbală cu oficialităţi mexicane, care le-au acordat exclusivitatea în a le elibera americanilor autorizaţii pentru pescuit. Când partenerul s-a dus să semneze acordul, automobilul lui s-a ciocnit de un camion, iar înţelegerea a murit odată cu el. De fiecare dată când Louie reuşea să

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

adune nişte bani, îi pierdea în altă întreprindere eşuată şi, astfel, revenirea în Japonia trebuia amânată din nou.

Alcoolul îi oferea un răgaz în care să uite de toate. Evident că, treptat, n-a mai băut fiindcă aşa dorea, ci fiindcă avea nevoie. În timpul zilei nu se atingea de pahar, dar serile, când se apropia momentul somnului şi al coşmarurilor, îl copleşea nevoia de alcool. În scurt timp, dependenţa i-a devenit atât de intensă, încât, atunci când a mers cu Cynthia în Florida să-i viziteze familia, a insistat să-şi aducă acasă atât de multă băutură, încât a trebuit să demonteze bancheta din spate a Chevroletului ca să poată încăpea în maşină.

Devenise un individ pe care el însuşi nu-l mai recunoştea. Într-o seară, s-a aşezat la un bar de pe Sunset Boulevard, a băut toată seara şi a sfârşit prin a ajunge beat turtă. Pe lângă el a trecut un cuplu, iar Louie s-a întors, s-a întins şi a pipăit fundul femeii. S-a trezit după aceea afară din local, unde fusese dus pe sus de un amic. Falca îi pulsa de durere, iar amicul îl muştruluia cu severitate. Treptat, a înţeles că prietenul femeii îl lovise, trimiţându-l în lumea viselor.

În altă seară, a lăsat-o pe Cynthia acasă şi s-a dus la un restaurant din Hollywood cu doi prieteni din zilele sale de alergător. Destul de devreme, după ce a băut o singură bere, aşa cum avea să-şi reamintească, s-a simţit straniu de ameţit, s-a scuzat şi a ieşit afară. Iar după aceea, timpul s-a fragmentat în segmente lipsite de continuitate. Se afla în maşină şi şofa, însă nu ştia unde se afla sau cum ajunsese acolo. A rătăcit dezorientat pe străzi şi a ajuns într-un cartier de pe dealuri, cu vile somptuoase şi peluze generoase. Capul i se învârtea întruna. A oprit maşina şi a coborât. În faţa lui se afla un copac; a urinat pe el.

Când s-a întors spre maşină, n-a mai putut-o găsi. S-a împleticit prin bezna umedă, cu mintea cuprinsă de ceaţă, căutând în van ceva familiar. A mers pe jos toată noaptea, speriat, rătăcit, bâjbâind zadarnic după luciditate.

Când răsăritul de soare a luminat împrejurimile, şi-a dat seama că stătea în faţa blocului său. A deschis uşa şi a văzut-o pe Cynthia, care-şi frângea mâinile de îngrijorare.

S-a prăbuşit în pat. După ce s-a trezit şi s-a îmbrăcat, nu şi-a amintit nimic din noaptea anterioară şi n-a putut înţelege de ce-i erau tocite tocurile pantofilor, noi-nouţi. A ieşit din casă şi a privit în jur, însă n-a putut găsi maşina, aşa că a telefonat la poliţie şi a anunţat că-i fusese furată. După două zile, poliţiştii i-au comunicat că-i descoperiseră maşina într-un cartier bogat din Hollywood Hills. Louie s-a dus până acolo şi, la faţa locului, i-au revenit în minte amintiri din noaptea aceea, purtând cu ele atmosfera eterică a unui coşmar.

Cynthia l-a implorat pe Louie să nu mai bea. Zadarnic.

Cu cât Louie se prăbuşea mai mult, cu atât mai puţin îşi putea ascunde declinul. Ric Applewhite a observat că era germofob, ba chiar ipohondru, spălându-se într-una pe mâini şi dezinfectând de fiecare dată robinetele şi ţeava de apă. Unii dintre prieteni l-au certat în privinţa băuturii, dar cuvintele lor n-au avut niciun efect. Când Payton Jordan l-a văzut în ce hal a ajuns, şi-a dat seama că avea necazuri, însă nu l-a putut convinge să-i spună despre ce era vorba. Şi Pete era îngrijorat în privinţa lui Louie, dar ştia numai de problemele lui financiare. N-avea habar că Louie ajunsese alcoolic, nici că pusese la cale un plan nebunesc pentru a ucide pe cineva.[1]

Cynthia era profund tulburată de metamorfoza soţului ei. Comportamentul lui în public era înspăimântător şi stânjenitor. În privat, o trata adesea caustic şi aspru. Cynthia încerca din răsputeri să-l calmeze, însă fără succes. Odată, pe când Louie era plecat de acasă, ea a decorat bucătăria lor monotonă cu picturi minuţioase înfăţişând flori şi animale, sperând să-i facă o surpriză. El nici măcar n-a observat.

Rănită şi îngrijorată, Cynthia a simţit că nu-l poate readuce pe Louie la starea sa iniţială. Durerea ei a devenit furie, iar cei doi soţi au început să se certe din ce în ce mai

[1] Ric Applewhite, interviu telefonic, 12 martie 2008; Louis Zamperini, interviu telefonic; Payton Jordan, interviuri telefonice, 13, 16 august 2004; Peter Zamperini, interviu telefonic, 22 octombrie 2004; Sylvia Flammer, interviuri telefonice, 25, 27 octombrie 2004.

violent. Ea l-a pălmuit şi a aruncat cu farfurii după el; Louie a strâns-o cu atâta putere de braţ, încât i l-a învineţit. Odată, la întoarcerea acasă, a descoperit că Cynthia trântise de podea toate obiectele casabile dintr-o cameră. În timpul unei petreceri pe iahtul andocat al unui prieten, soţia sa pregătise cina pentru toţi; Louie a tratat-o cu atâta sarcasm de faţă cu toţi prietenii lor, încât ea a părăsit ambarcaţiunea. El a urmat-o în fugă şi a prins-o de gât, iar Cynthia l-a pălmuit. După aceea a plecat la părinţii ei, iar el s-a întors singur acasă.

Cynthia a revenit în cele din urmă. S-au chinuit mai departe împreună. Când a rămas fără bani, Louie a apelat la un prieten pentru un împrumut de 1.000 de dolari, punându-şi ca garanţie Chevroletul decapotabil. Banii s-au dus în altă investiţie ratată, aşa că, la termenul achitării datoriei, a fost nevoit să predea cheile maşinii.

În copilărie, pe când se grăbea spre şcoală, Louie s-a împiedicat odată pe o scară şi a căzut. S-a ridicat, dar s-a împiedicat din nou şi iar a căzut. A treia oară la fel. S-a ridicat din nou, convins că Dumnezeu însuşi îi pune piedici. Acum se gândea la acelaşi lucru. Şi-a spus că Dumnezeu se distra cu el. Când auzea predici la radio, închidea furios aparatul. I-a interzis Cynthiei să meargă la biserică.

În primăvara anului 1948, Cynthia l-a anunţat că este însărcinată. Louie a fost fericit, dar, în acelaşi timp, gândul la responsabilităţile sporite l-au asediat cu disperare şi vinovăţie. În vara aceluiaşi an, la Londra, suedezul Henry Eriksson câştiga medalia olimpică de aur în cursa de 1.500 m. În Hollywood, Louie a băut şi mai mult.

Nimeni nu putea ajunge la sufletul lui fiindcă, de fapt, Louie nu revenise niciodată pe deplin acasă. În lagăr fusese bătut şi adus într-o stare de obedienţă dezumanizată, într-o lume în care Pasăre era suveran absolut; şi acum continua să trăiască în aceeaşi lume. Watanabe îi răpise demnitatea şi-l lăsase umilit, ruşinat şi neputincios, iar Louie credea că numai Pasărea i-o putea restitui, provocându-i suferinţă şi ucigându-l pe fostul său călău. Deţinător cândva al unui optimism extraordinar, Louie credea acum că unica lui speranţă stătea în crimă.

Paradoxul răzbunării este că-i face pe oameni dependenţi de aceia care le-au făcut rău, crezând că eliberarea lor de durere va sosi doar când îi vor face pe torţionarii lor să sufere. Căutând moartea lui Watanabe pentru a se elibera pe sine, Louie se înlănţuise, din nou, de tiranul său. În timpul războiului, Pasărea nu a vrut să-l lase în pace pe Louie; după război, Louie nu voia să-l lase în pace pe Pasăre.

*

Într-o noapte de la sfârşitul anului 1948, Louie dormea lângă Cynthia. S-a afundat într-un vis, iar Pasărea s-a ridicat din nou deasupra lui. Centura a şfichiuit aerul, apoi Louie a simţit catarama izbindu-i capul; durerea i-a fulgerat tâmpla. Centura i-a lovit din nou ţeasta, apoi iarăşi. Louie a ridicat mâinile spre beregata lui Pasăre şi i-a cuprins-o cu degetele. Acum el ajunsese deasupra sergentului şi se zbăteau împreună, încleştaţi.

S-a auzit un ţipăt, poate de la Louie, poate de la Pasăre, dar Louie a continuat să se lupte, încercând să-şi omoare adversarul. Apoi totul a început să se schimbe. Louie, în genunchi, cu Pasăre sub el, a privit în jos. Chipul lui Pasăre se transformase.

Louie stătea peste Cynthia şi o strângea de gât. Femeia zbiera disperată, cu ultimele puteri. Louie îşi strangula soţia însărcinată.

I-a dat drumul şi a sărit în lături. Cynthia s-a tras înapoi, icnind şi plângând. Louise a rămas pe întuneric lângă ea, îngrozit, cu pijamaua îmbibată de transpiraţie. Cearşafurile erau răsucite în funii în jurul lui.

Micuţa Cynthia Zamperini, pe care o alintau „Cissy”, s-a născut la două săptămâni după Crăciun. Louie s-a simţit atât de fermecat de ea, încât nu lăsa pe nimeni s-o ţină în braţe şi-i schimba doar el scutecele. Însă nici fetiţa nu l-a putut desprinde de alcoolism sau de obsesia ucigaşă. În stresul şi lipsa de odihnă specifice îngrijirii unui nou-născut, Louie şi Cynthia s-au certat întruna, cu violenţă. Când mama Cynthiei a venit să le dea o mână de ajutor, a

izbucnit în plâns la vederea apartamentului. Louie continua să bea fără nicio reţinere.

Într-o zi, când se întorcea acasă din oraş, Cynthia şi-a găsit soţul zgâlţâind-o pe Cissy, care plângea. A ţipat îngrozită şi i-a smuls fiica din mâini. Înspăimântat de sine însuşi, Louie o ţinea dintr-o beţie în alta. Cynthia n-a mai putut rezista. I-a telefonat tatălui, care i-a trimis bani să revină în Miami Beach. A decis să ceară divorţul.

Şi-a strâns lucrurile, a luat pruncul şi a plecat. Louie a rămas singur. Nu-i mai rămăseseră decât alcoolul şi ostilitatea, emoţia despre care Jean Améry avea să scrie că „ne ţintuieşte pe toţi pe crucea trecutului nostru ruinat”[1].

În cealaltă parte a lumii, la începutul unei seri de la sfârşitul anului 1948, Shizuka Watanabe stătea la parterul unui restaurant cu etaj din districtul Shinjuku, în Tokio. Strada era animată de oameni ieşiţi pentru cină sau pentru cumpărături. Shizuka stătea cu faţa spre uşă, privind chipurile înceţoşate ce treceau întruna.

Apoi l-a văzut. Dincolo de uşă, fiul ei mort o privea dintre trecători.[2]

[1] Améry, *op. cit.,* p. 68.

[2] Mutsuhiro Watanabe, „I Do Not Want to Be Punished by America”, *Bingei Shunjyu,* aprilie 1956, traducere din japoneză.

Capitolul 38

Chemarea

Pentru Shizuka Watanabe, momentul zăririi fiului trebuie să fi răspuns unei speranţe disperate. Cu doi ani în urmă, fusese suită pe un munte pentru a vedea un mort care semăna cu Mutsuhiro. Toţi, până şi rudele ei, crezuseră că el era acela, iar ziarele anunţaseră sinuciderea lui Mutsuhiro.[1] Totuşi, Shizuka simţise o undă de îndoială. Poate că trăise aceeaşi senzaţie pe care o simţise şi Louise Zamperini când dispăruse Louie, o şoaptă maternă care-i spunea că fiul ei trăieşte. Se pare că ea nu şi-a mărturisit îndoielile în public, ci, în secret, s-a agăţat de făgăduiala pe care i-o făcuse Mutsuhiro la ultima lor întâlnire, în Tokio, în vara anului 1946: pe 1 octombrie 1948, la ora 19, el va încerca s-o întâlnească într-un restaurant din districtul Shinjuku, în Tokio.[2]

În timp ce ea aştepta ziua aceea, alţii au început să se întrebe dacă Mutsuhiro era cu adevărat mort. Cineva a căutat numărul de serie al pistolului său şi a constatat că nu coincidea cu al armei găsite lângă cadavru. Desigur, se putea ca Mutsuhiro să fi folosit alt pistol; totuşi, la examinarea corpului fuseseră identificate trăsături care păreau diferite de ale fugarului. Detectivii nu puteau afirma cu certitudine că Watanabe era mortul, însă nici nu puteau confirma că nu era el. Aşa că s-au reluat căutările, iar poliţia şi-a întors iarăşi atenţia asupra familiei Watanabe.[3]

Urmărită aproape peste tot unde mergea, cu corespondenţa interceptată, cu prietenii şi familia chestionaţi, Shizuka a îndurat supravegherea minuţioasă vreme de doi ani. Când a sosit 1 octombrie 1948, s-a dus

[1] Mutsuhiro Watanabe, „I Do Not Want to Be Punished by America”, *Bingei Shunjyu,* aprilie 1956, traducere din japoneză.
[2] Ibidem.
[3] „From Chief of Hyogo Prefectural Police Force”, 21 noiembrie 1950, raport, din documentele lui Frank Tinker; Mutsuhiro Watanabe, „I Do Not Want to Be Punished by America”, *Bingei Shunjyu,* aprilie 1956.

pe ascuns la restaurant, păcălindu-şi urmăritorii. Iar acolo şi-a întâlnit fiul, o fantomă vie.[1]

Vederea lui i-a adus teamă şi, în acelaşi timp, fericire. Ea ştia că Mutsuhiro îşi asuma un risc uriaş apărând în public, sub ochii unei mulţimi care auzise cu certitudine despre faptul că era căutat. I-a vorbit doar câteva minute, stând foarte aproape de el şi străduindu-se să-şi înfrâneze surescitarea din glas. Cu chip grav, el a întrebat-o despre tacticile poliţiştilor. Nu i-a spus nimic despre locul unde trăieşte sau cu ce se ocupă. Îngrijoraţi să nu atragă atenţia, mama şi fiul au decis să se despartă. Mutsuhiro i-a spus că se vor revedea peste doi ani, după care s-a furişat afară pe uşă.

Poliţia n-a ştiut de întâlnire şi a continuat să-i urmărească pe Shizuka şi copiii ei. Toţi cei care-i vizitau erau investigaţi. De fiecare dată când Shizuka pleca de acasă, detectivi erau pe urmele ei. Când ea se întorcea acasă, detectivii îi chestionau pe aceia la care fusese femeia. Shizuka a fost frecvent interogată, însă la toate întrebările despre fiul ei îi pomenea drept răspuns pe sinucigaşii de pe muntele Mitsumine.[2]

Apoi a mai trecut un an. Shizuka n-a mai primit nicio veste de la fiul ei, iar detectivii tot n-au găsit nimic. Peste tot circulau zvonuri despre soarta lui. Se spunea că traversase Marea Chinei şi dispăruse în Manciuria. Sau că fusese împuşcat de soldaţii americani. Sau că fusese călcat şi omorât de un tren după ce un soldat american l-a legat de şine. Totuşi, zvonurile cele mai persistente se terminau cu sinuciderea lui cu pistolul în faţa palatului regal sau cu aruncarea într-un vulcan.[3] Pentru aproape toţi aceia care-l cunoscuseră, eşecul căutării masive nu putea avea decât o singură concluzie plauzibilă.

Nu se ştie dacă Shizuka a crezut în acele zvonuri. Totuşi, la ultima lor întâlnire, Mutsuhiro îi oferise un indiciu extrem

[1] Mutsuhiro Watanabe, „I Do Not Want to Be Punished by America”, *Bingei Shunjyu,* aprilie 1956.

[2] „From Chief of Hyogo Prefectural Police Force,” 21 noiembrie 1950, raport, din documentele lui Frank Tinker.

[3] Martindale, *op. cit.,* p. 248; Frank Tinker, interviu telefonic, 20 februarie 2005; Johan Arthur Johansen, *Krigsseileren,* numărul 1, 1991.

de neliniştitor. Îi spusese: „Te voi revedea peste doi ani *dacă voi mai fi în viaţă.”*[1]

În a doua săptămână din luna septembrie a anului 1949, un tânăr slab a coborât dintr-un tren transcontinental care oprise în Los Angeles. Părul lui blond, remarcabil de lung, flutura din creştetul unui cap remarcabil de alungit, care, la rândul său, încununa un corp remarcabil de înalt. Avea o privire directă, un maxilar ferm şi un accent legănat de sudist în voce, rezultatul copilăriei petrecute la o fermă de lactate din Carolina de Nord. Se numea Billy Graham.

La 31 de ani, Graham era cel mai tânăr preşedinte de colegiu din America, conducând Northwestern Schools, un ansamblu format dintr-un seminar teologic, un colegiu de ştiinţe umaniste şi un seminar în Minneapolis. Era, de asemenea, vicepreşedintele organizaţiei evanghelice Youth for Christ Internaţional.[2] De ani întregi, străbătea ţara în lung şi-n lat, promovându-şi convingerile, cu un succes inconstant. Ultima lui campanie, în orăşelul minier Altoona din statul Pennsylvania, fusese întreruptă de puţinii spectatori şi de zbieretele unui membru nebun al corului, pe care fusese nevoit să-l dea afară, dar care se tot întorcea, ca ursul la miere. Aerul din aşezare era atât de plin cu praf de cărbune, încât Graham a plecat de acolo cu ochii inflamaţi şi înroşiţi.

În luna septembrie, într-o parcare pustie de la intersecţia dintre Washington Boulevard şi Hill Street din Los Angeles, Graham şi mica lui echipă au înălţat un cort de circ lung de 145 m, au instalat 6.500 de scaune pliante, au aşternut pe jos saci întregi de rumeguş, au montat o scenă de mărimea unei curţi spaţioase şi au instalat în faţa ei reproducerea enormă a unei Biblii deschise. Au ţinut o conferinţă de presă în care au anunţat o campanie de trei săptămâni

[1] Mutsuhiro Watanabe, „I Do Not Want to Be Punished by America”, *Bingei Shunjyu,* aprilie 1956, traducere din japoneză.

[2] Cliff Barrows, regizor muzical al lui Graham, interviu telefonic, 22 februarie 2007; Billy Graham, *Just as I Am: The Autobiography of Billy Graham,* HarperSanFrancisco and Zondervan, 1997, pp. 92-158.

pentru a-i aduce la Hristos pe locuitorii Los Angelesului.[1] În ziare n-a apărut nici măcar o singură ştire despre eveniment.

La început, Graham şi-a ţinut predica în faţa unui cort pe jumătate gol, însă vorbele lui directe şi mobilizatoare i-au determinat pe oameni să răspândească vestea despre el. Până pe 16 octombrie, data când intenţiona să pună capăt campaniei, numărul participanţilor sporise constant, aşa că Graham a decis să continue. Se spune că, după aceea, William Randolph Hearst, magnatul presei, ar fi rostit trei cuvinte către editorii lui: „Lăudaţi-l pe Graham.” Peste noapte, Graham a fost prezentat în articole măgulitoare şi, în consecinţă, 10.000 de oameni se înghesuiau în cortul lui în fiecare seară. Organizatorii au extins cortul şi au mai adus câteva mii de scaune, însă locul era atât de aglomerat, încât sute de persoane trebuiau să stea pe stradă, de unde se străduiau să audă cuvintele predicatorului acoperite de zgomotele traficului. Sesizându-i potenţialul şi observându-i charisma, mogulii cinematografiei i-au oferit lui Graham un contract pentru un film.[2] Însă el a izbucnit în râs şi le-a spus că n-ar face aşa ceva nici pentru un milion de dolari pe lună. Într-un oraş care nu se sfia înaintea păcatului, Graham declanşase o renaştere religioasă.

Louie nu ştia nimic despre Graham. La patru ani după revenirea din război, el continua să trăiască în apartamentul din Hollywood, pierdut în alcool şi în planurile de a-l ucide pe Pasăre. Cynthia se întorsese din Florida, însă numai până la pronunţarea divorţului. Coexistenţa lor era dificilă şi niciunul nu găsea vreo soluţie.

Într-o zi din luna octombrie, Cynthia şi Louie mergeau pe coridorul din clădirea unde locuiau, când dintr-un apartament au ieşit un chiriaş nou şi prietena sa. Cele două perechi au schimbat câteva cuvinte, începând o conversaţie

[1] Graham, *op. cit.,* pp. 143-158; „Billy Graham Acclaimed: Crusade Continues as Over 300.000 Attend”, *Van Nuys* (California) *News,* 17 noiembrie 1949; „Old Fashioned Revival Hits Los Angeles”, *Gettysburg* (Pennsylvania) *Times,* 2 noiembrie 1949.

[2] Virginia MacPherson, „Preacher Laughs Off Film Offers to Make Him Star”, *San Mateo* (California) *Times,* 12 noiembrie 1949.

plăcută. Apoi bărbatul a menţionat că în centrul oraşului îşi ţinea predica un evanghelist pe nume Billy Graham. Louie s-a întors brusc şi s-a îndepărtat.[1]

Cynthia a rămas şi l-a ascultat pe vecin. Când a revenit în apartament, i-a zis soţului că doreşte să-l audă pe Graham vorbind. El a refuzat s-o însoţească.

Cynthia s-a dus singură. A venit acasă înflăcărată şi i-a spus lui Louie că nu mai vrea să divorţeze. Vestea l-a făcut să răsufle uşurat, apoi să se îngrozească atunci când Cynthia i-a destăinuit că avusese o revelaţie religioasă.[2]

Apoi, în timpul unei cine la Sylvia şi Harvey, după masă, în bucătărie, Cynthia a povestit despre revelaţia ei din cortul lui Graham şi despre cum îşi dorea ca Louie să meargă acolo şi să-l asculte. Însă el s-a posomorât şi a refuzat cu fermitate.[3] Discuţia în contradictoriu a continuat toată seara şi în ziua următoare. Cynthia l-a recrutat în sprijinul ei pe noul vecin şi, împreună, l-au asediat pe Louie. Timp de câteva zile, el şi-a menţinut refuzul şi a început să-i ocolească pe amândoi, ştiind că Graham avea să părăsească oraşul în curând. Însă predicatorul şi-a prelungit şederea, iar Cynthia şi-a combinat rugăminţile cu o minciună. Pe Louie îl fascina ştiinţa, aşa încât i-a spus că predicile lui Graham discutau în amănunt despre ştiinţă. Detaliul a fost îndeajuns de incitant încât să încline balanţa. Şi Louie a cedat.[4]

Billy Graham începuse să obosească. Predicase în faţa unor mulţimi vaste ore în şir, şapte zile pe săptămână. Fiecare predică în sine era istovitoare fiindcă vorbea cu glas tare şi-şi puncta cuvintele prin gesturi largi ale mâinilor, braţelor şi corpului. Se scula la ora 5 dimineaţa şi rămânea în cort până noaptea târziu, consiliind suflete nefericite.

Slăbise şi cearcăne întunecate îi conturau ochii. Uneori simţea că, dacă va înceta să se mai mişte, picioarele i se

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.
[2] *Ibidem*; Cliff Barrows, regizor muzical al lui Graham, interviu telefonic, 22 februarie 2007.
[3] Sylvia Flammer, interviuri telefonice, 25, 27 octombrie 2004.
[4] Louis Zamperini, interviu telefonic.

vor înmuia, aşa încât a început să se plimbe prin amvonul său improvizat, tocmai ca să nu cadă. Odată, cineva i-a adus un prunc, iar el a întrebat al cui era copilul. Lipsea de atâta vreme de acasă, încât nu şi-a recunoscut propria fiică.[1] Tânjea să pună capăt campaniei, dar succesul ei îl asigura că Providenţa are alte planuri.

Când Louie şi Cynthia au intrat în cort, el a refuzat să înainteze dincolo de rândurile din spate. S-a aşezat acolo, cu o expresie morocănoasă pe chip. Avea să asiste la predică cu condiţia ca imediat după aceea să meargă acasă şi să nu mai audă niciodată nimic despre subiectul respectiv.

Tăcerea s-a lăsat peste cort. De undeva, de afară, s-a auzit un sunet ascuţit, de chemare. Louie cunoştea bine acel sunet, încă din copilărie, când stătuse treaz lângă Pete, tânjind să evadeze. Era şuieratul unui tren.[2]

Când Graham a apărut, Louie a fost surprins. Se aşteptase la un şarlatan superficial, care se crede stăpânit de Duhul Sfânt, din genul acelora pe care-i văzuse în copilărie predicând lângă Torrance. Însă în faţa lui a apărut acum un bărbat vioi şi îngrijit, cu vreo doi ani mai tânăr ca el. Deşi îl durea gâtul şi a rugat să-i fie amplificat sonorul la microfon, ca să nu-şi forţeze glasul, Graham nu şi-a dovedit în niciun alt fel oboseala. I-a rugat pe ascultători să-şi deschidă Bibliile la capitolul 8 din Evanghelia după Ioan.[3]

> Iar Iisus S-a dus la Muntele Măslinilor. Dar dimineaţa iarăşi a venit în templu şi tot poporul venea la El; şi El, şezând, îi învăţa. Şi au adus la El fariseii şi cărturarii pe o femeie, prinsă în adulter, şi, aşezând-o în mijloc, au zis Lui: Învăţătorule, această femeie a fost prinsă asupra faptului de adulter. Iar Moise ne-a poruncit în Lege ca pe unele ca acestea să le ucidem cu pietre. Dar Tu ce zici? Şi aceasta ziceau, ispitindu-L, ca să aibă

[1] Graham, *op. cit.,* pp. 156-157.
[2] Billy Graham, „The Only Sermon Jesus Ever Wrote”, Los Angeles, 22 octombrie 1949, înregistrare audio, BGEA.
[3] Louis Zamperini, interviu telefonic.

de ce să-L învinuiască. Iar Iisus, plecându-Se în jos, scria cu degetul pe pământ. Şi stăruind să-L întrebe, El S-a ridicat şi le-a zis: Cel fără de păcat dintre voi să arunce cel dintâi piatra asupra ei. Iarăşi plecându-Se, scria pe pământ. Iar ei auzind aceasta şi mustraţi fiind de cuget, ieşeau unul câte unul, începând de la cei mai bătrâni şi până la cel din urmă, şi a rămas Iisus singur şi femeia, stând în mijloc. Şi ridicându-Se Iisus şi nevăzând pe nimeni decât pe femeie, i-a zis: Femeie, unde sunt pârâţii tăi? Nu te-a osândit niciunul? Iar ea a zis: Niciunul, Doamne. Şi Iisus i-a zis: Nu te osândesc nici Eu. Mergi; de acum să nu mai păcătuieşti.[1*]

Louie a devenit atent. După ce a descris cum Iisus s-a ridicat din genunchi după o noapte de rugăciuni, Graham şi-a întrebat ascultătorii cât trecuse de când nu se mai rugaseră cu adevărat. A revenit apoi la Iisus, care se aplecase şi scrisese cu degetul în nisip lângă picioarele fariseilor, făcându-i să fugă speriaţi.

— Oare ce au văzut ei că scrisese Iisus? a întrebat Graham, iar Louie a simţit cum i se strânge stomacul.

Predicatorul a continuat:

— Bezna nu ascunde ochii Domnului. Dumnezeu vă scrie viaţa din clipa în care v-aţi născut până în clipa când muriţi. Iar când veţi sta în faţa Lui în ziua Judecăţii de Apoi, veţi spune: „Doamne, eu n-am fost un om chiar atât rău”, dar ei vor coborî ecranul şi vor proiecta filmul vieţii voastre din leagăn până în mormânt; şi veţi auzi toate gândurile care v-au trecut prin minte în fiecare minut din fiecare zi şi în fiecare secundă din fiecare minut; şi veţi auzi toate cuvintele pe care le-aţi rostit. Iar propriile voastre cuvinte, propriile gânduri şi propriile fapte vă vor condamna când veţi sta înaintea lui Dumnezeu în ziua aceea. Iar Dumnezeu va spune: „Depărtează-te de la Mine.”[2*]

[1*] *Evanghelia după Ioan,* 8, 1-11; *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortoxode Române, Bucureşti, 2001 (n.red.).

[2*] Extrase din „The Only Sermon Jesus Ever Wrote”, predică de Billy Graham, © 1949 Billy Graham Evangelistic Association. Cu permisiunea autorului. Toate drepturile rezervate. Transcrierea autorului din

Louie a simţit cum îl cuprinde o furie plină de indignare, aprinsă de flacăra unui chibrit nevăzut. „Eu *sunt* un om bun”, s-a gândit el. *„Eu sunt un om bun.”*

Însă, în acelaşi timp în care îşi spunea aceste cuvinte, a simţit minciuna din ele. A ştiut ce devenise. Undeva, la baza furiei lui, bântuia o nelinişte fără nume, tremurul rechinilor ce-şi frecau spinările de fundul bărcii. Exista un gând pe care nu trebuia să-l gândească, o amintire pe care nu trebuia s-o vadă. Dorea să fugă, mânat de instinctul copleşitor al unui animal.

Graham şi-a privit auditoriul.

— În seara aceasta, aici se află un bărbat care se îneacă, o femeie care se îneacă, un băiat care se îneacă, o fată care se îneacă, pierduţi în oceanul vieţii.

A vorbit despre iad şi mântuire, despre oameni mântuiţi şi oameni rătăciţi, şi s-a întors mereu la silueta aplecată care scria litere în nisip. Louie s-a simţit tot mai furios şi tot mai tulburat.

— Toate capetele plecate şi toţi ochii închişi! a rostit Graham invitaţia tradiţională la căinţă, declaraţia de credinţă şi iertare a păcatelor.

Louie a prins-o pe Cynthia de braţ, s-a ridicat şi şi-a croit drum afară din cort.

Undeva în depărtare, o sirenă începuse să se tânguie în oraş. Sunetul, care creştea şi cobora încet, a trecut prin cort şi a fost captat de microfonul care înregistra predica.

În noaptea aceea, Louie a stat neajutorat când centura i-a şfichiuit capul. Corpul care se apleca deasupra lui era al lui Pasăre. Chipul, însă, era al diavolului.[1]

Când s-a trezit din coşmar, Louie a găsit-o pe Cynthia lângă el. În cursul dimineţii de duminică, ea a încercat să-l convingă să-l asculte din nou pe Graham. Furios şi simţindu-se ameninţat, Louie a refuzat. Cei doi s-au certat câteva ore. Epuizat de perseverenţa ei, Louie a cedat până la urmă, cu o condiţie: să plece atunci când Graham va

---

înregistrarea audio.

[1] Billy Graham, „The Only Sermon Jesus Ever Wrote”, Los Angeles, 22 octombrie 1949, BGEA; Louis Zamperini, interviuri telefonice.

rosti „Toate capetele plecate şi toţi ochii închişi”.[1]

În seara aceea, în cort, Graham a vorbit despre faptul că lumea se găsea într-o epocă a războaielor, un timp caracterizat prin persecuţii şi suferinţe.[2] De ce tace Dumnezeu, a întrebat el, când oameni buni suferă? Şi-a început apoi răspunsul, rugând publicul să se gândească la cerul nopţii.

— Dacă voi privi bolta în seara aceasta frumoasă din California, voi vedea stelele şi voi putea zări urmele paşilor Domnului, a rostit el. Şi mă gândesc că Tatăl meu, Tatăl meu din ceruri, le-a pus acolo cu vârful degetului Lui arzător şi le ţine acolo cu puterea mâinii Lui atotputernice; şi El conduce întregul univers, dar nu este atât de ocupat cu conducerea întregului univers încât să nu-mi numere toate firele de păr de pe cap şi să vadă o vrabie când cade din zbor, deoarece Dumnezeu este preocupat de mine... Dumnezeu a vorbit prin creaţia Sa.[3*]

Louie a devenit tot mai încordat. Şi-a amintit de ziua când el şi Phil, murind încet în barcă, intraseră în zona calmului ecuatorial. Deasupra, cerul era o volbură de lumină; dedesubt, oceanul nemişcat oglindea bolta, iar claritatea lui nu era întreruptă decât de peştii care săreau din apă. Copleşit în asemenea măsură încât amuţise complet, uitându-şi setea şi foamea, uitând că era pe moarte, Louie simţise doar recunoştinţă. În ziua aceea crezuse că tot ce se afla în jurul lor era opera unor mâini binevoitoare, infinit de măreţe, un dar plin de milostenie. În anii scurşi de atunci, gândul acela se pierduse.

Graham a continuat. A vorbit despre Dumnezeu care pătrunde în lume prin intermediul minunilor şi despre binecuvântările imperceptibile ce le ofereau oamenilor puterea de a-şi învinge suferinţa.

---

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[2] *Ibidem;* Billy Graham, *„Why God Allows Communism to Flourish and Why God Allows Christians to Suffer”,* Los Angeles, 23 octombrie 1949, BGEA.

[3]* Extrase din *„Why God Allows Communism to Flourish and Why God Allows Christians to Suffer”,* predică de Billy Graham, © 1949 Billy Graham Evangelistic Association. Cu permisiunea autorului. Toate drepturile rezervate. Transcrierea autorului din înregistrarea audio.

— Dumnezeu săvârşeşte minuni una după alta, a mai spus predicatorul. Dumnezeu a zis: „Dacă suferi, îţi voi acorda harul de a merge mai departe.”

Louie s-a pomenit gândindu-se la clipa când se trezise în fuzelajul lui *Green Hornet,* în timpul scufundării, când cablurile ce-l blocaseră cu o clipă mai devreme dispăruseră în mod inexplicabil. Şi-a reamintit de bombardierul japonez care survolase bărcile, ciuruindu-le cu gloanţe, însă fără ca vreun glonţ să-l fi lovit pe el, Phil sau Mac. Se prăbuşise în lumi insuportabil de crude, însă le supravieţuise. Când a examinat amintirile acelea în minte, singura explicaţie pe care a putut-o găsi a fost una în care imposibilul era posibil.

Graham spunea că Dumnezeu le cere oamenilor credinţă. Invizibilitatea Domnului este testul suprem al acestei credinţe. Pentru a şti cine-L vede pe El, Dumnezeu se face pe Sine nevăzut.

Louie strălucea de transpiraţie. Se simţea acuzat, încolţit, împins de imboldul frenetic de a fugi. Când Graham a cerut plecarea capetelor şi închiderea ochilor, s-a ridicat brusc şi s-a năpustit spre stradă, trăgând-o pe Cynthia după el.

— Nu pleacă nimeni, a zis Graham. Puteţi pleca în timp ce predic, dar nu acum. Toţi tac şi stau nemişcaţi. Toate capetele plecate şi toţi ochii închişi!

Le-a cerut celor care simt credinţă să înainteze.

Louie şi-a croit drum printre credincioşii din rândul său, repezindu-se către ieşire. În minte avea un vârtej de gânduri. Se simţea furios, gata să se bată, pe punctul de a exploda. Dorea să lovească pe cineva.

Când a ajuns pe culoarul din mijloc, s-a oprit. Cynthia, şirurile de capete plecate, rumeguşul de sub picioare, cortul din jurul lui, totul a dispărut. L-a copleşit o amintire alungată de mult, amintirea de care fugise chiar în seara trecută.

Se afla în barcă. În faţa lui zăcea chircit blândul Phil şi scheleticul Mac, abia respirând. Oceanul se întindea la nesfârşit în toate direcţiile, soarele îi apăsa, rechinii vicleni aşteptau, dând târcoale. El însuşi nu era nimic altceva decât un trup într-o barcă, murind de sete. Simţea cuvinte şoptite pe buzele lui tumefiate. Era o promisiune aruncată

spre cer, o promisiune pe care n-o ţinuse, o promisiune pe care îşi îngăduise s-o uite până în clipa aceasta: „Dacă mă vei salva, te voi sluji de-a pururi.” Şi, în clipa aceea, stând într-un cort de circ din centrul Los Angelesului, într-o seară senină, Louie a simţit ploaia căzând.

A fost ultimul flashback pe care l-a mai avut vreodată.[1] Louie i-a dat drumul Cynthiei şi s-a întors către Graham. Se simţea incredibil de viu. A început să meargă spre el.

— Asta este, a spus Graham. Dumnezeu ţi-a vorbit. Apropie-te.

Cynthia a stat cu ochii pe Louie tot drumul până acasă. Când au intrat în apartament, bărbatul s-a dus direct la proviziile lui de băutură. Era ora din seară când nevoia punea stăpânire pe el, dar, pentru prima dată în atâţia ani, Louie nu dorea să bea. A dus sticlele în bucătărie, le-a destupat şi le-a golit în chiuvetă. După aceea a mers prin apartament şi a strâns pachetele de ţigări, un teanc secret de reviste cu fete deocheate şi tot ce mai făcea parte din anii lui ruinaţi. Le-a aruncat pe toate pe toboganul de la ghenă.[2]

Dimineaţă s-a trezit simţindu-se purificat. Pentru prima dată în cinci ani, Pasărea nu i-a mai apărut în vise. Pasărea n-avea să mai vină niciodată.

Louie a căutat Biblia de la Forţele Aeriene care îi fusese expediată acasă mamei lui când îl declaraseră mort. A mers în parcul Barnsdall, unde el şi Cynthia obişnuiau să se plimbe în zilele mai bune şi unde soţia lui mergea singură când el o ţinea numai în beţii. A găsit un loc sub un copac, s-a aşezat şi a început să citească.[3]

Stând la umbră şi în linişte, Louie a simţit o pace profundă. Când se gândea acum la trecut, în el nu mai reverberau suferinţele, ci dragostea divină despre care credea că intervenise pentru a-l salva. Nu mai era bărbatul fără valoare, distrus şi dat uitării, în care încercase să-l transforme Pasărea. Într-o singură clipă tăcută, furia,

[1] Louis Zamperini, interviuri telefonice.
[2] Louis Zamperini, interviuri telefonice.
[3] Ibidem.

spaima, umilinţa şi neajutorarea dispăruseră, în dimineaţa aceea, Louie a simţit că se naşte a doua oară.

Şi, încet, a început să plângă.

Capitolul 39

Zorii

Într-o dimineaţă friguroasă din toamna anului 1950, Louie parcurgea drumul lung şi neted care ducea spre un complex de clădiri lipsite de ornamente. Pe măsură ce se apropia de arcada ce marca intrarea în complex, a simţit furnicături în tot corpul. Pe arcadă scria „ÎNCHISOAREA SUGAMO” şi, dincolo de ea, aşteptau gardienii lagărului său de prizonieri de război. Louie revenise în cele din urmă în Japonia.[1]

În anul scurs după intrarea în cortul lui Billy Graham, Louie s-a străduit să respecte o promisiune. A început o viaţă nouă ca predicator creştin, spunându-şi povestea în toată America. Această activitate îi aducea onorarii modeste şi donaţii, suficient cât să-şi plătească facturile şi să cumpere, cu 150 de dolari, un DeSoto uzat, înlocuind în sfârşit automobilul pierdut ca garanţie pentru împrumut. A economisit îndeajuns pentru a achita avansul pentru o casă, totuşi rămânea atât de sărac, încât leagănul lui Cissy era unica mobilă din locuinţă. Louie gătea mâncare pe un reşou, iar el şi Cynthia dormeau în saci de dormit lângă leagăn. Abia se descurcau, dar legătura dintre ei fusese reînnoită şi aprofundată. Erau fericiţi împreună.

În primii ani de după război, Louie fusese obsedat de întoarcerea în Japonia, de uciderea omului care îl distrusese. Însă acum în sufletul lui nu mai exista niciun gând legat de crimă. Venise aici nu pentru a se răzbuna, ci pentru a răspunde la o întrebare.

I se spusese că toţi aceia care-l chinuiseră fuseseră arestaţi, condamnaţi şi închişi aici, în Sugamo. Louie putea să vorbească despre temnicerii lui şi să se gândească la ei fără amărăciune, chiar şi la Pasăre, dar o întrebare continua să-i roadă adâncul sufletului. Dacă avea să-i mai revadă

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; Louis Zamperini, interviu acordat lui George Hodak, Hollywood, California, iunie 1988, AAFLA.

vreodată, oare pacea interioară pe care şi-o găsise se va dovedi suficient de puternică? Neliniştit, s-a decis să meargă la Sugamo şi să-i vadă pe aceşti oameni.

Cu o seară în urmă, Louie îi scrisese Cynthiei pentru a-i spune ce urma să facă. I-a cerut să se roage pentru el.

Foştii gardieni, 850 de bărbaţi, stăteau cu picioarele încrucişate pe podeaua unei săli comune mari şi goale. Stând înaintea lor, Louie le-a privit chipurile.

La început, nu l-a recunoscut pe niciunul. Apoi, departe, în spate, a zărit un chip familiar, apoi altul şi altul: Creţul, Nevăstuica, Kono, Jimmie Sasaki. După aceea, pe Măcănilă, care făcuse apel pentru a-i fi comutată sentinţa de condamnare la moarte. Când a ajuns la el, Louie s-a gândit la Bill Harris.

Lipsea un chip; Louie nu-l zărea niciunde pe Watanabe. Când şi-a întrebat însoţitorul despre acesta, i s-a spus că nu se află în Sugamo. Timp de cinci ani, mii de poliţişti trecuseră toată Japonia prin sită în căutarea lui, dar nu-l găsiseră.

Pe când Louie îşi făcea bagajul pentru Japonia, pentru Shizuka Watanabe sosise ziua mult-aşteptată: 1 octombrie 1950, data când fiul îi promisese că va veni la ea, dacă avea să mai trăiască. Îi spusese să se ducă în districtul Shinjuku din Tokio, urmând să se întâlnească în acelaşi restaurant în care se văzuseră cu doi ani în urmă. La ora 10 şi 5 minute în dimineaţa aceea, poliţiştii au văzut-o pe Shizuka suindu-se într-un tren care mergea spre districtul Shinjuku.[1] Se pare că Mutsuhiro n-a mai apărut la restaurant.

Shizuka s-a dus la Kofu şi a tras la un hotel, unde a stat singură, fără să primească vizitatori. Timp de patru zile, a hoinărit prin oraş, după care a părăsit Kofu brusc, fără să achite cazarea. Poliţia a mers s-o chestioneze pe proprietara hotelului. Întrebată dacă Shizuka vorbise despre fiul ei, proprietara a răspuns afirmativ.

[1] „From Chief of Hyogo Prefectural Police Force”, 21 noiembrie 1950, raport poliţie.

„Mutsuhiro a murit deja”, îi spusese Shizuka.[2]

În colţul unei odăi din casa ei, Shizuka avea să ţină un mic altar închinat lui Mutsuhiro, o tradiţie în familiile japoneze îndoliate. În fiecare dimineaţă, avea să aducă o ofrandă în amintirea fiului ei.[2]

În Sugamo, Louie şi-a întrebat însoţitorul ce se întâmplase cu Pasărea. I s-a spus că se credea că fostul sergent, hăituit, exilat şi disperat, îşi făcuse harachiri.[3]

Această veste nu l-a afectat pe Louie. În lagăr, Pasărea îl silise să trăiască în degradare şi violenţe de neînţeles. Deposedat de orice urmă de demnitate, Louie revenise acasă la o viaţă pierdută în beznă, bântuit de amintirea lui Watanabe. Dar într-o seară de octombrie, în Los Angeles, el regăsise „zorii”, pentru a folosi termenul lui Payton Jordan. În noaptea aceea, sentimentele de ruşine şi neajutorare ce-i alimentaseră nevoia de a-l urî pe Watanabe au dispărut. Pasărea nu mai era monstrul lui. Nu era decât un om.

În închisoarea Sugamo, când a aflat de soarta lui Watanabe, Louie n-a văzut în minte decât un individ pierdut, o viaţă ajunsă acum dincolo de mântuire. A simţit ceva ce nu mai simţise niciodată pentru torţionarul lui. Cu un fior de uimire, şi-a dat seama că ceea ce simţea era compasiunea.

În clipa aceea, ceva minunat a înflorit înăuntrul lui. Era iertarea, minunată, lipsită de efort şi completă. Pentru Louie Zamperini, războiul se terminase.

Înainte ca Louie să plece din Sugamo, colonelul care-l însoţea le-a cerut foştilor lui gardieni să facă un pas în faţă. Din toată sala s-au ridicat mai mulţi deţinuţi, păşind pe culoarul central. Se mişcau şovăielnic, uitându-se cu atenţie la Louie.

Louie a fost cuprins de o exuberanţă copilărească, ameţitoare. Înainte de a-şi da seama ce face, a pornit cu pas iute pe culoar. Uluiţi, oamenii care-l maltrataseră l-au

[2] Ibidem.
[2] Frank Tinker, interviu telefonic, 20 februarie 2005.
[3] Louis Zamperini, interviu telefonic.

privit venind spre ei, cu braţele deschise, cu un surâs radios pe chip.

Epilog

Într-o zi de iunie a anului 1954, pe marginea unui drum şerpuit din munţii californieni San Gabriel, un grup de băieţi a coborât dintr-un camion. Tinerii au rămas clipind des dinaintea soarelui puternic. Aveau feţe dure şi pumni iuţi, iar majoritatea cunoşteau îndeaproape căminele pentru reeducare şi închisorile pentru minori. Alături de ei se afla Louie, privindu-i cum studiază pământul lipsit de asfalt, spaţiul neîngrădit de ziduri. Simţea că-şi revede propria tinereţe.

Aşa a luat naştere marele proiect al vieţii lui Louie: tabăra nonprofit pentru băieţi Victory.[1] Pornind doar cu o idee şi foarte puţini bani, Louie a găsit un fost spaţiu de campare în care chiria minusculă compensa starea deplorabilă a întregului complex, apoi a convins diverse companii să doneze materiale. A petrecut apoi doi ani manevrând excavatoare, dislocând bolovani şi săpând o piscină. Când a terminat, în faţa ochilor apăruse o tabără frumoasă.

Victory a devenit o salvare pentru băieţii rătăciţi. Louie accepta pe oricine, inclusiv un băiat atât de refractar, încât Louie a trebuit să fie numit şerif-adjunct pentru a-l putea lua în custodie. I-a dus pe băieţi la pescuit, la înot, la călărie, în excursii şi, iarna, la schi. I-a condus în drumeţii montane, lăsându-i să vorbească despre necazurile şi problemele lor, au suit şi coborât în rapel împreună pe stânci. Le-a proiectat filme vocaţionale şi s-a simţit în culmea fericirii când un băiat, urmând proiecţia video cu descrierea unei meserii, a şoptit: „Asta vreau eu să fac!” Iar seara Louie a stat cu băieţii în jurul focului de tabără şi le-a povestit despre tinereţea lui, despre război şi despre drumul care l-a condus către pacea interioară. N-a exagerat cu creştinismul, dar l-a prezentat ca pe o opţiune. Unii au fost convinşi, alţii nu, însă mai toţi băieţii care au trecut pe la Victory au sosit acolo ca nişte huligani, dar au părăsit

[1] Louis Zamperini, interviu telefonic; Louis Zamperini, interviu acordat lui George Hodak, Hollywood, California, iunie 1988, AAFLA.

adesea tabăra reînnoiţi şi reformaţi.

Când nu era cu băieţii din tabără, Louie cutreiera fericit ţara, povestindu-şi peripeţiile înaintea unui public fascinat, în tot felul de locuri, de la clase din şcoli primare până la stadioane. În mod neaşteptat, îi plăcea foarte mult să vorbească pe navele de croazieră; examina invitaţiile pentru a găsi un voiaj convenabil, se destindea pe puntea de la clasa I cu o băutură rece în mână şi se bucura de vederea oceanului. Temându-se că acceptarea unor onorarii grase ar fi descurajat şcolile şi grupurile mici în a-i cere să le vorbească, n-a solicitat decât sume modeste. A câştigat doar aţâţi bani cât s-o ţină pe Cissy şi pe frăţiorul ei, Luke, în scutece, apoi în blugi, apoi la facultate. În acelaşi timp, a lucrat în Prima Biserică Prezbiteriană din Hollywood, supervizând centrul pentru bătrâni.[1]

De-a lungul anilor, a primit un număr uriaş de premii şi onoruri. Lomita Flight Strip, care fusese redenumit „Zamperini Field” în timp ce Louie se afla în Naoetsu, i-a fost rededicat nu doar o dată, ci de două ori. O piaţetă din USC a primit numele lui, la fel şi stadionul liceului din Torrance. În 1980, cineva a botezat cu numele lui un cal de curse, însă acel Zamperini nu s-a ridicat la faima originalului. Casa de pe Gramercy a devenit un punct de referinţă istoric. Louie a fost ales ca purtător al torţei olimpice la cinci ediţii ale Jocurilor Olimpice. Atât de multe grupări au insistat să-i acorde premii, încât i-a fost imposibil să le onoreze pe toate.

Corpul nu i-a cedat, în ciuda vârstei sau a eforturilor. Cu timpul i s-a vindecat până şi piciorul accidentat. La 60 de ani, Louie suia săptămânal pe piscul Cahuenga şi alerga o milă în mai puţin de 6 minute. La 70 de ani a descoperit skateboardul. La 85 de ani a revenit la Kwajalein cu proiectul, din păcate lipsit de succes, de a găsi corpurile celor nouă puşcaşi marini ale căror nume fuseseră săpate

[1] John Hall, „Lou and Pete”, *Los Angeles Times,* 2 iunie 1977; Louis Zamperini, interviu de George Hodak, Hollywood, California, iunie 1988, AAFLA; Morris Schulatsky, „Olympic Miler at 19, Skateboards at 70”, articol nedatat din documentele lui Peter Zamperini, FMP; Louis Zamperini, interviu telefonic; Cynthia Zamperini Garris, interviu telefonic, 13 decembrie 2008.

în peretele celulei sale.

— Când voi îmbătrâni, a spus el jucând fotbal american pe plaja Kwajalein, o să v-anunţ.[1]

La 90 de ani, vecinii l-au văzut cocoţat într-un copac din curtea sa, cu drujba în mână.

— Când Dumnezeu va dori, mă va lua, i-a spus el lui Pete, care rămăsese cu gura căscată.

— Şi de ce naiba îi forţezi mâna? i-a replicat Pete.[2]

Trecut bine de 90 de ani, între fracturi ocazionale, Louie încă putea fi văzut pe schiuri, coborând ca o ghiulea pe pârtii.

A rămas un optimist incorigibil, cu o veselie contagioasă. Odată, i-a declarat unui prieten că ultima dată fusese furios cu vreo 40 de ani în urmă.[3] Convingerea lui că tot ce se întâmplă are un motiv şi că tot greul se va sfârşi cu bine i-a asigurat o seninătate zâmbitoare chiar şi în clipele foarte grele. La sfârşitul anului 2008, când se apropia de 92 de ani, cobora pe nişte trepte o placă de beton cu ajutorul unui cărucior, când roţile căruciorului s-au rupt; Louie şi placa au căzut. A ajuns în spital cu o fractură de şold minoră şi un deget mare rupt. Când fiica lui a sosit la spital şi a pornit pe coridor spre salonul în care l-au dus, a auzit strigăte de „Hei, Louie!” din partea numeroşilor prieteni pe care tatăl ei şi-i făcuse în rândul personalului din spital.[4] „N-am cunoscut pe nimeni care să nu-l iubească pe Louie”, a spus odată Pete.[5] Imediat ce a părăsit spitalul, Louie a plecat într-o drumeţie de 5 km.

După terminarea războiului, Phil a redevenit Allen. După o scurtă tentativă de implicare într-o afacere cu mase plastice în Albuquerque, el şi Cecy s-au mutat în aşezarea în care copilărise el, La Porte, din statul Indiana, unde s-au angajat până la urmă la un liceu; Allen a predat ştiinţe, iar

[1] National Geographic Channel, „Riddles of the Dead: Execution Island”, 13 octombrie 2002.

[2] Peter Zamperini, interviu telefonic, 12 decembrie 2006.

[3] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[4] Louis Zamperini, interviu telefonic; Cynthia Zamperini Garris, interviu telefonic, 13 decembrie 2008.

[5] Peter Zamperini, interviu telefonic, 17 octombrie 2004.

Cecy a devenit profesoară de engleză. În scurt timp, li s-au născut doi copii, o fată şi un băiat.[1]

Allen n-a menţionat aproape niciodată războiul. Prietenii i-au respectat dorinţa, temându-se să nu-i trezească răni ascunse. Cu excepţia cicatricilor de pe frunte căpătate în urma prăbuşirii avionului *Green Hornet,* doar obiceiurile lui mai vorbeau despre întâmplările prin care trecuse. După ce a trăit săptămâni la rând numai cu carne crudă de albatros şi rândunică de mare, n-a mai pus niciodată gura pe carne de pasăre. Avea obiceiul bizar de a mânca direct din cutii de conserve, neîncălzite. Regele de altădată al acrobaţiilor aeriene din escadrila sa nu s-a mai apropiat de vreun avion. Epoca reactoarelor a cucerit America, însă el nu şi-a părăsit automobilul. Abia după mulţi ani, când fiica lui şi-a pierdut soţul într-un accident rutier, Allen a consimţit să se suie în avion pentru a ajunge la ea.

Nu s-a mai întors în Japonia şi părea, din afară, eliberat de resentimente. Singura manifestare oarecum apropiată de aşa ceva era licărul de iritare pe care oamenii aveau impresia că-l zăresc în ochii lui când era tratat, aproape invariabil, ca o notă banală de subsol în mult omagiata poveste a lui Louie.[2] Dacă această situaţie într-adevăr nu l-a mulţumit, înseamnă că a suportat-o cu eleganţă. În 1954, când emisiunea TV *That Is Your Life* l-a sărbătorit pe Louie şi i-a făcut cadou un ceas de aur, un aparat de filmat, un automobil Mercury şi 1.000 de dolari, Allen a venit în California pentru a se alătura familiei şi prietenilor lui Louie pe scenă, purtând un papion elegant şi privind în jos tot timpul cât a vorbit. Când grupul s-a strâns pentru o fotografie colectivă, Allen s-a retras în rândul din spate.[3]

La bătrâneţe, Allen s-a retras la pensie alături de Cecy. A jucat mult golf, şi-a schimbat preferinţele sportive, trecând de la Sox la Cubs, şi a petrecut zile întregi cufundat pur şi simplu în tăcere. „Cred că tata s-a legănat preţ de 2.000 de

[1] Karen Loomis, interviu telefonic, 17 noiembrie 2004; Monroe şi Phoebe Bormann, interviu telefonic, 7 iunie 2005.
[2] Karen Loomis, interviu telefonic, 17 noiembrie 2004.
[3] Louis Zamperini, interviu de George Hodak, Hollywood, California, iunie 1988, AAFLA.

kilometri pe balansoarul de pe veranda din faţă", a spus fiica lui, Karen Loomis. „Nu ştiu la ce se gândea."[1]

În anii 1990, diabetul şi boala de inimă l-au atacat simultan. În 1998, cu câteva luni înainte de moarte, a fost internat într-un cămin pentru bătrâni. Când personalul de acolo i-a aflat întâmplările din război, a organizat un eveniment pentru a-l sărbători. A fost, probabil, prima dată când faptele lui din timpul războiului au fost recunoscute public nu doar prin referire la Louie, ci pentru el însuşi. Pentru singura dată în viaţa sa, Allen a devenit o carte deschisă. Când oamenii s-au strâns şi i-au ascultat fascinaţi povestea, Karen a văzut o lumină minunată apărând pe chipul tatălui ei. „Dedesubt", a mai spus ea, „se vedea un mic rânjet".[2]

Prietenii lui Louie din captivitate s-au reintegrat în viaţa civilă. Unii au prosperat; alţii s-au chinuit pentru tot restul vieţii lor. A existat şi o pierdere teribilă.

Bill Harris a încheiat războiul într-un stil măreţ, luat din Omori ca să stea pe vasul Missouri la predarea Japoniei. Acuitatea lui intelectuală aparte, pe care o pierduse în urma bătăilor încasate de la Măcănilă, i-a revenit. S-a întors acasă, s-a îndrăgostit iremediabil de fiica unui căpitan din Marină, s-a însurat cu ea şi a devenit tatăl afectuos a două fetiţe. După ce a cochetat cu ideea trecerii în rezervă, a ales să rămână cu puşcaşii marini şi a ajuns la rangul de locotenent-colonel. El şi Louie au corespondat, făcând planuri să se revadă în curând.

În septembrie 1950, Harris conducea pe autostradă când un echipaj de poliţie l-a tras pe dreapta. Era chemat să comande un batalion în Coreea şi trebuia să plece a doua zi. Înainte de plecare, i-a spus soţiei că, dacă va avea ghinion, nu va mai îngădui să fie capturat.

Pe 7 decembrie 1950, înaintea zorilor, Harris se afla pe versantul îngheţat al unui munte coreean, alături de soldaţii obosiţi ai batalionului său, care trecuseră prin lupte atât de îngrozitoare, încât fuseseră reduşi la un sfert din numărul

[1] Karen Loomis, interviu telefonic, 17 noiembrie 2004.
[2] Karen Loomis, interviu telefonic, 17 noiembrie 2004.

iniţial. în dimineaţa aceea, asigurau ariergarda unui convoi. Când convoiul a traversat o zonă deschisă pe întuneric, soldaţi chinezi ascunşi în tranşee i-au atacat din apropiere. Acţiunea lui Harris a intrat după aceea în legendele puşcaşilor marini: şi-a strâns oamenii şi, sub focul ucigaş, i-a îndreptat direct spre chinezi. Pierderile au fost masive, dar i-au ţinut pe inamici pe loc suficient pentru ca restul convoiului să scape.

La sosirea zorilor, nimeni nu l-a putut găsi pe Harris. Ultima dată când fusese zărit, pornise pe o potecă, înarmat cu două puşti. Oamenii lui au căutat ore în şir, însă n-au găsit nicio urmă. Au ajuns la concluzia că fusese capturat din nou.

Pentru acţiunile sale din ziua aceea, Harris a fost distins cu Navy Cross, a doua medalie ca însemnătate după Congressional Medal of Honor. Generalul Clifton Capes a păstrat decoraţia în biroul lui cu speranţa că Harris va reveni acasă şi i-o va decerna personal. Însă acest lucru nu s-a întâmplat. William Harris, în vârstă de 32 de ani la momentul dispariţiei sale, n-a mai fost văzut niciodată. Când prizonierii de război americani din Războiul din Coreea au fost eliberaţi, s-a aflat că niciunul dintre ei nu-l văzuse. Dispăruse pur şi simplu.

După mulţi ani, familia lui Harris a primit o cutie cu oseminte, aparent expediată de nord-coreeni. Se spunea că rămăşiţele dinăuntru ar fi corespuns cu ce se ştia despre Harris, totuşi rapoartele au fost atât de incomplete, încât familia n-a fost niciodată sigură dacă l-a îngropat într-adevăr pe Bill în cimitirul unei biserici din Kentucky. Nu se ştie ce s-a întâmplat de fapt în dimineaţa aceea din 1950.[1]

*

După război, Pete s-a căsătorit cu Doris, o frumuseţe din

[1] Katey Meares, interviuri prin e-mail, 14, 17, 18, 27 martie 2008; Whitcomb, *op. cit.,* pp. 286-287; Edwin H. Simmons, *Frozen Chosin: U.S. Marines at the Changjin Reservoir,* Diane Publishing, Darby, Pennsylvania, p. 94; „Jamestown Man Gets Navy Cross”, *Newport Daily News,* 6 decembrie 1951; „Marine Officer Missing in Korea”, *Newport Mercury and Weekly News,* 29 decembrie 1950.

Kansas City care i-a adus pe lume trei copii, şi şi-a dedicat viaţa vocaţiei cu care se născuse. A fost antrenor de fotbal american la liceul Torrance High, cu care a câştigat campionatul ligii, apoi s-a mutat la liceul Banning High, din Wilmington, unde a fost antrenor de atletism şi de fotbal american. În cei 30 de ani petrecuţi ca antrenor la Banning, a avut numai un singur sezon prost. Antrenorul Zamperini a fost atât de iubit, încât la ieşirea la pensie, în 1977, a fost sărbătorit de 800 de oameni pe vasul *Queen Mary.*

„Eu m-am retras; nevastă-mea doar a tras”[1], obişnuia să spună Pete, iar expresia aceasta i-a plăcut atât de mult, încât a tipărit-o pe cărţile lui de vizită. De fapt, el nu s-a pensionat niciodată cu adevărat. La 90 de ani, Pete se ocupa de antrenarea puştilor din cartierul lui, cărora le făcea gantere din cutii de conserve, aşa cum făcuse tatăl lor pentru Louie. Îi aducea pe trotuarul din faţa casei lui şi-i încuraja în competiţii de sprint, recompensându-i cu câte 10 cenţi pentru fiecare cursă câştigată şi cu 25 de cenţi pentru recordurile personale.

Pete a fost mai afectat decât Louie de experienţa lui din război. În 1992, el a însoţit un grup de studenţi într-o expediţie de pescuit pe ocean. Deşi ambarcaţiunea era nouă-nouţă şi lungă de 27 m, simpla idee de a ieşi pe mare l-a îngrozit. A urcat la bord cu un bagaj ridicol de mare cu mijloace de salvare, printre care un bidon din plastic industrial pe care să-l folosească drept flotor, o lanternă flotabilă, o saulă de doi metri, un fluier şi un briceag pe care intenţiona să-l utilizeze împotriva rechinilor. Şi-a petrecut excursia privind apa cu neîncredere.

Până la sfârşitul vieţii, Pete i-a rămas la fel de devotat lui Louie pe cât fusese în copilărie. A întocmit un album gros, plin cu tăieturi din ziare şi fotografii din viaţa acestuia şi era oricând dispus să-şi petreacă după-amiezile vorbind despre fratele său. Odată a petrecut trei ore la telefon cu un reporter, înfăşurat doar în prosop, fiindcă abia ieşise din baie. La 90 de ani continua să-şi reamintească la zecime de secundă timpii curselor lui Louie, la mai bine de trei sferturi

[1] În original: „I’m retired; my wife is just tired”, joc de cuvinte bazat pe asemănarea cuvintelor *retired,* „pensionat”, şi *tired,* „obosit” (n.tr.).

de secol după ce avuseseră loc. Ca şi Payton Jordan, care a antrenat echipa de atletism a Statelor Unite pentru JO din 1968, Pete n-a încetat niciodată să creadă că Louie ar fi putut alerga 1 milă în mai puţin de 4 minute, cu mult înainte ca Roger Bannister să fi depăşit cel dintâi această limită, în 1954. Timp de multe decenii după război, Pete a fost obsedat de suferinţele îndurate de fratele său. Când a descris chinurile trăite de acesta în timpul războiului înaintea unui public adunat pentru a-l onora pe Louie, Pete s-a poticnit din cauza emoţiei şi s-a oprit. Abia după o pauză prelungită şi-a putut relua povestea.

Într-o zi din luna mai a anului 2008, o maşină s-a oprit în faţa casei lui Pete din San Clemente şi din ea a coborât Louie. Venise să-şi ia rămas-bun de la fratele său; Pete avea melanoame care i se extinseseră la creier. Sora lor mai mică, Virginia, murise cu două săptămâni în urmă; Sylvia şi Payton Jordan aveau să urmeze după câteva luni. Cynthia, la fel de frumoasă şi încăpăţânată ca întotdeauna, fusese răpusă de cancer în 2001, stingându-se în timp ce Louie îi şoptea „Te iubesc”. Louie, care cu mai bine de 60 de ani în urmă fusese declarat mort, avea să le supravieţuiască tuturor.

Pete stătea în pat, cu ochii închişi. Louie s-a întins lângă el şi a început să vorbească încetişor despre viaţa lor împreună, descriind drumurile pe care le urmaseră după ce pneumonia îi adusese în California, în 1919. Cei doi bătrâni au stat laolaltă, aşa cum făceau în vremea copilăriei, în pat unul lângă celălalt, aşteptând dirijabilul *Graf Zeppelin.*

Louie i-a reamintit cât de sălbatic fusese el în copilărie şi câte făcuse Pete pentru a-l aduce pe calea cea bună. A povestit apoi despre cascada de lucruri minunate ce urmaseră după actele de devotament ale lui Pete şi despre sentimentul de împlinire pe care el şi Pete îl găsiseră în activitatea de îndrumare a copiilor. Toţi copiii aceia, i-a spus Louie, „sunt parte din tine, Pete”.

Ochii lui Pete s-au deschis şi, cu o luciditate neaşteptată, s-au fixat pentru ultima oară pe chipul fratelui mai mic. N-a

putut vorbi, însă radia de fericire.[1]

În toamna anului 1996, telefonul a sunat într-unul dintre birourile Primei Biserici Prezbiteriene din Hollywood. Louie, care pe atunci se apropia de 80 de ani, a ridicat receptorul.

Glasul de la celălalt capăt al firului îi aparţinea lui Draggan Mihailovich, producător la postul de televiziune CBS. Organizarea Jocurilor Olimpice de Iarnă din 1998 îi fusese acordată oraşului Nagano, iar Louie acceptase invitaţia de a purta flacăra olimpică pe lângă Naoetsu. Mihailovich realiza un filmuleţ despre Louie care urma să fie difuzat în timpul Olimpiadei şi mersese în Japonia pentru documentare. În timpul unei discuţii cu un bărbat în faţa unui castron cu tăiţei, reporterul făcuse o descoperire surprinzătoare.

Mihailovich l-a întrebat pe Louie dacă stătea pe scaun. Louie a răspuns că da. Mihailovich i-a spus să se prindă bine cu palmele de scaun şi i-a dat vestea:

— Pasărea trăieşte.

Louie a simţit că i se înmoaie picioarele.[2]

„Mortul” a ieşit din beznă târziu, într-o seară a anului 1952. Era dat dispărut de aproape şapte ani. Watanabe a coborât din tren în Kobe, a străbătut oraşul pe jos şi s-a oprit înaintea unei case a cărei grădină era străbătută de o alee pavată. Înainte de dispariţia lui, mama sa petrecuse aici o parte din fiecare an, dar Watanabe nu mai apăruse de multă vreme, aşa că nu ştia dacă ea păstrează acel obicei. S-a plimbat înainte şi înapoi, căutând un indiciu. Sub lumina porţii, i-a citit numele.[3]

În tot timpul cât a fost considerat mort, Watanabe s-a ascuns în zone rurale. Petrecuse vara trecută pedalând prin sate pe o bicicletă dotată cu un răcitor, din care vindea îngheţată, invidiindu-i pe copiii care se jucau în jurul său.

[1] Peter Zamperini, interviuri telefonice, 15, 17, 19, 22 octombrie 2004; Louis Zamperini, interviu telefonic.

[2] Louis Zamperini, interviu telefonic.

[3] Mutsuhiro Watanabe, „I Do Not Want to Be Punished by America”, *Bingei Shunjyu*, aprilie 1956.

După terminarea verii, a revenit la munca de fermă, îngrijind orezării. După aceea, într-o zi din luna martie a anului 1952, pe când citea un ziar, ochii i-au rămas fixaţi asupra unui articol. Ordinul de arestare pentru cei suspectaţi de crime de război fusese anulat. Acolo, pe pagină, figura şi numele lui.

Anularea ordinului de arestare era rezultatul unei întorsături ciudate a istoriei. Imediat după război, în toată lumea se ceruse cu vehemenţă pedepsirea japonezilor care-i maltrataseră pe prizonieri şi începuseră procesele pentru crime de război. Însă, după scurtă vreme, au apărut noi exigenţe politice. În timp ce ocupanţii americani contribuiau la tranziţia Japoniei spre democraţie şi independenţă, începuse Războiul Rece. Întrucât comunismul se răspândea prin Orientul îndepărtat, conducătorii SUA au început să considere că o viitoare alianţă cu Japonia era esenţială pentru securitatea naţională. În acest context, crimele de război reprezentau un subiect incomod; procesele criminalilor de război nu erau agreate în Japonia şi declanşaseră o mişcare pentru eliberarea tuturor condamnaţilor. Dorinţa de la le face dreptate prizonierilor de război intra dintr-odată în conflict cu obiectivele de securitate ale Statelor Unite; una dintre părţi trebuia să cedeze.[1]

Pe 24 decembrie 1948, când exigenţele impuse de ocupaţie începuseră să se relaxeze, generalul MacArthur a declarat „o amnistie de Crăciun”[2] pentru ultimii 17 japonezi care aşteptau să fie judecaţi pentru crime de Clasa A, aşa cum fuseseră catalogaţi cei care conduseseră războiul. Acuzaţii au fost eliberaţi, iar unii dintre ei urmau să aibă cariere de succes; fostul acuzat Nobusuke Kishi, despre care se afirma că ar fi fost responsabil pentru trimiterea la muncă silnică a sute de mii de chinezi şi coreeni, avea să

[1] Piccigallo, *op. cit.,* p. 47; Daws, *op. cit.,* p. 373; Awaya Kentaro, „The Tokyo Tribunal, War Responsibility and the Japanese People”, *Shukan Kinboyi,* 23 decembrie 2005, traducere de Timothy Amos; Ernie Hill, „Japan’s Revival”, *Oakland Tribune,* 17 martie 1953.

[2] „Amnesty for 17 Top Jap War Suspects”, *Lowell* (Mass.) *Sun,* 24 decembrie 1948; Dower, *op. cit.,* p. 454.

devină premier al Japoniei în 1957.[1] Deşi oficialităţile americane au justificat eliberarea, spunând că era improbabil ca acuzaţii să fie condamnaţi, explicaţia era discutabilă; peste douăzeci de acuzaţi din Clasa A au fost judecaţi şi toţi au primit condamnări. Până şi japonezii considerau că mulţi dintre cei eliberaţi au fost vinovaţi.[2]

După zece luni, s-a pus capăt şi proceselor cu acuzaţi din Clasele B şi C – persoane care ordonaseră abuzuri sau săvârşiseră atrocităţi. Ultimul japonez judecat de Statele Unite a fost ofiţerul Osamu Satano, a cărui sentinţă s-a aliniat spiritului de reconciliere: acuzat pentru decapitarea unui aviator, a fost condamnat la numai 5 ani de închisoare.[3] La începutul anilor 1950, MacArthur a anunţat că sentinţele criminalilor de război vor fi reduse pentru bună purtare, iar cei condamnaţi la închisoare pe viaţă vor putea fi eliberaţi condiţionat după 15 ani.[4] Apoi, în 1951, Aliaţii şi Japonia au semnat Tratatul de Pace care punea capăt ocupaţiei. Tratatul a făcut abstracţie de dreptul foştilor prizonieri de război şi al familiilor acestora de a solicita despăgubiri din partea Japoniei şi a companiilor japoneze care profitaseră de pe urma înrobirii lor. [5*] În cele

---

[1] Michael Schaller, „America's Favorite War Criminal: Kishi Nobusuke and the Transformation of U.S.-Japan Relations", *This Is Yomiuri,* august 1995.

[2] „Amnesty for 17 Top Jap War Suspects", *Lowell* (Mass.) *Sun,* 24 decembrie 1948.

[3] Tom Lambert, „Last Trial Held on War Crimes by U.S. Tribunal", *Stars and Stripes,* 20 octombrie 1949; „All Known Japanese War Criminals Brought to Trial", *Independent,* Long Beach, California, 20 octombrie 1949.

[4] „War Criminal Is Due Parole", *Lubbock Evening Journal,* 7 martie 1950.

[5] Gary Reynolds, *U.S. Prisoners of War and Civilian American Citizens Captured and Interned by Japan in World War II: The Issue of Compensation by Japan,* Congressional Research Service, 17 decembrie 2002, pp. 3-9, 9-10.

* Legile americane din 1948 şi 1952 referitoare la crimele de război acordau fiecărui fost prizonier câte 1 dolar pentru fiecare zi de internare dacă putea dovedi că nu primise cantitatea şi calitatea de mâncare specificate prin Convenţia de la Geneva, şi câte 1,50 dolari/zi dacă putea dovedi că fusese supus la tratament inuman şi/sau muncă silnică. Asta însemna o sumă maximă de 2,50 dolari/zi. Potrivit Tratatului de Pace, 12,6 milioane de dolari în active japoneze au fost

din urmă, în martie 1952, înainte ca Tratatul să intre în vigoare şi ocupaţia să ia sfârşit, a fost revocat ordinul pentru arestarea criminalilor de război fugari.[1] Deşi Watanabe figura pe lista fugarilor, aproape nimeni nu credea că el ar mai fi în viaţă.

Când a citit ştirea, Watanabe a fost reticent. Temându-se că poliţia îi întinde o capcană, el nu s-a întors în sânul familiei. A petrecut o mare parte din primăvară lucrând ca vânzător de peşte şi, în tot acel timp, s-a întrebat dacă este într-adevăr liber. În cele din urmă, a decis să meargă pe furiş până la mama lui.

A sunat la poartă, însă n-a răspuns nimeni. A sunat din nou, prelung, apoi a auzit paşi pe dalele din grădină. Poarta s-a deschis. În cadrul ei a apărut chipul fratelui său mai mic, pe care nu-l mai văzuse de când acesta era băieţel. Fratele l-a îmbrăţişat, apoi l-a tras înăuntru, strigând:

— S-a întors Mu-cchan!

Pribegia lui Mutsuhiro Watanabe se încheia. În absenţa lui, mulţi dintre camarazii gardieni şi conducătorii lagărului fuseseră condamnaţi pentru crime de război. Unii fuseseră executaţi. Ceilalţi nu aveau să mai rămână mult timp în închisori. Continuând efortul american de reconciliere cu Japonia, toţi, inclusiv condamnaţii la închisoare pe viaţă, aveau să fie eliberaţi condiţionat în scurt timp. Se pare că şi Sueharu Kitamura „Măcănilă” a fost eliberat, deşi fusese condamnat la moarte. Până în 1958, toţi criminalii de război care nu fuseseră executaţi au fost puşi în libertate, iar pe 30 decembrie în acelaşi an, toţi au fost amnistiaţi.[2] Sugamo avea să fie demolată, iar suferinţele epopeice ale prizonierilor de război aveau să dispară din memoria lumii.

Ulterior, Watanabe avea să admită că, la începutul vieţii sale de fugar, a reflectat îndelung la întrebarea dacă a comis sau nu vreo crimă. În cele din urmă, nu s-a învinuit

---

distribuite prizonierilor de război, dar, întrucât prizonierii de război americani primiseră deja sumele sărăcăcioase prevăzute de legile amintite, prioritatea activelor au avut-o alte naţiuni.

[1] Mutsuhiro Watanabe, „I Do Not Want to Be Punished by America”, *Bingei Shunjyu,* aprilie 1956, traducere din japoneză.

[2] Daws, *op. cit.,* p. 373; „U.S. Pardons Last 83 Japan War Criminals”, *Stars and Stripes,* 31 decembrie 1958.

pe sine, ci „războiul păcătos, absurd şi dement”.[1] S-a considerat o victimă. Dacă avea mustrări de conştiinţă pentru faptele sale, le-a alungat, convingându-se că anularea ordinului de arestare a fugarilor reprezenta o exonerare personală.

„Am fost cuprins de o mare bucurie, a eliberării complete şi a convingerii că nu eram vinovat”, a scris el în 1956.[2]

Watanabe s-a căsătorit şi a avut doi copii. A deschis o agenţie de asigurări în Tokio şi se pare că a devenit foarte prosper. A locuit într-un apartament de lux estimat la 1,5 milioane de dolari şi a deţinut o casă de vacanţă în Gold Coast, în Australia.[3]

Aproape toţi oamenii care îi cunoşteau crimele l-au crezut mort. Potrivit propriei relatări, Watanabe a vizitat America de câteva ori, dar se pare că n-a întâlnit niciun fost prizonier de război. Iar după o vreme, la începutul anilor 1980, un ofiţer american aflat în vizită în Japonia a aflat că Pasărea ar fi în viaţă.[4] În 1991, lui Bob Martindale i s-a spus că un veteran japonez a zărit la un eveniment sportiv un bărbat despre care credea că este Watanabe. Dintre ceilalţi prizonieri de război, puţini au auzit zvonul acela – sau poate că niciunul. Louie n-a aflat nimic şi era convins că Watanabe s-a sinucis cu decenii în urmă.

În vara anului 1995, la 50 de ani după plecarea sa din Naoetsu, Watanabe avea 77 de ani. Părul îi era grizonant; ţinuta semeaţă se mai cocârjase. Părea că-şi va încheia viaţa fără să fi fost nevoit să-şi înfrunte public trecutul, însă în anul acela a fost, în sfârşit, dispus să admită că a maltratat oameni. Poate că s-a simţit cu adevărat vinovat. Poate că, pe măsură ce se apropia de capătul vieţii, nutrea sentimentul neliniştitor că va fi ţinut minte drept un ticălos şi dorea să scape de o astfel de reputaţie. Sau poate că-l motiva aceeaşi vanitate care-l măcinase în timpul

[1] Mutsuhiro Watanabe, „I Do Not Want to Be Punished by America”, *Bingei Shunjyu,* aprilie 1956, traducere din japoneză.
[2] Ibidem.
[3] Lyon, *op. cit.,* p. 63; Martindale, *op. cit.,* p. 250.
[4] Draggan Mihailovich, interviu prin e-mail, 3 august 2007; Martindale, *op. cit.,* p. 249.

războiului şi spera să folosească povestea abjectă a lui şi a victimelor sale pentru a atrage atenţia asupra sa, ba poate chiar pentru a câştiga admiraţie pentru că se căieşte. În vara aceea, când reporterul Peter Hadfield de la ziarul londonez *Daily Mail* i-a sunat la uşă, Watanabe l-a lăsat să intre.[1]

Stând pe un fotoliu din apartamentul lui şi ţinând în mâna uriaşă un pahar din cristal cu vin, el a acceptat în cele din urmă să vorbească despre prizonierii de război.

— Le înţeleg amarul, a spus Watanabe. Şi poate că ei se întreabă de ce am fost atât de sever. Vreau acum să-mi cer scuze. Să-mi cer scuze din adâncul inimii... Am fost sever. Am fost foarte sever.

A strâns pumnul şi l-a trecut prin faţa bărbiei.

— Dacă foştii prizonieri o doresc, îi voi lăsa să vină aici şi să mă lovească, să mă bată.

A susţinut că s-a folosit doar de mâini pentru a-i pedepsi pe prizonieri, o afirmaţie care i-ar fi scos din sărite pe cei care fuseseră loviţi cu picioarele, ciomăgiţi cu bastonul lui de kendo şi izbiţi peste faţă cu centura. A declarat că încercase doar să-i înveţe disciplina militară şi că acţionase potrivit ordinelor primite.

— Dacă aş fi fost mai bine instruit în timpul războiului, cred că aş fi fost mai blând, mai prietenos, a zis el. Însă am fost învăţat că prizonierii aceia s-au predat, iar asta era foarte ruşinos pentru ei. Nu ştiam nimic despre Convenţia de la Geneva. Mi-am întrebat superiorul despre ea, iar el mi-a răspuns: „Aici nu este Geneva, aici este Japonia.” În mine au existat doi oameni: unul care urma ordinele şi altul care era mai omenos. Uneori simţeam că am un suflet bun, însă Japonia avea pe atunci un suflet rău. În vremuri normale, n-aş fi făcut niciodată aşa ceva. Războiul este o crimă împotriva umanităţii, a concluzionat el. Mă bucur că premierul nostru şi-a cerut scuze pentru război, dar nu pot înţelege de ce nu-şi cere scuze guvernul în ansamblu. Avem un Cabinet rău.

După interviu, un reporter de la *Daily Mail* l-a căutat pe

[1] Peter Hadfield şi Clare Henderson, „Deathcamp Monster Finally Says I’m Sorry”, *Daily Mail,* Londra, 20 august 1995.

Tom Wade şi i-a spus că Watanabe îşi ceruse iertare.

— Îi accept scuzele, a zis Wade, şi-i doresc mulţumire sufletească în ultimii ani ai vieţii. Nu este bine să te agăţi de ură după atâta timp.

Întrebat dacă i-ar fi plăcut să accepte propunerea lui Watanabe de a se lăsa bătut de prizonierii de război, Wade a spus că nu, apoi s-a răzgândit.

— S-ar putea să-i trag un singur pumn, dar zdravăn, a spus el.

Se pare că articolul din *Daily Mail* a fost publicat doar în Anglia. Abia după aproape un an, Louie a aflat că Watanabe era în viaţă. Prima lui reacţie a fost să spună că doreşte să-l vadă.

În deceniile postbelice, lagărul abandonat de la Naoetsu s-a năruit, iar locuitorii satului n-au vorbit despre cele întâmplate acolo. Cu timpul, amintirile s-au pierdut în mare parte. Dar în 1978 un fost prizonier de război le-a adresat o scrisoare profesorilor liceului din Naoetsu, începând un dialog în care le-a prezentat multor localnici tragedia petrecută în satul lor. După 10 ani, Frank Hole, fostul prizonier de război, s-a întors în sat, care între timp se contopise cu un sat învecinat şi formase oraşul Joetsu. Hole a plantat trei seminţe de eucalipt lângă primărie şi le-a dăruit conducătorilor aşezării o placă în memoria celor 60 de australieni care au murit în lagăr.

Locuitorii din Joetsu au reacţionat cu înţelegere faţă de istoria prizonierilor de război şi au înfiinţat un grup dedicat construirii unui parc al păcii, care să-i cinstească pe prizonierii decedaţi şi să aducă reconcilierea. Printre membrii fondatori s-a numărat Shoichi Ishizuka, un veteran care a fost deţinut ca prizonier de război în SUA şi care a fost tratat atât de bine, încât se referea la perioada aceea ca fiind „norocoasa viaţă din închisoare”. Când a aflat ce îndurase omologii săi americani în propriul lui sat, a fost şocat. S-a constituit un comitet, au început să fie strânse fonduri, iar în aşezare au fost ridicate primele machete. Dacă planul reuşea, Joetsu avea să devină prima localitate din Japonia, dintre cele 91 în care au existat lagăre pentru

prizonieri de război, care crease un monument comemorativ pentru oamenii ce suferiseră şi muriseră acolo.[1]

Deşi 85 dintre locuitorii din Joetsu au participat cu donaţii pentru realizarea parcului, planul a generat controverse încinse. Unii i s-au opus cu vehemenţă, proferând ameninţări cu moartea şi jurând că vor vandaliza monumentul şi vor incendia casele susţinătorilor. În conformitate cu ţelul reconcilierii, comitetul monumentului a căutat participarea rudelor gardienilor care fuseseră condamnaţi şi spânzuraţi, dar acestea au refuzat, temându-se de ostracizare. Pentru a onora suferinţele familiilor din ambele tabere, comitetul a propus crearea unui singur cenotaf, atât pentru prizonierii de război, cât şi pentru gardienii spânzuraţi, dar asta i-a jignit profund pe foştii prizonieri. La un moment dat, era cât pe ce ca planul să fie abandonat.

În cele din urmă, spiritul reconcilierii a prevalat. În octombrie 1995, pe locul fostului lagăr Naoetsu a fost inaugurat Parcul Păcii, al cărui punct central constă în două statui de îngeri zburând deasupra unui cenotaf în care se află placa lui Hole. În alt cenotaf, la câţiva metri mai departe, există o placă în memoria celor opt gardieni spânzuraţi. La cererea „familiilor" gardienilor, pe placă nu figurează niciun nume, ci doar câteva cuvinte simple: „Opt stele pe cerul liniştit."

La începutul anului 1997, Draggan Mihailovich de la CBS a sosit în Tokio în căutarea lui Watanabe, înarmat cu o adresă şi un număr de telefon. Şeful biroului CBS pentru Japonia a sunat la numărul respectiv; i-a răspuns soţia lui Watanabe, care i-a zis că Mutsuhiro nu poate vorbi cu ei pentru că este grav bolnav, ţintuit la pat. Mihailovich i-a cerut şefului biroului să telefoneze din nou pentru a transmite urările sale de însănătoşire pentru Watanabe. Urările au păcălit-o pe doamna Watanabe, care a spus că soţul părăsise ţara cu afaceri şi că nu ştie când se va

[1] Yoshi Kondo, interviu prin e mail, 14 februarie 2009; Shoichi Ishizuka, „About Naoetsu POW Camp", *Gaiko Forum,* iunie 2006.

întoarce.[2]

Înţelegând că era evitat, Mihailovich s-a postat în faţa clădirii în care Watanabe îşi avea atât apartamentul, cât şi biroul. A aşteptat ore la rând, dar Watanabe n-a apărut. Tocmai când începuse să-şi piardă speranţa, i-a sunat telefonul mobil. Watanabe răspunsese la apelul şefului biroului şi, aflând că producătorii de la CBS aveau un mesaj din partea lui Louis Zamperini, a acceptat să-i întâlnească la un hotel din Tokio.

Mihailovich a închiriat o cameră, în care şi-a instalat echipa de filmare. Bănuind că Watanabe nu va fi de acord cu un interviu oficial, el şi-a echipat cameramanul cu o şapcă de baseball dotată cu o cameră video minusculă. Pasărea a apărut la ora stabilită.

Au luat loc în holul de la Recepţie, iar Watanabe a comandat o bere. Mihailovich i-a explicat că realizează un documentar despre Louis Zamperini. Watanabe a recunoscut numele imediat.

— Şase sute de prizonieri, a zis el. Zamperini, numărul unu.

Bob Simon, corespondentul în direct pentru CBS, a apreciat că aceea va fi, probabil, unica lui şansă de a-i pune întrebări lui Watanabe, aşa că, exact acolo, în recepţie, a început să-i pună întrebări agresive despre tratamentul la care îl supusese pe Louie. Watanabe a fost surprins. A spus că Zamperini fusese un om bun şi că el – Watanabe – ura războiul. A adăugat că grija lui prioritară fusese protecţia prizonierilor, pentru că, dacă ar fi evadat din lagăr, civilii i-ar fi linşat. Întrebat din ce motiv a fost trecut pe lista celor mai căutaţi criminali de război, el şi-a bombat pieptul, aparent mândru.

— Eu sunt numărul 7, a răspuns. Tojo a fost numărul 1.

Perioada petrecută în pribegie, a mai spus el, fusese foarte dureroasă.

L-au întrebat pe Watanabe dacă era de acord să urce în cameră pentru un interviu filmat. Watanabe a întrebat dacă

[2] Draggan Mihailovich, interviu prin e-mail, 3 august 2007; CBS Television, „48 Hours: Race to Freedom”, 1998.

interviul va fi difuzat în Japonia, iar Mihailovich i-a spus că nu. Spre surprinderea lui Mihailovich, Watanabe a acceptat.

Ajunşi sus, în faţa camerei de filmat, i-au întins lui Watanabe o fotografie cu tânărul Louie pe pista de atletism, zâmbind. Simon a atacat imediat.

— Zamperini şi ceilalţi prizonieri te-au menţionat în mod aparte ca fiind cel mai brutal dintre toţi gardienii. Cum explici asta?

Pleoapa dreaptă a lui Watanabe a început să coboare. Mihailovich a început să se simtă ciudat.

— Eu n-am primit ordine militare, a răspuns Watanabe, contrazicând afirmaţia pe care o făcuse în interviul din 1995. Din cauza sentimentelor mele personale, i-am tratat pe prizonieri strict ca pe inamici ai Japoniei. L-am cunoscut bine pe Zamperini. Dacă el spune că a fost bătut de Watanabe, atunci probabil că aşa s-a petrecut în lagăr, dacă ţineţi seama de sentimentele mele personale de atunci.

A ridicat capul, a scos bărbia în afară şi i-a aruncat o privire dură lui Simon. A continuat spunând că prizonierii de război s-au plâns de lucruri „banale” şi că s-au referit la japonezi folosind epitete înjositoare. Toate astea îl înfuriaseră. A avut în grijă sute de prizonieri şi s-a aflat sub o presiune mare.

— În lumea albilor, a spus el, bătăile cu pumnii şi picioarele sunt considerate o cruzime, dovezi de comportament inuman, însă în lagăr au existat ocazii în care astfel de comportamente s-au dovedit inevitabile.

După terminarea interviului, Watanabe a părut afectat şi furios. Când i s-a spus că Zamperini sosea în Japonia şi dorea să-l întâlnească pentru a-i oferi iertarea sa, Watanabe a replicat că este de acord să-l vadă şi să-şi ceară scuze, cu condiţia de a se înţelege că erau scuze strict personale, nu oferite în numele armatei japoneze.

Pe când îşi strângeau echipamentul, Mihailovich a avut o ultimă rugăminte. Era Watanabe de acord să fie filmat în timp ce mergea pe stradă? Parcă exact acela fusese motivul pentru care venise de fapt japonezul: şi-a pus şapca, a păşit pe trotuar, s-a întors şi a venit spre camera

de filmat. S-a mişcat exact aşa cum o făcuse în paradele dinaintea captivilor săi, cu capul sus, cu pieptul scos în afară şi cu privire poruncitoare.

*

După nouă luni, în timpul pregătirilor pentru revenirea în Japonia ca să poarte torţa olimpică, Louie s-a aşezat la birou şi a rămas ore în şir pe gânduri. După aceea, a deschis computerul şi a început să scrie.

Către Matsuhiro [sic] Watanabe,

Ca urmare a celor trăite ca prizonier de război supus pedepselor tale nemeritate şi iraţionale, viaţa mea după război a devenit un coşmar. Nu din cauza durerilor şi suferinţelor, cât mai ales din pricina stresului şi umilinţei îndurate, care m-au făcut să te urăsc şi să mă gândesc la răzbunare.

Pedepsele tale m-au deposedat de orice drepturi, nu doar ca prizonier de război, ci şi ca fiinţă umană. M-am străduit neîncetat să-mi păstrez suficientă demnitate şi speranţă pentru a supravieţui până la sfârşitul războiului.

Coşmarurile postbelice mi-au dezintegrat viaţa, dar, mulţumită unei întâlniri cu Dumnezeu, prin intermediul evanghelistului Billy Graham, mi-am dedicat existenţa lui Hristos. Dragostea a înlocuit ura pe care o simţeam pentru tine. Hristos a spus: „Iubiţi pe vrăjmaşii voştri şi rugaţi-vă pentru ei.”

Aşa cum probabil ştii, m-am întors în Japonia în 1952 [sic] şi mi s-a acordat cu amabilitate permisiunea de a mă adresa criminalilor de război din închisoarea Sugamo. […] Cu acea ocazie, am întrebat de tine şi mi s-a spus că probabil ai comis harachiri, ceea ce m-a întristat. În clipa aceea te-am iertat, aşa cum i-am iertat pe toţi ceilalţi, iar acum sper că şi tu vei deveni creştin.

Louis Zamperini

A împăturit scrisoarea şi a luat-o cu el în Japonia.[1]

Însă întâlnirea n-a mai avut loc. CBS l-a contactat pe Watanabe şi l-a anunţat că Zamperini doreşte să-l vadă. Watanabe practic şi-a scuipat răspunsul: „Nu!”[2]

Când a sosit în Joetsu, Louie avea scrisoarea la el. Cineva a preluat-o de la el cu promisiunea că i-o va transmite lui Watanabe. Nu se ştie dacă Watanabe a primit-o, cert este că n-a răspuns niciodată.

Watanabe a murit în aprilie 2003.[3]

În dimineaţa zilei de 22 ianuarie 1998, ninsoarea se cernea lin peste satul cunoscut cândva sub numele de Naoetsu. Cu patru zile înainte de a împlini 81 de ani, Louis Zamperini stătea în volbura albă lângă un drum mărginit de troiene imaculate. Corpul îi era uzat şi bătucit de timp, iar pielea îi era brăzdată de linii ce cartografiau kilometrii vieţii sale. Claia lui de păr negru se transformase de acum într-un văl alb translucid, însă ochii albaştri continuau să arunce scântei. Pe inelarul mâini drepte abia se mai desluşea o cicatrice, ultimul semn lăsat în lume de *Green Hornet.*

Sosise în sfârşit clipa. Louie a întins braţul. I-a fost înmânată torţa olimpică. Picioarele lui nu mai aveau forţa şi agilitatea de altădată, dar se ţineau încă bine. Louie a ridicat torţa, a făcut o plecăciune şi a început să alerge.[4]

Nu vedea împrejur decât chipuri zâmbitoare de japonezi. Copii care îl priveau de sub glugile hăinuţelor de iarnă, bărbaţi care trudiseră cândva în laminor lângă sclavii prizonieri de război, civili care făceau fotografii, aplaudau, fluturau din braţe, îl ovaţionau pe Louie, dar şi 120 de soldaţi japonezi dispuşi în două coloane, care se îndepărtau pentru a-i face loc să treacă. Louie a alergat prin locul unde

[1] Louis Zamperini, scrisoare către Mutsushiro Watanabe, 19 mai 1997; Louis Zamperini, interviu telefonic.

[2] Draggan Mihailovich, interviu e-mail, 3 august 2007.

[3] Yuichi Hatto, interviu scris, 16 iulie 2004.

[4] Louis Zamperini, interviu telefonic; Chris Boyd, „Legendary Zamperini Carries the «Eternal Flame»”, *Palos Verdes Peninsula News,* 5 martie 1998; R.J. Kelly, „Olympic Torch Relay Rekindles Ex-POWs Flame of Forgiveness”, *Stars and Stripes,* 30 ianuarie 1998; „Zamperini: War Survival Was a Matter of Miracles”, *Stars and Stripes,* 26 ianuarie 1998.

fusese cândva ţinut în cuşti, unde un om cu ochi negri se târâse înăuntrul lui. Însă cuştile dispăruseră de mult, la fel şi Pasărea. Nu mai exista nicio urmă a lor aici, doar glasuri, ninsoare şi bătrânul fericit care alerga.

Mulţumiri

— Voi fi un subiect mai puţin complicat decât Seabiscuit, mi-a spus odată Louie. Fiindcă eu pot să vorbesc.

Când am terminat de scris prima mea carte, *Seabiscuit: An American Legend,* am fost sigură că nu voi mai găsi niciodată un subiect care să mă fascineze aşa cum o făcuse calul acela de curse din timpul Marii Crize economice şi echipa de oameni care-l îngrijise. După prima mea conversaţie cu contagios de efervescentul şi aparent nemuritorul Louie Zamperini, mi-am schimbat părerea.

Conversaţia aceea a reprezentat începutul călătoriei mele de şapte ani prin viaţa fără egal a lui Louie. I-am găsit povestea în amintirile olimpicilor, ale aviatorilor şi foştilor prizonieri de război, ale veteranilor japonezi, dar şi ale familiilor şi prietenilor care au format odinioară „frontul de acasă”; în jurnale, scrisori, eseuri şi telegrame, majoritatea scrise de oameni care au murit de multă vreme, în documente militare şi fotografii înceţoşate, în memorii nepublicate, îngropate în sertare, în teancuri înalte de mărturii şi înregistrări din procesele crimelor de război, în hârtii uitate în arhive din colţuri opuse ale lumii, precum Oslo şi Camberra. Până la sfârşitul călătoriei mele, viaţa lui Louie îmi devenise la fel de familiară ca propria viaţă. „Când vreau să ştiu ce mi s-a întâmplat în Japonia, îi telefonez Laurei”, le-a spus odată Louie prietenilor săi.

Louie şi-a deschis sufletul către mine cu toată bunăvoinţa. A participat la 75 de interviuri şi a răspuns la mii de întrebări, fără să se plângă sau să se enerveze. A fost înviorător de onest, şi-a mărturisit prompt eşecurile şi a corectat câteva episoade pe care jurnaliştii le-au cam înflorit. Iar memoria lui era uimitoare; aproape de fiecare dată când i-am verificat relatările cu articole din ziare, înregistrări oficiale şi alte surse despre evenimentele respective, amintirile lui s-au dovedit precise până în cel mai mic detaliu, chiar şi atunci când întâmplările se petrecuseră cu 85 de ani în urmă.

Un adevărat colecţionar, Louie părea că a păstrat toate

obiectele vieţii lui, de la anunţul NU DERANJAŢI pe care i-l şterpelise lui Jesse Owens în Berlin şi până la numărul din hârtie pe care-l purtase când spulberase recordul pe o milă în 1934. Unul dintre albumele sale, care acoperă doar perioada 1917-1938, cântăreşte 28 de kilograme! Pe acesta mi l-a trimis în mod voluntar, predându-l răposatei mele prietene Debie Ginsburg, care a izbutit să-l târască cumva până la un serviciu de coletărie. Împreună cu el, mi-a trimis alte câteva albume (din fericire, mai mici), sute de fotografii şi scrisori, jurnalele lui şi articole preţioase, aşa cum este tăietura din ziar pătată pe care o avea în portofel când se afla în barca de salvare. Toate au fost extrem de valoroase pentru mine întrucât mi-au spus povestea lui în mod direct şi cu detalii relevante. Îi sunt imens de recunoscătoare fiindcă mi-a încredinţat lucruri atât de importante pentru el şi pentru că m-a primit cu braţele deschise în povestea vieţii lui.

Pete Zamperini, Sylvia Zamperini Flammer şi Payton Jordan n-au mai trăit pentru a vedea această carte ieşind de la tipar. Au jucat un rol enorm în crearea ei, împărtăşindu-mi o viaţă întreagă de amintiri şi suveniruri. Scrierea cărţii mi-a adus multe bucurii, iar convorbirile îndelungate cu Pete, Sylvia şi Payton au ocupat un loc de frunte. Le mulţumesc, de asemenea, lui Harvey Flammer, Cynthia Zamperini Garris, Ric Applewhite şi răposatei Marge Jordan, care mi-au spus poveştile lor despre Louie şi Cynthia.

Karen Loomis, fiica lui Russell Allen Phillips şi a soţiei sale Cecy, mi-a prezentat istoria familiei sale şi mi-a trimis scrisorile de dragoste adresate de tatăl ei soţiei sale în timpul războiului, albume, fotografii, articole decupate din ziare şi memoriile bunicii ei. Mulţumită lui Karen, am putut să cunosc viaţa pilotului tăcut şi modest care a fost Phil şi să-l descopăr pe acest om atât de curajos şi de răbdător. Într-o bună zi, voi face o călătorie în Georgia, pentru brioşele mult promise, împreună cu Karen. Îi mulţumesc, de asemenea, fiicei lui Bill Harris, Katey Meares, care mi-a trimis fotografii de familie şi mi-a povestit despre tatăl pierdut mult prea curând, amintindu-şi cum stătea în cap în

bucătărie pentru a le face pe fetiţe să râdă. Le mulţumesc şi lui Monroe şi Phoebe Bormann, Terry Hoffman şi Bill Perry, care mi-au povestit despre Phil şi Cecy.

Pentru aceia care au îndurat lagărele de internare, amintirile din război reprezintă adesea o experienţă cumplită, aşa că le sunt profund recunoscătoare numeroşilor prizonieri de război care mi-au împărtăşit memoriile lor, uneori cu ochii în lacrimi. Nu voi uita niciodată generozitatea lui Bob Martindale, Tom Wade şi Frank Tinker, care au petrecut multe ore aducând la viaţă pentru mine lagărul prizonierilor de război şi pe Pasăre. Milton McMullen a descris Omori, revolta prizonierilor şi ziua în care a sabotat un tren. Johan Arthur Johansen a povestit despre Omori şi mi-a pus la dispoziţie numeroasele lui însemnări despre lagăr. Răposatul Ken Marvin a vorbit despre ultimele clătite pe care le-a mâncat pe atolul Wake înainte de sosirea japonezilor, despre Naoetsu sub regimul lui Watanabe şi despre episodul amuzant în care un gardian a fost învăţat să vorbească vulgar în engleză. Glenn McConnell a povestit despre Ofuna, raţa Gaga şi bătaia încasată de Bill Harris. Răposatul John Cook mi-a povestit despre sclavia din Naoetsu şi mi-a împărtăşit memoriile lui nepublicate. Le mulţumesc, de asemenea, foştilor prizonieri de război Fiske Hanley, Bob Hollingsworth, Raleigh „Dusty” Rhodes, Joe Brown, V.H. Spencer, Robert Cassidy, Leonard Birchall, Joe Alexander, Minos Miller, Burn O’Neill, Charles Audet, Robert Heer şi Paul Cascio, precum şi următoarelor rude ale prizonierilor de război: J. Watt Hinson, Linda West, Kathleen Birchall, Ruth Decker, Joyce Forth, Marian Tougas, Jan Richardson, Jennifer Purcell, Karen Heer şi Angie Giardina.

Stanley Pillsbury a petrecut multe după-amiezi la telefon vorbind cu mine, retrăindu-şi zilele de la bordul iubitului său *Super Man,* raidul de Crăciun deasupra atolului Wake şi momentul când a doborât un avion Zero în atacul de la Nauru. Frank Rosynek, un povestitor înnăscut, mi-a trimis memoriile lui nepublicate, *Not Everybody Wore Wings,* şi mi-a scris despre bombardarea insulei Funafuti şi revenirea din morţi miraculoasă a lui Louie la Okinawa. Lester

Herman Scearce şi răposaţii piloţi John Joseph Deasy şi Jesse Stay mi-au povestit despre Wake, Nauru, Funafuti şi căutarea echipajului dispărut de pe *Green Hornet.* Martin Cohn mi-a spus despre viaţa escadrilei în Hawaii; John Krey a povestit despre dispariţia şi reapariţia lui Louie. Byron Kinney a descris ziua în care a zburat cu B-29 pe deasupra lui Louie la Naoetsu şi a aflat de predarea Japoniei pe când revenea la Guam. John Weller a descris sarcinile teribil de complexe ale navigatorului unui B-24.

Le sunt profund îndatorată câtorva japonezi care au vorbit cu sinceritate despre un ceas întunecat din istoria ţării lor. Yuichi Hatto, contabilul lagărului Omori şi prieten al prizonierilor de război, a fost o sursă indispensabilă de informaţii despre Pasăre, Omori şi viaţa soldaţilor japonezi, răspunzându-mi la întrebări în scris, în a doua lui limbă, când n-am putut vorbi la telefon. Yoshi Kondo mi-a povestit despre înfiinţarea Parcului Păcii Joetsu, iar Shibui Genzi mi-a scris despre viaţa japonezilor în Naoetsu. Toru Fukubayashi şi Taeko Sasamoto, istorici de la POW Research Network Japan, mi-au răspuns la întrebări şi mi-au indicat surse.

Încântătoarea Virginia „Toots” Bowersox Weitzel, prietena din copilărie a lui Louie, mi-a înregistrat audiocasete cu cele mai populare cântece în liceul Torrance în anii 1930, adăugându-le poveşti din timpul când fusese majoretă. Toots, care a murit înainte ca această carte să plece la tipar, mi-a povestit cum l-a placat pe Louie la aniversarea a 16 ani, cum l-a încurajat când alerga pe pista de la Torrance cu Pete şi cum a jucat fotbal american cu el în faţă la Kellow’s Hamburg Stand din Long Beach. A fost singura nonagenară pe care am cunoscut-o obsedată de emisiunea *American Idol.* Olimpicii Velma Dunn Ploessel şi Iris Cummings Critchell mi-au descris în amănunt experienţa lor la bordul navei *USS Manhattan* şi la Jocurile Olimpice de la Berlin. Draggan Mihailovich mi-a relatat remarcabila lui întâlnire cu Pasărea. Georgie Bright Kunkel mi-a scris despre fratele ei, marele Norman Bright.

Pe măsură ce urmăream drumul lui Louie prin istorie, mulţi s-au străduit din răsputeri să mă ajute să găsesc

informaţii şi să le interpretez adecvat. Cu ajutorul lui Robert Grenz, fost ofiţer-bombardier în USAAF, William Darron de la Army Air Forces Historical Association mi-a adus acasă un aparat de ochire Norden, l-a instalat în sufragerie, a pus sub el un ecran pe care se derula statul Arizona şi m-a învăţat cum să „bombardez” oraşul Phoenix. În timp ce lucram la această carte, Bill mi-a răspuns de fiecare dată cu amabilitate la întrebări. Gary Weaver, de la Disabled American Veterans, s-a suit într-un B-24 ca să-i filmeze interiorul pentru mine; îi mulţumesc lui Gary Sinise, care m-a pus în legătură cu domnul Weaver. Charlie Tilghman, care pilotează un B-24 restaurat pentru Commemorative Air Force, m-a învăţat tot ce ştiu despre pilotarea unui Liberator.

Când am fost prea bolnavă ca să ajung la National Archives, Peggy Ann Brown şi Molly Brose au făcut-o în locul meu, s-au afundat în voluminoasele înregistrări despre prizonierii şi crimele de război şi au revenit de acolo cu unele dintre materialele esenţiale pentru mine. John Brodkin mi-a cules citatele ca să mă scutească de ameţeli şi s-a suit pe masa mea din sufragerie ca să fotografieze imagini din albumul lui Louie. Nina B. Smith a tradus din norvegiană documente despre prizonierii de război, iar Noriko Sanefuji mi-a tradus corespondenţa cu sursele japoneze. Julie Wheelock a transcris multe dintre interviurile mele, chinuindu-se să priceapă glasuri de bătrâni înregistrate pe recorderul meu aproape la fel de bătrân. Gail Morgan de la Torrance High School Alumni Association a scotocit prin arhivele şcolii în căutarea de fotografii cu Louie.

Doresc, de asemenea, să le mulţumesc lui Draggan Mihailovich, Christopher Svendsen şi Sean McManus de la CBS, care mi-au permis să văd înregistrări video nedifuzate din documentarul realizat în 1998 de CBS despre Louie. Roger Mansell’s Center for Research, Allied POWs Under the Japanese (http://www.mansell.com/pow-index.html) a reprezentat o sursă complexă de informaţii despre lagărele de prizonieri de război; îi mulţumesc, de asemenea, istoricului Wes Injerd, care lucrează cu site-ul lui Mansell.

Jon Hendershott, editor asociat la *Track and Field News,* m-a ajutat să descifrez derutantele recorduri pe 1 milă din anii 1930. Paul Lombardo, autor al cărţii *The One Sure Cure: Eugenics, the Supreme Court and Buck v. Bell,* şi Tony Platt, autor al cărţii *Bloodlines: Recovering Hitlers Nuremberg Laws,* mi-au explicat multe despre eugenie. Rick Zitarosa, de la Naval Lakehurst Historical Society, a răspuns la întrebări despre dirijabilul *Graf Zeppelin.* Janet Fisher, de la Northeast Regional Climate Center, Janet Wall, de la Naţional Climatic Data Center, şi dr. Keith Heidorn, de la Weather Doctor (http://www.islandnet.com/~see/weather/doctor.htm), mi-au răspuns la întrebări despre climă. Medicul Fred Gill m-a ajutat să înţeleg accidentarea la cap a lui Phil. Dr. Charles Stenger mi-a lămurit implicaţiile statisticilor despre prizonierii de război.

Lucrul alături de Yvonne Kinkaid şi colonelul J.A. Saaverda (în rezervă) de la Reference Team, Analysis and Reference Division, Air Force Historical Research and Analysis, Bolling Air Force Base, precum şi alături de inimosul colonel Frank Trippi (în rezervă) a dus la obţinerea a maldăre de documente AAF. Îi sunt, de asemenea, recunoscătoare locotenent-colonelului Robert Clark, USAF (în rezervă), de la Air Force Historical Studies Office, Bolling Air Force Base, lui Will Mahoney, Eric Van Slander şi Dave Giordano, de la National Archives, lui Cathy Cox şi Barry Spink, de la Air Force Historical Research Agency, Maxwell Air Force Base, şi lui Carol Leadenham, asistent-arhivar, pentru referinţe de la Hoover Institution Archives. Îi mulţumesc şi dragului meu prieten colonelul Michael C. Howard, USMC (în rezervă), care a lucrat cu căpitanul William Rudich, USN (în rezervă), locotenent-colonelul Todd Holmquist, USMC, maiorul Heather Cotoia, USMC, boţman-şef Frank Weber, USN (în rezervă), şi dr. Jim Heath, profesor emerit la Portland State University, pentru a găsi informaţii despre Everett Almond, navigatorul care a fost ucis de un rechin în timp ce încerca să se salveze pe sine şi pe pilotul său.

Le mulţumesc, de asemenea, lui Pete Golkin de la Office

of Communications, National Air and Space Museum, lui Midge Fischer de la EAA Warbirds of America, lui Patrick Ranfranz, Greg Babinski şi Jim Walsh de la 307th Bomb Group Association, locotenentului comandor Ken Snyder, de la National Naval Aviation Museum, lui Rich Kolb şi Mike Meyer de la Veterans of Foreign Wars, lui Helen Furu de la Norwegian Maritime Museum, lui Siri Lawson de la Warsailors.com, lui Phil Gudenschwager, istoric la 11th Bomb Group, lui Justin Mack, dezvoltator Web pentru 11th Bomb Group, lui Bill Barrette, istoric specializat în Sugamo, lui Wayne Weber de la arhivele Billy Graham Center din cadrul Wheaton College, lui Melany Ethridge de la Larry Ross Communications, lui Tess Miller şi Heather Vankoughnett de la Billy Graham Evangelistic Association, lui Shirley Ito, bibliotecară la LA84 Foundation, doamnei Victoria Palmer, de la Georgetown Public Library, lui Edith Miller de la Palo Alto High School, lui Wayne Wilson, vicepreşedinte al Amateur Athletic Foundation of Los Angeles, lui Lauren Walser, de la revista *USC Trojan Family,* lui Cheryl Morris, de la Alumni Records, Princeton, lui Parker Bostwick, de la *Torrance News Torch,* şi lui Eric Spotts, de la liceul din Torrance.

Printre ajutoare s-au numărat şi dragul meu prieten Alan Pocinki, care m-a ajutat în mai multe feluri decât pot aminti, precum şi Linda Goetz Holmes, autoarea cărţii *Unjust Enrichment,* Hampton Sides, autorul cărţii *Ghost Soldiers,* Morton Janklow, Dave Tooley, Karen şi Russ Scholar, William Baker, profesor emerit la University of Maine, John Powers de la NorthChinamarines.com, Ken Crothers, Christine Hoffman, Bud Ross, John Chapman, Robin Rowland, Ed Hotaling, Morton Cathro, Chris McCarron, Bob Curran, Mike Brown, Richard Glover, Jim Teegarden de la pbyrescue.com, Tom Gwynne de la *Wingslip,* Cheryl Cerbone, editor la *Ex-POW Bulletin,* Clydie Morgan de la Ex American Prisoners of War, Mike Stone de la accident-report.com, dr. Stanley Hoffman, Kathy Hall, Jim Deasy, căpitanul Bob Rasmussen, USN (în rezervă), Thorleif Andreassen, Janet McIlwain, Gary Staffo, Lynn Gamma, Patrick Hoffman şi Gene Venske.

*

Există câteva persoane cărora le datorez mulţumiri speciale. Fratele meu, John Hillenbrand, de mult timp pilot privat, a revizuit porţiunile din carte legate de avioane şi pilotaj, cu un ochi extraordinar de atent, şi m-a ajutat să înţeleg detaliile ezoterice ale aeronauticii. Sora mea, Susan Avallon, a citit şi recitit manuscrisul, mi-a oferit sugestii întotdeauna sclipitoare şi m-a ajutat să depăşesc blocajele. Susan şi John, mă simt extrem de norocoasă să fiu surioara voastră mai mică! Îi mulţumesc, de asemenea, editorului revistei *EQUUS,* Laurie Prinz, şi vechiului meu prieten din Kenyon, Chris Toft, care mi-au citit manuscrisul şi mi-au oferit sugestii judicioase.

Phil Scearce, autor al unei cărţi minunat scrise, *Finish Forty and Home: The Untold Story of B-24s in the Pacific,* cunoaşte lumea piloţilor din AAF Pacific mai bine decât oricare alt istoric. Pe durata scrierii acestei cărţi, Phil a fost extrem de generos, împărtăşindu-mi documentarea voluminoasă, îndreptându-mă spre sursele necesare şi ajutându-mă să rezolv multe dificultăţi. Îi sunt îndatorată pe vecie.

Îi sunt foarte recunoscătoare fostului navigator de B-29 şi prizonier de război Raymond „Hap” Halloran. În timp ce am scris cartea, am corespondat aproape zilnic prin e-mail cu Hap, care mi-a oferit ajutor în cercetări, mi-a pus la dispoziţie fotografiile lui, mi-a povestit despre experienţele sale, a trimis cadouri ca să-i înveselească pe copiii surorii mele după moartea tatălui lor şi mi-a fost pur şi simplu prieten. Foarte puţine persoane au văzut latura întunecată a oamenilor aşa cum a văzut-o Hap, însă el a rămas mereu optimist, mereu iertător. Inima lui puternică constituie pentru mine o puternică sursă de inspiraţie.

Am lucrat cu doi translatori în japoneză încă de la începutul acestui proiect. Ei nu s-au limitat la simpla traducere, ci m-au învăţat despre cultura lor, m-au ajutat să înţeleg războiul din perspectiva japoneză şi şi-au oferit impresiile despre manuscris. Deoarece războiul rămâne un subiect foarte controversat în Japonia, m-au rugat să nu le pomenesc numele, dar nu voi uita niciodată ce au făcut

pentru mine şi pentru cartea aceasta.

Dacă aş avea un prim-născut, l-aş datora editoarei mele, Jennifer Hershey. Jennifer a fost infinit de blândă şi infinit de răbdătoare, oferindu-mi sugestii inspirate pentru manuscris, făcând nenumărate adaptări cauzate de sănătatea mea şubredă şi ghidându-mă de la prima ciornă şi până la ultima. Le mulţumesc, de asemenea, spectaculos de talentatei agente Tina Bennett, care mă însoţeşte cu o mână sigură şi înţelegătoare prin lumea autorilor de carte, şi fostului meu editor, Jon Karp, care a văzut potenţialul acestei poveşti încă de la început. Le mulţumesc Svetlanei Katz, asistenta Tinei, şi lui Courtney Moran, asistenta lui Jennifer.

În numeroasele momente în care am fost nesigură în privinţa felului în care să termin cu bine această carte, soţul meu Borden mi-a fost alături şi m-a încurajat. El a petrecut multe ore la masa din bucătăria noastră, parcurgându-mi manuscrisul şi sporindu-i forţa, iar când boala mi-a redus lumea la dimensiunile etajului casei noastre, a umplut cu veselie lumea aceea micuţă. Îţi mulţumesc, Borden, pentru afecţiunea ta fără limite, pentru înţelepciunea ta, pentru credinţa în mine şi pentru că-mi aduci mereu sandvişuri!

În cele din urmă, doresc să amintesc milioanele de soldaţi şi prizonieri de război din rândul Aliaţilor care au trecut prin Al Doilea Război Mondial. Mulţi n-au mai revenit niciodată acasă; alţii s-au întors cu cicatrici emoţionale şi fizice care nu-i vor părăsi pentru tot restul vieţii. Mă despart de cartea aceasta cu cel mai profund respect pentru tot ceea ce au îndurat oamenii aceştia şi pentru tot ceea ce au sacrificat ei pentru binele omenirii. Cartea le este dedicată lor.

Laura Hillenbrand
Mai 2010

În dialog cu
Laura Hillenbrand

RANDOM HOUSE READER'S CIRCLE: Louie Zamperini este un personaj absolut impresionant. În tinereţe s-a bucurat într-o oarecare măsură de faimă – atât în timpul carierei sportive, cât şi după ce a supravieţuit lagărelor de prizonieri de război. Şi totuşi, a fost relativ necunoscut în a doua jumătate a secolului XX. Când ai aflat pentru prima dată despre el? Când ţi-ai dat seama că se putea scrie o carte despre povestea vieţii lui?

LAURA HILLENBRAND: Prima carte scrisă de mine l-a avut ca erou pe Seabiscuit, calul de curse din timpul Marii Crize economice. Când m-am documentat pentru ea, am consultat multe ziare din anii 1930. Într-o zi, după ce am terminat de citit un articol din 1938 despre Seabiscuit, am întors din întâmplare ziarul pe partea cealaltă, unde am găsit prezentarea unui tânăr fenomen atletic pe nume Louie Zamperini. Am început să citesc. Louie încă nu plecase la război, totuşi povestea lui era deja atât de interesantă, încât i-am trecut numele în caietul meu de documentare despre Seabiscuit.

Am reîntâlnit ulterior numele lui Louie şi am aflat atunci câte ceva despre odiseea lui din timpul războiului. Am fost foarte curioasă şi, după ce am terminat de scris *Seabiscuit: An American Legend,* am întreprins unele cercetări, i-am găsit adresa şi i-am expediat o scrisoare. El mi-a răspuns, eu i-am telefonat şi m-am trezit prinsă în cea mai fascinantă conversaţie din viaţa mea. Louie mi-a relatat povestea lui şi am fost cucerită.

Foarte multe lucruri din povestea lui erau captivante, însă unul m-a atras în mod deosebit. El mi-a spus că suferise maltratări aproape inimaginabile din partea temnicerilor săi, totuşi vorbea fără amărăciune sau autocompătimire. Ba chiar era vesel şi dovedea o seninătate perfectă. Când a terminat de povestit, l-am întrebat: „Cum de poţi mărturisi că ai fost victima unor

indivizi monstruoşi, dar în acelaşi timp nu eşti furios pe ei?” Şi Louie mi-a răspuns simplu: *„Pentru că i-am iertat.”*

Atitudinea aceea m-a cucerit, mai mult decât orice altceva. Cum putea omul acesta să ierte ceea ce era de neiertat? Începând să-i scriu biografia, m-am străduit să aflu răspunsul.

RHRC: Ai scris despre două personaje remarcabile – ambele cotate cu foarte puţine şanse de reuşită – din lumea curselor de alergări din prima jumătate a secolului XX şi ai ţesut în jurul lor naraţiuni extrem de emoţionante şi pline de tâlc. Ce înseamnă pentru tine un subiect bun? Ce cauţi la el?

LH: În vremuri excepţionale, oamenii obişnuiţi trebuie să pătrundă în adâncul firii lor şi să-şi găsească adevăratul caracter. Unii găsesc pustietate, fragilitate, ba chiar impulsuri întunecate, însă alţii descoperă virtuţi minunate: curaj, ingeniozitate şi voinţa de a persevera, când nu le-a mai rămas nimic altceva decât voinţa. Acestea sunt virtuţile care scriu istoria şi care le îngăduie oamenilor să învingă în încercările supreme din timpul vieţii. În vremurile cu greutăţi extreme, astfel de oameni trăiesc aventuri epopeice, poveşti ce înfioară, fascinează, inspiră şi iluminează. Astfel de poveşti mă atrag.

Cred, de asemenea, că cele mai bune subiecte oferă ocazia de a folosi o poveste mică pentru a spune una mult mai mare. Aş fi putut scrie despre Seabiscuit în mod simplu: un cal de curse care a trăit acum 75 de ani a avut un destin ca în povestea Cenuşăresei. Era o întâmplare minunată în sine, dar în viaţa remarcabilă a lui Seabiscuit, ca şi în viaţa proprietarului său, magnat auto, a antrenorului şi a fostului său jocheu câştigător de curse se afla o poveste mult mai mare, despre America în timpul Marii Crize economice. Am strâns cât mai multe amănunte despre viaţa intimă a subiecţilor mei, însă am prezentat şi contextul, epoca de prefaceri extraordinare în care au trăit ei şi felul în care au întrupat spiritul şi strădaniile acelor vremuri.

Louie nu-i decât un individ, ca şi Seabiscuit, însă odiseea lui l-a purtat prin cel mai mare cataclism al istoriei, oferindu-mi şansa de a relata o poveste mai vastă decât a oricărui sportiv sau soldat individual, o poveste din care fac parte Olimpiada lui Hitler, războiul din Pacific şi experienţele aviatorilor americani, ale gardienilor japonezi în lagăre, ale prizonierilor de război şi ale veteranilor. Nu poţi înţelege cu adevărat un ins până nu înţelegi lumea în care trăieşte el, iar în ilustrarea lumii sale speri să captezi istoria în modul accesibil, tactil şi autentic în care au fost percepute realmente vremurile respective. În *De neînvins,* ca şi în *Seabiscuit,* am încercat să zugrăvesc nu doar portretele unor indivizi, ci şi ale epocii lor.

RHRC: Procesul documentării pentru *De neînvins* te-a purtat în adâncul celui de-Al Doilea Război Mondial şi pe frontul din Pacific. Perspectiva ta asupra războiului s-a modificat în decursul scrierii cărţii? Ai avut parte de revelaţii în cercetările pe care le-ai întreprins?

LH: Atunci când am început documentarea pentru *De neînvins,* cunoşteam destul de bine povestea războiului din Pacific. Au apărut însă multe surprize când am intrat în adevărata muncă de teren, când am intervievat prizonieri de război şi aviatori, când am studiat statistici, istorii ale escadrilelor, jurnale, mărturii ale prizonierilor şi alte materiale.

O revelaţie a fost pericolul letal al meseriei de aviator în Al Doilea Război Mondial. Ştiam că luptele însemnaseră costuri teribile: 52.000 de militari din Army Air Force (AAF) au pierit în bătălii. În ultimii ani ai războiului, trebuia să zbori doar în 40 de misiuni de luptă pentru a termina detaşarea în Pacific, dar, în mod incredibil, jumătate dintre participanţi au murit înainte să fi încheiat cele 40 de misiuni. M-a stupefiat cu adevărat numărul persoanelor care au murit în afara luptelor. Peste 15.000 de membri AAF, în majoritate oameni nou-veniţi în armată, au murit în accidente aeriene în SUA, cu o rată a deceselor care a ajuns la 19 pe zi. În plus, 36.000 de membri ai forţelor aeriene au

murit în incidente neasociate luptelor, în principal în prăbuşiri accidentale. Cifrele acestea sunt copleşitoare, iar experienţa lui Louie o dovedeşte: din cei 16 oameni cazaţi în dormitorul lui din Oahu în 1942, numai patru au supravieţuit războiului şi doar unul şi-a terminat detaşarea în Pacific.

Cred că elementul care m-a oripilat cel mai mult în această poveste a fost „ordinul de ucidere generală” – politica japoneză de omorâre a prizonierilor de război când a existat riscul iminentei lor eliberări de către Aliaţi. Japonezii au implementat ordinul acela în câteva locuri şi, potrivit dovezilor existente, erau pe punctul de a-i ucide pe toţi prizonierii de război şi pe internaţii din lagărele aflate în Japonia şi în teritoriile capturate, când bombele atomice au pus capăt războiului în mod brusc.

Pentru mulţi prizonieri de război din Pacific, care trăiau de pe-o zi pe alta, ştiind că puteau fi oricând executaţi, ordinul de ucidere generală a constituit cea mai cumplită dintre ororile trăite în prizonierat, ba chiar din întreaga lor viaţă. Totuşi, în cei şapte ani pe care i-am petrecut scriind la această carte, în nenumărate conversaţii purtate cu diverşi cunoscuţi, nimeni nu auzise de politica de ucidere generală şi nici de crimele în masă rezultate în urma ei. După ce am intervievat atât de mulţi prizonieri de război traumatizaţi care fuseseră anunţaţi asupra datei morţii lor, ba chiar asistaseră la pregătirile gardienilor de a-i ucide, am simţit imboldul imperios de a face cunoscute asemenea fapte.

Au existat şi surprize plăcute. Cunoscând violenţele incredibil de brutale la care fuseseră supuşi prizonierii de război, bănuisem că ei nu avuseseră de ales decât să trăiască în supunere totală faţă de torţionarii lor. Însă când am intervievat foşti prizonieri de război şi le-am citit jurnalele, memoriile şi mărturiile, am aflat că, departe de a trăi într-o obedienţă plină de frică, oamenii aceia, inclusiv Louie Zamperini, au purtat un inteligent război al sfidării, aproape sinucigaş de îndrăzneţ. Au sabotat echipamente japoneze, au creat haos în livrările maritime şi feroviare ale japonezilor, au furat alimente şi ziare, esenţiale pentru a le

ridica moralul şi a-i ajuta să persevereze. Unele dintre relatările lor au fost de-a dreptul ilare; unele au fost atât de îndrăzneţe şi de ingenioase, încât mi-au tăiat răsuflarea. Supuşi unor abuzuri indescriptibile, acei oameni nu au încetat nicio clipă să lupte, comportament pe care îl consider exemplar.

RHRC: După publicarea cărţii *De neînvins*, ai primit mai multe scrisori de la cititori ai căror rude sau prieteni – în special, taţi şi bunici – au luptat în Al Doilea Război Mondial. În mod frecvent, ei ţi-au lăudat cartea şi ţi-au oferit noi imagini asupra experienţelor şi suferinţelor trăite de cei dragi lor. În ce fel îţi schimbă acele scrisori perspectiva asupra cărţii?

LH: Mulţi veterani şi prizonieri de război, dacă nu chiar majoritatea lor, s-au întors acasă cu răni emoţionale copleşitoare, iar mulţi nu şi-au revenit niciodată. Tulburările de stres posttraumatic erau omniprezente în cazul prizonierilor de război din Pacific. Un sfert dintre ei au devenit alcoolici, iar unii au murit din cauza băuturii. Mulţi au suferit de furie, anxietate şi depresii; alţii s-au izolat. Unii s-au sinucis. Declinul trăit de Louie prin abandonul de sine în alcoolism, furie, anxietate, coşmaruri şi flashbackuri a fost, din păcate, o situaţie frecvent întâlnită.

Pentru mulţi, ororile prin care au trecut erau prea dureroase pentru a putea fi puse în cuvinte. Mulţi veterani cu care am stat de vorbă mi-au mărturisit că, până atunci, nu povestiseră nimănui lucrurile acelea, nici chiar celor foarte apropiaţi. Unii au plâns în timp ce îmi împărtăşeau amintiri care continuau să fie sfâşietor de dureroase, după mai bine de 70 de ani. Soţia unui fost prizonier de război mi-a spus că amintirile din război erau atât de chinuitoare pentru soţul ei, încât, după ce discuta cu oricine despre ele, avea nevoie de trei săptămâni pentru a-şi recăpăta echilibrul emoţional.

Suferinţa cauzată de război a avut un preţ enorm nu numai pentru combatanţi, ci şi pentru cei dragi lor. Manifestarea traumelor veteranilor era adesea distructivă

pentru relaţiile lor şi, întrucât acei oameni erau adesea incapabili să vorbească despre ceea ce li se întâmplase, au rămas nişte necunoscuţi pentru aceia care aveau nevoie de ei şi doreau să-i ajute şi să-i vindece. Aşa cum a descoperit soţia lui Louie, de multe ori erau de neatins.

După publicarea cărţii, am fost asediată cu corespondenţă din partea rudelor prizonierilor de război, ale aviatorilor şi ale altor combatanţi din Al Doilea Război Mondial. Mulţi şi-au petrecut viaţa încercând să le înţeleagă mintea tulburată. Mulţi au suferit teribil din cauza prejudiciilor pe care războiul le-a adus în sânul familiei: un soţ distant şi meditativ, un unchi predispus la explozii de violenţă, un tată alcoolic, un bunic iremediabil trist. Şi, pentru că mulţi veterani tăceau în privinţa războiului, cei dragi lor n-au ştiu niciodată prin ce trecuseră ei. Pentru rudele acelea, povestea lui Louie a fost o revelaţie, o fereastră deschisă spre suferinţa cu care cei iubiţi veniseră acasă din război. În mod repetat, mesajele lor exprimau compasiune, înţelegere şi, adesea, iertare. Acele scrisori – pe care de multe ori le-am parcurs cu ochii în lacrimi – sunt pline de recunoştinţă.

M-am întrebat toată viaţa de ce tatăl meu a iubit alcoolul mai mult decât m-a iubit pe mine. Eu l-am iubit foarte mult şi am încercat din răsputeri să-l salvez, dar n-am izbutit. Boala lui l-a ucis acum 36 de ani.

Am văzut toate filmele de război şi toate documentarele, dar, până nu am citit cartea ta, n-am avut habar ce trebuie să fi îndurat el. Timp de 60 de ani, am avut o relaţie de tipul dragoste-sau-ură. Am nevoie de mult timp să scriu toate cuvintele astea, pentru că mă asaltează valuri de durere şi regret, iar lacrimile nu se mai opresc. Poate că acum, în sfârşit, îl pot ierta şi pe el, dar şi pe mine, pentru ceea ce n-am putut să înţeleg.

– Rev. Cheryl Hubbard (fiica lui Irvin „Bill” Hime, sergent în Army Air Forces)

Simt ca şi cum am făcut nişte descoperiri despre tatăl meu şi despre motivele pentru care a făcut tot

ceea ce a făcut. În Al Doilea Război Mondial, el a fost paraşutist în Filipine şi n-a vrut să vorbească niciodată despre asta. Am simţit că, prin intermediul domnului Zamperini, el s-a deschis în cele din urmă. Şi sunt uluită. Simplul cuvânt „mulţumesc” nu pare suficient, dar este tot ce pot spune.

– Monica Meehan Berg (fiica lui James L. Meehan, soldat)

Port numele unchiului meu, […] care a fost capturat în Filipine, a participat la „Marşul Morţii”, i-a supravieţuit şi a fost închis acolo. […] Ca majoritatea celor din Generaţia Grandioasă, nici el n-a vrut să vorbească despre captivitate. […] Cartea ta ne-a transmis o experienţă incredibilă, aproape de necrezut; pe la jumătatea ei, am izbucnit pur şi simplu în plâns şi am început să înţeleg cu adevărat. Îţi mulţumesc din suflet pentru moştenirea pe care i-ai transmis-o familiei mele şi lumii întregi.

– C. Ray Jones (nepotul lui Charlie R. Jones, sergent de armată)

Vă mulţumesc, Louie şi Laura, pentru că aţi adus povestea aceasta la lumină pentru aceia dintre noi care n-am auzit-o niciodată de la taţii noştri. M-a zguduit până în adâncul sufletului şi va rămâne foarte mult timp alături de mine.

– Lindi Clark (fiica lui Richard Allen Marshall, sergent de armată)

RHRC: Când erai în facultate, ai fost diagnosticată cu encefalomielită mialgică, cunoscută anterior ca sindromul oboselii cronice (SOC). Ai scris despre experienţa ta cu boala pentru multe publicaţii, printre care *The New Yorker.* În ce fel îţi afectează boala procesul de scriere şi documentare?

LH: Eram în anul I la colegiul Kenyon, aveam 19 ani, eram sănătoasă, făceam sport şi mă simţeam fericită, când

m-am îmbolnăvit brusc de SOC, o maladie devastatoare, care cauzează o epuizare atât de profundă, încât adesea îi ţintuieşte pe pacienţi la pat timp de luni sau ani. Alte simptome sunt febra, transpiraţia, frisoanele, inflamarea nodulilor limfatici şi tulburările de echilibru, vedere şi cogniţie. Complet neputincioasă şi cumplit de bolnavă, am fost silită să abandonez facultatea şi am început să trec prin cele mai groaznice chinuri din viaţa mea.

Pentru mine, boala a fost când mai intensă, când mai slabă. Au existat perioade de ani întregi în care am fost ţintuită la pat, izolată de lume şi incapabilă uneori chiar şi să stau în capul oaselor. Dar au existat şi ani în care am fost mult mai puternică – slăbită, totuşi capabilă să funcţionez destul de bine. Din nefericire, necazurile mi-au fost amplificate prin contractarea unei boli secundare: vertij cronic, cauzând ameţeală, dezorientare, senzaţie de răsturnare, rotire şi legănare în spaţiu, făcând ca totul în jur să pară în mişcare. Sunt o cititoare înfocată, dar, din cauza vertijului, îmi este imposibil să citesc ori să scriu mai mult de câteva paragrafe odată. Şi această afecţiune se manifestă cu intermitenţe.

Nu este uşor să scrii cărţi, însă scrierea în condiţiile acestei boli a reprezentat o provocare teribilă. În zilele mele bune de lucru la *Seabiscuit* sau la *De neînvins,* am scris ore în şir, am mers la biblioteci şi arhive pentru a scotoci după materiale şi am realizat interviuri. În zilele rele, am stat pe verandă, pe balcon sau pe marginea căzii de baie şi am compus fraze în minte sau chiar le-am notat pe un carneţel cu ochii închişi, pentru a nu amplifica vertijul. O parte considerabilă din *Seabiscuit* a fost scrisă în felul acesta, pe un caiet, şi, pentru că ţineam ochii închişi, mâzgăleam peste tot, scriind rândurile unele peste altele; după aceea mi-era greu să-mi descifrez mâzgăliturile. Din cauza vertijului, am putut citi materialele de documentare doar puţin câte puţin, aşa încât am progresat destul de lent.

În 2007, la patru ani după ce am început lucrul la *De neînvins,* am suferit un recul teribil. După mulţi ani în care îmi mersese foarte bine, o recidivă catastrofală de SOC m-a lăsat atât de slăbită, încât luni întregi n-am putut coborî

scara şi timp de doi ani nu mi-am putut aduna suficientă putere pentru a ieşi din casă. Din fericire, terminasem majoritatea interviurilor şi cercetărilor, aşa că nu-mi mai rămăsese decât să scriu. Am scris, zilnic, dar a trebuit să-mi arunc în luptă toate fărâmele de putere. Editura Random House a fost foarte amabilă extinzându-mi termenul de predare şi, pe măsură ce mi-am revenit, am terminat cartea, cu o întârziere de doi ani.

De-a lungul anilor, am găsit soluţii bizare la probleme asociate scrisului în condiţiile stării mele de sănătate. Întrucât aplecarea capului îmi declanşa vertijul, în timpul lucrului la *Seabiscuit* mi-am prins materialele documentare pe un panou proptit pe o stivă de cărţi, la înălţime, astfel încât capul să-mi rămână la acelaşi nivel în timp ce citeam. Pentru a evita să mă ridic în mod repetat ca să-mi consult sutele de articole când verificam citatele, mi-am pus pe podea toate cărţile, interviurile şi celelalte documente, le-am aranjat într-un cerc uriaş în jurul meu şi am lucrat aşa trei săptămâni. Când sufeream de transpiraţie asociată cu SOC în timp ce participam la emisiuni radiofonice pentru promovarea cărţii, stăteam pe podea cu picioarele într-un frigider. Indiferent de situaţiile cu care a trebuit să mă confrunt, am găsit întotdeauna o soluţie. După publicarea cărţii *De neînvins,* graţie unor medicamente noi şi unei metode inovatoare de tratare a bolii mele, sănătatea mi s-a îmbunătăţit spectaculos şi sunt foarte încrezătoare că mă aflu pe calea unei recuperări complete.

Scrierea cărţilor în astfel de circumstanţe a fost, evident, dificilă, dar privilegiul de a evada din neclintirea lumii mele şi a mă afunda în vieţi pline de mişcare a reprezentat o bucurie preţioasă. Aş putea chiar să spun că boala m-a ajutat. Întrucât am parcurs o cale anevoioasă prin viaţă, simt că am o relaţie strânsă cu persoanele care înfruntă dificultăţi uriaşe. Asta m-a atras la Seabiscuit şi la oamenii din jurul său şi tot asta m-a atras la Louie. Deşi eu nu-mi voi echivala niciodată experienţa cu supliciile infernale ale unui prizonier de război, Louie şi cu mine împărtăşim o aceeaşi intimitate cu suferinţa, lucru care l-a ajutat să se simtă confortabil în prezenţa mea, ştiind că îl înţeleg şi, astfel

deschizându-se complet faţă de mine şi, în acelaşi timp, m-a ajutat să-i concep experienţa într-un fel pe care nu l-aş fi înţeles niciodată dacă n-aş fi fost bolnavă. Cu ani în urmă, după ce mi-a citit amintirile despre boală într-un număr din 2003 din *The New Yorker,* Louie mi-a trimis una dintre decoraţiile Purple Heart pe care le deţine. „O meriţi mai mult decât mine”, mi-a scris el. Se înşală profund în privinţa asta, totuşi, gestul lui m-a mişcat mai mult decât orice alte cuvinte.

RHRC: Recent, ai început să lucrezi la o adaptare a cărţii tale pentru adolescenţi. În ce fel diferă scrierea de cărţi pentru copii şi adolescenţi de cărţile pentru adulţi?

LH: Mă îngrijorează faptul că atunci când în şcoli se discută despre cel de-Al Doilea Război Mondial, lecţiile se concentrează aproape mereu asupra luptelor din Europa. În general, războiul din Pacific este trecut cu vederea, iar elevii noştri, ca şi societatea în întregul ei, nu cunosc aşa cum trebuie acest conflict catastrofal şi preţul pe care l-au plătit soldaţii noştri pentru a-l câştiga. Probabil că mesajul cel mai uzual pe care l-am primit de la cititori a fost declaraţia: „Cartea aceasta ar trebui folosită ca manual în toate şcolile”. Am primit valuri întregi de scrisori de la profesori şi bibliotecari din şcoli, care m-au îndemnat să creez o ediţie pentru tinerii cititori. Am fost foarte încântată să mă conformez acestei dorinţe.

Pentru a mă asigura că voi reuşi să elaborez o versiune cât mai adecvată publicului tânăr, m-am consultat cu numeroşi profesori şi bibliotecari, dar şi cu zeci de elevi care au citit ediţia pentru adulţi. Călăuzită de ei, am redus textul la jumătate din lungimea versiunii pentru adulţi şi am adăugat informaţii despre detalii istorice cu care era posibil ca tinerii să nu fie familiarizaţi. Pentru a ilustra cât mai bine povestea, am dublat numărul de fotografii, astfel încât am inclus peste 100 de ilustraţii, printre care şi imagini minunate cu pantofii de alergător ai lui Louie din anii 1930, portofelul pe care l-a avut în buzunar în timpul voiajului cu barca de salvare, jurnalul lui secret din prizonierat şi

jurnalul de război, care include ultima însemnare, făcută în dimineaţa prăbuşirii avionului său, în care a scris că se pregătea să plece într-o misiune de salvare. Am inclus, de asemenea, o secţiune de întrebări şi răspunsuri cu Louie, bazată pe întrebările ce-mi fuseseră trimise de tinerii cititori. Răspunsurile lui sunt delicioase şi fascinante.

RHRC: Se pot desprinde învăţăminte din povestea lui Louie?

LH: Viaţa lui Louie, cu isprăvile sale sportive, luptele aeriene, prăbuşirea avionului, atacul rechinilor, bombardamentele, anii de prizonierat şi de robie, totul este cu adevărat aparte. Însă, oricât de unică şi de spectaculoasă ar fi viaţa lui, ea oferă lecţii care-i pot călăuzi pe aceia dintre noi care duc o existenţă mult mai banală. Este o dovadă a dimensiunilor tărâmului posibilităţilor, demonstrând că prin perseverenţă, curaj şi ingeniozitate putem depăşi greutăţi pe care le credeam insurmontabile. Şi demonstrează atât natura corozivă şi distrugătoare a resentimentelor, cât şi sentimentul de eliberare şi pacea interioară pe care le aduce în dar iertarea. Fiind o odisee de greutăţi incredibile, dureri, încercări şi triumfuri, viaţa lui Louie este cu adevărat aparte, însă ne spune lucruri valabile pentru noi toţi. Louie este cu
adevărat un exemplu pentru oricine.

DESEMNATĂ DE REVISTA *TIME* DREPT
CARTEA DE NONFICȚIUNE A ANULUI

CÂŞTIGĂTOAREA PREMIULUI PENTRU CĂRȚI BIOGRAFICE
DECERNAT DE *LOS ANGELES TIMES*

„Zguduitoare. [...] Fascinantă. [...] Cartea lui Hillenbrand este atât de cinematografică, iar evenimentele pe care le descrie atât de incredibile, încât nu îndrăzneşti să-ți dezlipeşti ochii de pe pagină."
– PEOPLE

În copilărie, Louis Zamperini a fost un delincvent incorigibil. În adolescență, el şi-a orientat spiritul rebel spre atletism, descoperindu-şi un talent uimitor, care l-a dus la Jocurile Olimpice de la Berlin. După începerea celui de-Al Doilea Război Mondial, sportivul a devenit aviator. În luna mai a anului 1943, bombardierul său s-a prăbuşit în Oceanul Pacific și Zamperini a supraviețuit pe o barcă de salvare vreme de 47 de zile. A urmat experiența de coşmar a lagărelor japoneze pentru prizonieri de război. La limita rezistenței, Zamperini a răspuns disperării cu ingeniozitate, suferințelor cu speranță, brutalităților cu revoltă. Soarta lui, triumfătoare şi tragică deopotrivă, avea să atârne de firul tot mai subțire al voinței sale.

De neînvins este o mărturie de neuitat a rezistenței minții, corpului şi spiritului uman, adusă strălucitor la viață de Laura Hillenbrand.

UNIVERSAL PICTURES AND LEGENDARY PICTURES PRESENT A JOLIE PAS PRODUCTION A 3 ARTS ENTERTAINMENT PRODUCTION "UNBROKEN" JACK O'CONNELL DOMHNALL GLEESON MIYAVI GARRETT HEDLUND FINN WITTROCK CASTING BY FRANCINE MAISLER CSA MUSIC BY ALEXANDRE DESPLAT EDITING BY LOUISE FROGLEY EDITORS TIM SQUYRES ACE WILLIAM GOLDENBERG ACE PRODUCTION DESIGNER JON HUTMAN DIRECTOR OF PHOTOGRAPHY ROGER DEAKINS ASC, BSC, ADC PRODUCER MICK GARRIS THOMAS TULL JON JASHNI PRODUCED BY ANGELINA JOLIE p.g.a. CLAYTON TOWNSEND p.g.a. MATTHEW BAER p.g.a. ERWIN STOFF DIRECTOR OF PHOTOGRAPHY LAURA HILLENBRAND COPYRIGHT BY JOEL COEN & ETHAN COEN AND RICHARD LaGRAVENESE AND WILLIAM NICHOLSON DIRECTED BY ANGELINA JOLIE

Motion Picture Artwork (c) Legendary Pictures and Universal Studios 2014. All Rights Reserved.

Film distribuit de:
RO IMAGE
FILM DISTRIBUTION

Carte recomandată de:
Historia

ISBN: 978-606-8623-61-0
9 786068 623610
www.grupulcorint.ro